

♦ کتاب عربی کنکور ۳۶۰ شامل سه بخش است؛ یک بخش کتاب کاغذی و دو بخش Ebook:

۱ کتاب کاغذی شامل بانک تست عربی کنکور

۲ Ebook پاسخ‌های تشریحی (رایگان)

۳ Ebook درس‌نامه (رایگان)

♦ از بخش اصلی شروع می‌کنیم یعنی تست‌ها:

برای ۱۰۰ زدن تست‌های درس عربی این چهار مرحله رو باید بگذرونید.

این‌ها همون ویژگی‌های
منحصربه‌فرد
تست‌های ماست.

۱ بخش ترجمه و تعریب

تست‌های این بخش شامل ترجمه واژگان، عبارات (هم از متن کتاب درسی و هم فراتر از آن)، آیات و روایات و سؤالات کنکورهای اخیر و آزمون‌های خیلی‌سبز است.

۲ بخش قواعد

تست‌های قواعد رو هم به تفکیک و به صورت مبحثی و هم ترکیبی آوردیم تا هم بتونید تمرین کنید و هم تسلط پیدا کنید.

۳ بخش تحلیل صرفی و ضبط حرکات

آخر هر درس، تست‌های تحلیل صرفی و ضبط حرکات مشابه سؤالات کنکور طراحی شده است.

۴ بخش درک مطلب

آخر همه تست‌ها، ۳۰ متن آوردیم که با زدن تست‌ها می‌تونید ادعا کنید در درک متن ق‌در شدید.

حالا QR پشت جلد را اسکن کنید. (دوتا بخش می‌بینید)

۱ Ebook پاسخ‌های تشریحی

پاسخ تست‌ها رو در این بخش می‌تونید ببینید.

پاسخ تشریحی بدون بررسی عبارت‌ها و گزینه‌های سؤال فایده نداره! پس ما در این بخش علاوه بر پاسخ‌های واقعاً تشریحی، براتون عبارت‌ها و گزینه‌های نادرست رو تشریح کردیم.

۲ Ebook درس‌نامه

درس‌نامه‌های جامع شامل مطالب کتاب درسی به طور کامل با بیان ساده با دسته‌بندی‌های خواندنی. آیکون‌های این بخش ★ نکته، مثال، ✖ تذکر، توضیح، ✎ اصل مطلب همه این ابزارها به شما برای یادگیری بهتر مطالب و تست‌زدن کمک می‌کنه و هیچ جای ابهامی براتون باقی نمی‌مونه.

فهرست مطالب

عربی دهم ۱۰

درس اول: ذَاكَ هُوَ اللَّهُ (صَيِّغُ الْأَفْعَالِ)

تست های واژگان	۶
تست های ترجمه	۶
تست های تعریب	۱۰

درس دوم: أَنْتُمْ مَسْئُولُونَ (الْأَعْدَادُ مِنْ وَاحِدٍ إِلَى مِئَةٍ)

تست های واژگان	۱۵
تست های ترجمه	۱۶
تست های تعریب	۱۹

درس سوم و چهارم: مَطَرُ السَّمَاءِ - التَّعَائُشُ السَّلْمِيُّ ...

تست های واژگان	۲۴
تست های ترجمه	۲۴
تست های تعریب	۳۱

درس پنجم: هَذَا خَلَقَ اللَّهُ (الْجُمْلَةُ الْفِعْلِيَّةُ وَالْإِسْمِيَّةُ)

تست های واژگان	۳۸
تست های ترجمه	۳۸
تست های تعریب	۴۳

درس ششم: الْمَعَالِمُ الْخَلَابَةُ (إِعْرَابُ أَجْزَاءِ الْجُمْلَةِ ...)

تست های واژگان	۵۰
تست های ترجمه	۵۰
تست های تعریب	۵۴

درس هفتم: صِنَاعَةُ النَّفْطِ (الْفِعْلُ الْمَجْهُولُ)

تست های واژگان	۶۰
تست های ترجمه	۶۰
تست های تعریب	۶۶

درس هشتم: يَا مَنْ فِي الْبَحَارِ عَجَائِبُ ...

تست های واژگان	۷۲
تست های ترجمه	۷۳
تست های تعریب	۷۹

عربی یازدهم ۱۱

درس اول: مَوَاعِظُ قِيَمَةٍ (اسْمُ التَّفْصِيلِ وَاسْمُ الْمَكَانِ)

تست های واژگان	۸۶
تست های ترجمه	۸۶
تست های تعریب	۹۱

درس دوم: صِنَاعَةُ التَّلْمِيعِ فِي الْأَدَبِ الْفَارِسِيِّ ...

تست های واژگان	۹۷
تست های ترجمه	۹۸
تست های تعریب	۱۰۲

درس سوم: عَجَائِبُ الْمَخْلُوقَاتِ (أُسْلُوبُ الشَّرْطِ وَأَوَائِدُهُ)

تست های واژگان	۱۰۷
تست های ترجمه	۱۰۸
تست های تعریب	۱۱۲

درس چهارم: تَأْثِيرُ اللَّغَةِ الْفَارِسِيَّةِ عَلَى اللَّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ ...

تست های واژگان	۱۱۷
تست های ترجمه	۱۱۸
تست های تعریب	۱۲۳

درس پنجم: الْيَدُوقُ (الْجُمْلَةُ بَعْدَ النِّكَرَةِ)

تست های واژگان	۱۲۹
تست های ترجمه	۱۲۹
تست های تعریب	۱۳۴

درس ششم: إِزْعَمُوا ثَلَاثًا (تَرْجَمَةُ الْفِعْلِ الْفُضَارِعِ (۲۲))

تست های واژگان	۱۴۰
تست های ترجمه	۱۴۱
تست های تعریب	۱۴۵

درس هفتم: لَا تَقْنَطُوا (مَعَانِي الْأَفْعَالِ النَّاقِصَةِ)

تست های واژگان	۱۵۱
تست های ترجمه	۱۵۲
تست های تعریب	۱۵۷

عربی دوازدهم ۱۲

درس اول: مِنَ الْأَشْعَارِ الْمُنَسَوِيَّةِ إِلَى الْإِمَامِ عَلِيِّ ...

تست های واژگان	۱۶۴
تست های ترجمه	۱۶۴
تست های تعریب	۱۷۰

درس دوم: الْوُجْهُ النَّافِعُ وَالْوُجْهُ الْمُضِرُّ (الْحَال)

تست های واژگان	۱۷۷
تست های ترجمه	۱۷۸
تست های تعریب	۱۸۴

درس سوم: ثَلَاثُ قِصَصٍ قَصِيْرَةٍ (أُسْلُوبُ الْإِسْتِثْنَاءِ)

تست های واژگان	۱۹۰
تست های ترجمه	۱۹۱
تست های تعریب	۱۹۶

درس چهارم: نِظَامُ الطَّبِيعَةِ (الْمَفْعُولُ الْمَطْلُوقُ)

تست های واژگان	۲۰۲
تست های ترجمه	۲۰۳
تست های تعریب	۲۱۱

درس پنجم: يَا إِلَهِي (أُسْلُوبُ التَّنَادَاءِ)

تست های واژگان	۲۱۸
تست های ترجمه	۲۱۸
تست های تعریب	۲۲۲

درک مطلب

١٢٤- عَيْنُ الصَّحِيحِ فِي التَّحْلِيلِ الصَّرْفِيِّ: «نَنْظُرُ إِلَى تِلْكَ الشَّجَرَةِ وَ أَوْرَاقَهَا ذَاتَ الْغُصُونِ النَّضْرَةِ»:

- (١) أَنْظَرُ: فعل أمر (مضارع: ينظر) - للمخاطب (مفرد مذكر مخاطب)
- (٢) تِلْكَ: اسم إشارة للبعيد - للمفرد المؤنث - مضاف
- (٣) أَوْرَاقُ: اسم - جمع تكسير - مفردة: ورق (مذكر) - ذات اللون الأخضر في الربيع!
- (٤) الغصون: اسم - جمع سالم للمذكر - مرادفه: أغصان - مضاف إليه

١٢٥- عَيْنُ الصَّحِيحِ فِي التَّحْلِيلِ الصَّرْفِيِّ:

- (١) يَسْتَعِجُ الطَّلَابُ إِلَى كَلَامِ الْمَعْلَمِ: فعل مضارع - للغائب (مفرد مذكر غائب) - وزنه: يَسْتَفْعِلُ
- (٢) هَؤُلَاءِ الطَّلَابَاتِ يَكْتَبْنَ وَاجِبَاتَهُنَّ بِسُرْعَةٍ: اسم من أسماء الإشارة - ضميره المعادل: هن - جمع مؤنث - للقريب
- (٣) قَالَ وَالِدِي لِي: لَا تَكْتُبِي عَلَى الْجِدَارِ: فعل مضارع - للمتكلم وحده - حروفه الأصلية: ك ت ب - جاءت «لا» للتهنيء
- (٤) مَعَ الْأَسَفِ هُمْ مَا كَتَبُوا تَمَارِينَهُمْ: اسم - جمع تكسير - نونه مفتوحة دائماً

١٢٦- عَيْنُ الصَّحِيحِ فِي التَّحْلِيلِ الصَّرْفِيِّ:

- (١) لَا أَسْمَعُ أَصْوَاتَكُمْ لِأَنَّكُمْ بَعِيدُونَ: اسم - جمع مكسر أو تكسير (مفردة: صوت، مؤنث)
- (٢) الشَّمْسُ فِيهَا ضِيَاءٌ وَ بِهَا حَرَارَةٌ مُنْتَشِرَةٌ: اسم - جمع مكسر (مفردة: ضوء، مذكر)
- (٣) يَا صَدِيقِي، قَدْ ذَهَبَتْ أَمْكُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ: فعل ماضٍ - للمخاطب (مفرد مذكر مخاطب)
- (٤) اللَّهُ خَلَقَ الشَّمْسَ الَّتِي جَدَوْتَهَا مُسْتَعْرَةً: اسم - مفرد - مؤنث - على وزن «مُفْتَعِلَةٌ» - ليست صفة للكلمة «جدوة»

ضبط حركات

١٢٧- عَيْنُ الْخَطَأِ عَنْ ضَبْطِ حَرَكَاتِ الْحُرُوفِ:

- (١) الدُّرُّ مِنَ الْأَحْجَارِ الْغَالِيَةِ ذَاتِ اللَّوْنِ الْأَبْيَضِ!
 - (٢) أَنْظُرْ إِلَى مَا قَالَ وَ لَا تَنْظُرْ إِلَى مَنْ قَالَ!
 - (٣) إِبْحَثْ فِي جَمَلِ بِلَاغَةِ الْعَرَبِيَّةِ حَوْلَ عَظَمَةِ الْخَالِقِ!
 - (٤) مَعَ الْأَسَفِ مَا سَافَرْتُ إِلَى إِيْرَانٍ وَلَكِنْ أَحْبَبْتُهَا كَثِيرًا!
- ١٢٨- «هَذَا جَوَازٌ بَيْنَ زَائِرِ مَرْقَدِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ أَحَدِ الْمُوظَّفِينَ فِي قَاعَةِ الْمَطَارِ لِلتَّعَارُفِ» كم حرفاً خطأ في ضبط حركات هذه العبارة؟
- (١) واحد (٢) اثنان (٣) ثلاثة (٤) أربعة

١٢٩- عَيْنُ الْخَطَأِ فِي ضَبْطِ حَرَكَاتِ الْحُرُوفِ:

- (١) إِنِّهَا مِنْ أَعْجَبِ الْمَوْجُودَاتِ فِي الْعَالَمِ!
- (٢) ذُو حِكْمَةٍ بِالْقَةِ وَ قُدْرَةٍ مُقْتَدِرَةٍ!
- (٣) مَنْ زَرَعَ الْغُدَّاءَ حَصَدَ الْخُسْرَانَ!
- (٤) بُخَارُ مُتْرَاكِمْ فِي السَّمَاءِ يَنْزِلُ مِنْهُ الْمَطَرُ!

١٣٠- عَيْنُ الصَّحِيحِ عَنْ ضَبْطِ حَرَكَاتِ الْحُرُوفِ:

- (١) يَدْرُسُ فِي هَذِهِ الْمَكْتَبَةِ تَلْمِيزَانِ مِنْ مَدْرَسَتِنَا!
- (٢) يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَوْمٌ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صَدَقَهُمُ!
- (٣) الْجَزْرُ مُفِيدٌ لِقَوِيَّةِ عَيُونِ الْإِنْسَانِ!
- (٤) الْجَوَالُ وَسِيلَةٌ لِلرَّابِطِ بَيْنَ النَّاسِ!

١٣١- عَيْنُ الْخَطَأِ فِي ضَبْطِ حَرَكَاتِ الْحُرُوفِ:

- (١) يَا أَخِي، لَا تَحْزَنْ، أَنْتَ نَاجِحٌ!
- (٢) أَتَيْتِهَا الطَّالِبَةِ، لَا تَرْسِبِينَ فِي آخِرِ السَّنَةِ إِذَا تَجْتَهِدِينَ!
- (٣) أَيُّهَا الْإِنْسَانُ، أَنْظُرْ إِلَى تِلْكَ الْأَنْعَمِ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ!
- (٤) لَا يَرْحَمُ اللَّهُ مَنْ لَا يَرْحَمُ النَّاسَ!

الدُّرُسُ الثَّانِي: إِنَّكُمْ مَسْئُولُونَ (الْأَعْدَادُ مِنْ وَاحِدٍ إِلَى مِئَةٍ)

واژگان

١٣٢- «أَغْلَقْتُ هَذَا الطَّالِبَ الَّتِي كَانَتْ مَفْتُوحَةً وَ سَكَرَهُ الْمُدِيرُ لِاهْتِمَامِهِ بِهِ وَ أَعْطَاهُ جَائِزَةً!»، عَيْنُ الصَّحِيحِ لِلْفَرَاعِينَ:

- (١) حَنْفِيَّةُ الْمَاءِ - المرافق العامة (٢) المصابيح - زُفْيُ الثَّغَايَاتِ (٣) مَكْتَبَةُ الْهَوَاءِ - الدَّوَامُ الْمُدْرَسِي (٤) أَعْمِدَةُ الْكَهْرَبَاءِ - الْمُوَاطِنِينَ

١٣٣- عَيْنُ مَا جَاءَتْ فِيهِ كَلِمَتَانِ مُضَادَّتاَنِ:

- (١) الْمَرَافِقُ الْعَامَّةُ هِيَ الْأَمَاكِنُ الَّتِي تَمْتَلِكُهَا الدَّوْلَةُ وَ يَنْتَفِعُ بِهَا النَّاسُ جَمِيعًا!
- (٢) سَجَّعَ الْمُدِيرُ الْيَوْمَ تَلْمِيزًا بِاسْمِ عَلِيٍّ يُحَافِظُ عَلَى الْأَمْوَالِ الَّتِي تَمْتَلِكُهَا الْمَدْرَسَةُ!
- (٣) حِينَمَا وَصَلْتُ إِلَى بَابِ الصَّفِّ ظَنَنْتُ أَنَّهُ مَفْتُوحٌ وَلَكِنْ وَجَدْتُهُ مَغْلَقًا!
- (٤) عِنْدَيْهِ سَمِعْتُ الْأَصْوَاتَ الْخَفِيفَةَ مِنْ إِحْدَى الشَّجَرَاتِ وَ فَهِمْتُ أَنَّ الْعَصَافِيرَ تُغَرَّدُ عَلَيْهَا!

١٣٤- عَيْنُ الْخَطَأِ حَسَبَ التَّوْضِيحَاتِ:

- (١) الدَّوَامُ: ساعاتُ الْعَمَلِ لِلْمَوْظُفِّينَ وَ الْعَمَالِ!
- (٢) الْإِقْتِرَاحُ: إعْطَاءُ حَلٍّ وَ بَيَانُ طَرِيقَةٍ لِلْقِيَامِ بِعَمَلٍ!
- (٣) الْحَنْفِيَّةُ: آلَةٌ لِنَقْلِ الْأَصْوَاتِ مِنْ مَكَانٍ إِلَى آخَرَ!
- (٤) النَّشَاطُ: الْقِيَامُ بِعَمَلٍ بِتَحَرُّكِ وَ سُرْعَةٍ!

١٣٥- عَيْنُ مَا فِيهِ جَمْعُ تَكْسِيرٍ أَكْثَرُ:

- (١) كَانَتْ حِجَرَاتُ الْمَدَارِسِ فَارِغَةً مِنَ التَّلَامِيذِ!
- (٢) الْحِفَافُ عَلَى الْهَوَاتِفِ الْعَامَّةِ وَ الْمَتَاحِفِ وَ دَوَرَاتِ الْمِيَاهِ وَاجِبٌ عَلَيْنَا!
- (٣) إِنْصَحْ مَنْ يَرْمِي النَّفَايَاتِ فِي غَيْرِ مَكَانِهَا بِأَقْوَالٍ حَسَنَةٍ!
- (٤) شَاهَدْتُ فِي الشَّارِعِ الْأَشْجَارَ عَلَى الرِّصِيفِ وَ أَعْمِدَةَ الْكَهْرَبَاءِ!

١٣٦- عَيْنُ الْخَطَأِ لَتَكْمِيلِ الْفَرَاعَاتِ:

- (١) بَعْضُ الزَّمَلَاءِ نَشَاطًا خَرًّا فِي السَّاحَةِ! (مَارَسُوا)
- (٢) الطَّالِبَةُ مِنْ مَكَانِهَا وَ أَجَابَتْ عَنْ سُؤْلِ الْمَدْرَسَةِ! (قَامَتْ)
- (٣) كُنَّا نَنْتَظِرُ أَنَّ صَالَةَ الْامْتِحَانِ مِنَ التَّلَامِيذِ! (تَغْلِقُ)
- (٤) الْقُرْآنُ قَدْ نَا عَنْ هَذَا الْحَادِثِ بِشَكْلِ عَجِيبٍ! (أَخْبَرَ)

۱۳۷- عَيْنُ الْخَطَأِ:

- (۱) وَعَظْتُ من رمی النفايات في غير مكانها! مرادفه «نصحت»
(۳) حافظ على هُدوءك و لا تَقْلُقْ! مُضَادَّة «سكوت»
(۲) ذهبت مع الأصدقاء لزيارة مُتَحَف! مكان لحفظ أشياء قديمة قيمة أثرية!
(۴) لدي جَوَال تَفْرَعُ بِطَارِيْتِه خلال نصف يوم! مضاده «تَمْتَلِئُ»

۱۳۸- عَيْنُ الصَّحِيحِ حسب التَّوضِيحات:

- (۱) نعجة ← من الحيوانات المفترسة التي تعيش في كُلِّ مناطق العالم!
(۲) جلم ← يَدَلُّ على مشاهد و مناظر نراها في التوم!
(۳) التمل ← حشرة صغيرة تصنع العسل من الأزهار و الورود!
(۴) شعب ← مجموعة من الناس يعيشون في بلاد واحدة!

(تبریزی ۹۹)

۱۳۹- عَيْنُ الْمُنَاسِبِ لِلْفَرَاغِ: «.....» يَجْعَلُ الْجَوَّ لَطِيفاً وَ نَحْنُ نَسْتَفِيدُ مِنْهُ فِي الْإَيَّامِ الْحَارَّةِ!:

- (۱) الحاسوب (۲) تيار الماء (۳) مكيف الهواء (۴) تيار الكهرباء

ترجمه

آیات وروایات

۱۴۰- «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَثْمَالِهَا»:

- (۱) کسی که کار نیکو انجام دهد، ده برابرش پاداش دارد.
(۲) هر کس کار نیک بیاورد، ده برابرش از آن اوست!
(۳) آن که با کار نیکو بیاید، دهها برابرش برای اوست.
(۴) هر کس یک کار نیک بیاورد، دهها برابر آن پاداش می‌گیرد!

۱۴۱- «وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَاماً»:

- (۱) نوح را به سوی قوم خود فرستادیم تا در میان آنان نهصد و پنجاه سال درنگ کند.
(۲) نوح را به سوی قومش فرستادیم و او در میان آنان هزار و پنجاه سال زندگی کرد.
(۳) ما نوح را نزد قومش روانه ساختیم و او در میانشان پنج سال کمتر از هزار سال ماند.
(۴) ما نوح را به سوی قوم خودش ارسال کردیم و او در میانشان نهصد و پنجاه سال درنگ کرد.

۱۴۲- عَيْنُ الصَّحِيحِ:

- (۱) تَحَقَّقُوا مِنَ الْأَرْضِ فَإِنَّهَا أَمْكُم: از زمین نگه‌داری کنید، زیرا او چون مادری برای شماست!
(۲) إِنَّكُمْ مَسْئُولُونَ حَتَّىٰ عَنِ الْبَقَاعِ وَ الْبِهَائِمِ: بدون شک شما حتی درباره بقعه‌ها و چارپایان درنده مسئول هستید!
(۳) الْمَوَاطِنُونَ يُحَافِظُونَ عَلَى ثُرُوتِ وَطَنِهِمْ وَ مِرَاقِقِهِ الْعَامَّةِ: شهروندان مراقب دارایی‌های میهن و تأسیسات عمومی هستند!
(۴) الشَّعْبُ الْإِيرَانِيّ الْمُضَيِّفُ يَسْتَقْبِلُ السَّائِحِينَ جَيِّداً: ملت مهمان‌نواز ایران از گردشگران به خوبی استقبال می‌کند!

تسلط بر متن

۱۴۳- «كَانَتْ مَدِيرَةُ الْمَدْرَسَةِ وَ بَعْضُ الْمَدْرَسَاتِ يَنْتَظِرْنَ أَنْ تَفْرَغَ حِجْرَاتِ الْمَدْرَسَةِ مِنَ الطَّالِبَاتِ!»: مدير مدرسه

- (۱) و برخی از معلمان منتظر بودند که دانش‌آموزان کلاس‌های مدرسه را خالی کنند!
(۲) با بعضی از معلم‌ها انتظار می‌کشید که اتاق‌های مدرسه از دانش‌آموزان خالی شود!
(۳) و گروهی از معلمان انتظار می‌کشیدند که کلاس‌های درس خالی از دانش‌آموز شود!
(۴) و برخی از معلم‌ها انتظار می‌کشیدند که اتاق‌های مدرسه از دانش‌آموزان خالی شود!

۱۴۴- «عِنْدِي سَمِعْتُ سَمِيَّةَ صَوْتَ مَكْيِفِ الْهَوَاءِ مِنْ إِحْدَى الْحِجْرَاتِ فَظَنَنْتُ أَنَّ طَالِبَاتِ صَفِّ آخَرٍ يَمَارِسْنَ نَشَاطَاتٍ حَرَّةً»:

- (۱) وقتی که سمیه صدای کولری را از یکی از اتاق‌ها شنید، گمان کرد که دانش‌آموزان در کلاس آخر فعالیت‌های آزاد انجام می‌دهند!
(۲) در این هنگام سمیه از یکی از اتاق‌ها صدای کولر را شنید و گمان کرد که دانش‌آموزان کلاس دیگر فعالیت‌های آزاد انجام می‌دهند!
(۳) در این زمان سمیه با شنیدن صدای کولر از یکی از اتاق‌ها گمان کرد دانش‌آموزان کلاس دیگر فعالیت‌های آزاد انجام می‌دهند!
(۴) زمانی که سمیه صدای کولر را از یکی از اتاق‌ها شنید، گمان کرد که در کلاس آخر دانش‌آموزان مشغول انجام فعالیت‌های آزاد هستند!

۱۴۵- «بَعْدَ أَنْ أَخْبَرْتُ سَمِيَّةَ الْمَدِيرَةَ بِمَا شَاهَدْتُهَا، طَلَبْتُ الْمَدِيرَةَ مِنْهَا إِطْفَاءَ الْمَصَابِيحِ وَ الْمَكْيِفِ»: پس از آن که

- (۱) سمیه مدیر را از چیزی که دیده است باخبر کرد، مدیر از او خواست که چراغ‌ها و کولر را خاموش کند!
(۲) سمیه آن‌چه را که دیده بود به مدیر خبر داد، مدیر از او خواست که چراغ‌ها و کولرها را خاموش کند!
(۳) سمیه به مدیر خبر داد که چه چیزی دیده است، مدیر از او درخواست خاموش کردن کولر و چراغ را داشت!
(۴) سمیه مدیر را از چیزی که دیده است آگاه نمود، مدیر درخواست کرده بود که چراغ‌ها و کولر را خاموش کند!

۱۴۶- «فِي نَهَايَةِ حَضَةِ الْفِيزِيَاءِ دَخَلَ الْمَدِيرُ صَفًّا وَ شَكَرَ تَلَامِيذَ يَهْتَمُّونَ بِنِظَافَةِ الصُّفُوفِ وَ دَوَرَاتِ الْمِيَاهِ»:

- (۱) در انتهای زنگ فیزیک مدیر وارد کلاس شد و از دانش‌آموزانی که به پاکیزگی کلاس‌ها و سرویس بهداشتی اقدام می‌کنند، تشکر کرد!
(۲) در بخش پایانی فیزیک مدیر وارد کلاس ما شد و از دانش‌آموزان برای این‌که به نظافت کلاس‌ها و سرویس‌های بهداشتی اهمیت می‌دهند، تشکر کرد!
(۳) در پایان زنگ فیزیک مدیر وارد کلاسما شد و از دانش‌آموزانی تشکر کرد که به پاکیزگی کلاس‌ها و سرویس‌های بهداشتی توجه می‌کنند!
(۴) در انتهای زنگ فیزیک مدیر وارد کلاس ما شد تا از دانش‌آموزانی که به پاکیزگی کلاس‌ها و سرویس بهداشتی توجه می‌کنند، تشکر کند!

۱۴۷- «مِنْ مَسْئُولِيَّاتِنَا الْمَشْتَرَكَةِ هِيَ أَنْ نَنْصَحَ بِكَلَامٍ طَيِّبٍ مَنْ يَرْمِي الثَّفَائِلَ فِي مَكَانٍ غَيْرِ مُنَاسِبٍ»:

- (۱) مسئولیت مشترک همه ما این است که کسی را که زباله‌ها را در جایی که مناسب نیست می‌اندازد، با سخن نرم نصیحت کنیم!
(۲) از مسئولیت‌های مشترک ما آن است که با سخنی نیکو کسی را که در جاهای نامناسب زباله می‌اندازد، نصیحت کنیم!
(۳) از مسئولیت‌هایی که برای ما مشترک است، این است که کسی را که زباله‌ها را در جایی که مناسب نیست رها می‌کند، با سخنی نیکو نصیحت کنیم!
(۴) از مسئولیت‌های مشترک ما این است که کسی را که زباله‌ها را در جای نامناسبی می‌اندازد، با سخنی نرم نصیحت کنیم!

۱۴۸- «أنا جئتُ لزيارة إيران للمرة الثانية فما أجمل إيران و غاباتها و شعبها مضيافٌ جداً»:

- (۱) من دو بار برای دیدن ایران آمده‌ام و چه زیباست ایران و جنگل‌هایش و مردمش بسیار مهمان‌نواز هستند!
- (۲) من برای بار دوم است که برای دیدن ایران می‌آیم و چه زیباست جنگل‌های ایران و ملتش نیز بسیار مهمان‌نوازند!
- (۳) من برای بار دوم به دیدن ایران آمده‌ام و چه زیباست ایران و جنگل‌های آن و ملت آن بسیار مهمان‌نواز هستند!
- (۴) من برای دومین بار به دیدن ایران آمدم، چون ایران و جنگل‌هایش بسیار زیبا هستند و ملتش مهمان‌نوازند!

۱۴۹- «المواطنون الذين يشعرون بالمسؤولية يحافظون على المرافق العامة كالمتاحف والمكتبات»:

- (۱) شهروندانی که احساس مسئولیت داشته باشند از اماکن عمومی چون آثار باستانی و کتابفروشی‌ها حفاظت می‌کنند!
- (۲) هم‌وطنانی که احساس مسئولیت می‌کنند از تأسیسات عمومی مانند موزه‌ها و کتابخانه‌ها محافظت می‌کنند!
- (۳) شهروندانی که احساس مسئولیت می‌کنند بر حفظ مراکز عمومی چون موزه و کتابخانه تأکید می‌کنند!
- (۴) هم‌وطنانی که مسئولیت را احساس می‌کنند محافظت از مراکز عام‌المنفعه مثل موزه‌ها و کتابخانه‌ها را بر عهده می‌گیرند!

۱۵۰- «هل تعلم أن النملة تقدر على حمل شيء يفوق وزنها خمسين مرة؟»: «آيا می‌دانی.....»

- (۱) مورچه قادر است بر حمل چیزی که وزن آن ۵۰ برابر وزن خود است؟! (۲) مورچه توانایی بر حمل بار ۱۵ برابر بیشتر از وزن خود دارد؟! (۳) مورچه می‌تواند چیزی را حمل کند که پنجاه برابر بیشتر از وزنش است؟! (۴) مورچه‌ها توانسته‌اند باری را حمل کنند که ۵۰ برابر وزنشان باشد؟! (۵) عین الصحیح:

- (۱) الاقتراحات تُعطينا حلاً لنقوم بعملٍ بطريقٍ صحيح: پیشنهادات به ما [راه] حلی را می‌دهند تا کاری را به روش درست انجام دهیم!
- (۲) أنزل العمال البضائع من السيارة حتى فرغت: کارگران کالاها را از ماشین پایین آوردند تا خالی شود!
- (۳) أربعة جنود واقفون أمام باب المنظمة فيعمل الموظفون بهدوء: چهار سرباز مقابل در سازمان ایستادند، پس کارمندان به آرامی کار می‌کنند!
- (۴) ما كنت أعلم أن الحشرات ثمانون بالمئة من موجودات العالم: نمی‌دانستم که حشرات هفتاد درصد از موجودات جهان هستند!

۱۵۲- عین الصحیح:

- (۱) أخبرتُنا المديرَ بما وقع في المتحف قبل دخولها: مدیر مدرسه، ما را از آن‌چه که قبل از ورودش به موزه اتفاق افتاده بود، باخبر کرد!
- (۲) خرجت زميلتي من الحجرة قبل أن تُطفي المكيّف: هم‌شاگردی من پیش از خاموش کردن کولر از کلاس بیرون آمد!
- (۳) شكرتني المديرَ و طلبت ميني أن أقوم بإغلاق حنفيّة الماء: مدیر بعد از تقدیر و تشکر، از من خواست به بستن شیر آب بپردازم!
- (۴) يمارس بعض الطلاب نشاطاً خراً في حصّة تقوية: بعضی از دانش‌آموزان در زنگ تقویتی فعالیتی آزاد تمرین می‌کنند!

فرامتن

۱۵۳- «سمّحْ معلّم الرياضة لبعض طلاب مدرستنا أن يقوموا بنشاطات أخرى»:

- (۱) معلّم ورزش به برخی از دانش‌آموزان مدرسه اجازه داد که به فعالیت‌های دیگری بپردازند!
- (۲) آموزگار ریاضی ما به بعضی از دانش‌آموزان مدرسه فرصت داد فعالیت دیگری را انجام دهند!
- (۳) آموزگار ورزش به دانش‌آموزان مدرسه اجازه پرداختن به فعالیت‌های دیگری را اعطا کرد!
- (۴) معلّم ورزش مدرسه ما به بعضی از دانش‌آموزان اجازه داد به فعالیت دیگری بپردازند!

۱۵۴- «حيثما نستفيد من المرافق العامة لنعلم أنها ليس لنا فقط، بل يكون لجميع المواطنين»:

- (۱) زمانی که از اماکن عمومی استفاده می‌نماییم، می‌دانیم که آن‌ها فقط از آن ما نیست، بلکه به همه هم‌وطنان تعلق دارد!
- (۲) هنگامی که از تأسیسات عمومی بهره می‌بریم، باید بدانیم که آن تنها برای ما نیست، بلکه برای همه هم‌وطنان می‌باشد!
- (۳) وقتی که از یک مکان عمومی استفاده می‌بریم، باید بیاموزیم که آن مکان تنها به ما تعلق نداشته و مال همه است!
- (۴) هنگام استفاده از تأسیسات عمومی باید در نظر بگیریم که آن تأسیسات فقط مال ما نیست، بلکه مال تمام مردم است!

۱۵۵- «تسعون في المئة من الطلاب قاموا بتشجيع سيّته من زملائهم الذين نجحوا في المسابقات العالمية»:

- (۱) نود درصد از دانش‌آموزان به تشویق شش نفر از هم‌کلاسی‌هایشان که در مسابقات جهانی موفق شدند، پرداختند!
- (۲) شصت درصد از دانش‌آموزان برای تشویق نه نفر از هم‌کلاسی‌هایشان که در مسابقات جهانی پیروز شدند، برخاستند!
- (۳) نود نفر از دانش‌آموزان برخاستند و هم‌کلاسی‌هایشان را که در مسابقات جهانی موفق شده بودند، تشویق نمودند!
- (۴) شصت درصد از دانش‌آموزان به تشویق نه نفر از هم‌کلاسی‌هایشان که در مسابقات جهانی پیروز شدند، پرداختند!

۱۵۶- «كنت أقرأ ليلة أمس كتاباً له سبعة و خمسون صفحة فوجدت في الصفحة السادسة عشرة منها ملاحظة هامّة عن التعاون»:

- (۱) دیشب کتابی هفتاد و پنج صفحه‌ای را خواندم که در صفحه شانزدهم، نکته‌ای مهم درباره همکاری در آن نوشته شده بود!
- (۲) دیشب مشغول خواندن کتابی بودم که پنجاه و هفت صفحه داشت و در شانزده صفحه از آن نکات مهمی درباره همکاری یافتم!
- (۳) دیشب کتابی را می‌خواندم که پنجاه و هفت صفحه داشت و در صفحه شانزدهم از آن نکته مهمی درباره همکاری یافتم!
- (۴) دیشب کتابی را خواندم که هفتاد و پنج صفحه داشت و در شانزده صفحه آن نکات مهمی درباره همکاری پیدا کردم!

۱۵۷- «ستتقد في اليوم السابع من هذا الشهر حفلة يشترك فيها أحد عشر طالباً من الصفّ العاشر»:

- (۱) در روز هفتم از این ماه جشنی برگزار خواهد شد که در آن یازده دانش‌آموز کلاس دهم شرکت می‌کنند!
- (۲) در هفتمین روز این ماه جشنی برگزار می‌شود که در آن یازده دانش‌آموز از ده کلاس شرکت خواهند کرد!
- (۳) در روز هفتم این ماه جشنی برگزار شده است که در آن یازده دانش‌آموز کلاس دهم شرکت کردند!
- (۴) در هفت روز این ماه جشنی برگزار خواهد شد که در آن یازده دانش‌آموز کلاس دهم شرکت خواهند کرد!

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۵۸- «أخبرنا أحد الجبران عن تصادم سيارتي واحدةً باثنين من المشاة في الشارع الرابع!»:

- (۱) یک همسایه از برخوردی که میان یک خودرو با دو عابر در چهارمین خیابان اتفاق افتاده است ما را باخیر کرده است!
- (۲) باخبر شدیم که یکی از همسایه‌ها به همراه دو نفر از عابران پیاده در خیابان چهارم با یک ماشین تصادف کرده‌اند!
- (۳) یک نفر از همسایه‌ها از تصادف یک خودرو با دو نفر از عابران پیاده در خیابان چهارم خبرمان کرد!
- (۴) یکی از همسایه‌ها به ما خبر داد در خیابان چهارم همراه دوتا از عابران پیاده با یک ماشین تصادف کرد!

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۵۹- «هذه النشاطات الحرة التي تقوم بها طالبات مدرستنا تُصيِّرهنَّ جاهزات لقبول المسؤوليات المختلفة في المستقبل!»:

- (۱) این فعالیت‌های آزادی که دانش‌آموزان در مدرسه ما انجام می‌دهند، آن‌ها را برای پذیرش مسئولیت‌های گوناگون در آینده آماده می‌کند!
- (۲) دانش‌آموزان مدرسه ما با این فعالیت‌های آزادی که انجام می‌دهند در آینده، برای قبول کردن مسئولیت‌های گوناگون آماده می‌شوند!
- (۳) این فعالیت‌ها آزاد هستند و دانش‌آموزان در مدرسه ما به آن‌ها می‌پردازند تا برای پذیرش مسئولیت‌های مختلف در آینده آماده شوند!
- (۴) این فعالیت‌های آزادی که دانش‌آموزان مدرسه ما به آن‌ها می‌پردازند آنان را برای قبول مسئولیت‌های مختلف در آینده آماده می‌گردانند!

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۶۰- «على كل مواطن في بلادنا الواسعة الحفاظ على المرافق العامة مثل المستوصفات والمتاحف حتى ينتفع بها الناس جميعاً!»:

- (۱) هر هم‌وطنی در سراسر کشورمان، باید از تأسیسات عمومی مانند بیمارستان‌ها و موزه‌ها محافظت کند تا مردم همگی از آن‌ها سود ببرند!
- (۲) بر هر شهروندی که در کشور پهناور ماست، واجب است که از تأسیسات عمومی مانند بیمارستان‌ها و موزه‌ها محافظت کند تا آن‌ها به همه مردم سود برسانند!
- (۳) هر شهروندی در کشور پهناور ما، باید از تأسیسات عمومی مانند درمانگاه‌ها و موزه‌ها محافظت کند تا مردم همگی از آن‌ها بهره ببرند!
- (۴) در سرزمین پهناور ما، محافظت از تأسیسات عمومی مانند درمانگاه‌ها و موزه‌ها وظیفه همه هم‌میهنان است تا آن‌ها به همه مردم سود برسانند!

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۶۱- «هل تعلمين أنَّ النملة مع أنَّ جسمها صغيرٌ تقدر على حمل شيءٍ يفوق وزنها خمسين مرةً؟!»:

- (۱) آیا می‌دانی که مورچه با وجود جسم کوچکی که دارد، قادر به حمل چیزی است که از وزن خود پنجاه برابر بیشتر است؟!
- (۲) آیا می‌دانید که مورچه گرچه جسمش کوچک است، قادر است چیزی را حمل کند که پنجاه برابر از وزنش بالاتر است؟!
- (۳) آیا می‌دانی که مورچه با این‌که جسمش کوچک است، می‌تواند یک چیز را که از وزنش پنجاه برابر بالاتر است، حمل کند؟!
- (۴) آیا می‌دانی که مورچه علی‌رغم جسم کوچکش، چیزی را قادر است حمل کند که از پانزده برابر وزن خود بالاتر است؟!

۱۶۲- عَيْنُ الْخَطَأِ:

- (۱) ضيُوفُنَا يسكنون في الطابق الثالث من هذا البناء: مهمانان ما در سه طبقه از این ساختمان سکونت دارند،
- (۲) و في هذا الطابق أربع عُرفٍ كبيرة و غرفة واحدة صغيرة: و در این طبقه چهار اتاق بزرگ و یک اتاق کوچک است،
- (۳) رأيتُ في غرفة كبيرة منضدتين اثنتين و اثني عَشَرَ كرسيًا: در اتاق بزرگی دو میز و دوازده صندلی دیدم،
- (۴) و أيضاً محفظتين اثنتين، في إحدهما أحدَ عَشَرَ كتاباً: و همچنین دو کیف که در یکی از آن دو، یازده کتاب بود!

۱۶۳- عَيْنُ الصَّحِيحِ:

- (۱) أُنْهِيَ الطَّلَابُ عليكم أن تنتخبوا عنواناً آخر للدرس الثالث: ای دانش‌آموزان باید برای سه درس، عنوان دیگری انتخاب کنید!
- (۲) مئةٌ تقسيمٌ على خمسةٍ يُساوي عشرين: دویست تقسیم بر ده مساوی است با بیست!
- (۳) ستّة و تسعون من الطَّلَاب ذهبوا إلى السَّفرة العلمية: شصت و نه نفر از دانش‌آموزان به گردش علمی رفتند!
- (۴) حفظت ثمانية أبياتٍ من الديوان السادس عشر لهذا الشاعر: هشت بیت از دیوان شانزدهم این شاعر را حفظ کردم!

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۶۴- عَيْنُ الصَّحِيحِ:

- (۱) أقترح لك ألا تكتب واجباتك دون أن تفهم معناها! به تو پیشنهاد می‌کنم که تکالیف خود را بدون فهمیدن معنا، ننویسی!
- (۲) إن نظرنا إلى الطبيعة شاهدنا أنعم الله المنهمرة حولنا! اگر به طبیعت نگاه کنیم، نعمت‌های خداوند را می‌بینیم که اطرافمان ریزان هستند!
- (۳) طَلَبَتِ المدرّسة من إحدى زميلاتنا أن تطفئ مصابيح الصَّف! معلم از اولین هم‌کلاسی‌های ما درخواست کرد تا چراغ کلاس را خاموش کند!
- (۴) كُلُّ نبات ينمو يحتاج إلى جذوات الشَّمس المستعرة: هر گیاهی که می‌روید به اخگرهای فروزان خورشید نیاز دارد!

سؤالات کنکور سراسری

(عمومی انسانی ۱۴۰۰)

۱۶۵- عَيْنُ الصَّحِيحِ:

- (۱) أنا كتبت مقالتی العلمية الثالثة في ثمانی صفحات قبل عشرة أشهر: من سومین مقاله علمی خود را ده ماه پیش در هشت صفحه نگاشتم!
- (۲) في المباراة الماضية سجل فريقنا ستة أهداف و الفريق المقابل ثلاثة: در مسابقه گذشته تیم ما ششمین گل را ثبت کرد در حالی که تیم مقابل سومین را!
- (۳) من غرس خمس شجرات في اليوم الخامس عشر من شهر اسفند فله ثلاث جوائز: هر کس در روز پانزده اسفندماه پنج درخت بکارد سومین جایزه برای اوست!
- (۴) كلُّ طالب يقرأ أربعة كتب من هذين المؤلفين الاثنین سَتُعْطى له جائزة واحدة نفيسة: به هر دانش‌آموز که چهار کتاب این دو نویسنده را بخواند جایزه گران‌قیمتی داده خواهد شد!

(عمومی غیرانسانی ۹۹)

۱۶۶- «قررتُ مع أخي الصغير أن نذهب غداً رأس الساعة العاشرة و التَّصف لمشاهدة آثار المتحف التاريخي!»:

- (۱) با برادر کوچکم قرار گذاشتم فردا رأس ساعت ده و نیم به مشاهده آثار تاریخی موزه برویم!
- (۲) با برادر کوچک‌ترم قرار گذاشتیم رأس ساعت ده و نیم فردا به دیدن آثار موزه‌های تاریخی برویم!
- (۳) من و برادر کوچک‌ترم قرار گذاشته‌ایم فردا سر ساعت ده و نیم برای مشاهده آثار تاریخی به موزه برویم!
- (۴) من با برادر کوچکم قرار گذاشتم سر ساعت ده و نیم صبح فردا برای دیدن آثار تاریخی در موزه‌ها برویم!

(هنر ۹۹)

۱۶۷- «ما أجمل أن ترى نهاية أحزانك الماضية لتبدأ حياة جديدة فرحة»:

- (۱) چه زیباست که پایان غم‌های گذشته‌ات را ببینی تا زندگی جدید شادی را شروع کنی!
- (۲) چیزی زیباتر است که غم‌های گذشته‌ات را پایان دهد تا یک زندگی جدید را با شادی آغاز کنی!
- (۳) چه زیباست که ببینی اندوه‌های گذشته‌ات پایان یافته برای این که زندگی جدید شادی شروع شود!
- (۴) آن‌چه زیباتر است این است که پایان ناراحتی‌های قبلی‌ات را ببینی برای این که زندگی جدیدی شادمانه شروع شود!

(اقتصادی انسانی ۹۸)

۱۶۸- «إن تقصد أن ترمي الثُّغَابَاتِ فِي مَكَانٍ غَيْرٍ مُنَاسِبٍ، فَاعْلَمْ أَنَّكَ ضَيَّعْتَ حَقَّ النَّاسِ»:

- (۱) اگر قصد کنی زباله‌ها را به مکانی نامناسب پرتاب کنی، بدان که تو حق مردم را ضایع ساخته‌ای!
- (۲) اگر قصد کردی زباله‌ها را در جایی نامناسب پرت کنی، این را بدان که حق مردم را تباه ساختی!
- (۳) هرگاه خواستی زباله‌ها را به جای نامناسبی بیندازی، پس آگاه باش که حق مردم را ضایع ساختی!
- (۴) هر زمان که خواستی زباله‌هایی را به سمت مکان نامناسبی بیندازی، پس با آگاهی حق مردم را تباه کرده‌ای!

(اقتصادی انسانی ۹۸)

۱۶۹- «وَأَجَبْنَا كِمَاطِنَ مَسْئُولٍ هُوَ إِلَّا تَرْمِي نَفَايَاتِنَا فِي مَكَانٍ غَيْرٍ مُنَاسِبٍ أَوَّلًا، ثُمَّ نَنْصَحُ الْآخِرِينَ»:

- (۱) وظیفه ما که شهروندی مسئول هستیم، ابتدا نریختن زباله در جای نامناسب است، سپس نصیحت کردن دیگران!
- (۲) تکلیف همه شهروندان مسئولیت‌پذیر، نریختن زباله‌ها در جاهای غیرمناسب است و بازداشتن سایرین از انجام این کار!
- (۳) از وظایف یک شهروند مسئول این است که زباله‌های خود را در جای غیرمناسب نریزد و دیگران را هم از این کار نهی کند!
- (۴) تکلیف ما به عنوان یک شهروند مسئول این است که اول زباله‌های خود را به جای غیرمناسب پرت نکنیم، سپس دیگران را نصیحت کنیم!

(عمومی غیرانسانی فارغ ۹۸)

۱۷۰- «كُلُّ يَوْمٍ أُرَكِّبُ السَّيَّارَةَ فِي السَّاعَةِ السَّادِسَةِ وَالنِّصْفِ حَتَّى أَصِلَ إِلَى بَيْتِنَا فِي الثَّامِنَةِ إِلَّا رُبْعًا»:

- (۱) هر روز ساعت شش و نیم سوار ماشین می‌شوم تا یک ربع به هشت مانده به خانه‌مان برسم!
- (۲) ساعت شش و نیم هر روز سوار اتومبیل می‌شوم تا این که ساعت هشت و ربع به خانه‌مان برسم!
- (۳) همه‌روزه ساعت شش و نیم سوار تاکسی می‌شدم و در ساعت یک ربع به هشت به خانه می‌رسیدم!
- (۴) ساعت شش و نیم همه‌روزه سوار تاکسی می‌شدم و در ساعت هشت یک ربع کم به خانه می‌رسیدم!

تعريب

۱۷۱- «شش صفحه از کتاب نهم را در ساعت دوازده خواندم»:

- (۱) قد قرأت ست صفحات للكتاب التاسع في الساعة ثاني عشر!
- (۲) ستة صفحات من تاسع كتب قرأتها في الساعة الثانية عشرة!
- (۳) قرأت ست صفحات من الكتاب التاسع في الساعة الثانية عشرة!
- (۴) قرأت الصفحة السادسة من الكتاب التاسع في الساعة ثانية عشرة!

۱۷۲- «شصت و چهار درصد از دانش‌آموزان در امتحانات پایان سال موفق شدند»:

- (۱) ستة و أربعون في المئة من التلاميذ نجحوا في امتحانات السنة النهائية!
- (۲) أربعة و ستون من الطلاب نجح في امتحانات آخر السنة!
- (۳) نجح أربعة و ستون في المئة من الطلاب في امتحانات نهاية السنة!
- (۴) ستون و أربعة من التلاميذ نجحوا في امتحانات آخر السنة!

(آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

۱۷۳- «دوستم فانوس‌ها را آورد چون جریان برق در چهار اتاق قطع شد»:

- (۱) جلب صديقي الفوانيس لأنّ تيار الكهرباء في رابع حجرات مقطوع!
- (۲) أحضرت صديقتي المصابيح لأنّ تيار الكهرباء عن أربع غرفة قطعت!
- (۳) جاءت صديقتي بالفوانيس لأنّ تيار الكهرباء انقطع في أربع غرف!
- (۴) حضّر صديقتي بالمصابيح لأنّ تيار الكهرباء انقطع في أربع حجرات!

(ریاضی ۹۹)

۱۷۴- «یک ساعت تفکر بهتر از هفتاد سال عبادت است» عَيْنُ الصَّحِيحِ:

- (۱) تفكر ساعة خير من عبادة سبعين سنة!
- (۲) الساعة في التفكر أفضل من سبعين سنة العبادات!
- (۳) التفكر في الساعة خير من العبادة من سبعين السنة!
- (۴) ساعة واحدة من التفكرات أفضل من سنة سبعين من العبادات!

(هنر ۹۳)

۱۷۵- «مادرم یازده سؤال از من پرسید که همگی آن‌ها از سه درس اول کتابم بوده است»:

- (۱) سألت الأم متي أحد عشر سؤالاً كان كلها من أولى ثلاثة دروس كتابي!
- (۲) سألتني أمي أحد عشر سؤالاً كانت كلها من ثلاثة الدروس الأولى من كتابي!
- (۳) أمي تسأل متي أحد و عشر سؤالاً كانت كلها من أولى ثلاثة دروس من الكتاب!
- (۴) الأم سألتني عن أحد و عشر سؤالاً كانت كلها من ثلاثة الدروس الأولى من الكتاب!

(زبان ۹۳)

۱۷۶- «مدیر مدرسه و سه معاون او تصمیم گرفتند برای تجلیل از پدران شهید پنج دانش‌آموز، مراسمی بر پا کنند»:

- (۱) قصد مدير المدرسة و خمسة معاونيه تكريم الآباء الشهيد لثلاثة طلبة!
- (۲) مدير المدرسة و ثلاثة معاونيه عزموا تكريم الآباء الشهيد لخمسة تلاميذ!
- (۳) مدير المدرسة و خمسة معاونيه قصدوا أن يعقدوا مراسيم لتكريم آباء شهداء لثلاثة طلبة!
- (۴) عزم مدير المدرسة و ثلاثة معاونيه أن يعقدوا مراسيم لتكريم الآباء الشهداء لخمسة تلاميذ!

(تهری ۹۳)

۱۷۷- «اگر هر روز چهار ساعت درس بخوانی، بعد از یازده روز برای شرکت در همه امتحانات آماده خواهی بود»:

- (۱) إن كنت درست أربع ساعات كل يوم، بعد أحد و عشر يوماً تكون مستعداً للاشتراك في جميع الامتحانات!
- (۲) إن تدرس أربع ساعات في كل يوم، فستكون جاهزاً للاشتراك في جميع الامتحانات بعد أحد عشر يوماً!
- (۳) إذا درست في كل الأيام أربع ساعات حتى يوم أحد عشر، كنت جاهزاً لجميع الامتحانات!
- (۴) إذا تدرس لأربع ساعات كل يوم حتى أحد و عشر يوماً، ستكون مستعداً للامتحانات كلها!

مفہوم

۱۷۸- عَيْنُ الْخَطَا عَنْ مَفْهُومِ عِبَارَةِ «تَفَكَّرْ سَاعَةً خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سَبْعِينَ سَنَةً»:

- (۱) از آن روزی تفکر کن که ایزد
- (۲) تفکر کن تو در خلق سماوات
- (۳) تفکر کن که آخر از کجایی
- (۴) نخست از فکر خویشم در تحیر

- به حق باشد میان خلق، داور
- که تا ممدوح حق گردی در آیات
- در این نیلی قفس بهر چرایی
- چه چیز است آن که گویندش تفکر

۱۷۹- «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَثْمَالِهَا» عَيْنُ غَيْرِ الْمُنَاسِبِ فِي الْمَفْهُومِ:

- (۱) ببخش مال و مترس از کمی که هر چه دهی
- (۲) نیکی و سخاوت کن و مشمر که چو ایزد
- (۳) چیزی که یک به صد عوضش را دهد خدای
- (۴) تو نیک و بد خود هم از خود بپرسی

- جزای آن به یکی ده ز دادگر یابی!
- پاداشده و مفضل و نیکوثری نیست!
- در حیرتم از مردم سائل جواب کن!
- چرا بایدت دیگری محتسب!

۱۸۰- «وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا» عَيْنُ الصَّحِيحِ:

- (۱) عَمَرُ نُوْحٍ مَدَّةً قَلِيلَةً!
- (۲) إِنَّ نُوحًا ﷺ دَعَا قَوْمَهُ إِلَى اللَّهِ أَكْثَرَ مِنْ أَلْفِ سَنَةٍ!
- (۳) نُوحٌ ﷺ عَاشَ أَكْثَرَ مِنْ ثَمَانِيَةِ قُرُونٍ!
- (۴) دَعَا نُوحٌ ﷺ قَوْمَهُ إِلَى اللَّهِ أَقَلَّ مِنْ تِسْعَةِ قُرُونٍ!

(اقتصادی انسانی ۹۹)

۱۸۱- عَيْنُ غَيْرِ الْمُنَاسِبِ لِلْمَفْهُومِ: «إِذَا كَانَ الصَّبْرُ مُرًّا فَعَاقِبَتُهُ حُلُوهٌ»:

- (۱) نیست رنگی که بگوید با من
- (۲) ساختم با آن که عمری سوختم
- (۳) صبر بر جور رقیب، چه کنم گر نکنم
- (۴) چه خوش است در فراقی همه عمر صبرکردن

- اندکی صبر، سحر نزدیک است!
- سوختم یک عمر و صبر آموختم!
- همه دانند که در صحبت گل خاری هست!
- به امید آن که روزی به کف اوفتد و صالی!

قواعد

شناخت اعداد

۱۸۲- عَيْنُ الْخَطَا فِي تَرْتِيبِ الْأَعْدَادِ:

- (۱) خمس و أربعون، ثلاث و سبعون، مئة و سبعة
- (۲) تسع و عشرون، واحد و ثلاثون، تسعون
- (۳) أربعة و خمسون، سبعة و ستون، ثلاثة و أربعون
- (۴) تسعة عشرة، واحد و عشرون، ست و ثمانون

۱۸۳- عَيْنُ مَا لَيْسَ فِيهِ الْعَدَدُ التَّرْتِيبِي:

- (۱) لِشُرْكَيْتِنَا خُمُسَةً طَوَائِقَ وَ لِكُلِّ طَائِقٍ بَسْتُ عُرْفٍ!
- (۲) قَدْ اكْتَشَفَ الْبَشَرُ كَثِيرًا مِنَ الْأَشْيَاءِ الْمُهْمَةِ فِي الْقَرْنِ الْعِشْرِينَ!
- (۳) إِنَّ الْيَوْمَ الثَّانِي مِنَ الْأُسْبُوعِ فِي أَوْرُوبَا يَوْمُ الْعُطْلَةِ!
- (۴) مَرَقَدُ الْإِمَامِ الثَّانِي فِي مُحَافَظَةِ خِرَاسَانَ!

۱۸۴- عَيْنُ الْأَعْدَادِ تَرْتِيبِيَّةٌ كُلُّهَا:

- (۱) نَقَرْنَا الدُّرُوسَ الْجَدِيدَةَ مِنْ كِتَابِ اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ وَ نَفْهَمُ خَمْسَةَ دُرُوسٍ بِمُسَاعَدَةِ الْمُعَلِّمِ!
- (۲) نَطَالُعُ اثْنَتَيْ عَشْرَةَ صَفْحَةً مِنَ الدَّرْسِ الْأَوَّلِ!
- (۳) طَالَعْتُ الصَّفْحَةَ الْخَامِسَةَ مِنَ الْكِتَابِ الثَّلَاثِ لِلصَّفِّ الْعَاشِرِ!
- (۴) لَنَا خَمْسَةُ مُعَلِّمِينَ فِي مَدْرَسَتِنَا لِتَعْلِيمِ اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ!

۱۸۵- «لِفَضْلِ الرَّبِيعِ يَوْمًا وَ لِفَضْلِ الْخَرِيفِ يَوْمًا» عَيْنُ الصَّحِيحِ:

- (۱) الثَّلَاثَةُ وَ الثَّسْعُونَ - الثَّسْعُونَ (۲) ثَلَاثَةٌ وَ ثِسْعُونَ (۳) الثَّسْعُونَ - الثَّلَاثَةُ وَ الثَّسْعُونَ (۴) ثَلَاثَةٌ وَ ثِسْعُونَ - ثِسْعُونَ

۱۸۶- عَيْنُ مَا جَاءَ فِيهِ مِنَ الْأَعْدَادِ الْمَعْطُوفَةِ:

- (۱) هُوَ يَقْرَأُ فِي كُلِّ سَنَةٍ وَاحِدَةً وَ عَشْرِينَ مَجَلَّةً فِي مَجَالِ عِلْمِ الْكِيمِيَاءِ فَقَطْ!
- (۲) كَانَتْ سِتُّ طَالِبَاتٍ حَاضِرَاتٍ فِي الْإِضْطِفَافِ الصَّبَاحِيِّ فِي السَّاعَةِ السَّابِعَةِ!
- (۳) لَا أَقْدِرُ عَلَى أَنْ أُعْطِيَهُمْ أَكْثَرَ مِنْ أَرْبَعِينَ قَلَمًا وَ ثَلَاثِينَ كِتَابًا فِي هَذَا الْأُسْبُوعِ!
- (۴) سَافَرْنَا مَعَ أَصْدِقَائِي إِلَى مَدِينَةِ مَشْهَدَ لِزِيَارَةِ الْإِمَامِ الثَّامِنِ ﷺ فِي الشَّهْرِ الْمَاضِي!

۱۸۷- «بَقِيَتْ فِي هَذِهِ الْمَدِينَةِ الْكَبِيرَةِ لِمَدَّةٍ يَوْمًا عِنْدَمَا كُنْتُ فِي مِنْ عَمْرِي!» عَيْنُ الصَّحِيحِ لِلْفَرَاعِينَ:

- (۱) أَرْبَعَةٌ وَ الْعِشْرِينَ - تِسْعَةٌ (۲) الثَّاسِعَةُ وَ خَمْسِينَ - الثَّاسِعَةُ (۳) خَمْسَةٌ وَ أَرْبَعِينَ - سَبْعَةٌ (۴) أَحَدٌ عَشَرَ - السَّابِعَةُ

۱۸۸- «كَتَبْتُ فِي السَّنَةِ الْمَاضِيَةِ مَقَالَاتٍ فَكَانَ لِلْمَقَالَةِ صَفْحَةً» عَيْنُ الْأَعْدَادِ الصَّحِيحَةِ:

- (۱) تَابِعَةً - الْأَرْبَعَةَ - الْخَامِسَ عَشْرَةَ (۲) تَابِعَةً - الزَّابِعَةَ - الْخَامِسَ عَشْرَةَ (۳) تِسْعَ - الْأَرْبَعَةَ - خَمْسَ عَشْرَةَ (۴) تِسْعَ - الزَّابِعَةَ - خَمْسَ عَشْرَةَ

رابطه عدد و معدود

۱۸۹- عَيْنُ الْخَطَا عَنْ الْعَدَدِ:

- (۱) إِنَّ مَرَحِلَةَ اللَّيْسَانِسِ فِي الْجَامِعَةِ تَسْتَعْرِقُ أَرْبَعَةَ سَنَوَاتٍ عَادَةً!
- (۲) خَامِسَ لَاعِبِينَ مِنْ فَرِيقِ كُرَةِ الْقَدَمِ لِإِيرَانَ يَلْعَبُونَ فِي الْأُفْرَقَةِ الْأُورُوبِيَّةِ!
- (۳) قَرَأْتُ فِي الصَّفْحَةِ السَّادِسَةِ عَشْرَةَ مِنْ ذَلِكَ الْكِتَابِ شَيْئًا عَنِ التَّرْجَمَةِ!
- (۴) سَمِّيَ الْيَوْمَ الْعَاشِرُ مِنْ شَهْرِ الْمُحَرَّمِ بِ «عَاشُورَاءِ»!

۱۹۰- عَيْنُ الصَّحِيحِ عَنْ اسْتِخْدَامِ الْعَدَدِ:

- (۱) فِي مَكْتَبِ الشَّيْعَةِ هُنَاكَ إِثْنَا عَشَرَ إِمَامًا ثَالِثُهُمْ هُوَ الْإِمَامُ الْحُسَيْنِ ﷺ!
- (۲) مِنَ الْمُمَكِنِ أَنْ نَكْتُبَ الزَّابِعَ عَشَرَ سَطْرًا فِي كُلِّ صَفْحَةٍ!
- (۳) الْبَيْتُ الْخَمْسُ مِنْ هَذَا الشُّعْرِ يَنْتَظِرُ إِلَى الْمَسَائِلِ التَّارِيخِيَّةِ!
- (۴) لِمُنْتَظَمَةِ الْأُمَمِ الْمُتَّحِدَةِ سَادِسَةُ لُغَاتٍ رَسْمِيَّةٌ!

١٩١- عَيْنِ العبارة الصَّحيحة:

- (١) هذا العالم ألف التاسعة عشرة كتاباً حَوْلَ التَّجْوِمِ!
(٣) في السَّنَةِ ثلاثٍ و عشرينَ من عمره تَخَرَّجَ أَخِي مِنَ الجامعةِ!
١٩٢- عَيْنِ الصَّحِيحِ لِلْفَرَغَاتِ: «قَرَأْتُ كلمة من الفصل مِنْ المقالة»
(١) أَحَدَ عَشَرَ - سَبْعَ - بَيْتَ (٢) إِحْدَى عَشْرَةَ - السَّابِعَ - السَّادِسَةَ (٣) حَادِي عَشَرَ - سَبْعَةَ - بَيْتَةَ (٤) الْحَادِي عَشَرَ - السَّبْعَ - بَيْتَ

١٩٣- ما هو الخطأ حسب قواعد العدد و المعدود؟

- (١) قَرَأْتُ عَشَرَ حكاياتٍ من ذلك الكتاب!
(٣) لَمْ تَظْهَرْ فِي ساحِلِ الْبَحْرِ إِلَّا اثْنَتَانِ سَفِينَتَانِ!
١٩٤- عَيْنِ الخطأ:
(١) يُصَلِّي فِي مَسْجِدِ مَدِينَتِنَا سَبْعَةً وَ ثَمَانُونَ مُؤْمِنًا!
(٣) رَأَيْتُ فِي الجامعةِ عَشْرَةَ طَالِبًا وَ أَشْتَادَيْنِ اثْنَيْنِ!

١٩٥- عَيْنِ الصَّحِيحِ فِي العدد و المعدود:

- (١) سَأُرْجِعُ مِنْ سَفَرَةٍ سِياحِيَّةٍ بَعْدَ ثَلَاثَةِ شَهْرٍ!
(٣) كَتَبْتُ مَقَالَتَيْنِ اثْنَتَيْنِ فِي مَجَالِ الكيمياءِ فِي العامِ الثَّالِثِ!
١٩٦- «جَدَّتِي كَانَ لَهَا تِسْعَةُ أَبْنَاءَ وَ أَبِي كَانَ وَ» إخوانه كانوا أصغر منه! عَيْنِ الخطأ للفرغين!
(١) خَمْسَهُمْ - أَرْبَعَةَ (٢) سَابِعُهُمْ - اثْنَانِ (٣) ثَلَاثُهُمْ - سِتَّةَ (٤) سَادِسُهُمْ - ثَلَاثَةَ

١٩٧- عَيْنِ الخطأ عن استخدام العدد و المعدود في العبارات:

- (١) لِي ثَلَاثَةُ إِخْوَانٍ، أَحَدُهُمْ أَكْبَرُ مِنِّي وَ هُوَ طَبِيبٌ حَادِقٌ!
(٣) رَأَيْتُ فِي الشَّارِعِ اثْنَيْنِ سَائِحِينَ فَقَدَا طَرِيقَهُمَا!

١٩٨- عَيْنِ الخطأ عن المعدود:

- (١) فِي مَدْرَسَتِنَا يَوْجِدُ أَكْثَرَ مِنْ خَمْسِينَ طَالِبِينَ!
(٣) يَلْعَبُ أَحَدُ عَشَرَ لَاعِبًا فِي فَرِيقٍ وَاحِدٍ فِي كُرَةِ الْقَدَمِ!

١٩٩- عَيْنِ معدوداً ليس مضافاً إليه:

- (١) أَرْبَعَةُ جُنُودٍ وَاقِفُونَ أَمَامَ بَابِ الْمُنْظَمَةِ!
(٣) قَرَأْتُ أَلْفَ صَفْحَةٍ مِنَ الْمَقَالَاتِ!

٢٠٠- عَيْنِ ما ليس فيه خطأ عن العدد و المعدود:

- (١) قَدْ حُذِفَتْ ثَلَاثَةُ مَوْضُوعَاتٍ فِي الطَّبْعَةِ السَّادِسَةِ مِنْ هَذَا الْكِتَابِ!
(٣) الْفَائِزُ الْأَوَّلِيُّ فِي هَذِهِ الْمُبَارَاةِ يَذْهَبُ إِلَى الْمَسَابَقَاتِ الْعَالَمِيَّةِ!

عمليات حسابية ومسئلة

٢٠١- «ثَلَاثَةٌ وَ عِشْرُونَ سِتَّةَ عَشَرَ يُسَاوِي تِسْعَةً وَ ثَلَاثِينَ». عَيْنِ الصَّحِيحِ:

- (١) ضَرَبْتُ فِي نَاقِصَ (٢) تَقْسِيمَ عَلَى (٣) نَاقِصَ (٤) زَائِدَ
٢٠٢- «لِمَدْرَسَتِنَا أَرْبَعَةُ صُفُوفٍ وَ لِكُلِّ صَفٍّ سَبْعَةُ عَشَرَ طَالِبًا». كَمْ عَدَدُ الطُّلَابِ كُلِّهِمْ فِي الْمَدْرَسَةِ؟
(١) ثَمَانِيَةٌ وَ سِتُّونَ (٢) وَاحِدٌ وَ عِشْرُونَ (٣) أَرْبَعَةٌ وَ ثَمَانُونَ (٤) سِتَّةٌ وَ ثَمَانُونَ

٢٠٣- عَيْنِ الصَّحِيحِ فِي كِتَابَةِ الْعَمَلِيَّاتِ الْحَسَابِيَّةِ:

- (١) $٩ \div ٦٣$ ← سِتَّةَ وَ ثَلَاثُونَ تَقْسِيمَ عَلَى تِسْعَةٍ
(٣) ٩١×٢٩ ← اثْنَانِ وَ تِسْعُونَ ضَرْبَ فِي وَاحِدٍ وَ تِسْعِينَ

٢٠٤- عَيْنِ الصَّحِيحِ عَنِ الْعَمَلِيَّاتِ الْحَسَابِيَّةِ التَّالِيَةِ:

- (١) وَاحِدٌ وَ ثَلَاثُونَ زَائِدُ ثَلَاثَةِ عَشَرَ يُسَاوِي أَرْبَعَةً وَ ثَلَاثِينَ!
(٣) أَرْبَعَةٌ وَ خَمْسُونَ تَقْسِيمَ عَلَى تِسْعَةٍ يُسَاوِي سِتَّةً!

٢٠٥- «اشْتَرَكْتُ فِي مَسَابَقَةِ الرَّمَايَةِ اثْنَتَا عَشْرَةَ طَالِبَةً وَ انْتَصَرْتُ سَبْعَ طَالِبَاتٍ فِي هَذِهِ الْمَسَابَقَةِ». كَمْ طَالِبَةً مَا انْتَصَرَتْ؟

- (١) خَمْسَ (٢) سِتَّ (٣) سَبْعَ (٤) وَاحِدَةَ

٢٠٦- عَيْنِ الْجَوَابِ الْمُنَاسِبِ عَنِ الْعَمَلِيَّاتِ الْحَسَابِيَّةِ: «سَبْعَةٌ وَ ثَمَانُونَ نَاقِصَ ثَلَاثَةٍ وَ عِشْرِينَ يُسَاوِي»

- (١) أَرْبَعَةٌ وَ سِتِّينَ (٢) سِتَّةَ وَ خَمْسِينَ (٣) سِتَّةَ وَ أَرْبَعِينَ (٤) خَمْسَةٌ وَ سِتِّينَ

٢٠٧- «أَنَا فَلَاخٌ، فِي مَزْرَعَتِي أَرْبَعُ وَ عِشْرُونَ شَجَرَةً. أَسْقِي (أَيَّارِي مِي كَنَم) شَجَرَةً وَاحِدَةً فِي أَرْبَعِ دَقَائِقَ». فِي كَمْ دَقِيقَةٍ تُسْقَى الْأَشْجَارُ كُلُّهَا؟

- (١) سِتَّةَ وَ تِسْعِينَ (٢) تِسْعَةٌ وَ سِتِّينَ (٣) ثَمَانِيَةٌ وَ عِشْرِينَ (٤) عِشْرِينَ

٢٠٨- «لِهَذَا الْفَنْدَقِ خَمْسَةُ عَشَرَ طَبَقًا وَ فِي كُلِّ طَبَقٍ ثَمَانِي غَرْفٍ، الْغُرْفَةُ التَّاسِعَةُ وَ الثَّلَاثُونَ تَقَعُ فِي الطَّبَقِ!»

- (١) الثَّالِثَ (٢) الرَّابِعَ (٣) الْخَامِسَ (٤) السَّادِسَ

٢٠٩- «..... يُسَاوِي ثَلَاثَةً وَ ثَلَاثِينَ» مَا هُوَ الْخَطَأُ لِلْفَرَغِ؟

- (١) أَحَدُ عَشَرَ ضَرْبَ فِي ثَلَاثَةٍ!
(٣) عِشْرُونَ زَائِدَ ثَلَاثَةِ عَشَرَ!
(٢) سِتَّةَ وَ سِتُّونَ نَاقِصَ نِصْفِهِ!
(٤) تِسْعَةٌ وَ تِسْعُونَ تَقْسِيمَ عَلَى سِتَّةٍ!

۲۱۰- «سورة آل عمران لها مائتا آية، إن نقرأ في كل يوم سوف نختتمها في!» عَيْن الصَّحِيح للفراغين:

- (۱) خمسين آية - خمسة أيام
(۲) عشر آيات - عشرين يوماً
(۳) خمس و عشرين آية - اثني عشر يوماً
(۴) أربعين آية - أربعة أيام

۲۱۱- عددُ ساعات كُلِّ أسبوعٍ ناقص عدد ساعات يومين يساوي

- (۱) مئة و عشرين ساعة (۲) عدد ساعات اليوم الخامس (۳) مئة و أربعاً و أربعين ساعة (۴) عدد ساعات ستة أيام

ساعات

۲۱۲- «طلعت الشمس في الساعة السابعة إلا ربعا و غربت في الساعة الخامسة و عشرين دقيقة بعد الظهر!» ما هو الصحيح عن طول النهار في هذا اليوم؟

- (۱) الساعة العاشرة و خمس و ثلاثون دقيقة!
(۲) الساعة العاشرة و خمس دقائق!
(۳) عشر ساعات و خمس و ثلاثون دقيقة!
(۴) عشر ساعات و خمس دقائق!

۲۱۳- «بدأت أسرة سفرتها في الساعة السادسة إلا ربعا صباحاً ثم وصلت إلى مقصدها في الساعة التاسعة و النصف مساءً» كم مدّة كانت هذه الاسرة في الطريق؟

- (۱) أربع ساعات إلا خمس عشرة دقيقة!
(۲) ثلاث ساعات و خمس عشرة دقيقة!
(۳) خمس عشرة ساعة إلا خمس عشرة دقيقة!
(۴) ست عشرة ساعة إلا خمس عشرة دقيقة!

۲۱۴- «متي ترجعين من الملعب غداً؟» عَيْن إجابة مناسبة:

- (۱) سنرجع منه في الساعة النصف و الخامسة!
(۲) نرجع منه في الساعة التاسعة تماماً!
(۳) في الساعة التسعة عشر أرجع منه!
(۴) سأرجع منه في الساعة الحادية عشرة!

سؤالات کنکور سراسری

۲۱۵- عَيْن الصحيح عن العدد:

- (۱) أحصيتُ عشرين و خمس أسماكاً حتّى الآن!
(۲) رأيتُ خمساً و عشرين سمكة في دكان!
(۳) اشتريت عشرين و خامسة سمكة من السوق!
(۴) يصيد الصيادُ بعض الأيام خمس و عشرين سمكاً!

۲۱۶- عَيْن الخطأ في العدد أو المعداد أكثر من الباقي:

- (۱) في كل أسبوع سبعة أيام و كل المدارس في اليوم الخمسة في عطلة!
(۲) في مدرستنا عشرون و أربعة صفوفاً و كان في كل صف ثلاثون تلاميذاً!
(۳) كان لزارع قطعتان إثنان من الأرض يحرت في مزرعة واحدة منهما قمحاً!
(۴) المناطق السياحية في إيران أكثر من أحد عشر مراكز و رأيتُ واحدةً منطقةً منها حتّى الآن!

۲۱۷- عَيْن ما ليس فيه من أعداد العقود:

- (۱) عمري عشرون سنة و أختي في التاسع عشر من عمرها؛
(۲) والدي له خمسون سنة من العمر و والدتي أربع سنوات أقل منه؛
(۳) جدّي يعيش معنا مثل قبل هذا بمائة سنة في بيت واحد؛
(۴) نحبّه لأنّه عطوف و يقول لنا قصصاً من ذكرياته في سبعين سنة من عمره!

۲۱۸- عَيْن ما فيه الأعداد كلها أصليّة:

- (۱) في غرفة الفندق الخامسة و الثلاثين كانت ثلاثة أسرة،
(۲) فاصلة تلك الغرفة من المدخل خمسة عشر متراً أو خمسة و عشرون قدماً،
(۳) دخلنا فيه في الساعة العاشرة صباحاً و بقينا هناك خمسة أيام،
(۴) كان مطعم الفندق مفتوحاً من الساعة السابعة صباحاً لمدة أربعة عشر يوماً!

۲۱۹- عَيْن الصحيح عن العدد و المعداد:

- (۱) في الساعة الخامسة عشرة من هذا اليوم شارك والداي الاثنين على ساحل البحر في مسابقة الرسم على الرمل!
(۲) كنت رأيت ثمانون و خمس تفاحة حمراء على هذه الشجرة الصغيرة ولكن ما بقيت إلا تسع منها!
(۳) والدة سعيد تطبخ كل يوم ثلاث مزة طعاماً لذيذاً للأسرة لكن سعيداً يأكل معهم وعدة واحدة فقط!
(۴) تُقيم المدارس الامتحانات في أربعة عشر بلداً، رأس الساعة التاسعة من صباح كل يوم!

۲۲۰- عَيْن ما فيه عددٌ يختلف نوعه عن الباقي:

- (۱) يوم أمس نزل المطرُ لثلاث ساعات ولكن في اليومين الاتيين سينزل أيضاً!
(۲) بقي تسعة طلاب في المدرسة ليُزيّنوا صفّاً للحفلة، و رجع أحد عشر طالباً إلى بيوتهم!
(۳) تُقيم المدرسة خمس مسابقات رياضية، و واحدٌ من أصدقائي سيشارك في إحداها!
(۴) سنقرأ اليوم الدرس الأول من كتاب الفيزياء و نقرأ بعد ذلك الدروس الثلاثة الأخرى!

۲۲۱- عَيْن الخطأ (عن العدد و المعداد):

- (۱) إن تطلب أن تشاهد نتيجة عملك في عشر سنوات فاغرس الشجرة،
(۲) و إذا تريد أن تصل إلى نتيجة أسرع مثلاً في سنة واحدة فازرع القمح،
(۳) و إن تعزم تربية إنسان فانظر إلى أكثر من تسعة و تسعين عاماً،
(۴) و إذا تريد أن تدخل الجامعة فعليك أن تدرس اثنتي عشرة سنوات!

- ٢٢٢- عَيَّنَ الخَطَأَ للفراغ: يذهب طَلَّاب صَفَّنَا إِلَى المكتبة في السَّاعَةِ الثَّامِنَةِ والنصف و يرجعون بعد أربع ساعات، فيجلسون في مكانهم
(١) نصف ساعة بعد الثانية عشرة!
(٢) في الثانية عشرة و ثلاثين دقيقة!
(٣) في الواحدة و ثلاثين دقيقة بعد الظهر!
(٤) نصف ساعة قبل الواحدة بعد الظهر!
(اقتصادى انساني ٩٩)
- ٢٢٣- عَيَّنَ الصَّحِيح: «تبدأ أعمال المكتبات العامة في الساعة الثامنة إلا ثلثاً. في آية ساعة تبدأ الأعمال!؟»
(١) ٧ : ٢٠' (٢) ٧ : ٤٠' (٣) ٨ : ٢٠' (٤) ٨ : ٤٠'
(رياضى ٩٩)
- ٢٢٤- عَيَّنَ الصَّحِيح للفراغ: «نجح سعيد في المسابقة و حصل على الجائزة الذهبية فهو الفائز!»
(١) الأحد (٢) الأول (٣) الواحد (٤) الأولي
(زبان ٩٩)
- ٢٢٥- عَيَّنَ المناسب للفراغين: «أيام الأسبوع و اليوم الوسط منها!»
(١) سبعة - اثنين (٢) سبعة - الثلاثاء (٣) سبعة - الاثنين (٤) سبعة - ثلاثاء
(٢٢٦- عَيَّنَ الصَّحِيح للفراغين: «ذهبت مع أُسْرَتِي إلى سفرة يوم الأحد، طالت سفرتنا ثلاثة أيام. رجعنا في الساعة السابعة صباحاً، كنَّا خمس ساعات في الطريق، فوصلنا في الساعة من يوم إلى بيتنا!»
(١) الثاني عشر - الثلاثاء (٢) الثانية عشرة - الأربعاء (٣) الثاني عشر - الأربعاء (٤) الثانية عشرة - الاثنين
(تہری ٩٩)
- ٢٢٧- عَيَّنَ الصَّحِيح للفراغين: «كان في فريقنا أحد عشر لاعباً، طال لعبنا مدَّة ساعتين. مضت عشرون دقيقة من اللعب. جُرح لاعبان اثنان مِنَّا. واصل لاعبين المباراة لمدَّة دقيقة إلى نهاية اللعب!»
(١) سبعة - ساعة و أربعين (٢) تسعة - ساعتين و عشرين (٣) ستَّة - ساعتين إلَّا عشرين (٤) تسعة - ساعة و أربعين
(رياضى ٩٩)
- ٢٢٨- عَيَّنَ الصَّحِيح للفراغين: «ذهبتُ مع أحد عشر زميلاً من زملائي إلى المكتبة في الساعة السابعة صباحاً، رجع مِنَّا زميلان اثنان و لكُنَّا بقينا خمس ساعات هناك. عند الرجوع كان عددنا أشخاص و كانت السَّاعَةُ»
(١) عشر - ثاني عشر! (٢) تسعة - ثاني عشر! (٣) عشرة - الثانية عشرة! (٤) تسعة - الثانية عشرة!
(رياضى ٩٩)
- ٢٢٩- عَيَّنَ الصَّحِيح:
(١) عشرون ريالاً في خمسة يساوي مائة ريال!
(٢) تسعون ريالاً ناقص عشرين يساوي ستين ريالاً!
(٣) أحد عشر ريالاً زائد تسعة يساوي سبعة ريالات!
(٤) ثمانون ريالاً تقسيم على عشرين يساوي أربعين ريالاً!
(انسانى ٩٨)
- ٢٣٠- عَيَّنَ العدد غير ترتيبى:
(١) حضرت في الموعد في الساعة الخامسة مساءً!
(٢) طالعنا اليوم في المدرسة الفصل الثالث من درسنا العاشر!
(٣) طلبت من صديقي أن يعطيني واحداً من كتبه الدراسية فقط!
(٤) قال الفلاح لابنه: علينا أن نحصد القطعة الثانية من هذه الأرض!
(تہری ٩١ - با انكى تغيير ٩٩)
- ٢٣١- عَيَّنَ الخَطَأ:
(١) خَرَجَ أَحَدُ عَشْرَ تلميذاً من المدرسة! (٢) طَالَعْتُ المقالة الثامنة لهذا العالم! (٣) حَضَرَتِ الطالبة الرابعة في الصَّف! (٤) هناك ثلاثة كُتُبٍ ما قَرَأْتُهَا حتَّى الآن!
(انسانى ٩٣)

تحليل صرفى

- ٢٣٢- «هذه أولى آيات نزلت على النبي ﷺ» عَيَّنَ الصَّحِيح:
(١) هذه: اسم الإشارة للبعيد - للمفرد المؤنث (مذكره: هذا)
(٢) أولى: من الأعداد الترتيبية - للمفرد المؤنث
(٣) آيات: اسم - جمع سالم (مفرد مذكر)
(٤) نزلت: فعل ماضٍ - للمفرد المؤنث المخاطب - حروفه الأصلية (ن ز ل)
- ٢٣٣- «هؤلاء الموظفون والعُمَّال سيتعاونون على العمل بهذا الحديث!» عَيَّنَ الخَطَأ:
(١) هؤلاء: اسم الإشارة - للجمع - للقریب
(٢) الموظفون: اسم - جمع سالم للمذكر
(٣) العُمَّال: اسم - جمع تكسير (مفرد: عميل)
(٤) يتعاونون: فعل مضارع - حروفه الأصلية: ع و ن - للغائبين
- ٢٣٤- «رجال هاتين القريتين الصغيرتين مؤمنون!» عَيَّنَ الصَّحِيح:
(١) رجال: اسم - جمع مكسر أو تكسير (مفرد: رجل، مذكر) - مضاف إلى اسم الإشارة
(٢) هاتين: اسم من أسماء الإشارة للقریبين - للمؤنث - نترجمه بصورة المثنى
(٣) القريتين: اسم - مؤنث - مثنى - مضاف إليه
(٤) الصغيرتين: اسم - مؤنث - نونه مكسورة دائماً - صفة و تابع لموصوفه «هاتين»
- ٢٣٥- «رأينا أصدقاءنا في ثلاث مُدن في العام الماضي للمرة العشرين!» عَيَّنَ الصَّحِيح:
(١) أصدقاء: اسم - جمع مكسر (مفرد: صديقة، مؤنث) - المضاف إلى ضمير «نا»
(٢) ثلاث: اسم - عدد من الأعداد الأصلية - معدوده مؤنث
(٣) العام: اسم - مفرد مذكر - وزنه: فاعل - موصوف للصفة «الماضي»
(٤) العشرين: اسم - من الأعداد الأصلية - صفة لمعدوده
- ٢٣٦- «لقد أرسلنا نوحاً إلى قومه فلبث فيهم ألف سنة إلا خمسين عاماً!» عَيَّنَ الخَطَأ:
(١) «أرسلنا»: فعل ماضٍ - للمتكلم مع الغير (ضميره: نحن) - له ثلاثة حروف أصلية: «ر س ل»
(٢) «ألف»: من الأعداد الأصلية - جمعه: «آلاف» - معدوده «مفرد و مجرور»
(٣) «سنة»: اسم - مفرد - مؤنث - جمعه: «الأسنان» - معدود و منصوب
(٤) «خمسين»: من أعداد تُسمَّى بِـ «العقود» - نونه مفتوحة دائماً - معدوده «عاماً» و هو منصوب

(آزمونهای آزمایشی قبلی سبز)

ضبط حرکات

۲۳۷- عین الخطأ في ضبط حركات الكلمات:

- (۱) أماكن تَمَتَّلِكْهَا الدولة و يُتَنَفَّعُ بِهَا الناس جميعاً!
- (۳) شاهدتُ أربعين طالباً بعدَ انتهاء الدوامِ المدرسي!

۲۳۸- عین الخطأ في ضبط حركات الحروف:

- (۱) ما أَجْمَلَ سلوكَ هذا الشَّعْبِ المضْياف!
- (۳) تلكَ التي تَنَصَّحُ مَنْ يرمي الثَّفاياتِ في غيرِ مكانها!

۲۳۹- عین الخطأ في ضبط حركات الحروف:

- (۱) لَبِستُ في فنادقِ هذه المَدِينَةِ أيَّةَ حَجَرَةٍ فارِغَةٍ!
- (۳) المرافقُ العامَّةُ أَمَاكِنُ يُتَنَفَّعُ بِهَا جميعُ الناس!

۲۴۰- عین الخطأ في ضبط حركات الحروف:

- (۱) إذا مَلَكَ الأَرَاذِلُ هَلَكَ الأَفْاضِلُ!
- (۳) الفُستاتُ مِنَ المَلابِسِ التَّسَائِيَةِ ذاتِ الألوانِ المُخْتَلِفَةِ!

۲۴۱- عین الخطأ في ضبط حركات الحروف:

- (۱) تَسْتَطِيعُ الجُرباءُ أَنْ تُدِيرَ عَيْنَيْهَا في اتجاهاتٍ مُخْتَلِفَةٍ!
- (۳) في اللُّغَةِ العَرَبِيَّةِ مِثَالُ الكَلِمَاتِ المُعَرَّبَةِ ذاتِ الأَصُولِ الفَارِسيَّةِ!

۲۴۲- عین الخطأ في ضبط حركات الحروف:

- (۱) سِتَّةٌ وَ تِسْعُونَ نَاقِصٌ سِتَّةٌ عَشَرَ يساوي ثَمَانِينَ!
- (۳) خُذُوا الحَقَّ مِنْ أَهْلِ الباطِلِ وَ لا تَأْخُذُوا الباطِلَ مِنْ أَهْلِ الحَقِّ!

(آزمون های آزمایشی قبلی سبز)

- (۲) دورات المياه و الحِداثِقِ العامَّةِ و أُعْمِدَةُ الكَهْرَباءِ!
- (۴) أَرْبَعَةُ جُنُودٍ واقِفُونَ أمامَ بابِ المُنَظَّمَةِ!

(آزمون های آزمایشی قبلی سبز)

- (۲) عَدَدٌ مِنَ الطُّلَّابِ يُمارِسونَ نَشاطاً حَزْراً!
- (۴) هَلْ تَعْلَمُ أَنَّ ثَمَانِينَ فِي المِئَةِ مِنْ مَوْجُوداتِ العالَمِ حَشَرَات!

(آزمون های آزمایشی قبلی سبز)

- (۲) إِنَّ الحَشَرَاتِ ثَمَانُونَ فِي المِئَةِ مِنْ مَوْجُوداتِ العالَمِ!
- (۴) لَيْتَ النَّاسَ يَعْلَمُونَ أَنَّ الفَخْرَ بِالعَقْلِ الثَّابِتِ لا بِالتَّسَبُّ!

(آزمون های آزمایشی قبلی سبز)

- (۲) الكَلْبُ يَسْمَعُ صَوْتَ السَّاعَةِ مِنْ أَرْبَعِينَ قَدَمًا!
- (۴) فَهَمْتُ فِي السَّفَرِ أَنَّ الشَّعْبَ الإِيرَانِيَّ شَعْبٌ مُضْياف!

(عمومی انسانی خارج ۱۴۰۰)

- (۲) ثَمَانِيَّةٌ وَ سِتُّونَ نَاقِصٌ أَحَدٌ عَشَرَ يساوي سَبْعَةً وَ خَمْسِينَ!
- (۴) عَيْشُ الحَيَواناتِ بَعْضُهَا عَلَى بَعْضٍ يُحَقِّقُ إِيجادَ التَّوَاظُنِ فِي الطَّبِيعَةِ!

(عمومی انسانی ۱۴۰۰)

- (۲) لِبِلادِنَا تَجَارِبٌ كَثِيرَةٌ فِي صِناعَةِ نَقْلِ النِّفْطِ عَنِ الأَنْبَابِ!
- (۴) فِي اللُّغَةِ العَرَبِيَّةِ مِثَالُ الكَلِمَاتِ المُعَرَّبَةِ ذاتِ الأَصُولِ الفَارِسيَّةِ!

الدَّرْسُ الثَّالِثُ وَالرَّابِعُ: مَطَرُ السَّمَكِ - التَّعَايُشُ السَّلْمِيُّ (الفِعْلُ الثَّلَاثِيُّ الْمُجَرَّدُ وَالْمَزِيدُ)

واژگان

۲۴۳- عین الخطأ:

- (۱) ریح شديدة تنتقل من مكان إلى آخر! (الإعصار)
- (۳) إحتفال بمناسبة جميلة! (المهرجان)

۲۴۴- عین الخطأ في المطلوب منك:

- (۱) إِنَّ نزولَ المطرِ مِنَ السَّماءِ شيءٌ طَبِيعِيٌّ! مضادّه «صعود»
- (۳) نَرى تَساقُطَ الأسماكِ إِلَى الأرضِ في ظاهرةٍ عَجِيبَةٍ! مضادّه «تَباعُد»

۲۴۵- عین الخطأ حسب الحقيقة و الواقع:

- (۱) الَّذِي يَخْدُمُ أَعْداءَ الوطنِ هُوَ العَميلُ!
- (۳) هُناكَ قِطْعَةٌ فِي الجَوَالِ تُفَرِّغُ بَعْدَ مَدَّةٍ مِنْ اسْتِخدامِ الجَوَالِ تُسَمَّى فَرشاة!

۲۴۶- عین ما فيه متضادّتان:

- (۱) البِلادُ الإِسْلامِيَّةُ مُجمُوعَةٌ مِنَ الشُّعُوبِ الكَثِيرَةِ!
- (۳) تَعَلَّمُوا وَ تَقَرَّعُوا وَ لا تَمُوتُوا جُهالاً!

۲۴۷- عین الخطأ للفرافات:

- (۱) بِطَارِيَّةِ جَوَالِي خلالَ ثَلْثِ يومٍ! (تَفَرُّعُ)
- (۳) رِسالَةُ دِينِنَا عَلَى اجْتِنابِ أيِّ إِساءَةٍ! (قاعة)

۲۴۸- عین الخطأ عن التعاريف:

- (۱) الإِساءَةُ: القِيامُ بالأَعْمالِ السَّيِّئَةِ فِي حَقِّ النَّاسِ!
- (۳) مَعْجُونُ الأَسنانِ: مادَّةٌ صَحِيَّةٌ نَسْتُخدِمُها لِتَنْظِيفِ الأَسنانِ!

ترجمه

آیات و روایات

۲۴۹- ﴿إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَ أَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ﴾:

- (۱) همانا این امت شما، امتی یگانه است و من پروردگار شما هستم، پس عبادت کنید!
- (۲) بلاشک این امت شماست، امتی یگانه و من پروردگارتان هستم، پس مرا بپرستید!
- (۳) بی شک این است امت شما که امتی یگانه است و من خدای شما هستم، پس عبادت کنید!
- (۴) قطعاً امت شما این امت یگانه است و من خدایتان هستم، پس من را بپرستید!

♦ کتاب اقتصاد کنکور ۳۶۰ شامل سه بخش است؛ یک بخش کتاب کاغذی و دو بخش Ebook:

۱ کتاب کاغذی شامل بانک تست اقتصاد کنکور

۲ Ebook پاسخ‌های تشریحی (رایگان)

۳ Ebook درس‌نامه (رایگان)

♦ از بخش اصلی شروع می‌کنیم یعنی تست‌ها:

برای ۱۰۰٪ زدن تست‌های درس اقتصاد این سه مرحله رو باید بگذرونید.

۱ آموزش و تمرین

تست‌ها رو براتون براساس مباحث کتاب درسی تفکیک کردیم. در هر مبحث تست‌ها از آسان به دشوار چیده شده و با خواندن هر مبحث می‌تونید، تست‌های همون مبحث رو بزنید.

این‌همون ویژگی‌های
منحصربه‌فرد
تست‌های ماست.

۲ آمادگی بیشتر

تست‌های کنکورهای سال‌های اخیر و همین‌طور برگزیده‌هایی از تست‌های آزمون‌های خیلی‌سبز برای آمادگی بیشتر شماست. وقتی به عالمه تست شبیه‌ساز کنکور زدید آمادگی تون بیشتر می‌شه.

حواستون باشه!

مسائل اقتصاد از اون بخش‌هایی هست که باهاش می‌تونید تو کنکور از بقیه فاصله بگیرید؛ به شرطی که مهارت خوبی پیدا کنید. پس این تست‌ها را حتماً بزنید.

۳ کنکور قبل از کنکور

بعد از هر فصل یک آزمون مشابه کنکور طراحی شده تا خودتون رو بسنجید.

حالا QR پشت جلد را اسکن کنید. (دوتا بخش می‌بینید)

۱ Ebook پاسخ‌های تشریحی

پاسخ تست‌ها رو در این بخش می‌تونید ببینید.
پاسخ تشریحی بدون بررسی عبارت‌ها و گزینه‌های سؤال فایده نداره! پس ما در این بخش علاوه بر پاسخ‌های واقعاً تشریحی، براتون عبارت‌ها و گزینه‌های نادرست رو تشریح کردیم.

۲ Ebook درس‌نامه

درس‌نامه‌های جامع شامل مطالب کتاب درسی به طور کامل با بیان ساده با دسته‌بندی‌های خواندنی. آیکون‌های این بخش **نکته**، **مثال**، **تکنیک**، **چرتکه**، **مسئله**، **آکه‌گفتی**؛ همه این ابزارها به شما برای یادگیری بهتر مطالب و تست‌زدن کمک می‌کنه و هیچ جای ابهامی براتون باقی نمی‌مونه.

فهرست مطالب

۱ اصول انتخاب در کسب و کار

۵	درس اول: کسب و کار و کارآفرینی
۱۲	درس دوم: انتخاب نوع کسب و کار
۲۱	درس سوم: اصول انتخاب درست
۳۷	درس چهارم: مرز امکانات تولید
۴۶	آزمون جامع فصل اول

۲ بازیگران اصلی در میدان اقتصاد

۴۸	درس پنجم: بازار چیست و چگونه عمل می‌کند؟
۶۳	درس ششم: نقش دولت در اقتصاد چیست؟
۷۶	درس هفتم: تجارت بین الملل
۸۶	آزمون جامع فصل دوم
۸۷	آزمون جامع نیم سال اول

۳ اقتصاد رشد و پیشرفت

۹۰	درس هشتم: رکود، بیکاری و فقر
۱۰۰	درس نهم: تورم و کاهش قدرت خرید
۱۱۴	درس دهم: مقاوم سازی اقتصاد
۱۲۲	درس یازدهم: رشد و پیشرفت اقتصادی
۱۴۲	آزمون جامع فصل سوم

۴ اقتصاد در خانواده

۱۴۵	درس دوازدهم: بودجه بندی
۱۵۰	درس سیزدهم: تصمیم گیری در مخارج
۱۵۴	درس چهاردهم: پس انداز و سرمایه گذاری
۱۶۱	آزمون جامع فصل چهارم
۱۶۳	آزمون جامع نیم سال دوم
۱۶۵	آزمون جامع شبیه ساز کنکور (۱)
۱۶۷	آزمون جامع شبیه ساز کنکور (۲)
۱۷۰	پاسخ نامه کلیدی

درس اول: کسب و کار و کارآفرینی

فراز و فرود کسب و کارها/ نقش کارآفرینان

۱- با توجه به مسئله کارآفرینی کدام گزینه صحیح نیست؟

- (۱) بسیاری از کسب و کارهای نوپا عمر کوتاهی دارند؛ به طوری که تنها نیمی از آنها می‌توانند از شش‌سالگی عبور کنند.
 - (۲) شرکت‌ها، کارآفرینانی دارند که آنها را تأسیس می‌کنند تا با تولید کالاها و خدمات و رفع نیازهای مردم، به خود و دیگران سود رسانند.
 - (۳) کارآفرینان با افزایش میزان سرمایه خود از کسب و کارها مراقبت می‌کنند که البته چندان کار آسانی نیست.
 - (۴) در یک کسب و کار هم احتمال از بین رفتن و شکست هست و هم موفقیت و سودآوری و این انگیزه لازم را برای کارآفرینان فراهم می‌کند.
- ۲- آقای ملکی مجوز تأسیس شرکت ستاره تجارت جدید را گرفته است. چه چیزی انگیزه لازم برای شروع فعالیت اقتصادی و پذیرش خطرات را به ایشان داده است؟
- (۱) هیجان راه‌اندازی یک کسب و کار نوپا و جدید
 - (۲) کسب استقلال و راه‌اندازی یک فعالیت مجزا
 - (۳) شناخته شدن به عنوان یک کارآفرین نمونه
 - (۴) احتمال موفقیت و سودآوری در این کسب و کار

۳- کدام ویژگی، از ویژگی‌های کارآفرینان موفق می‌باشد؟ یک کارآفرین موفق

- (۱) ضرورتاً از ابتدا باید کارآفرین باشد.
 - (۲) باید با چشم باز و بر مبنای شناخت ظرفیت‌های خود قدم بردارد.
 - (۳) اگر قوی عمل کند از ابتدا می‌تواند به درجات بالا جهش کند.
 - (۴) حتی بدون در نظر گرفتن اتفاقات اطراف خود می‌تواند به موفقیت دست یابد.
- ۴- میرمصطفی عالی‌نسب، بنیان‌گذار لوازم خانگی عالی‌نسب، آقای عبدالله مهدیان بنیان‌گذار شرکت انرژی و آقای محمدکریم فضلی بنیان‌گذار گروه صنعتی گلرنگ، ویژگی‌های مشترکی داشتند که ماحصل آنها، موفقیت‌های ایشان است. کدام گزینه از ویژگی‌های مشترک این کارآفرینان نیست؟

- (۱) آنها بینشی برای دیدن فرصت‌های کسب و کار دارند که دیگران از مشاهده آن ناتوانند یا به ذهنشان خطور نمی‌کند.
- (۲) آنها شجاعتی برای شروع یک سرمایه‌گذاری جدید دارند که دیگران فاقد آن هستند.
- (۳) آنها ایده‌های خود را امیدوارانه به کسب و کارهای سودآور تبدیل می‌کنند.
- (۴) آنها افرادی با توانایی مالی بالا هستند که آن را با چاشنی نوآوری همراه کرده و قطعاً موفق می‌شوند.

۵- چرا گفته می‌شود کارآفرینی به تلاش و کار زیادی نیاز دارد؟

- (۱) کارآفرین باید مهارت‌های ابتکار عمل داشته باشد تا بتواند با جمع کردن عوامل مختلف در کنار هم، کالا یا خدمتی را تولید کند تا کسب و کار را زنده نگه دارد.
- (۲) کارآفرین چون سرمایه بالایی را با خود آورده باید کار و تلاش کند تا سرمایه‌اش از بین نرود و سود بالایی کسب کند.
- (۳) از آنجا که کارآفرینان نیاز چندانی به افزایش سطح علم و دانش ندارند، با کار و تلاش فراوان و اتکا به سرمایه مالی می‌توانند به سوددهی برسند.
- (۴) کارآفرینان با تلاش و تحقیقات میدانی می‌توانند درباره موقعیت شرکت و استخدام نیروی کار اطلاعات کسب کنند و کسب و کار خود را زنده نگه دارند.

۶- کدام گزینه مصداق کارآفرینی است؟

- (۱) کار در مغازه ساندویچ‌فروشی شخصی
- (۲) تدریس در مدرسه دولتی
- (۳) عضو نیروی فعال در ارتش شدن
- (۴) راه‌اندازی خدمات باغبانی در منزل

۷- کدام یک از فعالیت‌های زیر، کارآفرینی است؟

- (۱) تدریس درس اقتصاد یک مدرسه غیردولتی در سیستم هوشمند ادوبی کلنک
- (۲) عضو تیم سازندگان برتر محصولات چوبی شدن یک شرکت
- (۳) کار در مغازه تعویض روغنی
- (۴) راه‌اندازی خدمات نوین اینترنتی

۸- کدام یک از عبارات زیر مثالی برای کارآفرینی نیست؟

- (الف) علی در زمینه هنرهای تجسمی فعالیت دارد، او می‌خواهد نقاشی‌ها و طرح‌های خود را در نمایشگاه‌های هنری محلی یا به صورت آنلاین بفروشد.
- (ب) سارا در زمینه علوم و برنامه‌نویسی رایانه تبحر و تخصص دارد. او تصمیم دارد به عنوان توسعه‌دهنده نرم‌افزار در یک شرکت خصوصی کار کند.
- (پ) سحر می‌تواند با تولید ویدئوهای خود در شبکه‌های مجازی کسب و کار راه بیندازد و از طریق تبلیغات در آنها یا حتی کارکردن با مشتریان در پروژه‌های ویدئویی‌شان به درآمد برسد.
- (ت) حسن می‌خواهد در یک سامانه هوشمند درخواست خودرو، به عنوان راننده ثبت‌نام کند. در این سازمان ساعت کاری ثابتی وجود ندارد و او می‌تواند با توجه به موقعیت و نیاز خود به صورت پاره‌وقت یا تمام‌وقت در آن فعالیت کند.
- (ث) فاطمه تسلط کافی بر زبان انگلیسی دارد و تصمیم گرفته است به عنوان مترجم در یک شرکت بین‌المللی استخدام شود.
- (ج) صدرا دانش‌آموخته رشته روان‌شناسی است و تصمیم دارد به صورت آنلاین به خانواده‌ها مشاوره دهد و از این طریق درآمد و تجربه کسب کند.

- (۱) الف - پ - ج
- (۲) ب - ت - ث
- (۳) الف - ب - ث
- (۴) ب - پ - ج

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۹- کدام گزینه در رابطه با کارآفرینان و انواع کسب و کار صحیح است؟

- (۱) کارآفرینان یا مؤسسه‌های شرکت‌ها با کار و تلاش خود از کسب و کارها مراقبت می‌کنند که این کار بسیار مهم ولی در عین حال آسان است، چرا که بسیاری از کسب و کارهای نوپا عمر طولانی دارند؛ به طوری که بیش از نیمی از آنها می‌توانند از شش‌سالگی عبور و به کار خود ادامه دهند.
- (۲) در کنار این که احتمال از بین رفتن و شکست کسب و کار وجود دارد، احتمال موفقیت و سودآوری آن هم کم نیست. این احتمال موفقیت و سودآوری، انگیزه لازم برای شروع فعالیت اقتصادی و پذیرفتن خطرات آن توسط کارآفرین است.
- (۳) یک کارآفرین موفق قطعاً از ابتدا کارآفرین بوده است و حرکت با نوآوری و فراهم آوردن بازار خوب برای فروش محصولاتش او را قدم‌به‌قدم از سطوح ابتدایی کار به درجه‌های بالای آن رسانده است.
- (۴) کارآفرین لازم نیست در ابتدا توانایی مالی لازم برای راه‌اندازی کسب و کارش را داشته باشد و باید بداند که در آغاز کارش حتماً با موفقیت روبه‌رو خواهد شد و می‌تواند از محل سودی که کسب می‌کند سرمایه لازم برای راه‌اندازی کسب و کارش را تأمین کند.

۱۰- عبارت زیر بیانگر کدام یک از ویژگی‌های مشترک کارآفرینان موفق است؟

«حمید صاحب یک برند موفق در صنعت پوشاک است که تمام پس‌انداز خود را در این کسب و کار سرمایه‌گذاری کرده و با بهره‌گیری حداکثری از منابع موجود، بیشترین میزان پوشاک را تولید می‌کند. او همچنین با توانایی بالای خود در حل مسائل و به‌کارگیری نظم، به طور مؤثری مشکلات پیش‌رو را مدیریت می‌نماید.»

- (۱) ریسک‌پذیر، سازمان‌دهنده، یادگیرنده
(۲) سازمان‌دهنده، نوآور، خوش‌بین
(۳) ریسک‌پذیر، سازمان‌دهنده، پرانگیزه
(۴) سازمان‌دهنده، پرانگیزه، یادگیرنده

۱۱- هر یک از کارآفرینان زیر به ترتیب کدام ویژگی مشترک یک کارآفرین را به طور بارزتری دارند؟

(الف) آقای فلاح؛ نظم، انضباط، پایداری، اشتیاق و توانایی حل مسئله دارد.

(ب) آقای ایروانی منابع را به شکل کارایی مدیریت و هماهنگ می‌کند.

(پ) خانم خلع کارآفرینی واقع‌بین است و مطمئن و دلگرم به موفقیت اقتصادی است.

(ت) خانم عابدین‌نیا فرصت‌های کسب و کار را زمانی که دیگران شاید متوجه نشوند، می‌بیند.

- (۱) (الف) پرانگیزه - (ب) سازمان‌دهنده - (پ) خوش‌بین - (ت) تیزبین
(۲) (الف) نوآور - (ب) تیزبین - (پ) خوش‌بین - (ت) پرانگیزه
(۳) (الف) پرانگیزه - (ب) یادگیرنده - (پ) نوآور - (ت) تیزبین
(۴) (الف) نوآور - (ب) سازمان‌دهنده - (پ) یادگیرنده - (ت) پرانگیزه

(سراسری نوبت اول ۱۴۰۲)

۱۲- هر کدام از موارد زیر، به ترتیب مربوط به کدام ویژگی مشترک کارآفرینان موفق می‌باشند؟

(الف) ایده‌ها را به محصولات جدید و یا کسب و کار جدید تبدیل می‌کنند.

(ب) کارآفرینان واقع‌بین هستند اما مطمئن و دلگرم به موفقیت اقتصادی‌اند.

(پ) کارآفرینان موفق، خود را با شرایط بازار وفق می‌دهند.

(ت) نظم، پایداری، انضباط، اشتیاق و توانایی حل مسئله را دارند.

- (۱) تیزبین - خوش‌بین - ریسک‌پذیر - سازمان‌دهنده
(۲) تیزبین - پرانگیزه - یادگیرنده - سازمان‌دهنده
(۳) نوآور - پرانگیزه - ریسک‌پذیر - سازمان‌دهنده
(۴) نوآور - خوش‌بین - یادگیرنده - پرانگیزه

(فاز ۲ ۱۴۰۲)

۱۳- کدام ویژگی مشترک کارآفرینان موفق در افراد کارآفرین زیر به ترتیب برجسته‌تر است؟

- آقای سعیدی اشتیاق و توانایی حل مسئله را دارد.

- خانم موسوی بسیار دلگرم و مطمئن به موفقیت اقتصادی است.

- خانم مدنی در راه‌اندازی کسب و کار جدید از نظم و پایداری تحسین‌برانگیزی برخوردار است.

- آقای جدیدی با شجاعت و تدبیر، پس‌انداز خود را برای راه‌اندازی فعالیت اقتصادی جدید هزینه می‌کند.

- (۱) تیزبین - پرانگیزه - سازمان‌دهنده - خوش‌بین
(۲) تیزبین - پرانگیزه - خوش‌بین - نوآور
(۳) پرانگیزه - خوش‌بین - پرانگیزه - ریسک‌پذیر
(۴) پرانگیزه - خوش‌بین - سازمان‌دهنده - ریسک‌پذیر

۱۴- در عبارت زیر به ترتیب به کدام یک از ویژگی‌های کارآفرینان اشاره شده است؟

«آقای صحرایی، به تازگی سعی دارد که وارد بازار پرورش بلدرچین شود. او برای این کار منابع خود را مدیریت کرده و ایده‌های موجود در دانشگاه را به مرحله عمل آورده است. ایشان تلاش کرده است تا از کارآفرینان موفق ترکیه‌ای در این زمینه مشورت بگیرد و البته برای مشکلات موجود نیز به دنبال راه حل می‌گردد. آقای صحرایی مطمئن است که در بلندمدت سود خواهد کرد.»

- (۱) سازمان‌دهنده - نوآور - یادگیرنده - پرانگیزه - خوش‌بین
(۲) تیزبین - ریسک‌پذیر - یادگیرنده - پرانگیزه - خوش‌بین
(۳) سازمان‌دهنده - نوآور - یادگیرنده - خوش‌بین - پرانگیزه
(۴) تیزبین - ریسک‌پذیر - یادگیرنده - خوش‌بین - پرانگیزه

۱۵- به ترتیب هر یک از موارد زیر به کدام ویژگی مشترک کارآفرینان موفق اشاره دارد؟

(الف) آقای وزیری مالک بزرگ‌ترین کارخانه تولید کاشی و سرامیک است. وی در سال ۱۳۶۰ به این نکته پی برد که با خاک استان یزد می‌توان کاشی و سرامیک‌های مرغوب‌تری تولید کرد.

(ب) خانم اشرفی مدیر یک کارگاه تولید لباس است و با وجود داشتن تجربه ده‌ساله نکات جدیدی که خیاط‌هایش درمی‌یابند را با دقت گوش می‌دهد. (پ) مرتضی با وجود تورم و نوسان قیمت‌ها توانست با خرید به موقع مواد اولیه و پرهیز از استخدام نیروی کار اضافه، بدون زیان، سفارش کفش‌های خود را تحویل دهد.

(ت) مهدی با فروش خودروی خود و قرض گرفتن مبلغی از پدرش اقدام به راه‌اندازی یک کافه‌رستوران در شهر اصفهان کرده است.

- (۱) تیزبین - یادگیرنده - سازمان‌دهنده - ریسک‌پذیر
(۲) تیزبین - پرانگیزه - سازمان‌دهنده - پرانگیزه
(۳) نوآور - پرانگیزه - یادگیرنده - ریسک‌پذیر
(۴) نوآور - یادگیرنده - خوش‌بین - پرانگیزه

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۶- کدام گزینه در رابطه با ویژگی مشترک کارآفرینان موفق نادرست است؟

(۱) در عبارت «خانم کریمی با هدف یادگیری مهارت‌های جدید و بهبود مهارت‌های قبلی، در کنفرانس‌ها، رویدادها و کارگاه‌های آموزشی شرکت می‌کند.» ویژگی یادگیرنده‌بودن برجسته‌تر است.

(۲) در عبارت «آقای محمدی می‌داند کسب و کارش از نظر زمانی، اطلاعاتی و مالی دارای منابع محدودی است. وی به این موضوع که چگونه می‌تواند با بیشترین استفاده از این منابع به موفقیت برسد، توجه دارد.» ویژگی نوآوربودن برجسته‌تر است.

(۳) در عبارت «خانم احمدی خطرات ناشی از هزینه‌کردن پس‌انداز خود برای راه‌اندازی فعالیت اقتصادی جدید را می‌پذیرد و با شجاعت و تدبیر فعالیت اقتصادی جدید را راه‌اندازی می‌کند.» ویژگی ریسک‌پذیربودن برجسته‌تر است.

(۴) در عبارت «خانم مرادی همیشه با سخت‌کوشی تلاش می‌کند و در کار خود نظم پیدا کرده است. وی باور دارد که داشتن نظم و برنامه در انجام کارها می‌تواند به بهتر شدن آن کمک کند.» ویژگی پرانگیزه‌بودن برجسته‌تر است.

۱۷- هر یک از عبارتهای زیر، به ترتیب مربوط به کدام قسمت در جدول است؟

ویژگیهای مشترک کارآفرینان موفق	تعریف
(الف)	منابع را به شکل کارایی مدیریت و هماهنگ می کنند.
(ب)	ایده ها را به محصولات جدید، فرایندها و یا کسب و کارهای جدید تبدیل می کنند.
(پ)	فرصتهای کسب و کار را زمانی که دیگران شاید متوجه نشوند، می بینند.
(ت)	نظم، انضباط، پایداری، اشتیاق و توانایی حل مسئله را دارند.
(ث)	از کارشناسان، همکاران و مشتریان می آموزند و خود را با شرایط بازار وفق می دهند.
(ج)	کارآفرینان واقع بین هستند اما مطمئن و دلگرم به موفقیت اقتصادی اند.

- تیزبین
– خوش بین
– سازمان دهنده
– نوآور
(۱) (الف) – (ث) – (ت) – (ج)
(۲) (پ) – (الف) – (ب)
(۳) (ت) – (ب) – (پ) – (ث)
(۴) (پ) – (ج) – (ت) – (ث)

۱۸- کدام ویژگی مشترک کارآفرینان موفق در افراد کارآفرین زیر به ترتیب برجسته تر است؟

- خانم احمدی مقالات و کتابها را به طور منظم به منظور پیشگام بودن در زمینه های مختلف نوظهور مطالعه می کند. هم چنین وی با هدف یادگیری مهارتهای جدید و بهبود مهارتهای قبلی، در کنفرانسها، رویدادها و کارگاههای آموزشی شرکت می کند.
– آقای سعیدی در حال راه اندازی یک استارت آپ فروش آنلاین است، تیمی از برنامه نویسان، طراحان وب و متخصصان بازاریابی را به طور مؤثر مدیریت و هماهنگ می کند تا هر فرد در جایگاه خود وظایفش را به بهترین شکل انجام دهد.
– خانم کریمی پس انداز خود را به منظور راه اندازی یک کارخانه تولیدی جدید که هنوز در بازار شناخته شده نیست، سرمایه گذاری می کند و با وجود خطرات موجود، شجاعانه وارد این فعالیت اقتصادی می شود.
– خانم حسینی کاری را که انجام می دهد دوست دارد و از آن لذت می برد. وی خودش و کاری که انجام می دهد را باور دارد و همیشه با سخت کوشی تلاش می کند و در کار خود نظم پیدا کرده است. وی باور دارد که داشتن نظم و برنامه در انجام کارها می تواند به بهتر شدن آن کمک کند.
- (۱) سازمان دهنده – نوآور – ریسک پذیر – خوش بین
(۲) یادگیرنده – سازمان دهنده – ریسک پذیر – پرانگیزه
(۳) سازمان دهنده – نوآور – خوش بین – پرانگیزه
(۴) یادگیرنده – سازمان دهنده – پرانگیزه – خوش بین

هزینه های تولید، درآمد و سود/ راهکار اجتناب از ضرر و زیان

۱۹- هر فعال اقتصادی از جمله یک کارآفرین موفق برای داشتن یک انتخاب درست باید چگونه عمل کند؟

- (۱) با تبلیغات گسترده، بازار خوبی برای کالاهایش فراهم کند.
(۲) سرمایه اولیه خود را سریعاً به دلار تبدیل کند.
(۳) رقبای خود را در همان ابتدا شناسایی کند.
(۴) هزینه ها و درآمدهایش را محاسبه کند.

(سراسری ۹۰)

۲۰- کدام گزینه جزء «هزینه های تولید» نیست؟

- (۱) پولی که برای خرید یا اجاره ماشین آلات مصرف می شود.
(۲) پولی که برای استخدام تعدادی کارگر یا کارمند پرداخت می شود.
(۳) پولی که بابت خریداری یا اجاره محل کارگاه یا کارخانه صرف می شود.
(۴) پولی که مابه التفاوت درآمد و هزینه است و تولیدکننده از فعالیت اقتصادی خود به دست می آورد.

(فارج ۹۳ - با اندکی تغییر)

۲۱- پاسخ درست و کامل پرسشهای زیر در کدام گزینه است؟

- (الف) میزان سود برابر با است.
(ب) به طور کلی، نیازهای عمده «تولیدکنندگان» کالاها و خدمات مختلف را می توان به اصلی که عبارتاند از تقسیم کرد که به عبارتی از آنها با عنوان نیز نام می برند.
(پ) «تولیدکنندگان» در رابطه با تولید، مخارجی را متقبل می شوند که در واقع همان پولی است که برای خرید «عوامل تولید» به صاحبان آنها می پردازند که همان است.
(ت) «نیروی انسانی» را به کار می گیرند تا بتوانند از منابع طبیعی بهره برداری کنند و یا به تولید کالاها و خدمات بپردازند. در مقابل به کارگران و کارمندان خود و یا می پردازند.

- (۱) الف) تفاوت دستمزد و هزینه – ب) سه دسته – زمین، کار، تکنولوژی – عوامل اولیه تولید – پ) هزینه های تولید – ت) دستمزد – بهره
(۲) الف) تفاوت درآمد و هزینه – ب) سه دسته – منابع طبیعی، نیروی انسانی، سرمایه – عوامل تولید – پ) هزینه های تولید – ت) مزد – حقوق
(۳) الف) مجموع درآمد و هزینه – ب) چهار دسته – منابع طبیعی، سرمایه، مدیریت، تکنولوژی – عوامل ثانویه تولید – پ) هزینه های متغیر تولید – ت) اجاره – حقوق
(۴) الف) حاصل تقسیم درآمد و هزینه – ب) پنج دسته – منابع طبیعی، نیروی انسانی، سرمایه، نیروی کارآفرین، تکنولوژی – عوامل فنی تولید – پ) هزینه های نهایی تولید – ت) سود – بهره

۲۲- یک تولیدکننده برای کاهش هزینه های تولید خود از سطح ۱۵ میلیون ریال به ۱۰ میلیون ریال (بدون این که از میزان تولید کم کند)، کدام اقدام زیر را باید انجام دهد؟

- (۱) برای محصولات خود، بازار خوبی فراهم کند و کالاهایش را با قیمت مناسب بفروشد.
(۲) به استخدام نیروی کار بپردازد.
(۳) در مصرف مواد اولیه و انرژی صرفه جویی کند.
(۴) کالاهایش را با قیمتی پایین تر عرضه کند.

۲۳- آقای نعمتی بعد از یک سال تلاش برای شرکت خود با زیان مواجه شده است، کدام گزینه راهکار مناسبی برای از بین بردن این شرایط نمی‌باشد؟

- (۱) در هزینه‌های تولید خود صرفه‌جویی کند.
(۲) بهره‌وری خود را در تمام عوامل بالا ببرد.
(۳) برای محصولات خود بازار خوبی را فراهم کند.
(۴) قیمت کالای خود را نسبت به کالاهای مشابهش بالا ببرد.

۲۴- عبارات کدام گزینه دربردارنده پاسخ صحیح پرسش‌های زیر است؟

- (الف) هر فعال اقتصادی و از جمله یک کارآفرین موفق برای انتخاب صحیح و درست باید چه کاری را انجام دهد؟
(ب) کدام یک جزء «هزینه‌های تولید» یک تولیدکننده گندم نیست؟

(پ) تولیدکننده‌ای که دچار ضرر و زیان شده است، چگونه می‌تواند از وضعیت زیان دوری کند؟

- (۱) (الف) ابتدا راه‌های کسب درآمدش را مشخص کند. (ب) پرداخت اجاره به صاحب زمینی که آن را در اختیار گرفته است تا در آن به فعالیت کشاورزی بپردازد.
(پ) با افزایش قیمت فروش محصول خود و کاهش بهره‌وری
(۲) (الف) هزینه‌ها و درآمدهایش را محاسبه کند. (ب) پرداخت قیمت یا اجاره سرمایه فیزیکی مثل تراکتور یا گاواهن و گاو، به صاحبان آنها (پ) با افزایش درآمد و کاهش هزینه‌ها
(۳) (الف) ابتدا راه‌های کسب درآمدش را مشخص کند. (ب) پولی که تولیدکننده از فروش محصول گندم خود به دست می‌آورد. (پ) با افزایش قیمت فروش محصول خود و کاهش بهره‌وری
(۴) (الف) هزینه‌ها و درآمدهایش را محاسبه کند. (ب) پولی که مابه‌التفاوت درآمد و هزینه است و تولیدکننده گندم از فعالیت اقتصادی خود به دست می‌آورد. (پ) با افزایش درآمد و کاهش هزینه‌ها

۲۵- صاحبان عوامل تولید در قبال زمین، سرمایه فیزیکی و نیروی انسانی که در اختیار تولیدکننده قرار می‌دهند، به ترتیب مبالغ مربوط را تحت چه عناوینی دریافت می‌کنند؟

- (۱) اجاره - حقوق - قیمت
(۲) مزد - قیمت - حقوق
(۳) مزد - قیمت - مزد
(۴) قیمت - اجاره - مزد

۲۶- تولیدکننده‌ای ۳۰۰۰ عدد از کالایی تولید کرده است که قیمت هر واحد آن معادل ۱۰۰,۰۰۰ تومان می‌باشد. اگر سود حسابداری این تولیدکننده در پایان سال با فروش ۲۵۰۰ عدد از محصول معادل ۵۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان باشد، وی چه مقدار بابت هزینه‌های تولید پرداخت کرده است؟

- (۱) ۲۵,۰۰۰,۰۰۰ تومان
(۲) ۳۵,۰۰۰,۰۰۰ تومان
(۳) ۲۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان
(۴) ۳۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان

۲۷- شخصی ۲۰۰۰۰ جفت کفش از قرار هر جفت ۲۲۰,۰۰۰ تومان تولید کرده است و تا پایان سال موفق به فروش ۱۸ هزار جفت کفش شده و سودی معادل ۱,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان کسب کرده است. هزینه‌های تولید کارگاه این شخص چه قدر است؟

- (۱) ۳,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان
(۲) ۲,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان
(۳) ۲,۷۶۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان
(۴) ۳,۷۶۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان

۲۸- هزینه‌های کارگاهی با ۳۰ کارگر استخدامی به شرح زیر است:

- اجاره‌بهای ماهیانه کارگاه تولیدی: ۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
هزینه اجاره سالیانه ماشین‌آلات: ۲۰٪ ارزش کل مواد اولیه
حقوق ماهیانه هر کارگر: ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
مواد اولیه: ۸,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال

اگر صاحب این کارگاه در پایان سال مبلغ ۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال زیان کرده باشد، درآمد این شخص چه قدر بوده است؟

- (۱) ۲۴,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
(۲) ۱۰,۹۲۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
(۳) ۱۴,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
(۴) ۴,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال

۲۹- پاسخ صحیح هر یک از موارد «الف»، «ب» و «پ» در کدام گزینه آمده است؟

- (الف) هزینه < درآمد (ب) هزینه > درآمد
(الف) سود - (ب) زیان - (پ) افزایش درآمد خالص و کاهش هزینه‌های تولید
(الف) سود - (ب) نقطه سربه‌سر - (پ) کاهش درآمد و کاهش هزینه‌ها
(الف) سود - (ب) نقطه سربه‌سر - (پ) افزایش درآمد و کاهش هزینه‌ها

۳۰- مجموع درآمد، هزینه‌ها و سود تولیدکننده‌ای برای یک سال معین، برابر ۲۴ میلیون تومان شده. میزان درآمد او «چند میلیون تومان» بوده است؟

- (۱) ۱۸
(۲) ۱۶
(۳) ۱۲
(۴) ۸

۳۱- اطلاعات زیر مربوط به یک کارگاه تولیدی است. محاسبه کنید این کارگاه تولیدی در طول یک سال سودده است یا زیان‌ده و میزان آن را نیز مشخص کنید.

- خرید مواد اولیه برای تولید ماهیانه: ۱۰۰ میلیون تومان
- پول آب و برق و گاز و عوارض شهرداری و مالیات سالیانه: ۸۰۰ میلیون تومان
- دستمزد ماهیانه هر کارگر: ۲ میلیون تومان (مجموعاً ۲۰ کارگر)
- درآمد سالیانه: ۲/۵ میلیارد تومان
(۱) سودده - ۲۰ میلیون تومان
(۲) زیان‌ده - ۲۰ میلیون تومان
(۳) سودده - ۳۵ میلیون تومان
(۴) زیان‌ده - ۳۵ میلیون تومان

۳۲- با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول مقابل، عملکرد

اقتصادی سالیانه یک «بنگاه اقتصادی» کدام است؟

- (۱) ۵۰۰ میلیون تومان سود
(۲) ۸۰۰ میلیون تومان ضرر و زیان
(۳) ۵۰۰ میلیون تومان ضرر و زیان
(۴) ۸۰۰ میلیون تومان سود

خرید مواد اولیه برای تولید ماهیانه	۱۵۰ میلیون تومان
پول آب و برق و گاز و عوارض شهرداری و مالیات سالانه	$\frac{1}{3}$ ارزش سالیانه مواد اولیه خریداری شده برای تولید
دستمزد ماهیانه هر کارگر	۲/۵ میلیون تومان (مجموعاً ۱۰ کارگر)
درآمد سالانه	۲/۲ میلیارد تومان

♦ کتاب فلسفه و منطق کنکور ۳۶۰ شامل سه بخش است؛ یک بخش کتاب کاغذی و دو بخش Ebook:

۱ کتاب کاغذی شامل بانک تست فلسفه و منطق کنکور

۲ Ebook پاسخ‌های تشریحی (رایگان)

۳ Ebook درس‌نامه (رایگان)

♦ از بخش اصلی شروع می‌کنیم یعنی تست‌ها:

برای ۱۰۰ آزدن تست‌های درس فلسفه و منطق این چهار مرحله رو باید بگذرونید.

۱ آموزش و تمرین

این تست‌ها هدفشون این هست که تیربه‌تیر و موضوع‌به‌موضوع مباحث هر درس رو پیش ببرند تا مطالب براتون جا بیفته.

این‌همون ویژگی‌های
منحصربه‌فرد
تست‌های ماست.

۲ تسلط و تثبیت

این تست‌ها، تست‌های پیچیده‌تر، ترکیبی‌تر و در یک کلام کنکوری‌تر هستن و برای مسلط‌شدنه.

۳ ۱۰۰ شو

اگر می‌خوای به نوک قله کنکور نزدیک بشی باید بری سراغ تستای ۱۰۰ شو.

۴ تست‌های کنکورهای سراسری و آزمون‌های خیلی سبز

تست‌های کنکورهای سال‌های اخیر و آزمون‌های خیلی سبز برای این خوبه که حسابی با سبک و سیاق کنکور آشنا بشید.

حالا QR پشت جلد را اسکن کنید. (دوتا بخش می‌بینید)

۱ Ebook پاسخ‌های تشریحی

پاسخ تست‌ها رو در این بخش می‌تونید ببینید.

پاسخ تشریحی بدون بررسی عبارت‌ها و گزینه‌های سؤال فایده نداره! ما در این بخش علاوه بر پاسخ‌های واقعاً تشریحی، براتون عبارت‌ها و گزینه‌های نادرست رو تشریح کردیم.

۲ Ebook درس‌نامه

درس‌نامه‌های جامع شامل مطالب کتاب درسی به طور کامل با بیان ساده با دسته‌بندی‌های خواندنی. آیکون‌های این بخش ★ نکته، مثال، Q کمی عمیق‌تر، از نگاه طراح، مختصر و مفید، ؟ اگه گفتی همه این ابزارها به شما برای یادگیری بهتر مطالب و تست‌زدن کمک می‌کنه و هیچ جای ابهامی براتون باقی نمی‌مونه.

فهرست مطالب

۱۲ فلسفه دوازدهم

۱۴۳	درس اول: هستی و چیستی
۱۴۹	درس دوم: جهان ممکنات
۱۵۷	درس سوم: جهان علی و معلولی
۱۶۶	درس چهارم: کدام تصویر از جهان؟
۱۷۳	درس پنجم: خدا در فلسفه (قسمت اول)
۱۸۵	درس ششم: خدا در فلسفه (قسمت دوم)
۱۹۶	درس هفتم: عقل در فلسفه (قسمت اول)
۲۰۴	درس هشتم: عقل در فلسفه (قسمت دوم)
۲۱۳	درس نهم: آغاز فلسفه در جهان اسلام
۲۱۹	درس دهم: دوره میانی
۲۲۵	درس یازدهم: دوران متأخر
۲۳۵	درس دوازدهم: حکمت معاصر
۲۴۱	پاسخ‌نامه کلیدی

۱۰ منطق دهم

۵	درس اول: منطق، ترازوی اندیشه
۱۱	درس دوم: لفظ و معنا
۱۸	درس سوم: مفهوم و مصداق
۲۶	درس چهارم: اقسام و شرایط تعریف
۳۰	درس پنجم: اقسام استدلال استقرایی
۳۸	درس ششم: قضیه حملی
۴۳	درس هفتم: احکام قضایا
۵۱	درس هشتم: قیاس اقترانی
۶۰	درس نهم: قضیه شرطی و قیاس استثنایی
۶۶	درس دهم: سنجشگری در تفکر

۱۱ فلسفه یازدهم

۷۲	درس اول: چیستی فلسفه
۷۹	درس دوم: ریشه و شاخه‌های فلسفه
۸۵	درس سوم: فلسفه و زندگی
۹۱	درس چهارم: آغاز تاریخی فلسفه
۹۶	درس پنجم: زندگی براساس اندیشه
۱۰۱	درس ششم: امکان شناخت
۱۰۷	درس هفتم: ابزارهای شناخت
۱۱۳	درس هشتم: نگاهی به تاریخچه معرفت
۱۲۳	درس نهم: چیستی انسان (۱)
۱۲۸	درس دهم: چیستی انسان (۲)
۱۳۴	درس یازدهم: انسان، موجود اخلاق‌گرا

۸۰- کدام عبارت دربارهٔ حیطهٔ کاربرد علم منطق مناسب‌تر است؟

- (۱) چون نشریات و کانال‌های خبری و تجاری می‌خواهند ما را قانع کنند تا به سودشان فکر و عمل کنیم، این دانش مورد نیاز است.
- (۲) وسعت آن، تابع دامنه‌ای از زندگی است که در آن ارادهٔ انسان به اصلاح اندیشه و اصلاح رفتار مبتنی بر آن تعلق گرفته است.
- (۳) این حیطه امروزه گسترده‌تر شده است زیرا رواج فناوری‌های اطلاعات انسان را بیش از پیش به خطایابی نیازمند کرده است.
- (۴) علم منطق در تمام حیطهٔ کاربرد خود، ضرورت دارد و نمی‌توان گفت دانستن آن در بخش‌هایی از این حیطه مهم‌تر است.

کنکور سراسری

۸۱- از نظر منطقی، کدام یک راه رسیدن به دانش جدید است؟

- (۱) اندیشیدن و تفکر کردن
- (۲) تبصرداشتن در قواعد تعریف و استدلال
- (۳) تصور و تصدیق کردن
- (۴) تأمین مواد و مصالح ساختمان اندیشه

(فارج از کشور ۹۸ - با اصلاح)

(سراسری ۹۹)

۸۲- کدام عبارت درست است؟

- (۱) موضوع دانش منطق براساس نوع آگاهی‌های ذهن، به حیطه‌های مختلف تقسیم می‌شود.
- (۲) آموزش و ممارست در فن منطق، باعث پرورش قوهٔ خلاقیت و توسعهٔ دانش انسان می‌شود.
- (۳) منطق مانند سیستم‌های کنترلی خودرو است که آسیب‌های موتور را نشان داده و باعث حرکت آن می‌شود.
- (۴) در تصویری مانند درخت که امری واقعی است، «وجودداشتن» یک ویژگی است که در ضمن تصور موجود است.

(فارج از کشور ۹۹)

۸۳- کدام عبارت درست است؟

- (۱) در تعریف، به کمک تصورات مجهول به تصور معلوم دست می‌یابیم.
- (۲) استفاده از منطق، در همهٔ علوم و فعالیت‌های ذهنی بشر گریزناپذیر است.
- (۳) برخی از دانش‌ها مانند ریاضیات، ابزار منطق‌اند و به دقت ذهنی کمک می‌کنند.
- (۴) در تصور ما از یک درخت واقعی، یکی از ویژگی‌های مفهوم، «وجودداشتن» است.

(سراسری ۱۴۰۲)

۸۴- کدام عبارت، تعریف محسوب می‌شود؟

- (۱) دانش منطق، زمینه‌ساز دستیابی به مهارت تفکر فلسفی است.
- (۲) استفاده از تصدیق‌های معلوم برای کشف تصدیق مجهول
- (۳) با استفاده از وسایل نقلیهٔ عمومی باعث کاهش آلودگی هوا شوید.
- (۴) قواعد تعریف درست را می‌آموزیم تا احتمال خطا در اندیشه را کاهش دهیم.

(فارج از کشور ۱۴۰۲)

۸۵- برای معلوم‌ساختن کدام مورد تعریف به کار می‌رود؟

- (۱) علم و دانش بشری به دو قسم تصور و تصدیق تقسیم می‌شود.
- (۲) برخی فیلسوفان غربی به وجود نفس غیرمادی اعتقاد ندارند.
- (۳) مکاتب مهم فلسفی که در جهان اسلام مطرح شده‌اند.
- (۴) انسان در این جهان جاودانه نیست.

(سراسری داخل تیر ۱۴۰۳)

۸۶- کدام عبارت دربارهٔ دانش منطق، مناسب‌تر است؟

- (۱) نوعی توجه به فرایند اندیشه، شناخت آن و آسیب‌های آن است.
- (۲) قواعدی ذهنی است که ارسطو آن‌ها را دسته‌بندی کرده و گسترش داد.
- (۳) دانستن آن‌ها برای انسان لازم است تا بتواند بیماری‌های ذهن خود را درمان کند.
- (۴) آموختن آن باعث می‌شود که تعریف‌هایمان دقیق و استدلال‌هایمان پیچیده باشد.

(سراسری فارج ۱۴۰۳)

۸۷- کدام عبارت دربارهٔ دانش منطق درست است؟

- (۱) بدون تمرین و ممارست در آن، تشخیص خطا امکان‌پذیر نیست.
- (۲) علمی است که حقایق را در مورد توانایی‌های ذهن بیان می‌کند.
- (۳) کار اصلی آن، بیان انواع بیماری‌های ذهنی ناشی از خطا است.
- (۴) وسیله‌ای است که به سلامت فرایند استنتاج کمک می‌کند.

درس دوم: لفظ و معنا

آموزش و تمرین

مقدمهٔ درس

۸۸- کدام گزینه امور مربوط به خارج، زبان و ذهن را به ترتیب نشان می‌دهد؟

- (۱) لفظ - معنی - مصداق
- (۲) مصداق - مفهوم - معنی
- (۳) مصداق - معنی - مفهوم
- (۴) مصداق - لفظ - معنی

۸۹- کدام گزینه در مورد ارتباط منطق و زبان درست نیست؟

- (۱) منطق به زبان اهمیت می‌دهد.
- (۲) منطق به زبان خاصی وابسته نیست.
- (۳) منطق به قواعد نحوی زبان هم می‌پردازد.
- (۴) منطق برای جلوگیری از خطای اندیشه به زبان می‌پردازد.

۹۰- علت توجه ویژه به مبحث الفاظ در منطق چیست؟

- (۱) زیرا منطق و ادبیات دو علم شبیه به هم هستند.
- (۲) زیرا علم منطق وابسته به زبان خاصی نیست و به اصول کلی زبان می‌پردازد.
- (۳) زیرا خطای در الفاظ باعث خطا در تعریف و استدلال می‌شود.
- (۴) زیرا الفاظ یکی از دو مبحث اصلی منطق است.

۹۱- کدام عبارت دربارهٔ دو زبان فارسی و آلمانی درست است؟

- (۱) هیچ اصل مشترکی میان آن‌ها وجود ندارد.
- (۲) قواعد آن‌ها با یکدیگر یکسان است زیرا زبان، حاصل اندیشه است.
- (۳) مبحث الفاظ در منطق برای هر دو زبان کاربرد دارد و قواعد منطقی متفاوتی ندارند.
- (۴) در مباحث صرفی با یکدیگر متفاوت‌اند، اما در قواعد نحوی و اصول کلی زبان با یکدیگر مشترک‌اند.

اشتراک لفظ

- ۹۲- کدام گزینه در مورد «اشتراک لفظ» درست نیست؟
 (۱) هر وقت چند واژه معنای مشترکی داشته باشند رخ می‌دهد.
 (۲) نام یکی از مغالطات منطقی است.
 (۳) می‌تواند منجر به اشتباهی ذهنی شود.
 (۴) وجود لفظ مشترک برای دو یا چند معنا است.
- ۹۳- مشترک‌های لفظی با کدام یک از آرایه‌های ادبی ارتباط بیشتری دارد؟
 (۱) ایهام - تشبیه
 (۲) ایهام تناسب - کنایه
 (۳) ایهام - جناس تام
 (۴) ایهام تناسب - جناس ناقص
- ۹۴- تفاوت «اشتراک لفظ» با «ترادف» چیست؟
 (۱) اولی یک لفظ است با یک معنا و دومی چند لفظ است با یک معنا.
 (۲) تفاوتی میان آن دو نیست بلکه خود دو لفظ مترادف هستند.
 (۳) اولی چند لفظ با چند معنی است و دومی یک لفظ با چند معنی.
 (۴) اولی یک لفظ با چند معنی است و دومی چند لفظ با یک معنا.
- ۹۵- الفاظ مشترک موجود در این شعر کدام‌اند؟ «امشب صدای تیشه از بیستون نیامد / شاید به خواب شیرین فرهاد رفته باشد»
 (۱) امشب، خواب
 (۲) بیستون، شیرین
 (۳) خواب، به خواب رفتن
 (۴) به خواب رفتن، شیرین

نحوه دلالت لفظ بر معنادر جملات

- ۹۶- زمانی که لفظ حکایتگری از هیچ یک از اجزای معنای لفظ را ندارد، با چه نوع دلالتی مواجه هستیم و مثال آن کدام است؟
 (۱) دلالت مطابقی - محموله را دریافت کردم.
 (۲) دلالت التزامی - بعد از غذا میز را جمع کردیم.
 (۳) دلالت مطابقی - راننده نابلد به شدت به ماشین من کوبید.
 (۴) دلالت التزامی - تلویزیون سوخت.
- ۹۷- دلالت لفظ ماشین در عبارات: «ماشین خریدم»، «ماشین خود را شستم»، و «ماشینم را دزد برد»، به ترتیب به چه نحو است؟
 (۱) مطابقی - تضمینی - مطابقی
 (۲) تضمینی - التزامی - مطابقی
 (۳) مطابقی - التزامی - تضمینی
 (۴) التزامی - تضمینی - التزامی
- ۹۸- دلالت لفظ «کتاب» در کدام گزینه مانند دلالت لفظ «خانه» در عبارت «خانه‌ام را دزد برد»، می‌باشد؟
 (۱) هر چه می‌گردم کتابم پیدا نمی‌شود.
 (۲) هر جور محاسبه می‌کنم، حساب و کتابم جور در نمی‌آید.
 (۳) در میان دعوا کتابم پاره شد.
 (۴) وزن کتابم خیلی زیاد است.
- ۹۹- کدام گزینه دلالت التزامی را نشان می‌دهد؟
 (۱) پولش را من حساب می‌کنم.
 (۲) غذای شما را من خوردم.
 (۳) کتابم پاره شد.
 (۴) چه قدر خانه تاریک است.
- ۱۰۰- لفظ «مدرسه» در عبارات زیر به ترتیب چند بار به دلالت مطابقی، التزامی و تضمینی به کار رفته است؟
 - مدرسه ما در کوچه بالایی قرار دارد.
 - مدرسه را دیروز رنگ کرده‌اند.
 - مدرسه به هیچ کس اجازه خروج نداد.
 (۱) ۱ - ۲ - ۲
 (۲) ۳ - صفر - ۲
 (۳) ۱ - ۱ - ۳
 (۴) ۲ - ۲ - ۱
- ۱۰۱- در کدام گزینه لفظ خط کشیده شده دارای دلالت مطابقی یا التزامی نیست؟
 (۱) مداد هم گران شده است.
 (۲) رادیو گفت فردا باران می‌آید.
 (۳) ظرف ماست را جابه‌جا کرد.
 (۴) در حالی که روی صندلی نشسته بودم خوابم برد.
- ۱۰۲- «دلالت لفظ کفش بر بند آن»، «دلالت لفظ هواپیما بر خلبان»، «دلالت لفظ خودرو بر فرمان» به ترتیب چه نوع دلالتی است؟
 (۱) تطابقی - التزامی - التزامی
 (۲) تضمینی - تضمینی - تضمینی
 (۳) تضمینی - التزامی - تضمینی
 (۴) تضمینی - تطابقی - التزامی
- ۱۰۳- لفظ «پنبه» در عبارت «این پنبه را از گوشت در بیاور»، در خطاب به کسی که واقعاً تکه‌ای پنبه در گوشش است و صدای ما را نمی‌شنود و در خطاب به کسی که در غفلت و ناآگاهی است، به ترتیب چه نوع دلالتی دارد؟
 (۱) دلالت مطابقی - دلالت مطابقی
 (۲) دلالت تضمینی - دلالت مطابقی
 (۳) دلالت مطابقی - دلالت التزامی
 (۴) دلالت التزامی - دلالت التزامی
- ۱۰۴- اگر در یک جمله، لفظ از معنای اصلی خود حکایت نکند و حتی حکایتگر از بخشی از معنای خود نباشد، می‌توان گفت:
 (۱) مغالطه توسل به معنای ظاهری اتفاق افتاده است.
 (۲) این لفظ دلالتی همچون کلمه «خانه» در جمله «خانه را دزد برد»، دارد.
 (۳) این کلمه مشترک لفظی است.
 (۴) این لفظ دلالتی همچون کلمه «نردبان» در جمله «نردبان شکست»، دارد.
- ۱۰۵- در کدام مورد مغالطه «توسل به معنای ظاهری» محتمل نیست؟
 (۱) در فارسی کتاب‌های امثال قرآن زیاد است.
 (۲) دست من هرگز به خون کسی آلوده نشده است.
 (۳) این زنگ، مطالعه داریم پس نیازی به قلم و خودکار نیست.
 (۴) چرا نگران هستی؟! با این تیغ‌ها اصلاً نمی‌شود سر کسی را برید!

شیوه نگارش کلمات و ابهام در مرجع ضمیر

- ۱۰۶- کدام مورد از عوامل پدید آمدن «مغالطه شیوه نگارش کلمات» نیست؟
 (۱) عدم رعایت علائم سجاوندی
 (۲) عدم رعایت حرکات کلمات
 (۳) عدم روشن بودن مرجع ضمیر
 (۴) عدم دقت به دیکته کلمات
- ۱۰۷- در کدام مورد، امکان رخ دادن مغالطه نگارشی وجود ندارد؟
 (۱) عفو لازم نیست اعدامش کنید.
 (۲) به نظر سارا کریمی خیاط ضعیفی است.
 (۳) یک همایش درباره کنکور در تبریز برگزار شد.
 (۴) سفر سه‌روزه خوبی بود ولی کاش کمی طولانی‌تر می‌شد.
- ۱۰۸- عبارات زیر به ترتیب می‌توانند مثالی برای کدام نوع از مغالطه به حساب آیند؟
 - کنفرانسی در مورد چاه‌های نفت در بوشهر برگزار شد.
 - او با دوستش خداحافظی کرد، دستی بر سرش کشید و برای شرکت در کنفرانس بوشهر مهیا شد.
 (۱) مغالطه نگارشی کلمات - مغالطه ابهام در مرجع ضمیر - مغالطه نگارشی کلمات
 (۲) مغالطه ابهام در مرجع ضمیر - مغالطه نگارشی کلمات - مغالطه نگارشی کلمات
 (۳) مغالطه نگارشی کلمات - مغالطه نگارشی کلمات - مغالطه ابهام در مرجع ضمیر
 (۴) مغالطه ابهام در مرجع ضمیر - مغالطه ابهام در مرجع ضمیر - مغالطه ابهام در مرجع ضمیر

۱۰۹- هر دو مورد گزینه‌ها می‌توانند مغالطهٔ ابهام در مرجع ضمیر ایجاد کنند، به جز.....

- (۱) ابره بر فیل نشست، دستی بر سرش کشید و حرکت کرد. - او گفت که هرگز این حق من و امثال من نبود.
- (۲) عقاب به دنبال خرگوش بود که تیرانداز با تیری که به آن زد، متوقفش کرد. - چون ازو گشتی همه چیز از تو گشت.
- (۳) ای مردم! قاضی گفت دستور خود را ظلم بدانم؛ این دستور، یک ظلم آشکار بود. - حامد به معلمش احترام می‌گذارد. او فرد مؤدبی است.
- (۴) ساسان دوچرخهٔ سامان را به پدرش داد. - مجری گفت که قوانین مصوب مجلس در این حوزه درست نیست و کارشناس گفت که درست است.

تسلط و تثبیت

۱۱۰- در کدام گزینه به ترتیب دلیل توجه خاص منطق به مبحث الفاظ و دلیل عدم بحث از قواعد صرفی و نحوی در منطق ذکر شده است؟

- (۱) خطای در الفاظ می‌تواند باعث خطای در اندیشیدن گردد. - علم منطق وابسته به زبان خاصی نیست.
 - (۲) خطای در اندیشه همان خطای در الفاظ است. - علم منطق با ادبیات متفاوت است.
 - (۳) الفاظ هستند که اندیشهٔ ما را تشکیل می‌دهند. - علم منطق به بررسی اصول کلی زبان می‌پردازد.
 - (۴) خطای در بحث لفظی می‌تواند ناشی از خطای در اندیشه باشد. - منطق فقط به امور مربوط به تفکر می‌پردازد.
- ۱۱۱- فرهاد با بیژن قرار می‌گذارد که بعد از ظهر به منزل بیژن برود. فرهاد ساعت ۱۰ شب به منزل بیژن می‌رود و وقتی بیژن می‌پرسد «چرا دیر آمدی؟» فرهاد می‌گوید: ۱۰ شب هم بعد از ظهر است دیگر». در این ماجرا کدام یک مرتکب مغالطه شده‌اند و نام آن مغالطه چیست؟
- (۱) بیژن - نحوهٔ دلالت (۲) فرهاد - اشتراک لفظ (۳) فرهاد - توسل به معنای ظاهری (۴) فرهاد - ابهام در مرجع ضمیر

۱۱۲- تفاوت مغالطهٔ «اشتراک لفظ» و مغالطهٔ «توسل به معنای ظاهری» در چیست؟

- (۱) در اولی ملاک اختلاف معنا، دلالت مطابقی است و در دومی یک معنا به دلالت مطابقی و دیگری به دلالت تضمینی یا التزامی است.
- (۲) در اولی یک لفظ با چند دلالت مختلف است، اما در دومی حتماً یک دلالت مطابقی وجود دارد و یک دلالت تضمینی یا التزامی.
- (۳) در اشتراک لفظ با یک لفظ مواجه هستیم، اما در دومی حداقل دو لفظ وجود دارد.
- (۴) در اولی ممکن است الفاظ تفاوتی داشته باشند، اما در دومی تنها یک لفظ است که دو دلالت متفاوت دارد.

۱۱۳- ابهام جملهٔ «چو از او گشتی همه چیز از تو گشت» در چیست؟

- (۱) ضمیر او (۲) از تو (۳) فعل «گشت» (۴) از او

۱۱۴- کدام عبارت درست است؟

- (۱) در مغالطهٔ توسل به معنای ظاهری دو لفظ وجود دارد با دو معنا. (۲) در برخی موارد مغالطهٔ اشتراک لفظ همان مغالطهٔ توسل به معنای ظاهری است.
- (۳) ابهام در مرجع ضمیر از انواع مغالطات به حساب نمی‌آید. (۴) مغالطهٔ نگارشی کلمات ممکن است به دلیل عدم رعایت حرکات کلمات باشد.

۱۱۵- در کدام گزینه، عبارت ذکر شده می‌تواند باعث مغالطهٔ «ابهام در مرجع ضمیر» شود؟

- (۱) حسن گفت من پیروز می‌شوم. (۲) پیروزی من در این بازی ممکن نیست.
- (۳) او تمام تلاشش را برای پیروزی کرد. (۴) وقتی تو پیروز می‌شوی، انگار من پیروز شده‌ام.

۱۱۶- کدام عبارت درست نیست؟

- (۱) اشتباه در حیطهٔ زبان و خارج می‌تواند باعث اشتباه در حیطهٔ ذهن شود.
- (۲) مدلول یک لفظ همان معنا و مفهومی است که از آن لفظ برداشت می‌شود.
- (۳) مفهوم و معنا که مربوط به حیطهٔ ذهن است همان تصویری است که از اشیا می‌بینیم.
- (۴) مفهوم و معنا همان قسم از علم است که به آن «تصور» می‌گویند.

۱۱۷- حوزهٔ مربوط به نهاد کدام جمله با نهاد سایر جملات متفاوت است؟

- (۱) «چوب» نقطه‌های بیشتری از «میز» دارد. (۲) «انسان» را می‌توان از ریشهٔ نسیان دانست.
- (۳) «دلالت لفظ بر معنا» به سه نحو صورت می‌گیرد. (۴) «سیب» یک کلمهٔ سحرافی است.

۱۱۸- کدام عبارت دربارهٔ مغالطهٔ اشتراک لفظ به درستی آمده است؟

- (۱) این مغالطه‌ای صرفاً لفظی است و خطای ذهنی به حساب نمی‌آید.
- (۲) نوعی خطا در حیطهٔ خارج است که به حیطهٔ ذهن و زبان سرایت می‌کند.
- (۳) وجود دو لفظ با ظاهری مشترک و با دو معنای متفاوت لزوماً باعث ایجاد مغالطهٔ اشتراک لفظ نمی‌گردد.
- (۴) مغالطهٔ اشتراک لفظ هر چند مغالطهٔ مهمی است، اما به ندرت با آن مواجه می‌شویم.

۱۱۹- کلمهٔ مشخص شده در کدام گزینه، قطعاً دلالت التزامی دارد؟

- (۱) امروزه جمعیت ایران نزدیک به ۹۰ میلیون نفر است. (۲) ایران در دوران جنگ تحمیلی مورد تعرض واقع شده بود.
- (۳) انتخاب ایران به عنوان قطب علمی خاورمیانه، توسط خبرگزاری رویترز (۴) ایران در دوران جنگ تحمیلی از خود مقاومت زیادی نشان داد.

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۲۰- کدام گزینه در رابطه با «اشتراک لفظ» درست است؟

- (۱) هر اشتراک لفظی می‌تواند ایجاد مغالطه کند.
- (۲) اشتراک لفظ می‌تواند در اسامی و افعال ایجاد شود و نمی‌توان نوع دیگری برای آن متصور بود.
- (۳) ابن سینا اشتراک لفظ را شایع‌ترین مغالطهٔ پیش روی انسان می‌دانست.
- (۴) در اشتراک لفظ، یک لفظ باید بیش از یک معنای مطابقی داشته باشد.

۱۲۱- در کدام گزینه مغالطهٔ توسل به معنای ظاهری رخ نداده است؟

- (۱) افشین سیر است؛ سیر بدبو است؛ پس افشین بدبو است. (۲) مادر فرشته است؛ فرشته‌ها آسمانی‌اند؛ پس مادرها آسمانی‌اند.
- (۳) حسن شیر است؛ شیر در جنگل است؛ پس حسن در جنگل است. (۴) خوارم ماه است؛ ماه در آسمان است؛ پس خوارم در آسمان است.

۱۲۲- در کدام گزینه مغالطهٔ اشتراک لفظ به صورت حرفی قابلیت رخ دادن دارد؟

- (۱) سعی کن تا پیروز شوی (۲) ز گهواره تا گور دانش بجوی
- (۳) بهرام که گور می‌گرفتی همه عمر / دیدی که چگونه گور بهرام گرفت (۴) او عمری با ریا و خودخواهی مبارزه کرد.

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۲۲- در موارد زیر در صورت وجود مغالطه، در کدام گزینه نوع مغالطه به ترتیب به درستی ذکر شده است؟

(الف) گر صبر کنی زغوره حلوا سازی

(ب) دختر من، پرستو است. / پرستو، پرنده است. ← دختر من پرنده است.

(پ) او چند شعر حافظ را عالی خواند.

(۱) بدون مغالطه - اشتراک لفظ - اشتراک لفظ

(۳) اشتراک لفظ - توسل به معنای ظاهری - بدون مغالطه

۱۲۴- فعل در کدام گزینه، مشترک لفظی است؟

(۱) شاید این جمعه بیاید شاید (۲) عکس را گرفت و فرار کرد. (۳) شیر را خرید و به منزل رفت. (۴) مهرش را از هیچ فردی دریغ نکرد.

۱۲۵- در عبارت «سومین و آخرین زنگ امروز، درس ریاضی است.» کدام مغالطه می‌تواند رخ دهد؟

(۱) مغالطه اشتراک لفظ (۲) مغالطه ابهام در مرجع ضمیر (۳) مغالطه توسل به معنای ظاهری (۴) هیچ مغالطه‌ای در این عبارت وجود ندارد.

۱۲۶- در کدام گزینه الفاظ ذکرشده به ترتیب احتمال بیشتری برای ایجاد مغالطه اشتراک لفظ و مغالطه «شیوه نگارش کلمات» دارند؟

(۱) پیچ - گور (۲) ریش - غالب (۳) سفر - صفر (۴) صواب - کباب

۱۲۷- در کدام گزینه دلالت کلمه مشخص شده با سایر گزینه‌ها متفاوت است؟

(۱) بعد از خوردن شام، به سرعت میز را جمع کردیم.

(۲) بعد از ورزش، به طور کامل کفش‌هایم را واکس زدم.

(۳) بعد از مسابقه امروز به من گفت جوجه را آخر پاییز می‌شمرند.

(۴) با توجه به برف شدید، همه منتظر بودیم تا ببینیم تلویزون مدارس را تعطیل اعلام می‌کند یا نه.

۱۲۸- در دو بیت زیر چند مورد اشتراک لفظ وجود دارد؟

«آن یکی شیر است اندر بادیه و آن دگر شیر است اندر بادیه

آن یکی شیر است که آدم می‌خورد و آن دگر شیر است که آدم می‌خورد»

(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۱۲۹- در کدام گزینه رابطه میان عبارت ذکرشده و مغالطه نام برده شده درست نیست؟

(۱) نهمین و آخرین فصل کتاب درباره فلسفه است. ← اشتراک لفظ

(۳) پسر تا پدرش را دید اتاقش را مرتب کرد. ← ابهام در مرجع ضمیر (۴) علی همکار بیست‌ساله من است. ← توسل به معنای ظاهری

۱۳۰- «خسرو: مگه قول نداده بودی پا در کفش من نکنی؟

سیامک: من بدقولی نکرده‌ام، نشانه‌اش آن‌که اصلاً ساین پای من به کفش تو نمی‌خورد.»

کدام تعبیر درباره این گفت‌وگو درست است؟

(۱) پا در کفش کردن دو معنا دارد؛ بنابراین مغالطه اشتراک لفظ صورت گرفته است.

(۲) سیامک دلالت التزامی را به جای دلالت تضمینی به کار برده است اما مغالطه‌ای رخ نداده است.

(۳) مرجع ضمیر سخن سیامک روشن نیست، بنابراین مغالطه ابهام در مرجع ضمیر رخ داده است.

(۴) سیامک دلالت مطابقی را به جای التزامی به کار برده است؛ بنابراین مغالطه توسل به معنای ظاهری رخ داده است.

۱۳۱- کلمات مشخص شده در عبارات زیر، به ترتیب دارای چه نوع دلالتی هستند؟

(الف) ایران، خانه من است. (ب) امروز دل و دماغ ندارم.

(پ) این نویسنده بسیار خوش‌قلم است. (ت) پول‌های داخل گاوصندوق را دزدیدند.

(۱) التزامی - التزامی - تضمینی - تضمینی (۲) مطابقی - التزامی - التزامی - التزامی

(۳) التزامی - التزامی - التزامی - مطابقی (۴) التزامی - تضمینی - التزامی - تضمینی

۱۳۲- کدام عبارت درباره انواع دلالت‌های لفظ بر معنا درست است؟

(۱) تشخیص دلالت‌های مختلف یک لفظ به معانی ذکرشده در لغت‌نامه وابسته است.

(۲) یک لفظ هیچ‌گاه نمی‌تواند دارای هر سه نوع دلالت گردد حتی در جملات مختلف.

(۳) تشخیص نوع دلالت لفظ براساس کاربرد آن لفظ در جمله و مقصود گوینده معین می‌شود.

(۴) در تشخیص نوع دلالت، ظاهر لفظ نیز می‌تواند مؤثر باشد.

۱۳۳- گزینه‌ای که بدون توضیح و بیان مقصود گوینده نمی‌توانیم نوع دلالت لفظ را مشخص کنیم، کدام است؟

(۱) ایران همیشه سربلند است. (۲) ماشینم را شستم. (۳) دستانم را شستم. (۴) ماشینم را دزد برد.

۱۳۴- در دو مورد زیر به ترتیب چه نوع مغالطه‌ای رخ داده است؟

(الف) گفته بودم که برای تو نوشابه می‌خرم، خب آب هم نوعی نوشابه است. (ب) با وجود امثال شما وضع جامعه اصلاح نمی‌شود.

(۱) توسل به معنای ظاهری - توسل به معنای ظاهری (۲) اشتراک لفظ - توسل به معنای ظاهری

(۳) توسل به معنای ظاهری - اشتراک لفظ (۴) اشتراک لفظ - اشتراک لفظ

۱۳۵- در کدام گزینه نوع دلالت در همه موارد مشخص شده، یکسان است؟

(۱) یک آشی برایم بپزم. - آشی دهن‌سوزی نبود. - آشی بدمزه‌ای بود.

(۲) آفتاب لب بام است. - آفتاب لگن هفت دست شام و ناهار هیچی. - آفتاب همیشه زیر ابر نخواهد ماند.

(۳) آب از آب تکان نخورد. - آب را یک جرعه نوشید. - آب در کوزه و ما تشنه‌لبان می‌گردیم

(۴) آن‌قدر بایست که زیر پایت سبز شود. - هر که بامش بیش برفش بیشتر. - هدیه‌ای که از سوی تو باشد ارزشمند است.

۱۳۶- اگر در عبارتی، ذهن از کلمه «کویر» به مفهوم «فقر و بی چیز بودن» منتقل شود، کدام مطلب درست است؟

- (۱) شاید مغالطه توسل به معنای ظاهری رخ داده باشد، زیرا واژه کویر چنین معنایی در دلالت مطابقی ندارد.
- (۲) ممکن است مغالطه‌ای رخ نداده باشد، در صورتی که گوینده بخشی از معنای اصلی را اراده کرده باشد.
- (۳) مغالطه اشتراک لفظ محتمل است، به این دلیل که کلمه کویر می‌تواند به هر دو معنا به کار رود.
- (۴) ممکن است مغالطه‌ای در کار نباشد، به شرط این که گوینده دلالت التزامی به کار برده باشد.

۱۳۷- درباره این بیت که «امشب صدای تیشه از بیستون نیامد/ شاید به خواب شیرین فرهاد رفته باشد» می‌توان گفت:

- (۱) ممکن است مخاطب را درباره کلمه «شیرین» دچار مغالطه اشتراک لفظ کند. (۲) مغالطه‌خیز است زیرا کلمه «خواب» به دو دلالت مختلف به کار رفته است.
- (۳) مغالطه‌ای ندارد ولی کاربرد صحیحی از اشتراک لفظ محسوب می‌شود. (۴) دارای مغالطه است زیرا مقصود از «خواب شیرین» مشخص نیست.

۱۳۸- با توجه به مباحث حیطه لفظ و معنا، در کدام عبارت امکان دارد مقصود از یک لفظ را اشتباه متوجه شویم؟

- (۱) سهیل را در میان انبوهی از کتاب‌ها و نوشته‌های مختلف پیدا کردم و یک علامت سؤال بالای سرش گذاشتم.
- (۲) دستگاه جوجه‌گردان آن قدر مرغ را می‌چرخاند تا کاملاً مغزپخت شود. انسان هم با گشت و گذار به پختگی می‌رسد.
- (۳) از گفت‌وگو با مردمی که در مراسم مذهبی شرکت می‌کنند می‌توان نتیجه گرفت که جامعه به سمت معنویت می‌رود.
- (۴) «منطق» مهندسی فکر است و مهندسی فکر یعنی تنظیم و مرتب کردن صحیح مصالح و مواد لازم برای تعریف یا استدلال.

۱۳۹- در عبارت «سامان تا فهمید ماشین سیمین پنجر شده است از ماشینش پیاده شد.» احتمال چه مغالطه‌ای وجود دارد؟

- (۱) اشتراک لفظ (۲) توسل به معنای ظاهری (۳) نگارشی کلمات (۴) ابهام در مرجع ضمیر

۱۴۰- نقش مبحث الفاظ در دانش منطق چیست؟

- (۱) جلوگیری از خطاهای تعریف و استدلال، در صورتی که این خطاها فقط در یک زبان خاص امکان وقوع نداشته باشند.
- (۲) بررسی قواعد الفاظ و معانی که در هنگام انتقال افکار باید رعایت شوند تا این انتقال منجر به خطای اندیشه نشود.
- (۳) توجه به مباحثی مانند صرف و نحو در حیطه زبان که خطا در آن‌ها باعث خطا در اندیشیدن (تعریف و استدلال) شود.
- (۴) بررسی اصول کلی‌ای که اطلاع و استفاده از آن‌ها ما را در جهت جلوگیری از خطاهای اندیشه یاری می‌رسانند.

۱۴۱- در کدام متن مغالطه نگارشی رخ نداده است؟

- (۱) روزنامه درباره مناقشات افزایش تولید ماست نوشت که مردم همگی یک‌صدا فریاد می‌زدند که «فقط شیر لازم نیست ماستش کنید».
- (۲) پدرم در وصیت‌نامه خود نوشته بود: «اکنون که برای من سفر تمام شده و به وطن حقیقی خود رهسپار گشته‌ام، با فاتحه‌ای بدرقه‌ام کنید».
- (۳) او در اعتقادنامه خود نوشته است: «خداوند ملک روزی‌دهنده است». آیا واقعاً نمی‌داند که ملک روزی‌دهنده فقط یک کارگزار خداست؟!
- (۴) متن مصوبه دولت می‌گوید: «ارض ارزان در اختیار واردکنندگان می‌گذاریم» در حالی که زمین به درد تولیدکننده می‌خورد، نه واردکننده.

۱۴۲- کدام گزینه نوع دلالت لفظ بر معنا را درست بیان کرده است؟

- (۱) دلالت درخت بر تنه درخت: مطابقی
- (۲) دلالت مج دست بر دست: تضمینی
- (۳) دلالت آجر بر دیوار: التزامی
- (۴) دلالت عدد سه بر عدد فرد: مطابقی

۱۴۳- در دو عبارت زیر به ترتیب چه مغالطه‌هایی در حیطه الفاظ و معانی می‌تواند وجود داشته باشد؟

- (الف) من از راهنمایی شما سخت پشیمانم. (ب) خانه ارزان کمیاب است. هر چیز کمیاب گران است؛ پس خانه ارزان گران است.
- (۱) نگارشی کلمات - توسل به معنای ظاهری (۲) ابهام در مرجع ضمیر - اشتراک لفظ
- (۳) نگارشی کلمات - اشتراک لفظ (۴) ابهام در مرجع ضمیر - توسل به معنای ظاهری

۱۴۴- علت توجه ویژه منطق به مبحث الفاظ چیست؟

- (۱) عدم خطا در اندیشه، لازمه خطانکردن در سایر حیطه‌ها از جمله حیطه لفظ و معناست.
- (۲) تعریف کردن و استدلال‌آوری بخش‌هایی از گفتارند که مربوط به یک زبان خاص نیستند.
- (۳) مغالطه‌هایی برای ذهن رخ می‌دهد که علت آن‌ها رعایت‌نشدن قواعد انتقال اندیشه است.
- (۴) ریشه برخی خطاهای زبانی همان خطاهای اندیشه‌اند که بررسی آن‌ها موضوع منطق است.

۱۴۵- کدام مورد درباره مغالطه توسل به معنای ظاهری درست است؟

- (۱) اگر دلالت‌های مختلف یک کلمه با هم اشتباه گرفته شوند، این مغالطه رخ خواهد داد.
- (۲) در استدلال «عماد مثل اسب است، اسب یال دارد پس عماد هم یال دارد»، وجود دارد.
- (۳) با استفاده از این مغالطه، می‌توان شباهت پاییز و زمستان را در داشتن حرف «ز» دانست.
- (۴) معنای ظاهری همان معنای مطابقی است، نه معنایی که از ظاهر عبارات فهمیده می‌شود.

۱۴۶- در کدام گزینه مغالطه اشتراک لفظ یا احتمال وقوع آن وجود دارد؟

- (۱) غذاهایی که او می‌پزد، شور هستند. شور صفت ساده است؛ پس غذاهایی که او می‌پزد، صفت ساده‌اند.
- (۲) غذا سیر می‌کند. آدم سیر چشمش به مال مردم نیست؛ پس کسی که غذا می‌خورد چشم به مال مردم ندارد.
- (۳) غذا برای زنده‌ماندن لازم است. راه گریزی از غذای الهی وجود ندارد؛ پس برای زنده‌ماندن باید تسلیم غذای الهی شد.
- (۴) غذای امروز مرغ یا دجاج است. همه امروز مهمان من هستند؛ پس همه امروز می‌توانند رایگان مرغ یا دجاج سفارش دهند.

۱۰۰ اشو

۱۴۷- در عبارت «میل دارید با ما غذا بخورید؟ نه میل ندارم.» زمینه بروز مغالطه در کجا قرار دارد؟

- (۱) عدم استفاده از علائم سجاوندی بعد از کلمه «دارید»
- (۲) عدم استفاده از علائم سجاوندی بعد از کلمه «نه»
- (۳) ابهام در عبارت «میل ندارم»
- (۴) ابهام واژه «نه»

۱۴۸- چه تعداد از عبارات زیر با نام مغالطه‌ای که برای آن ذکر شده است در ارتباط است؟

(الف) به او گفتیم من فردا دریند هستم. - خیلی نگران شد و گفت برای ملاقاتت چه بیاورم. - من اصلاً متوجه حرفش نشدم. **← مغالطه ابهام در مرجع ضمیر**
(ب) در باغ جوجه‌های زیادی بودند. اکبر از آن جایی که شنیده بود «جوجه را آخر پاییز می‌شمرند» منتظر بود تا آخر آذرماه فرابرسد تا تعداد جوجه‌ها را بشمارد. **← مغالطه توسل به معنای ظاهری**

(پ) بیژن به پیمان گفت: برادرش همیشه از اشتراک لفظ برای فریب دیگران استفاده می‌کند. **← مغالطه اشتراک لفظ**
(ت) حسن، فرشته است. فرشتگان غیرمادی هستند؛ بنابراین حسن غیرمادی است. **← مغالطه اشتراک لفظ**

(۱) دو (۲) سه (۳) یک (۴) چهار

۱۴۹- کلمات مشخص‌شده در کدام گزینه از لحاظ دلالت تنوع بیشتری دارند؟

(۱) یک آشی برایت بیزم. - بوی سوختن آشی همه‌جا را گرفته. - این‌جا آشی نذری می‌دهند.

(۲) صحبت با تو آب در هاون کوبیدن است. - آب که سر بالا بره قورباغه ابوعطا می‌خونه. - آب را یک جرعه نوشید.

(۳) کفشم را برای مهمانی تمیز کردم. - اگر پا در کفشش نکنی او هم همراهی می‌کند. - خیلی زود کفشم پاره شده.

(۴) این پنبه را از گوش خود بیرون کن. - یک بسته پنبه خریدم. - چه قدر پنبه گران شده است.

۱۵۰- دلالت کدام یک، با دلالت «دست» بر «قدرت» یکسان است؟

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

(۱) گوسفند بر گوشت (۲) میوه بر سیب (۳) نان بر غذا (۴) ماشین بر بدنه آن

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۵۱- در کدام گزینه احتمال مغالطه نگارشی کلمات وجود دارد؟

(۱) با وجود این دوستان، من همیشه گرفتارم.

(۳) با آستین مرواریدها را از روی گونه‌اش پاک می‌کرد.

(۲) نه همین لباس زیباست نشان آدمیت.

(۴) دیروز آقای آهنگر را دیدم و احوال فرزندش را پرسیدم.

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۵۲- مغالطه احتمالی مطرح‌شده در مقابل کدام جمله نادرست است؟

(۱) برای رانندگی تصدیق دارم. تصدیق شامل حکم و قضاوت است؛ پس برای رانندگی حکم و قضاوت دارم. (اشتراک لفظ)

(۲) برادر احمد پسر خوبی است. می‌توانی از او کمک بخواهی. (شیوه نگارش کلمات)

(۳) گفتمش باید بری نامم زیاد. (توسل به معنای ظاهری)

(۴) خود را در آینه دید و گفت چه زیباست. (ابهام در مرجع ضمیر)

(ترکیبی درس‌های ۱ و ۲ - آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۵۳- به ترتیب در کدام گزینه یک تصور و یک مغالطه ناشی از دو معنای مطابقی بیان شده است؟

(۱) خندان بیا نزدیک ما - نمی‌توانی این کار را بکنی.

(۲) کاش که در قیامتش بار دگر بدیدمی - ماشینم را بردم صافکاری.

(۳) لحظه دیدار نزدیک است - سعید و محسن به سربازی رفتند.

(۴) گر جهد کنم میسر نیست - جریان چیه؟ بار الکتریکیه که از سیم عبور می‌کنه.

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۵۴- کدام گزینه نمی‌تواند از راه الفاظ ایجاد مغالطه کند؟

(۱) ندانستم که این دریا چه موج خون‌فشان دارد

(۳) بی‌تو مهتاب شبی باز از آن کوچه گذشتم

(۲) مریم و برادرش چهار سال اختلاف دارند.

(۴) تا توانی به جهان خدمت محتاجان کن

۱۵۵- در کدام گزینه کلمه «گاو» به سه دلالت مختلف به کار رفته است؟

(۱) داشتیم رانندگی می‌کردم که یک ماشین مثل گاو از فرعی وارد اصلی شد. گفتم مگه گاوی؟ کف دستش را نشان داد و گفت این شبیه گاو است؟!

(۲) برخی کشورهای منطقه گاو شیردهی برای کشورهای غربی‌اند. غربی‌ها بلدند چگونه باید این گاوها را دوشید و به وقتش کباب گاو درست کرد.

(۳) کاوه یک گاوداری دارد. او قبلاً خودش شیر گاوها را می‌دوشید ولی اخیراً یک دستگاه شیردوشی به گاوها وصل می‌کند و کارش راحت شده است.

(۴) این رد پاها فقط جای گاو نیست. به نظر یک حیوان دیگر هم بوده است. البته جثه آن هم مانند گاو بوده ولی تندتر از گاو قدم برمی‌داشته است.

۱۵۶- در کدام گزینه احتمال بروز مغالطه نگارشی کلمات وجود دارد؟

(۱) وقتی از مسابقه فوتبالی که در آن قهرمان شد، بازگشت، سراسر لباسش را گل گرفته بود.

(۲) من در جلسه قبل خدمت شما یک مقاله درباره تأثیر قیمت ارز بر بازار ایران تقدیم کردم.

(۳) در مهمانی دیشب محسن که دوستش را برای اولین بار دیدم، حس عجیبی به او پیدا کردم.

(۴) ناصر خسرو پس از پایان سفر طولانی‌اش به روم، خاطرات سفر خود را به رشته تحریر درآورد.

۱۵۷- مغالطه موجود در عبارت «سربازان شورشی را تسلیم کرد.» با مغالطه موجود در کدام گزینه یکسان است؟

(۱) دل فدای او شد و جان نیز هم

(۳) خاک راه قدومتان طوطیای چشمانم

(۲) این غذا مخصوص اولیا است.

(۴) جوان یک شیر بی‌یال و دُمی بر پشتش نقش نمود.

۱۵۸- در عبارت زیر کلمات مشخص‌شده به ترتیب چه دلالت‌هایی دارند؟

«از وقتی گوشت گران شد، بیشتر مرغ می‌خوریم. حالا که مرغ هم گران شده است، دیگر باید خوردن پروتئین‌ها را فراموش کنیم.»

(۱) مطابقی - مطابقی - مطابقی (۲) تضمینی - تضمینی - تضمینی (۳) مطابقی - تضمینی - التزامی (۴) التزامی - مطابقی - تضمینی

۱۵۹- کلمه خانه در کدام مورد دلالت التزامی ندارد؟

(۱) خانه ما را دزد برده است. (۲) خانه با وجود مادر گرم می‌شود. (۳) خانه‌مان عوض شده است. (۴) خانه مطمئن‌ترین بخش اجتماع است.

۱۶۰- کدام گزینه زمینه بروز مغالطه اشتراک لفظ را ندارد؟

(۱) شما به عنوان دادستان نباید پا روی حق متهمان این پرونده بگذارید، حتی اگر خود قاضی دادگاه هم بگذارد.

(۲) من در این آزمون فقط هشتمین و آخرین درس را خراب کردم و در بقیه دروس توانستم نمره قابل قبولی کسب کنم.

(۳) فرهاد لااقل شیرین خود را می‌شناخت، من چه کنم که شوربختانه حتی نمی‌دانم شیرینم کجای عالم است تا او را طلب کنم.

(۴) برخی مطالب مطرح‌شده در جلسه خیلی مفید بود، مثل بحث تسعیر یا فروش اموال مسدودشده در خارج کشور به بانک مرکزی.

۱۶۱- کدام واژه مشخص شده دلالت تضمینی دارد؟

- (۱) زمین خوردن و میج دستم شکست.
- (۲) تند ندو! سینه‌ام به تپش افتاد.
- (۳) به یاد روی شیرین بیت می‌گفت.
- (۴) جنگ‌طلبی او سرهای زیادی را به کشتن داد.

۱۶۲- درباره انواع دلالت لفظ بر معنا کدام گزینه درست است؟

- (۱) دلالت تضمینی به جهت دلالت بر اجزا دقیقاً مانند رابطه عموم و خصوص مطلق است.
- (۲) دلالت کلمه «زده» در جمله «با توجه به نبود لاستیک‌ها، دزد ماشین را زده است.» التزامی است.
- (۳) مفاهیمی که مشترک لفظی‌اند اگر به جای یکدیگر به کار روند به سبب لفظ یکسان، دلالت مطابقی دارند.
- (۴) دلالت التزامی بر لازمه یک شیء دلالت دارد مانند دلالت لفظ ماشین بر صندوق عقب که لازمه برخی خودروهاست.

۱۶۳- در عبارت زیر کدام مغالطه رخ داده است؟

«نفر اول: سپهر که آمد، گاو نام زایید. - نفر دوم: سپهر همیشه مایه دردسر بوده و پا قدم بدی هم دارد! - نفر اول: نه اتفاقاً پا قدمش خوب بود، چون گاو و گوساله هر دو سالم ماندند.»

- (۱) توسل به معنای ظاهری (۲) اشتراک لفظ (۳) نگارشی کلمات (۴) اشتباه گرفتن دلالت التزامی به جای مطابقی

۱۶۴- در کدام مکالمه مغالطه توسل به معنای ظاهری رخ داده است؟

- (۱) نفر اول: من قلوه را بیشتر از دل دوست دارم. برای همین دل دادم و قلوه گرفتم. نفر دوم: فکر نمی‌کنی این‌جا جای مناسبی برای دل دادن و قلوه گرفتن نبود؟
- (۲) نفر اول: شما نمی‌توانید وارد بخش مراقبت‌های ویژه شوید. نفر دوم: چرا نتوانم؟ هم دست‌هایم سالم‌اند که در ورودی را باز کنم و هم پاهایم سالم‌اند که وارد شوم.
- (۳) نفر اول: او هیچ‌گاه طوطی و قناری نداشت ولی یک شانه به سر داشت. نفر دوم: قطعاً اشتباه می‌کنی. او اصلاً مویی در سر نداشت که بخواهد شانه داشته باشد؟
- (۴) نفر اول: به او اعتماد کن. او سیر است و به مال تو چشم ندارد. نفر دوم: اتفاقاً خودش گفت که چون غذا خیلی سیر داشته، ناهار کم خورده است و سیر نیست.

۱۶۵- کدام تحلیل از عبارت زیر، درباره مغالطه‌های حیطة لفظ و معنا مناسب‌تر است؟

«نفر اول: اگر در دادگاه به این مطلب که از آن بی‌خبرید، شهادت دهید، لطف بزرگی کرده‌اید و البته شیرینی شما هم محفوظ است. نفر دوم: این قطعاً دروغ‌گویی است و من نمی‌توانم آن را انجام دهم و در ضمن نسبت به آن نوع شیرینی‌های شما مرض قند دارم. نفر اول: از ناتوانی نگویید که همه می‌دانند شما در سخنوری چه قدر توانایی دارید. در ضمن شما از کجا می‌دانید این مطلب دروغ است؟ من فقط می‌خواهم این حقیقت از زبان شما به دادگاه گفته شود.»

- (۱) نفر اول مرتکب مغالطه اشتراک لفظ شده ولی نفر دوم مرتکب مغالطه‌ای نشده است.
- (۲) نفر اول مغالطه ابهام در مرجع ضمیر و نفر دوم مغالطه توسل به معنای ظاهری انجام داده‌اند.
- (۳) گفتار نفر اول مغالطه‌ای در حیطة لفظ و معنا ندارد ولی نفر دوم مغالطه ابهام در مرجع ضمیر انجام داده است.
- (۴) سخن نفر اول و دوم به ترتیب، دارای اشتراک لفظ و توسل به معنای ظاهری و نیز بیان هر دو دارای ابهام در مرجع ضمیر است.

کنکور سراسری

۱۶۶- کدام مورد قابلیت مغالطه توسل به معنای ظاهری را دارد یا براساس این مغالطه بیان شده است؟

- (۱) دانایان معتقدند که شیر، در رؤیاهای صادق، از علم حکایت دارد.
- (۲) میان ماه من تا ماه گردون تفاوت از زمین تا آسمان است
- (۳) گفتم: فعلاً کمی دست به عصا باش. گفت: آخر عصا ندارم.
- (۴) مزرع سبز فلک دیدم و داس مه نو یادم از کشته خویش آمد و هنگام درو

۱۶۷- کدام عبارت می‌تواند با مغالطه ابهام در مرجع ضمیر ارتباط داشته باشد؟

- (۱) این تابلو هیچ قیمتی ندارد.
- (۲) من از راهنمایی شما پشیمانم.
- (۳) خانه ارزان کمیاب است و هر کمیابی گران است.
- (۴) فارغ‌التحصیلان رشته روان‌شناسی از روان آدم‌ها باخبرند.

۱۶۸- در کدام یک، هر سه نوع دلالت برای «مدرسه» به کار رفته است؟

- (۱) نقاش بعد از نقاشی مدرسه، به مدیر مدرسه گفت که از دانش‌آموزان بخواهد که در حفظ نظافت مدرسه همکاری کنند.
- (۲) علی هنگام ورود به مدرسه، متوجه شد مدرسه را دزد برده و دانش‌آموزان با ناراحتی در حال مرتب کردن مدرسه‌اند.
- (۳) دانش‌آموزان از مدرسه اجازه گرفتند تا مدرسه را برای جشن تزئین کنند و پس از اتمام کار از مدرسه خارج شوند.
- (۴) مدرسه ما نزدیک یک کارخانه است. تمام مدرسه از صدای کارخانه ناراضی‌اند و قرار است مدرسه را به جای دیگر ببرند.

۱۶۹- در کدام مورد، نوع دلالت همه الفاظ مشخص شده بر معنای آن‌ها یکسان است؟

- (۱) دوستش او را به خانه خود برد. - دست‌هایم را تا جایی که می‌توانی بالا ببر. - خدا در قرآن به قلم سوگند خورده است.
- (۲) پاک‌کنی که خریده‌ام، خوب پاک نمی‌کند. - دستم روی کاغذ می‌دوید و داستان را پیش می‌برد. - در قوری گم شده است.
- (۳) تو ماه منی، مرا با ماه گردون کاری نیست. - چون کوه استوار باش و دلت را به خدای بسپار. - ماشین پت پتی کرد و از کار افتاد.
- (۴) دست خدا بالای دست‌های آنان است. - سرو از میان درختان، مظهر خوش قد و بالایی است. - پس از رسیدن به خانه، دست و صورت را بشوید.

۱۷۰- در کدام گزاره، امکان وقوع مغالطه اشتراک لفظ وجود دارد؟

- (۱) ثروت آدمی در گوهر وجود او است.
- (۲) آینده درخشان این کودک از وجنات او هویدا است.
- (۳) خانه را دزد برده است؛ هر چه گشتم پیدایش نکردم.
- (۴) یکی از معلم‌انم را پس از مدت‌ها دیدم و از او چند عکس به یادگار گرفتم.

۱۷۱- در کدام عبارت، دلالت مفهوم مورد نظر بر معنا، «دلالت تضمن» است؟

- (۱) پایه میز جدا شده است و نیاز به تعمیر دارد.
- (۲) در هر مولکول آب دو مولکول هیدروژن وجود دارد.
- (۳) در نماز پیشانی خود را به نشانه خاکساری، بر خاک می‌ساییم.
- (۴) مادرم به من یک روسری آبی آسمانی با گل‌های سفید و زرد هدیه داد.

۱۷۲- در کدام عبارت، احتمال برداشت معانی متفاوت وجود ندارد؟

- (۱) شیشه میز شکسته را فروختم. (۲) خواجه در ابریشم و ما در گلیم (۳) ببخشید ساعتتون چند است؟ (۴) مریم و برادرش دو سال اختلاف سن دارند.

(سراسری ۹۹)

(فارج از کشور ۹۹ با کمی تغییر)

(سراسری ۱۴۰۰)

(فارج از کشور ۱۴۰۰)

(سراسری ۱۴۰۱)

(فارج از کشور ۱۴۰۱)

(سراسری توبت اول ۱۴۰۲)

(سراسری ۱۴۰۲)

۱۷۳- در کدام مورد، هر سه نوع دلالت به کار رفته است؟

- (۱) در زندان قدم زد تا در پاهای خود احساس سنگینی کرد، سپس به پشت دراز کشید.
- (۲) روزی بچه آهوپی را به دام افکند، پایش را شکست و سگی را به پاسبانی‌اش گماشت.
- (۳) فردی مثل سقراط، همیشه خواب راحت را از دیدگان فضل‌فروشان می‌رباید.
- (۴) چهره بگشا، به سوی مادر ت برو و رویش را ببوس.

(فارج از کشور ۱۴۰۲)

۱۷۴- در کدام مورد، هر سه نوع دلالت به کار رفته است؟

- (۱) وقتی سقراط را به دادگاه آوردند حاضران به احترام شیردلی‌های او در جنگ‌های پلویونزی، از صندلی‌ها برخاستند.
- (۲) در میانه راه به شهری فرود آمدند که مردمش به پاک‌دستی شهره بودند؛ پس با خیالی آسوده در منزلی ساکن شدند.
- (۳) چهل و غرور دو صفت انسان است که نزد هر جامعه و قومی ناپسند است؛ پس باید از این دو دست شست.
- (۴) شیر خود را سلطان جنگل می‌دانست و حیوانات دیگر تحت فرمان او به سر می‌بردند.

درس سوم: مفهوم و مصداق

آموزش و تمرین

مفهوم جزئی و مفهوم کلی

۱۷۵- «کلی» و «جزئی» از تقسیمات چه چیزی هستند و «کتاب فلسفه» چرا کلی است؟

- (۱) مفاهیم - امکان داشتن بیش از یک مصداق را دارد.
- (۲) مصادیق - مصادیق متعدد دارد.
- (۳) الفاظ - مشترک لفظی است.
- (۴) مفاهیم - امکان داشتن بیش از یک معنا را دارد.

۱۷۶- کدام گزینه تنها شامل مفاهیم جزئی است؟

- (۱) مولود کعبه - آن پسر - مریخ
- (۲) این کتاب - خداوند - مداد قرمز
- (۳) درخت سرو - درخت کاج - درخت آلبالو
- (۴) مشهد - حافظ - این نماز ظهر

۱۷۷- در کدام گزینه مفاهیم کلی بیشتری نسبت به سایر گزینه‌ها به کار رفته است؟

- (۱) صدقه - نماز ظهر - ژاپنی - سیاره
- (۲) کتاب قرمز - ماهی قرمز - فرش قرمز - کلاه قرمزی
- (۳) شب - روز - اورانوس - آسمان
- (۴) انسان - دانشجو - علی - کتاب علی

۱۷۸- در کدام گزینه همه موارد ذکر شده از لحاظ جزئی و کلی بودن، یکسان است؟

- (۱) روزه - نماز جمعه - همین کتابی که در دست توست
- (۲) مادری که بسیار زحمت می‌کشد - ایران - کتاب فلسفه
- (۳) معلم خوب مدرسه ما - کاغذ دیواری این اتاق - فردا
- (۴) شناگر ماهر - خوشه پروین - گندم

۱۷۹- کدام توضیح درباره مفاهیم شریک خداوند و سیمرغ درست است؟

- (۱) یکی از این دو مفهوم کلی و دیگر جزئی است.
- (۲) هر دو مفهوم کلی هستند و هر کدام تنها یک مصداق دارند.
- (۳) هر دو مفهوم «جزئی» هستند، اما هیچ مصداقی ندارند.
- (۴) هر دو مفهوم کلی هستند و هیچ کدام مصداق خارجی ندارند.

۱۸۰- اگر خورشید را ستاره نورانی دارای سیاره و ماه را سیاره‌ای که دور سیاره دیگر می‌چرخد تعریف کنیم آن گاه

- (۱) هر دو کلی هستند.
- (۲) هر دو جزئی هستند.
- (۳) اولی کلی و دومی جزئی است.
- (۴) اولی جزئی و دومی کلی است.

۱۸۱- در کدام گزینه هر دو مورد ذکر شده از مفاهیم کلی هستند که یک مصداق دارد؟

- (۱) همان کتابی که قبلاً خواندی - این روزهای سرد
- (۲) فیلم سینمایی بچه‌های آسمان - دیروز
- (۳) تنها خواهر علی - پیامبر خاتم
- (۴) بلندترین قله ایران - دریاچه خزر

۱۸۲- ملاک اصلی برای تعیین مفاهیم جزئی و کلی کدام است؟

- (۱) واقعی بودن یا نبودن مفاهیم
- (۲) دارا بودن مصادیق متعدد
- (۳) قابلیت یا عدم قابلیت صدق بر بیش از یک مصداق
- (۴) مشترک لفظی بودن یا نبودن

۱۸۳- کدام گزینه درست نیست؟

- (۱) مفهوم کلی می‌تواند تنها یک مصداق خارجی داشته باشد.
- (۲) مفهوم کلی می‌تواند قابل صدق بر مصادیق واقعی و متعدد باشد.
- (۳) مفهوم جزئی همیشه مصادیق واقعی کم‌تری نسبت به مفهوم کلی دارد.
- (۴) یک مفهوم کلی می‌تواند هیچ مصداق واقعی نداشته باشد.

۱۸۴- مفهوم کلی ممکن است،

- (۱) تنها یک مصداق خارجی داشته باشد، مانند کوه اورست.
- (۲) بیش از یک مصداق خارجی داشته باشد؛ مانند مولود کعبه.
- (۳) تنها یک نمونه ذهنی داشته باشد؛ مانند پینوکیو.
- (۴) هیچ مصداق خارجی نداشته باشد؛ مانند پری دریایی.

۱۸۵- کدام یک از موارد زیر از لحاظ تعداد مصادیق خارجی با سایر گزینه‌ها متفاوت است؟

- (۱) سیمرغ
- (۲) عنقا
- (۳) سیندرلا
- (۴) بلندترین قله جهان

۱۸۶- «شهاد وفاداری خود را نشان داده‌اند»، «شهادی شهر ما سه هزار نفر هستند»، «موارد مشخص شده چه نوع مفهومی هستند و کدام توضیح درباره آن‌ها صحیح است؟

- (۱) هر دو جزئی هستند؛ زیرا شهدا اسم خاص به حساب می‌آید.
- (۲) یکی کلی و دیگری جزئی است؛ زیرا یکی مصادیق زیادی دارد و دیگری مصادیق کم‌تری دارد.
- (۳) هر دو کلی هستند؛ زیرا هر چه جمع باشد مفهوم کلی است.
- (۴) اولی کلی و دومی جزئی است؛ زیرا دومی یک مجموعه مشخص است.

۱۸۷- اگر به یک مفهوم کلی قید و صفاتی را اضافه کنیم،

- (۱) هر قیدی که پیش یا پس از مفهوم کلی بیاید، نمی‌تواند آن را جزئی گرداند.
- (۲) اگر بیش از دو قید به آن اضافه کنیم، جزئی می‌گردد.
- (۳) در هر صورت جزئی خواهد گشت.
- (۴) کلی خواهد بود، مگر آن که صفات اشاره پیش از مفهوم کلی اضافه گردد.

♦ کتاب جامعه‌شناسی کنکور ۳۶۰ شامل سه بخش است؛ یک بخش کتاب کاغذی و دو بخش Ebook:

۱ کتاب کاغذی شامل بانک تست جامعه‌شناسی کنکور

۲ Ebook پاسخ‌های تشریحی (رایگان)

۳ Ebook درس‌نامه (رایگان)

♦ از بخش اصلی شروع می‌کنیم یعنی تست‌ها:

برای ۱۰۰٪ ازدن تست‌های درس جامعه‌شناسی این سه مرحله رو باید بگذرونید.

۱ آموزش و تمرین

تست‌ها رو براتون براساس مباحث کتاب درسی تفکیک کردیم. در هر مبحث تست‌ها از آسان به دشوار چیده شده و با خواندن هر مبحث می‌تونید تست‌های همون مبحث رو بزنید.

این‌همون ویژگی‌های
منحصربه‌فرد
تست‌های ماست.

۲ آمادگی بیشتر

تست‌های کنکورهای سال‌های اخیر و همین‌طور برگزیده‌هایی از تست‌های آزمون‌های خیلی سبز برای آمادگی بیشتر شماست. وقتی به عالمه تست شبیه‌ساز از کنکور زدید دیگه آماده می‌شید برای رفتن مرحله آخر.

۳ تسلط و ۱۰۰٪ ازدن

تست‌های ترکیبی و ۱۰۰٪ شو همون برگ آخری هست که باهاش می‌تونید ادعا کنید کنکور برای من عددی نیست!

حالا QR پشت جلد را اسکن کنید. (دوتا بخش می‌بینید)

۱ Ebook پاسخ‌های تشریحی

پاسخ تست‌ها رو در این بخش می‌تونید ببینید.
پاسخ تشریحی بدون بررسی عبارت‌ها و گزینه‌های سؤال فایده نداره! ما در این بخش علاوه بر پاسخ‌های واقعاً تشریحی، براتون عبارت‌ها و گزینه‌های نادرست رو تشریح کردیم.

۲ Ebook درس‌نامه

درس‌نامه‌های جامع شامل مطالب کتاب درسی به طور کامل با بیان ساده با دسته‌بندی‌های خواندنی. آیکون‌های این بخش ★ نکته، مثال، + جمع‌بندی، ؟ آگه‌گفتی، 📌 نکته ترکیبی، همه این ابزارها به شما برای یادگیری بهتر مطالب و تست‌زدن کمک می‌کنه و هیچ جای ابهامی براتون باقی نمی‌مونه.

فهرست مطالب

۱۰ جامعه‌شناسی دهم

- درس اول:** کنش‌های ما (آن‌چه انجام می‌دهیم) ۵
- درس دوم:** پدیده‌های اجتماعی (آن‌چه باهم...) ۹
- درس سوم:** جهان اجتماعی (دنیای گسترده‌ما) ۱۵
- درس چهارم:** اجزای پایه‌های جهان اجتماعی (تشریح...) ۲۰
- درس پنجم:** جهان‌های اجتماعی (انسان، ...) ۲۷
- درس ششم:** پیامدهای جهان اجتماعی (درهایی...) ۳۲
- درس هفتم:** ارزیابی جهان‌های اجتماعی (جهان‌های...) ۴۰
- درس هشتم:** هویت (من کیستم؟) ۴۸
- درس نهم:** بازتولید هویت اجتماعی (چگونگی...) ۵۳
- درس دهم:** تغییرات هویت اجتماعی (فرصت‌ها...) ۵۸
- درس یازدهم:** تحولات هویتی جهان اجتماعی (علل درونی) ۶۴
- درس دوازدهم:** تحولات هویتی جهان اجتماعی (علل بیرونی) ۷۰
- درس سیزدهم:** هویت ایرانی (۱) (هویت فرهنگی ایران) ۷۷
- درس چهاردهم:** هویت ایرانی (۲) ۸۳
- درس پانزدهم:** هویت ایرانی (۳) (هویت سیاسی ایران) ۸۴
- درس شانزدهم:** هویت ایرانی (۴) (هویت جمعیتی و...) ۹۰

۱۱ جامعه‌شناسی یازدهم

- درس اول:** جهان فرهنگی ۹۹
- درس دوم:** فرهنگ جهانی ۱۰۳
- درس سوم:** نمونه‌های فرهنگ جهانی (۱) ۱۰۹
- درس چهارم:** نمونه‌های فرهنگ جهانی (۲) ۱۱۷
- درس پنجم:** باورها و ارزش‌های بنیادین فرهنگ غرب ۱۲۷
- درس ششم:** چگونگی تکوین فرهنگ معاصر غرب ۱۳۳

- درس هفتم:** جامعه جهانی ۱۴۱
- درس هشتم:** تحولات نظام جهانی ۱۵۰
- درس نهم:** جهان دوقطبی ۱۶۰
- درس دهم:** جنگ‌ها و تقابل‌های جهانی ۱۶۶
- درس یازدهم:** بحران‌های اقتصادی و زیست‌محیطی ۱۷۵
- درس دوازدهم:** بحران‌های معرفتی و معنوی ۱۸۱
- درس سیزدهم:** سرآغاز بیداری اسلامی ۱۹۲
- درس چهاردهم:** انقلاب اسلامی ایران، نقطه عطف ۱۹۷
- درس پانزدهم:** افق بیداری اسلامی ۲۰۳

۱۲ جامعه‌شناسی دوازدهم

- درس اول:** ذخیره دانشی ۲۱۱
- درس دوم:** علوم اجتماعی ۲۲۰
- درس سوم:** نظم اجتماعی ۲۲۷
- درس چهارم:** کنش اجتماعی ۲۳۷
- درس پنجم:** معنای زندگی ۲۴۶
- درس ششم:** قدرت اجتماعی ۲۵۹
- درس هفتم:** نابرابری اجتماعی ۲۷۳
- درس هشتم:** سیاست هویت ۲۸۶
- درس نهم:** پیشینه علوم اجتماعی در جهان اسلام ۲۹۸
- درس دهم:** افق علوم اجتماعی در جهان اسلام ۳۰۵
- پاسخ‌نامه کلیدی** ۳۱۶

۱- در کدام گزینه، همه عبارت‌ها کنش محسوب می‌شوند؟

- (۱) شرکت در انتخابات - رانندگی در جاده‌های پرپیچ و خم و صعب‌العبور - خمیازه کشیدن - مسواک زدن
 - (۲) نرمش صبحگاهی - نماز خواندن - احساس ضعف و گرسنگی روزه‌دار در ماه رمضان - مطالعه روزنامه
 - (۳) خرید و فروش کالا - احترام فرزندان به والدین - برگزاری مراسم مذهبی - افت فشار خون یک فرد بر اثر کار زیاد
 - (۴) دستگیری از مستمندان - نزاع‌های خیابانی - شرکت در المپیادهای علمی - تصمیم به ترک سیگار
- ۲- بیت «هر ذره که هست اگر غباری است / در پرده مملکت به کاری است» تأییدکننده کدام یک از گزاره‌های زیر است؟
- (۱) آن چه فعالیت‌های انسان را از سایر مخلوقات متمایز می‌کند، وجود ویژگی‌هایی مانند هدفداری و معناداری در کنش انسان است.
 - (۲) تمامی مخلوقات همواره مشغول به انجام کاری هستند و لازمه این فعالیت، آگاهی نسبت به محتوای کار است.
 - (۳) آن چه انسان را از دیگر مخلوقات متفاوت و ممتاز می‌کند، توجه به پیامدهای کنش و خودداری از انجام برخی کنش‌هاست.
 - (۴) تمامی مخلوقات چه پدیده‌های طبیعی مانند جریان خون و چه پدیده‌های انسانی مانند گروه دوستان، کاری انجام می‌دهند.

۳- کدام گزینه مرتبط با مفهوم گزاره زیر است؟

«دانش‌آموزی در جلسه امتحان، با وجود فراهم بودن شرایط مناسب محیطی، فردی و اجتماعی، از پاسخ به پرسش‌های امتحان بازماند.»

- (۱) تا آگاهی نباشد، کنشی انجام نمی‌شود؛ در واقع کنش انسان‌ها همیشه براساس آگاهی صحیح صورت می‌گیرد.
- (۲) برای انجام کنش، اراده انسان لازم است؛ چون فردی که به کاری آگاهی دارد، ممکن است تصمیم به انجام آن نگیرد.
- (۳) فعالیت انسان با هدف خاصی انجام می‌شود؛ هرچند ممکن است انسان‌ها به هدف و خواسته خود نرسند.
- (۴) کنش انسانی وابسته به آگاهی آدمی است؛ به گونه‌ای که بدون وجود آگاهی، کنش انسانی انجام نمی‌گیرد.

۴- هر یک از عبارت‌های زیر نشان‌دهنده کدام ویژگی کنش است؟

- ممکن است فردی به مضرات سیگار آشنا باشد، اما تصمیم به ترک آن نگیرد.
 - فعالیت‌های فیزیولوژیکی بدن انسان کنش محسوب نمی‌شود.
 - وقتی دانش‌آموزی در کلاس دست خود را بالا می‌برد، معلم به او اجازه صحبت کردن می‌دهد.
 - وقتی برای اولین بار از یک کالای پیچیده استفاده می‌کنیم، از دفترچه راهنمای آن کمک می‌گیریم.
- (۱) آگاهانه - ارادی - هدفدار - آگاهانه
 - (۲) ارادی - ارادی - معنادار - آگاهانه
 - (۳) آگاهانه - آگاهانه - معنادار - ارادی
 - (۴) ارادی - آگاهانه - هدفدار - ارادی

۵- مثال مربوط به کدام یک از ویژگی‌های کنش انسانی، نادرست بیان شده است؟

- (۱) معناداربودن: تابلوی ورود ممنوع برای رانندگان خودروها
- (۲) ارادی‌بودن: محاکمه سارق لاستیک خودروهای پراید در دادگاه کیفری
- (۳) هدفداربودن: شرکت در راهپیمایی روز قدس برای همدردی با مردم مظلوم فلسطین
- (۴) آگاهانه‌بودن: انتخاب بر سر دوراهی مهاجرت یا ازدواج با فرد مورد علاقه

۶- علت هر یک از عبارت‌های زیر نشان‌دهنده کدام ویژگی کنش است؟

- چرا علمی مانند علم پزشکی جزء علوم انسانی محسوب نمی‌شوند؟
- چرا بالابردن دست در مکان‌های مختلف موجب برداشت‌های مختلفی می‌شود؟
- چرا نوزادان در ابتدای تولد قادر به سخن گفتن یا فهم سخن دیگران نیستند؟

- (۱) ارادی‌بودن - معناداربودن - آگاهانه‌بودن
- (۲) آگاهانه‌بودن - معناداربودن - معناداربودن
- (۳) ارادی‌بودن - آگاهانه‌بودن - معناداربودن
- (۴) آگاهانه‌بودن - آگاهانه‌بودن - آگاهانه‌بودن

۷- گاه یک کنش معانی مختلفی دارد؛ کدام گزینه مثالی برای این مفهوم است؟

- (۱) دو دوست با هم به کنار رودخانه می‌روند؛ یکی برای شناکردن و دیگری برای ماهی‌گیری.
- (۲) راننده‌ای بوق می‌زند. هم‌زمان هم عابر پیاده کنار می‌رود و هم خودروی کناری از سرعت خود می‌کاهد.
- (۳) دو دانش‌آموز برای معلم خود کادو می‌گیرند، یکی از آن‌ها به گرفتن نمره قبولی در پایان ترم چشم دوخته است و دیگری صرفاً می‌خواهد از زحمات معلم قدردانی کند.
- (۴) دو دانش‌آموز در یک مسابقه روزنامه دیواری شرکت می‌کنند، ولی معاون پرورشی مدرسه به یکی از آن‌ها امتیاز ۸۰ از ۱۰۰ و به دیگری امتیاز ۶۰ از ۱۰۰ می‌دهد.

۸- عبارت‌های درست درباره «آگاهانه‌بودن» کنش و نادرست درباره «هدفداربودن» کنش به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- (۱) تصمیم‌گیری درباره درستی یا نادرستی یک عمل، مربوط به آگاهانه‌بودن کنش است. - انسان همواره در انجام کنش هدفی را دنبال می‌کند.
- (۲) کنش فعالیت‌های انسانی است که بدون آگاهی امکان تحقق ندارد. - پاسخ به پرسش درباره چرایی کار، مربوط به هدفداری کنش است.
- (۳) اگر انسان کاری را اراده نکند، به آن آگاهی ندارد. - اگر انسان به هدف خود از انجام کنش نرسد، فعالیتش کنش محسوب نمی‌شود.
- (۴) کنش انسان همواره براساس آگاهی صورت می‌گیرد. - هدفداربودن یک ویژگی کنش انسان است که حاصل سایر ویژگی‌های کنش است.

آثار و پیامدهای کنش انسانی

۹- عبارتهای کدام گزینه به ترتیب در ارتباط با پیامدهای غیرارادی کنش نادرست، اما در مورد پیامدهای ارادی کنش درست است؟

- (۱) پیامدهای طبیعی کنش، کنش نیستند که لازم باشد کنشگری آن‌ها را اراده کند. - پیامدهایی که به اراده انسان‌ها وابسته است، احتمالی است.
- (۲) پیامدهای غیرارادی کنش انسان، قطعی است؛ یعنی حتماً انجام می‌شود. - پیامدهای ارادی کنش ممکن است انجام بشود یا نشود.
- (۳) پیامدهای غیرارادی کنش، کنش هستند و باید کنشگری آن‌ها را انجام دهد. - پیامدهای ارادی کنش را صرفاً اگر افراد اراده کنند، انجام می‌شود.
- (۴) پیامدهای غیرارادی کنش، نتیجه طبیعی کنش نیستند. - پیامدهای ارادی کنش فقط به اراده افراد کنشگر وابسته هستند.

۱۰- هر کنشی آثار و پیامدهایی دارد؛ پیامدهای یک کنش، خود کنش، همواره وابسته به آگاهی و اراده انسان‌ها مثلاً

- (۱) همانند - هستند - معنای که برنامه‌های ترک اعتیاد را به درستی دنبال کند، سلامتی پیشین خود را به دست می‌آورد.
- (۲) همانند - نیستند - دانشجویی، کتاب درسی خود را مطالعه می‌کند و در پی آن، به پرسش‌های آزمون پاسخ می‌دهد.
- (۳) برخلاف - هستند - دانش‌آموزی که تمام تلاش خود را برای قبولی در کنکور انجام می‌دهد، حتماً در کنکور پذیرفته خواهد شد.
- (۴) برخلاف - نیستند - خودروهای فرسوده، سهم زیادی در آلودگی هوا دارند.

۱۱- کدام گزینه مقایسه درستی بین پیامدهای ارادی و غیرارادی کنش انجام داده است؟

- (۱) پیامدهای غیرارادی کنش انسان به این دلیل که طبیعی هستند، دارای آثار قطعی و حتمی می‌باشند. در مقابل پیامدهای ارادی گاهی قطعی و گاهی احتمالی‌اند.
- (۲) همه پیامدهای طبیعی به گونه‌ای هستند که لازم نیست کنشگری آن‌ها را اراده کند، اما همه پیامدهای ارادی را خود کنشگر انتخاب و اراده می‌کند.
- (۳) آدمیان کنش‌های خود را با توجه به پیامدهای ارادی انجام می‌دهند و به دلیل پیامدهای غیرارادی نامطلوب کنش از انجام برخی کنش‌ها خودداری می‌کنند.
- (۴) پیامدهای ارادی خودشان کنش هستند و باید کنشگری آن‌ها را اراده کند، اما پیامدهای غیرارادی وابسته به اراده انسان نیست و نتیجه طبیعی کنش محسوب می‌شود.

۱۲- نوع پیامدهای کنش در هر یک از عبارتهای زیر به ترتیب کدام است؟

- سیستم‌های حقوقی هر کشور طوری طراحی شده است که در صورت وقوع رفتارهای خلاف عرف، دولت از مجازات استفاده می‌کند.
- تحقیقات نشان می‌دهد که میان اعتیاد به بازی‌های رایانه‌ای و افزایش پرخاشگری تناسب وجود دارد.
- طبق آیات متعددی از قرآن خدمت به خلق از عوامل زمینه‌ساز تقرب به خداوند محسوب می‌شود.
- (۱) ارادی وابسته به اراده دیگران - ارادی وابسته به اراده خود کنشگر - غیرارادی
- (۲) ارادی وابسته به اراده خود کنشگر - غیرطبیعی - ارادی وابسته به اداره خود کنشگر
- (۳) غیرارادی و طبیعی - ارادی وابسته به اراده خود کنشگر - طبیعی و غیرارادی
- (۴) طبیعی وابسته به اراده دیگران - طبیعی و غیرارادی - ارادی و غیرطبیعی

تسلط و تثبیت

۱۳- چند مورد از فعالیت‌های زیر، کنش محسوب می‌شوند؟

- «کوهنوردی - مرور خاطرات گذشته در ذهن - به خواب رفتن در اثر خستگی مفرط - گوش‌دادن به سخنان معلم در کلاس درس - شکار آهو توسط شیر - قد کشیدن کودک - پرستاری از بیمار - پرخاش کردن - به دنیا آمدن یک خرگوش - فروش منزل مسکونی به دلیل شرایط نامناسب اقتصادی - نواختن گیتار - انتظار کشیدن در صف نانوايي»

(۱) نه	(۲) هشت	(۳) هفت	(۴) شش

۱۴- هر یک از عبارتهای زیر، به ترتیب بیانگر کدام یک از ویژگی‌های کنش انسانی است؟

- «یک دانش‌آموز کنکوری جهت انتخاب رشته دانشگاهی دچار تردید می‌شود.» - «یک فرد مسلمان قریه‌ال‌ی الله به فقرا کمک می‌کند.» - «اغلب ایرانیان در روز سیزده‌به‌در، سبزه گره می‌زنند.» - «یک گردشگر خارجی وارد ایران می‌شود و دوست دارد با مردم ارتباط گفتاری داشته باشد، اما نمی‌تواند به زبان فارسی صحبت کند.»

(۱) آگاهانه - معنادار - هدفدار - ارادی	(۲) ارادی - هدفدار - معنادار - آگاهانه
(۳) معنادار - آگاهانه - ارادی - هدفدار	(۴) ارادی - معنادار - آگاهانه - هدفدار

۱۵- مثال زیر مصداقی برای بیان کدام مفهوم است؟

- «فردی می‌داند که برخی از خیابان‌های تهران در محدوده طرح ترافیک قرار دارند و ورود خودروی بدون مجوز به آن‌ها ممنوع است، اما فکر می‌کند خیابان انقلاب در زمره این خیابان‌ها قرار ندارد و با خودرو به آن وارد شده و توسط پلیس جریمه می‌شود.»

- (۱) انسان‌های مختلف در انجام کنش‌هایشان، هدف‌های یکسانی ندارند.
- (۲) پیامدهای غیرارادی (طبیعی) کنش‌های انسانی قطعی هستند.
- (۳) برخی از کنش‌های انسان‌ها در موقعیت‌های مختلف، معانی متفاوتی دارند.
- (۴) کنش انسان‌ها همیشه براساس آگاهی صحیح صورت نمی‌گیرد.

۱۶- کدام گزینه در ارتباط با ویژگی‌های کنش انسانی یا پیامدهای آن درست است؟

- (۱) پیامدهای طبیعی کنش انسانی، احتمالی است، ولی پیامدهای ارادی آن، قطعی است.
- (۲) اگر یک فرد فارسی‌زبان نتواند به زبان فرانسوی سخن بگوید، بیانگر لزوم معناداربودن کنش است.
- (۳) همه پیامدهای کنش همانند خود کنش، وابسته به آگاهی و اراده انسان است.
- (۴) انسان‌ها به دلیل پیامدهای نامطلوب برخی از کنش‌ها، از انجام آن‌ها خودداری می‌کنند.

۱۷- در عبارت‌های زیر چند جمله صحیح وجود دارد؟

- هرگاه انسان آگاهی خود را نسبت به موضوع کنشی که انجام می‌دهد از دست بدهد، کنش نیز ادامه نخواهد یافت.
- یک کنش در همه موارد معانی یکسانی دارد و برای فهم کنش انسان‌ها توجه به ظاهر کنش آن‌ها کفایت می‌کند.
- انسان در موقعیت‌های مختلف اجتماعی و سیاسی، کنش‌های متفاوتی دارد.
- در صورتی فعالیت انسان «کنش انسانی» خوانده می‌شود که کنشگر به مقصود یا هدف خود برسد.

(۱) دو (۲) سه (۳) یک (۴) چهار

۱۸- عبارت درست در ارتباط با پیامدهای ارادی کنش انسانی و عبارت نادرست در ارتباط با پیامدهای غیرارادی کنش انسانی، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- (۱) پیامدهای طبیعی کنش انسانی هستند که رخ دادن آن‌ها احتمالی است. - ترک یا معناداشدن به مواد مخدر، پیامد غیرارادی مصرف این مواد توسط انسان‌ها است.
- (۲) این پیامدها، به اراده افراد انسانی، یعنی خود کنشگر و افراد دیگر وابسته است. - این دسته از پیامدهای غیرطبیعی، کنش نیستند که لازم باشد کنشگری آن‌ها را اراده کند.
- (۳) این دسته از پیامدها خودشان کنش هستند و باید کنشگری آن‌ها را اراده کند. - پیامدهای غیرارادی کنش انسان قطعی هستند، یعنی حتماً انجام می‌شوند.
- (۴) پاکیزه‌شدن دست و صورت پس از وضوگرفتن، از پیامدهای ارادی کنش است. - پیامدهای غیرارادی، نتیجه طبیعی کنش هستند که به اراده انسان بستگی ندارند.

- ## ۱۹- عبارت‌های زیر را از حیث صحیح و غلط بودن مشخص نمایید.
- عبارت «از لقمان پرسیدند: حکمت از که آموختی؟ گفت: از نابینایان که تا جای نبینند، پای ننهند.» این عبارت ناظر به اهمیت آثار و پیامدهای کنش است.
 - دانش‌آموزی در کلاس، دست خود را بالا می‌آورد، معلم در صورتی می‌تواند به او پاسخ مناسب دهد که معنای کنش او را دریابد.
 - وقتی می‌خواهید برای اولین بار از تلفن همراهی که تازه خریده‌اید استفاده کنید، به دفترچه راهنمای آن مراجعه می‌کنید. این موضوع بیشتر ناظر به ارادی بودن کنش است.

- امام رضا علیه السلام می‌فرماید: «وضو سه اثر دارد: نظافت جسم، نشاط روح و تقرب و نزدیکی به خداوند» این حدیث بیانگر پیامدهای ارادی کنش است.

(۱) ص - ص - غ - غ (۲) غ - ص - ص - غ (۳) ص - غ - ص - غ (۴) غ - غ - ص - ص

۲۰- عبارت‌های کدام گزینه به ترتیب، کنش محسوب نمی‌شود و از پیامدهای غیرارادی کنش است؟

- (۱) کشاورز به کشت و زرع می‌پردازد. - فردی که به صورت مداوم وضو می‌گیرد، دست و صورت او پاکیزه می‌شود.
- (۲) دانش‌آموز مطالب درسی را در ذهن مرور می‌کند. - پاسخ دانشجو به پرسش‌های امتحانی و نمره دادن استاد به او
- (۳) خون در رگ‌های آدمی جریان دارد. - وقتی در و پنجره را باز می‌کنیم هوای کلاس تغییر می‌کند.
- (۴) چشم در مواجهه با خطر به طور ناخودآگاه بسته می‌شود. - پاسخ سلام دیگران را دادن

۲۱- در جدول زیر، به جای موارد «الف»، «ب»، «پ»، «ت» و «ث» به ترتیب کدام موارد را می‌توان قرار داد؟

- (۱) افزایش دانش - اراده کنشگر - طردشدن از خانواده - اراده دیگری - پاسخ‌دادن به سؤالات امتحان
- (۲) پاسخ‌دادن به سؤالات امتحان - اراده کنشگر - سرزنش شدن - اراده دیگری - قبولی در امتحان
- (۳) افزایش سواد - اراده دیگری - مورد سرزنش دیگران قرارگرفتن - اراده کنشگر - پاسخ‌دادن به سؤالات امتحان
- (۴) قبولی در امتحان - اراده دیگری - از دست دادن سلامتی - اراده کنشگر - پاسخ‌دادن به سؤالات امتحان

کنش	پیامد غیرارادی	پیامد ارادی وابسته به «ب»	پیامد ارادی وابسته به «ت»
درس‌خواندن	«الف»	کسب نمره قبولی	«ث»
مصرف سیگار	ابتلا به بیماری ریوی	«پ»	معناداشدن به سیگار

۲۲- هر یک از عبارت‌های زیر به ترتیب با کدام موضوع در ارتباط است؟

- فردی می‌داند دزدی کاری اشتباه است، اما برای معاش خود ناچاراً به آن اقدام می‌کند.
- پیامدهای ارادی کنش انسان احتمالی است.
- سخن‌گفتن فقط صداهایی نیست که با اراده و آگاهی از دهان خارج می‌شوند.

- (۱) کنش‌های انسانی را با توجه به معنای آن می‌شناسیم. - علاوه بر خود فرد ممکن است به دیگران وابسته باشد. - شناخت پدیده‌های طبیعی مستقل از علوم انسانی است.
- (۲) انسان علاوه بر آگاهی باید انجام فعالیتی را اراده و انتخاب کند. - ممکن است انسان آن‌ها را اراده کند یا نکند. - شناخت کنش‌های انسانی بدون فهم معنای آن ممکن نیست.
- (۳) کنش‌های انسانی همواره هدفی مشخص را دنبال می‌کنند. - صرفاً به خواست و اراده خود انسان انجام می‌شود. - کنش‌های انسانی با اراده و آگاهی انسان انجام می‌گیرند.
- (۴) فعالیت انسان وابسته به آگاهی و اراده اوست. - با توجه به نقش اراده انسان‌ها، پیامدهای ارادی، امکانی هستند. - گاهی به دلیل عدم آگاهی کنش انجام نمی‌شود.

۱۰۰ شو

۲۳- مشخص کنید در متن زیر چند کنش انسانی وجود دارد.

«در حال حاضر استفاده از ساعت‌های هوشمند به دلیل کارکردهای این ابزار از جمله کنترل ضربان قلب و مدت‌زمان ورزش روزانه فرد بیشتر شده است؛ به همین دلیل بسیاری از شرکت‌ها و برندهای مطرح در زمینه لوازم دیجیتال اقدام به تولید انبوه این محصول کرده‌اند.»

(۱) سه (۲) چهار (۳) پنج (۴) شش

۱- درس جامعه‌شناسی، یکی از درس‌هایی است که هنوز می‌توان در آن ۱۰۰ زدا این سؤالات، ویژه دانش‌آموزانی است که می‌خواهند بالاترین درصد را در این درس کسب کنند.

۲۴- به ترتیب، عبارات کدام گزینه در ارتباط با «معدناربودن کنش‌های انسانی»، «قرار گرفتن انسان بر سر دوراهی‌ها» و «آگاهانه‌بودن کنش» صحیح است؟

(آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

(۱) انسان‌ها با توجه به معنای کنش خود، آن را انجام می‌دهند. - تا خواست و اراده انسان نباشد، کنش انجام نمی‌گیرد. - کنش وابسته به آگاهی آدمی است و بدون آگاهی انجام نمی‌شود.

(۲) پرسش «چرا چنین کاری کردی؟» را می‌توان از هر کنشگری پرسید. - انسان‌ها ممکن است از انجام یک کنش، هدف‌های مختلفی داشته باشند. - استفاده از دفترچه راهنما هنگام استفاده از یک کالای پیچیده، نشانگر آگاهانه‌بودن کنش انسانی می‌باشد.

(۳) انسان‌ها در انجام کنش، به معنای آن توجه دارند. - ممکن است فردی به کاری آگاه باشد، ولی تصمیم به انجام آن نگیرد. - پرسش «چرا چنین کاری کردی؟» را می‌توان از هر کنشگری پرسید.

(۴) فعالیت انسان با قصد و هدف خاصی انجام می‌شود که ممکن است گاهی به آن نرسد. - فعالیت‌هایی مانند ضربان قلب و بسته‌شدن چشم در مواجهه با خطر، کنش هستند. - اگر ما آگاهی خود را نسبت به کاری از دست بدهیم، از انجام آن کنش بازمانیم.

۲۵- به ترتیب موارد کدام گزینه بیانگر «ارادی بودن»، «آگاهانه‌بودن» و «معدناربودن» کنش است؟

(۱) برای انجام کنش علاوه بر آگاهی، اراده انسان نیز ضروری است. - مراجعه به دفترچه راهنما برای استفاده از یک کالای پیچیده نشان‌دهنده آگاهانه‌بودن کنش است. - انسان‌ها از انجام کنش، معناهای یکسانی را در نظر دارند.

(۲) ممکن است خواست انسان نباشد، اما کنش انجام شود. - کنش انسان همواره براساس آگاهی صحیح انجام نمی‌گیرد. - با توجه به ویژگی‌های دیگر کنش، کنش انسان‌ها معدنار است.

(۳) فعالیت‌های فیزیولوژیکی بدن انسان به دلیل غیرارادی بودن کنش محسوب نمی‌شوند. - پاسخ به چربی انجام یک کار را نشان می‌دهد. - مختص به فعالیت‌های انسان است.

(۴) قرار گرفتن بر سر دوراهی نشان‌دهنده ارادی بودن کنش است. - بدون آگاهی انسان کنش انجام نمی‌شود. - انسان‌ها با توجه به معنای کنش خود، آن را انجام می‌دهند.

۲۶- به ترتیب هر یک از عبارات‌های زیر به کدام یک از پیامدهای کنش انسانی اشاره دارند؟

- هرگاه انسان‌ها به طبیعت و موجودات جهان طبیعی به عنوان آیات و نشانه‌های خداوند بنگرند و از آلوده کردن و تخریب محیط زیست خودداری کنند، جهان طبیعت درهای بركات خود را به روی آن‌ها می‌گشاید.

- در مسابقات المپیک ۲۰۱۶ روی برزیل در رشته وزنه‌برداری دسته فوق سنگین، به علت خطای داوری، بهداد سلیمی از دریافت مدال محروم گردید. - خداوند در سورة غافر آیه ۱۷ می‌فرماید: ﴿الْيَوْمَ تُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ﴾: امروز (روز قیامت) هر کس به موجب آنچه انجام داده است، جزا می‌یابد.

(۱) پیامدهای ارادی وابسته به کنشگر - پیامدهای طبیعی کنش - پیامدهای وابسته به اراده دیگری

(۲) پیامدهای غیرارادی کنش - پیامدهای ارادی وابسته به اراده دیگری - پیامدهای طبیعی کنش

(۳) پیامدهای طبیعی کنش - پیامدهای وابسته به اراده کنشگر - پیامدهای ارادی کنش

(۴) پیامدهای ارادی وابسته به اراده دیگری - پیامدهای طبیعی کنش - پیامدهای وابسته به اراده کنشگر

۲۷- عبارات‌های زیر به ترتیب با چه مفاهیمی ارتباط دارند؟

- آدمی در گرو عمل خویش است. - اگر غباری است / در پرده مملکت به کاری است

- علی از روی خط عابر پیاده رد می‌شد که ناگهان صدای بوق ماشینی را شنید، ترسید و برگشت و نگاهی به سمت راست خود کرد، ولی متوجه شد راننده‌ای که پشت چراغ قرمز ایستاده است آشنایی را دیده و برای او بوق می‌زند.

- از مکافات عمل غافل مشو / گندم از گندم بروید جو ز جو

(۱) کنش انسانی - تفاوت کنش انسان با سایر موجودات - هدف‌بودن کنش - ارادی بودن کنش

(۲) پیامدهای کنش - فعالیت همه موجودات در جهان هستی - معدناربودن کنش - پیامد غیرارادی کنش

(۳) کنش انسانی - تفاوت کنش انسان با سایر موجودات - معدناربودن کنش - پیامد ارادی کنش

(۴) پیامدهای کنش - فعالیت همه موجودات در جهان هستی - آگاهانه‌بودن کنش - پیامد طبیعی کنش

۲۸- کدام یک از موارد زیر در رابطه با کنش و پیامدهای آن نادرست است؟

(الف) نمره‌دادن معلم به دانش‌آموز پیامد طبیعی مطالعه دانش‌آموز است، زیرا به اراده او وابسته نیست.

(ب) احترام نظامی یک سرباز به ساحت امام رضا، نشانه احترام و نشان‌دهنده معدناری کنش است.

(پ) همواره آدمیان کنش‌های خود را با توجه به پیامدهای ارادی و غیرارادی آن انجام می‌دهند.

(ت) معتادشدن پیامد غیرارادی استعمال دخانیات است.

(ث) در علوم انسانی به فعالیتی که انسان انجام می‌دهد، کنش و به خود عامل آن، کنشگر می‌گوییم.

(۱) ب - پ - ث (۲) پ - الف - ت (۳) ت - ب - ث (۴) الف - پ - ب

۲۹- مؤلفان کتاب درسی جامعه‌شناسی (۱) برای هر یک از گزاره‌های زیر از چه قیدی استفاده کرده‌اند؟

- آدمیان کنش‌های خود را با توجه به پیامدهای ارادی و غیرارادی آن انجام می‌دهند.

- پیامدهای کنش به اراده افراد انسانی، یعنی خود کنشگر یا افراد دیگر وابسته است.

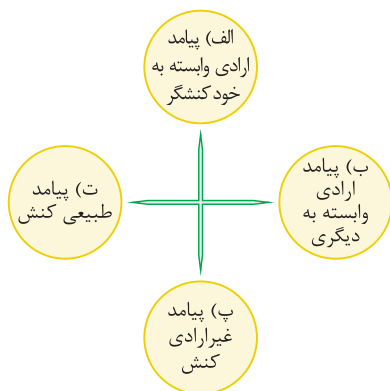
- کنش انسان براساس آگاهی صحیح صورت نمی‌گیرد.

- پیامدهای ارادی خودشان کنش هستند و کنشگری آن را انجام می‌دهد.

(۱) برخی - همه - همواره - اغلب اوقات (۲) بسیاری از موارد - اغلب - برخی - همه

(۳) بسیاری از موارد - برخی - همیشه - الزاماً (۴) اغلب - گاهی اوقات - بسیاری از موارد - لزوماً

۳۰- در بین عبارت‌های زیر، چه تعداد از موارد نشان‌دهنده پیامدهای ارادی کنش انسان است؟
«افزایش ضربان قلب پس از خشمگین شدن، پاسخ‌دادن به سؤالات آزمون، آرامش روانی به دنبال رعایت حیا، تمجید دیگران از اخلاق یک فرد، نشاط روحی پس از ازدواج، پاکیزه شدن دست و صورت پس از وضوگرفتن، بیماری تنفسی ناشی از سیگار کشیدن»
(۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

۳۱- هر یک از عبارت‌های زیر به ترتیب مربوط به کدام قسمت نمودار است؟
- افزایش آلاینده‌های زیست‌محیطی و کاهش منابع آبی ایران در سال‌های اخیر معلول کنش‌های انسان‌ها در جهت تخریب طبیعت است.
- یک فارغ‌التحصیل رشته کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی دانشگاه تهران که در آزمون استخدامی و مصاحبه علمی یک مؤسسه اجتماعی شرکت کرده و نمره قبولی را کسب کرده بود، به دلیل پارتی‌بازی و خویشاوندگرایی مسئولان مؤسسه نتوانست استخدام شود.
- فرمانده انتظامی استان گلستان در مردادماه ۱۳۹۷ در یک نشست خبری اعلام کرد: «۹۰ درصد قتل‌هایی که در این استان اتفاق افتاده به دلیل عدم کنترل خشم بوده است».
- در ایران سالیانه ۵۰ هزار مورد مرگ ناشی از مصرف دخانیات ثبت می‌شود.
(۱) ب - ت - الف - ب (۲) پ - ب - ب - الف (۳) ت - الف - ب - پ (۴) پ - ب - الف - ت

درس دوم: پدیده‌های اجتماعی (آن چه با هم پدید می‌آوریم).

آموزش و تمرین

انواع کنش‌های انسانی

نوع کنش	کنش
«الف»	با ورود معلم به کلاس از جا برمی‌خیزیم.
کنش درونی	«ب»
«پ»	پیاده‌روی

۳۲- به ترتیب مصادیق «الف»، «ب» و «پ» کدام‌اند؟
(۱) کنش بیرونی - مطالعه در خلوت - کنش اجتماعی
(۲) کنش اجتماعی - تفکر و تخیل - کنش بیرونی
(۳) کنش اجتماعی - مسواک‌زدن - کنش فردی
(۴) کنش بیرونی - سرگیجه‌گرفتن - کنش فردی

۳۳- به ترتیب پاسخ هر یک از عبارت‌های زیر در کدام گزینه آمده است؟

- این که ما در پوشیدن لباس دیگران را در نظر می‌گیریم، نشان‌دهنده کدام مفهوم است؟
- ویژگی مشترک کنش‌های تفکر درباره دیگران و ملاقات با دوستان کدام است؟
- علت تبدیل کنش فردی به کنش اجتماعی در کدام گزینه آمده است؟

(۱) تناسب کنش با موقعیت‌های مختلف - درونی‌بودن - انجام کنش در حضور فیزیکی دیگران
(۲) توجه به ویژگی‌های دیگران در انجام کنش - درونی‌بودن - توجه به دیگران، ویژگی‌ها و اعمال آن‌ها در کنش
(۳) تناسب کنش با موقعیت‌های مختلف - اجتماعی‌بودن - توجه به دیگران، ویژگی‌ها و اعمال آن‌ها در کنش
(۴) توجه به ویژگی‌های دیگران در انجام کنش - اجتماعی‌بودن - انجام کنش در حضور فیزیکی دیگران

۳۴- نوع کنش‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

- مرور تفکرات ذهنی دوران دبیرستان قبل از خواب
- شرکت در جشن عاطفه‌ها
- تمرین صبحگاهی
- فردی و درونی - فردی و بیرونی - اجتماعی و بیرونی - اجتماعی و درونی
(۲) فردی و درونی - اجتماعی و بیرونی - فردی و بیرونی - فردی و درونی
(۴) فردی و بیرونی - فردی و درونی - اجتماعی و بیرونی - اجتماعی و بیرونی

(آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

۳۵- کدام عبارت در رابطه با انواع کنش انسانی درست و در رابطه با کنش اجتماعی نادرست می‌باشد؟

(۱) کنش‌های فردی نمی‌توانند در حضور فیزیکی دیگران انجام شوند. - کنش‌های ناظر به گذشتگان، معاصران و آیندگان، همگی اجتماعی محسوب می‌شوند.
(۲) کنش‌هایی همچون تنها قدم‌زدن و با دیگران صحبت کردن، کنش بیرونی هستند. - تمام کنش‌هایی که در حضور دیگران اتفاق می‌افتند، کنش اجتماعی هستند.
(۳) کنش‌هایی همچون تخیل و نوشتن، کنش درونی هستند. - رعایت قوانین بدون حضور فیزیکی دیگران، نمایانگر یک کنش فردی می‌باشد.
(۴) یک کنش بیرونی، می‌تواند فردی یا اجتماعی باشد. - کنش اجتماعی می‌تواند بدون حضور فیزیکی دیگران نیز رخ دهد.

نحوه پدید آمدن پدیده‌های اجتماعی و ویژگی‌های پدیده‌های اجتماعی

۳۶- به ترتیب، پاسخ صحیح سؤالات زیر کدام است؟

«خردترین پدیده اجتماعی چیست؟»، «ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی چگونه تداوم می‌یابند؟»، «چرا پدیده‌های اجتماعی معنادار هستند؟»
(۱) جامعه‌پذیری - کنش اجتماعی - از طریق تعلیم و تربیت، ارزش‌ها و هنجارها به افراد منتقل می‌شوند.
(۲) کنش اجتماعی - عمل به آن‌ها - افراد با آگاهی، اراده و هدف عمل می‌کنند.
(۳) جامعه‌پذیری - کنش اجتماعی - افراد با آگاهی، اراده و هدف عمل می‌کنند.
(۴) کنش انسانی - عمل به آن‌ها - از طریق تعلیم و تربیت، ارزش‌ها و هنجارها به افراد منتقل می‌شوند.

♦ کتاب جغرافیا کنکور ۳۶۰ شامل سه بخش است؛ یک بخش کتاب کاغذی و دو بخش Ebook:

۱ کتاب کاغذی شامل بانک تست جغرافیا کنکور

۲ Ebook پاسخ‌های تشریحی (رایگان)

۳ Ebook درس‌نامه (رایگان)

♦ از بخش اصلی شروع می‌کنیم یعنی تست‌ها:

برای ۱۰۰۰ آزمون تست‌های درس جغرافیا این سه مرحله رو باید بگذرونید.

۱ آموزش و تمرین

تست‌ها رو براتون براساس مباحث کتاب تفکیک کردیم. در هر مبحث تست‌ها از آسان به دشوار چیده شده و با خواندن هر مبحث می‌تونید تست‌های همون مبحث رو بزنید.

این‌همون ویژگی‌های
منحصربه‌فرد
تست‌های ماست.

۲ آمادگی بیشتر

تست‌های کنکورهای سال‌های اخیر و همین‌طور برگزیده‌هایی از تست‌های آزمون‌های خیلی‌سبز برای آمادگی بیشتر شمامست. وقتی یه عالمه تست شبیه‌ساز از کنکور زدید آمادگی بیشتر پیدا خواهید کرد.

۳ تسلط و ۱۰۰۰ آزمون

تست‌های ترکیبی همون برگ آخری هست که باهاش می‌تونید ادعا کنید دیگه آماده‌اید برای کنکور...

حالا QR پشت جلد را اسکن کنید. (دوتا بخش می‌بینید)

۱ Ebook پاسخ‌های تشریحی

پاسخ تست‌ها رو در این بخش می‌تونید ببینید.
پاسخ تشریحی بدون بررسی عبارت‌ها و گزینه‌های سؤال فایده نداره! ما در این بخش علاوه بر پاسخ‌های واقعاً تشریحی، براتون عبارت‌ها و گزینه‌های نادرست رو تشریح کردیم.

۲ Ebook درس‌نامه

درس‌نامه‌های جامع شامل مطالب کتاب درسی به طور کامل با بیان ساده با دسته‌بندی‌های خواندنی. آیکون‌های این بخش ★ **نکته**، مثال، 🔍 **کمی عمیق‌تر**، 📌 **نکته ترکیبی**، 🗣️ **حواس باشه!**، ❓ **اگه گفتی** همه این ابزارها به شما برای یادگیری بهتر مطالب و تست‌زدن کمک می‌کنه و هیچ جای ابهامی براتون باقی نمی‌مونه.

فهرست مطالب

۱۲ جغرافی دوازدهم

۱۰۶	درس اول: شهرها و روستاها
۱۱۵	درس دوم: مدیریت شهر و روستا
۱۲۲	درس سوم: ویژگی‌ها و انواع شیوه‌های حمل و نقل
۱۲۹	درس چهارم: مدیریت حمل و نقل
۱۳۶	درس پنجم: ویژگی‌ها و انواع مخاطرات طبیعی
۱۴۶	درس ششم: مدیریت مخاطرات طبیعی
۱۵۴	پاسخ‌نامه کلیدی

۱۰ جغرافی دهم

۵	درس اول: جغرافیا، علمی برای زندگی بهتر
۸	درس دوم: روش مطالعه و پژوهش در جغرافیا
۱۳	درس سوم: موقعیت جغرافیایی ایران
۱۵	درس چهارم: ناهمواری‌های ایران
۲۰	درس پنجم: آب و هوای ایران
۲۶	درس ششم: منابع آب ایران
۳۰	درس هفتم: ویژگی‌های جمعیت ایران
۳۵	درس هشتم: تقسیمات کشوری ایران
۳۷	درس نهم: سکونتگاه‌های ایران
۴۱	درس دهم: توان‌های اقتصادی ایران

۱۱ جغرافی یازدهم

۴۵	درس اول: معنا و مفهوم ناحیه
۴۷	درس دوم: انسان و ناحیه
۵۳	درس سوم: نواحی آب و هوایی
۶۰	درس چهارم: ناهمواری‌ها و اشکال زمین
۶۸	درس پنجم: نواحی زیستی
۷۳	درس ششم: نواحی فرهنگی
۷۷	درس هفتم: نواحی اقتصادی (کشاورزی و صنعت)
۸۳	درس هشتم: نواحی اقتصادی (تجارت و اقتصاد جهانی)
۸۹	درس نهم: معنا و مفهوم ناحیه سیاسی
۹۴	درس دهم: کشور، یک ناحیه سیاسی
۹۹	درس یازدهم: ژئوپلیتیک

۱- کدام گزینه عبارت زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«واژه جغرافیا که برای اولین بار توسط اراتوستن (دانشمند یونانی) ارائه شد، شامل کلمات GEO به معنای و GRAPHY به معنای است. او جغرافیا را تعریف می‌کند.»

- (۱) زمین - ترسیم و توصیف - علم مطالعه زمین به عنوان جایگاه انسان
 - (۲) محیط طبیعی - شناخت و آگاهی - علم شناسایی پدیده‌های طبیعی و انسانی
 - (۳) زمین - ترسیم و توصیف - دانش مطالعه روابط متقابل انسان و محیط برای بهبود زندگی
 - (۴) محیط طبیعی - شناخت و آگاهی - دانش شناسایی زمین به عنوان سکونتگاه انسان و موجودات زنده
- ۲- به عقیده جغرافی‌دانان امروزی، دانش جغرافیا به انسان کمک می‌کند که:

- (۱) با استفاده از مطالعات و یافته‌های علوم دیگر، ناشناخته‌های جهان هستی را معلوم سازد.
- (۲) در کنار شناخت ویژگی مکان‌ها و محیط پیرامون، با آداب و رسوم و سنت‌های انسانی نیز آشنا شود.
- (۳) اطلاعات خود را درباره مسائل مربوط به کره زمین مانند زیستگاه‌ها، آب‌وهوا، رودها، کوه‌ها و ... افزایش دهد.
- (۴) با ویژگی‌های طبیعی و انسانی و روابط بین آن‌ها در محیط آشنا شود و از آن‌ها برای بهبود زندگی خویش استفاده کند.

۳- دانش جغرافیا در شاخه‌های «نقشه‌کشی، ژئومورفولوژی و GIS» به ترتیب از یافته‌های کدام علوم بهره می‌گیرد؟

- (۱) آمار - زمین‌شناسی - فیزیک
 - (۲) هندسه - خاک‌شناسی - فیزیک
 - (۳) هندسه - زمین‌شناسی - علوم فضایی
 - (۴) آمار - خاک‌شناسی - علوم فضایی
- ۴- جغرافی‌دانان در مطالعات «اقلیم‌شناسی»، «کارتوگرافی» و «سنجش از دور»، به ترتیب از یافته‌های کدام علوم بهره می‌گیرند؟
- (۱) هواشناسی - هندسه - آمار و فناوری اطلاعات
 - (۲) زیست‌شناسی - نقشه‌کشی - آمار و فناوری اطلاعات
 - (۳) زیست‌شناسی - نقشه‌کشی - علوم فضایی
 - (۴) هواشناسی - هندسه - علوم فضایی

(ترکیبی با درس ۵ دهم و درس ۳ یا ۴ دهم)

MIX ۵- کدام یک از موضوعات زیر، در حوزه دانش «جغرافیا» قرار دارد؟

- (۱) برخورد توده‌های هوا با یکدیگر، موجب ناپایداری هوا و گاهی موجب بارندگی می‌شود.
- (۲) بارندگی‌های زیاد با ایجاد چمنزارهای وسیع، شرایط مناسبی را برای دامداری فراهم می‌آورد.
- (۳) میان ارتفاع و دما، رابطه‌ای معکوس وجود دارد و با افزایش ارتفاع، از میزان دمای هوا کاسته می‌شود.
- (۴) حدود ۷۱ درصد سطح زمین را آب فرا گرفته است و خشکی‌ها فقط ۲۹ درصد پوسته را تشکیل می‌دهند.

(ترکیبی با درس ۵ جغرافیای دهم و درس ۲ تاریخ دهم)

MIX ۶- کدام یک از گزینه‌های زیر به ارتباط جغرافیا با سایر علوم اشاره ندارد؟

- (۱) کاهش ریزش‌های جوی و خشک شدن باتلاق‌ها باعث انتشار گرد و غبار و ریزگردها می‌شود.
- (۲) ساخت بادگیر در مناطق گرم و خشک نمونه‌ای از تغییر محیط به دست انسان برای رفع نیاز است.
- (۳) محیط طبیعی در وقوع برخی رویدادها مانند شکل‌گیری تمدن‌ها، مهاجرت‌ها و جنگ‌ها نقش ایفا کرده است.
- (۴) در فصل تابستان، به علت دما و رطوبت بالا، فعالیت نظامی در استان‌های جنوب غرب و جنوب کشور دشوار می‌شود.

(ترکیبی با درس ۹ یا ۱۰ دهم و درس‌های ۲ و ۳ دوازدهم)

MIX ۷- به ترتیب، هر یک از عبارت‌های زیر به کدام یک از شاخه‌های دانش جغرافیا اشاره دارد؟

- حمل‌ونقل جاده‌ای از نظر دسترسی به نقاط مختلف در مسیر و توقف در ایستگاه‌های متعدد، در مقایسه با سایر شیوه‌های حمل‌ونقل، انعطاف بیشتری دارد.
- GIS سامانه‌ای برای مدیریت و تجزیه و تحلیل اطلاعات مکانی و جغرافیایی است که حجم زیادی از اطلاعات را با سرعت بالا پردازش می‌کند.
- در سال ۱۹۸۶ میلادی، براساس تصمیم دولت‌های انگلیس و فرانسه، احداث تونل مانش در ۴۰ متری زیر دریا آغاز شد.
- امروزه، کشورهای سلطه‌گر سعی می‌کنند با ایجاد پایگاه‌های نظامی، کنترل خلیج فارس را به دست گیرند.

- (۱) جغرافیای انسانی - فنون جغرافیایی - جغرافیای طبیعی - جغرافیای طبیعی
- (۲) جغرافیای طبیعی - جغرافیای انسانی - جغرافیای طبیعی - جغرافیای انسانی
- (۳) جغرافیای طبیعی - فنون جغرافیایی - جغرافیای انسانی - جغرافیای طبیعی
- (۴) جغرافیای انسانی - فنون جغرافیایی - جغرافیای انسانی - جغرافیای انسانی

۸- با توجه به موارد زیر، عبارت‌های مربوط به «جغرافیای انسانی - فنون جغرافیایی - جغرافیای انسانی - جغرافیای طبیعی» به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- (الف) با مطالعه بافت جمعیت شهر، می‌توان میزان رشد و امکان مهاجرت‌پذیری آن را حدس زد.
- (ب) ایران به سبب مجاورت با پهنه‌های آبی، از نعمت حمل‌ونقل دریایی برخوردار است.
- (پ) با بررسی میزان ذخایر آبی، می‌توان دوره‌های خشکسالی زراعتی را پیش‌بینی نمود.
- (ت) با تهیه نقشه‌هایی از شهر می‌توان امکان گسترش فیزیکی آن را تخمین زد.

- (۱) «ت» - «ب» - «الف» - «پ»
- (۲) «الف» - «ت» - «ب» - «پ»
- (۳) «ت» - «الف» - «پ» - «ب»
- (۴) «الف» - «ت» - «پ» - «ب»

(ترکیبی با درس ۷ دهم و درس‌های ۴ و ۶ دوازدهم)

MIX ۹- عبارت کدام گزینه، با شاخه‌ای از دانش جغرافیا که روبه‌روی آن ذکر شده، مرتبط است؟

- (۱) اگر تعداد موالید از میزان مرگ‌ومیر کمتر باشد، رشد طبیعی جمعیت منفی خواهد شد. (جغرافیای زیستی)
- (۲) با استفاده از شیوه حمل‌ونقل چندوجهی می‌توان زمان و هزینه حمل‌ونقل را به خوبی مدیریت کرد. (جغرافیای شهری)
- (۳) تصمیمات حکومت یک کشور در زمینه اقتصاد و اشتغال‌زایی بر توزیع امکانات در نواحی مختلف آن تأثیرگذار است. (جغرافیای سیاسی)
- (۴) برخی از پدیده‌های زمین که چشم انسان قادر به مشاهده آن‌ها نیست، به صورت تصاویر رقومی ماهواره‌ای قابل ثبت و نمایش‌اند. (روش‌های کتی در جغرافیا)

مفاهیم اساسی دانش جغرافیا

۱۰- «دو عامل مهم در علم جغرافیا» و «مفاهیم اساسی دانش جغرافیا» به ترتیب کدام‌اند؟

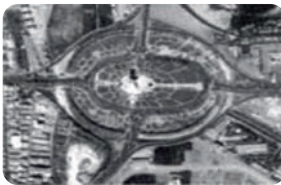
- (۱) مکان و پدیده جغرافیایی - انسان و محیط طبیعی
 - (۲) انسان و محیط - مکان و روابط متقابل انسان با محیط
 - (۳) محیط و انسان - محیط جغرافیایی و روابط متقابل انسان با محیط
 - (۴) پدیده جغرافیایی و مکان - محیط انسانی و محیط طبیعی
- ۱۱- کدام گزینه درباره ویژگی‌های «پدیده جغرافیایی» درست نیست؟
- (۱) یک واقعیت با رویداد طبیعی یا انسانی محسوس و مشهود است.
 - (۲) پدیده‌های هر مکان بر یکدیگر اثر گذاشته و از هم تأثیر می‌پذیرند.
 - (۳) تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پدیده‌ها، سبب تغییر شکل مکان‌ها می‌شود.
 - (۴) روند تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پدیده‌ها در یک مکان، همیشگی و مداوم نیست.
- ۱۲- روستا، ناحیه‌ای انسانی و در عین حال تا حدودی طبیعی است که در آن

- (۱) پدیده‌های مختلف بر یکدیگر تأثیر گذاشته و به نوبه خود از هم تأثیر می‌پذیرند
 - (۲) ویژگی‌های اصلی ناحیه در مرزهای آن، بیشتر از مرکز روستا به چشم می‌خورد
 - (۳) پیوند میان اجزا و عناصر، سبب همگونی و وحدت با روستاهای اطراف و سایر نواحی می‌شود
 - (۴) مکان و ناحیه به عنوان دو عنصر اصلی جغرافیا، در کنار یکدیگر محیط روستا را تشکیل می‌دهند
- ۱۳- عبارت کدام گزینه، با جمله زیر قرابت مفهومی دارد؟

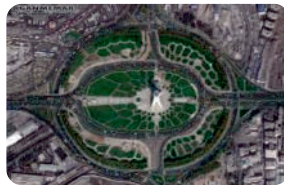
«افزایش حمل‌ونقل و ارتباطات و سرمایه و فناوری در یک منطقه، منجر به افزایش جمعیت می‌شود و افزایش جمعیت نیز متقابلاً افزایش موارد مذکور را به دنبال دارد.»

- (۱) روند تأثیرگذاری و تأثیرپذیری در یک مکان، سبب تغییر شکل آن مکان می‌شود.
 - (۲) محیط طبیعی مجموعه‌ای متعادل است که با ورود انسان زمینه تغییر در آن فراهم می‌گردد.
 - (۳) عملکرد انسان در محیط می‌تواند با درک توان‌ها و رفع نیازها یا با نگاهی سودجویانه به آن همراه باشد.
 - (۴) شناخت ظرفیت‌های محیطی بدون دانش جغرافیا ممکن نیست و از این‌رو، جغرافیا علمی برای زندگی بهتر است.
- ۱۴- این عبارت که «شغل اصلی ساحل‌نشینان، صید ماهی و شغل اصلی کورنشینان، سفال‌سازی است.» با کدام گزینه قرابت مفهومی دارد؟
- (۱) جغرافیا علم شناخت رابطه متقابل انسان و محیط برای زندگی بهتر است.
 - (۲) برای درک بهتر علم جغرافیا باید مفاهیم بنیادین آن یعنی انسان و محیط را بشناسیم.
 - (۳) در هر مکان، پدیده‌های مختلفی وجود دارند که بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند و از هم تأثیر می‌پذیرند.
 - (۴) بین جغرافیا و سایر علوم ارتباط وجود دارد و جغرافی‌دان با استفاده از سایر علوم به سؤالات خود پاسخ می‌دهد.

۱۵- با مقایسه دو تصویر زیر درمی‌یابیم که

میدان آزادی - تهران ۱۳۶۵

میدان آزادی - تهران ۱۳۹۵

- (۱) انسان برای رفع نیازهای خود به تغییر محیط دست می‌زند و در نتیجه، محیط طبیعی به محیط جغرافیایی تبدیل می‌شود
- (۲) فناوری‌های جدید، انسان را قادر به بهره‌برداری از اعماق زمین کرده و میزان دسترسی انسان به محیط را گسترش داده است
- (۳) روند تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پدیده‌ها در مکان به صورت جریانی پیوسته ادامه دارد و سبب تغییر شکل مکان‌ها می‌شود
- (۴) محیط طبیعی، مجموعه‌ای متعادل است، اما با ورود انسان و دخالت او، زمینه‌های تغییر در محیط فراهم می‌شود

۱۶- کدام یک از گزینه‌های زیر درباره «ارتباط متقابل انسان و محیط» درست است؟

- (۱) محیط طبیعی با ورود انسان به آن، به مجموعه‌ای متعادل تبدیل می‌شود.
- (۲) هوش انسانی، فارغ از فناوری‌های جدید، قادر به بهره‌برداری از اعماق زمین است.
- (۳) استفاده از منابع برای رفع نیازها، محیط طبیعی را به محیط جغرافیایی تبدیل می‌کند.
- (۴) انسان در نتیجه استفاده از فناوری‌های جدید، قادر به بهره‌برداری از محیط طبیعی شده است.

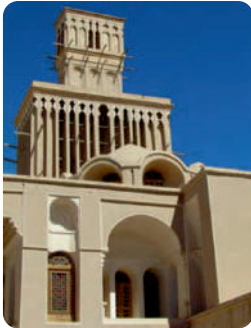
۱۷- کدام گزینه، با تصویر مقابل ارتباط مفهومی دارد؟

- (۱) محیط جغرافیایی حاصل تعامل بین محیط طبیعی و محیط انسانی است.
- (۲) فناوری‌های جدید انسان را قادر ساخته که در محیط طبیعی تأثیر بسیاری بگذارد.
- (۳) انسان با درک صحیح توان‌های محیط جغرافیایی، می‌تواند بهره‌برداری بهینه از آن داشته باشد.
- (۴) محیط طبیعی مجموعه‌ای متعادل است که با حضور انسان به محیطی نامتعادل تبدیل می‌شود.

۱۸- در گذشته، توجه مردم به تأثیر اقلیم بر ساختمان‌سازی باعث می‌شد که داخل خانه‌هایشان احساس آرامش بیشتری داشته باشند و در مصرف انرژی صرفه‌جویی شود؛ بنابراین می‌توان گفت:

- (۱) روند تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پدیده‌ها از یکدیگر به صورت یک جریان پیوسته در مکان ادامه دارد.
- (۲) دید ترکیبی در جغرافیا به معنای مطالعه همه‌جانبه و جامع پدیده‌ها با تمام ویژگی‌های آن در یک مکان است.
- (۳) گاه عملکرد انسان در محیط طبیعی با نگاهی سودجویانه به محیط برای رسیدن به خواسته‌های خود همراه می‌گردد.
- (۴) انسان برای رفع نیازهای خود به تغییر محیط دست می‌زند و در نتیجه، محیط طبیعی به محیط جغرافیایی تبدیل می‌شود.

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۹- کدام گزینه توصیف دقیقی از مفهوم مستتر در تصویر روبه‌رو ارائه می‌دهد؟

- (۱) در هر مکان، پدیده‌های مختلفی هستند که بر یکدیگر تأثیر گذاشته و به نوبه خود از یکدیگر تأثیر می‌پذیرند.
- (۲) انسان برای رفع نیازهای خود به تغییر محیط دست می‌زند و در نتیجه، محیط طبیعی به محیط جغرافیایی تبدیل می‌شود.
- (۳) پدیده به یک واقعیت یا رویداد جغرافیایی محسوس و مشهود گفته می‌شود که می‌تواند عوارض طبیعی یا انسان‌ساخت داشته باشد.
- (۴) شناخت توان‌ها و ظرفیت‌های محیط‌های طبیعی و انسانی بدون دانش جغرافیا ممکن نیست؛ بنابراین جغرافیا علمی برای زندگی بهتر انسان‌ها است.

۲۰- در رابطه با مفاهیم اساسی دانش جغرافیا، کدام یک از گزینه‌های زیر درست است؟

- (۱) تغییر شکل مکان‌ها، علت، و جریان پیوسته تأثیرگذاری و تأثیرپذیری در محیط، معلول است.
 - (۲) تبدیل محیط طبیعی به محیط جغرافیایی، بیانگر علت رفع نیازهای انسان از طریق محیط طبیعی می‌باشد.
 - (۳) ضرورت شناخت توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی توسط دانش جغرافیا، به علت وجود رابطه متقابل میان انسان و محیط است.
 - (۴) علت تبدیل محیط جغرافیایی به محیط انسانی، ایجاد تغییر در محیط طبیعی توسط انسان به منظور رفع نیازهای خود می‌باشد.
- ۲۱- با توجه به عبارت «در هر مکان، پدیده‌های مختلفی هستند که بر یکدیگر تأثیر گذاشته و از هم تأثیر می‌پذیرند»، موارد «الف» تا «ت» در متن زیر به ترتیب با کدام گزینه مطابقت دارد؟

«پ»

«ب»

«الف»

در کناره رودها شهرهای متعددی گسترش یافته است که باعث برهم خوردن تعادل جریان رودها در نواحی شهری شده است و در نتیجه رودها وادار

«ت»

شده‌اند که خطرات سیلاب را به شهرها تحمیل کنند.

- (۱) پدیده طبیعی - محیط طبیعی - تأثیر پدیده انسان‌ساخت بر پدیده طبیعی - تأثیر پدیده طبیعی بر پدیده انسان‌ساخت
- (۲) مکان - پدیده انسان‌ساخت - تأثیر پدیده انسان‌ساخت بر پدیده طبیعی - تأثیر پدیده طبیعی بر پدیده انسان‌ساخت
- (۳) مکان - پدیده طبیعی - تأثیر پدیده طبیعی بر پدیده انسان‌ساخت - تأثیر پدیده انسان‌ساخت بر پدیده طبیعی
- (۴) محیط طبیعی - مکان - تأثیر پدیده طبیعی بر پدیده انسان‌ساخت - تأثیر پدیده انسان‌ساخت بر پدیده طبیعی

۲۲- در کدام گزینه، مقایسه درستی میان دو تصویر «الف» و «ب» صورت نگرفته است؟

(ب)

(الف)

- (۱) «الف» همانند «ب»، به ورود بشر به محیط طبیعی و تبدیل آن به محیطی جغرافیایی اشاره دارد.
- (۲) «ب» برخلاف «الف»، با درک توان‌ها و استفاده معقولانه از منابع طبیعی، به رفع نیازها کمک می‌کند.
- (۳) «الف» همانند «ب»، به نگاه سودجویانه به محیط طبیعی به منظور رسیدن به خواسته‌ها اشاره دارد.
- (۴) «الف» برخلاف «ب»، به حفظ تعادل و توازن در محیط طبیعی برای مدت طولانی کمک نمی‌کند.

(ترکیبی با درس ۱۰ دهم و درس‌های ۵ و ۷ یازدهم)

۲۳- چه تعداد از موارد زیر، از جمله «عملکردهای منفی انسان» در محیط طبیعی به شمار می‌روند؟

(الف) کشت پلاتیشن در نواحی گرم و مرطوب استوایی	(ب) زهکشی اراضی ساحلی و خارج کردن آب از آن‌ها
(پ) توسعه مناطق مسکونی در نقاط مرتفع و کوهستانی	(ت) استفاده از کشت گلخانه‌ای در تولید محصولات باغی
(۱) سه	(۳) یک
(۲) چهار	(۴) دو

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۲۴- کدام یک از عملکردهای انسان، تعادل محیط را در طولانی مدت حفظ می‌کند؟

(الف) ایجاد پیست اسکی در ارتفاعات زاگرس	(ب) احداث نیروگاه‌های تولید برق آبی و بادی
(پ) حفر چاه‌های عمیق برای تأمین آب مورد نیاز باغ‌ها	(ت) انتقال آب از استان اصفهان به مزارع استان یزد
(۱) «الف» - «ت»	(۳) «ب» - «الف»
(۲) «پ» - «ب»	(۴) «ت» - «پ»

(ترکیبی با درس ۵ یازدهم)

۲۵- کدام گزینه، در ارتباط با «عملکرد مثبت انسان در ناحیه کوهستانی» و «محدودیت‌های ناحیه ساحلی» نادرست است؟

- (۱) جلوگیری از فرسایش خاک - هجوم امواج به تجهیزات و تخریب آن‌ها
- (۲) تولید برق آبی و تأمین انرژی‌های پاک - تجمع زیاد گردشگران و تولید انبوه زباله
- (۳) انجام تحقیقات نجومی و ایجاد صنایع هوافضا - دشواری آمد و شد به دلیل پوشش وسیع ماسه‌ای
- (۴) ایجاد ورزش‌های مناسب و جاذبه‌های گردشگری - هزینه بالای عقب‌نشینی تأسیسات در اثر هاریکن و سونامی

(ترکیبی با درس ۵ یازدهم)

۲۶- در کدام گزینه، به ترتیب، به «قابلیت کویر ریگ جن» و «محدودیت زردکوه بختیاری» اشاره نشده است؟

- (۱) ساعت‌های آفتابی زیاد و شدت تابش انرژی خورشیدی - کاهش اکسیژن و مشکلات تنفسی
- (۲) مناسب برای تحقیقات نجومی و صنایع هوافضا - شیب زمین و محدودیت خاک
- (۳) مناسب برای پرورش دام و رمة گردانی - خطر یخبندان و سقوط بهمن
- (۴) گردشگری و وجود معادن - منطبق بودن بر گسل‌های فعال

(ترکیبی با درس ۴ و درس ۵ یازدهم)

۲۷- با توجه به متن زیر، کدام گزینه درست است؟

«عملکرد انسان در ارتباط با محیط طبیعی را می‌توان به دو دسته «الف» و «ب» تقسیم کرد. در دسته «الف» توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی شناسایی شده و مطابق با آن برای رسیدن به خواسته‌ها اقدام می‌شود، در حالی که در دسته «ب» استفاده از منابع برای رفع نیازها، بدون درک توان‌های محیطی صورت می‌گیرد.»

(۱) تسهیل فرسایش خاک در مناطق کوهستانی در دسته «الف» و گسترش مناطق مسکونی در نقاط مرتفع در دسته «ب» جای می‌گیرد.

(۲) احداث خطوط آهن در مناطق کوهستانی در دسته «الف» و برگزاری برخی مسابقات ورزشی در دشت‌ها در دسته «ب» جای می‌گیرد.

(۳) اجرای طرح‌های بیابان‌زدایی در مناطق گرم و خشک در دسته «ب» و تولید انرژی برق‌آبی در مناطق کوهستانی در دسته «الف» جای می‌گیرد.

(۴) حفر چاه‌های عمیق برای کشاورزی در مناطق گرم و خشک در دسته «ب» و احداث حفاظ‌های عمودی در سواحل در دسته «الف» جای می‌گیرد.

۲۸- چرا جغرافیا «علمی برای زندگی بهتر» است؟

(۱) شناخت توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی بدون دانش جغرافیا ممکن نیست.

(۲) دانش جغرافیا با دید ترکیبی یا کل‌نگری موضوعات را مطالعه و بررسی می‌کند.

(۳) در هر مکان، پدیده‌های مختلف بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند و از یکدیگر تأثیر می‌پذیرند.

(۴) انسان با تغییر محیط برای رفع نیازهای خود، محیط طبیعی را به محیط جغرافیایی تبدیل می‌کند.

کل‌نگری یا دید ترکیبی در جغرافیا

۲۹- دید ترکیبی یا کل‌نگری در جغرافیا به چه معناست؟

(۱) شناخت روند تبدیل محیط طبیعی به محیط جغرافیایی

(۲) مطالعه جامع پدیده‌ها با تمام ویژگی‌های آن در یک مکان

(۳) شناخت نحوه دستکاری هوشمندانه انسان در محیط برای رفع نیازها

(۴) مطالعه همه‌جانبه ظرفیت‌های محیط برای استفاده بیشتر از منابع طبیعی

۳۰- چرا جغرافی‌دانان با دید ترکیبی، موضوعات را مطالعه و بررسی می‌کنند؟

(۱) میان دانش جغرافیا و سایر علوم و فنون، رابطه‌ای دوسویه وجود دارد.

(۲) اجزا و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کنند.

(۳) محیط انسانی، حاصل تعامل محیط طبیعی و محیط جغرافیایی است.

(۴) مطالعه پدیده‌ها بدون کل‌نگری، تعادل محیط انسانی را بر هم می‌زند.

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۳۱- چه عاملی سبب می‌شود که جغرافی‌دانان از «کل‌نگری» برای مطالعه و بررسی موضوعات استفاده کنند؟

(۱) محیط جغرافیایی از تعامل بین محیط طبیعی و محیط انسانی به وجود می‌آید.

(۲) مطالعه پراکندگی پدیده‌ها و روابط بین آن‌ها، بدون استفاده از یافته‌های سایر علوم ممکن نیست.

(۳) در هر مکان، پدیده‌های طبیعی مختلفی هستند که بر یکدیگر تأثیر گذاشته و به نوبه خود از هم تأثیر می‌پذیرند.

(۴) اطلاعات مربوط به کره زمین، مانند زیستگاه‌ها، آب‌وهوا، رودها، کوه‌ها و ... کمک می‌کند که دانش ما از محیط پیرامون افزایش یابد.

۳۲- کدام گزینه بیانگر دیدگاه جامع و همه‌جانبه جغرافی‌دانان به موضوعات است؟

(۱) توسعه گردشگری در دشت کویر ایران

(۲) احداث مزارع پلانتیشن در نواحی استوایی

(۳) کاشت درختان کنار در بیابان‌های استان کرمان

(۴) گسترش سکونتگاه‌های روستایی در مناطق کوهستانی

۳۳- همه پرسش‌های زیر برای امکان‌سنجی توسعه روستای پالنگان در استان کردستان، دید ترکیبی (کل‌نگری) دارند؛ به جز

(۱) شیب قرارگیری روستا چگونه است؟

(۲) آیا وقوع سیل در این روستا امکان‌پذیر است؟

(۳) چه میزان از جمعیت روستا را کودکان تشکیل می‌دهند؟

(۴) وقوع گرد و غبارهای موسمی چه تأثیری بر کشاورزی این روستا دارد؟

۳۴- با توجه به عبارت «جغرافی‌دان با هدف توسعه یک شهر به مطالعه همه‌جانبه می‌پردازد» موارد (الف)، (ب) و (پ) در متن زیر به ترتیب با کدام گزینه مطابقت دارد؟

«الف» «ب» «پ»

جغرافی‌دان با تهیه نقشه شهر، امکان گسترش فیزیکی شهر را بررسی می‌کند، با مطالعه بافت جمعیت شهر، میزان رشد و امکان مهاجرپذیری آن را حدس می‌زند

«پ»

و با مطالعه میزان منابع آب شهر، امکان توسعه شهر را پیش‌بینی می‌کند.

(۱) کار توگرافی (فنون جغرافیایی) - جغرافیای شهری (جغرافیای انسانی) - جغرافیای زیستی (جغرافیای طبیعی)

(۲) جغرافیای شهری (جغرافیای انسانی) - جغرافیای شهری (جغرافیای انسانی) - جغرافیای زیستی (جغرافیای طبیعی)

(۳) کار توگرافی (فنون جغرافیایی) - جغرافیای جمعیت (جغرافیای انسانی) - جغرافیای آب‌ها (جغرافیای طبیعی)

(۴) جغرافیای شهری (جغرافیای انسانی) - جغرافیای جمعیت (جغرافیای انسانی) - جغرافیای آب‌ها (جغرافیای طبیعی)

(ترکیبی با درس ۵ یازدهم)

۳۵- با توجه به موارد زیر، کدام عبارت در ارتباط با دید ترکیبی یا کل‌نگری به درستی تنظیم شده است؟

(الف) استفاده از مالچ‌های نفتی به منظور تثبیت ماسه‌های روان

(ب) انتقال ماسه از نواحی دیگر به منظور حفاظت از سواحل

(پ) حفر تونل برای گمانه‌زنی معادن در مناطق کوهستانی

(ت) ایجاد حوضچه‌های ذخیره و سیل‌بند در محیط‌های کوهستانی

(۱) موارد «ب» و «ت» همانند موارد «الف» و «پ» مغایر با کل‌نگری است.

(۲) موارد «ب» و «پ» همانند موارد «الف» و «ت» مطابق با کل‌نگری است.

(۳) موارد «الف» و «پ» برخلاف موارد «ب» و «ت» مغایر با دید ترکیبی است.

(۴) موارد «الف» و «ت» برخلاف موارد «ب» و «پ» مطابق با دید ترکیبی است.

درس دوم: روش مطالعه و پژوهش در جغرافیا

سوالات کلیدی در جغرافیا

(ترکیبی با درس ۱ دهم)

۳۶- در رابطه با پرسش‌های کلیدی در جغرافیا، کدام گزینه نادرست است؟

(۱) پرسش «چه چیز؟» بر ماهیت یک پدیده دلالت دارد و از این‌رو، سیر تکوین آن را بررسی می‌کند.

(۲) دو پرسش «کجا؟» و «چه کسی؟» مفاهیم اساسی دانش جغرافیا را مورد توجه قرار می‌دهند.

(۳) زمینه‌های به‌وجودآورنده پدیده، در پاسخ پرسش «چگونه؟» مورد بررسی قرار می‌گیرند.

(۴) پاسخ پرسش کلیدی «چرا؟» در گذشته و پیش از وقوع حادثه جست‌وجو می‌شود.

♦ کتاب علوم و فنون ادبی کنکور ۳۶۰ شامل سه بخش است؛ یک بخش کتاب کاغذی و سه بخش Ebook:

۱ کتاب کاغذی شامل بانک تست علوم و فنون ادبی کنکور

۲ Ebook پاسخ‌های تشریحی (رایگان)

۳ Ebook درس‌نامه (رایگان)

۴ Ebook آموزش سماعی عروض (رایگان)

♦ از بخش اصلی شروع می‌کنیم یعنی تست‌ها:

تست‌ها رو براتون به صورت مبحثی چیدیم و برای ۱۰۰ زدن لازمه مبحث به مبحث پیش برید ...

۱ عروض و قافیه

سؤالات هر درس، با سطح ساده شروع و گام به گام دشوارتر میشه، اگه بخواین تو کنکور به سؤالای عروض جواب بدین بهتره عروض رو سماعی یاد بگیرین.

۲ آرایه‌های ادبی

مباحث آرایه توی سه پایه تحصیلی جدا از هم آموزش داده میشه، اما تست‌های کنکور اغلب ترکیبی هستن و بیت‌های خارج از کتاب درسی کم ندارن! برای همین باید تست‌های ترکیبی بیشتر بزنین تا مهارت بالایی پیدا کنید.

۳ تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی

تست‌های تاریخ ادبیات اغلب از مطالب حفظی هستن و تعدادی از تست‌های سبک‌شناسی تحلیلی‌ان. ما از هر دو سبک تست آوردیم تا با خیال راحت این مبحث رو پشت سر بذارید.

۴ قرابت معنایی

این مبحث رو توی کتاب درسی ندارید ولی پای ثابت تست‌های کنکور هست و البته که کم سخت نیست! ولی ما سعی کردیم برای هر مفهومی که توی کتاب درسی بود تست داشته باشیم تا آمادگی بیشتری برای تست‌های کنکور پیدا کنید.

حالا QR پشت جلد را اسکن کنید. (سه تا بخش می‌بینید)

۱ Ebook پاسخ‌های تشریحی

پاسخ تست‌ها رو در این بخش می‌تونید ببینید.
پاسخ تشریحی بدون بررسی عبارت‌ها و گزینه‌های سؤال فایده نداره! ما در این بخش علاوه بر پاسخ‌های واقعاً تشریحی، براتون عبارت‌ها و گزینه‌های نادرست رو تشریح کردیم.

۲ Ebook درس‌نامه

درس‌نامه‌های جامع شامل مطالب کتاب درسی به طور کامل با بیان ساده با دسته‌بندی‌های خواندنی. آیکون‌های این بخش ★ نکته، مثال، ⚠ توجه، 🔄 میان‌بُر، 📌 یادآوری، ❓ اگه گفتی همه این ابزارها به شما برای یادگیری بهتر مطالب و تست‌زدن کمک می‌کنه و هیچ جای ابهامی براتون باقی نمی‌مونه.

۳ Ebook آموزش سماعی عروض

برای تشخیص آسان‌تر و بهتر وزن ابیات به بخش ویژه براتون آماده کردیم تا بدون تقطیع و با درست‌خواندن ابیات بتونید وزن اون‌ها رو تشخیص بدید.

فهرست موضوعی

- درس ۷ پایه دهم:** سبک و سبک‌شناسی (سبک خراسانی) ۱۹۳
- درس ۱۰ پایه دهم:** زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم و ویژگی‌های سبکی آن ۱۹۸
- درس ۱ پایه یازدهم:** تاریخ ادبیات فارسی در قرن‌های هفتم، هشتم و نهم ۲۰۴
- درس ۴ پایه یازدهم:** سبک‌شناسی قرن‌های هفتم، هشتم و نهم (سبک عراقی) ۲۰۹
- درس ۷ پایه یازدهم:** تاریخ ادبیات فارسی در قرن‌های دهم و یازدهم ۲۱۴
- درس ۱۰ پایه یازدهم:** سبک‌شناسی قرن‌های دهم و یازدهم (سبک هندی) ۲۱۹
- درس ۱ پایه دوازدهم:** تاریخ ادبیات قرن‌های دوازدهم و سیزدهم (دوره بازگشت و بیداری) ۲۲۴
- درس ۴ پایه دوازدهم:** سبک‌شناسی قرن‌های دوازدهم و سیزدهم (دوره بازگشت و بیداری) ۲۳۱
- درس ۷ پایه دوازدهم:** تاریخ ادبیات قرن چهاردهم (دوره معاصر و انقلاب اسلامی) ۲۳۶
- درس ۱۰ پایه دوازدهم:** سبک‌شناسی دوره معاصر و انقلاب اسلامی ۲۴۱

فصل چهارم: قرابت معنایی

- فصل ۱ پایه دهم:** درس‌های ۱، ۲، ۳ و کارگاه تحلیل فصل ۱ ۲۴۷
- فصل ۲ پایه دهم:** درس‌های ۴، ۵، ۶ و کارگاه تحلیل فصل ۲ ۲۵۳
- فصل ۳ پایه دهم:** درس‌های ۷، ۸، ۹ و کارگاه تحلیل فصل ۳ ۲۵۸
- فصل ۴ پایه دهم:** درس‌های ۱۰، ۱۱، ۱۲ و کارگاه تحلیل فصل ۴ ۲۶۳
- فصل ۱ پایه یازدهم:** درس‌های ۱، ۲، ۳ و کارگاه تحلیل فصل ۱ ۲۶۹
- فصل ۲ پایه یازدهم:** درس‌های ۴، ۵، ۶ و کارگاه تحلیل فصل ۲ ۲۷۵
- فصل ۳ پایه یازدهم:** درس‌های ۷، ۸، ۹ و کارگاه تحلیل فصل ۳ ۲۸۰
- فصل ۴ پایه یازدهم:** درس‌های ۱۰، ۱۱، ۱۲ و کارگاه تحلیل فصل ۴ ۲۸۵
- فصل ۱ پایه دوازدهم:** درس‌های ۱، ۲، ۳ و کارگاه تحلیل فصل ۱ ۲۹۱
- فصل ۲ پایه دوازدهم:** درس‌های ۴، ۵، ۶ و کارگاه تحلیل فصل ۲ ۲۹۷
- فصل ۳ پایه دوازدهم:** درس‌های ۷، ۸، ۹ و کارگاه تحلیل فصل ۳ ۳۰۳
- فصل ۴ پایه دوازدهم:** درس‌های ۱۰، ۱۱، ۱۲ و کارگاه تحلیل فصل ۴ ۳۰۹

پاسخ‌نامه کلیدی

۳۱۵

فصل اول: عروض و قافیه

- درس ۲ پایه دهم:** سازه‌ها و عوامل تأثیرگذار در شعر فارسی ۶
- درس ۵ پایه دهم:** هماهنگی پاره‌های کلام ۹
- درس ۸ پایه دهم:** وزن شعر فارسی ۱۱
- درس ۲ پایه یازدهم:** پایه‌های آوایی ۱۴
- درس ۵ پایه یازدهم:** پایه‌های آوایی همسان (۱) ۱۹
- درس ۸ پایه یازدهم:** پایه‌های آوایی همسان (۲) ۲۴
- درس ۱۱ پایه یازدهم:** پایه‌های آوایی همسان دولختی ۳۰
- درس ۲ پایه دوازدهم:** پایه‌های آوایی ناهمسان ۳۷
- درس ۵ پایه دوازدهم:** اختیارات شاعری (۱): زبانی ۴۸
- درس ۸ پایه دوازدهم:** اختیارات شاعری (۲): وزنی ۵۸
- درس ۱۱ پایه دوازدهم:** وزن در شعر نیمایی ۶۹
- درس ۱۱ پایه دهم:** قافیه ۷۹

فصل دوم: آرایه‌های ادبی

- درس ۳ پایه دهم:** واج‌آرایی، واژه‌آرایی ۹۱
- درس ۶ پایه دهم:** سجع و انواع آن ۹۴
- درس ۹ پایه دهم:** موازنه و ترصیع ۹۷
- درس ۱۲ پایه دهم:** جناس و انواع آن ۱۰۱
- درس ۳ پایه یازدهم:** تشبیه ۱۰۶
- درس ۶ پایه یازدهم:** مجاز ۱۱۲
- درس ۹ پایه یازدهم:** استعاره ۱۱۹
- درس ۱۲ پایه یازدهم:** کنایه ۱۳۰
- درس ۳ پایه دوازدهم:** مراعات نظیر، تلمیح و تضمین ۱۴۰
- درس ۶ پایه دوازدهم:** لفظ‌ونشر، تضاد و متناقض‌نما ۱۵۱
- درس ۹ پایه دوازدهم:** اغراق، ایهام و ایهام تناسب ۱۶۲
- درس ۱۲ پایه دوازدهم:** حسن تعلیل، حس‌آمیزی و اسلوب معادله ۱۷۲

فصل سوم: تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی

- درس ۱ پایه دهم:** مبانی تحلیل متن ۱۸۱
- درس ۴ پایه دهم:** تاریخ ادبیات پیش از اسلام و قرن‌های اولیه هجری ۱۸۶

درس ۳ واج آرای، واژه آرای

❓ چه خبرا؟! حتماً درسنامه رو کامل خونده‌ین و حالا آماده تست‌زنی هستین؛ خیلی هم خووب! ببینین دوستان، ما توی این بخش، دو دسته سؤال براتون آماده کردیم: دسته اول، سؤالی که فقط مخصوص واج آرای و واژه آرایه و دسته دوم، سؤالی ترکیبی (یعنی این دوتا آرایه با یه سری آرایه‌های دیگه ترکیب شدن). آهان تا یادم نرفته اینم بگم که ما سؤالی هر بخش رو با تیت و نظم خاصی از آسون به سخت چیدیم؛ پس لطفاً سؤالا رو به‌ترتیب جواب بدین تا آموخته‌هاتون کامل تثبیت بشه. اما درباره واج آرای و واژه آرای باید بگم. درسته که توی کنکور از این دوتا آرایه به‌صورت جداگانه خیلی کم سؤال اومده، ولی توی آرایه‌های ترکیبی کنکور معمولاً ازشون استفاده می‌شه. اگه سؤال مستقیم از این دوتا آرایه بیاد که خب تکلیف معلومه و همون‌طور که توی درسنامه هم گفتیم و بلدین، ملاک عمل کنکور توی واج آرای تکرار محسوس و بیش از حد یه واجه، طوری که صداش گوش‌نواز باشه؛ توی تکرار هم، اول باید کلمه‌های تکراری رو پیدا کنیم و بعد حواسمون به تلفظ‌هاشون و معانی‌شون هم باشه که یکی باشن. اگر توی ترکیبی‌ها ازشون سؤال اومد، بهتره بررسی گزینه‌ها رو اول با واج آرای شروع نکنین، چون هم ممکنه سلیقه‌ای برخورد کنن و هم این‌که چون ظاهراً آرایه ساده‌ایه، توی خیلی از بیت‌ها بیارنش و این‌جوری وقتمون هدر می‌ره؛ ولی واژه آرای یا همون تکرار، آرایه مناسب و مطمئنه برای رد و اثبات گزینه‌ها (البته به شرطی که به همه شروط تکرار دقت داشته باشین).

۸۱۵- در همه گزینه‌ها، واج آرای با صامت‌های «س» و «ت» کاملاً محسوس است، به‌جز

۱) هر که گدای در مشکوی توست پادشاست
۲) سر ارادت ما و آستان حضرت دوست
۳) آیینۀ سکندر جام می است بنگر
۴) من عهد تو سخت سست می‌دانستم

۱) هر که گدای در مشکوی توست پادشاست
۲) سر ارادت ما و آستان حضرت دوست
۳) آیینۀ سکندر جام می است بنگر
۴) من عهد تو سخت سست می‌دانستم

۸۱۶- در کدام گزینه، تکرار صامت باعث پدیدآمدن آرایه «واج آرای» شده است؟

۱) درد ما را در جهان درمان مبادا بی شما
۲) عشق را دیدم میان عاشقان ساقی شده
۳) بشنو از ایمان که می‌گوید به آواز بلند
۴) جان‌های مرده را ای چون دم عیسی شما

۱) درد ما را در جهان درمان مبادا بی شما
۲) عشق را دیدم میان عاشقان ساقی شده
۳) بشنو از ایمان که می‌گوید به آواز بلند
۴) جان‌های مرده را ای چون دم عیسی شما

۸۱۷- در کدام گزینه، تکرار «مصوت کوتاه» باعث پدیدآمدن «واج آرای» شده است؟

۱) سؤال روشن ما را جواب لازم نیست
۲) ساحل من کشتی من نوح من
۳) زمین طرف‌ها چه طرف برستم؟
۴) از خویش می‌روم که تو با خود بیاریام

۱) کجاست جای تو؟ از آفتاب می‌پرسم
۲) ای تو لنگرگاه تسکین دلم
۳) جز همین زخم‌خوردن از چپ و راست
۴) گر من به شوق دیدنت از خویش می‌روم

۸۱۸- در همه گزینه‌ها علاوه بر تکرار صامت، تکرار مصوت نیز آرایه «واج آرای» را خلق کرده است، به‌جز

۱) آن راکب خون‌رکاب بر خاک افتاد
۲) که به مژگان شکند قلب همه صف‌شکنان
۳) گر همه من جان بشوم بر اثر آمدنت
۴) ساغر می‌گشت در میان دست‌به‌دست

۱) برخیز که روح آب بر خاک افتاد
۲) شاه شمشادقدان خسرو شیرین‌دهنان
۳) خانه بی‌جان ز تو جان یافته جانا! نه عجب
۴) مستی ز ره آمد و به ما دریوست

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز - پایه دوازدهم - ۱۴۰۲)

۱) مطرب گر این ره می‌زند گو پست گیر آهنگ را
۲) ترک من پرده برانداز که هندوی توام
۳) امشب به خدا که بهتر است از دوشم
۴) بیا گرم خبری زان نگار خواهی داد

۸۱۹- در کدام گزینه آرایه ادبی «تکرار» دیده می‌شود؟

۱) آهنگ آن دارد دلم کز پرده بیرون افشد
۲) سعدی از پرده عشاق چه خوش می‌گوید
۳) هرچند که دوش حلقه بُد در گوشم
۴) نسیم باد صبا جان من فدای تو باد

۸۲۰- کدام گزینه فاقد «واژه آرای» است؟

۱) کوشم به زندگی و ناللم به گاه مرگ
۲) در فصل برف، بزم جهان گرمی از تو یافت
۳) مکن تا توانی دل خلق، ریش
۴) با بدگهر میامیز تا بدگهر نگردي

۱) کوشم به زندگی و ناللم به گاه مرگ
۲) در فصل برف، بزم جهان گرمی از تو یافت
۳) مکن تا توانی دل خلق، ریش
۴) با بدگهر میامیز تا بدگهر نگردي

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز - پایه دهم - ۱۴۰۳)

۱) مراد خویش، دگرپاره من نخواهم خواست
۲) و آن جان شیرین از جفا ما را به جان می‌آورد
۳) دستم اندر ساعد ساقی سیمین‌ساق بود
۴) من نیز دل به باد دهم، هر چه باد باد

۸۲۱- در همه ابیات، هر دو آرایه «واج آرای» و «واژه آرای» یافت می‌شوند، به‌جز

۱) اگر مراد تو ای دوست بی‌مرادی ماست
۲) من تحفه جان می‌آورم بهر نثار مقدمش
۳) رشته تسبیح اگر بگسست معذورم بدار
۴) دوش آگهی ز یار سرفر کرده داد باد

۸۲۲- تکرار واژه (واژه‌آرایی) در کدام یک از ابیات زیر، بیشتر از سایر گزینه‌هاست؟

- (۱) بدیدم حُسن را سرمست می‌گفت
- (۲) آدمی در عالم خاکی نمی‌آید به دست
- (۳) گر برود جان ما در طلب وصل دوست
- (۴) عشق و اساس عشق نهادند بر دوام

۸۲۳- واژه‌های مشخص شده در کدام گزینه «واژه‌آرایی» پدید آورده‌اند؟

- (۱) نوبهار است در آن کوش که خوشدل باشی
- (۲) هزار بار مرا سوختی و دم نازدم
- (۳) به وحدت رستم از غرقاب وحشت
- (۴) ای آن که ملک خویش به ظالم سپرده‌ای

حواست باشه! به وقتی هم «واج‌آرایی» در پی بند می‌شه!

(هنر ۹۳)

۸۲۴- شاعر در کدام بیت از آرایه «واج‌آرایی» بهره بیشتری برده است؟

- (۱) صبا به لطف بگو آن غزال رعنار را
- (۲) آن ابر در زربار ز دریا که برآید
- (۳) رسم عاشق‌کشی و شیوه شهرآشوبی
- (۴) شب است و شاهد و شمع و شراب و شیرینی

سؤالات ترکیبی

ترکیب با بعد

۸۲۵- آرایه‌های کدام گزینه، همگی در بیت «شکر خدا که دیدن آن لعل آبدار / از ناز خشک آب بقا کرد فارغم» وجود دارند؟

- (۱) تلمیح - جناس ناقص - واژه‌آرایی - استعاره مصرّحه
- (۲) تشبیه - تشخیص - جناس همسان - تلمیح
- (۳) واج‌آرایی - تلمیح - استعاره مصرّحه - استعاره مکنیه
- (۴) واج‌آرایی - تشبیه - تضمین - تشخیص

حواست باشه! تستای الفبایی رو با روش خودشون حل کنی، آسون تر می‌شن.

۸۲۶- آرایه‌های «جناس، تلمیح، اشتقاق، واج‌آرایی و اضافه استعاری» به ترتیب، در کدام ابیات به کار رفته‌اند؟

- (الف) با دست ریشه دار چو شبنم در این چمن
- (ب) ای آتش سودای تو خون کرده جگرها
- (ج) گر کناری گیری از خود در میان
- (د) آه مظلوم اثر در دل ظالم نکند
- (ه) دولت و پابندگی با هم نمی‌گردند جمع

- (۱) ب - د - ه - ج - الف (۲) ج - ه - د - ب - الف (۳) ج - ه - د - الف - ب (۴) ب - ه - د - الف - ج

۸۲۷- ترتیب آرایه‌های «جناس ناقص، مجاز، کنایه، استعاره مصرّحه و تکرار» در کدام ابیات آمده است؟

- (الف) ره پیش گرفت بیت خوانان
- (ب) گر بر سر صید سایه داری
- (ج) از بحر دو دیده گوهر افشانند
- (د) صیّاد تو روز خوش مبیناد
- (ه) او نیز به هجر گشت خرسند

- (۱) ه - الف - ج - ب - د (۲) ب - ج - ه - الف - د (۳) د - الف - ه - ج - ب (۴) ب - الف - ه - ج - د

۸۲۸- آرایه‌های «جناس ناقص، مجاز، واژه‌آرایی، تشبیه فشرده» همگی در کدام بیت به کار رفته است؟

- (۱) شور شراب عشق تو آن نفسم رود ز سر
- (۲) گرچه زر در خاک می‌جویم که از خاک است زر
- (۳) زلف او دام است و خالش دانه آن دام و من
- (۴) بیا که تُرک فلک، خوان روزه غارت کرد

۸۲۹- ترتیب آرایه بیت‌های زیر در کدام گزینه درست است؟

- (الف) ما عاشق عشقیم که عشق است نجات
- (ب) تیغ مریخ کند قهر تو کند
- (ج) غریب موی، که مشک اندرو گرفته وطن
- (د) چین و تاتار به تار سر زلف تو دهم

- (۱) تلمیح - جناس ناقص - جناس تام - واج‌آرایی (۲) تشبیه - تکرار - تلمیح - استعاره (۳) اشتقاق - جناس ناقص - تشبیه - جناس تام (۴) تضمین - تشخیص - استعاره مصرّحه - واج‌آرایی

۸۳۰- با توجه به بیت «به باد روی تو هر بامداد دیده من / ستاره در قدم آفتاب می‌ریزد» گزینه درست کدام است؟

- (۱) تشبیه - استعاره مکنیه - تلمیح - واج‌آرایی
- (۲) تشخیص - تشبیه - استعاره مصرّحه - جناس
- (۳) جناس - استعاره مصرّحه - اشتقاق - واج‌آرایی
- (۴) کنایه - مجاز - تکرار - واج‌آرایی

۸۳۱- با توجه به بیت «فلک ز قوسِ قَرَح بر هوا کشیده کمان / هوا ز برق جهان بر جهان گشاده کمین» آرایه‌های مندرج در کدام گزینه همگی درست است؟

- (۱) کنایه - جناس ناقص - استعاره مکنیه - جناس تام
(۲) جناس تام - واژه‌آرایی - اشتقاق - تشخیص
(۳) استعاره مکنیه - تشبیه - استعاره مصرّحه - جناس
(۴) جناس ناقص - کنایه - تشبیه - تلمیح

۸۳۲- آرایه‌های «مجاز، استعاره مصرّحه، تشبیه گسترده، واژه‌آرایی و تلمیح» به ترتیب، در کدام ابیات به کار رفته است؟

- (الف) چون تویی نرگس باغ نظر ای چشم و چراغ
(ب) چه عقوبت از جدایی بتر است عاشقان را
(ج) دانی عرق چگونه بؤد بر عذار او
(د) ذره ناچیز ما بر گردن همت گرفت
(ه) تا دل غم او دارد نتوان غم جان خوردن

- (۱) الف - ج - ه - د - ب (۲) ه - الف - ج - د - ب (۳) ب - الف - ج - ه - د (۴) الف - ب - ج - ه - د

۸۳۳- هر دو آرایه نوشته‌شده در برابر کدام گزینه درست است؟

- (۱) ز اخوان راضی‌ام تا دیدم انصاف خریداران
(۲) چه لعبتی است که از مهر ماه رخسارش
(۳) باده گل‌رنگ تلخ تیز خوش‌خوار سبک
(۴) تیغ مزگان چه کشی در نظر مردم چشم

- گوارا کرد بر من چاه را از قیمت افتادن (جناس - تلمیح)
چو تار طرّه او، روز من شب تار است (جناس تام - استعاره مکنیه)
نقلش از لعل نگار و نقلش از یاقوت خام (واج‌آرایی - تلمیح)
خنجر از مردم خون‌خوار بیاید پوشید (تشبیه - جناس همسان)

۸۳۴- آرایه‌های کدام گزینه، همگی در بیت «پیش آن لعل چه نازی به صفا ای یاقوت؟ / آب تو تاب تو رخشانی تو رنگ تو کو؟» وجود دارند؟

- (۱) جناس - کنایه - واج‌آرایی - اشتقاق
(۲) واژه‌آرایی - جناس ناقص - استعاره مصرّحه - تشبیه
(۳) تشخیص - تکرار - تضمین - تشبیه
(۴) تشبیه - واج‌آرایی - مجاز - جناس تام

۸۳۵- هر دو آرایه نوشته‌شده در برابر کدام بیت‌ها درست است؟

- (الف) همانا که خورشید، رنگ لبش را
(ب) چنگ درزن به عقل تا برهی
(ج) می‌شود صاحب آوازه ز یک‌دستی، شعر
(د) نثار موسی چگونه بیند کور؟

- بدزد که بخشد به یاقوت احمر (تشبیه - استعاره مکنیه)
ورنه گردی به هر رهی چو رهی (جناس تام - تلمیح)
این چه حرف است که یک دست ندارد آواز؟ (جناس - مجاز)
نطق عیسی چگونه داند کور؟ (تلمیح - تشخیص)

- (۱) الف - ب (۲) د - الف (۳) ب - ج (۴) ج - الف

۸۳۶- آرایه‌های «استعاره مکنیه، تلمیح، واژه‌آرایی، کنایه و تشبیه گسترده» همگی در کدام بیت وجود دارند؟

- (۱) بی نبات لب تو آب خضر بوده مُضر
(۲) آب آتش می‌برد خورشید شب‌پوش شما
(۳) چشمی دارم چو لعل شیرین همه آب
(۴) مترس از جان‌فشانی گر طریق عشق می‌پویی

۸۳۷- آرایه‌های «تشبیه، جناس، واج‌آرایی و تلمیح» در کدام بیت به کار رفته است؟

- (۱) آدمی نیست که نفریبدش از گندم خال
(۲) آب حیات حسنت گلبرگ تر ندارد
(۳) کسی که روی به دیوار غم نیلوردی
(۴) گهر چو کرد وداع صدف، عزیز شود

- مار زیبا که بر آن روی بهشت‌آیین است
طعم دهان تنگت، تنگ شکر ندارد
کنون ز مهر تو آورد روی در دیوار
عزیز مصر به یعقوب این سخن می‌گفت

۸۳۸- هر دو آرایه نوشته‌شده در برابر همه گزینه‌ها درست است، به جز

- (۱) تا همچو خلیل اندر آتش نیروی
(۲) ورد صاحب‌نظران فاتحه روی تو باد
(۳) هر گل مقصد که می‌خواهی بچین از روزگار
(۴) شرح این آتش جان‌سوز نگفتن تا کی؟

- چون خضر به سرچشمه حیوان نرسی (تشبیه گسترده - تلمیح)
قل هو الله احد حرز دو ابروی تو باد (تضمین - مراعات نظیر)
گلستان دهر را نی باغبان و نی در است (مجاز - تشبیه)
سوختم سوختم این رازنهفتن تا کی؟ (واژه‌آرایی - استعاره)

♦ کتاب روان‌شناسی کنکور ۳۶۰ شامل سه بخش است؛ یک بخش کتاب کاغذی و دو بخش Ebook:

۱ کتاب کاغذی شامل بانک تست روان‌شناسی کنکور

۲ Ebook پاسخ‌های تشریحی (رایگان)

۳ Ebook درسنامه (رایگان)

♦ از بخش اصلی شروع می‌کنیم یعنی تست‌ها:

برای ۱۰۰ ازدن تست‌های درس روان‌شناسی این چهار مرحله رو باید بگذرونید.

۱ برای آموزش و تمرین

تست‌ها رو براتون براساس مباحث کتاب درسی چیدیم. در هر مبحث تست‌ها از آسان به دشوار چیده شده و با خوندن هر مبحث می‌تونید تست‌های همون مبحث رو بزنید.

این‌ها همون ویژگی‌های
منحصربه‌فرد
تست‌های ماست.

۲ برای آمادگی بیشتر

تست‌های کنکورهای سال‌های اخیر و همین‌طور برگزیده‌هایی از تست‌های آزمون‌های خیلی سبز برای آمادگی بیشتر شماست. وقتی یه عالمه تست شبیه‌ساز از کنکور زدید آمادگی بیشتر پیدا خواهید کرد.

۳ برای تسلط و ۱۰۰ ازدن

تست‌های ترکیبی همون برگ آخری هست که باهاش می‌تونید ادعا کنید دیگه آماده‌اید برای کنکور

۴ کنکور قبل از کنکور

بعد از هر درس یک آزمون براتون طراحی شده تا خودتون رو بسنجید.

حالا QR پشت جلد را اسکن کنید (دوتا بخش می‌بینید)

۱ Ebook پاسخ‌های تشریحی

پاسخ تست‌ها رو در این بخش می‌تونید ببینید.
پاسخ تشریحی بدون بررسی عبارت‌ها و گزینه‌های سؤال به درد نمی‌خوره. ما در این بخش ضمن پاسخ‌های واقعاً تشریحی به تست مورد نظر براتون عبارت‌ها و گزینه‌های نادرست رو تشریح کردیم.

۲ Ebook درسنامه

درسنامه‌های جامع شامل مطالب کتاب درسی به طور کامل با بیان ساده با دسته‌بندی‌های خواندنی. آیکون‌های این بخش **نکته**، **مثال**، **جمع‌بندی**، **آه گفتی** همه این ابزارها به شما برای یادگیری بهتر مطالب و تست‌زدن کمک می‌کنه و هیچ جای ابهامی براتون باقی نمی‌مونه.

فهرست مطالب

۵	درس اول: روان‌شناسی: تعریف و روش مورد مطالعه
۲۴	آزمون درس اول
۲۵	درس دوم: روان‌شناسی رشد
۴۶	آزمون درس دوم
۴۷	درس سوم: احساس، توجه و ادراک
۶۳	آزمون درس سوم
۶۵	درس چهارم: حافظه و علل فراموشی
۸۰	آزمون درس چهارم
۸۲	آزمون جامع نیم سال اول
۸۴	درس پنجم: تفکر (۱) حل مسئله
۱۰۲	آزمون درس پنجم
۱۰۴	درس ششم: تفکر (۲) تصمیم‌گیری
۱۲۰	آزمون درس ششم
۱۲۱	درس هفتم: انگیزه و نگرش
۱۳۶	آزمون درس هفتم
۱۳۸	درس هشتم: روان‌شناسی سلامت
۱۵۰	آزمون درس هشتم
۱۵۲	آزمون جامع نیم سال دوم
۱۵۴	آزمون‌های جامع شبیه‌ساز کنکور (۱)
۱۵۷	آزمون‌های جامع شبیه‌ساز کنکور (۲)
۱۵۹	آزمون‌های جامع شبیه‌ساز کنکور (۳)
۱۶۲	پاسخ‌نامه کلیدی

درس اول: روان‌شناسی: تعریف و روش مورد مطالعه

علم روان‌شناسی به چه سؤالاتی پاسخ می‌دهد؟ منابع کسب آگاهی و معرفت

۱- پاسخ به کدام سؤال در قلمرو علم روان‌شناسی نمی‌گنجد؟

- (۱) چرا مطالعه با فاصله زمانی، بهتر از مطالعه بدون فاصله زمانی است؟
- (۲) چرا یک فرد وقتی که در جمع قرار می‌گیرد، متفاوت از سایر موقعیت‌ها عمل می‌کند؟
- (۳) شانس و تصادف چه میزان بر موفقیت انسان اثر دارد؟
- (۴) تماشای برنامه‌های خشونت‌آمیز رسانه‌ها چه تأثیری بر پرخاشگری کودکان دارد؟

۲- چرا عبارت: «خوردن مشروبات الکلی از چه طریق باعث بروز آلزایمر و فراموشی می‌شود.» در قلمرو علم روان‌شناسی نمی‌گنجد؟

- (۱) هیچ کدام از موضوعات مطرح‌شده، رفتار و فرایندهای ذهنی نیستند. (۲) روابط بین پدیده‌ها را بیان نمی‌کند.
- (۳) پیش‌بینی و کنترل آن امکان‌پذیر نیست. (۴) بیشتر به علل زیستی مربوط است تا به عوامل روان‌شناختی.

۳- کدام یک از عبارات‌های زیر، فرضیه‌ای است که در قلمرو علم روان‌شناسی می‌گنجد؟

- (۱) مطالعه با فاصله زمانی مناسب‌تر است و باید به دانش‌آموزان توصیه شود.
- (۲) دعای والدین در ایجاد فرصت‌ها و موفقیت فرزندان اثر دارد.
- (۳) تماشای برنامه‌های خشونت‌آمیز رسانه‌ها چه تأثیری بر پرخاشگری کودکان دارد.
- (۴) ویژگی‌های روان‌شناختی انسان در عملکرد و موفقیت آن‌ها اثر دارد.

۴- کدام یک از سؤالات زیر در دایره علم روان‌شناسی می‌گنجد؟

- (الف) چه میزان از تصادفات جاده‌ای در عید نوروز ۱۴۰۲ به خاطر خواب‌آلودگی رانندگان است؟
- (ب) علت ترغیب‌شدن مردم به استفاده از وسایل هوشمند در زندگی روزمره چیست؟
- (پ) چرا میزان پذیرش سوگ از دست دادن عزیز در افراد با هم متفاوت است؟
- (ت) میزان پیشرفته‌بودن یک کشور از نظر اقتصادی، تحت تأثیر چه عواملی است؟

- (۱) الف - ت (۲) ب - پ (۳) الف - پ (۴) ب - ت

۵- تلاش روان‌شناسان برای پاسخ‌دادن به سؤال «عواملی چون اراده، تلاش و انگیزه چه قدر در موفقیت افراد موفق اثر داشته است؟» بیانگر چیست؟

- (۱) وجود سوگیری و پیش‌داوری در نگاه روان‌شناسان است.
- (۲) اهمیت ویژگی‌های روان‌شناختی در عملکرد انسان است.
- (۳) عدم امکان پاسخگویی به بسیاری از پدیده‌ها در روان‌شناسی است.
- (۴) نیاز به استفاده از دیگر منابع کسب آگاهی در پاسخ به برخی از موضوعات در علم تجربی است.

۶- کدام گزینه دغدغه روان‌شناسان را به طور صحیح مطرح کرده است؟

- (۱) بهره‌بردن از روش‌های پژوهشی و آماری به منظور افزایش دقت در بررسی فرضیه‌های روان‌شناختی
- (۲) بالابردن سطح معرفت و آگاهی در مورد جنبه‌های مختلف انسان
- (۳) بررسی جنبه‌هایی از انسان که به طور مستقیم قابل مشاهده هستند.
- (۴) ارائه پاسخ‌های تجربی به صورت دقیق و علمی به پرسش‌های روان‌شناختی انسان

۷- تلاش روان‌شناسان برای پاسخ‌دادن به این پرسش که «پزشک و جراح حاذق‌بودن تا چه میزان تحت تأثیر عواملی مثل قدرت اراده، میزان هوش و پشتکار است؟» اشاره به کدام موضوع دارد؟

- (۱) به نقش دانش پزشکی و تخصصی انسان‌ها در موفقیتشان
- (۲) به نقش پیش‌داوری و تعصب در توصیف رفتار انسان توسط دانشمندان
- (۳) به امکان استفاده از سایر منابع شناخت توسط دانشمندان علم تجربی
- (۴) به اهمیت تأثیر ویژگی‌های روان‌شناختی در عملکرد انسان

۸- به ترتیب در هر یک از موارد زیر، افراد از کدام یک از روش‌های کسب شناخت بهره برده‌اند؟

- شناخت معاد توسط فردی که به کما رفته و فضاهایی غیر از جهان را تجربه کرده است.
- تشخیص نشانه‌های اولیه بیماری آلزایمر توسط دانشجویان پزشکی از طریق تطبیق با کتب مرجع پزشکی
- شناخت قواعد قصاص توسط فقها و بیان دیه معادل آن در صورت بخشیدن خانواده مقتول
- (۱) مبتنی بر عقل - استناد به نظر بزرگان - مبتنی بر عقل (۲) شهودی - مبتنی بر عقل - شهودی
- (۳) مبتنی بر عقل - استناد به نظر بزرگان - شهودی (۴) شهودی - علمی - استناد به آیات الهی بزرگان دین

۹- مریم در یکی از کتاب‌های درسی خود با این نکته مهم مواجه شده است که «جهان دارای نظم است». مریم برای تبیین این جمله مدتی است یکی از کتاب‌های شگفت‌انگیز در خصوص کهکشان‌ها و منظومه‌های شمسی را مطالعه می‌کند. بعد از مطالعه به این نتیجه رسیده است، امکان ندارد همه این منظومه‌ها بدون قاعده در فضا قرار گیرند. مریم با استفاده از کدام یک از منابع شناخت به دانش جدید رسیده است؟ چرا؟

- (۱) روش مبتنی بر عقل - چون از اطلاعات به‌دست‌آورده نتیجه‌گیری عقلی کرده است.
- (۲) روش استناد به سخن بزرگان - چون کتاب‌ها توسط دانشمندان نوشته شده است.
- (۳) روش شهودی - چون دریافتی است که او از مطالعات خود به دست آورده است.
- (۴) روش علمی - چون از طریق ابزارهای علمی به دانش دست یافته است.

۱۰- به ترتیب هر یک از افراد زیر از کدام منبع کسب شناخت استفاده کرده‌اند؟

- شیوا به برادرش می‌گوید: «نمی‌بینی چه قدر مادر را ناراحت کردی؟ احترام به والدین از واجبات است. دوست داری فرزند خودت با تو چنین رفتاری داشته باشد؟»
- نیما به دوستش می‌گوید: «وقتی خدا این همه به ما نعمت داده ما هم باید به افراد نیازمند کمک کنیم، چون نسبت به این نعمت‌ها مسئولیم.»
- اشکان می‌گوید: «من سعی می‌کنم شب‌ها زودتر بخوابم و اصلاً به گوشی‌ام نگاه نمی‌کنم، چون به من ثابت شده هر وقت سراغ گوشی‌ام می‌روم بدخواب می‌شوم.»

(۱) روش عقلی - استناد به بزرگان دین - روش شهودی	(۲) روش شهودی - روش منطقی - روش علم تجربی
(۳) استناد به بزرگان دین - روش فلسفی - دریافت درونی	(۴) استناد به وحی - استدلال شهودی - روش تجربه

۱۱- به ترتیب هر یک از ابیات زیر بیانگر کدام منبع کسب آگاهی و معرفت است؟

- در خرابات مغان نور خدا می‌بینم / این عجب بین که چه نوری ز کجا می‌بینم
- این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود / هر که فکر نکند نقش بود بر دیوار
- کسی که خرد را ندارد ز پیش / دلش گردد از کرده خویش ریش
- مگر نه تشنه آب بقاست کام شما / بقای آب بقا عترت است و قرآن است

(۱) روش شهودی - روش عقلی - روش فلسفی - روش استناد به بزرگان دین	(۲) روش استناد به بزرگان دین - روش منطقی - روش تجربی - روش استناد به وحی
(۳) روش دریافت درونی - روش علمی - روش عقلی - روش استناد به آیات الهی	(۴) روش فلسفی - روش علمی - روش منطقی - روش استناد به دانشمندان

۱۲- کدام عبارت در مورد ارتباط بین منابع مختلف کسب دانش درست است؟

- (۱) چهار منبع کسب دانش و معرفت با هم رابطه سلسله‌مراتبی دارند.
- (۲) آن‌ها چهار منبع برای آگاهی از جنبه‌های مختلف عالم هستی بوده و در مقابل یکدیگرند.
- (۳) اگرچه این چهار منبع در مقابل یکدیگرند، اما می‌توانند تکمیل‌کننده جنبه‌های مختلف آگاهی و معرفت باشند.
- (۴) روش تجربی می‌تواند برای تدوین نظریه‌های خود بر نظریات و مبانی سه منبع دیگر تکیه کند.

۱۳- درستی و نادرستی عبارتهای زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- منابع کسب معرفت و آگاهی، از روش‌ها و ابزارهای یکدیگر برای رسیدن به معرفت کمک می‌گیرند.
 - هر فرد باید روش مورد اعتماد خود برای کسب معرفت را مشخص کند، زیرا این روش‌ها متضاد هم هستند.
 - روش‌های متنوع کسب آگاهی، زاویه دیدهای متنوعی به عالم هستی هستند که کاملاً مستقل از یکدیگرند.
 - از آن‌جا که استفاده از علم تجربی نیازمند حکم عقل است، ابزار مورد استفاده در این روش، «عقل» است.
(۱) نادرست - درست - درست - نادرست	(۲) نادرست - نادرست - نادرست - نادرست
(۳) درست - درست - درست - درست	(۴) درست - نادرست - نادرست - درست

۱۴- استاد درس جرم‌شناسی، پس از آموختن نکات مهم در کشف جرم به افسران تحت تعلیم خود، بخشی از لحظه وقوع جنایت در یک فیلم جنایی را نشان داده و از آنان می‌خواهد که «هر کدام براساس شَمّ خود حدس بزنند که چه کسی قاتل است؟» و سپس بخش دیگری از آن فیلم را نشان داده و می‌خواهد «برای حدس خود شواهدی ارائه دهند». در این روش هر یک از افسران در کشف جرم و پاسخ به سؤالات استاد، به ترتیب از کدام منبع کسب دانش استفاده کرده‌اند؟

(۱) شهودی - فلسفی	(۲) استناد به سخن و عمل بزرگان - تجربی
(۳) تجربی - شهودی	(۴) دریافت درونی - تجربی

۱۵- محمد، نوجوانی ۱۲ ساله است. او همیشه بدون صبحانه به مدرسه می‌رود و احساس می‌کند روزهایی که صبحانه نمی‌خورد، حال بهتر و سبک‌تری دارد. او حتی زمانی که پدرش نتایج مطالعات انجام‌شده در زمینه تأثیر خوردن صبحانه بر عملکرد افراد را به او نشان داد، باز هم اصرار داشت که در مورد او، این قضیه فرق دارد. در این موقعیت به ترتیب، محمد و پدرش از کدام منبع شناخت استفاده کرده‌اند؟

(۱) شهودی - علمی	(۲) شهودی - عقلی	(۳) عقلی - علمی	(۴) عقلی - تجربی
- (آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۶- به ترتیب ابیات زیر اشاره به کدام یک از منابع کسب آگاهی دارند؟

- آفرینش همه تنبیه خداوند دل است	دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار
- این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود	هر که فکر نکند نقش بود بر دیوار
- اجزای خاک مرده به تأثیر آفتاب	بستان میوه و چمن و لاله‌زار کرد
- شیطان که رانده شد به‌جز از یک خطا نکرد	خود را برای سجده انسان رضا نکرد

(۱) استناد به آیات الهی - روش عقلی - روش علمی - دریافت درونی	(۲) شهودی - روش فلسفی - روش تجربی - استناد به آیات الهی
(۳) دریافت درونی - تجربه - روش عقلی - استناد به آیات الهی	(۴) استناد به آیات الهی - روش علمی - روش فلسفی - شهودی

علم تجربی چیست؟

۱۷- کدام گزینه در مورد عبارت «تماشای برنامه‌های خشونت‌آمیز رسانه‌ها چه تأثیری بر پرورشگری کودکان دارد؟» نادرست است؟

- (۱) پاسخ علمی به این سؤال در قلمرو علم روان‌شناسی و از دغدغه‌های روان‌شناسان است.
- (۲) پاسخ به آن می‌تواند از طریق هر یک از منابع کسب شناخت داده شود و همه هم درست باشند.
- (۳) پاسخ به سؤال اولین گامی است که پژوهشگر در هر پژوهشی باید بردارد.
- (۴) برای پاسخ به آن محقق می‌تواند از قوه تخیل خود بهره ببرد.

۱۸- به ترتیب درستی یا نادرستی عبارتهای زیر در مورد مفاهیم علم تجربی در کدام گزینه آمده است؟

- این مفاهیم به صورت سلسله‌مراتبی هستند؛ یعنی باید به ترتیب اتفاق بیفتند.
- اصول در صورت پذیرفته‌شدن می‌توانند نظریه‌ها را تشکیل بدهند.
- اصولی که در ارتباط با یک موضوع نیستند، نمی‌توانند در کنار هم قرار گرفته و نظریه‌ها را بسازند.
- فرضیه‌ها باید رابطه بین پدیده‌های طبیعی را بیان کنند.

(۱) درست - درست - نادرست (۲) درست - نادرست - درست (۳) نادرست - درست - نادرست (۴) نادرست - درست - درست

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۹- کدام گزینه در مورد فرضیه درست نیست؟

- (۱) در فرضیه قطعیت وجود ندارد.
- (۳) فرضیه باید مورد آزمایش قرار بگیرد.
- (۴) فرضیه، یکی از منابع کسب آگاهی و معرفت است.

۲۰- کدام عبارت در مورد «فرضیه» درست است؟

- (۱) پدیده‌هایی که در فرضیه‌ها مطرح می‌شوند باید قابلیت بررسی با ابزارهای دقیق و قابل اندازه‌گیری را داشته باشند.
- (۲) دانشمندان برای شکل‌گیری فرضیه‌ها صرفاً باید از دانش و تجربه‌های قبلی استفاده کنند.
- (۳) استفاده از قوه تخیل در شکل‌دهی به فرضیه به دلیل وجود پیش‌داوری‌های شخصی نادرست است.
- (۴) در مرحله اول باید فرضیه‌ها با یافته‌های مقبول در علم تجربی مطابقت داده شود و سپس براساس اطلاعات تجربی مورد آزمایش قرار گیرند.

(سراسری ۱۳۰۰)

۲۱- کدام عبارت، در خصوص قوانین روان‌شناسی به عنوان یک علم تجربی درست است؟

- (۱) اصل روان‌شناسی از ترکیب نظریه‌های مختلف به دست می‌آید.
- (۲) در پژوهش روان‌شناسی پاسخ نخست به مسئله پژوهشی قانون است.
- (۳) فرضیه‌ای که در پژوهش‌های روان‌شناسی تأیید شود، به عنوان قانون پذیرفته می‌شود.
- (۴) روان‌شناسان یک اصل را به طور تجربی آزمون می‌کنند تا درستی آن را مشخص کنند.

۲۲- گزاره‌های زیر به ترتیب مرتبط با کدام یک از مفاهیم علم تجربی است؟

- شکل‌گیری آن متکی به تأیید پژوهش‌های انجام‌شده و تطابق آن با یافته‌های مقبول در علم تجربی است.
- با عبارت: «شبهه‌های فرزندپروری والدین در نحوه برقراری ارتباط کودک در بزرگسالی وی نقش دارد» رابطه دوسویه دارد.
- درستی یا نادرستی آن علی‌رغم پذیرفته‌شدن می‌تواند دچار خدشه شده و منطبق با واقعیت نباشد.
- یک موضوع کلی است که تحقیقات اثبات‌شده زیادی از آن حمایت می‌کنند.

(۱) اصل - فرضیه - فرضیه - نظریه (۲) قانون - مسئله - اصل - نظریه (۳) فرضیه - فرضیه - قانون - اصل (۴) نظریه - مسئله - فرضیه - اصل

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۲۳- درستی یا نادرستی عبارتهای زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- یافته‌های ابینگهوس علی‌رغم تأیید علمی و مطابقت داشتن با یافته‌های مقبول در علم تجربی، ممکن است واقعی نبوده و بعد از مدتی کنار گذاشته شود.
- پاسخ‌هایی که به مسئله‌های علمی داده می‌شود، می‌تواند هم نتیجه و هم عامل ایجاد سؤالات علمی باشند.
- استفاده از قوه تخیل یکی از راه‌های پاسخگویی به بیان‌های علمی مطرح‌شده در اولین گام پژوهش است.

(۱) نادرست - درست - نادرست (۲) نادرست - نادرست - درست (۳) درست - نادرست - نادرست (۴) درست - درست - درست

۲۴- اگر در پاسخ به پرسش «گذشت زمان بر پایداری حافظه چه تأثیری دارد؟»، بگوییم که گذشت زمان باعث تضعیف حافظه می‌شود. کدام عبارت درباره

این پاسخ نادرست است؟

- (۱) در صورت تأییدشدن لزوماً واقعی و درست است.
- (۲) می‌تواند صحیح یا غلط باشد.
- (۳) بیانی خردمندانه و تا حد ممکن سنجیده به مسئله است.
- (۴) در صورت تأیید می‌تواند به اصل یا قانون تبدیل شود.

۲۵- خانم فرهنگدانشجوی رشته روان‌شناسی است و قصد دارد پایان‌نامه بنویسد. هر یک از عبارتهای زیر به کدام یک از مفاهیم علم تجربی در فرایند

تحقیقات او اشاره دارد؟

- (الف) ارائه تشویق‌های غیرمنظم بر افزایش انگیزش کارکنان ادارات اثر بیشتری دارد یا ارائه تشویق‌های منظم؟
- (ب) اسکینر در مطالعات متعدد خود در مورد حیوانات و انسان‌ها نقش شرطی‌سازی در ایجاد انگیزش را ثابت کرد.
- (پ) ارائه تشویق‌های نامنظم به کارمندان بیشتر از تشویق‌های منظم برای کارکنان ایجاد انگیزش می‌کند.
- (ت) براساس بررسی‌های انجام‌شده، اکثر کارمندان پس از دریافت تشویق نامنظم انگیزه بالاتر و بهیشتی را تجربه می‌کنند.

(۱) مسئله - نظریه - فرضیه - اصل (۲) مسئله - اصل - فرضیه - نظریه (۳) فرضیه - اصل - اصل - فرضیه (۴) فرضیه - نظریه - اصل - مسئله

۲۶- کدام یک از گزاره‌های زیر، مصداق «فرضیه» است؟

- (۱) آیا میان تحصیلات مادران ساکن در استان تهران و پیشرفت تحصیلی فرزندان آن‌ها در مقطع ابتدایی رابطه وجود دارد؟
- (۲) باید بر برنامه‌های ماهواره‌ای نظارت شود، در غیر این صورت شاهد افزایش دروغگویی فرزندانمان خواهیم بود.
- (۳) با توجه به این‌که در زمستان سال گذشته، تهران صرفاً یک روز هوای سالم داشته است، از ناسالم‌ترین شهرهای دنیا به شمار می‌رود.
- (۴) افزایش گفت‌وگو میان فرزندان با پدر و مادرها، اضطراب و استرس را در دوران بلوغ کاهش می‌دهد.

۲۷- در اولین قدم برای تأیید یک فرضیه چه اقداماتی باید صورت بگیرد و با کدام عبارت رابطه دوسویه دارد؟

- (۱) مطابقت با یافته‌های مقبول در علم تجربی - اسباب‌بازی‌ها بر روی هوش کودکان اثر می‌گذارد.
- (۲) آزمایش براساس اطلاعات و داده‌های تجربی - آیا وراثت بر هوش افراد اثر می‌گذارد؟
- (۳) استفاده از دانش و تجارب قبلی - هوش عبارت است از سازگاری با محیط.
- (۴) استفاده از قوه تخیل دانشمند - تحقیقات نشان می‌دهد هوش کودکان با هوش والدینشان رابطه دارد.

۲۸- در ارتباط با سلسله‌مراتب گزاره‌های علمی، کدام گزینه صحیح است؟

- (۱) فرضیه‌ها می‌توانند با مسئله‌ها رابطه دوسویه داشته باشند؛ یعنی هم معلول آن و هم علت آن باشند.
- (۲) برای پذیرش پاسخ‌های اولیه ارائه‌شده به یک مسئله علمی و تأیید یک اصل باید آن پاسخ‌ها را براساس استدلال‌های عقلی بیازماییم.
- (۳) فرضیه‌ها در صورت پذیرفته‌شدن به قانون تبدیل می‌شوند و مجموعه‌ای منسجم از قوانین علمی درباره یک موضوع، یک اصل را تشکیل می‌دهند.
- (۴) دانشمندان همواره تلاش می‌کنند که بی‌طرف بوده و بدون استفاده از قوه تخیل و صرفاً با توجه به دانش و تجربه‌های قبلی، پاسخ‌های اولیه و سنجیده‌ای به مسائل علمی بدهند.

۲۹- در عبارت‌های زیر، جملاتی از فرایند یک پژوهش علمی آورده شده است. با توجه به توالی مفاهیم علمی، کدام گزینه درست است؟

- (الف) نقص توجه در فرزندان پسر به بروز بیش‌فعالی در آن‌ها مؤثر است.
- (ب) آیا نقص توجه و بیش‌فعالی در فرزندان پسر با یکدیگر رابطه معناداری دارند؟
- (پ) تأثیر نقص توجه بر بروز بیش‌فعالی در فرزندان پسر براساس پژوهش‌های روان‌شناختی
- (۱) (الف) همواره قبل از (ب) می‌آید.
 - (۲) (ب) بر (پ) مقدم است.
 - (۳) (پ) مقدم بر (الف) و مؤخر از (ب) است.
 - (۴) ترتیب درست عبارت‌ها بدین شکل است: پ - ب - الف.

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۳۰- عبارت‌های زیر، به ترتیب، به کدام مفهوم علمی اشاره دارد؟

- مشاهدات زیست‌شناسی نشان می‌دهد، موجوداتی که بهتر با محیط سازگار می‌شوند، معمولاً عمر طولانی‌تری دارند.
 - دانش‌آموزانی که در دوره‌های آموزشی بیشتری شرکت می‌کنند، در امتحانات نتایج بهتری می‌گیرند.
 - استفاده دانش‌آموزان از کلاس‌های آموزشی آنلاین، چگونه بر میزان اجتماع‌گریزی آنان اثر می‌گذارد؟
 - قوانین کشورها، برای تحقق ارزش‌های مورد قبول جامعه مانند امنیت و اخلاق، آزادی افراد را محدود می‌کنند.
- (۱) فرضیه - قانون - فرضیه - نظریه (۲) قانون - فرضیه - مسئله - فرضیه (۳) فرضیه - مسئله - فرضیه - قانون (۴) اصل - نظریه - مسئله - فرضیه
- ۳۱- کدام گزینه در ارتباط با عبارت: «دانشمندان از قدیم به دنبال کشف رابطه وراثت با وجود برخی از بیماری‌ها و اختلالات روانی بوده‌اند.» درست است؟
- (۱) اگر پاسخ به این عبارت اثبات شود، می‌تواند باعث طرح سؤال‌های دیگر شود.
 - (۲) اگر پاسخ به عبارت فوق اثبات شود، می‌تواند در کنار سایر اصول در این زمینه نظریه‌های اختلالات روانی را تشکیل دهند.
 - (۳) اگر پاسخ به عبارت فوق ثابت شود، لزوماً به معنای درست و واقعی بودن آن است.
 - (۴) برای اثبات عبارت فوق لازم است که اصول موجود در این زمینه کنار هم قرار گیرند.

۳۲- عبارات زیر به ترتیب با کدام گزینه هماهنگی دارند؟

- با اعلام سازمان بهداشت جهانی، بخشی از افزایش ابتلا به سرطان ناشی از مواد نگهدارنده غذاهاست.
 - دانشمندان در حال بررسی احتمالات مختلف ارتباط عادات غذایی و خلقیات روان‌شناختی آدمی هستند.
 - پیاز به بررسی‌ها و آزمایش‌های مشهور خود توانست مراحل رشد آدمی را طبقه‌بندی و توصیف کند.
- (۱) اصل - مسئله - فرضیه
 - (۲) فرضیه - فرضیه - فرضیه
 - (۳) قانون - مسئله - نظریه
 - (۴) فرضیه - فرضیه - فرضیه

۳۳- اگر درستی عبارت: «پاداش دادن در مقابل یک رفتار، در تکرار آن رفتار مؤثر است.» تأیید شده باشد امکان نادرستی آن است.

- (۱) وجود ندارد، چون از طریق اطلاعات و داده‌های تجربی آزمایش شده و پذیرفته شده است.
- (۲) وجود ندارد، چون با یافته‌های مقبول در علم تجربی تطبیق داده و تأیید شده است.
- (۳) وجود دارد، چون فرضیه‌ها جملات خبری محتمل هستند؛ یعنی ممکن است درست باشند و یا ممکن است نادرست باشند.
- (۴) وجود دارد، چون ممکن است آزمایشات به درستی صورت نگرفته باشد یا پیش‌فرض‌ها تغییر کند.

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۳۴- گزاره‌های زیر به ترتیب مرتبط با کدام یک از مفاهیم علم تجربی است؟

- قوه تخیل در شکل‌گیری آن نقش دارد.
- عدم مطابقت آن با یافته‌های مقبول در علم تجربی سبب رد آن می‌شود.
- تأثیر انگیزه بالا، هنگام مطالعه بر یادگیری نمونه‌ای از آن است.
- آگاهی پیدا کردن از نادرستی آزمایشات قبلی سبب کنار گذاشتن آن می‌شود.

- (۱) مسئله علمی - نظریه - نظریه - فرضیه
- (۲) پاسخ‌های اولیه - فرضیه - اصل - قانون
- (۳) مسئله علمی - فرضیه - نظریه - اصل
- (۴) پاسخ‌های اولیه - نظریه - اصل - نظریه

۳۵- «تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان» بر کدام یک از مفاهیم علم تجربی اثر می‌گذارد؟

- (۱) مسئله‌های علمی را تغییر می‌دهد.
- (۲) میزان استفاده از قدرت تخیل دانشمند را در شکل‌گیری فرضیه کاهش می‌دهد.
- (۳) درست‌بودن اصول را دچار تردید می‌کند.
- (۴) باعث آگاهی از نادرستی آزمایشات انجام‌شده بر روی فرضیه می‌شود.

۳۶- هر یک از عبارتهای زیر به ترتیب بیانگر کدام مفهوم است؟

- تحقیقات مختلف انجام‌شده در زمینه رشد همگی نقش وراثت بر جنبه‌های مختلف رشد را ثابت کرده‌اند و مجموعه منسجمی را تشکیل داده‌اند.
- پیشینه خانوادگی تا چه میزان می‌تواند بر بروز بیماری‌های خاص در کودکان نقش داشته باشد؟
- مقدار شیوع بیماری اسکیزوفرنی در افراد باهوش بیشتر است.

(۱) نظریه - مسئله - فرضیه (۲) اصول - مسئله - فرضیه (۳) نظریه - فرضیه - اصول (۴) اصول - فرضیه - قوانین

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۳۷- کدام گزینه به ترتیب می‌تواند مصداق مفاهیم «مسئله»، «فرضیه» و «نظریه» باشد؟

- (۱) روان‌شناسان در تلاش برای مشخص کردن حد بهینه اضطراب هستند. - بازخورد خانواده در مورد نمرات تحصیلی می‌تواند ریشه اضطراب تحصیلی باشد. - رویکرد روان‌شناسی مثبت‌نگر در درمان اضطراب تحصیلی
- (۲) آیا ریشه اضطراب تحصیلی در روابط دانش‌آموز با والدینش قابل ردیابی است؟ - دلشوره دائمی در مورد درس موجب افت عملکرد تحصیلی دانش‌آموز می‌شود. - بر هم خوردن نظم خواب هم علت و هم معلول اضطراب تحصیلی است.
- (۳) از دیدگاه دانشمندان اسلامی، اضطراب چه پیامدهایی در زندگی تحصیلی فرد دارد؟ - اضطراب تحصیلی در روان‌شناسی تحولی - تفاوت اضطراب تحصیلی به تفکیک رشته تحصیلی
- (۴) تفاوت میزان اضطراب تحصیلی در دختران و پسران - کادر آموزشی مدرسه تا چه اندازه می‌تواند مانع اضطراب تحصیلی دانش‌آموزان شوند؟ - عضویت در طبقه اجتماعی و اقتصادی بالاتر موجب کم‌شدن سطح نگرانی تحصیلی می‌شود.

۳۸- چند مورد از عبارتهای زیر «فرضیه علمی» نیستند؟

- افراد باهوش زیباتر از افراد کم‌هوش زندگی می‌کنند.
- مادرانی که خودشان به فرزندشان شیر می‌دهند، همیشه فرزندان وابسته‌تری تربیت می‌کنند.
- کودکانی که دائماً شاهد پرخاشگری هستند، قطعاً بیشتر از سایر کودکان از خود پرخاشگری نشان می‌دهند.
- محیط خانوادگی افراد چگونه می‌تواند بر اعتیاد نوجوانان اثر بگذارد.

(۱) یک مورد (۲) دو مورد (۳) سه مورد (۴) چهار مورد

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۳۹- کدام گزینه به ترتیب مصداق بهتری برای هر یک از مفاهیم «مسئله»، «فرضیه» و «نظریه» ارائه کرده است؟

- (۱) ریشه پدیدآیی اختلال وسواس چیست؟ - اختلال وسواس ریشه ژنتیکی دارد. - احتمال افزایش رفتار وسواسی در شرایط بحرانی
- (۲) شیوع وسواس در زنان بیشتر از مردان است. - آیا رفتارهای وسواسی در نوجوانی افزایش پیدا می‌کنند؟ - رویکرد روان‌کاوی در بررسی وسواس
- (۳) چرا با وجود زمینه ژنتیکی فردی به وسواس دچار نمی‌شود؟ - حضور در مدارس سختگیر موجب افزایش رفتارهای وسواسی می‌شود. - درمان رفتارهای وسواسی
- (۴) احتمال کاهش وسواس با اتکا به ورزش - آیا مبتلایان به اضطراب مستعد ابتلا به وسواس هستند؟ - آیا نشانه‌های وسواس فکری بدون حضور وسواس عملی قابل مشاهده هستند؟

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۴۰- هر یک از عبارات زیر به ترتیب مربوط به کدام یک از مفاهیم علم تجربی است؟

- گزارش‌های تاییدشده از ایستگاه‌های مراقبت از سدها نشان می‌دهد تخلیه آب سدها پیش از بارش سنگین باران، احتمال شکستن سد و سیل ناشی از آن را کاهش می‌دهد.
- وینیکات، روان‌پزشک شهیر با بررسی‌های خود مجموعه‌ای از تأثیرات تجربه زایمان بر حیات روانی فرد را تبیین کرد.
- پژوهشگران تاریخ دائماً در حال بررسی ویژگی‌های روان‌شناختی دیکتاتورهای تاریخ و تأثیر آن بر تصمیم‌هایشان هستند.

(۱) فرضیه - قانون - فرضیه (۲) فرضیه - قانون - مسئله (۳) قانون - نظریه - فرضیه (۴) قانون - نظریه - مسئله

۴۱- «روان‌شناسی فکر می‌کند مهارت‌های حل مسئله باعث کاهش تعارضات زناشویی می‌شود.» درستی یا نادرستی موارد زیر براساس عبارت داده‌شده به ترتیب کدام است؟

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

- این روان‌شناس نظریه‌ای مطرح کرده است که می‌تواند باعث ایجاد سوالات جدیدی شود.

- عبارت داده‌شده هم‌ردیف با عبارت «پاداش دادن در مقابل یک رفتار، در تکرار آن رفتار مؤثر است» است.

- برای پذیرفته‌شدن عبارت داده‌شده نیاز به انجام آزمایش است.

- روان‌شناس برای رسیدن به این گزاره، به یک سؤال پاسخ داده است.

(۱) نادرست - درست - نادرست - درست (۲) درست - درست - نادرست - نادرست

(۳) درست - نادرست - درست - نادرست (۴) نادرست - نادرست - درست - درست

(فارج ۱۴۰۱)

۴۲- عبارتهای زیر به ترتیب با کدام مورد هماهنگی دارد؟

- استفاده از ویتامین D با تقویت سیستم ایمنی بدن شانس ابتلا به کرونا و ویروس را کاهش می‌دهد.

- پزشکان و پژوهشگران حوزه سلامت در حال آزمایش برای یافتن داروی قطعی برای درمان انواع سویه‌های کرونا هستند.

- طبق تأیید سازمان بهداشت جهانی، واکسیناسیون کووید ۱۹، مرگ‌ومیر ناشی از کرونا را تا حد زیادی کاهش می‌دهد.

(۱) فرضیه - مسئله - قانون (۲) مسئله - فرضیه - نظریه (۳) قانون - مسئله - نظریه (۴) فرضیه - مسئله - فرضیه

(سراسری نوبت اول ۱۴۰۲)

۴۳- کدام مورد به ترتیب، مصداق کامل‌تری برای «مسئله»، «فرضیه» و «نظریه» ارائه نموده است؟

- (۱) کودکان با هوش بالا در مدرسه با چالش‌های بیشتری مواجه می‌شوند. - استفاده مستمر از مهارت‌های کنترل خشم، پیامدهای مثبتی در زندگی خانوادگی دارد. - اندازه‌گیری هوشبهر کودکان
- (۲) نوجوانان در تصمیم‌گیری با چه مشکلاتی روبه‌رو هستند؟ - روش تدریس مشارکتی موجب بهبود عملکرد حافظه دانش‌آموزان می‌شود. - رشد شناختی کودکان
- (۳) پیامدهای منفی عدم استفاده از مهارت‌های تفکر چیست؟ - روش‌های مؤثر بر کاهش استرس افراد چیست؟ - رشد روانی - اجتماعی کودکان
- (۴) دلایل فراموشی مطالب درسی چیست؟ - سبک‌های تصمیم‌گیری ناکارآمد چه پیامدهایی دارد؟ - رشد روانی - اجتماعی کودکان

علم روان‌شناسی چه هدف‌هایی را دنبال می‌کند؟

(سراسری ۹۹)

۴۴- تلاش روان‌شناسان بر کدام مورد، متمرکز است؟

- (۱) توصیف و تبیین علمی رفتار انسان
 - (۲) شکل‌دهی فرضیه برای بررسی داده‌ها
 - (۳) مشاهده طبیعی رفتار و تجربه منحصربه‌فرد انسان
 - (۴) گردآوری و جمع‌آوری اطلاعات در مورد رفتار انسان
- ۴۵- به ترتیب در پاسخ به این سؤال که «چرا یک فرد وقتی که در جمع قرار می‌گیرد، متفاوت از سایر موقعیت‌ها عمل می‌کند» و «شناسایی مهم‌ترین علل شکست تحصیلی»، کدام هدف علم روان‌شناسی دنبال می‌شود؟

(ترکیبی سراسری ۹۸ و ۱۴۰۰)

- (۱) تبیین - تبیین
- (۲) توصیف - پیش‌بینی
- (۳) پیش‌بینی - کنترل
- (۴) کنترل - توصیف

۴۶- تفاوت در نحوه مواجهه با یک موضوع و بررسی علمی پدیده‌ها توسط دانشمندان، به کدام عامل مربوط می‌شود؟

- (۱) میزان تکرارپذیر بودن پژوهش‌های انجام‌شده
- (۲) میزان استفاده دانشمند از روش‌های دقیق و قابل اندازه‌گیری
- (۳) چگونگی توصیف دانشمند از موضوع مورد نظر
- (۴) تفاوت در نیازهای اجتماعی و زیستی و فرهنگی

۴۷- کدام یک از عوامل زیر از عوامل تأثیرگذار بر دقت مشاهده دانشمندان محسوب نمی‌شود؟

- (۱) پیش‌فرض‌های موجود در علم
- (۲) نظریات پذیرفته‌شده در علم
- (۳) تغییر در توصیف و تبیین پدیده‌های مورد نظر
- (۴) ارزش‌ها و جهت‌گیری‌های موجود در ذهن دانشمند

۴۸- کدام یک از عبارات‌های زیر در مورد اهداف علم تجربی نادرست است؟

- (۱) زمانی که دانشمندی با آزمایش‌های دقیق به تبیین درستی از پدیده‌ای رسید، می‌تواند تبیین‌های دیگر را رد کند.
- (۲) برای پیش‌بینی و کنترل پدیده‌ها حتماً باید قبل از آن، پدیده را توصیف و تبیین کرده باشیم.
- (۳) دشواری توصیف دقیق از پدیده‌ها با میزان پیچیدگی موضوع مورد نظر رابطه مستقیم دارد.
- (۴) برای کنترل پدیده‌ها لازم است حتماً آن را تبیین کرده باشیم، ولی پیش‌بینی آن الزامی نیست.

۴۹- رسیدن به هدف‌های علم در کدام یک از فرضیه‌های زیر ساده‌تر است؟

- (۱) پرتاب موشک به فضا و قراردادن آن در جو کرهٔ مریخ
- (۲) کنترل هیجانات افراد از طریق آموزش راهکارهای مربوطه
- (۳) تعیین شدت افسردگی در افراد عزادار
- (۴) برآورد میزان امید به آینده از طریق ایجاد امنیت شغلی در افراد

۵۰- علی می‌داند که وقتی دچار سردرد می‌شود، احتمالاً معده‌اش اسیدی شده و نیاز دارد برای آن که حالت اسیدی را خنثی کند، یک محلول قلیایی مانند الف

(آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

عرق نعنا بنوشد. در عبارات‌های «الف» و «ب»، به ترتیب کدام هدف علم روان‌شناسی مطرح است؟

- (۱) توصیف - کنترل
- (۲) تبیین - کنترل
- (۳) توصیف - پیش‌بینی
- (۴) تبیین - پیش‌بینی

۵۱- کدام یک از عوامل زیر بر مواجهه دانشمند با موضوع مورد بررسی تأثیر بیشتری دارد؟

- (۱) چگونگی بیان چستی مفهوم مورد نظر توسط دانشمند
- (۲) میزان به کارگیری قواعد و ضوابط روش علمی
- (۳) توجه به ویژگی‌های روش علمی
- (۴) بیان چرایی اتفاق افتادن پدیده توسط دانشمند

۵۲- قرار گرفتن دانشمندان تحت تأثیر پیش‌فرض‌ها و نظریات پذیرفته‌شده در هر علم بیش از همه در چه چیزی تأثیر می‌گذارد؟

- (۱) بر نحوه فرضیه‌پردازی و آزمایش پدیده‌ها
- (۲) بر مشاهده و دقت دانشمندان
- (۳) بر پیش‌بینی پدیده‌ها و کنترل آن‌ها
- (۴) در مواجهه دانشمند با پدیده‌ها

۵۳- در کدام یک از عبارات‌های زیر سومین هدف علم روان‌شناسی مطرح شده است؟

- (۱) دلیل این که دختران در آزمون‌های کلامی و مهارت گفتاری نمرات بالاتری کسب می‌کنند فعال‌تر بودن نیم‌کرهٔ چپ آن‌ها نسبت به پسران است.
- (۲) اگرچه از نظر افزایش حجم اندام‌های داخلی بین دختران و پسران در هنگام بلوغ تفاوتی وجود ندارد، اما دختران به دلیل رشح جنسی باید آهن بیشتری در ماه استفاده کنند.

(۳) هوش نه تنها متأثر از جنسیت است بلکه ترتیب تولد هم در آن مؤثر است؛ بنابراین نباید فرزندی را به دلیل هوش پایین‌تر سرزنش کرد.

(۴) کسانی که از هوش بیشتری برخوردارند، احتمالاً زمان کم‌تری را صرف یادگیری خواهند کرد.

۵۴- به ترتیب دلیل دشواری تبیین موضوعات روان‌شناختی چیست و در چه صورتی می‌توان پدیده‌ها را کنترل کرد؟

- (۱) توصیف دقیق و پیش‌بینی رفتار انسان دشوار است. - علت و چرایی آن‌ها مشخص شده باشد.
- (۲) علل زیاد و متنوعی برای پدیده‌ها در روان‌شناسی وجود دارد. - علت و چرایی آن‌ها مشخص شده باشد.
- (۳) توصیف دقیق از ابعاد غیرجسمانی انسان و پیش‌بینی رفتار انسان بسیار سخت است. - قابل پیش‌بینی باشند.
- (۴) علل زیاد و خارج از کنترل روان‌شناس وجود دارد. - قابل پیش‌بینی باشد.

۵۵- به ترتیب پرسش‌های زیر در پی دستیابی به کدام یک از اهداف علم روان‌شناسی هستند؟

- به ترتیب وسواس فکری و عملی و پارانوئید متأثر از چه عواملی هستند؟

- آیا توهم یکی از ویژگی‌های اسکیزوفرنی است؟

- آیا استرس احتمال ابتلا به بیماری پارکینسون را افزایش می‌دهد؟

- (۱) تبیین - توصیف - پیش‌بینی
- (۲) توصیف - تبیین - پیش‌بینی
- (۳) توصیف - تبیین - پیش‌بینی
- (۴) تبیین - تبیین - تبیین

۵۶- در کدام عبارت، پدیده مورد نظر توصیف شده است؟

- (۱) بیماری «ای بی» یا پروانه‌ای، یک نوع بیماری پوستی تاولی در پوست و غشای مخاطی است که هنوز درمان قطعی برای آن وجود ندارد.
- (۲) فعال شدن غیرطبیعی سلول‌های عصبی و تولید مواد سمی که به سلول‌های رنگدانه‌ساز آسیب می‌رسانند موجب بیماری پسی یا برص است.
- (۳) شغل‌هایی که در آن فرد باید بار سنگینی را حمل کند و یا نیاز به رانندگی و نوشتن طولانی‌مدت دارند، ممکن است باعث درد سیاتیک شوند.
- (۴) بیماری سرخچه که از طریق یک ویروس به مادر و جنین منتقل می‌شود، می‌تواند باعث سقط، نابینایی یا ناشنوایی در جنین شود.

۵۷- در رابطه با سؤال «آیا کسی که سخنور خوبی است، لازم است حافظه خوبی داشته باشد؟» کدام یک از موارد زیر درست است؟

- (۱) روان‌شناس در پاسخ به این سؤال به بیان چرایی آن پدیده می‌پردازد.
- (۲) روان‌شناس در این سؤال به بیان دقیق و روشن مفهوم حافظه پرداخته است.
- (۳) در این سؤال پدیده سخنوری توسط تقویت حافظه کنترل شده است.
- (۴) در این سؤال یکی از ویژگی‌های سخنوری خوب مطرح شده است، پس توصیف صورت گرفته است.

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۵۸- عبارت‌های زیر به ترتیب با کدام یک از اهداف علم تجربی مطابقت دارد؟

- بیماری افسردگی ریشه ژنتیکی دارد و عوامل محیطی مانند والدین سختگیر و محیط‌های تنبیهی می‌تواند بر روی پایین آمدن سن بروز آن اثر گذارد.
- تشویق، هر نوع عملی است که احتمال تکرار رفتار را در افراد افزایش می‌دهد.
- برای جایگزین کردن رفتارهای مطلوب به جای رفتارهای نامناسب، باید رفتارهای مطلوب را تشویق کرده و رفتارهای نامطلوب را نادیده گرفت.

- (۱) تبیین - توصیف - کنترل (۲) توصیف - پیش‌بینی - تبیین (۳) پیش‌بینی - توصیف - کنترل (۴) کنترل - پیش‌بینی - تبیین

۵۹- چندین دانشجوی رشته روان‌شناسی قرار است بر روی وجود رابطه بین انگیزه درونی و موفقیت تحصیلی تحقیقی داشته و به استاد خود ارائه دهند. هر یک از این دانشجویان از نقطه‌های ذکرشده شروع کرده‌اند. کدام یک از این دانشجویان درست‌تر کار را آغاز کرده‌اند؟

- (۱) دانشجوی (الف) می‌نویسد: داشتن انگیزه درونی باعث موفقیت تحصیلی بیشتر می‌شود.
- (۲) دانشجوی (ب) می‌گوید: کسانی که دارای انگیزه درونی هستند احتمال این که در تحصیل موفق‌تر باشند بیشتر است.
- (۳) دانشجوی (پ) بیان می‌کند: انگیزه درونی انگیزه‌ای است که منبع لذت در خود تکلیف است و با نیازهای فطری فرد مطابقت دارد.
- (۴) دانشجوی (ت) می‌نویسد: برای این که دانش‌آموزان در تحصیل موفق‌تر باشند، باید انگیزه درونی را در آن‌ها تقویت کرد.

۶۰- متأسفانه تصادفات جاده‌ای در ایام تعطیلات سال نو، هم‌زمان با مسافرت‌های نوروزی، همواره موجب فوت یا آسیب‌دیدن جدی هموطنان ماست ۷۶۹ کشته و بیش از ۲۰ هزار زخمی در نوروز ۱۴۰۳. هر یک از گزاره‌های زیر به ترتیب ناظر بر کدام یک از اهداف علم تجربی در بررسی این موضوع است؟

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

- تولید برنامه‌های تلویزیونی و تأکید پلیس راهنمایی بر بستن کمربند، موجب کاهش این تلفات خواهد شد.
 - سطح ایمنی خودروها از جمله نبود کیسه هوا و کیفیت بدنه خودرو عامل پرهزینه‌بودن تصادفات است.
 - می‌توان با اجرای طرحی ملی مبتنی بر جداسازی مسیرهای رفت و برگشت جاده‌ها از تصادفات جاده‌ای کاست.
- (۱) کنترل - تبیین - کنترل (۲) تبیین - توصیف - پیش‌بینی (۳) تبیین - تبیین - کنترل (۴) کنترل - توصیف - پیش‌بینی

۶۱- کدام عبارت در مورد اهداف روان‌شناسی نادرست است؟

- (۱) اهداف روان‌شناسی به صورت سلسله‌مراتبی هستند و تقدم و تأخر دارند.
- (۲) نظریات پذیرفته‌شده در علم ممکن است بر مشاهده و دقت دانشمند اثر منفی داشته باشد.
- (۳) با دانستن توصیف و تبیین دقیق و درست از پدیده‌ها همیشه می‌توان پدیده‌ها را پیش‌بینی و کنترل کرد.
- (۴) پیچیدگی موضوعات انسانی بر همه اهداف علم روان‌شناسی می‌تواند تأثیر بگذارد.

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۶۲- پاسخ پرسش‌های زیر، در جهت دستیابی به کدام یک از اهداف علم روان‌شناسی است؟

- آیا مشکلات روانی مثل فوبیا (ترس شدید از یک شیء یا حیوان و ...) ریشه ژنتیکی دارد؟
- آیا کودکی که در سنین خردسالی والدینش را از دست داده است، در سنین جوانی علائم اضطرابی از خود نشان می‌دهد؟
- چه علائمی در فرد، نشان‌دهنده وجود افسردگی در اوست؟

- (۱) تبیین - پیش‌بینی - توصیف (۲) کنترل - تبیین - تبیین (۳) کنترل - پیش‌بینی - تبیین (۴) تبیین - تبیین - توصیف

۶۳- در هر یک از جمله‌های زیر به ترتیب کدام یک از اهداف علم مطرح شده است؟

- با توجه به سلیقه متفاوت هر نسل، در سالیان پیش رو بافت مراسم عزاداری تغییر خواهد کرد.
 - یکی از دلایل استقبال ایرانیان از برپایی مراسم عزاداری، مأنوس بودن آن‌ها با مراسم سیاوشان بود.
 - مراجع تقلید برای جلوگیری از ورود بدعت به مراسم عزاداری، فتاوای متعدد فقهی دارند.
- (۱) تبیین - توصیف - کنترل (۲) پیش‌بینی - تبیین - کنترل (۳) تبیین - توصیف - پیش‌بینی (۴) پیش‌بینی - تبیین - تبیین

۶۴- هر یک از گزاره‌های زیر به ترتیب به کدام یک از اهداف روان‌شناسی اشاره دارد؟

- (الف) بر هم خوردن تعادل مواد شیمیایی مغز می‌تواند منجر به افسردگی شود.
 - (ب) اختلال افسردگی، اختلالی است که با احساس غم و بی‌لذتی شدید همراه است.
 - (پ) اختلال افسردگی در صورت ادامه یافتن می‌تواند منجر به افت تحصیلی یا کاهش عملکرد کاری شود.
 - (ت) مراجعه به روان‌درمانگر و مصرف دارو از جمله راه‌هایی است که به درمان افسردگی کمک می‌کند.
- (۱) تبیین - توصیف - پیش‌بینی - کنترل (۲) پیش‌بینی - توصیف - کنترل - تبیین (۳) تبیین - توصیف - کنترل - پیش‌بینی (۴) پیش‌بینی - تبیین - تبیین - کنترل

۶۵- به ترتیب در هر یک از عبارت‌های زیر کدام هدف علم مطرح است؟

- پیشرفت تحصیلی با مؤلفه‌های پشتکار، تلاش، برنامه‌ریزی، هوش و انگیزه رابطه دارد.
 - در فراموشی فرد بخش‌هایی از خاطرات سپرده‌شده را از دست می‌دهد.
 - کودکانی که دارای پردازش ادراکی هستند، احتمالاً هدایای بزرگ کم‌ارزش را به هدایای کوچک پرارزش ترجیح می‌دهند.
 - برای آگاهی‌دادن به مادران باردار و کاهش اثرات مخرب داروها بر جنین در برهه راهنمای مصرف، میزان اثرات منفی داروها مشخص شده است.
- (۱) تبیین - توصیف - پیش‌بینی - کنترل (۲) کنترل - پیش‌بینی - توصیف - تبیین (۳) پیش‌بینی - توصیف - تبیین - تبیین (۴) تبیین - توصیف - پیش‌بینی - کنترل

۶۶- پژوهشگری فعالیت‌های خود را با موضوع «علاقه نوجوانان ایرانی به موسیقی معاصر کره‌ای» انجام می‌دهد. هر یک از گزاره‌های زیر، به ترتیب مصداق کدام یک از اهداف علم روان‌شناسی هستند؟

- نوجوانی که روزانه بیش از یک ساعت به این سبک موسیقی گوش دهد، در دسته «بسیار مشتاق» قرار می‌گیرد.
 - جذابیت بصری نماهنگ‌های (موزیک ویدئو) این آثار در علاقه‌مند شدن نوجوانان به آن‌ها مؤثر است.
 - داشتن همشیره بزرگ‌تری که به این آثار علاقه‌مند است، احتمال علاقه به این سبک موسیقی را زیاد می‌کند.
- (۱) تبیین - توصیف - پیش‌بینی (۲) تبیین - پیش‌بینی - تبیین (۳) توصیف - تبیین - پیش‌بینی (۴) توصیف - پیش‌بینی - تبیین

۶۷- ترتیب درستی یا نادرستی عبارات‌های زیر در کدام گزینه آمده است؟

- روان‌شناسان برخلاف سایر دانشمندان علوم تجربی، همیشه تحت تأثیر پیش‌فرض‌های خود قرار می‌گیرند.
 - زمانی که می‌گوییم داشتن برنامه‌ریزی و تلاش یکی از ارکان موفقیت است در واقع به بیان چیهستی «موفقیت» دست یافته‌ایم.
 - وجود علل متعدد در پدیده‌های روان‌شناختی پیش‌بینی و کنترل این پدیده‌ها را دشوار ساخته است.
 - در علم تجربی زمانی که امکان تبیین پدیده‌های غیر قابل مشاهده وجود ندارد، دانشمند فقط باید به توصیف آن‌ها اکتفا کند.
- (۱) درست - نادرست - درست - نادرست (۲) نادرست - نادرست - درست - نادرست (۳) درست - درست - درست - درست (۴) نادرست - درست - درست - درست

۶۸- کدام یک از عبارات‌های زیر، فرضیه‌ای است که دستیابی به دومین هدف علم روان‌شناسی را ممکن می‌سازد؟

- (۱) آیا ناتوانی در حل مسئله موجب احساس ناکامی و پرخاشگری می‌شود؟
- (۲) برای کاهش پرخاشگری در افراد باید مهارت‌های حل مسئله را به آنان آموخت.
- (۳) فشار روانی تغییری است که موجب بر هم خوردن تعادل زندگی می‌شود.
- (۴) تداوم تعارض در افراد موجب بروز بیماری‌های جسمانی در آنان می‌گردد.

۶۹- درستی یا نادرستی عبارات زیر به ترتیب در کدام گزینه مشخص شده است؟

- آن‌چه در مواجهه با موضوع و بررسی علمی آن حائز اهمیت است، نوع پیش‌بینی دانشمند از پدیده مورد نظر است.
 - بیان ویژگی‌های یک پدیده و توضیح در مورد ماهیت آن‌ها باید در اولین هدف علم محقق گردد.
 - تعدد تبیین در عین درستی همه آن‌ها در رابطه با یک پدیده واحد، امکان‌پذیر است.
 - کنترل و پیش‌بینی در علم روان‌شناسی نسبت به توصیف و تبیین در آن علم به مراتب دشوارتر است.
- (۱) نادرست - درست - درست - نادرست (۲) نادرست - درست - نادرست - درست (۳) درست - درست - درست - درست (۴) درست - درست - درست - نادرست

(سراسری ۱۴۰۲)

۷۰- هر کدام از موارد زیر، به ترتیب، به کدام هدف علم روان‌شناسی اشاره دارد؟

- استفاده از روش‌ها و فنون تقویت حافظه
- برآورد عملکرد حافظه، یک هفته پس از به خاطر سپردن مطالب
- ویژگی‌های حافظه کاری در نظام شناختی انسان
- علل فراموشی مطالب درسی در جلسه آزمون

- (۱) تبیین - توصیف - کنترل - تبیین (۲) تبیین - مشاهده - کنترل - توصیف (۳) کنترل - مشاهده - پیش‌بینی - تبیین (۴) کنترل - توصیف - پیش‌بینی - تبیین

۷۱- عده‌ای از دانشمندان پس از انجام آزمایش‌های مختلف به این نتیجه دست یافتند که هر چه یک رفتار با تقویت‌کننده‌های بیشتری همراه باشد، احتمال انجام دادن مجدد آن افزایش پیدا می‌کند. در ارتباط با این مطلب، کدام گزینه می‌تواند به ترتیب نشان‌دهنده «تبیین»، «نظریه» و «کنترل» باشد؟

- (آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)
- (۱) منظور از تقویت‌کننده هر عامل خوشایندی است که رفتار را افزایش می‌دهد. - تقویت‌کننده چه تأثیری بر رفتار دارد؟ - حدود یک دقیقه بعد از دریافت جایزه، رفتار نوع‌دوستانه در کودک دیده می‌شود.
- (۲) رفتار در اثر همراه شدن با تقویت‌کننده ادامه پیدا می‌کند. - یادگیری رفتار - اطرافیان کودک باید یاد بگیرند که هنگام بروز رفتارهای نوع‌دوستانه، کودک را تحسین کنند تا این رفتارها افزایش پیدا کند.
- (۳) منظور از تقویت‌کننده هر عامل خوشایندی است که رفتار را افزایش می‌دهد. - یادگیری رفتار - حدود یک دقیقه بعد از دریافت جایزه، رفتار نوع‌دوستانه در کودک دیده می‌شود.
- (۴) رفتار در اثر همراه شدن با تقویت‌کننده ادامه پیدا می‌کند. - تقویت‌کننده چه تأثیری بر رفتار دارد؟ - اطرافیان کودک باید یاد بگیرند که هنگام بروز رفتارهای نوع‌دوستانه، کودک را تحسین کنند تا این رفتارها افزایش پیدا کند.

۷۲- یک تحلیلگر اقتصادی از روند سرعت افزایش قیمت‌ها و تورمی که برای غالب دهک‌های درآمدی آزاردهنده شده است صحبت می‌کند و افزونی تقاضا بر عرضه را از اصلی‌ترین عوامل تأثیرگذار بر این رخداد می‌داند. او معتقد است اگر همین روند افزایش قیمت ادامه یابد، فقر در جامعه زیاد می‌شود و برای مدیریت شرایط در کوتاه‌مدت، اعمال سیاست پولی انقباضی توسط بانک مرکزی پیشنهاد می‌شود.

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

- در این تحلیل هر یک از موارد «اعمال سیاست پولی انقباضی»، «آزاردهندگی بودن تورم برای اغلب دهک‌های درآمدی» و «بیان فزونی تقاضا بر عرضه» به ترتیب مربوط به کدام هدف علم است؟

- (۱) پیش‌بینی - تبیین - توصیف (۲) کنترل - توصیف - تبیین (۳) پیش‌بینی - توصیف - تبیین (۴) کنترل - تبیین - توصیف

۷۳- در کدام گزینه به ترتیب مصادیق درستی برای توصیف، تبیین و کنترل آمده است؟

- (آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)
- (۱) تغذیه نامناسب در کنار استعداد ژنتیکی، منتهی به اضافه‌وزن می‌شود. - بالاتر بودن نسبت توده چربی به وزن کل بدن از عدد ۲۵٪ به معنی چاقی است. - برای کاهش اضافه‌وزن باید کالری مصرفی را مدیریت کرد.
- (۲) برداشت اشتباه از تصویر بدن منجر به لاغری مفرط می‌شود. - فردی که درگیر کم‌اشتهایی عصبی است، در صورت شرکت در جلسات مشاوره بهبود پیدا خواهد کرد. - شرکت در جلسات گروه‌درمانی برای کاهش کم‌اشتهایی توصیه می‌شود.
- (۳) پرخوری عصبی به معنای پرخوری ناگهانی بدون نیاز جسمانی به غذاست. - ناتوانی در به کلام آوردن هیجانات منفی و تجربه آن‌ها، منجر به پرخوری عصبی می‌شود. - با بهبود حمایت اجتماعی می‌توان از شدت پرخوری عصبی افراد کم کرد.
- (۴) مواد نگهدارنده به موادی غیرطبیعی گفته می‌شود که برای ماندگاری بیشتر به مواد غذایی افزوده می‌شوند. - جوامعی که مصرف مواد نگهدارنده بیشتری دارند، در آینده جمعیت سالمند آسیب‌پذیرتری خواهند داشت. - برای مبتلانشدن به مشکلات کلیوی مصرف مواد نگهدارنده باید به حداقل برسد.

(آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

۷۴- درستی و نادرستی هر کدام از عبارت‌های زیر، به ترتیب کدام است؟

- فرضیه پاسخی صحیح و تأییدشده، دربارهٔ چستی یا جرای یک پدیدهٔ روان‌شناختی است.
- روان‌شناسی به عنوان علم تجربی، مبتنی بر مشاهدات واقعی، دقیق و عاری از جهت‌گیری ذهنی و نظری است.
- روش‌های کسب آگاهی و دانش، در مورد موضوعات مشاهده‌ناپذیر اعتبار و کارایی نداشته و محدود به امور مشاهده‌پذیر می‌شوند.
- پدیده‌های روان‌شناختی که در آزمایشگاه‌ها به طور دقیق قابل مطالعه هستند، دارای تبیین‌های واحد و منسجمی هستند.

- (۱) نادرست - درست - درست
(۲) نادرست - درست - درست
(۳) درست - نادرست - درست
(۴) نادرست - نادرست - نادرست

۷۵- روان‌شناسی در مواجهه با این مسئله که برخی از دانش‌آموزان در زمان امتحان دچار اضطراب می‌شوند، این پاسخ احتمالی را ارائه کرده است که: «انتظارات غیرواقع‌بینانه والدین از فرزندان، موجب اضطراب امتحان می‌شود». کدام مورد در رابطه با پاسخ او درست است؟ (آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

- (۱) پاسخ صحیح، خردمندانه و پذیرفته‌شده‌ای در مورد تبیین اضطراب امتحان است.
- (۲) قانونی دربارهٔ اضطراب است که با ترکیب قوانین و اصول مختلف به دست آمده است.
- (۳) نظریه‌ای است که توضیح می‌دهد چرا و در چه شرایطی اضطراب امتحان رخ می‌دهد.
- (۴) بیان علمی است که درستی یا نادرستی آن باید از طریق تجربی مورد آزمون قرار بگیرد.

۷۶- در رابطه با متن زیر کدام گزینه نادرست است؟

«آمار منتشرشده از نمایشگاه نوروزی شهر تبریز نشان‌دهندهٔ فروش بیشتر لباس‌های با رنگ‌های تیره‌تر و سایزهای بزرگ‌تر است. در تحلیل این پدیده، پژوهشگران مستقر در استانداری، تصاویر منتشرشده در شبکه‌های مجازی بازیکنان باشگاه تراکتورسازی را بررسی کرده و به این نتیجه رسیدند که این موضوع ناشی از طیف رنگی پوشش بازیکنان در این تصاویر است. همچنین آن‌ها برنامه‌ریزی کردند تا به کمک این بازیکنان کمپینی تبلیغاتی برای افزایش گرایش به ورزش عمومی در استان راه‌اندازی کنند.»

- (۱) در این متن اهداف توصیف، تبیین و پیش‌بینی روان‌شناسی تجربی پی گرفته شده است.
- (۲) پژوهشگران مستقر در استانداری به جهت تبیین و کنترل پدیده‌های رصدشده فعالیت‌هایی داشته‌اند.
- (۳) بررسی تصاویر منتشرشده در شبکه‌های اجتماعی و یافتن رابطهٔ میان آن و آمار منتشرشده ناظر به هدف تبیین است.
- (۴) با توجه به تبیین بیان‌شده می‌توانیم پیش‌بینی کنیم که با تغییر طیف رنگی تصاویر منتشرشده آمار نمایشگاه متفاوت خواهد شد.

روش علمی

۷۷- رکن اساسی روش تجربه چیست و روش‌های ارائه‌شده در علم تجربی در کدام حیطة قابل اجرا هستند؟

- (۱) آزمایش و تجربه - امور مشاهده‌پذیر به طور مستقیم
- (۲) مشاهده و تجربه - امور مشاهده‌پذیر به طور مستقیم و غیرمستقیم
- (۳) آزمایش و تجربه - امور مشاهده‌پذیر به طور مستقیم و غیرمستقیم
- (۴) مشاهده و تجربه - امور مشاهده‌پذیر به طور مستقیم

(آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

۷۸- روش‌های علوم تجربی تنها در کدام حیطة قابل اجرا و معتبر است و چه نوع گزاره‌ای «علمی» محسوب می‌شود؟

- (۱) امور معقول - حاصل بررسی با روش‌های قابل اندازه‌گیری و دقیق باشد.
- (۲) امور محسوس - براساس منابع کسب آگاهی به شکل صحیح و معتبر بیان شده باشد.
- (۳) امور محسوس - حاصل بررسی با روش‌های قابل اندازه‌گیری و دقیق باشد.
- (۴) امور معقول - براساس منابع کسب آگاهی به شکل صحیح و معتبر بیان شده باشد.

۷۹- به ترتیب هر یک از جملات زیر به کدام مؤلفه در تعریف «روش علمی» اشاره دارد؟

- جریان رسیدن به هدف را می‌گویند.
- تفاوت مواجههٔ دانشمند با فرد عادی در آن است.
- به دنبال ابهام‌زدایی و روشن‌سازی است.
- بدون وجود آن اقدام انجام‌شده نتیجه‌بخش نخواهد بود.

- (۱) فرایند - موقعیت نامعین - نظام‌داربودن - در جست‌وجو بودن
- (۲) هدفمندی - موقعیت نامعین - نظام‌داربودن - در جست‌وجو بودن
- (۳) هدفمندی - روش علمی - در جست‌وجو بودن - نظام‌داربودن
- (۴) فرایند - روش علمی - نظام‌داربودن - در جست‌وجو بودن

۸۰- «نهال برای فهمیدن این‌که استفادهٔ بیش از حد از نرم‌افزارهای مسیریابی چه میزان بر حافظهٔ افراد اثر می‌گذارد، به کتابخانهٔ ملی رفته و تحقیقات مرتبط با این موضوع را جست‌وجو می‌کند.» با توجه به کاربردی‌ترین تعریف روش علمی، کدام یک از موارد زیر در این روش تحقیق وجود ندارد؟

- الف) موقعیت نامعین ب) نظام‌داربودن پ) فرایندی‌بودن ت) تعریف عملیاتی
- (۱) الف - ب (۲) ب - پ (۳) الف - ت (۴) ب - ت

۸۱- مهم‌ترین تفاوت دانشمند با فرد عادی در مواجهه با مسائل چیست؟

- (۱) دانشمند هدف مشخصی دارد، ولی فرد عادی هدف مشخصی ندارد.
- (۲) دانشمند به دنبال ابهام‌زدایی و روشن‌سازی است، ولی فرد عادی به دنبال رفع نیازهای خود است.
- (۳) دانشمند از مبدأ به سمت مقصد پیوسته در حال حرکت است، ولی فرد عادی سمت و سوی مشخصی ندارد.
- (۴) دانشمند از ضوابط و قواعد مشخصی تبعیت می‌کند، ولی فرد عادی روش‌های خاص خود را دارد.

۸۲- کدام عبارت در ارتباط با تعریف روش علمی نادرست است؟

- (۱) علت نتیجه‌بخش بودن اقدامات دانشمند هدفمندبودن روش اوست.
- (۲) در جست‌وجوی چیزی بودن بیانگر مفهوم «فرایندی» بودن روش علمی است.
- (۳) در مواجهه با مسئله اقدام فرد عادی و دانشمند هر دو هدفمند است.
- (۴) موقعیت‌های ناشناخته از طریق «طرح مسئله» شناسایی می‌شود.

۸۳- کدام یک از عبارت‌های زیر، از اشتباهات دانشمندان علم تجربی است؟

- (۱) کسب اطلاعات در مورد موجودات غیرمحسوس از طریق سایر منابع کسب شناخت
- (۲) اظهار نظر در مورد موضوعاتی که امکان مشاهدهٔ مستقیم و تجربی آن‌ها وجود ندارد.
- (۳) تکیه‌کردن بر نظریه‌ها و مبانی و سایر منابع کسب شناخت
- (۴) اظهار نادانی در مواجهه با موجودات غیرمحسوس و اظهار ناتوانی در بررسی آن‌ها

۸۴- در روش علمی به دنبال چه چیزی هستیم و در جست‌وجوی چیزی بودن کدام ویژگی را باعث می‌شود؟

- (۱) روشن کردن موقعیت نامعین - هدفمندی
(۲) روشن کردن موقعیت نامعین - رعایت ضوابط و قواعد
(۳) شناسایی موقعیت نامعین - هدفمندی
(۴) شناسایی موقعیت نامعین - رعایت ضوابط و قواعد

۸۵- کدام یک از عبارات‌های زیر در خصوص روش علمی و ویژگی‌های آن نادرست است؟

- (۱) با تغییر در نظریات و مبانی غیرتجربی، نظریه علمی مربوط به آن نیز متحول خواهد شد.
(۲) صحیح‌ترین تعریفی که از روش علمی تاکنون ارائه شده، عبارت است از: فرایند جست‌وجوی باقاعده و نظام‌دار برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین.
(۳) تمثیل وجود نور در تاریکی اشاره به ابهام‌زدایی دانشمند از موقعیت نامعین دارد.
(۴) در بررسی میزان هوش دانش‌آموزان با استفاده از تست و کسرها، نمونه بهره هوشی، ما را به مفهومی مشترک از هوش می‌رساند.

۸۶- به ترتیب «شناسایی موقعیت‌های ناشناخته و مجهول» و «روشن‌سازی موقعیت نامعین» از طریق کدام مفاهیم صورت می‌گیرد؟

- (۱) استفاده از ابزارهای دقیق و عینی - فرضیه‌سازی
(۲) طرح مسئله - روش علمی
(۳) رعایت ویژگی تعریف عملیاتی - فرضیه‌سازی
(۴) پاسخ اولیه به مسئله‌های علمی - روش علمی

۸۷- کدام گزینه در رابطه با «توصیف» به عنوان یکی از اهداف علم روان‌شناسی نادرست است؟

- (۱) منظور از توصیف، بیان دقیق و روشن از چستی مفهوم مورد نظر است.
(۲) یک نمونه از توصیف دقیق بیان همین مطلب است که: «پسرها از دخترها پرخاشگرترند» زیرا ویژگی پسر را مطرح کرده است.
(۳) در توصیف، روان‌شناس نباید تحت تأثیر پیش‌داوری شخصی قرار بگیرد ولی غالباً این اتفاق می‌افتد.
(۴) معرفی کردن هوش افراد از طریق آزمون سازگاری، نمونه یک توصیف عملیاتی و دقیق است.

۸۸- کدام عبارت در زمینه روش علمی نادرست است؟

- (۱) دانشمندان علوم تجربی در مواجهه با موجودات غیر قابل مشاهده باید از تبیین‌های مستند به دیگر منابع معرفتی استفاده کنند.
(۲) دانشمندان علوم تجربی در مواجهه با موجودات غیرمحسوس تنها چیزی که می‌توانند ادعا کنند «نمی‌دانم» است.
(۳) دانشمندان علوم تجربی نمی‌توانند از نظریات وحیانی غیرتجربی بهره ببرند، چون رکن اساسی روش این دانشمندان مشاهده و تجربه است.
(۴) دانشمندان علوم تجربی می‌توانند بر روی پدیده‌هایی که با هر یک از حواس پنج‌گانه قابل بررسی است به تحقیق و پژوهش بپردازند.

۸۹- درستی و نادرستی عبارات زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- فرضیه‌ها در صورت تأیید، به اصل تبدیل می‌شوند و اصول در صورت پذیرفته‌نشدن باعث طرح فرضیه‌های دیگر می‌شوند؛ پس «فرضیه و اصل» رابطه دوسویه دارند.
- به دلیل دوربودن دانشمندان علوم تجربی از جهت‌گیری‌های ذهنی و پیش‌فرض‌های نظری، توصیف پدیده‌ها در علم تجربی کاملاً دقیق و روشن است.
- هیچ یک از موضوعاتی که به طور مستقیم قابل مشاهده نیستند را نمی‌توان با روش تجربی بررسی کرد؛ بنابراین باید برای بررسی چنین پدیده‌هایی از سایر منابع کسب دانش بهره برد.

- تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان و نادرست انجام‌شدن آزمایش‌های قبلی معلول کنار گذاشته شدن فرضیه‌های تأییدشده است.

- (۱) نادرست - نادرست - درست - درست
(۲) نادرست - نادرست - نادرست - درست
(۳) نادرست - نادرست - درست - نادرست
(۴) درست - درست - نادرست - درست

۹۰- درستی و نادرستی گزاره‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- دانشمندان از طریق «طرح مسئله» به ابهام‌زدایی و روشن‌سازی موقعیت نامعین دست می‌یابند.
- روش‌ها و ابزارهای مورد تأیید علم تجربی فقط در حیطه‌های محدود به حواس پنج‌گانه معتبر است.
- زمانی که موضوع مورد بررسی، محسوس نباشد، پژوهشگران علم تجربی باید اظهار به ندانستن خود کنند.
- تلاش و اقدام بدون در نظر گرفتن خواسته و مقصد، نمی‌تواند فایده‌مند و مثمر ثمر باشد.

- (۱) درست - نادرست - نادرست - درست
(۲) درست - درست - درست - درست
(۳) نادرست - درست - نادرست - نادرست
(۴) نادرست - درست - درست - درست

۹۱- محقق به دنبال بررسی «تأثیر نوع ورزش بر میزان مشارکت جمعی دانش‌آموزان» است. این محقق قصد دارد، مشارکت جمعی را به صورت دقیق اندازه‌گیری کند. موفقیت وی به چه چیزی بستگی دارد و چه نتیجه‌ای به همراه دارد؟

(فارج ایشور ۹۸، با اندکی تغییر)

- (۱) شروع با طرح مسئله - مشخص‌شدن موقعیت نامعین
(۲) تعریف عملیاتی متغیر - رسیدن به مفهومی مشترک
(۳) استفاده از روش علمی - روشن‌سازی موقعیت نامعین
(۴) نظام‌دارکردن روش مورد استفاده - رسیدن به یافته‌های یکسان

۹۲- اگر بخواهیم براساس روش علمی، رابطه بین «اثربخشی آموزش مهارت حل مسئله بر اضطراب امتحان دانش‌آموزان» را بررسی کنیم، درستی یا نادرستی عبارات‌های زیر به ترتیب کدام است؟

- متغیرها باید به صورت عملیاتی تعریف شوند تا قابل اندازه‌گیری باشند.
- این مطالعه ممکن است الهام‌گرفته از آزمایش دیگری باشد.
- متغیرهای پژوهش، آموزش، میزان اضطراب و دانش‌آموزان است.
- علم تجربی نمی‌تواند به این سؤال، پاسخ «نمی‌دانم» بدهد.

- (۱) درست - درست - نادرست - درست
(۲) نادرست - نادرست - درست - نادرست
(۳) نادرست - نادرست - درست - درست
(۴) درست - درست - درست - درست

۹۳- در کدام یک از فرضیه‌های زیر، تکرار یافته‌ها ساده‌تر است؟

- (۱) بین علاقه به تحصیلات و میزان رضایت از زندگی افراد، رابطه وجود دارد.
(۲) میزان هوش افراد با میزان موفقیت آن‌ها در زندگی رابطه مستقیم دارد.
(۳) مقدار ترشح آدرنالین با شدت تجربه اضطراب رابطه مستقیم دارد.
(۴) اتفاقات دوران کودکی، بر شخصیت افراد در بزرگسالی اثر می‌گذارد.

۹۴- پژوهشگری می‌خواهد این مسئله که «آیا درمان دارویی بر اضطراب امتحان دختران دبیرستانی مقطع متوسطه دوم شهر تهران تأثیرگذار است؟» را مورد بررسی قرار دهد. متغیرهای اصلی پژوهش او چه هستند؟

- (۱) دختران دبیرستانی - اضطراب امتحان
- (۲) شهر تهران - مقطع تحصیلی
- (۳) اضطراب امتحان - درمان دارویی
- (۴) نتایج امتحان - درمان دارویی

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۹۵- به ترتیب درستی یا نادرستی عبارتهای زیر کدام است؟

- موضع دانشمندان علوم مختلف نسبت به سایر منابع کسب آگاهی، «نمی‌دانم» است.
 - «شناسایی مجهولات» در تعریف روش علمی با مفهوم «طرح مسئله» مرتبط است.
 - در روش علمی، هر متغیر اصلی پژوهشی که در فرضیه مطرح می‌شود باید تعریف عملیاتی شود.
- (۱) درست - درست - نادرست
 - (۲) نادرست - درست - درست
 - (۳) درست - نادرست - نادرست
 - (۴) نادرست - درست - نادرست

۹۶- در فرضیه «نمره‌های نحوه ارائه پروژه در دانشجویان ترم اول دختر که از قدرت کلامی بیشتری برخوردارند نسبت به دانشجویان ترم اول که از این قدرت برخوردار نیستند، بیشتر است.» کدام یک از متغیرهای زیر متغیرهای اصلی پژوهش هستند؟

- (۱) جنسیت - نمره ارائه پروژه
- (۲) قدرت کلامی - نمره ارائه پروژه
- (۳) ترم دانشگاه - جنسیت
- (۴) جنسیت - قدرت کلامی

۹۷- یافته‌های یک تحقیق علمی نشان داد که تماشای فیلم‌های خشونت‌آمیز موجب افزایش پرخاشگری کودکان می‌شود، در چند تحقیق دیگر که در موقعیت‌های مشابه انجام شد، نیز همین یافته به دست آمد. این یافته‌های تحقیقاتی کدام ویژگی روش علمی را نشان می‌دهد و مستلزم رعایت کدام نکته است؟

- (۱) کنترل - در جست‌وجوی چیزی بودن
- (۲) مشاهده - تبدیل متغیر به عدد
- (۳) تکرارپذیری - تابع قواعد مشخص بودن
- (۴) تعریف عملیاتی - اندازه‌گیری دقیق متغیر

(سراسری ۹۹، با اندکی تغییر)

۹۸- یک روان‌شناس قصد دارد در یک پژوهش علمی، اضطراب ابتلاء به بیماری کووید - ۱۹ (کرونا) را در بین بزرگسالان بررسی کند، کدام مورد، برای این که خوانندگان این پژوهش، مفهوم اضطراب ابتلاء به این بیماری را تقریباً به طور مشابه درک کنند، لازم است و چه مفهومی دارد؟

- (۱) توصیف - بیان چستی پدیده‌ها
- (۲) ارائه فرضیه - بیان پاسخ خردمندانه به مسئله‌های علمی
- (۳) تعریف نظری - بیان روشن و دقیق از مفهوم مورد نظر
- (۴) تعریف عملیاتی - بیان نحوه اندازه‌گیری و نسبت‌دادن عدد به ویژگی‌های اشیا و افراد

۹۹- در فرضیه «مقدار تشویق کلامی معلمان در سال‌های ابتدایی تحصیلی بر افزایش انگیزه دانش‌آموزان دختر تأثیر مثبت دارد»، کدام گزینه می‌تواند «تعریف عملیاتی» از یکی از متغیرهای اصلی پژوهش باشد؟

- (۱) تعداد معلمانی که از تشویق کلامی استفاده کرده‌اند و تعداد دانش‌آموزانی که بیش از سه بار مورد تشویق قرار گرفته‌اند.
 - (۲) تعداد دفعاتی که معلم در هر جلسه ۶۰ دقیقه‌ای تدریس، رفتار دانش‌آموزی را با واژه‌هایی مانند احسنت، مرحبا، عالی بود و ... تأیید می‌کند.
 - (۳) انگیزه نیرویی است که باعث می‌شود دانش‌آموزان به یادگیری اشتیاق داشته و رفتار درس‌خواندن را در آن‌ها بیشتر مشاهده کنیم.
 - (۴) مقایسه نمره‌های امتحانی دانش‌آموزانی که بیش از همه تشویق شده‌اند با دانش‌آموزانی که هرگز تشویق نشده‌اند.
- ۱۰۰- پاسخ به سؤالات زیر در کدام گزینه آمده است؟

- دلیل دشواری رسیدن به یافته‌های یکسان در آزمایشات روان‌شناسی چیست؟
- کدام یک متغیر نیستند؟

- دلیل عدم توانایی روش‌های تجربی در پاسخ‌دادن به بسیاری از پرسش‌های بشر چیست؟

- (۱) رعایت مسائل اخلاقی - واحد اندازه‌گیری مسافت دوندها - دشواری تکرارپذیری موضوعات انسانی
- (۲) پیچیدگی انسان - میزان انگیزه فرد برای دودیدن - دشواری تعریف عملیاتی متغیرهای روان‌شناختی
- (۳) تأثیر ارزش‌ها در نگاه - جنسیت دوندها - دشواری تعریف عملیاتی متغیرهای روان‌شناختی
- (۴) ناتوانی در تعریف عملیاتی پدیده‌ها - سرعت حرکت فرد دونده - دشواری تکرارپذیری موضوعات انسانی

(فارج از کشور ۱۴۰۰)

۱۰۱- کدام مورد در خصوص پدیده‌هایی که در پژوهش‌های روان‌شناسی مورد مطالعه قرار می‌گیرد درست است؟

- (۱) رابطه این پدیده‌ها با استفاده از مشاهدات تجربی بررسی می‌شود.
- (۲) پیش‌بینی و کنترل این پدیده‌ها به سهولت و راحتی صورت می‌گیرد.
- (۳) تبیین مشخص و واحدی در مورد علل رخ‌دادن این پدیده‌ها وجود ندارد.
- (۴) با تعریف عملیاتی این پدیده‌ها می‌توان به راحتی در پژوهش‌های مختلف به نتایج یکسان در مورد آن‌ها رسید.

۱۰۲- کدام یک از موارد زیر باعث می‌شود که محققین به برداشت یکسان یا تقریباً یکسان از پدیده مورد بررسی برسند؟

- (۱) حافظه به معنای نگه‌داری اطلاعات تفسیرشده در ذهن برای مدت یک لحظه تا تمام عمر و به یاد آوردن آن‌ها در مواقع لزوم است.
- (۲) مرور کارآمد یعنی دانش‌آموز مطلبی را که صبح سر کلاس آموخته حداکثر تا ۷ ساعت بعد مرور کند.
- (۳) شدت اعتیاد با مقدار دوز ماده مخدری که فرد طی ۲۴ ساعت مصرف می‌کند، مشخص می‌شود.
- (۴) محققین میزان اثر داروی ضدافسردگی را از بیمارانی که به مدت سه ماه متوالی در بیمارستان بستری و تحت درمان بوده‌اند، تعیین می‌کنند.

۱۰۳- محقق به دنبال بررسی «اثر تنبیه بدنی بر روی میزان اعتمادبه‌نفس کودکان پسر در پایه اول ابتدایی» است. در ارتباط با این موضوع کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) استفاده از آزمون «اعتمادبه‌نفس»، رسیدن به مفهومی مشترک از این پدیده را امکان‌پذیر می‌سازد.
- (۲) «میزان تنبیه بدنی»، «میزان اعتمادبه‌نفس» و «پایه تحصیلی» متغیرهای اصلی این پژوهش هستند.
- (۳) این تحقیق به دلیل رعایت مسائل اخلاقی، با محدودیت‌هایی در رسیدن به یافته‌های یکسان مواجه است.
- (۴) برخی از متغیرهای اصلی این پژوهش قابلیت تعریف عملیاتی دارند.

۱۰۴- درستی یا نادرستی عبارتهای زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- پژوهشی که تعریف عملیاتی متغیرهای آن صورت نگرفته باشد، نمی‌تواند تکرارپذیر باشد.
- مهم‌ترین تفاوت فرد عادی و دانشمند در فرایند روش علمی، هدفمندی دانشمند است.
- تغییر در نظریات زیربنایی منابع غیرتجربی، موجب تغییر در فرضیات و نظریات مربوط به آن در علم تجربی می‌شود.
- دانشمند برخوردی دوگانه با موقعیت نامعین دارد؛ هم آن را شناسایی کرده و هم آن را روشن می‌سازد.

- (۱) درست - نادرست - درست - درست
- (۲) درست - نادرست - نادرست - درست
- (۳) نادرست - درست - نادرست - نادرست
- (۴) درست - درست - نادرست - نادرست

۱۰۵- در فرضیه «روش تدریس معلم‌هایی که در آن دانش‌آموزان فعالانه نقش دارند از روش تدریس معلم‌هایی که دانش‌آموزان در آن منفعل هستند، بر یادگیری کودکان دبستانی مؤثرتر است»، در کدام گزینه تعریف عملیاتی یکی از متغیرها آمده است؟

- (۱) یادگیری کودکان با ارزیابی توانایی به‌کارگیری مطالب آموزش داده شده در موقعیت‌های دیگر به دست می‌آید.
- (۲) روش تدریس منفعل با میزان تسلط معلم به درس و مهارت او در تدریس مشخص می‌شود.
- (۳) یادگیری کودکان با نمره آزمونی که بلافاصله پس از پایان کلاس درس از آن‌ها گرفته می‌شود تعیین می‌گردد.
- (۴) روش تدریس فعال با میزان همکاری ثمربخشی که دانش‌آموزان با معلم خود دارند تعیین می‌گردد.

۱۰۶- استادی برای این‌که ببیند آیا مسائل عاطفی می‌تواند بر میزان یادگیری دانشجویانش اثر بگذارد در کلاس (الف) از مزایا و کاربردهای درسی که قرار است با هم بخوانند مدت‌ها صحبت کرده و آن‌ها را به شدت به موضوع درسی‌شان مشتاق کرد و در کلاس (ب) از بی‌اهمیت‌بودن و بی‌خاصیت‌بودن همان درس دقایق طولانی صحبت کرد و همین روال را در هر جلسه در بین تدریس دروس ادامه می‌داد و در پایان ترم متوجه شد که کلاس (الف) نمرات بالاتری کسب کرده‌اند. در موضوع مورد بررسی استاد، متغیرهای اصلی پژوهش چه بوده‌اند و روش او فاقد کدام‌یک از مفاهیم مهم در تعریف علم تجربی بوده است؟

- (۱) عوامل عاطفی و میزان یادگیری - رعایت ضوابط و قوانین علمی
- (۲) عوامل عاطفی و موضوع درس - هدفمندی
- (۳) میزان یادگیری و شیوه تدریس - فرایندبودن
- (۴) شیوه تدریس و موضوع درس - مشخص کردن موقعیت نامعین

۱۰۷- علت محدودیت روش علم تجربی در پاسخ به پرسش‌های بشر به کدام موضوع مربوط می‌شود؟

- (۱) تغییر در نیازهای فرهنگی و اجتماعی و زیستی
- (۲) گذشت زمان و افزایش اطلاعات
- (۳) تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های علم
- (۴) تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌ها

۱۰۸- در مورد ارتباط بین مفاهیم، کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) اقدام بدون هدف ← تفاوت فرد عادی با دانشمند
- (۲) دلیل دشواری رسیدن به یافته‌های یکسان در روان‌شناسی ← تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی
- (۳) علت محدودیت در تبیین پدیده‌های انسانی ← پیچیدگی انسان
- (۴) رسیدن به برداشت یکسان از مفهوم پدیده‌ها ← تعریف عملیاتی

۱۰۹- تعدادی از مدارس برای پذیرش دانش‌آموز، سعی می‌کنند دانش‌آموزان باهوش را ثبت نام کنند؛ کدام عبارت در این ارتباط می‌تواند تعریف عملیاتی هوش باشد؟

- (۱) متغیری است که توسط آزمون ریون اندازه‌گیری می‌شود.
- (۲) توانایی دانش‌آموز در پاسخ‌دادن به سؤالات مصاحبه‌کننده است.
- (۳) قدرت و سرعت پاسخ‌دادن به سؤالات دروس سال گذشته است.
- (۴) ظرفیت دانش‌آموز برای کسب اطلاعات و یادگیری است.

۱۱۰- تعریف عملیاتی سطح HDL کلسترول در خون افراد در مقایسه با ارزیابی درست‌بودن قضاوت یک قاضی با سهولت بیشتری همراه است؛ در ارتباط با این موضوع کدام گزینه درست است؟

- (۱) اندازه‌گیری دقیق سطح کلسترول منجر به تعریفی دقیق، روشن و کمی از HDL می‌شود.
- (۲) برداشت یکسان یا تقریباً یکسان از سطح کلسترول با تکرار دقیق آزمایشات انجام می‌شود.
- (۳) تعاریف دقیق کلسترول و قضاوت تعاریفی هستند که به نتایج یکسان در آزمایش‌های مکرر می‌انجامد.
- (۴) برای اندازه‌گیری سطح کلسترول در خون ابزار دقیق‌تری از نحوه اندازه‌گیری میزان درستی قضاوت یک قاضی وجود دارد.

۱۱۱- به کدام‌یک از دلایل زیر روش علمی در روان‌شناسی نتوانسته است به همه مجهولات بشر پاسخ دهد؟

- (۱) غیر قابل تکرار بودن تحقیقات روان‌شناسی
- (۲) رعایت مسائل اخلاقی و پیچیدگی موضوعات پژوهش انسان‌ها
- (۳) قاعده‌مند و نظام‌دار بودن روش علمی
- (۴) ناتوانی در تعریف عملیاتی بسیاری از پدیده‌ها

۱۱۲- به چه علت رعایت ویژگی تکرارپذیری در بررسی میزان تأثیر تنبیه در پرخاشگری کودکان و نوجوانان، دشوار است؟

- (۱) عدم توانایی روان‌شناسان در دوری از پیش‌داوری و بی‌طرفی
- (۲) ناتوانی در تعریف دقیق و قابل اندازه‌گیری از تنبیه و پرخاشگری
- (۳) پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان و رعایت مسائل اخلاقی
- (۴) ناتوانی در رسیدن به مفهومی مشترک از شدت تنبیه و پرخاشگری

۱۱۳- میزان تکرارپذیری یافته‌های به‌دست‌آمده در کدام مورد بیشتر از سایر موارد است؟

- (۱) مدت‌زمان آموزش مفاهیم هندسی در افزایش میزان خون‌رسانی در نوروهای نیم‌کره راست دانش‌آموزان اثر می‌گذارد.
- (۲) تأکید بر کلمه‌خوانی در سیستم آموزشی مانع از پردازش مفهوم‌خوانی و باعث اختلال در یادگیری می‌شود.
- (۳) میان پایین‌آمدن دوپامین بدن و افزایش افسردگی و خلق پایین رابطه وجود دارد.
- (۴) کودکانی که در سنین پایین‌تر به مهد کودک رفته‌اند، وابستگی کم‌تری به مادران خود نشان می‌دهند.

۱۱۴- با مطالعه کدام گزینه می‌توان به مفهومی مشترک از هوش هیجانی (EQ) رسید؟

- (۱) افراد دارای هوش هیجانی خویشتن‌دار بوده و سریع واکنش نشان نمی‌دهند و افراد بالاتر از ۲۵ سال عموماً هوش هیجانی بیشتری دارند.
 - (۲) از مشخصات داشتن هوش هیجانی، توانایی همدلی کردن است که در مصاحبه‌های طولانی‌تر از ۴۵ دقیقه نمود بیشتری دارد.
 - (۳) افرادی که هوش هیجانی دارند در حسرت گذشته باقی نمی‌مانند و سعی می‌کنند از هر ۵ فرصت پیش‌آمده حداقل از یکی از آن‌ها استفاده کنند.
 - (۴) در یک پرسش‌نامه که دارای ۸۰ سؤال بوده است، گرفتن امتیازی بین ۵۵ تا ۶۵ نشان‌دهنده درجه بالای هوش هیجانی است.
- ۱۱۵- محققی به دنبال بررسی نقش اعتمادبه‌نفس بر روی میزان افسردگی جوانان است. او به این منظور تعدادی از دانشجویان را انتخاب کرده و سعی می‌کند در شرایط مختلف اعتمادبه‌نفس آن‌ها را دچار خدشه کند و سپس میزان افسردگی این گروه را با سایر دانشجویان از طریق آزمون افسردگی بک مقایسه کند. کدام عبارت در مورد روش این محقق درست است؟

- (۱) در روش او هیچ‌کدام از متغیرهای اصلی پژوهش تعریف عملیاتی نشده‌اند.
- (۲) روش او تکرارپذیر نمی‌باشد، چون متغیرهای مورد پژوهش او پیچیده هستند.
- (۳) در روش او نمی‌توان به برداشت یکسان یا تقریباً یکسان از افسردگی رسید.
- (۴) در روش او به دلیل عدم رعایت مسائل اخلاقی نمی‌توان به یافته‌های یکسان در آزمایش‌های متعدد رسید.

تعریف روان‌شناسی

۱۱۶- کدام یک از گزینه‌های زیر از علل نرسیدن به یک نظریه واحد در علم نیست؟

- (۱) تغییر در نیازهای زیستی و اجتماعی و زیستی
 - (۲) تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های علم
 - (۳) گذشت زمان و افزایش اطلاعات
 - (۴) پیچیدگی در موضوعات علوم، به‌خصوص علم روان‌شناسی
- ۱۱۷- کدام یک از روابط علت و معلولی مطرح‌شده درست هستند؟
- (الف) گذشت زمان → تغییر در توصیف و تبیین‌های موجود در یک علم
- (ب) ناتوانی در پاسخ‌دادن به بسیاری از پرسش‌های بشر → پیچیدگی انسان
- (پ) تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی → نرسیدن به نظریه واحد و دیدگاهی منسجم در تعریف یک علم
- (ت) دشواری رسیدن به یافته‌های یکسان در روان‌شناسی → محدودیت روش علمی در تبیین پدیده‌های انسانی
- (۱) الف - ب (۲) الف - ب - ت (۳) الف - ت (۴) ب - پ - ت

۱۱۸- کدام عبارت در مورد «فرایندهای ذهنی» درست است؟

- (۱) اگرچه غیر قابل مشاهده‌اند، ولی مورد مطالعه تجربی قرار می‌گیرند.
- (۲) هرچند در حیوانات وجود ندارند، ولی می‌توانند به رفتار درآیند.
- (۳) به واسطه آثار و کارکردهای قابل مشاهده آن‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرند و مختص انسان‌ها هستند.
- (۴) در صورتی قابل مشاهده و بررسی می‌شوند که به رفتار درآیند.

۱۱۹- به ترتیب هر یک از جملات زیر اشاره به کدام وجه تعریف روان‌شناسی دارد؟

- جمع‌آوری پول برای کودکان تحت پوشش محک، احساس خوبی از انسان‌دوستی در ما برانگیخته می‌کند.
- با نگاه به بازار کار، سعی می‌کنید رشته تحصیلی دانشگاه را انتخاب کنید.
- مشاور مدرسه به دانش‌آموزان نحوه برنامه‌نویسی را می‌آموزد.

- (۱) شناخت - شناخت - رفتار (۲) رفتار - رفتار - رفتار (۳) شناخت - رفتار - شناخت (۴) رفتار - شناخت - شناخت

۱۲۰- کدام عبارت در مورد تعریف روان‌شناسی درست است؟

- (۱) پیچیدگی موضوع مورد مطالعه در روان‌شناسی علت نبودن دیدگاهی منسجم در تعریف این علم است.
- (۲) نبودن یک نظریه واحد و منسجم در تعریف علم روان‌شناسی باعث تغییر در توصیف و تبیین‌های موجود در این علم شده است.
- (۳) تغییر در توصیف و تبیین‌های موجود در روان‌شناسی باعث افزایش اطلاعات در آن شده است.
- (۴) گذشت زمان و تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های علم روان‌شناسی نتوانسته مانع از رسیدن به یک تعریف جامع از آن شود.

۱۲۱- کدام یک از فعالیت‌های زیر به موضوعی مربوط می‌شود که در بسیاری از آزمایش‌ها تفاوت جدی و بنیادی میان انسان و حیوان گذاشته نمی‌شود؟

- (۱) به خاطر آوردن موفقیت فرزند، احساس خوشایندی به مادر می‌دهد. (۲) کودکان صورت مادرانشان را تشخیص داده و می‌شناسند.
- (۳) مادر برای انجام کارهای خود در طی هفته برنامه‌ریزی می‌کند. (۴) کودکان هنگام خستگی و نیاز به استراحت می‌خوابند.

(آزمون‌های آزمایشی قبلی سبز)

۱۲۲- کدام گزینه درباره رفتارها و شناخت‌های موجود در این موقعیت درست است؟

«مادر علی از او خواست تا از سوپرمارکت اجناسی را برای او خریداری کند و از آن‌جا که تعداد اجناس زیاد بود پیشنهاد کرد آن‌ها را در برگه‌ای یادداشت کند تا چیزی را فراموش نکند؛ ولی علی اصرار داشت که به راحتی می‌تواند همه آن‌چه باید خریداری شود را به خاطر بسپارد؛ اما به محض ورود به فروشگاه، تمرکزش را از دست داد و احساس کرد چند قلم از اجناس را فراموش کرده است. علی از عصبانیت، دستانش را محکم به هم کوبید و از فروشگاه خارج شد.»

- (۱) خواستن: شناخت - یادداشت کردن: رفتار - به خاطر سپردن: شناخت
- (۲) کوبیدن دستان به هم: شناخت - به خاطر سپردن: شناخت - خریداری کردن: رفتار
- (۳) از دست دادن تمرکز: شناخت - خریداری کردن: رفتار - خواستن: رفتار
- (۴) یادداشت کردن: شناخت - کوبیدن دستان به هم: رفتار - از دست دادن تمرکز: شناخت

۱۲۳- مریم برای مشکلاتی که اخیراً با آن مواجه شده، به روان‌شناس مراجعه کرده است و خود را این‌طور توصیف می‌کند: «اخیراً خیلی زود عصبانی می‌شوم و سر پسر چهارساله‌ام جیغ می‌کشم. به طوری که اضطرابم به فرزندم هم منتقل شده و او هم مدام به دوستانش پرخاشگری می‌کند.»

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

- به ترتیب قسمت‌هایی که زیر آن خط کشیده شده، نشان‌دهنده کدام موضوع مورد مطالعه در روان‌شناسی است؟
- (۱) فرایند ذهنی - رفتار - فرایند ذهنی - رفتار
(۲) فرایند ذهنی - فرایند ذهنی - رفتار - فرایند ذهنی
(۳) رفتار - رفتار - فرایند ذهنی - رفتار
(۴) رفتار - فرایند ذهنی - رفتار - فرایند ذهنی

۱۲۴- دادگاهی برای تعیین مالکیت خانه‌ای در حال برگزاری است. هر یک از موقعیت‌های توصیف‌شده زیر به ترتیب مصداق کدام یک از ابعاد تعریف جامع روان‌شناسی است؟

- پس از اعلام دادگاه، مدعین جلسه به سمت جایگاه‌های مربوط به خود حرکت می‌کنند.
- با توجه به گذشت سال‌ها، یکی از شاهدین به سختی می‌تواند جزئیات وقایع را به خاطر بیاورد.
- پس از اعلام حق مالکیت، آقای سعیدی مشقت خود را گره کرده و به سمت وکیلش می‌رود.
- دفاعیه‌های ایرادشده و اسناد ارائه‌شده به نحوی هستند که برای قاضی انتخاب فرد ذی‌حق دشوار است.
- (۱) شناخت - رفتار - شناخت - رفتار
(۲) رفتار - شناخت - شناخت - شناخت
(۳) رفتار - شناخت - رفتار - شناخت
(۴) شناخت - رفتار - رفتار - رفتار

۱۲۵- ترتیب درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر در کدام گزینه آمده است؟

- از جمله دلایل عدم وجود تعریف واحد از علم روان‌شناسی تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی است.
- فرایندهای ذهنی از اموری هستند که در ذهن اتفاق می‌افتند؛ بنابراین احساسات و هیجانات فرایند ذهنی محسوب نمی‌شوند.
- مطالعه رفتار و فرایندهای ذهنی محدود به انسان نیست و در بسیاری از آزمایشات تفاوت جدی و بنیادی میان انسان و حیوان گذاشته نمی‌شود.
- اگرچه فرایندهای ذهنی به طور مستقیم قابل مشاهده نیستند، ولی دانشمندان علم تجربی می‌توانند آن‌ها را مورد بررسی علمی قرار دهند.

- (۱) درست - نادرست - درست - نادرست
(۲) درست - درست - درست - نادرست
(۳) نادرست - نادرست - نادرست - درست
(۴) نادرست - نادرست - نادرست - درست

۱۲۶- خانمی پس از زایمان فرزندش دچار افسردگی شده است و حالت‌های زیر را از خود نشان می‌دهد. به ترتیب بگویید هر یک از این حالات بیانگر کدام موضوع است.

- خوابیدن‌های مکرر و پی‌درپی بدون در نظر گرفتن اوقات شب و روز
- تنگی نفس همراه با تپش قلب و نبض سریع
- بی‌اعتنایی به گریه نوزاد و خیره‌بودن به یک نقطه
- (۱) شناخت - رفتار - رفتار - شناخت
(۲) شناخت - رفتار - رفتار - شناخت
(۳) رفتار - شناخت - رفتار - رفتار
(۴) رفتار - شناخت - شناخت - رفتار

۱۲۷- ترتیب درستی یا نادرستی عبارت‌های زیر در کدام گزینه آمده است؟

- در بسیاری از آزمایش‌های مربوط به رفتار و فرایندهای شناختی تفاوت جدی و بنیادی میان انسان و حیوان گذاشته نمی‌شود.
- رفتار در حیوانات هم وجود دارد، ولی حیوانات فاقد شناخت هستند.
- فرایندهای ذهنی که موضوع روان‌شناسی است، صرفاً شامل سطوح مختلف شناخت می‌شود.
- روان‌شناسی نوین در تبیین موضوعات مورد مطالعه با واژه «شناخت» بسیار سروکار دارد.

- (۱) درست - نادرست - درست - نادرست
(۲) نادرست - نادرست - نادرست - درست
(۳) درست - درست - نادرست - درست
(۴) نادرست - درست - درست - درست

۱۲۸- در رابطه با علم روان‌شناسی، پیامد عبارت‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- تغییر در نیازهای فرهنگی و زیستی و اجتماعی
- ارتباط تنگاتنگ ابعاد و ویژگی‌های پیچیده انسان‌ها
- تغییر در توصیف و تبیین‌های موجود در یک علم
- (۱) تغییر در توصیف و تبیین‌های موجود در یک علم - دشواری پیش‌بینی و کنترل موضوعات روان‌شناسی - نرسیدن به یک نظریه واحد در تعریف یک علم
(۲) گذشت زمان و تغییر در پیش‌فرض‌های علم - دشواری توصیف دقیق از موضوعات مربوط به انسان - تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های علم
(۳) تغییر در توصیف و تبیین‌های موجود در یک علم - دشواری رسیدن به یافته‌های یکسان در آزمایشات متعدد - افزایش اطلاعات در هر علم
(۴) گذشت زمان و تغییر در پیش‌فرض‌های علم - دشواری رسیدن به اهداف علم روان‌شناسی - تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های علم

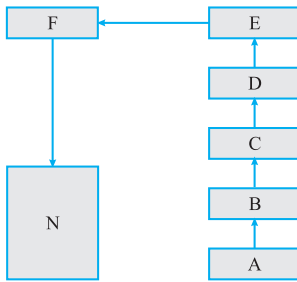
شناخت چیست؟

۱۲۹- به ترتیب هر یک از جملات «فرایند استفاده اطلاعات موجود در حافظه»، «انتخاب چند محرک احساس‌شده»، «عمل تعبیر و تفسیر محرک‌های انتخاب‌شده» و «تحریک گیرنده‌های حسی همچون گوش و چشم» توسط یک محرک به کدام مفهوم اشاره دارد؟

- (۱) توجه - تفکر - ادراک - احساس
(۲) تفکر - توجه - ادراک - احساس
(۳) توجه - احساس - تفکر - ادراک
(۴) تفکر - احساس - ادراک - توجه

۱۳۰- کدام گزینه دربرگیرنده ترتیب درستی از انواع شناخت است؟

- (۱) استدلال - حافظه - حل مسئله - تصمیم‌گیری
(۲) حل مسئله - ادراک - قضاوت - استدلال
(۳) تصمیم‌گیری - استدلال - حل مسئله - قضاوت
(۴) ادراک - حافظه - استدلال - قضاوت

۱۳۱- با توجه به چگونگی شکل‌گیری سطوح مختلف شناخت، در کدام گزینه به ترتیب پاسخ سؤال‌های زیر به درستی بیان شده است؟

- نتیجه حرکت از شناخت پایه به شناخت عالی چه می‌باشد؟
- پروسه‌ای که محرک‌های موجود را دریافت می‌کنیم با کدام حرف نشان داده شده است؟
- اگر پردازش را به معنای دریافت و فهم بیشتر بگیریم، معیار پردازش کارآمدتر چه می‌باشد؟
- حرف C اشاره به چه مرحله‌ای دارد؟
- پایین‌ترین سطح شناخت پایه چه می‌باشد؟

- (۱) استفاده از اطلاعات حافظه - B - تکیه‌داشتن بر ویژگی‌های حسی محرک - انتخاب محرک احساس‌شده - تحریک گیرنده‌ها
- (۲) پردازش پیچیده‌تر - B - رسیدن به مفهوم - اولین مرحله شناخت پایه - انتخاب محرک‌ها
- (۳) استفاده از اطلاعات حافظه - A - رسیدن به مفهوم - اولین مرحله شناخت پایه - تفسیر محرک‌ها
- (۴) پردازش پیچیده‌تر - A - تکیه‌داشتن بر ویژگی‌های حسی محرک - انتخاب محرک احساس‌شده - دریافت محرک‌ها

۱۳۲- درستی یا نادرستی عبارات زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- پدیده‌های روان‌شناختی حیوانات را نمی‌توان به صورت غیرمستقیم بررسی علمی کرد.
- ادراک، فرایند دادن معنا و مفهوم به تمامی محرک‌های احساس‌شده است.
- نگهداری اطلاعات در ساختار شناختی نیازمند پردازش پیچیده‌تری نسبت به انتخاب آن‌هاست.
- با توجه به دشواری تعریف عملیاتی پدیده‌های روان‌شناختی، نمی‌توان آن‌ها را حتی به صورت غیرمستقیم بررسی کرد.

- (۱) درست - درست - نادرست - درست
- (۲) درست - نادرست - درست - درست
- (۳) نادرست - نادرست - درست - درست
- (۴) نادرست - درست - درست - درست

۱۳۳- هر کدام از عبارات‌های زیر، به ترتیب اشاره به کدام عمل یا فرایند مرتبط با علم روان‌شناسی دارد؟

- مطالعه آن محدود به انسان نیست و در بسیاری از آزمایش‌ها تفاوت جدی و بنیادی میان انسان و حیوان گذاشته نمی‌شود.
 - از جمله اموری است که از طریق کارکردهایش بررسی می‌شود.
 - تشخیص این‌که، آن‌چه در مقابل خود احساس می‌کنیم برگه کاغذ است.
 - در سلسله‌مراتب شناخت در مرحله بالاتری نسبت به حافظه قرار دارد، ولی از سایر مراتب شناخت عالی، پایین‌تر است.
- (۱) رفتار - حافظه - ادراک - استدلال
 - (۲) ادراک - خوابیدن - توجه - قضاوت
 - (۳) ادراک - استدلال - توجه - تصمیم‌گیری
 - (۴) رفتار - احساس - ادراک - حل مسئله

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۳۴- کدام یک از تعریف‌های زیر نادرست هستند؟

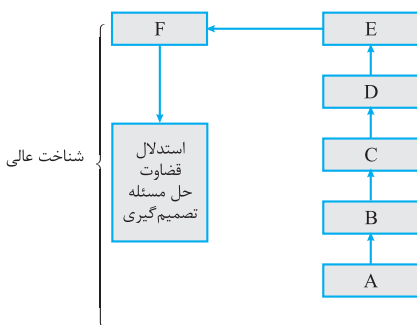
- (الف) حافظه بخشی از شناخت و محفظه‌ای برای نگهداری و استفاده از تفسیرهای انجام‌گرفته و حفظ‌شده است.
- (ب) توجه به عنوان فرایند انتخاب محرک‌های احساس‌شده، بخشی از شناخت پایه است.
- (پ) نتیجه تحریک گیرنده‌های حسی توسط محرک‌های محیطی، اولین مرحله شناخت پایه است.
- (ت) ادراک، فرایند تعبیر و تفسیر تمام محرک‌های احساس‌شده با حواس پنج‌گانه است.

- (۱) الف - ب - پ
- (۲) الف - ب - ت
- (۳) ب - ت
- (۴) الف - پ - ت

۱۳۵- به ترتیب از راست به چپ هر یک از عبارات‌های زیر با کدام بخش‌های نمودار مرتبط است؟

- علی در جلسه امتحان از اطلاعات موجود در حافظه استفاده می‌کند.
- مینا تلاش می‌کند تفسیرهای خود را از محرک‌های مختلف در طبیعتی که در حال قدم‌زدن در آن است نگه دارد.
- فریده در هنگام زلزله‌ای که دیشب رخ داد به لرزش پنجره‌ها خیره شده بود.

- (۱) B - E - C
- (۲) B - E - F
- (۳) D - F - C
- (۴) C - E - F

۱۳۶- «روشا که به همراه خانواده به پارک رفته بودند، با شنیدن صدایی جهت آن را دنبال نمود و متوجه یک بچه گربه در بین بوته‌ها شد. او بلافاصله تصمیم گرفت که بچه گربه را با خود به خانه ببرد؛ زیرا نگران این بود که نکند کودکان دیگر، او را آزار دهند و یا از گرسنگی بمیرد»؛ با توجه به این مطلب به ترتیب سطوح مختلف شناخت پایه و عالی این موضوع کدام است؟

- (۱) شنیدن صدا (پایه)، دنبال کردن جهت صدا (پایه)، تشخیص بچه گربه (پایه)، نگرانی روشا (عالی)، مردن از گرسنگی (عالی)، بردن به خانه (عالی)
- (۲) صدا (محرک)، دیدن بچه گربه (پایه)، نگرانی روشا (پایه)، ادیت‌شدن بچه گربه (پایه)، مردن از گرسنگی (پایین‌ترین سطح شناخت عالی)، بردن به خانه (عالی)
- (۳) رفتن به طرف صدا (احساس)، دیدن گربه (پایه)، ادیت‌شدن بچه گربه (قبل از شناخت)، مردن از گرسنگی (پایه)، نگرانی روشا (عالی)، بردن به خانه (پایه)
- (۴) رفتن به طرف صدا (پایه)، دیدن بوته (قبل از شناخت)، تشخیص بچه گربه (پایه)، احتمال آزار بچه گربه (عالی)، احتمال مردن از گرسنگی (عالی)، بردن به خانه (بالاترین مرحله شناخت عالی)

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۳۷- نوع پردازش در کدام یک از عبارات‌های زیر با بقیه متفاوت است؟

- (۱) سهیلا برای رفتن به جلسه کنکور، یک مداد مشکی نرم انتخاب کرد.
- (۲) مریم به پدرش گفت: «من را به پارکی ببر که خیلی بزرگ باشد.»
- (۳) سمیه از مادرش اجازه گرفت که با پس‌اندازش یک پرندۀ خوش‌رنگ بخرد.
- (۴) علی وقتی ظرف غذایش را دید با ناراحتی آن را پس داد و گفت: «این خیلی کم است.»

۱۳۸- کدام یک از موارد زیر شناخت عالی است و عبارت مطرح‌شده در مورد آن درست است؟

- (۱) قضاوت - پردازشی که می‌تواند تحت تأثیر ویژگی‌های کیفی همچون اندازه، شکل و رنگ باشد.
- (۲) توجه - پردازشی که تأکید آن بیشتر مبتنی بر ویژگی‌های ظاهری محرک مورد نظر باشد.
- (۳) حل مسئله - پردازشی که اگر به صورت مفهومی صورت گیرد، پیچیده‌ترین سطح شناخت صورت گرفته است.
- (۴) استدلال - پردازشی که می‌تواند هم به ویژگی‌های حسی محرک و هم به ویژگی‌های کیفی محرک بپردازد.

۱۳۹- نوع پردازش کودکی که هنگام خرید اتومبیل به والدینش توصیه می‌کند، اتوبوس یا کامیون بخرند چون از همه ماشین‌ها بزرگ‌تر هستند، چیست و

کدام ویژگی در مورد آن درست است؟

- (۱) پردازش ادراکی - دسترسی به ویژگی‌های ظاهری و مشترک در محرک‌های مختلف
- (۲) پردازش مفهومی - عدم پیچیدگی فرایند پردازش
- (۳) پردازش ادراکی - در نظر گرفتن ویژگی ظاهری در عین انجام بالاترین سطح پردازش
- (۴) پردازش مفهومی - پایین‌بودن سطح شناخت

۱۴۰- شناخت شکل گرفته در کدام گزینه در ارتباط با انتخاب رشته تحصیلی پایداری و کارآمدتر است؟

- (۱) انتخاب رشته پزشکی به علت مقبولیت آن نزد عموم مردم و داشتن وجهۀ اجتماعی
- (۲) علاقه‌مندبودن به رشته معماری به دلیل داشتن خلاقیت و ایده فراوان ضمن داشتن درآمد مناسب
- (۳) انتخاب رشته وکالت به دلیل داشتن ارتباط‌های گسترده در دادگستری به دلیل شغل پدر
- (۴) انتخاب رشته نرم‌افزار دانشگاه شریف چون عمده نفرات برتر کنکور سال‌های گذشته آن را انتخاب کرده‌اند.

(شارح از کشور ۱۴۰۰)

۱۴۱- کدام مورد، در خصوص شناخت درست است؟

- (۱) پردازش مفهومی در یافتن بهترین راه حل برای رسیدن به هدف کارآمدتر است.
- (۲) پردازش مفهومی تنها از طریق خصوصیات کیفی محرک صورت می‌گیرد.
- (۳) توجه به محرک، بالاترین مرحله شناخت ناشی از پردازش ادراکی است.
- (۴) روش پردازش ادراکی محرک‌ها در همه انسان‌ها یکسان است.

۱۴۲- پاسخ به سؤالات زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- دلیل نرسیدن به یک نظریه واحد یا دیدگاهی منسجم در تعریف یک علم چیست؟
- چه شباهتی بین پردازش ادراکی و پردازش مفهومی وجود دارد؟
- دانشمند با چه چیزی موقعیت‌های ناشناخته و مجهول را شناسایی می‌کند؟

- (۱) تغییر در نیازهای فرهنگی، اجتماعی و زیستی - میزان پایداری و کارآمدی هر دو نوع پردازش - روش علمی
- (۲) تغییر در نیازهای فرهنگی، اجتماعی و زیستی - تحت تأثیر ویژگی‌های حسی‌بودن هر دو نوع پردازش - طرح مسئله
- (۳) تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی - تحت تأثیر ویژگی‌های حسی‌بودن هر دو نوع پردازش - روش علمی
- (۴) تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی - میزان پایداری و کارآمدی هر دو نوع پردازش - طرح مسئله

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۴۳- درستی یا نادرستی عبارات زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- قاضی‌ای که در حال قضاوت است، در عالی‌ترین سطح شناختی قرار دارد.
- فرایند استفاده از اطلاعات موجود در حافظه تفکر نام دارد.
- آدمی به کمک توجه، یک یا چند محرک ادراک‌شده را برای تفکر انتخاب می‌کند.
- به کمک تفسیر و معنای شخصی دادن به محرک‌های محیطی تفکر می‌کنیم.

- (۱) نادرست - نادرست - درست - درست
- (۲) درست - نادرست - نادرست - درست
- (۳) نادرست - درست - نادرست - نادرست
- (۴) درست - درست - درست - درست

۱۴۴- پردازش کدام یک از فرایندهای زیر در سطح بالاتری قرار دارد؟

- (۱) گوش‌دادن به مقاله علمی ارائه‌شده در یک همایش بین‌المللی به زبان انگلیسی
- (۲) بیان علت نوشتن تکلیف توسط دانش‌آموز به معلم مربوطه
- (۳) ارائه دستورالعمل‌های استاندارد برای پخت یک نوع غذا توسط مربی آشپزی
- (۴) دادن حکم نهایی در مورد مجرم‌بودن متهم به فروش مواد مخدر توسط دادگاه

۱۴۵- به ترتیب «پیچیدگی» و «کارآمدی» عمل پردازش به چه چیز مربوط است؟

- (۱) شناخت پایه - شناخت عالی
- (۲) شناخت عالی - پردازش ادراکی
- (۳) سطوح شناخت - نوع پردازش
- (۴) نوع شناخت - پردازش مفهومی

۱۴۶- این موضوع که انسان‌ها در پردازش به یک شیوه عمل نمی‌کنند بیانگر چیست؟

- (۱) هر چه از شناخت پایه به سوی شناخت عالی پیش برویم، عمل پردازش پیچیده‌تر می‌شود.
 - (۲) انسان‌ها سعی می‌کنند با استفاده از اطلاعات خام موجود در حافظه، استنباط‌های زیادی داشته باشند.
 - (۳) دریافت بیشتر می‌تواند متکی بر ویژگی‌های حسی و یا ویژگی‌های کیفی و با هر دو باشد.
 - (۴) هر چه پردازش مفهومی‌تر باشد، شناخت شکل گرفته، پایدارتر و کارآمدتر خواهد بود.
- ۱۴۷- استفاده از کدام یک از فعالیت‌های زیر منجر به استنباط‌های زیاد در ذهن می‌شود؟
- (۱) رؤیا برای رفتن به مسافرت به اخبار هواشناسی توجه می‌کند.
 - (۲) افشین پس از خراب شدن ماشینش با امداد خودرو تماس گرفت.
 - (۳) نوید بعد از ارائه دفاعیات خود در دادگاه تبرئه شد.
 - (۴) اشکان خاطرات مربوط به دوران کودکی‌اش را به یاد می‌آورد.

روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در روان‌شناسی

۱۴۸- هر یک از عبارت‌های زیر به ترتیب مشخصه کدام یک از انواع روش‌های جمع‌آوری اطلاعات هستند؟

- یکی از روش‌های اصلی جمع‌آوری اطلاعات است.
- در این روش، محقق پس از دریافت پاسخ، روند کسب اطلاعات را هدایت می‌کند.
- مسائلی را که امکان مشاهده مستقیم ندارند توسط این روش به دست می‌آید و به صورت‌های مختلف نمره‌گذاری می‌شود.
- بهترین ابزار برای تعریف عملیاتی کردن متغیرهاست.

- (۱) مشاهده - پرسش‌نامه - مصاحبه - آزمون
 - (۲) مصاحبه - مشاهده - آزمون - پرسش‌نامه
 - (۳) مشاهده - مصاحبه - پرسش‌نامه - آزمون
 - (۴) پرسش‌نامه - مصاحبه - مشاهده - آزمون
- ۱۴۹- به ترتیب افراد عادی جامعه در موضوعات روان‌شناختی بیشتر با کدام روش مواجه شده‌اند و ویژگی مهم این روش چیست؟
- (۱) مشاهده - جلوگیری از پیش‌داوری
 - (۲) مصاحبه - یک گفت‌وگوی هدفمند و سازمان‌یافته
 - (۳) آزمون‌ها - به کمیت درآوردن ویژگی‌های روان‌شناختی
 - (۴) MEG - استفاده از فنون مبتنی بر علم اعصاب

۱۵۰- در ارتباط با آزمون‌ها به عنوان یک روش جمع‌آوری اطلاعات در روان‌شناسی کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) آزمون‌ها در دفعات متعدد اجرا باید نمره یکسان یا تقریباً یکسانی به ما بدهند و اجرا و تفسیر آن باید به همراه سایر روش‌ها باشد.
- (۲) در بین پنج روش جمع‌آوری اطلاعات در روان‌شناسی، مردم عادی جامعه بیشتر با این روش مواجه شده‌اند.
- (۳) آزمون‌ها، ابزاری جهت به کمیت درآوردن ویژگی‌های روان‌شناختی هستند و باید دقیقاً چیزی را اندازه‌گیری کنند که برای آن ساخته شده‌اند.
- (۴) اجرای آزمون‌ها دشوار است و فرایند پیچیده‌ای را طی می‌کند، زیرا باید حتماً دو ویژگی مورد نیاز آزمون‌ها را داشته باشند.

۱۵۱- زمانی که بخواهیم نظر تعداد زیادی از افراد را در مورد موضوعی مثل میزان رضایتشان از محیط کار و روابط درون‌سازمانی آن‌ها بدانیم، کدام یک از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات کاربرد بیشتری دارد و شرکت کردن در انتخابات و رای دادن به نماینده‌های مورد نظر به کدام یک از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات شبیه‌تر است؟

- (۱) مشاهده - پرسش‌نامه
- (۲) پرسش‌نامه - پرسش‌نامه
- (۳) مصاحبه - مصاحبه
- (۴) آزمون - مصاحبه

(فارج از کشور ۱۴۰۲)

۱۵۲- کدام عبارت، در خصوص روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در روان‌شناسی درست است؟

- (۱) در پرسش‌نامه محقق براساس پرسش‌های دریافت‌کرده پرسش بعدی خود را معلوم می‌کند.
- (۲) یک آزمون در اجراهای متعدد، متغیرهای متفاوتی را اندازه می‌گیرد.
- (۳) مصاحبه، برخلاف گفت‌وگوی معمولی هدفمند و سازمان‌یافته است.
- (۴) از طریق مشاهده از افراد به طور مستقیم درباره رفتار و احساسات آن‌ها سؤال می‌شود.

(فارج از کشور ۱۴۰۲)

۱۵۳- هر یک از ویژگی‌های زیر، به ترتیب با کدام روش جمع‌آوری اطلاعات در روان‌شناسی، تناسب بیشتری دارد؟

- طرح پرسش‌ها براساس پاسخ‌های ارائه‌شده قبلی
 - استفاده از سؤالات مشخص و از قبل برنامه‌ریزی‌شده
 - به دست آوردن نمرات تقریباً برابر در چندین اجرا
 - بررسی رفتار در شرایط طبیعی و آزمایشگاهی
- (۱) مشاهده - پرسش‌نامه - مصاحبه - پرسش‌نامه
 - (۲) پرسش‌نامه - مصاحبه - مشاهده - آزمون
 - (۳) مصاحبه - آزمون - پرسش‌نامه - مشاهده
 - (۴) آزمون - مشاهده - آزمون - مصاحبه

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۵۴- پاسخ پرسش‌های زیر به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- وجه تمایز مصاحبه با مشاهده چیست؟
 - اگر اطلاعات را نتوان از طریق سؤالات از پیش تعیین‌شده به دست آورد، کدام روش مورد استفاده خواهد بود؟
 - بیش از هر روش دیگر، مردم عادی با کدام روش جمع‌آوری اطلاعات مواجه بوده‌اند؟
 - یکی از مهم‌ترین اصول برگزاری آزمون و جمع‌آوری اطلاعات توسط محققان چیست؟
- (۱) هدفمندی و سازمان‌یافته بودن - مصاحبه - پرسش‌نامه - دقت و دوری از پیش‌داوری
 - (۲) موضوع مورد مطالعه - آزمون - پرسش‌نامه - دقت و دوری از پیش‌داوری
 - (۳) هدفمندی و سازمان‌یافته بودن - آزمون - رازداری و عدم انتشار نتایج
 - (۴) موضوع مورد مطالعه - مصاحبه - آزمون - رازداری و عدم انتشار نتایج

مقدمه

♦ کتاب ریاضی و آمار کنکور ۳۶۰ شامل چهار بخش است؛ یک بخش کتاب کاغذی و سه بخش Ebook

۱ کتاب کاغذی شامل بانک تست ریاضی و آمار کنکور

۲ Ebook پاسخ‌های تشریحی

۳ Ebook درس‌نامه

۴ Ebook فصل صفر

♦ از بخش اصلی شروع می‌کنیم یعنی تست‌ها:

برای ۰۰ ازدن تست‌های درس ریاضی و آمار با سه مدل تیترویه‌رو هستید.

۱ کتاب کاغذی شامل بانک تست ریاضیات کنکور

برای آموزش و تمرین در این قسمت تست‌ها را برایتان طبقه‌بندی کرده‌ایم. این تست‌ها بیشتر حکم دست‌گرمی دارند تا بعد از حل کردنشان یک بار کل مطالب را مرور کنید.

تثبیت و تسلط این سؤال‌ها جدی‌تر می‌شوند و خبری از طبقه‌بندی نیست، ولی با دقت زیادی تست‌ها را برایتان چیده‌ایم تا با حل کردنشان به مطالب کاملاً مسلط شوید.

فراتران انتظار این‌جا کلی تست جدید، ایده‌دار و خلاقانه برایتان آورده‌ایم تا از پس تست‌های خیلی سخت که جدیداً در کنکور زیاد شده‌اند، بر بیایید. لطفاً بعد از حل تست‌های «آموزش و تمرین» و «تثبیت و تسلط» با مشورت معلم یا مشاورتان سراغ این تست‌ها بروید. در کنار تست‌ها ممکن است آیکون‌های زیر را ببینید:

📌 سؤالاتی که وقت‌گیر هستند. Mix سؤالاتی که ترکیبی هستند. 🚫 سؤالاتی که بسیار سخت هستند.

حالا QR پشت جلد را اسکن کنید.

۲ نسخه Ebook پاسخ‌های تشریحی

پاسخ سؤال‌ها را گام‌به‌گام و واقعاً تشریحی برایتان نوشته‌ایم. لطفاً حتی اگر سؤالی را درست حل کردید، پاسخ‌ها را بررسی کنید؛ ممکن است یک روش با نکته جدید یاد بگیرید.

در این قسمت چند تا آیکون جذاب و مهم زیر را استفاده کرده‌ایم:

نکته: یک مطلب مهم کنکوری که احتمال طرح تست از آن زیاد است.

تذکر: چیزی که لازم است به شما گوشزد کنیم.

یادآوری: روابطی که قبلاً دیده‌اید ولی نیاز به یادآوری دارند.

استراتژی: مسیر حل مسئله را مشخص می‌کند.

مشاوره: نصیحتی که بهتر است به آن گوش کنید. 😊

از قیافش نترس: این‌جا با یک حرکت خفن یک سؤال با ظاهر ترسناک را به سؤالی ساده‌تر تبدیل می‌کنیم.

منظورش اینه: قسمتی از صورت سؤال را که مبهم یا غیرمستقیم حرف می‌زند، این‌جا برایتان شفافش کرده‌ایم.

تیزبازی: روش خلاقانه حل یک سؤال است.

روش ۱ و روش ۲: برای سؤالاتی که دو روش حل دارند، استفاده کردیم.

پارت ۱ و پارت ۲: بعضی سؤالات چند سؤال در دل یک سؤال هستند. حل این تیپ سؤالات را به ۲ پارت تقسیم کرده‌ایم.

تله: اشتباهی را که ممکن است انجام بدهید و به گزینه اشتباه برسید، این‌جا توضیح داده‌ایم.

۳ نسخه Ebook درس‌نامه

📌 درس‌نامه‌ها کامل، آموزنده و پرمثال‌اند.

📌 کاملاً با بانک تست هماهنگ‌اند، یعنی شما بعد از خواندن درس‌نامه هر درس می‌توانید به سراغ بانک نشان بروید و تست‌های مربوط به آن درس را حل کنید.

📌 تمام نکته‌ها و ترفندهای لازم برای حل تست‌ها را برایتان آورده‌ایم و به تیپ‌های جدید هم پرداخته‌ایم.

۴ نسخه Ebook فصل صفر

در این قسمت به چند مبحث پایه‌ای و مهم که پیش‌نیاز اکثر فصل‌های کتاب‌اند، پرداخته‌ایم.

فهرست

فصل اول: معادله درجه دوم

فصل ۱ دهم

- درس ۱: معادله درجه اول و مسائل توصیفی ۶
- درس ۲: معادله درجه دو و کاربردها ۷
- درس ۳: معادله‌های شامل عبارت‌های گویا ۱۵

فصل دوم: تابع

فصل ۲ دهم - فصل ۲ یازدهم

- درس ۱: مفهوم تابع ۲۱
- درس ۲: ضابطه جبری تابع ۲۲
- درس ۳: تابع خطی ۲۶
- درس ۴: تابع درجه ۲ ۳۰
- درس ۵: توابع ثابت، چندضابطه‌ای و همانی ۳۸
- درس ۶: توابع پلکانی، علامت، جزء صحیح و قدر مطلق ۴۴
- درس ۷: اعمال بر روی توابع ۵۲

فصل سوم: کار با داده‌های آماری /

چرخه آمار در حل مسائل

فصل ۳ دهم - فصل ۱ (درس ۳) دوازدهم

- درس ۱: گردآوری داده‌ها - انواع متغیرها ۵۹
- درس ۲: معیارهای گرایش به مرکز ۶۱
- درس ۳: معیارهای پراکندگی ۶۵
- درس ۴: چرخه آمار در حل مسائل ۷۰

فصل چهارم: نمایش داده‌ها

فصل ۴ دهم

- درس ۱: نمودارهای یک‌متغیره ۷۴
- درس ۲: نمودارهای چندمتغیره ۷۸

فصل پنجم: آمار

فصل ۳ یازدهم

- درس ۱: شاخص‌های آماری ۸۴
- درس ۲: سری‌های زمانی ۸۹

فصل ششم: آشنایی با منطق و استدلال ریاضی

فصل ۱ یازدهم

- درس ۱: گزاره‌ها و ترکیب گزاره‌ها ۹۵
- درس ۲: استدلال ریاضی ۱۰۱

فصل هفتم: شمارش و احتمال

فصل ۱ دوازدهم (درس ۱ و ۲)

- درس ۱: شمارش ۱۰۷
- درس ۲: احتمال ۱۱۶

فصل هشتم: دنباله‌ها

فصل ۲ دوازدهم و فصل ۳ (درس ۱) دوازدهم

- درس ۱: مدل‌سازی و دنباله‌ها ۱۲۹
- درس ۲: دنباله حسابی ۱۳۳
- درس ۳: دنباله هندسی ۱۴۰

فصل نهم: توان‌های گویا و تابع نمایی

فصل ۳ دوازدهم (درس ۲ و ۳)

- درس ۱: ریشه n ام و توان گویا ۱۵۰
- درس ۲: تابع نمایی ۱۵۷

پاسخ‌نامه کلیدی

۱۶۲

فصل دوم

تابع

• فصل ۲ دهم - فصل ۲ یازدهم •

به فصل تابع خوش آمدید.

این فصل تقریباً $\frac{1}{4}$ تست‌های کنکور را شامل می‌شود. مهم‌ترین فصل کتاب، بدون شک تابع است. از آن غافل نشوید. توابعی که شما باید به آن‌ها تسلط داشته باشید، این‌ها هستند: خطی، درجه‌دو، ثابت، همانی، چندضابطه‌ای، پلکانی، جزء صحیح، علامت، قدر مطلق و نمایی (که در فصل ۹ می‌خوانید)

مباحث مهم و پرسؤال نمایش زوج‌مرتبی، تابع خطی، سهمی (رأس، محور تقارن و ...)، مسائل مربوط به مینیمم و ماکزیمم، تابع همانی و ثابت، علامت، جزء صحیح، قدر مطلق، اعمال جبری (به خصوص نمایش زوج‌مرتبی)

مباحث پیش‌نیاز معادله درجه‌دو، معادله خط

بلد نباشی در کدام فصل‌ها ممکنه گیر کنی تابع نمایی (درس ۳ فصل ۳ دوازدهم)

فصل‌های مرتبط با کتاب درسی فصل ۲ کتاب دهم و فصل ۲ کتاب یازدهم

تعداد تست در کنکور بین ۴ تا ۶ تست

رابطه بین دو متغیر

۲۲۵- کدام یک از گزینه‌های زیر یک رابطه خطی بین x و y را نشان می‌دهد؟

(۱) $y = \frac{1}{x+2}$ (۲) $y = x^2$ (۳) $y = 1 - 3x$ (۴) $y = \sqrt{x} + 1$

۲۲۶- اگر دو زوج مرتب $(a+b, 6)$ و $(-\frac{a}{3}, \frac{a}{4} - b)$ با هم برابر باشند، $a-b$ کدام است؟

(۱) ۷ (۲) -۷ (۳) ۳ (۴) -۳

تابع و روش‌های نمایش آن

۲۲۷- کدام یک از نمودارهای پیکانی زیر، نشان‌دهنده یک تابع از مجموعه A به B است؟

۲۲۸- اگر نمودار ون مقابل، نشان‌دهنده یک تابع باشد، حاصل $b - 2a$ کدام است؟

(۱) ۳ (۲) -۳ (۳) ۱ (۴) -۱

۲۲۹- نمودار ون روبه‌رو، نمایش یک تابع است. اگر یکی از پیکان‌های این نمودار، به صورت $k \rightarrow -2(a+b)$ باشد، مقدار k کدام است؟

(۱) $\frac{a}{2} - 1$ (۲) $\frac{a}{3} + 1$ (۳) $\frac{a}{2} + 1$ (۴) $\frac{a}{3} - 1$

۲۳۰- کدام گزینه یک تابع را نشان می‌دهد؟

(۱) $\{(\frac{1}{3}, 3), (-1, 4), (0, 5), (6, 6)\}$ (۲) $\{(\frac{1}{\sqrt{2}}, -4), (2, 3), (\frac{\sqrt{2}}{2}, 1)\}$ (۳) $\{(3^\circ, 5), (1, 3), (2, 9)\}$ (۴) $\{(1, 4), (-2, 3), (2^{-1}, 1)\}$

۲۳۱- به ازای چه تعداد از موارد زیر، رابطه $\{(2, 3), (a, 1), (2, b), (c, 4)\}$ تابع نیست؟

(الف) $c=1, b=3, a=3$ (ب) $c=2, b=4, a=0$ (پ) $c=3, b=1, a=2$ (ت) $c=3, b=3, a=-1$

(۱) ۱ (۲) ۲ (۳) ۳ (۴) صفر

۲۳۲- اگر رابطه $\{(2, a^2 + 2a), (1, 2), (a, 5), (2, 3)\}$ یک تابع باشد، a کدام است؟

(۱) فقط ۱ (۲) فقط -۳ (۳) ۱ یا -۳ (۴) هیچ مقداری ندارد.

(کتاب درسی)

۲۳۳- اگر $f = \{(1, x-2y), (2, 3), (9, 5), (1, -7), (9, x+y)\}$ یک تابع باشد، مقدار $x^2 + y^2$ چند برابر $-x - 4y$ است؟

(۱) ۲ (۲) ۱ (۳) -۱ (۴) -۲

(سراسری ۱۴۰۱)

۲۳۴- رابطه $f = \{(a, x+y), (b, m^2), (a, m^2-1), (b, x-y), (a, 4)\}$ یک تابع است. مقدار $x^2 + y^2$ کدام است؟

(۱) $2/5$ (۲) $20/5$ (۳) ۲۴ (۴) ۴۲

(سراسری نوبت اول ۱۴۰۲)

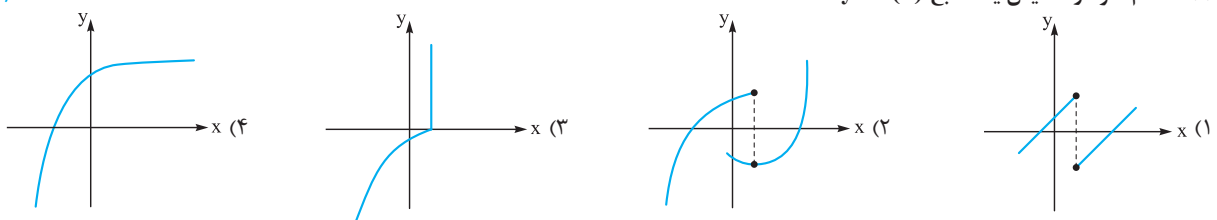
۲۳۵- اگر جدول زیر نشان‌دهنده یک تابع باشد، مقدار $b - a$ کدام است؟ (x متغیر مستقل و y متغیر وابسته است.)

x	۲	۳	-۵	۲	$a-1$
y	۷	b	۲	$2a-1$	۱

(۱) ۳ (۲) -۳ (۳) ۵ (۴) -۵

(خارج ۹۸)

۲۳۶- کدام نمودار، نمایش یک تابع $y = f(x)$ است؟

۲۳۷- در کدام نمودار، با حذف تعداد نقطه کمتری به یک تابع می‌رسیم؟

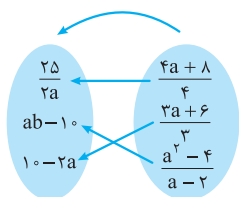
(کتاب درسی)

۲۳۸- کدام یک از رابطه‌های زیر یک تابع است؟

- (۱) رابطه‌ای که به هر فرد، روز تولدش را در هفته نسبت می‌دهد.
 (۲) رابطه‌ای که به هر فرد، شماره موبایلش را نسبت می‌دهد.
 (۳) رابطه‌ای که به هر کشور، شهرهای توریستی‌اش را نسبت می‌دهد.
 (۴) رابطه‌ای که به هر انتشارات، اسم نویسنده‌هایش را نسبت می‌دهد.

تثبیت و تسلط

۲۳۹- نمایش پیکانی روبه‌رو مربوط به یک تابع است. مقدار $4a + b$ کدام است؟ ($a \neq 2$)

(۱) ۱۳

(۲) ۱۴

(۳) ۱۵

(۴) ۱۶

۲۴۰- مجموعه مقادیر k برای آن که رابطه $f = \{(1, 2), (2, 4), (3, 5), (4, 7), (k, k+2)\}$ تابع نباشد، کدام است؟

(۴) ۵

(۳) ۷

(۲) ۴

(۱) ۱۰

۲۴۱- اگر رابطه $f = \{(1, 12), (-2, 3), (1, m^2 - 4m), (m, 6)\}$ تابع باشد، حاصل ضرب ریشه‌های معادله $2x^2 - (m+4)x + m = 0$ کدام است؟

(۴) ۱۰

(۳) ۶

(۲) ۵

(۱) ۳

۲۴۲- رابطه $f = \{(x, a^2 - 3a), (y, b + \frac{a}{b}), (x, 2a), (y, 6), (\frac{a}{b}, b^2 - a)\}$ یک تابع است. اگر یکی از مؤلفه‌های اول زوج مرتب‌ها، -2 باشد، مؤلفه دوم آن زوج مرتب کدام است؟ ($x, y > 0$)

(۴) ۱۲

(۳) ۱۰

(۲) ۸

(۱) ۴

۲۴۳- اگر نمایش‌های زوج مرتبی $f = \{(\sqrt{49}, a^2 + 2a), (\sqrt[3]{27}, 2b^2 - b), (\sqrt[3]{343}, 120), (\sqrt[5]{243}, 15)\}$ و $g = \{(3, a+2b), (3, 5)\}$ هر دو تابع باشند، مقدار ab کدام است؟

(۴) -25

(۳) -36

(۲) 30

(۱) 24

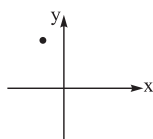
۲۴۴- نمودار تابع $f = \{(-4, a^2 + 6a + 12), (b^2 + 5b, b + 4), (-4, c)\}$ به صورت مقابل است. مقدار $a + b + c$ کدام است؟

(۴) -4

(۳) -3

(۲) -2

(۱) -1

فراتر از انتظار (تست‌های این بخش را حتماً با مشاور خود حل کنید: این توصیه را جدی بگیرید!)

۲۴۵- به ازای $x = b + 2\sqrt{c}$ ، رابطه $f = \{(a, \frac{4}{x+3}), (b, \sqrt{5c+1}), (a, 6-x), (2, \frac{d}{3} + 1)\}$ تابع است. مقدار d کدام است؟ ($b, c \in \mathbb{Z}$)

(۴) ۱۵

(۳) ۱۲

(۲) ۹

(۱) ۶

۲۴۶- از مجموعه $\{(x, y) | x, y \in \mathbb{Z}, |y| = \frac{6}{x+1}\}$ ، حداقل چند زوج مرتب حذف کنیم تا تابع شود؟

(۴) ۵

(۳) ۴

(۲) ۳

(۱) ۲

درس ۲: ضابطه جبری تابع

آموزش و تمرین

دامنه و بُرد

۲۴۷- در تابع مقابل، کوچک‌ترین عضو مجموعه دامنه را a و بزرگ‌ترین عضو مجموعه بُرد را b می‌نامیم. $b - a$ کدام است؟

(۲) ۸

(۱) ۷

(۴) ۱۰

(۳) ۹

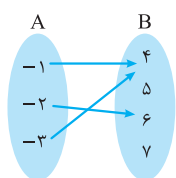
۲۴۸- اگر دامنه و بُرد تابع $f = \{(1, 2), (a, 1), (-3, b)\}$ با هم برابر باشند، حاصل $a - b$ کدام است؟

(۴) -5

(۳) ۵

(۲) -1

(۱) ۱

۲۴۹- اگر برد تابع f که نمایش جدولی آن به صورت زیر است، مجموعه $R_f = \{1, -1, 2, 3\}$ باشد، a کدام است؟

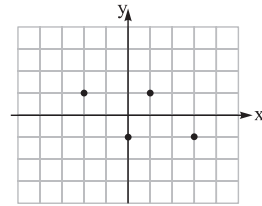
x	-1	1	a	3
y	3	1	-1	$-a+3$

۱ (۱)

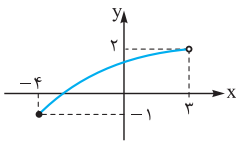
۲ (۳)

۳ (۲)

۴ (۴)

(کتاب درسی)

(کتاب درسی)

$$-4 \leq x < -1 \text{ و } 2 < y \leq 3$$

$$-4 \leq y < -1 \text{ و } 2 < x \leq 3$$

۲۵۰- برد تابع روبه‌رو کدام مجموعه است؟

۱ (۱)

۲ (۲)

۳ (۳)

۴ (۴)

۲۵۱- دامنه و برد تابع مقابل به ترتیب از راست به چپ کدام است؟

$$-1 \leq y < 2 \text{ و } -4 \leq x < 3$$

$$-4 \leq y < 3 \text{ و } -1 \leq x < 2$$

ضابطه تابع

(کتاب درسی)

۲۵۲- تابع f به هر عدد حقیقی، ۴ واحد کم‌تر از دو برابر مکعب همان عدد را نسبت می‌دهد. ضابطه f کدام است؟

$$f(x) = 2x^3 - 4$$

$$f(x) = 2\sqrt[3]{x} - 4$$

$$f(x) = 2(x-4)^3$$

$$f(x) = 2\sqrt{x-4}$$

۲۵۳- توصیف کلامی مناسب برای تابع $f(x) = \frac{\sqrt{x}}{4} - (2x)^2$ در کدام گزینه آمده است؟ ($x \in \mathbb{N}$)

۱) تابع f به هر عدد طبیعی، جذر نصفش، منهای دو برابر مربعش را نسبت می‌دهد.

۲) تابع f به هر عدد طبیعی، جذر نصفش، منهای مربع دو برابرش را نسبت می‌دهد.

۳) تابع f به هر عدد طبیعی، نصف جذرش، منهای دو برابر مربعش را نسبت می‌دهد.

۴) تابع f به هر عدد طبیعی، نصف جذرش، منهای مربع دو برابرش را نسبت می‌دهد.

۲۵۴- طول یک مستطیل از ۳ برابر عرض آن، ۲ واحد بزرگ‌تر است. تابعی که مجموع عدد مساحت و عدد محیط این مستطیل را برحسب طولش بیان می‌کند،

(آزمون‌های آزمایشی خیلی‌سبز)

$$f(x) = \frac{x^2}{3} + 2x - \frac{4}{3} \text{ و } x > 0$$

$$f(x) = \frac{x^2}{3} + x + \frac{1}{3} \text{ و } x > 0$$

$$f(x) = \frac{x^2}{3} + 2x - \frac{4}{3} \text{ و } x > 2$$

$$f(x) = \frac{x^2}{3} + x + \frac{1}{3} \text{ و } x > 2$$

کدام است؟

مقدار تابع در یک نقطه

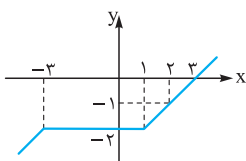
۲۵۵- اگر $f = \{(5, -6), (7, 5), (-2, 0)\}$ و $g = \{(-2, 6), (7, 10), (1, -3)\}$ باشد، مقدار $f(7) + g(1)$ کدام است؟

۴ (۴)

۳ (۳)

۲ (۲)

۱ (۱)

۲۵۶- با توجه به نمودار مقابل، مقدار $f(2) - f(-2)$ کدام است؟

۱ (۱)

-۱ (۲)

۳ (۳)

-۳ (۴)

(خارج ۹۳)

۲۵۷- اگر $f(x) = \sqrt{x^2 - 6x + 10}$ باشد، $f(3 + 2\sqrt{6})$ کدام است؟

۶ (۴)

$2 + \sqrt{6}$ (۳)

۵ (۲)

۴ (۱)

۲۵۸- در تابع با ضابطه $f(x) = ax^2 + bx - 2$ با شرط $f(1) = -3$ و $f(3) = 7$ ، مقدار b کدام است؟

۱ (۴)

-۱ (۳)

-۲ (۲)

-۳ (۱)

(آزمون‌های آزمایشی خیلی‌سبز)

۲۵۹- نقطه $A(8, -1)$ روی نمودار تابع $f(x) = \sqrt{x+1} + k$ قرار دارد. این تابع از کدام نقطه زیر عبور می‌کند؟

(۱۵, -۱) (۴)

(۲۴, ۱) (۳)

(-۱, -۲) (۲)

(۳, ۲) (۱)

۲۶۰- اگر $f(x) = x^2 - 3x + 2$ ، آن‌گاه $f(x+2) - f(x-2)$ کدام است؟

$4(2x-3)$ (۴)

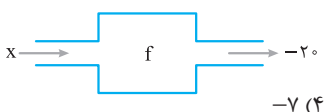
$4(2x-1)$ (۳)

$4(x-2)$ (۲)

$4(x-3)$ (۱)

۲۶۱- دستگاه f به گونه‌ای است که ورودی خود را سه برابر کرده و یک واحد از آن کم می‌کند و قرینه عدد به دست

آمده را در خروجی قرار می‌دهد. با توجه به شکل، مقدار ورودی x کدام است؟

-۷ (۴)

۷ (۳)

-۸ (۲)

۸ (۱)

۲۶۲- برد تابع $f: \{-1, 3\} \rightarrow B$ کدام است؟
 $f(x) = -2x + 1$

- (۱) $\{-1, 2\}$ (۲) $\{3, -5\}$ (۳) $\{5, -3\}$ (۴) $\{-1, 1\}$

۲۶۳- تابع f به اعضای مجموعه $A = \{-1, 0, 1\}$ ، «جذر یک واحد بیشتر از ۳ برابر مربع آن عدد» را نسبت می‌دهد. برد تابع f کدام است؟

- (۱) $\{2, 3, 4\}$ (۲) $\{1, 2, 3\}$ (۳) $\{3, 4\}$ (۴) $\{1, 2\}$

۲۶۴- در تابع $f: A \rightarrow B$ اگر برد تابع، مجموعه $\{2, -5\}$ باشد، مجموعه A کدام است؟
 $f(x) = \frac{10}{x+1}$

- (۱) $\{\frac{1}{3}, -\frac{5}{2}\}$ (۲) $\{-\frac{1}{3}, \frac{5}{2}\}$ (۳) $\{-4, 3\}$ (۴) $\{-3, 4\}$

۲۶۵- در تابع $f: \mathbb{R}^- \rightarrow \mathbb{R}$ ، اگر $f(a) = 3$ باشد، مقدار $f(a-1)$ کدام است؟
 $f(x) = x^2 + 2x$

- (۱) صفر (۲) -1 (۳) 15 (۴) 8

۲۶۶- اگر برد تابع f ، مجموعه $\{-2, -1, 0, 1\}$ باشد، کدام گزینه در مورد تعداد اعضای دامنهٔ f درست است؟

- (۱) دامنهٔ f ، دقیقاً ۴ عضو دارد. (۲) دامنهٔ f ، باید بین ۴ تا ۸ عضو داشته باشد.
 (۳) دامنهٔ f ، حداقل ۴ عضو دارد. (۴) دامنهٔ f ، حداکثر ۴ عضو دارد.

نقاط برخورد یک تابع با محورهای مختصات

۲۶۷- تابع $f(x) = x^3 + 2x - 5$ در چه نقطه‌ای به محور y ها برخورد می‌کند؟

- (۱) $(0, -5)$ (۲) $(0, 5)$ (۳) $(-5, 0)$ (۴) $(5, 0)$

۲۶۸- مختصات نقطهٔ برخورد تابع $f(x) = \sqrt{x-5} - 3$ با محور x ها کدام است؟

- (۱) $(8, 0)$ (۲) $(0, 8)$ (۳) $(14, 0)$ (۴) $(0, 14)$

۲۶۹- تابع $f(x) = \frac{2x+10}{x-1}$ ، محور x ها و y ها را به ترتیب در نقاطی به طول a و عرض b قطع می‌کند. مقدار $f(\frac{b}{a})$ کدام است؟

- (۱) 12 (۲) -12 (۳) 14 (۴) -14

تعداد توابع

۲۷۰- مجموعهٔ A دارای ۳ عضو و مجموعهٔ B دارای ۲ عضو است. چند تابع از مجموعهٔ A به B داریم؟

- (۱) 5 (۲) 6 (۳) 8 (۴) 9

۲۷۱- اگر از مجموعهٔ A عضو 2 ، به مجموعهٔ B ، 64 تابع قابل تعریف باشد، چند تابع از مجموعهٔ B به A قابل تعریف است؟

- (۱) 64 (۲) 128 (۳) 256 (۴) 512

(کتاب درسی)

تثبیت و تسلط

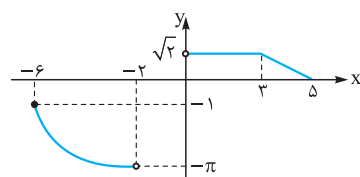
(آزمون‌های آزمایشی خیلی‌سبز)

۲۷۲- اگر رابطهٔ $f = \{(3, a+2), (a, 3), (3, a^2), (2, 4)\}$ تابع باشد، مجموع اعضای برد این تابع کدام است؟

- (۱) 9 (۲) 11 (۳) 7 (۴) 8

۲۷۳- اشتراک دامنه و برد تابع روبه‌رو شامل چند عدد صحیح است؟

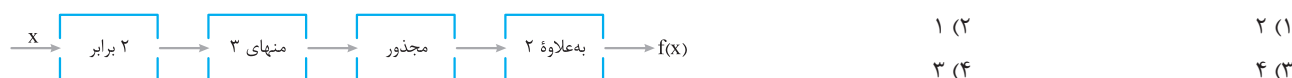
- (۱) 2 (۲) 3 (۳) 4 (۴) 5

۲۷۴- کدام رابطهٔ ریاضی، مساحت یک دایره (S) را برحسب محیط آن (P) نشان می‌دهد؟

- (۱) $S = \frac{P}{2\pi}$ (۲) $S = \frac{P^2}{2\pi}$ (۳) $S = \frac{P}{4\pi}$ (۴) $S = \frac{P^2}{4\pi}$

۲۷۵- تابع متناسب با دستگاه زیر، به صورت $f(x) = ax^2 + bx + c$ است. مقدار $a + b + c$ کدام است؟

۲۷۶- دو نفر می‌خواهند زمینی به شکل مستطیل را به دو قسمت مساوی تقسیم کرده و حصار کشی کنند، به طوری که یک حصار بین دو قسمت مشترک باشد. اگر کم‌ترین طول حصار کشی ۲۱۰ متر باشد، ضابطه جبری مساحت زمین کدام است؟

(خارج ۱۴۰۲)

$$S(x) = 210x - \frac{1}{2}x^2 \text{ و } 0 < x < 105 \quad (2) \quad S(x) = 210x - \frac{1}{2}x^2 \text{ و } 0 < x < 70 \quad (1)$$

$$S(s) = 105x - \frac{3}{2}x^2 \text{ و } 0 < x < 105 \quad (4) \quad S(x) = 105x - \frac{3}{2}x^2 \text{ و } 0 < x < 70 \quad (3)$$

۲۷۷- سه نفر می‌خواهند زمین مستطیل‌شکلی را به سه قسمت مساوی تقسیم کرده و حصار کشی کنند، به طوری که یک حصار مشترک بین دو قسمت کشیده شود. اگر کم‌ترین حصار کشی ۱۹۰ متر باشد، ضابطه جبری مساحت زمین کدام است؟

(سراسری نوبت دوم ۱۴۰۲)

$$S(x) = 190x - x^2 \text{ و } 0 < x < 95 \quad (2) \quad S(x) = 95x - 2x^2 \text{ و } 0 < x < 47/5 \quad (1)$$

$$S(x) = 190x - x^2 \text{ و } 0 < x < 47/5 \quad (4) \quad S(x) = 95x - 2x^2 \text{ و } 0 < x < 95 \quad (3)$$

۲۷۸- اگر $f(x) = \frac{\sqrt{x}}{x-2}$ باشد، مقدار $f(f(4))$ کدام است؟

$$-2 \quad (1) \quad -1 \quad (2) \quad 2 \quad (3) \quad 4 \quad (4) \text{ تعریف نشده}$$

۲۷۹- در تابع $f(x) = \frac{2}{x}$ ، اگر $f(a+2) - f(a) = -\frac{1}{6}$ باشد، مقدار $f(\frac{a}{8})$ کدام می‌تواند باشد؟

$$1 \quad (1) \quad 2 \quad (2) \quad 3 \quad (3) \quad 4 \quad (4)$$

۲۸۰- اگر $f(2x-3) = x^2 + 7x - 1$ باشد، مقدار $f(1)$ چه قدر است؟

$$7 \quad (1) \quad 17 \quad (2) \quad -7 \quad (3) \quad 10 \quad (4)$$

۲۸۱- اگر $f(2x) = a\sqrt{x} + x$ و $f(2) + f(8) = 23$ باشد، مقدار a کدام است؟

$$4 \quad (1) \quad 5 \quad (2) \quad 6 \quad (3) \quad 7 \quad (4)$$

۲۸۲- تابع $f(x) = ax^3 + b$ ، محور x ها و y ها را به ترتیب در نقاطی به طول ۲ و عرض ۲۴ قطع می‌کند. اگر خط گذرنده از دو نقطه با مختصات (a^3, a) و (b, k) موازی نیمساز ناحیه اول و سوم باشد، k کدام است؟

$$-4 \quad (1) \quad -6 \quad (2) \quad -8 \quad (3) \quad 4 \quad (4) \text{ صفر}$$

۲۸۳- اگر برد تابع $f: A \rightarrow \mathbb{R}$ ، مجموعه $\{-2, -3, 1, 6\}$ باشد، آن‌گاه حداقل و حداکثر تعداد اعضای D_f کدام است؟

$$4, 4 \quad (1) \quad 5, 3 \quad (2) \quad 7, 4 \quad (3) \quad 8, 4 \quad (4)$$

۲۸۴- تابع f به هر عدد صحیح منفی، تفاضل ۲ برابر آن عدد از قدر مطلقش را نسبت می‌دهد. اگر $f(a) = 10/5$ باشد، مقدار $f(\frac{4a-1}{5})$ کدام است؟

$$6 \quad (1) \quad 9 \quad (2) \quad 10 \quad (3) \quad 12 \quad (4)$$

۲۸۵- تابع $f(x) = \frac{3x-5}{x-3}$ را با نمایش زوج مرتبی به شکل $f = \{(4, a), (2, b), (c, d)\}$ نوشته‌ایم. مقدار تابع $g(x) = \frac{ax+b}{cx+d}$ در نقطه‌ای با کدام طول برابر با ۲۰ است؟

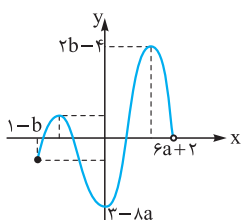
$$1 \quad (1) \quad 2 \quad (2) \quad 3 \quad (3) \quad 4 \quad (4)$$

۲۸۶- اگر $A = \{1, 2, 3, 4\}$ و $B = \{6, 7, 8\}$ باشد، چند تابع مثل f با دامنه A می‌توان نوشت که بردش زیرمجموعه B و دو شرط $f(1) = 8$ و $f(2) \neq 7$ را داشته باشد؟

(آزمون‌های آزمایشی خیلی سبز)

$$12 \quad (1) \quad 16 \quad (2) \quad 18 \quad (3) \quad 24 \quad (4)$$

؟ فراتر از انتظار (تست‌های این بخش را حتماً با مشورت معلم یا مشاور خود حل کنید: این توصیه را جری بگیرید!)

(آزمون‌های آزمایشی خیلی سبز)

۲۸۷- اگر برد تابع روبه‌رو، محدوده $12 \geq y \geq -b-1$ باشد، دامنه آن کدام است؟

$$-6 \leq x < 11 \quad (1)$$

$$-7 \leq x < 11 \quad (2)$$

$$-6 \leq x < 13 \quad (3)$$

$$-7 \leq x < 13 \quad (4)$$

۲۸۸- برای تابع f می‌دانیم $f(x) + 2f(2-x) = x^2 + 4x$. مقدار $f(3)$ کدام است؟

$$-14 \quad (1) \quad -17 \quad (2) \quad -20 \quad (3) \quad -11 \quad (4)$$

۲۸۹- اگر $f(x) = \frac{x+3}{x+4}$ و $f(1) \times f(2) \times f(3) \times \dots \times f(k) = 0/02$ باشد، مجموع ارقام عدد k کدام است؟

$$13 \quad (1) \quad 14 \quad (2) \quad 15 \quad (3) \quad 16 \quad (4)$$

۲۹۰- در تابع $f(x) = \frac{x^2 + 3x + 2}{x^2 + x - 2} + k$ ، مجموع اعضای برد برابر با ۵۱ است. k کدام است؟

$$11 \quad (1) \quad 12 \quad (2) \quad 13 \quad (3) \quad 14 \quad (4)$$

♦ کتاب تاریخ کنکور ۳۶۰ شامل سه بخش است؛ یک بخش کتاب کاغذی و دو بخش Ebook:

۱ کتاب کاغذی شامل بانک تست تاریخ کنکور

۲ Ebook پاسخ‌های تشریحی (رایگان)

۳ Ebook درس‌نامه (رایگان)

♦ از بخش اصلی شروع می‌کنیم یعنی تست‌ها:

برای ۱۰۰۰ ازدن تست‌های درس تاریخ این سه مرحله رو باید بگذرونید.

۱ آموزش و تمرین

در هر میحث تست‌ها از آسان به دشوار چیده شده تا کم‌کم با روند مطالب پیش برید تا برای تست‌های سخت‌تر آماده بشید.

این‌همون ویژگی‌های
منحصربه‌فرد
تست‌های ماست.

۲ آمادگی بیشتر

تست‌های کنکورهای سال‌های اخیر و همین‌طور برگزیده‌هایی از تست‌های آزمون‌های خیلی‌سبز برای آمادگی بیشتر شماست.

۳ تسلط و ۱۰۰۰ ازدن

تست‌های ترکیبی همون برگ آخری هست که باهاش می‌تونید ادعا کنید دیگه وقتشه برم سر جلسه کنکور!

حالا QR پشت جلد را اسکن کنید. (دوتا بخش می‌بینید)

۱ Ebook پاسخ‌های تشریحی

پاسخ تست‌ها رو در این بخش می‌تونید ببینید.
پاسخ تشریحی بدون بررسی عبارت‌ها و گزینه‌های سؤال فایده نداره! ما در این بخش علاوه بر پاسخ‌های واقعاً تشریحی، براتون عبارت‌ها و گزینه‌های نادرست رو تشریح کردیم.

۲ Ebook درس‌نامه

درس‌نامه‌های جامع شامل مطالب کتاب درسی به طور کامل با بیان ساده با دسته‌بندی‌های خواندنی. آیکون‌های این بخش **نکته**، **مثال**، **تحلیل**، **حواست باشه!**، **نکته ترکیبی**، **آکه‌گفتی** همه این ابزارها به شما برای یادگیری بهتر مطالب و تست‌زدن کمک می‌کنه و هیچ جای ابهامی براتون باقی نمی‌مونه.

فهرست مطالب

۱۰ تاریخ ۱

- درس اول: تاریخ و تاریخ‌نگاری ۵
- درس دوم: تاریخ؛ زمان و مکان ۸
- درس سوم: باستان‌شناسی؛ در جست‌وجوی ۱۲
- درس چهارم: پیدایش تمدن؛ بین‌النهرین و مصر ۱۵
- درس پنجم: هند و چین ۱۹
- درس ششم: یونان و روم ۲۲
- درس هفتم: مطالعه و کاوش در گذشته‌های دور ۲۶
- درس هشتم: سپیده‌دم تمدن ایرانی ۲۹
- درس نهم: از ورود آریایی‌ها تا پایان هخامنشیان ۳۲
- درس دهم: اشکانیان و ساسانیان ۳۴
- درس یازدهم: آیین‌های کشاورزی ۳۹
- درس دوازدهم: جامعه و خانواده ۴۲
- درس سیزدهم: اقتصاد و معیشت ۴۶
- درس چهاردهم: دین و اعتقادات ۴۹
- درس پانزدهم: زبان؛ علم و آموزش ۵۴
- درس شانزدهم: هنر و معماری ۵۷

۱۱ تاریخ ۲

- درس اول: منابع پژوهش در تاریخ اسلام و ۶۳
- درس دوم: روش پژوهش در تاریخ؛ بررسی و ۶۶
- درس سوم: اسلام در مکه ۶۹
- درس چهارم: امت و حکومت نبوی در مدینه ۷۲
- درس پنجم: تثبیت و گسترش اسلام در دوران ۷۶
- درس ششم: امویان بر مسند قدرت ۷۹
- درس هفتم: جهان اسلام در عصر خلافت عباسی ۸۲
- درس هشتم: اسلام در ایران؛ زمینه‌های ظهور ۸۵

۱۲ تاریخ ۳

- درس نهم: ظهور و گسترش تمدن ایرانی - اسلامی ۸۸
- درس دهم: ایران در دوران غزنوی، سلجوقی و ۹۱
- درس یازدهم: حکومت، جامعه و اقتصاد در ۹۵
- درس دوازدهم: فرهنگ و هنر در عصر مغول ۹۸
- درس سیزدهم: تحولات سیاسی و اقتصادی ایران ۱۰۱
- درس چهاردهم: فرهنگ و تمدن در عصر صفوی ۱۰۴
- درس پانزدهم: قرون وسطا ۱۰۷
- درس شانزدهم: رنسانس و عصر جدید ۱۱۰

- درس اول: تاریخ‌نگاری و منابع دوره معاصر ۱۱۴
- درس دوم: ایران و جهان در آستانه دوره معاصر ۱۱۷
- درس سوم: سیاست و حکومت در عصر قاجار ۱۲۲
- درس چهارم: اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ۱۲۵
- درس پنجم: نهضت مشروطه ایران ۱۲۹
- درس ششم: جنگ جهانی اول و ایران ۱۳۲
- درس هفتم: ایران در دوره حکومت رضاشاه ۱۳۵
- درس هشتم: جنگ جهانی دوم و جهان پس از آن ۱۳۸
- درس نهم: نهضت ملی‌شدن صنعت نفت ایران ۱۴۱
- درس دهم: انقلاب اسلامی ۱۴۴
- درس یازدهم: استقرار و تثبیت نظام جمهوری اسلامی ۱۴۷
- درس دوازدهم: جنگ تحمیلی و دفاع مقدس ۱۵۰
- پاسخ‌نامه کلیدی ۱۵۳

۳۶- کدام گزینه به اولین سؤالی که ذهن تاریخ‌نگاران را در بررسی رویدادهای تاریخی به خود مشغول می‌کند، اشاره دارد؟

- (۱) چه کسانی شاهد ماجرا بوده‌اند؟
- (۲) چه عواملی در این رویداد تأثیرگذار بوده است؟
- (۳) در کجا و کی رخ داده است؟
- (۴) چه منابع و اطلاعاتی درباره آن موجود است؟

۳۷- در کدام گزینه، به گاه‌شماری‌هایی که در ایران دوران اسلامی رواج داشته‌اند، اشاره شده است؟

- (۱) یزدگردی، دوازده‌حیوانی و جلالی
- (۲) یزدگردی، سلوکی و دوازده‌حیوانی
- (۳) جلالی، سلوکی و اوستایی
- (۴) جلالی، دوازده‌حیوانی و اوستایی

۳۸- کدام گزینه بیانگر یکی از پیامدهای ارتباط جغرافیا و تاریخ است؟

- (۱) الزام سفر و بازدید میدانی از مکان‌هایی که رویداد تاریخی در آن رخ داده است.
- (۲) اهمیت یافتن نقشه در مطالعه تاریخ
- (۳) مطالعه تأثیر عوامل طبیعی و اجتماعی و فرهنگی بر رویدادهای تاریخی
- (۴) اهمیت یافتن گاه‌شماری در مطالعه تاریخ

۳۹- کدام گزینه به تعریف کامل‌تری از خط زمان اشاره دارد؟

- (۱) ابزاری است که مورخان به وسیله آن وقایع و رویدادهای تاریخی را دسته‌بندی می‌کنند.
- (۲) روشی علمی است که امکان آگاهی از زمان رخ‌دادن وقایع تاریخی بدون آن میسر نیست.
- (۳) روشی علمی است که مورخان به وسیله آن رویدادهای مرتب‌شده به ترتیب زمانی را تحلیل و طبقه‌بندی می‌کنند.
- (۴) ابزاری است که به وسیله آن می‌توان رویدادهای یک دوره یا دوران‌های مختلف تاریخی را به ترتیب وقوع آن‌ها بر روی نمودار نشان داد.

۴۰- کدام مورد دربارهٔ کرونولوژی صحیح نیست؟

- (۱) در کرونولوژی می‌توان رویدادها را براساس اهمیتشان در یک نمودار نشان داد.
- (۲) خط زمان یکی از ابزارهای مهم کرونولوژی است.
- (۳) گاه‌شماری نام دیگر کرونولوژی است.
- (۴) به نظم و ترتیب رویدادها کرونولوژی می‌گویند.

۴۱- «گاه‌شماری» در کدام دسته از معانی «واژهٔ تاریخ» قرار می‌گیرد؟

- (۱) تعیین روز، ماه و سال و تقویم سالانه است.
- (۲) مجموعه حوادث و رویدادهایی که جامعه از سر گذرانده است.
- (۳) علم و روش علمی که به وسیله آن رویدادهای گذشته مطالعه و تحلیل می‌شوند.
- (۴) رویدادهای ویژه‌ای که برای جامعه مهم است و می‌تواند مبدأ تاریخ قرار بگیرد.

۴۲- در کدام گزینه ارتباط بین گزاره و مصداق نوشته‌شده در داخل پرانتز به درستی مشخص شده است؟

- (۱) سفر به مصر، فینقیه و جاهای دیگر برای بررسی شرایط طبیعی و اقلیمی آن سرزمین‌ها (ابن خلدون)
- (۲) مطالعه تأثیر محیط طبیعی و عوامل جغرافیایی بر رویدادهای تاریخی (جغرافیای تاریخی)
- (۳) توجه به تأثیر جغرافیا و اقلیم بر تاریخ، اخلاق و رفتار آدمیان (هرودت)
- (۴) نظام تطبیق و تبدیل تقویم‌های مختلف (کرونولوژی)

۴۳- «کرونولوژی» در کدام گزینه به درستی تعریف شده است و علت اهمیت آن در مطالعه و پژوهش تاریخ چیست؟

- (۱) نقشه‌هایی که برای نشان‌دادن تأثیر محیط طبیعی بر وقایع تاریخی ترسیم می‌شوند. - وقوع تحولات تاریخی در بستر مکان
- (۲) ابزاری که برای رصد خورشید، ماه، سیارگان و ستارگان اختراع شده است. - ارتباط میان دانش اندازه‌گیری زمان با نجوم
- (۳) نظامی که انسان برای اندازه‌گیری دقیق زمان ابداع کرده است. - توصیف و تحلیل رویدادها براساس زمان وقوع آن‌ها
- (۴) روشی که برای تعیین قدمت آثار تاریخی به کار می‌رود. - ارتباط تنگاتنگ میان باستان‌شناسی و دانش تاریخ

۴۴- کدام گزاره دربارهٔ گاه‌شماری رایج در میان بابلی، مطلب درستی را بیان می‌کند؟

- (۱) هر سه سال، یک ماه به سال می‌افزودند.
- (۲) سال را به ۳۶۵ روز و $\frac{1}{4}$ شبانه‌روز تقسیم می‌کردند.
- (۳) هر چهار سال، پنج روز به سال می‌افزودند.
- (۴) به آخر ماه دوازدهم، پنج روز اضافه می‌کردند.

۴۵- در کدام گزینه به یکی از ویژگی‌های گاه‌شماری اوستایی اشاره شده است؟

- (۱) سال اول و دوم ۱۲ ماهه و سال سوم ۱۳ ماهه بود.
- (۲) سال اول، دوم و سوم ۳۶۵ روزه و سال چهارم ۳۶۶ روزه بود.
- (۳) ماه اول تا یازدهم سال، ۳۰ روزه و ماه دوازدهم سال، ۳۵ روزه بود.
- (۴) سال اول تا صد و نوزدهم، ۳۶۵ روزه و سال صد و بیستم ۳۶۶ روزه بود.

۴۶- کدام مورد دربارهٔ گاه‌شماری در تاریخ ایران درست است؟

- (۱) گاه‌شماری اوستایی در دورهٔ ساسانیان ابداع شد و رواج یافت.
- (۲) در ایران دوران اسلامی، گاه‌شماری هجری قمری رایج و سایر گاه‌شماری‌ها متروک شد.
- (۳) گاه‌شماری خورشیدی - قمری بابلی در زمان هخامنشیان و اشکانیان متداول بود.
- (۴) گاه‌شماری هجری خورشیدی رایج در ایران براساس گاه‌شماری دوازده‌حیوانی تنظیم شده است.

۴۷- کدام گزینه به درستی به یکی از کارکردهای کرونولوژی اشاره می‌کند؟

- (۱) ترتیب رویدادها از به سلطنت رسیدن مظفرالدین‌شاه تا پیروزی نهضت مشروطه
- (۲) بررسی و تحلیل عوامل مؤثر بر شکل‌گیری نهضت مشروطه
- (۳) بررسی تاریخ به وقوع پیوستن حوادث مربوط به جنبش مشروطه
- (۴) تطبیق رویدادهای زمینه‌ساز اختلاف میان مشروطه‌خواهان

(ترکیبی با درس ۱ دهم)

۴۸- کدام عبارت در مورد تاریخچه گاه‌شماری در جهان و ایران درست است؟

- (۱) مردمان بین‌النهرین و ایرانیان باستان در تنظیم و تدوین گاه‌شماری پیشگام بودند.
- (۲) مبدأ گاه‌شماری هجری قمری اول محرم سالی است که پیامبر ﷺ از مدینه به مکه هجرت کرد.
- (۳) در زمان هخامنشیان، گاه‌شماری خورشیدی - قمری بابلی رواج داشته است.
- (۴) گاه‌شماری هجری خورشیدی از سال ۱۳۰۴ ش. در ایران رواج یافت.

۴۹- کدام گزاره به مفهوم «جغرافیای تاریخی» اشاره ندارد؟

- (۱) در جنگ جهانی دوم، سرمای شدید روسیه، نبرد را برای آلمانی‌ها دشوار ساخت.
- (۲) فروپاشی عثمانی در پایان جنگ جهانی اول، نقشه کشورهای منطقه خاورمیانه را تغییر داد.
- (۳) در اردیبهشت ۱۳۵۹، وقوع طوفان شن در طیس، باعث سقوط چند فرزند بالگرد نظامی آمریکایی شد.
- (۴) مصر را هدیه رود نیل می‌نامند، زیرا جریان زندگی و تمدن در مصر باستان به رود پرآب و طولیل نیل وابسته بود.

(آزمون‌های آزمایشی فیل سبز)

۵۰- ساسانیان برای حل مشکل عقب‌افتادن سال تقویمی خورشیدی از سال حقیقی چه تدبیری اتخاذ کردند؟

- (۱) کیسه کردن سال هر ۴ سال یک بار
- (۲) اضافه کردن اندرگاه به آخر ماه دوازدهم
- (۳) اضافه کردن روزهای عقب‌افتاده به آخرین ماه سال
- (۴) افزودن ماه سیزدهم به سال هر ۱۲۰ سال یک بار

۵۱- کدام گزینه شامل مواردی است که در دانش جغرافیای تاریخی مورد بررسی قرار می‌گیرد؟

- (الف) شکل‌گیری تمدن مصر باستان در کنار رود نیل
- (ب) دلایل پیشروی دریا در سواحل مدیترانه
- (پ) مهاجرت اقوام آریایی از سرزمین‌های بی‌ حاصل به ایران آباد
- (ت) گسترش بیابان‌ها در پی کاهش بارندگی
- (ث) یورش اقوام بیابانگرد به چین در نزدیکی رود هوانگ‌هو

- (۱) الف - پ - ث
- (۲) الف - ب - پ
- (۳) پ - ت - ث
- (۴) پ - ت - الف

(آزمون‌های آزمایشی فیل سبز)

۵۲- کدام گزینه درباره گاه‌شماری «خورشیدی - قمری بابلی» درست است؟

- (۱) سال، دوازده ماه ۳۰ روزه داشت.
- (۲) هر سه سال، یک ماه به سال اضافه می‌شد.
- (۳) پنج روز اضافی به آخر ماه دوازدهم افزوده می‌شد.
- (۴) گاه‌شماری رومی به دستور امپراتور روم براساس آن اصلاح شد.

(شارج از کشور ۹۹)

۵۳- کدام مورد، درباره گاه‌شماری در مصر باستان درست است؟

- (۱) هر ۱۲۰ سال، یک ماه به سال می‌افزودند.
- (۲) هر سه سال، یک ماه به سال اضافه می‌کردند.
- (۳) هر چهار سال، یک ماه ۳۶ روزه به سال اضافه می‌کردند.
- (۴) هر چهار سال یک بار، یک روز به سال می‌افزودند.

۵۴- تصور کنبد فردی در قرن چهارم میلادی در محدوده امپراتوری روم می‌زیسته است. وی شاهد کدام یک از رویدادهای زیر بوده است؟

- (۱) اصلاح گاه‌شماری رومیان براساس گاه‌شماری مصری
- (۲) رسمی‌شدن دین مسیحیت در روم
- (۳) تعیین تولد حضرت مسیح به عنوان مبدأ گاه‌شماری
- (۴) اصلاح گاه‌شماری مسیحیان توسط پاپ و منجمان

۵۵- کدام گزینه به تدبیر مصریان باستان برای جلوگیری از عقب‌ماندن تقویمشان از سال حقیقی اشاره دارد؟

- (۱) هر چهار سال یک بار، یک روز به سال می‌افزودند.
- (۲) هر سه سال یک بار، یک ماه به سال می‌افزودند.
- (۳) هر ۱۲۰ سال یک بار، یک ماه به سال می‌افزودند.
- (۴) هر سال یک بار، پنج روز (اندرگاه) به ماه آخر می‌افزودند.

۵۶- کدام مورد درباره تاریخچه گاه‌شماری در ایران درست است؟

- (۱) در دوره اشکانیان، گاه‌شماری‌های مصری، سلوکی و اوستایی متداول بود.
- (۲) اندرگاه یا پنجه، در گاه‌شماری اوستایی برای جبران یک‌چهارم شبانه‌روز به ماه دوازدهم اضافه می‌شد.
- (۳) مبدأ گاه‌شماری اوستایی به تخت نشستن هر پادشاه بود.
- (۴) در ایران دوره ساسانی، گاه‌شماری هجری قمری نیز رایج شد.

۵۷- یک محقق پس از پژوهش درباره تاریخ گاه‌شماری در جهان و ملل مختلف، نتایج پژوهش خود را به صورت زیر دسته‌بندی کرده است. هر کدام از این توصیفات به ترتیب به کدام گروه و ملت تعلق دارد؟

(الف) از پیشگامان تنظیم و تدوین گاه‌شماری در جهان بودند.

(ب) در ابتدا گاه‌شماری دقیقی نداشتند و به دستور امپراتور خود، گاه‌شماری آنان اصلاح شد.

(پ) در این گاه‌شماری، سال به ۱۲ ماه ۳۰ روزه تقسیم می‌شد و پنج روز اضافی به آخر ماه دوازدهم افزوده می‌شد.

(ت) ماه‌ها براساس فرهنگ و آیین این ملت نام‌گذاری شده بودند.

- (۱) مردمان بین‌النهرین - مصریان - رومیان - بابلی‌ها
- (۲) مردمان بین‌النهرین - رومیان - رومیان - مصریان
- (۳) مصریان - رومیان - مصریان - ایرانیان
- (۴) مصریان - ایرانیان - رومیان - ایرانیان

۵۸- کدام گزینه توصیف درستی برای گاه‌شماری‌ای است که «اندرگاه» به آن می‌افزودند؟

- (۱) سال را ۳۶۵ روز و یک‌چهارم شبانه‌روز محاسبه می‌کردند.
- (۲) در هر ۴ سال یک شبانه‌روز و در هر ۱۲۰ سال دوازده ماه از سال حقیقی عقب می‌افتاد.
- (۳) ماه و روزهای هر ماه با اسامی ایزدان و فرشتگان نام‌گذاری شده بود.
- (۴) برای رفع اختلاف، هر چهار سال یک روز و هر سه سال یک ماه به سال می‌افزودند.

۵۹- در گاه‌شماری مصریان، اصطلاح «کیسه» به کدام گزینه اشاره دارد؟

- (۱) ماهی که هر سه سال برای رفع اختلاف سال قمری با خورشیدی به سال می‌افزودند.
- (۲) روزی که هر چهار سال برای محاسبه یک‌چهارم شبانه‌روز اضافی به سال می‌افزودند.
- (۳) پنج روز اضافی که به آخر ماه دوازدهم اضافه می‌کردند.
- (۴) ماهی که هر ۱۲۰ سال برای رفع اختلاف به دوازده ماه سال اضافه می‌کردند.

- ۶۰- کدام گزاره‌ها به ترتیب، دربارهٔ ابن خلدون، اندیشمند مسلمان تونس و هرودت، پدر علم تاریخ، درست است؟
 (الف) به منظور نگارش کتاب تاریخ خود، به مصر و فینیقیه سفر و شرایط اقلیمی آن مناطق را بررسی کرد.
 (ب) تأثیر پدیده‌های جغرافیایی را بر شکل‌گیری تمدن‌های باستانی هند و چین بررسی کرده است.
 (پ) به تأثیر جغرافیا و اقلیم بر تاریخ، اخلاق و رفتار آدمیان در بخشی از مقدمه کتاب خود پرداخته است.
 (ت) از جمله افرادی بود که در قرن ۸ هجری به توسعه علم جغرافیای تاریخی پرداخت.

(۱) الف - پ (۲) پ - الف (۳) پ - ت (۴) الف - ب

- ۶۱- کدام گزینه به درستی به اقدام پاپ گرگوار سیزدهم در زمینه گاه‌شماری مسیحی اشاره دارد؟

- (۱) در سال ۴۶ ق.م. دستور اصلاح تقویم رومیان را براساس گاه‌شماری مصری داد.
 (۲) به کمک عده‌ای از منجمان مصری، تقویم مسیحیان را اصلاح کرد و مبدأ گاه‌شماری را تغییر داد.
 (۳) حدود ۱۰۰۰ سال بعد از تعیین تولد مسیح به عنوان مبدأ گاه‌شماری، به کمک منجمان تقویم مسیحیان را اصلاح کرد.
 (۴) در سال ۵۲۵ م. تولد مسیح را به عنوان مبدأ گاه‌شماری مسیحی اعلام کرد.

(سراسری ۱۴۰۰)

- ۶۲- در گاه‌شماری اوستایی دوره ساسانی، اصطلاح «اندرگاه» به کدام گزینه اشاره داشت؟

- (۱) پنج روزی که به آخر ماه دوازدهم افزوده می‌شد.
 (۲) ماه سیزدهم که هر سه سال یک بار به پایان سال اضافه می‌شد.
 (۳) ماه سیزدهم که هر ۱۲۰ سال یک بار به پایان سال اضافه می‌شد.
 (۴) روزی که هر چهار سال یک بار به هنگام کیسه‌کردن به سال افزوده شد.

- ۶۳- موارد کدام گزینه درباره گاه‌شماری و زمان در تاریخ به درستی بیان شده است؟

- (الف) گاه‌شماری نظامی است که انسان برای ثبت رویدادها ابداع کرده است.
 (ب) انسان از گذشته‌های دور با زمان و نحوه سنجش آن مواجه بوده است.
 (پ) آگاهی از زمان روی‌دادن رویدادهای تاریخی، برای درک درست تاریخ کافی است.
 (ت) ابداع تقویم نتیجه تلاش مشترک دانشمندان علوم مختلف است.

(۱) الف - ب (۲) الف - پ (۳) ب - پ (۴) ب - ت

- ۶۴- موارد کدام گزینه‌ها درباره گاه‌شماری بابلی‌ها است؟

- (الف) بعد از هر سه سال ۱۲ ماهه، سال چهارم ۱۳ ماهه بود.
 (پ) سال به ۱۲ ماه قمری ۳۰ یا ۲۹ روزه تقسیم می‌شد.
 (۱) الف - ب (۲) الف - پ (۳) ب - پ (۴) ب - ت

- ۶۵- در خصوص تاریخچه گاه‌شماری در جهان، کدام عبارت‌ها درست‌اند؟

- (الف) گاه‌شماری سلوکی در زمان هخامنشیان و اشکانیان متداول بود.
 (ب) گاه‌شماری بابلی با تغییر نام ماه‌ها براساس آیین ایرانی در قلمرو هخامنشیان رواج داشت.
 (پ) مردمان بین‌النهرین و مصریان باستان در تنظیم گاه‌شماری پیشگام بودند.
 (ت) مبدأ گاه‌شماری میلادی یا مسیحی، رسمیت یافتن دین مسیحیت است.

(۱) الف - ب (۲) الف - ت (۳) ب - پ (۴) پ - ت

(سراسری ۱۴۰۲)

- ۶۶- کدام مورد درباره گاه‌شماری در تاریخ ایران درست است؟

- (۱) افزودن اندرگاه به آخر ماه دوازدهم در یکی از گاه‌شماری‌های دوره اشکانی معمول بود.
 (۲) در دوره اشکانی، استفاده از گاه‌شماری قمری - خورشیدی متروک شد.
 (۳) با سقوط هخامنشیان، گاه‌شماری بابلی برای همیشه کنار گذاشته شد.
 (۴) گاه‌شماری جلالی در سال ۱۳۰۴ شمسی ابداع شد و رسمیت یافت.

- ۶۷- کدام موارد درباره گاه‌شماری ایران و جهان به درستی آمده است؟

- (الف) در گاه‌شماری مصری همانند گاه‌شماری اوستایی، برای محاسبه یک چهارم شبانه‌روز اضافی هر چهار سال یک روز به سال می‌افزودند.
 (ب) گاه‌شماری‌ای که در قلمرو هخامنشیان رواج داشت، همانند گاه‌شماری بابلی‌ها خورشیدی - قمری بود.
 (پ) گاه‌شماری مصریان و ساسانیان از نوع گاه‌شماری خورشیدی بود.

- (ت) در گاه‌شماری بابلی و اوستایی، ماه‌ها و روزهای هر ماه با اسامی ایزدان و فرشتگان نام‌گذاری شده بود.

(۱) الف - ب (۲) ب - ت (۳) ب - پ (۴) الف - ت

- ۶۸- کدام گزینه درباره گاه‌شماری مصری (۱) و گاه‌شماری اوستایی (۲) درست است؟

- (۱) هر دو، دارای سال‌های خورشیدی (شمسی) بودند که ماه‌های آن‌ها براساس فرهنگ و آیین ملی - مذهبی نام‌گذاری شده بود.
 (۲) در هر دو، ۵ روز اضافی به آخر ماه دوازدهم سال اضافه می‌شد و هر چهار سال یک بار کیسه می‌گرفتند.
 (۳) در (۱)، سال به دوازده ماه ۳۰ یا ۲۹ روزه و در (۲)، سال به دوازده ماه ۳۰ روزه تقسیم می‌شد.
 (۴) در (۱)، ماه دوازدهم سال، ۳۵ روزه بود و در (۲)، سال یکصد و بیستم، ۱۳ ماهه می‌شد.

(ترکیبی با درس ۱۰ دهم)

- ۶۹- مؤلفان کتاب درسی تاریخ (۱): ایران و جهان باستان، برای توضیح کدام‌یک از گزاره‌های زیر به منابع دست اول استناد کرده‌اند؟

- (۱) گاه‌شماری جلالی از دقیق‌ترین گاه‌شماری‌های جهان است.
 (۲) در گاه‌شماری اوستایی، از گاه‌شماری مادی ایده گرفته شده بود.
 (۳) مورخان مسلمان، بر گاه‌شماری‌های رایج در اشکانیان، تحلیل نوشته‌اند.
 (۴) گاه‌شماری خورشیدی - قمری بابلی در قلمرو هخامنشیان رواج داشته است.

- ۷۰- در خصوص تاریخچه گاه‌شماری رومیان، کدام گزینه به خط زمان درستی از موارد مطرح‌شده اشاره دارد؟

- (الف) تولد مسیح به عنوان مبدأ گاه‌شماری رومیان تعیین شد.
 (ب) پاپ گرگوار سیزدهم به کمک منجمان گاه‌شماری را اصلاح کرد.
 (پ) ژولیوس سزار دستور داد گاه‌شماری رومی براساس گاه‌شماری مصری اصلاح شود.

(۱) جدیدتر - پ - الف - قدیمی‌تر (۲) جدیدتر - الف - ب - قدیمی‌تر

(۳) جدیدتر - پ - الف - قدیمی‌تر (۴) جدیدتر - ب - الف - قدیمی‌تر

فهرست مطالب

۱۰ عربی دهم

درس نامه

پاسخ

۱۷۲	۶	درس اول: ذاك هُوَ الله (صَيِّغُ الْأَفْعَالِ)
۱۸۸	۱۲	درس دوم: إِنَّكُمْ مَسْئُولُونَ (الْأَعْدَادُ مِنْ وَاحِدٍ إِلَى مِئَةٍ)
۱۹۷	۱۸	درس سوم و چهارم: مَطَرُ السَّمَاءِ - التَّعَايُشُ السَّلْمِيُّ
۲۱۳	۲۷	درس پنجم: هَذَا خَلَقَ اللهُ (الْجُمْلَةُ الْفِعْلِيَّةُ وَالْإِسْمِيَّةُ)
۲۲۶	۳۶	درس ششم: أَلَمَعَالِمُ الْخَلَابَةِ (إِعْرَابُ أَجْزَاءِ الْجُمْلَةِ)
۲۳۱	۴۲	درس هفتم: صِنَاعَةُ النَّفْطِ (الْفِعْلُ الْمَجْهُولُ)
۲۳۸	۵۰	درس هشتم: يَا مَنْ فِي الْبَحَارِ عَجَائِبُهُ

۱۱ عربی یازدهم

۲۴۶	۵۸	درس اول: مَوَاعِظُ قِيَمَةٍ (اسْمُ التَّمْضِيلِ وَاسْمُ الْمَكَانِ)
۲۵۳	۶۵	درس دوم: صِنَاعَةُ التَّلْمِيْعِ فِي الْأَدَبِ الْفَارِسِيِّ
۲۶۱	۷۱	درس سوم: عَجَائِبُ الْمَخْلُوقَاتِ (أَسْلُوبُ الشَّرْطِ وَأَدْوَاتُهُ)
۲۶۸	۷۸	درس چهارم: تَأْتِيْزُ اللُّغَةِ الْفَارِسِيَّةِ عَلَى اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ
۲۷۶	۸۵	درس پنجم: الْبَصْدُقُ (الْجُمْلَةُ بَعْدَ النِّكَرَةِ)
۲۸۳	۹۳	درس ششم: إِزْعَمُوا ثَلَاثًا (تَرْجُمَةُ الْفِعْلِ الْمُضَارِعِ (۲))
۲۹۱	۱۰۰	درس هفتم: لَا تَقْنَطُوا (مَعَانِي الْأَفْعَالِ النَّاقِصَةِ)

۱۲ عربی دوازدهم

۲۹۹	۱۰۷	درس اول: مِنَ الْأَشْعَارِ الْمُنَسَوِيَّةِ إِلَى الْإِمَامِ عَلِيِّ
۳۰۷	۱۱۷	درس دوم: الْوَجْهُ النَّافِعُ وَالْوَجْهُ الْمُضِرُّ (أَحَالُ)
۳۱۵	۱۲۷	درس سوم: ثَلَاثُ قِصَصٍ قَصِيْرَةٍ (أَسْلُوبُ الْإِسْتِثْنَاءِ)
۳۲۳	۱۳۷	درس چهارم: نِظَامُ الطَّبِيعَةِ (الْمَفْعُولُ الْمُطْلَقُ)
۳۳۰	۱۴۸	درس پنجم: يَا إِلَهِي (أَسْلُوبُ التَّنَادَا)
۱۵۵		درک مطلب

۱۲۶- گزینه ۴

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ مؤث (صوت) مذکر است نه مؤث. ۲ جمع مکتسر (ضیاء: روشنائی) مفرد است نه جمع. ۳ للمخاطب (با توجه به ترجمه عبارت، «ذَهَبْتُ» از صیغه «اللغابة» (مفرد مؤث غائب) می‌باشد.)

تذکر: کلمه «مستعرة» اگر با «ال» به کار رفته بود، دارای نقش صفت برای «جذوة» بود و در این جمله، صفت نیست!

۱۲۷- گزینه ۳

با توجه به معنای عبارت داده‌شده در این گزینه، حرکت‌گذاری این کلمات نادرست است: «جَمَل» (شکل صحیح آن «جَمَل» به معنای «جمله‌ها» است و کلمه «جَمَل» به معنای «شتر» مناسب این عبارت نیست.) - «حَوْل» (شکل صحیح این کلمه «حَوْل» است.)

۱۲۸- گزینه ۳

کلماتی که حرکت‌گذاری غلطی دارند: بِن (تلفظ صحیح این کلمه در عربی «بِن» است.) - المؤمنین (با توجه به معنای عبارت، این کلمه باید جمع مذکر سالم باشد نه مثنی؛ پس «المؤمنین» صحیح است.) - التَّعَاظِف (این کلمه به صورت «التَّعَاظِف» صحیح است که وزن آن هم «تَفَاعُل» است.)

۱۲۹- گزینه ۱

در این گزینه «العالم: جهان» به کار رفته نه «العالم: دانشمند، دانا».

۱۳۰- گزینه ۴

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ «تلمیذان» (این کلمه اسم مثنی است و اسم‌های مثنی همواره آخرشان کسره دارد - تلمیذان) / ۲ «الصادقین» (این کلمه جمع سالم مذکر است و باید همیشه آخرش فتحه داشته باشد - الصادقین) / ۳ «الجُزُر» (این کلمه معنای «هویج» می‌دهد، پس باید به صورت «الجُزُر» حرکت‌گذاری شود - هویج برای نیرومندساختن چشم‌های انسان مفید است.)

۱۳۱- گزینه ۲

خطای این گزینه: ترسبین (فعل «ترسبین» از صیغه «للمخاطبة» (مفرد مؤث مخاطب) است و نون آخر آن باید فتحه (ة) داشته باشد!

۱۳۲- گزینه ۱

ترجمه عبارت: «بست این دانش‌آموز را که باز بود و مدیر از او تشکر کرد به خاطر توجهش به و به او جایزه‌ای داد»

ترجمه ۱ شیر آب - تأسیسات عمومی
ترجمه سایر گزینه‌ها: ۲ چراغ‌ها - دورریختن زباله‌ها / ۳ کولر - ساعت کاری مدرسه / ۴ ستون‌های برق - هم‌وطنان

۱۳۳- گزینه ۳

ترجمه عبارت: «آن‌چه در آن دو کلمه متضاد آمده را تعیین کن.» مفتوح ≠ مُغْلَق؛ ترجمه: هنگامی که به درب کلاس رسیدم گمان کردم که آن باز است، اما آن را بسته یافتم.»

ترجمه سایر گزینه‌ها: ۱ تأسیسات عمومی مکان‌هایی هستند که دولت مالک آن‌هاست و همگی مردم از آن بهره‌مند می‌شوند. / ۲ مدیر امروز دانش‌آموزی به نام علی را تشویق کرد که از اموالی که مدرسه مالک آن‌ها است، محافظت می‌کند. / ۴ در آن هنگام صداهای آرامی از یکی از درخت‌ها شنیدم و فهمیدم که گنجشک‌ها بر آن آواز می‌خوانند.

۱۳۴- گزینه ۳

ترجمه عبارت: «براساس توضیحات، خطا را تعیین کن.» ترجمه ۳ شیر: وسیله‌ای برای انتقال صداها از مکانی به مکانی دیگر (واژه صحیح: الهاتف: تلفن)

ترجمه سایر گزینه‌ها: ۱ ساعت کاری: ساعات کار کارمندان و کارگران / ۲ پیشنهاد: دادن راه‌حل و بیان راهی برای اقدام به کاری / ۴ فعالیت: اقدام به کاری با تحرک و سرعت

۱۳۵- گزینه ۲

بررسی گزینه‌ها: ۱ «حُجَرَات: اتاق‌ها» جمع «حجرة» جمع مؤث سالم است - المدارس مفرد - المدرسة: مدرسه (جمع مکتسر) - التلاميذ مفرد - التلميذ: دانش‌آموز (جمع مکتسر) / ۲ الهواتف مفرد - الهاتف: تلفن (جمع مکتسر) - المتاحف مفرد - المتحف: موزه (جمع مکتسر) - «دورات» جمع «دورة» است که جمع سالم است - المياه مفرد - الماء: آب (جمع مکتسر) / ۳ النفايات: زباله‌ها جمع «النفاية» و جمع مؤث سالم است - أقوال مفرد - قول: سخن (جمع مکتسر) / ۴ الأشجار مفرد - الشجر: درخت (جمع مکتسر) - أعمدة مفرد - عمود: ستون (جمع مکتسر) ۲

۱۳۶- گزینه ۳

بررسی گزینه‌ها: ۱ برخی از همکلاسی‌ها در حیاط فعالیت آزاد انجام دادند. / ۲ دانش‌آموز از جایش برخاست و به سؤال معلم پاسخ داد. / ۳ منتظر بودیم که سالن امتحان از دانش‌آموزان پبند. x (واژه صحیح «تَفَرُّغ»: خالی شود» است.) / ۴ قرآن درباره این حادثه به شکل شگفتی به ما خبر داده است. ✓

۱۳۷- گزینه ۳

بررسی گزینه‌ها: ۱ وَعظْتُ = نصحت: نصیحت کردم / ۲ موزه: جایی برای نگه‌داری چیزهای قدیمی، ارزشمند و باستانی است. / ۳ «هُدوء: آرامش» و «سكوت: سکوت» متضاد نیستند. / ۴ تَفَرُّغ: خالی می‌شود ≠ تَمَتُّل: پر می‌شود

۱۳۸- گزینه ۴

«شُعَب» به معنای «مِلّت» با توضیح روبه‌روی آن تناسب دارد: «گروهی از مردم که در یک کشور زندگی می‌کنند».

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ «نِجَة» یعنی «میش» - صفت «المفترسة» (درنده) مناسب آن نیست (از حیوانات درنده‌ای که در همه نقاط جهان زندگی می‌کند) / ۲ «حِلْم» به معنای «صبر» با توضیح داده‌شده تناسب ندارد - «بر صحنه‌ها و منظره‌هایی دلالت دارد که آن‌ها را در خواب می‌بینیم» (این توضیح به «حُلْم» یعنی «رؤیا» مربوط است. / ۳ «التَّمَل» یعنی «مورچه» ولی توضیح مقابل آن مربوط به «التَّحَل» (زنبور) است - حشرة کوچکی که از شکوفه‌ها و گل‌ها عسل می‌سازد.

۱۳۹- گزینه ۳

ترجمه عبارت سؤال: «..... هوا را خنک می‌کند و ما از آن در روزهای گرم استفاده می‌کنیم.»
ترجمه گزینه‌ها: ۱ رایانه / ۲ جریان آب / ۳ کولر / ۴ جریان برق

۱۴۰- گزینه ۲

کلمات مهم: جاء به ... : بیاورد (جاء به تنهایی معنی «آمدن» دارد، ولی وقتی «به» بعد از آن بیاید متعدی می‌شود و معنای «آوردن» می‌دهد.) - رد ۱ و ۳
لَقَّ: برای اوست، از آن اوست (کلمه‌ای معادل «پاداش» در آیه نداریم) - رد ۱ و ۴

۱۴۱- گزینه ۴

کلمات مهم: «أُرسِلنا»: فرستادیم - «لَبَّثُ»: ماند، درنگ کرد - «ألف سنة إلا خمسين عاماً»: نصد و پنجاه سال

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ تا (معنای مناسبی برای حرف «فَ» نیست.) - درنگ کند (دلیلی ندارد «لَبَّثُ» به صورت مضارع التزامی ترجمه شود.) / ۲ هزار و پنجاه سال (حرف «إلا» در این جا مفهوم «منها کردن» دارد، پس «ألف سنة إلا خمسين عاماً» یعنی «هزار سال منهای پنجاه سال» - زندگی کرد (لَبَّثُ: درنگ کرد) / ۳ روانه ساختیم (ترجمه دقیقی برای «أُرسِلنا» نیست.) - پنج («خمسين» یعنی «پنجاه».)

۱۴۲- گزینه ۴

«الشَّعب الإيراني» در عربی ترکیب وصفی است، ولی در فارسی به صورت ترکیب اضافی ترجمه می‌شود: «ملت ایران».

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ چون مادری برای شماست («أُمِّکُم» یعنی «مادر شماست».) / ۲ چارپایان («البهائم» به «چارپایان غیردرنده» گفته می‌شود.) / ۳ مراقب هستند («يُحافظون» فعل مضارع است و نباید آن را به صورت جمله اسنادی ترجمه کنیم: مراقبت می‌کنند.) - میهن («وطنهم»: وطنشان) - تأسیسات عمومی («مرافقہ العامة» دارای ضمیر است: «تأسیسات عمومی‌اش».)

۱۴۳- گزینه ۴

کلمات مهم: «كانت ... ينتظرن»: انتظار می‌کشیدند (ماضی استمراری) - «أُن تفرغ»: خالی شود (فعل لازم است) - «حجرات»: اتاق‌ها

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ دانش‌آموزان («من» در ترجمه لحاظ نشده است) - کلاس‌ها («حجرات» به معنای اتاق‌ها است) - خالی کنند («أُن تفرغ» فعل لازم است و به «حجرات» مرتبط است نه «الطالبات».)

۲ با (در عبارت عربی «و» آمده است) - انتظار می‌کشید («ينتظرن» فعل جمع است نه مفرد.) / ۳ گروهی (معنای دقیقی برای «بعض» نیست) - کلاس‌های درس (أولاً «حجرات» یعنی «اتاق‌ها»، ثانیاً در عبارت عربی «المدرسة» آمده است نه «الدرس».) - دانش‌آموز («الطالبات» جمع است نه مفرد.)

۱۴۴- گزینه ۲

کلمات مهم: «عندئذ»: در این هنگام - «مَكَيِّف الهواء»: کولر - «آخر»: دیگر - «يُمَارِسَن»: انجام می‌دهند - «نشاطات حُرَّة»: فعالیت‌های آزاد

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ وقتی که («عندئذ») یعنی «در این هنگام» - کولری («مَكَيِّف الهواء» نکره نیست) - در کلاس آخر (أولاً کلمه «در» اضافی است، ثانیاً «آخر» به معنای دیگر است.) / ۳ با شنیدن («سمعت» فعل ماضی است) - فعالیت («نشاطات» جمع است.) / ۴ زمانی که (مانند ۱) - در کلاس آخر (مانند ۱) - مشغول انجام ... («يُمَارِسَن» فعل مضارع اخباری است: «انجام می‌دهند») ضمناً «دانش‌آموزان» در جای مناسب خود به کار نرفته است.

۱۵۵- گزینه ۱ «تسعون في المئة: نود درصد» (فرمول درصد: عدد + في المئة) (رد سایر گزینه‌ها) «قاموا بـ» پرداختند (فعل «قام» به همراه حرف جرّ «بـ» به معنای «پرداخت» است.) (رد ۲ و ۳) «سّنة: شش» (رد سایر گزینه‌ها) «نَجحوا: موفق شدند، پیروز شدند» (رد ۳)

۱۵۶- گزینه ۳ «كُنْتُ أقرأ: می‌خواندم» (كان + مضارع = ماضی استمراری) (رد سایر گزینه‌ها) «سبعة و خمسين: پنجاه و هفت» (رد ۱ و ۴) «فَدَّ و» (رد ۱) «وَجَدْتُ: پیدا کردم» (رد ۱) «الصفحة السادسة العشرة: صفحه شانزدهم» (رد ۲ و ۴) «ملاحظة: نکته‌ای» (مفرد است.) (رد ۲ و ۴)

۱۵۷- گزینه ۱ کلمات مهم:

- ◆ سَتَنَعَقُ: برگزار خواهد شد ← رد ۲ و ۳
- ◆ اليوم السابع: روز هفتم، هفتمین روز ← رد ۴
- ◆ الصف العاشر: کلاس دهم (عدد ترتیبی است.) ← رد ۲
- ◆ يشترك: شرکت می‌کنند ← رد سایر گزینه‌ها

۱۵۸- گزینه ۳ أَخْبَرْنَا: خبرمان کرد، ما را باخبر کرده است (رد ۲ و ۴) - الجيران (جمع مکتسر: همسایه‌ها (رد ۱)) - غَن تصادم سيارَة واحدة باثنين من المشاة: از تصادف یک خودرو با دو نفر از عابران پیاده (رد سایر گزینه‌ها)

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ ترجمه «یک همسایه» برای «أحد الجيران» - «برخوردی که میان یک خودرو با دو عابر» برای «غَن تصادم سيارَة واحدة باثنين من المشاة» خطاست. - فعل «اتفاق افتاده است» اضافه آمده است. ۲ ترجمه «باخبر شدیم» برای «أخبرنا» - «تصادف کرده‌اند» برای «غَن تصادم» خطاست. - در ترجمه «که یکی از همسایه‌ها به همراه دو نفر از عابران پیاده ... با یک ماشین» جابه‌جایی کلمات صورت گرفته است. ۴ ترجمه «همراه دوتا از عابران پیاده با یک ماشین تصادف کرد» برای «غَن تصادم سيارَة واحدة باثنين من المشاة» خطاست.

۱۵۹- گزینه ۴ کلمات مهم: «هذه النشاطات الحرة التي»: این فعالیت‌های آزادی که - «تقوم بها»: به آن‌ها می‌پردازند. - «طلّيات مدرستا»: دانش‌آموزان مدرسه ما - «تَصَيَّرَهَن جَاهِزَات»: آنان را آماده می‌گرداند - «لقبول المسؤوليات المختلفة»: برای قبول مسئولیت‌های مختلف - «في المستقبل»: در آینده **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ در مدرسه «در» اضافی است! ۲ با (اضافی است!) - در آینده (مربوط به بخش آخر جمله است!) - آماده می‌شوند «تَصَيَّر» یعنی «می‌گرداند» نه «می‌شود»! ۳ این فعالیت‌ها آزاد هستند «الحرة» صفت «النشاطات» است نه خبر، بنابراین «فعالیت‌های آزاد» صحیح است و «هستند» اضافی می‌باشد! - و (معادل «التي» که) نیست! - در مدرسه (مانند ۱) - تا (اضافی است!) - آماده شوند (مانند ۲)

۱۶۰- گزینه ۳ کلمات مهم: «على كل مواطن»: هر شهروندی باید - «في بلادنا الواسعة»: در کشور پهناور ما - «الحفاظ على المرافق العامة»: از تأسیسات عمومی محافظت کند - «مثل المستوصفات»: مانند درمانگاه‌ها - «المتاحف»: موزه‌ها - «حتى ينتفع بها الناس»: تا مردم از آن‌ها بهره ببرند - «جَمِيعاً»: همگی **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ سراسر (اضافی است) - کشورمان «الواسعة»: پهناور» ترجمه نشده است! - بیمارستان‌ها (معادل «المستشفيات» است، نه «المستوصفات») ۲ که در کشور ... ماست «که» و «است» اضافی هستند. - بیمارستان‌ها (مانند ۱) - سود برسانند «ينتفع: سود ببرد» لازم است، نه متعدی! «ينتفع» متعدی و به معنای «سود برساند» است! ۴ وظیفه همه هم‌پهنان (معادل «على كل مواطن: بر هر شهروندی واجب است» نیست!) - سود برسانند (مانند ۲)

۱۶۱- گزینه ۳ کلمات مهم: «هل تعلمين»: آیا می‌دانی - «أَنْ»: که - «النملة»: مورچه - «مع أَنْ»: با این که - «جسمها صغير»: جسمش کوچک است - «تقدر على حمل شيء»: می‌تواند یک چیز را حمل کند - «يفوق وزنها خمسين مرة»: از وزنش پنجاه برابر بالاتر است.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ جسم کوچکی (اولاً «صغير» صفت «جسم» نیست، ثانیاً ضمیر «ها» در «جسمها» ترجمه نشده است!) - دارد (معادلی در عبارت عربی ندارد.) ۲ می‌دانید «تعلمين» برای مفرد است، نه جمع! ۴ جسم کوچکش «صغير» صفت «جسم» نیست! - پانزده (معادل «خمسين: پنجاه» نیست!)

۱۶۲- گزینه ۱ در ۱ عدد ترتیبی داریم: الطابق الثالث که یعنی طبقه سوم. ترجمه درست: «مهمانان ما در طبقه سوم از این ساختمان سکونت دارند».

۱۴۵- گزینه ۱ کلمات مهم: «أخبرت»: باخبر کرد - «بما شاهدتها»: از آن چه دیده است، از آن چه دیده بود (در این‌جا چون فعل «شاهدت» بعد از فعل ماضی «أخبرت» آمده، می‌توانیم آن را به صورت ماضی بعید هم ترجمه کنیم.) - «إطفاء»: خاموش کردن (با این که «إطفاء» مصدر است اما چون مفعول «طلبت» است، می‌توانیم آن را به صورت مضارع التزامی هم ترجمه کنیم.) - «المصابيح»: چراغ‌ها **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۲ کولرها «مکثف» مفرد است نه جمع. ۳ چه چیزی «ما» در این‌جا استفهامی نیست. - چراغ «مصابيح» جمع است نه مفرد. ۴ درخواست کرده بود (فعل «طلبت» بعد از فعل‌های دیگر رخ داده است و دلیلی ندارد که آن را به صورت ماضی بعید ترجمه کنیم.)

۱۴۶- گزینه ۳ کلمات مهم: «حصة»: زنگ، قسمت - «يهتمون»: توجه می‌کنند - «دورات المياه»: سرویس‌های بهداشتی **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ کلاس (ضمیر «نا» در «صقنا» ترجمه نشده است.) - سرویس بهداشتی «دورات المياه» جمع است.) - اقدام می‌کنند (ترجمه صحیحی برای «يهتمون» نیست.) ۲ بخش پایانی «نهاية» صفت نیست.) - دانش‌آموزان «تلاميذ» نکره است.) - برای این که (در ترجمه میان فعل و اسم نکره از حرف «که» کمک می‌گیریم.) ۴ تا ... (در عبارت عربی حرف «و» آمده است.) - سرویس بهداشتی (مانند ۱) - تشکر کند «شكر» ماضی ساده است نه مضارع التزامی.

۱۴۷- گزینه ۴ کلمات مهم: «مسؤولياتنا المشتركة»: مسئولیت‌های مشترک ما (ترکیب وصفی، اضافی است.) - «یرمي»: می‌اندازد - «التفایات»: زیاله‌ها **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ مسئولیت ... (اولاً «مين» ترجمه نشده است، ثانیاً «مسؤوليات» جمع است نه مفرد.) - همه (اضافی است.) - مناسب نیست «غیر مناسب» را نباید به صورت جمله معنی کنیم.) - سخن نرم «كلام طيب» نکره است.) ۲ جاهای «مكان» مفرد است.) - زیاله «التفایات» جمع است.) ۳ برای ما (برای» اضافی است.) - که مشترک است «المشتركة» صفت است و نباید آن را به صورت جمله ترجمه کنیم.) - مناسب نیست (مانند ۱) - رها می‌کند (ترجمه دقیقی برای «یرمي» نیست.)

۱۴۸- گزینه ۳ کلمات مهم: «جنّت»: آمدن - «للمرة الثانية»: برای بار دوم - «ما أجمل»: چه زیباست - «مضيف»: مهمان‌نواز **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ دو بار «الثانية» از اعداد ترتیبی است نه شمارشی.) - مردمش «شعب» به معنای «ملت» است.) ۲ است که (اضافی است.) - می‌آیم «جنّت» ماضی است.) - جنگل‌های ایران «إيران» و «غایات» ترکیب اضافی ناساخته‌اند.) - نیز (اضافی است.) ۴ چون (اضافی است.) - بسیار زیبا «ما أجمل» ساختار تعجب دارد و اسم مبالغه نیست.) - «جذاً» ترجمه نشده است.

۱۴۹- گزینه ۲ **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ داشته باشند - اماکن - آثار باستانی - کتابفروشی‌ها / ۳ حفظ - مراکز - موزه - کتابخانه / ۴ مسئولیت را - محافظت - مراکز عام‌المنفعة - بر عهده می‌گیرند

۱۵۰- گزینه ۳ کلمات مهم:

- ◆ تقدّر: می‌تواند، قادر است ← رد ۲ و ۴
- ◆ يفوق: بیشتر است، بالاتر است ← رد ۱ و ۴
- ◆ خمسين مرة: پنجاه برابر ← رد ۲

۱۵۱- گزینه ۳ **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ روش درست «طریق صحیح» نکره است ← روشی درست) ۲ تا خالی شود «فرغت» فعل ماضی است ← خالی شد) ۴ هفتاد «ثمانون» یعنی «هشتاد»

۱۵۲- گزینه ۴ **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ مدرسه ← اضافی است. / ۲ خاموش کردن ← خاموش کند - کلاس ← اتاق / ۳ بعد از ← اضافی است - تقدیر و تشکر ← تشکر کرد از من

۱۵۳- گزینه ۱ **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۲ ریاضی - ما - از من «مدرسه ما» - فرصت داد - فعالیت / ۳ پرداختن - اعطا کرد / ۴ «مدرسه ما» باید بعد از «دانش‌آموزان» می‌آمد - فعالیت‌ها

۱۵۴- گزینه ۲ **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ اماکن - می‌دانیم / ۳ یک - بیاموزیم - مکان - کلمه «هم‌وطنان» در ترجمه نیامده است. / ۴ استفاده - در نظر بگیریم - مردم

۱۶۳- گزینه ۴) بررسی سایر گزینه‌ها: ۱) «الدرس الثالث: درس

سوم» («الثالث» عدد ترتیبی است.) / ۲) صد تقسیم بر پنج مساوی است با بیست. (عملیات ریاضی که در صورت سؤال آمده از نظر ریاضی صحیح است، ولی ترجمه عبارت عربی درست نیست.) / ۳) «ستة و تسعون: نود و شش»، دقت کنید که «تسعة و ستون: شصت و نه»

۱۶۴- گزینه ۴) بررسی سایر گزینه‌ها: ۱) فهمیدن («أن تفهم: که

بفهمی» فعل است، نه مصدر!) - معنا «ضمیر «ها» در «معناها: معنای آن‌ها» ترجمه نشده است!) / ۲) که ریزان هستند «المنهمرة» صفت «أنعم» است و نباید میان ترجمه موصوف و صفت «که» بیاوریم؛ بنابراین «نعمت‌های ریزان خداوند» صحیح است!) / ۳) اولین (معادل «إحدى: یکی از» نیست!) - چراغ («مصباح: چراغ» جمع است، نه مفرد!)

۱۶۵- گزینه ۱) بررسی سایر گزینه‌ها: ۲) ششمین («سنة: شش»

عدد اصلی است نه ترتیبی!) - «ثلاثة» هم عدد اصلی و به معنای «سه» است. / ۳) سومین («ثلاث: سه» عدد اصلی است نه ترتیبی!) / ۴) ترجمه صحیح: «هر دانش‌آموزی که چهار کتاب از این دو نویسنده بخواند، به او یک جایزه گران قیمت داده خواهد شد!»

۱۶۶- گزینه ۱) کلمات مهم: «قررت»: قرار گذاشتم - «مع أخي الصغير: با برادر

کوچکم - «أن نذهب: برویم - «غدا»: فردا - «رأس الساعة العاشرة والنصف: رأس ساعت ده و نیم - «لمشاهدة آثار المتحف التاریخية: به مشاهده آثار تاریخی موزه

بررسی سایر گزینه‌ها: ۲) کوچکتر («الصغير» اسم تفضیل نیست) -

قرار گذاشتیم («قررت» معادل متکلم وحده (اول شخص مفرد) است نه متکلم مع الغیر (اول شخص جمع)) - موزه‌های تاریخی «أولاً» «المتحف» مفرد است نه جمع، ثانیاً «التاریخية» صفت «أثار» است نه «المتحف»! / ۳) و (معادل «مع: با» نیست.) - کوچکتر (مانند ۲) - قرار گذاشته‌ایم (مانند ۲) - به موزه «المتحف» مضاف‌الیه است و حرف «به» اضافی است.) / ۴) صبح (اضافی است) - در موزه‌ها (اولاً «المتحف» مفرد است نه جمع، ثانیاً مضاف‌الیه است و حرف «در» اضافی است.)

۱۶۷- گزینه ۱) کلمات مهم: «ما أجمل»: چه زیباست - «أن ترى»: که ببینی -

«نهاية أحزانك الماضية: پایان غم‌های گذشته‌ات - «لتبدأ»: تا شروع کنی - «حياة جديدة فرحة: زندگی جدید شادی

بررسی سایر گزینه‌ها: ۲) چیزی زیباتر است «ما أجمل» به معنای «چه

زیباست» می‌باشد و «أجمل» در این ساختار، اسم تفضیل نیست.) - پایان دهد (اولاً کلمه «أن ترى: که ببینی» در ترجمه لحاظ نشده و ثانیاً «نهاية: پایان» اسم است نه فعل!) / ۳) پایان یافته (مانند ۲) - شروع شود («تبدأ» معلوم است نه مجهول و هم چنین «حياة» مفعول است و باید با «را» ترجمه می‌شد!) / ۴) آن چه زیباتر است (مانند ۲) - شروع شود (مانند ۳)

۱۶۸- گزینه ۱) کلمات مهم: إن: اگر - أعلم: بدان - ضیعت: ضایع ساخته‌ای

بررسی سایر گزینه‌ها: ۲) «این را» اضافی است. - «أنك» ترجمه نشده است. /

۳) هرگاه (اگر؛ إذا: هرگاه) - بیندازی («پر تاب کنی» دقیق‌تر است). - آگاه باش (بدان) - «ك» در «أنك» ترجمه نشده است. / ۴) هر زمان (مانند ۳) - زبانه‌هایی (زبانه‌ها؛ «التفایات» معرفه است). - با آگاهی (بدان؛ «أعلم» فعل امر و به معنای «بدان» است.)

۱۶۹- گزینه ۴) کلمات مهم: واجبنا: تکلیف ما - كمواطن مسؤول: به عنوان یک

شهروند مسئول - ألا نرمي: که پرت نکنیم - ثم: سپس - نصيح: نصیحت کنیم

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱) که شهروندی مسئول هستیم (به عنوان شهروندی

مسئول) - نریختن (که نریزیم؛ «ألا نرمي» را باید به صورت مضارع التزامی منفی ترجمه کنیم. در حقیقت ما حق نداریم فعل را به صورت اسم ترجمه کنیم) - زباله (زباله‌ها) - نصیحت کردن (نصیحت کنیم؛ «نصح» فعل است نه اسم.) / ۲) تکلیف (تکلیف ما) - همه شهروندان (به عنوان شهروندی) - نریختن (مانند ۱) - جاهای جا؛ «مكان» مفرد است.) - و (سپس) - «أولاً» ترجمه نشده است - بازداشتن (نصیحت کنیم) - انجام این کار» اضافی است. / ۳) وظایف (وظیفه؛ «تکلیف» مفرد است) - ضمیر «ك» ترجمه نشده است - «ك» ترجمه نشده است - نریزد (پرت نکنیم؛ اول این که «نرمي» از صیغه متکلم مع الغیر است، دوم این که «رمي» یعنی «پرت کرد») - «هم از این کار» اضافی است - نهی کند (نصیحت کنیم)

۱۷۰- گزینه ۱) کلمات مهم: كل يوم: هر روز - أركب: سوار می‌شوم - حتی

أصل: تا برسیم - الثامنة إلّا ربعاً: یک ربع مانده به هشت

بررسی سایر گزینه‌ها: ۲) هشت و ربع (یک ربع به هشت) / ۳) هم‌روزه

(هر روز؛ «كل + اسم مفرد نکره: هر ...»، تاکسی (ماشین)، سوار می‌شدم (سوار می‌شوم؛ ... «أركب» فعل مضارع است) - و می‌رسیدم (تا برسیم)، خانه (خانه‌مان) / ۴) تمام اشتباهات (مانند ۳)!

۱۷۱- گزینه ۳) بررسی سایر گزینه‌ها: ۱) قد قرأت (قرأت) - ل (من) -

الساعة ثاني عشر (الساعة الثانية عشرة) / ۲) ستة (ست) - تاسع كتب (الكتاب التاسع) / ۴) الصفحة السادسة (ست صفحات) - ثمانية عشرة (الثانية عشرة)

۱۷۲- گزینه ۳) بررسی سایر گزینه‌ها: ۱) ستة و أربعون (أربعة و

ستون؛ در عربی ابتدا یکان می‌آید و بعد دهگان) - السنة النهائية (نهاية السنة؛ «پایان سال» ترکیب اضافی است.) / ۲) أربعة و ستون (أربعة و ستون في المئة) - «نجح» باید به صورت جمع بیاید (نجحوا) / ۴) ستون و أربعة (مانند ۱ و ۲)

۱۷۳- گزینه ۳) کلمات مهم: أورد: جاء ب، جلب، أحضر - چهار اتاق: أربع

غُرف، أربع حُجرات - قطع شد: انقطع (فعل لازم است هم چنین با توجه به اسم مذکر «تتار» فعل ماضی مفرد مذکر غائب می‌آید.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱) «رابع (عدد ترتیبی): چهارم» برای «چهار (عدد

اصلی)» و «مقطوع» برای «قطع شد» خطاست. / ۲) «قطعت (فعل متعدی، مفرد مؤنث غائب): قطع کرد» برای «قطع شد (فعل ناگذر)» خطاست. «غرفة» برای عدد «أربع» باید جمع و مجرور «غُرف / حُجرات» باشد. / ۴) حَصَر (فعل لازم): حاضر شد» برای «أورد (فعل گذرا)» خطاست.

۱۷۴- گزینه ۱) کلمات مهم: یک ساعت تفکر: تفكر ساعة» - بهتر از: خیر

من» - هفتاد سال: «سبعين سنة» - عبادت: «عبادة»

بررسی سایر گزینه‌ها: ۲) «الساعة» (یک ساعت» نکره است نه معرفه! -

«في» (اضافی است). - «العبادات» (عبادت» مفرد است نه جمع!) / ۳) «في الساعة» (مانند ۲) - «من» (دومین بار) (اضافی است) / ۴) «من التفكرات» (اولاً «من: از» اضافی است و ثانیاً «تفكر» مفرد است نه جمع). - «سنة سبعين» (اعداد اصلی جز «یک» و «دو» قبل از معدود به کار می‌روند و جابه‌جا آمده‌اند). - «العبادات» (مانند ۲)

۱۷۵- گزینه ۲) کلمات مهم:

- ♦ مادرم: أمي (ضمیر «ي» باید بیاید) - رد ۱ و ۴
- ♦ یازده سؤال: أحد عشر سؤالاً (بین دو جزء عدد أحد عشر هیچ واوی نباید بیاید) - رد ۳ و ۴
- ♦ سه درس اول: ثلاثة الدروس الأولى (بهتر است اول «سه درس» را جداگانه تعریف کنیم و بعد «اول» را به آن اضافه کنیم). - رد ۱ و ۳
- ♦ کتابم: كتابي (ضمیر «م» باید در تعریف آورده شود). - رد ۳ و ۴

۱۷۶- گزینه ۴) کلمات مهم:

- ♦ سه معاون او: ثلاثة معاونيه - رد ۱ و ۳
- ♦ پدران شهید: الآباء الشهداء (صفت در عربی از نظر عدد و جنس مثل موصوف می‌آید، این‌جا الابه جمع است؛ پس صفتش هم جمع می‌شود). - رد سایر گزینه‌ها
- ♦ پنج دانش‌آموز: خمسة تلاميذ - رد ۱ و ۳
- ♦ مراسمی بر پا کنند: باید ترجمه شود!! - رد ۱ و ۲

۱۷۷- گزینه ۲) کلمات مهم:

- ♦ هر روز: كل يوم (مفرد است). - رد ۳
- ♦ یازده روز: أحد عشر يوماً - رد سایر گزینه‌ها
- ♦ خواهی بود: ستكون - رد ۱ و ۳
- ♦ برای شرکت: للاشتراك - رد گزینه‌های ۳ و ۴

۱۷۸- گزینه ۴) ترجمه عبارت: «یک ساعت تفکر بهتر است از هفتاد سال

عبادت!» این عبارت درباره اهمیت تفکر است. همه گزینه‌ها به «تفکر کردن» تأکید می‌کنند به غیر از ۴ که در مورد چپستی تفکر صحبت می‌کند.

۱۷۹- گزینه ۴) ترجمه آیه شریفه: «هر کس نیکی بیاورد، برایش ده برابر آن

پاداش دارد» غیرمناسب از نظر مفهوم را تعیین کن. - سه بیت اول درباره نیکی و سخاوت کردن و بخشیدن است و ۴ این چنین نیست و از نظر مفهوم نامناسب با جمله است.

۱۸۸- گزینه ۴: ترجمه سؤال: «در سال گذشته مقاله نوشتم که

مقاله صفحه داشت.»

با توجه به معنای جمله در جای خالی اول یک عدد شمارشی (تعداد مقاله‌ها)، جای خالی دوم یک عدد ترتیبی و جای خالی سوم نیز یک عدد شمارشی (تعداد صفحات) نیاز دارد.

بررسی گزینه‌ها: ۱) نهم (ترتیبی) - چهار (شمارشی) - پانزدهم (ترتیبی) / ۲) نهم (ترتیبی) - چهارم (ترتیبی) - پانزدهم (ترتیبی) / ۳) نه (شمارشی) - چهار (شمارشی) - پانزده (شمارشی) / ۴) نه (شمارشی) - چهارم (ترتیبی) - پانزده (شمارشی)

۱۸۹- گزینه ۲: در «خامس» از اعداد ترتیبی است و نمی‌تواند قبل از معدود بیاید و از نظر معنای جمله هم صحیح نیست. صحیح این جمله به صورت «خمس لاعین» (پنج بازیکن) یعنی عدد شمارشی است.

ترجمه ۲) «پنج بازیکن از تیم فوتبال ایران در تیم‌های اروپایی بازی می‌کنند.» در سایر گزینه‌ها اعداد درست به کار رفته‌اند: ۱) أربع سنوآت (چهار سال) / ۳) الصفحة السادسة عشرة (صفحه شانزدهم) / ۴) اليوم العاشر (روز دهم)

۱۹۰- بررسی گزینه‌ها: ۱) اثنا عشر إماماً (دوازده امام) - کاملاً درست به کار برده شده است. ۲) الزاع عشر سطرأ - أربعة عشر سطرأ (چهارده سطر) عدد ترتیبی نمی‌تواند قبل از معدود بیاید، با توجه به معنا در این‌جا عدد شمارشی لازم داریم. ۳) البيت الخمس - البيت الخامس (خانه پنجم) / ۴) سادسة لغات - ست لغات (شش زبان)

۱۹۱- بررسی گزینه‌ها: ۱) این دانشمند نوزده کتاب درباره نجوم تألیف کرده است. - عدد شمارشی است. التاسعة عشرة - تسعة عشر / ۲) این مرد ثروتمند نیکوکار سیزده مسجد ساخته است! - دو قسمت عدد جابه‌جا آورده شده است، یعنی ثلاثة عشر صحیح است. ۳) برادرم در سال بیست و سوم از عمرش (بیست و سه سالگی) از دانشگاه فارغ‌التحصیل شد. - برای گفتن سن از عددهای ترتیبی استفاده می‌کنیم: فی السنة ثلاث و عشرين - فی السنة الثالثة والعشرين / ۴) پانزده تا از هم‌کلاسی‌هایم به جشن تولدم آمدند. - عدد شمارشی و صحیح است.

۱۹۲- گزینه ۲: ترجمه سؤال: «..... کلمه از فصل از مقاله را خواندم.»

با توجه به معنی به ترتیب عددهای شمارشی، ترتیبی (مذکر) و ترتیبی (مؤنث) لازم داریم که فقط در ۲) این ترتیب درست به کار رفته است: (۲) یازده، هفتم، ششم

۱۹۳- ترجمه عبارت سؤال: «از جهت مطابقت عدد و معدود، کدام گزینه اشتباه است؟»

عدد دو صفت است، پس باید بعد از معدود بیاید. «سفینتان اثنتان»

۱۹۴- ترجمه عبارت سؤال: «کدام گزینه اشتباه است؟» معدود اعداد سه تا ده به صورت جمع می‌آید. «عشرة طلاب»

۱۹۵- ترجمه عبارت سؤال: «در عدد و معدود [گزینه] صحیح را تعیین کن.» ترجمه ۳) «دو مقاله در زمینه شیمی در سال سوم نوشتم.» (عدد «دو» بعد از معدود می‌آید).

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱) معدود اعداد «سه تا ده» باید به صورت جمع بیاید (ثلاثة شهور). / ۲) در این‌جا باید عدد شمارشی بیاید. «ثلاثة أيام» / ۴) چون عدد ترتیبی صفت است، باید با موصوف از نظر جنس و عدد تبعیت کند (الخامس)

۱۹۶- ترجمه سؤال: «مادربزرگم ۹ پسر داشت و پدرم بود و برادر از او کوچک‌تر بودند.» گزینه غلط را مشخص کن:

۱) پنجم آن‌ها، چهار / ۲) هفتم آن‌ها، دو - دقت کنید که عدد اثنتان نمی‌تواند قبل از معدود خود بیاید وگرنه از نظر شمارش درست است. باید به صورت «أخوان اثنتان» به کار برود. / ۳) سوم آن‌ها، شش / ۴) ششم آن‌ها، سه

۱۹۷- گزینه ۳: در طبق درس‌نامه «اثنین سائحین» غلط است و باید عدد بعد از معدود بیاید: «سائحین اثنین». دقت کنید که «اثنین» برای «الشارع» نیست، چون «الشارع» مفرد است و «ال» هم دارد و اگر عددی بعد از آن بیاید مفرد بوده و «ال» بگیرد.

۱۸۰- گزینه ۳: ترجمه آیه شریفه: «ما نوح را به سوی قومش فرستادیم و او

نزد آن‌ها نهصد و پنجاه سال ماند.»

بررسی گزینه‌ها: ۱) نوح مدت کوتاهی عمر کرد. (طبیعتاً نهصد و پنجاه سال، مدت کمی نیست). / ۲) نوح مردمش را بیشتر از هزار سال به خدا دعوت کرد. (اول این‌که احتمالاً نوح کلاً نهصد و پنجاه سال عمر کرده! دقیقاً معلوم نیست که چند سالش را پیامبر بوده! ضمن این‌که به هر حال واضح است که بیشتر از هزار سال نادرست است). / ۳) نوح بیشتر از هشت قرن زندگی کرده است. (صحیح است. نهصد و پنجاه سال، یعنی نه قرن و نیم). / ۴) نوح مردمش را کم‌تر از نه قرن به خدا دعوت کرد. (طبق عبارت عربی، نادرست است).

۱۸۱- گزینه ۲: ترجمه عبارت سؤال: «اگر صبر، تلخ باشد (است)، نتیجه‌اش شیرین است.»

۲) مفهوم دورتری را نسبت به عبارت سؤال بیان کرده است.

۱۸۲- گزینه ۳: باید گزینه‌ای را مشخص کنیم که در ترتیب اعداد اشتباه داشته باشد.

۱) ۴۵ - ۷۳ - ۱۰۷ - درست / ۲) ۲۹ - ۳۱ - ۹۰ - درست / ۳) ۵۴ - ۶۷ - ۴۳ - از بقیه اعداد کوچک‌تر است و ترتیب، درست نیست! / ۴) ۱۹ - ۲۱ - ۸۶ - درست

۱۸۳- گزینه ۱: باید مشخص کنیم که در کدام گزینه عدد ترتیبی وجود ندارد. برای سریع‌تر پیدا کردن جواب یادتان باشد که عدد ترتیبی بعد از معدود خود می‌آید:

۱) خمسة طوابق (پنج طبقه) - سِتْ عُزْف (شش اتاق) - هر دو عدد شمارشی هستند.

۲) القرن العشرين (قرن بیستم) - عدد ترتیبی

۳) اليوم الثاني (روز دوم) - عدد ترتیبی

۴) الإمام الثامن (امام هشتم) - عدد ترتیبی

۱۸۴- بررسی گزینه‌ها: ۱) خمسة دروس (پنج درس) - عدد شمارشی / ۲) اثنتي عشرة صفحة (دوازده صفحه) - عدد شمارشی / ۳) الصفحة الخامسة (صفحه پنجم) - الكتاب الثالث (کتاب سوم) - الصف العاشر (کلاس دهم) - هر سه عدد ترتیبی هستند. / ۴) خمسة معلمین (پنج معلم) - عدد شمارشی

۱۸۵- گزینه ۴: ترجمه سؤال: «فصل بهار روز دارد و فصل پاییز روز.»

فصل بهار: $93 = 3 \times 31$: ثلاثة و تسعون (ماه‌های بهار ۳۱ روزه‌اند).

فصل پاییز: $90 = 3 \times 30$: تسعون (چون ماه‌های پاییز ۳۰ روزه‌اند).

ترجمه گزینه‌ها: ۱) نود و سوم - نودم - به کار بردن عدد ترتیبی در این‌جا صحیح نیست. / ۲) نود و سه - جابه‌جا گفته. / ۳) نودم - نود و سوم - گفتیم که عدد ترتیبی این‌جا به کار بردنش معنی ندارد. / ۴) نود و سه - نود

۱۸۶- گزینه ۱: ترجمه عبارت: «آن‌چه در آن از اعداد معطوف آمده است را تعیین کن.» ترجمه ۱) «او در هر سال بیست و یک مجله، فقط در زمینه علم شیمی می‌خواند.» «واحدة و عشرين» - عدد معطوف

ترجمه سایر گزینه‌ها: ۲) شش دانش‌آموز در صف صبحگاهی در ساعت هفت حاضر بودند. («ست» عدد معطوف نیست!) / ۳) نمی‌توانم به آن‌ها بیش از چهل قلم و سی کتاب در این هفته ببخشم. («أربعین» و «ثلاثین» عقودند!) / ۴) همراه دوستانمان به شهر مشهد برای زیارت امام هشتم در ماه گذشته سفر کردیم. («الثامن» عدد ترتیبی است).

۱۸۷- گزینه ۴: ترجمه عبارت: «در این شهر بزرگ برای مدت روز باقی ماندم هنگامی که در سالگی بودم!»

با توجه به معنی در جای خالی اول عدد شمارشی و در جای خالی دوم (برای گفتن سن) عدد ترتیبی لازم داریم که در ۴) أحد عشر (یازده) و السابعة (هفتم) صحیح هستند.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱) تسعة (۹) برای جای خالی دوم عدد ترتیبی نیست. / ۲) التاسعة و خمسين (۵۹م) برای جای خالی اول عدد ترتیبی است و صحیح نیست. / ۳) سبعة (۷) برای جای خالی دوم عدد ترتیبی نیست.

۱۹۸- گزینه ۱ معدود اعداد «سه تا ده» باید جمع باشد و برای اعداد «یازده» و بعد از آن باید مفرد باشد؛ بنابراین در ۱ «خمسین طالباً» صحیح است!

۱۹۹- گزینه ۴ «سنة» بعد از عدد عقود «ثلاثین» مضاف‌الیه نیست. معدود در سایر گزینه‌ها نقش مضاف‌الیه دارند: ۱ «جُنُودٌ» بعد از عدد «أربعة: چهار» ۲ «قَرِیةٌ» بعد از عدد «مئة: صد» ۳ «صفحةٌ» بعد از عدد «ألف: هزار»

۲۰۰- گزینه ۱ **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ معدود اعداد «سه تا ده» جمع هستند و مجرور؛ بنابراین «ثلاثة موضوعاً» نادرست بوده و «ثلاثة مواضع» صحیح است! ۳ «الأولی» صفت «الفائز» است، بنابراین باید به شکل مذکر بیاید، نه مؤنث؛ در نتیجه «الأول» صحیح است! ۴ معدود عدد «یازده» مفرد است، نه جمع؛ بنابراین «إحدى عشرة طالبات» نادرست بوده و «إحدى عشرة طالبة» صحیح است! دقت کنید که «إحدى: یکی از» عدد نیست و با «إحدى عشرة: یازده» تفاوت دارد!!!

۲۰۱- گزینه ۴ **خواسته مورد نظر سؤال:** «باید بگوییم که در جای خالی کدام یک از چهار عمل اصلی قرار می‌گیرد»: طبق قواعد ریاضی $۳۹ = ۲۳ + ۱۶$ است.

۲۰۲- گزینه ۱ **ترجمه سؤال:** «مدرسه ما چهار کلاس دارد و هر کلاس هفده دانش‌آموز». تعداد کل دانش‌آموزان در مدرسه چند نفر است؟

ثمانية و ستون $۶۸ = ۴ \times ۱۷$
ترجمه گزینه‌ها: ۱ شصت و هشت / ۲ بیست و یک / ۳ هشتاد و چهار / ۴ هشتاد و شش

۲۰۳- گزینه ۴ **بررسی گزینه‌ها:** ۱ ۶۳ می‌شود ثلاثة و ستون (اول) یکان می‌آید و بعد دهگان. ۲ منها یا تفریق می‌شود ناقص. زائد یعنی به اضافه ... ۳ ۲۹ می‌شود تسعة و عشرون. ۴ هفده به اضافه صد و شصت و هشت کاملاً درست نوشته شده است.

۲۰۴- گزینه ۳ **ترجمه ریاضی گزینه‌ها:**
جواب درست ۴۴ است! $۳۱ + ۱۳ = ۴۴$ ۱
جواب درست ۷۰ است! $۸۸ - ۱۸ = ۷۰$ ۲
درست است! $۹ \times ۶ = ۵۴$ می‌شود ۵۴ ۳
جواب درست ۹۰ است! $۱۵ \times ۶ = ۹۰$ ۴

۲۰۵- گزینه ۱ **ترجمه سؤال:** «در مسابقه تیراندازی دوازده دانش‌آموز شرکت کردند و هفت دانش‌آموز در این مسابقه پیروز شدند. چند دانش‌آموز پیروز نشدند؟»
خمس $۱۲ - ۷ = ۵$
ترجمه گزینه‌ها: ۱ پنج / ۲ شش / ۳ هفت / ۴ یک

۲۰۶- گزینه ۱ **ترجمه سؤال:** «جواب مناسب را برای عملیات ریاضی مشخص کن: هشتاد و هفت منهای بیست و سه مساوی است با»
أربعة و ستین $۸۷ - ۲۳ = ۶۴$

ترجمه گزینه‌ها: ۱ شصت و چهار / ۲ پنجاه و شش / ۳ چهل و شش / ۴ شصت و پنج

۲۰۷- گزینه ۱ **ترجمه عبارت سؤال:** من کشاورزم. در مزرعه‌ام بیست و چهار درخت هست. یک درخت را در چهار دقیقه آبیاری می‌کنم. همه درختان در چند دقیقه آبیاری می‌شوند؟

سنة و تسعين $۲۴ \times ۴ = ۹۶$
ترجمه گزینه‌ها: ۱ نود و شش / ۲ شصت و نه / ۳ بیست و هشت / ۴ بیست و هشت
صورت مسئله: «این هتل ۱۵ طبقه دارد و در هر طبقه ۸ اتاق است، اتاق ۳۹م در طبقه قرار دارد.»

طبق یک محاسبه ساده مشخص می‌شود که اتاق‌های «۸ - ۱» در طبقه اول، «۹ - ۱۶» در طبقه دوم، «۱۷ - ۲۴» در طبقه سوم، «۲۵ - ۳۲» در طبقه چهارم و «۳۳ - ۴۰» در طبقه پنجم هستند؛ بنابراین اتاق ۳۹ در طبقه پنجم است.

۲۰۹- گزینه ۴ «..... مساوی است با سی و سه!» کدام غلط است؟
۱ یازده ضرب در سه $۳۳ / ۲۲$ شصت و شش منهای نصف آن (یعنی ۳۳) $\leftarrow$
می‌شود ۳۳ / ۳ بیست به اضافه سیزده $\leftarrow$ اینم می‌شود ۳۳ / ۴ نود و نه تقسیم بر شش $\leftarrow$ نمی‌شود ۱۳۳ ($۹۹ \div ۳ = ۳۳$)

۲۱۰- گزینه ۲ **ترجمه سؤال:** «سورة آل عمران ۲۰۰ آیه دارد، اگر هر روز بخوانیم آن را در ختم خواهیم کرد.»
باید تعداد آیه‌ها را در تعداد روزها ضرب کنیم و عدد ۲۰۰ به دست آید:

- ۱ ۵۰ آیه، پنج روز $\leftarrow ۵۰ \times ۵ = ۲۵۰$ $\leftarrow$ ۲ ۱۰ آیه، ۲۰ روز $\leftarrow ۱۰ \times ۲۰ = ۲۰۰$ $\leftarrow$ ۳ ۲۵ آیه، ۱۲ روز $\leftarrow ۲۵ \times ۱۲ = ۳۰۰$ $\leftarrow$ ۴ ۴۰ آیه، ۴ روز $\leftarrow ۴۰ \times ۴ = ۱۶۰$ $\leftarrow$

۲۱۱- گزینه ۱ **ترجمه سؤال:** «تعداد ساعت‌های کل هفته منهای تعداد ساعت‌های دو روز مساوی است با». کل هفته ($۷ \times ۲۴ = ۱۶۸$) ساعت است. دو روز هم ($۲ \times ۲۴ = ۴۸$) ساعت است. بنابراین:

مئة و عشرين ساعة $\rightarrow ۱۶۸ - ۴۸ = ۱۲۰$
ترجمه گزینه‌ها: ۱ صد و بیست ساعت / ۲ تعداد ساعت‌های روز پنجم / ۳ صد و چهل و چهار ساعت / ۴ تعداد ساعت‌های شش روز

۲۱۲- گزینه ۳ **ترجمه سؤال:** «خورشید در ساعت یک ربع به هفت طلوع کرد و در ساعت پنج و بیست دقیقه بعد از ظهر غروب کرد». کدام گزینه درباره طول روز صحیح است؟

خب! این جوری حساب کنیم! از ساعت یک ربع به هفت تا یک ربع به پنج می‌شه ۱۰ ساعت، و از یک ربع به پنج تا پنج و بیست دقیقه هم می‌شه ۳۵ دقیقه! بنابراین جواب می‌شه ۱۰ ساعت و ۳۵ دقیقه، یعنی ۳.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ و ۲ که عدد ساعت رو گفتند و برای پاسخ به این سؤال صحیح نیستند. ۴ هم گفته ده ساعت و پنج دقیقه که غلطه!

۲۱۳- گزینه ۴ در صورت مسئله آمده است: «خانواده‌ای سفر خود را در ساعت ۵:۴۵ صبح شروع کرد، سپس در ساعت نه و نیم شب به مقصدش رسید.» (نه و نیم شب در واقع همان ۲۱:۳۰ است.)

پس این دو عدد را که از هم کم کنیم، مدت سفر به دست می‌آید. $۱۵:۴۵$ این زمان را به دو صورت می‌توان بیان کرد:

خمس عشرة ساعة و خمس و أربعون دقيقة = ست عشرة ساعة إلا خمس عشرة دقيقة

۲۱۴- گزینه ۴ **ترجمه متن:** «فردا چه زمانی از ورزشگاه بازمی‌گردی؟» در جواب باید بگوییم «بازمی‌گردم»؛ بنابراین «أرجع» صحیح است، نه «رجع». (رد ۱ و ۲). برای بیان ساعت هم از ساختار «الساعة الفاعلة» استفاده می‌کنیم؛ بنابراین «الساعة التسعة» و «الساعة التصف ...» نادرست هستند. (رد ۱ و ۳).

۲۱۵- گزینه ۱ **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ «عشرين و خمس أسماکاً» $\leftarrow$ یکان باید قبل از دهگان بیاید: خمساً و عشرين سمكة. ۳ «عشرين و خامسة» $\leftarrow$ اولاً «خامسة» از اعداد ترتیبی است و باید به جای آن از «خمس» استفاده کنیم، ثانیاً باید یکان زودتر از دهگان بیاید: خمساً و عشرين سمكة. ۴ «خمس و عشرين سمكات» $\leftarrow$ مانند ۳، باید به جای «خامس»، از «خمس» استفاده شود. ضمناً معدود هم باید مفرد باشد: خمساً و عشرين سمكة.

۲۱۶- گزینه ۱ **بررسی گزینه‌ها:** ۱ «اليوم الخمسة» (در این‌جا باید به جای عدد شمارشی از عدد ترتیبی «الخامس» استفاده شود). $\leftarrow$ یک خطا / ۲ «عشرون و أربعة» (باید یکان قبل از دهگان بیاید؛ یعنی «أربعة و عشرون» صحیح است). $\leftarrow$ «صفوفاً» (معدود اعداد بزرگ‌تر از «۱۰» باید مفرد باشند. $\leftarrow$ «صفاً» $\leftarrow$ ثلاثون تلامیذ» (مانند مورد قبلی، معدود باید به صورت مفرد بیاید. $\leftarrow$ ثلاثون تلمیذاً) $\leftarrow$ ۳ خطا / ۴ «قطعتان اثنتان» (عددی که بعد از معدود بیاید، صفت آن به حساب می‌آید و باید از نظر جنس و عدد با آن مطابقت داشته باشد. $\leftarrow$ قطعتان اثنتان) $\leftarrow$ ۱ خطا / ۴ «أحد عشر مراکز» (معدود اعداد بزرگ‌تر از «۱۰» باید مفرد باشد. $\leftarrow$ أحد عشر مركزاً) $\leftarrow$ «واحدة منطقة» (عدد «یک» باید بعد از معدود آورده شود: «منطقة واحدة») $\leftarrow$ ۲ خطا

۲۱۷- گزینه ۳ اعداد عقود به اعداد «بیست، سی ... تا نود» گفته می‌شود که در عربی آخرشان «ون» یا «ین» دیده می‌شود. در ۳ اعداد «مئة» و «واحد» آمده است. **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ «عشرون» از اعداد عقود است. ۲ «خمسون» از اعداد عقود است. ۴ «سبعین» از اعداد عقود است.

کل بازیکنان

$$11 - 2 = 9 \rightarrow \text{تعداد بازیکنانی که تا انتهای بازی بودند}$$

بازیکنان مصدوم

کل بازی

$$120 - 20 = 100 \text{ دقیقه } (1/40) \rightarrow \text{زمانی که نه بازیکن تا انتها بازی را ادامه دادند}$$

زمانی که دو بازیکن مصدوم شدند

ترجمه گزینه‌ها: ۱) هفت - یک ساعت و چهل / ۲) نه - دو ساعت و بیست / ۳) شش - دو ساعت جز بیست (یک ساعت و چهل) / ۴) نه - یک ساعت و چهل

۲۲۸- گزینه ۳: ترجمه عبارت سؤال: «به همراه یازده همکلاسی از همکلاسی‌هایم در ساعت هفت صبح به کتابخانه رفتم. دو همکلاسی از ما برگشتند ولی ما پنج ساعت آن جا ماندیم. هنگام بازگشت تعداد ما نفر و ساعت بود.» گفتیم که برای بیان ساعت، از عدد ترتیبی مؤث و «ال» دار استفاده می‌کنیم (رد ۱ و ۲). ضمناً باید حواستان باشد که خود گوینده را هم حساب کنید.

همکلاسی

$$\uparrow$$

$$1 + 11 = 12$$

گوینده

تعداد کسانی که ساعت دوازده برگشتند. $12 - 2 = 10$

۲۲۹- گزینه ۱: بررسی گزینه‌ها: ۱) بیست ریال ضرب‌در پنج برابر است با صد ریال. ✓ / ۲) نود ریال منهای بیست ریال برابر است با شصت ریال. ✗ (جواب «سبعین: هفتاد» است.) / ۳) یازده ریال به علاوه نه برابر است با ده ریال. ✗ (جواب «عشرین: بیست» است.) / ۴) هشتاد ریال تقسیم بر بیست برابر است با چهار ریال. ✗ (جواب «أربعة: چهار» است.)

۲۳۰- گزینه ۳: «واحد» عدد اصلی است.

در سایر گزینه‌ها به ترتیب، «الخامسة - الثالث والعشر» و «الثانية» عدد ترتیبی هستند. **۲۳۱- گزینه ۴:** بررسی گزینه‌ها: ۱) أحد عشر تلمیذاً (یازده دانش‌آموز) ← عدد شمارشی و صحیح / ۲) المقالة الثامنة (مقاله هشتم) ← عدد ترتیبی و صحیح / ۳) الطالبة الزائرة (دانش‌آموز چهارم) ← عدد ترتیبی و صحیح / ۴) ثلاثة كتب ← با توجه به معنا عدد شمارشی مورد نیاز است و شکل صحیح آن به این صورت است: ثلاثة كتب (سه کتاب)

۲۳۲- گزینه ۲: بررسی سایر گزینه‌ها: ۱) للبعید ← للقریب: هذه: این / ۳) مفردة مذکر ← مفردة مؤنث «آیة» مؤنث است. / ۴) للمفرد المؤنث المخاطب ← للمفرد المؤنث الغائب

۲۳۳- گزینه ۳: مفرد «العَمال» می‌شود «العامل: کارگر» (العمل: مزدور جمع العَمال)

۲۳۴- گزینه ۱: بررسی سایر گزینه‌ها: ۲) نترجمه بصورة المثلى (هرگاه اسم اشاره قبل از اسم «ال» دار بیاید، به صورت «مفرد» ترجمه می‌شود.) / ۳) مضاف إلیه (دقت کنید که اسم بعد از اسم‌های اشاره هیچ‌گاه مضاف‌الیه نیست و اسم‌های اشاره هرگز مضاف نمی‌شوند.) / ۴) موصوفه «هاتین» («القربتین» موصوف آن است.)

۲۳۵- گزینه ۲: دقت کنید که عبارت «معدودة مؤنث» صحیح است، زیرا کلمه «مُدُن» معدود است و چون مفردش «مدینة» مؤنث است، مؤنث به شمار می‌رود! **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱) مفردة: صديقة، مؤنث (مفرد این کلمه، «صديق» و مذکر است.) / ۳) وزنه: فاعل «کلمة» عام» سه حرف است و «فاعل» چهار حرف، بنابراین صحیح نیست. / ۴) من الأعداد الأصلية (در این عبارت «العشرین: بیستم» از اعداد ترتیبی است نه اصلی!)

۲۳۶- گزینه ۳: «سنة» به معنای «سال» بوده و جمع آن «سنین، سنون و سنوات» است، ولی «الأسنان» به معنای «دندان‌ها» بوده و مفردش «سن» است.

۲۳۷- گزینه ۳: اعداد عقود تنوین نمی‌گیرند ← أربعین. ضمناً «إثنتا» صحیح است.

۲۱۸- گزینه ۲: اعداد اصلی اعدادی هستند که برای شمارش به کار می‌روند و غالباً بدون «ال» بوده و قبل از معدود به کار می‌روند (غیر از اعداد ۱ و ۲). در این گزینه «خمسة عشر» و «خمسة و عشرون» از اعداد اصلی است.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱) «الخامسة و الثلاثین» از اعداد ترتیبی بوده، ولی «ثلاثة» عدد اصلی است. / ۳) «العاشرة» از اعداد ترتیبی است، ولی «خمسة» از اعداد اصلی است. / ۴) «السابعة» از اعداد ترتیبی است، ولی «أربعة عشر» از اعداد اصلی است.

۲۱۹- گزینه ۴: بررسی سایر گزینه‌ها: ۱) «والدای الاثنین» («والدای» در اصل «والدانی + ی» بوده که نون آن حذف شده است؛ یعنی «والدان» یک اسم مثنای مرفوع است، پس عددی که بعد از آن آمده هم باید مرفوع باشد؛ یعنی عدد «الاثنان» باید به کار برود.) / ۲) «ثمانون و خمس» (این عدد از دو نظر خطاست؛ اول این که «یکان» باید زودتر از دهگان بیاید، ثانیاً در این عبارت، عدد نقش مفعول را دارد و باید منصوب شود؛ یعنی به جای «ثمانون» باید «ثمانین» به کار برود. / ۳) ثلاث مئة (معدود اعداد ۱۰ - ۳ باید جمع و مجرور باشد. «ثلاث مئة»)

۲۲۰- گزینه ۴: در این گزینه «الأول» از اعداد ترتیبی است، ولی در بقیه گزینه‌ها تنها عدد اصلی دیده می‌شود: ۱) ثلاث، الاثنین / ۲) تسعة، أحد عشر / ۳) خمس، واحد

۲۲۱- گزینه ۴: بعد از عددهای «۱۱» تا «۹۹» معدود به صورت مفرد می‌آید: «إثنتي عشرة سنوات» ← «إثنتي عشرة سنة» (۱۲ سال)

۲۲۲- گزینه ۳: ترجمه عبارت سؤال: «دانش‌آموزان کلاس‌مان در ساعت هشت و نیم به کتابخانه می‌روند و چهار ساعت بعد، برمی‌گردند؛ پس در جایشان می‌نشینند در». گزینه نادرست را خواسته. **ترجمه گزینه‌ها:** ۱) نیم ساعت بعد از دوازده (۱۲:۳۰) / ۲) در دوازده و سی دقیقه (۱۲:۳۰) / ۳) در یک و نیم بعدازظهر (۱۳:۳۰) / ۴) نیم ساعت قبل از یک بعدازظهر (۱۲:۳۰)

۲۲۳- گزینه ۲: ترجمه عبارت سؤال: «کارهای کتابخانه‌های عمومی در ساعت هشت جز یک‌سوم شروع می‌شود. در چه ساعتی کارها شروع می‌شود؟! منظور از یک‌سوم، همان یک‌سوم ساعت است: $60 \div 3 = 20$ یعنی ۲۰ دقیقه کم‌تر از ۸ ← $7:40$ »

نکته: نصف: یک‌دوم، ثلث: یک‌سوم، رُبع: یک‌چهارم، خُمس: یک‌پنجم و ... مهم هستند.

۲۲۴- گزینه ۲: ترجمه عبارت سؤال: «سعید در مسابقه برنده شد و به جایزه طلایی دست یافت؛ بنابراین او برنده (نفر) است.»

بررسی گزینه‌ها: ۱) یکی، یکشنبه (به دردمان نمی‌خورد.) / ۲) اول (گفتیم که برای بیان رتبه و مقام و ... از عدد ترتیبی استفاده می‌کنیم.) / ۳) یک (عدد ترتیبی می‌خواهیم نه اصلی.) / ۴) اول (صفت باید از نظر جنس با موصوف مطابقت کند.)

۲۲۵- گزینه ۲: ترجمه عبارت سؤال: «روزهای هفته (تا) هستند و روز وسط از آن‌ها است.»

تعداد روزهای هفته ← سبعة: هفت روز وسط هفته ← الثلاثاء: سه‌شنبه دقت کنید که در جای خالی اول باید از عدد اصلی استفاده کنیم نه ترتیبی.

۲۲۶- گزینه ۲: ترجمه عبارت سؤال: «به همراه خانواده‌ام روز یکشنبه به سفر رفتیم، سفرمان سه روز طول کشید. در ساعت هفت صبح برگشتیم. پنج ساعت در راه بودیم؛ بنابراین در ساعت از روز به خانه‌مان رسیدیم.» در ساعت دوازده به خانه رسیده‌اند. فقط باید حواسمان باشد که چون داریم عدد را برای «الساعة» به کار می‌بریم، باید از عدد مؤنث استفاده کنیم. (رد ۱ و ۳). یکشنبه به سفر رفته‌اند و سه روز سفرشان طول کشیده؛ بنابراین «الأربعاء: چهارشنبه» برگشته‌اند.

۲۲۷- گزینه ۴: «در تیم ما یازده بازیکن بود، بازی ما دو ساعت طول کشید. بیست دقیقه از بازی گذشت، دو بازیکن از ما مصدوم شدند. بازیکن مسابقه را به مدت دقیقه تا پایان بازی ادامه دادند.

الدَّرْسُ الثَّانِي: أَنْتُمْ مَسْئُولُونَ (الأَعْدَادُ مِنْ وَاحِدٍ إِلَى مِئَةٍ)

در این قسمت با عددهای عربی آشنایی ساده‌ای پیدا می‌کنیم و سعی می‌کنیم بتوانیم اعداد را در جملات مختلف به کار ببریم.

تعریف به کلمه‌ای که «عدد» را برای آن به کار ببریم، «معدود» می‌گویند: شش کتاب.
عدد معدود

پیشخوان چیزهایی که در پایان این درس باید یاد گرفته باشیم:

- ظاهر اعداد را خوب بشناسیم و آن‌ها را درست ترجمه کنیم.
- فرق بین اعداد اصلی و اعداد ترتیبی را خوب بدانیم.
- روش بیان «درصد» را یاد بگیریم.
- نحوه نوشتن و خواندن اعداد دورقمی و سه‌رقمی را بدانیم.
- چهار عمل اصلی (جمع، تفریق، ضرب و تقسیم) را با اعداد عربی انجام دهیم.
- بیان «ساعت» را با اعداد عربی بلد باشیم.

انواع عدد

در کتاب‌های درسی دو نوع از اعداد آموزش داده می‌شود.

اعداد اصلی (شمارشی): عددهایی که برای شمردن به کار می‌روند و تعداد را بیان می‌کنند که معادل همان اعداد «یک، دو، سه، چهار و ...» در فارسی‌اند.

اعداد ترتیبی: عددهایی که برای بیان ترتیب، نوبت، مقام و ... به کار می‌روند و معادل اعداد «یکم، دوم، سوم، چهارم و ...» هستند.

مثال: وقتی می‌گوییم «پنج کتاب، سه روز، چهارده ساعت، پنجاه و هشت آیه»، از اعداد شمارشی استفاده کرده‌ایم و وقتی می‌گوییم «کتاب پنجم، سومین روز، ساعت دوازده، صدمین سال» اعداد ترتیبی را به کار برده‌ایم.

اعداد اصلی شمارشی

در جدول زیر اعداد شمارشی آمده است، ظاهر این اعداد را به خوبی به خاطر بسپارید:

اعداد ۱-۱۰		اعداد ۱۱-۱۹		اعداد عقود ^۱		اعداد مضرب صد	
واحد	یک	أَحَدٌ عَشَرَ	یازده			مئة (مائة)	صد
إِثْنَانِ	دو	إِثْنَا عَشَرَ	دوازده	عِشْرُونَ	بیست	مِائَتَانِ مِائَتَيْنِ	دویست
ثَلَاثَةٌ	سه	ثَلَاثَةُ عَشَرَ	سیزده	ثَلَاثُونَ	سی	ثَلَاثِمِئَةٍ	سیصد
أَرْبَعَةٌ	چهار	أَرْبَعَةُ عَشَرَ	چهارده	أَرْبَعُونَ	چهل	أَرْبَعِمِئَةٍ	چهارصد
خَمْسَةٌ	پنج	خَمْسَةُ عَشَرَ	پانزده	خَمْسُونَ	پنجاه	خَمْسِمِئَةٍ	پانصد
سِتَّةٌ	شش	سِتَّةُ عَشَرَ	شانزده	سِتُّونَ	شصت	سِتِّمِئَةٍ	ششصد
سَبْعَةٌ	هفت	سَبْعَةُ عَشَرَ	هفده	سَبْعُونَ	هفتاد	سَبْعِمِئَةٍ	هفتصد
ثَمَانِيَةٌ	هشت	ثَمَانِيَةُ عَشَرَ	هجده	ثَمَانُونَ	هشتاد	ثَمَانِمِئَةٍ	هشتصد
تِسْعَةٌ	نه	تِسْعَةُ عَشَرَ	نوزده	تِسْعُونَ	نود	تِسْعِمِئَةٍ	نهمصد
عَشْرَةٌ	ده					أَلْفٌ	هزار

مثال: هفت کتاب ← سَبْعَةُ كُتُبٍ • ده دانش آموز ← عشرة طَلَّابٍ • دوازده ماه ← اثنا عَشَرَ شهراً • شصت دقیقه ← ستون دقيقةً

تست: كُلُّ أُسْبُوعٍ لَهُ أَيَّامٌ وَ شَهْرٌ «بِهَمَن» لَهُ يَوْمًا عَيْنُ الصَّحِيحِ:

(۱) تسعة - ثلاثون (۲) سبعة - ثلاثون (۳) تسعة - أربعون (۴) سبعة - أربعون

پاسخ (۲): در جای خالی اول تعداد روزهای هفته خواسته شده که عدد «سبعة» (هفت) مناسب آن است و در جای خالی دوم تعداد روزهای ماه بهمن را باید ذکر کنیم که «ثلاثون» (سی) درست است.

چند نکته درباره ظاهر اعداد

- اگر در ظاهر اعداد یک «ة» اضافه یا کم شود، تأثیری در آن عدد ندارد. یعنی:
 - سَبْعٌ = سبعة ← ۷
 - خَمْسَةُ عَشَرَ = خمس عشرة ← ۱۵
 - ثَلَاثٌ = ثلاثة ← ۳
 - ثَمَانِيَةُ عَشَرَ = ثمان عشرة ← ۱۸
- عددهای مضرب ده، گاهی به جای «ون» ممکن است «ین» داشته باشند که تأثیری در آن عدد ندارد.^۲

مثال: عِشْرُونَ = عشرين ← ۲۰ • سَبْعُونَ = سبعين ← ۷۰ • سِتُّونَ = ستين ← ۶۰
- عدد «یازده» برای مذکرها به شکل «أحد عشر» و برای مؤنث‌ها به شکل «إحدى عشرة» می‌آید.^۴

مثال: أحد عشر کتاباً. • إحدى عشرة شجرةً.

۱- اعداد عقود، همان اعداد مضرب ۱۰ هستند که در محدوده «۲۰» تا «۹۰» قرار دارند.
۲، ۳ و ۴- این تغییرات در ظاهر عددها قوانین مهمی دارد که در کتاب‌های شما، نیازی به دانستن آن‌ها نیست.

اعداد «دو» و «دوازده» شکل‌های مختلفی دارند که باید آن‌ها را خوب بشناسید:
دو ← اثنان، اثنین، اثنان، اثنین دوازده ← اثنان عشر، اثنین عشر، اثنان عشر، اثنین عشر

روش به‌کار بردن اعداد اصلی

تمام اعداد شمارشی غیر از عدد «یک» و «دو» قبل از معدود به کار می‌روند (دقیقاً مانند زبان فارسی) ولی اعداد «۱» و «۲» برخلاف زبان فارسی، بعد از معدود می‌آیند.
مثال: یک کتاب ← «کتاب واحد» (واحد کتاب) دو درخت ← «شجرتان اثنان» (اثنان شجرتان) نه ماه ← «تسعة شهر» (شهر تسعة) سی ریال ← «ثلاثون ريالاً» (ريالاً ثلاثون)

تست: عین الخطأ في استخدام الأعداد الأصلية:

- (۱) قرأت بيتاً أربعة عشر من أشعار «حافظ»!
- (۲) في كل صفحة من هذه المقالة خطأ واحد!
- (۳) هذا الانفجار سبب أن يقتل ثلاثون إنساناً!
- (۴) إن عدد المعصومين في ديننا أربعة عشر!

پاسخ ۱ در این گزینه، عدد «أربعة عشر» بعد از معدود «بيتاً» آمده است که درست نیست؛ یعنی به صورت «أربعة عشر بيتاً» (چهارده بیت) درست است.
در سایر گزینه‌ها اعداد درست آمده‌اند: «خطأ واحد» (یک خطا) عدد «واحد» بعد از معدود می‌آید. «ثلاثون إنساناً» (سی انسان) عدد «ثلاثون» قبل از معدود می‌آید. «أربعة عشر» (چهارده) معدود آن برای جلوگیری از تکرار حذف شده است.

نکته: اعداد ۱ و ۲ اصلی را می‌توان حذف کرد، چون خود معدود به تنهایی مفهوم «یکی» یا «دوتا» را می‌رساند.

مثال: کتاب: یک کتاب ← «کتاب واحد»: یک کتاب
کتابان: دو کتاب ← «کتابان اثنان»: دو کتاب

اعداد دورقمی

برای بیان یک عدد دورقمی (بالاتر از ۲۰) به عربی باید: اول یکان را بنویسیم و بعد دهگان را (برخلاف زبان فارسی).

مثال: ۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

۵۶ ← اثنان و أربعون

و اگر بخواهیم یک عدد دورقمی عربی را درست بخوانیم بهتر است از چپ به راست بخوانیم.

مثال: ۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

۲۴ ← اربعة و عشرون

نکته: به این اعدادی که بینشان حرف «و» می‌آید، اعداد معطوف گفته می‌شود.

تست: عین الصَّحیح في استخدام العدد:

- (۱) في فندق «نور» كانت عشرين و ثلاثة غرفة!
- (۲) حفظت جزءاً واحداً من القرآن الكريم في أحد و عشر يوماً!
- (۳) بقي من وقت هذه المباراة خمس و عشرون دقيقة!
- (۴) لستة واحدة، خمس و اثنان أسبوعاً!

پاسخ ۳ در این عبارت «خمس و عشرون» یعنی «۲۵» به درستی به کار رفته است. (از زمان این مسابقه ۲۵ دقیقه باقی مانده است).
بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ «عشرين و ثلاثة» غلط است چون اول باید یکان بیاید بعد دهگان ← «ثلاثة و عشرين» (در هتل «نور» ۲۳ اتاق بود).
۲ «أحد و عشر» خطاست چون اعداد «۱۹-۱۱» در خودشان «و» ندارند ← «أحد عشر» ← «خمس و اثنان» غلط است، چون باز هم دهگان زودتر آمده ← «اثنان و خمسون» (یک سال، پنجاه و دو هفته دارد).

اعداد سه‌رقمی: برای نوشتن و خواندن اعداد سه‌رقمی باید بدانیم که باید اول رقم صدگان را بیاوریم و بعد دو رقم بعدی را طبق قواعد قبلی بنویسیم؛ به عبارت دیگر وقتی بخواهیم در عربی عددی را به حروف بنویسیم دقیقاً مانند فارسی عمل می‌کنیم، فقط «یکان» زودتر از دهگان می‌آید: «صدگان + یکان + دهگان».

مثال: صد و شصت و پنج ← مئة و خمس و ستون
دویست و یک ← مائتان و واحد

تذکره: یکی از نکات مهم در نوشتن اعداد، بودن یا نبودن حرف «و» است. برای فهمیدن این موضوع خوب است بدانیم هر عددی که در فارسی‌اش حرف «و» داشته باشد، عربی آن هم حرف «و» خواهد داشت.

مثال: سی و پنج ← خمسة و ثلاثون
سیصد و هفتاد و چهار ← ثلاثمئة و أربعة و سبعون

قواعد معدود

به کار بردن معدود قواعدی دارد که باید آن‌ها را به خوبی بشناسیم. این قواعد را به صورت مختصر در موارد زیر می‌توانید ببینید:

۱) اعداد یک و دو: این اعداد بعد از معدود خود می‌آیند و با آن، تشکیل موصوف و صفت می‌دهند، پس باید با هم مطابقت داشته باشند:

مثال: الساعة الواحدة تلميذان إثنان • بیت واحد

۲) اعداد ۱۰-۳: معدود این اعداد «جمع و مجرور» می‌آید.

مثال: ثلاثة كتب أربعة لاعبين • عشرة إخوة

۳) اعداد بالاتر از ۱۰: برای اعداد بالاتر از ۱۰، معدود را به صورت «مفرد و منصوب» می‌آوریم.

مثال: أحد عشر كوباً خمس وعشرون غرفة • أربعين يوماً

۴) اعداد «مئة» و «ألف»: برای این دو عدد و مضاربشان، معدود را باید به صورت «مفرد و مجرور» بیاوریم.

مثال: مئة ثانية ألف توماني • ثلاثمئة متر

تست: عین العدد المناسب للفرغين: «حفظت آية من سورة «بقرة» في دقائق!»

(۱) خمسين - عشرين (۲) عشرين - عشر (۳) مئة - مائتين (۴) ثلاث - خمسة

پاسخ ۲) با توجه به این که «آیه» مفرد و منصوب است، پس باید عدد مورد نظر ما از ۱۰ بزرگ‌تر باشد، ولی مضرب ۱۰۰ نباشد. پس «مئة» (صد) در ۳ و «ثلاث» (سه) در ۴ نمی‌توانند مناسب باشند و چون «دقائق» جمع است عدد مناسب آن باید از بین اعداد «۱۰-۳» انتخاب شود؛ بنابراین ۲ صحیح خواهد بود: «بیست آیه از سوره بقره را در ۱۰ دقیقه حفظ کردم».

تست: عین الصحیح عن العدد و المعدود:

(۱) اشتريت هذا السروال الرجالي بخمسين ألف ريالاً!

(۲) لهذا الفندق الصغير خمس عشرة عُرفٍ كلّها نظيفة!

(۴) أكثر أشعار «حافظ» الشيرازي لها أقل من عشرة بيتاً!

(۳) لا أحبّ لاعبين اثنين من هذا الفريق لإنيهما غير مؤدبين!

پاسخ ۳) در این گزینه عدد «اثنين» بعد از معدود و به صورت صحیح به کار رفته است.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱) بعد از عدد «ألف» معدود باید مفرد باشد: «ريال» / ۲) اعداد بزرگ‌تر از ۱۰ معدودشان همیشه مفرد است، پس به صورت «خمس عشرة غرفة» صحیح است. / ۴) اعداد سه تا ده معدودشان جمع و مجرور است: «عشرة أبيات»

اعداد ترتیبی

همان‌طور که گفتیم، اعداد ترتیبی را برای بیان رتبه، مقام، نوبت و ... به کار می‌بریم. ظاهر این اعداد را که در جدول مقابل آمده به خاطر بسپارید:

مثال: الدرس الثاني ← درس دوم

البيت العاشر ← بیت دهم

الإمام الحادي عشر ← امام یازدهم

الشارع الخمسون ← خیابان پنجاهم

مضارب ده	یازدهم تا نوزدهم	یکم تا دهم
دهم	العاشر	الأول
یازدهم	الحادي عشر	یکم، نخستین
دوازدهم	الثاني عشر	دوم
سیزدهم	الثالث عشر	سوم
سی‌ام	الرابعون	الزابع
چهارم	الخامس عشر	چهارم
پنجاهم	السادس عشر	پنجم
شصتم	السابعون	السادس
هفتادم	الثامن عشر	هفتم
هشتادم	التاسع عشر	الثامن
نودم	العاشر	التاسع
صد	المئة	العاشر

نکات تکمیلی: ۱) عدد «الأول» برای مؤنث‌ها به شکل «الأولى» به کار می‌رود.

مثال: الدرس الأول مذكر الصفحة الأولى مؤنث

۲) اعداد «دوم» تا «نوزدهم» اگر برای مؤنث‌ها به کار بروند، همراه «ة» می‌آیند.

مثال: الصفحة الحادية عشرة مؤنث الصفحة الخامسة مؤنث

۳) اعداد «العشرون، الثلاثون و ...» گاهی همراه «ین» نوشته می‌شوند ← العشرين، الثلاثين و ...

تست: عین المناسب للفرغين: «اليوم من الأسبوع هو!»

(۱) الإثنين - الأحد (۲) السابعة - الجمعة (۳) الثالث - الثلاثاء (۴) الخامس - الأربعاء

پاسخ: (۴) در جای خالی اول باید از مجموعه اعداد ترتیبی استفاده کنیم؛ پس «الإثنين» در (۱) نادرست است. هم چنین چون کلمه «اليوم» مذکر است، از عدد «السابعة» در (۲) نمی توانیم استفاده کنیم. در (۳) «الثالث» درست است ولی «الثلاثاء» صحیح نیست چون «روز سوم» هفته، «سه شنبه» نیست بلکه «دوشنبه» است؛ بنابراین (۴) درست است: «روز پنجم هفته چهارشنبه است.»

دقت کنید که اعداد ترتیبی غالباً بر وزن «فاعل» هستند و از این راه می توانیم آن ها را از اعداد اصلی جدا کنیم.

مثال: $\diamond$ خمس $\leftarrow$ اصلی (پنج)، خامس $\leftarrow$ ترتیبی (پنجم) $\diamond$ سبع $\leftarrow$ اصلی (هفت)، سابع $\leftarrow$ ترتیبی (هفتم)

کاربرد اعداد ترتیبی

در مورد اعداد ترتیبی دو مورد را رعایت می کنیم:

$\diamond$ اعداد ترتیبی را بعد از معدود می آوریم. $\diamond$ در اغلب اوقات، آن ها را با «ال» به کار می بریم.

تست: عین الخطأ في استخدام الأعداد:

(۱) تعلّم هذا المستشرق اللغة الفارسية في ثلاث سنوات! (۲) يوم ميلاد أختي كان عشرين يوماً من شهر «دي»!
(۳) قرأت هذه المقالة حول «مطر السمك» في الصفحة العاشرة من الصحيفة اليومية! (۴) دفعت للحلواني أربعمئة ريال و خرجت بسرعة!

پاسخ: (۲) در این عبارت برای بیان روز تولد باید از اعداد ترتیبی استفاده کنیم و آن را همراه «ال» و بعد از معدود بیاوریم؛ یعنی به جای «عشرين يوماً» باید بگوییم «اليوم العشرين». («عشرين يوماً»: بیست روز - «اليوم العشرين»: روز بیستم)
بررسی سایر گزینه ها: در (۱) «ثلاث سنوات» یعنی «سه سال» (این شرق شناس، زبان فارسی را در ۳ سال یاد گرفت).
در (۳) «الصفحة العاشرة» یعنی «صفحه دهم». (این مقاله را درباره «باران ماهی» در صفحه دهم روزنامه خواندم).
در (۴) «أربعمئة ريال» یعنی «چهارصد ريال» (چهارصد ريال به شیرینی فروش پرداختم و به سرعت خارج شدم).

اعداد ترتیبی دورقمی: برای آوردن اعداد ترتیبی به صورت دورقمی دقیقاً مثل اعداد اصلی، ابتدا یکان و بعد دهگان را می آوریم.

مثال: $\diamond$ بیست و چهارم: الزابع والعشرين $\diamond$ هشتاد و هفتم: السابعة والثمانون
دهگان یکان دهگان یکان

نتیجه: برای خواندن و فهمیدن این اعداد بهتر است از چپ به راست بخوانیم. (مانند اعداد اصلی)

تست: «في السنة السابعة والخمسين ولدت أختي الثانية وهذا الأقرباء والدي!» عین الصحيح عن الترجمة:

(۱) در سال هفتاد و پنج، خواهر دومم به دنیا آمد و نزدیکان به پدر و مادرم تبریک گفتند!
(۲) در سال پنجاه و هفت دو خواهرم به دنیا آمدند و آشنایان به پدر و مادرم تبریک گفتند!
(۳) در سال هفتاد و پنج دو خواهرم به دنیا آمدند و اقوام به والدینم تبریک گفتند!
(۴) در سال پنجاه و هفت خواهر دومم به دنیا آمد و نزدیکان به والدینم تبریک گفتند!
پاسخ: (۴) «السابعة والخمسين» از اعداد ترتیبی است که اگر از چپ به راست بخوانیم «پنجاه و هفت» (پنجاه و هفتم) صحیح است و «الثانية» هم از اعداد ترتیبی و به معنای «دوم» است؛ پس «أختي الثانية» یعنی «خواهر دومم».

کاربرد اعداد

۱- انجام چهار عمل اصلی: برای بیان و نوشتن چهار عمل اصلی و عملیات ریاضی مربوط به آن ها طبق جدول زیر عمل می کنیم.

عملیات	نحوه بیان در عربی	مثال
جمع (+)	زائد	$۱۱ = ۸ + ۳ \leftarrow$ ثمانية زائد ثلاثة يساوي أحد عشر.
ضرب (×)	ضرب في ^۱	$۸ = ۲ \times ۴ \leftarrow$ اثنان ضرب في أربعة يساوي ثمانية.
تقسیم (÷)	تقسيم على	$۴ = ۲۰ \div ۵ \leftarrow$ عشرون تقسيم على خمسة يساوي أربعة.
تفریق (-)	ناقص	$۷ = ۱۴ - ۷ \leftarrow$ أربعة عشر ناقص سبعة يساوي سبعة.

تست: عین الصحيح للفرغ: «أحد عشر سبعة يساوي سبعة و سبعين!»

(۱) ناقص (۲) زائد (۳) ضرب في (۴) تقسيم على

پاسخ: (۳) در صورت سؤال آمده است که: «یازده هفت، برابر است با هفتاد و هفت». کاملاً مشخص است که عملیات «ضرب» مد نظر بوده است: $۷ \times ۱۱ = ۷۷$.

تست: «عدد أيام الأسبوع ضرب في نصف عدد ساعات يوم واحد يساوي!» عین الجواب الصحيح:

- (۱) مئة و ثمانية و ستين (۲) مئة و ستة و ثمانين (۳) أربعة و ثمانين (۴) ثمانية و أربعين

پاسخ: «عدد أيام الأسبوع» (تعداد روزهای هفته) $7 \div$ «نصف عدد ساعات يوم واحد» (نصف ساعات‌های یک روز) $12 \leftarrow$

«ضرب في» $\leftarrow$ ضرب در: $84 = 7 \times 12$ ترجمه سایر گزینه‌ها: ۱) ۱۶۸ / ۲) ۱۸۶ / ۳) ۴۸

۲- بیان درصد: در عربی از ساختار مقابل برای گفتن «درصد» استفاده می‌شود: **عدد + في المئة (بالمئة)**

مثال: $\diamond$ پنجاه درصد $\leftarrow$ خمسون في المئة $\diamond$ چهل و هفت درصد $\leftarrow$ سبعة و أربعون في المائة

۳- بیان ساعت: دو روش کلی برای بیان ساعت وجود دارد:

مثال	نکات	ساختار
۳:۲۰ $\leftarrow$ الساعة الثالثة و عشرين دقيقة ۸:۳۰ $\leftarrow$ الساعة الثامنة و التصف	$\diamond$ جای خالی اول $\leftarrow$ عدد را بر وزن «الفاعلة» می‌آوریم. $\diamond$ جای خالی دوم $\leftarrow$ عدد اصلی یا «الزربع، التصف»	الساعة و
۱۰:۵۰ $\leftarrow$ الساعة الحادية عشرة إلّا عشر دقائق ۳:۴۵ $\leftarrow$ الساعة الرابعة إلّا ربعاً	$\diamond$ جای خالی اول $\leftarrow$ الفاعلة + ۱ (عددی که به حروف نوشته می‌شود، باید یک واحد بزرگ‌تر بیاید). $\diamond$ جای خالی دوم $\leftarrow$ عدد اصلی یا ربعاً	الساعة إلّا

تذکره: عددی که بعد از «الساعة» به کار می‌رود، از اعداد ترتیبی است به جز «ساعت یک» که از عدد شمارشی «الواحدة» استفاده می‌شود.

تست: «في الساعة التاسعة إلّا ربعاً وصل زميلي إلى الموقف و بعد عشرين دقيقة جاءت الحافلة» متى وصلت الحافلة؟ في

- (۱) الساعة التاسعة و خمس و ثلاثين دقيقة (۲) الساعة العاشرة و خمس و ثلاثين دقيقة

- (۳) الساعة التاسعة و خمس دقائق (۴) الساعة العاشرة و خمس دقائق

پاسخ: طبق صورت سؤال «همکلاسی من ساعت ۸:۴۵ به ایستگاه رسید و پس از بیست دقیقه اتوبوس آمد». بنابراین ساعت ۹:۰۵ اتوبوس آمده

است. این ساعت را در ۳) می‌بینیم. ترجمه سایر گزینه‌ها: ۱) ۹:۳۵ / ۲) ۱۰:۳۵ / ۳) ۱۰:۰۵

نکات تکمیلی: ۱) اعدادی که بر وزن «فعل» باشند در واقع همان اعداد کسری هستند.

مثال: $\diamond$ ثلث: یک‌سوم $\diamond$ خمس: یک‌پنجم $\diamond$ ربع: یک‌چهارم $\diamond$ عُشر: یک‌دهم

تست: عین الجواب الصحيح عن العمليات الحسابية: «خمس و سبعون ناقص ثلثه يساوي!»

- (۱) خمسين (۲) خمسة و عشرين (۳) خمسة (۴) مئة

پاسخ: ۱) در صورت سؤال آمده است: «۷۵ منهای یک‌سومش برابر است با».

یک‌سوم هفتاد و پنج برابر است با: ۲۵، بنابراین: $75 - 25 = 50$ و عدد پنجاه (خمسين) در ۱) آمده است.

۲) به جمع‌های زیر دقت کنید:

مثال: $\diamond$ عشرة (ده) $\leftarrow$ عشرات (دهها) $\diamond$ مئة (صد) $\leftarrow$ مئات (صدها) $\diamond$ ألف (هزار) $\leftarrow$ آلاف (هزاران)

$\diamond$ تسعين (نود) $\leftarrow$ تسعينات (دهه نود) $\diamond$ خمسين (پنجاه) $\leftarrow$ خمسينات (دهه پنجاه)

۳) اگر عدد، بعد از محدود خود به کار برود، نقش صفت را دارد.

مثال: $\diamond$ الساعة السابعة $\leftarrow$ السابعة صفته $\diamond$ أختي الثانية $\leftarrow$ الثانية صفته

اصل مطلب

۱- کدام عدد ترتیبی است؟

- (۱) الواحد (۲) اثنان (۳) الأولى (۴) خمسون

۲- کدام یک از اعداد عقود نیست؟

- (۱) عشرة (۲) عشرون (۳) ثلاثين (۴) خمسون

۳- کدام عدد صحیح است؟

- (۱) أحد و عشر (۲) ثلاثون و خمسة (۳) عشرين (۴) الثانية عشرة

۴- عدد «۲۲» به کدام شکل است؟

- (۱) اثنان و عشرون (۲) عشرون و اثنان (۳) ثمانية و عشرون (۴) عشرون و ثمانية

۵- کدام عدد معدودش مفرد نیست؟

- (۱) ستّة و أربعون (۲) خمسين (۳) عشرة (۴) مئة

۶- «هشتاد کتاب» به عربی چگونه بیان می شود؟

- (۱) ثمانون كُتُب (۲) ثمانون كتاباً (۳) الكتاب الثمانون (۴) كُتُب ثمانون

۷- «هفت دانش آموز» به عربی چگونه بیان می شود؟

- (۱) سبعة تلميذاً (۲) سبعة تلاميذ (۳) سبعة تلميذ (۴) تلميذ سبعة

۸- ساعت «۹:۴۵» کدام است؟

- (۱) التاسعة إلّا ربعاً (۲) التسعة إلّا ربعاً (۳) العشرة إلّا ربعاً (۴) العاشرة إلّا ربعاً

۹- ساعت «۱:۱۰» کدام است؟

- (۱) الساعة الواحدة و عشرة دقائق (۲) الساعة الأولى و عشرة دقيقة (۳) الساعة الواحدة و عشرة دقيقة (۴) الساعة الأولى و عشرة دقائق

۱۰- پاسخ کدام عملیات حسابی عدد «تسعة» نمی شود؟

- (۱) ثلاثة في ثلاثة (۲) سبعة زائد اثنين (۳) عشرون تقسيم على اثنين (۴) اثنا عشر ناقص ثلاثة

پاسخ اصل مطلب

- ۱- گزینه (۳) ۲- گزینه (۱) ۳- گزینه (۴) ۴- گزینه (۱) ۵- گزینه (۳)
۶- گزینه (۲) ۷- گزینه (۲) ۸- گزینه (۴) ۹- گزینه (۱) ۱۰- گزینه (۳)

کارگاه ترجمه

گاهی وقتها آمدن یک حرف اضافه در کنار یک فعل باعث تغییر در معنای آن فعل می شود. این مورد در زبان های دیگر هم دیده می شود.

مثال: نگاه کرد → Look at جست و جو کرد → Look for

در زبان عربی این مورد بسیار دیده می شود. این موارد را به خوبی یاد بگیرید.

«قام»

قام (يقوم) ← ایستاد

قام بِ (يقوم بِ) ← اقدام کرد، عمل کرد، پرداخت به

قام التلاميذ لاحترام معلمهم! ← دانش آموزان برای احترام به معلم خود ایستادند.

قام بِ (يقوم بِ) ← اقدام کرد، عمل کرد، پرداخت به قام التلاميذ باحترام معلمهم! ← دانش آموزان به احترام معلم خود پرداختند.

متعدی کردن فعل: گاهی وقتها آوردن یک حرف «ب» همراه یک فعل باعث می شود آن فعل «متعدی» شود؛ یعنی در ترجمه با خودش مفعول می آورد.

مثال:

فعل	فعل + ب	مثال
جاءَ (آمد)	جاءَ بِ (آورد)	جاءَ أبي بالطعام للضيوف: پدرم برای مهمانان غذا آورد.
أتى (آمد)	أتى بِ (آورد)	يأتي المعلم بالكتاب: معلم کتاب می آورد.
ذهبَ (رفت)	ذهبَ بِ (برد)	ذهبَ بطفلي: فرزند خود را بردم.
نَزَلَ (نازل شد)	نَزَلَ بِ (نازل کرد)	نَزَلَ به جبريل: جبرئیل آن را پایین آورد.

برای بیان تعجب در عربی می توانیم از وزن «ما أَفْعَلْ» استفاده کنیم.

مثال: ما أَجْمَلَ الطَّبِيعَةَ: طبیعت چه زیباست! ما أَكْثَرَ نِعَمِ الله: نعمت های خداوند چه زیاد است!

ما أَحْسَنَ خُلُقِ المؤمن: خوی مؤمن چه نیکوست!

تست: عَيْنِ التَّرْجَمَةِ الصَّحِيحَةِ:

- (۱) جاءت والدتي بالطعام لضيوفنا: مادرم برای مهمانانمان غذا آورد! (۲) ما أَصَبَرَ الْأَمْهَاتُ فِي تَرْبِيَةِ الْأَوْلَادِ: مادران در پرورش فرزندان، صبور هستند! (۳) أتى المعلم وأخذ بيدي فذهب بي: معلم آمد و دست مرا گرفت و با من رفت! (۴) جاء إخوة يوسف فدخلوا عليه: برادران یوسف را آوردند و بر او وارد شدند!

پاسخ ۱ در این گزینه «جاءَ بِ» به صورت «آورد» ترجمه شده که درست است.

ولی درسایر گزینه ها: ۲ «ما أَصَبَرَ» بر وزن «ما أَفْعَلْ» بوده و به معنای «چه صبورند» است. ۳ «ذهبَ بي» در این گزینه یعنی «مرا برد». ۴ «جاءَ» در این گزینه با حرف «ب» نیامده پس «آوردند» ترجمه درستی نیست و «آمدند» صحیح است.

تست: عَيْنِ التَّرْجَمَةِ الصَّحِيحَةِ: «جاءَ نَبِيُّنَا الْكَرِيمُ بِدِينِ الْإِسْلَامِ حَتَّى يَخْرُجَ النَّاسُ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ».

- (۱) پیامبر گرامی ما با دین اسلام آمد تا مردم بتوانند از تاریکی ها به سوی روشنایی بیرون بیایند! (۲) پیامبر گرامی، دین اسلام را آورد تا مردم از تاریکی به سوی روشنی خارج بشوند! (۳) پیامبر گرامی ما، دین اسلام را آورد تا مردم از تاریکی ها به سوی روشنی بیرون بیایند! (۴) پیامبر گرامی، با دین اسلام آمد تا مردم ما از تاریکی به روشنی بیایند!

یاسنج ۳ اولاً «جاء» همراه «پ» آمده است: «جاءَ نبینا الکریم یدین الإسلام» ← پیامبر گرامی ما دین اسلام را آورد. در ۱ و ۴ فعل «آمد» دیده می‌شود که غلط است. ضمناً «نبینا الکریم» ضمیر دارد، پس باید بگوییم «پیامبر گرامی ما»، ولی در ۲ و ۴ ضمیر «ما» دیده نمی‌شود. هم‌چنین «الظلمات» جمع است، ولی در ۲ و ۴ به صورت مفرد ترجمه شده است!

اعداد اصلی (بزرگ‌تر از ۲) اگر بعد از کار بروند مفهوم «سه‌گانه، چهارگانه و ...» دارند.
مثال: «الأهرام الثلاثة»: اهرام سه‌گانه
«الجهات الأربعة»: جهت‌های چهارگانه

واژه‌نامه

أَتَى: آمد (أَتَى، يَأْتِي)	إِمْتَلَأَ: مالک شد، داشت (إِمْتَلَأَ، يَمْتَلِكُ)	حَافِظٌ: نگه‌داری کرد (حَافِظٌ، يُحَافِظُ)
أَتَى بِ: آورد	إِنْتَفَعَ: سود بُرد (انْتَفَعَ، يَنْتَفِعُ)	خُجْرَات: اتاق‌ها (مفرد: خُجْرَة)
أَخْبَسَتْ: آفرین بر تو	بَهِائِم: چارپایان (به‌جز درندگان)	خُر: آزاد، آزاده
أَخْبَرَ: خبر داد، باخبر کرد (أَخْبَرَ، يُخْبِرُ)	بِقَاع: قطعه‌های زمین	حِصَّة: زنگ درسی، قسمت
إِضْطِفَافٌ صَبَاحِي: صف صبحگاه (ی)	تَعَاوَنَ: همیاری کرد، کمک کرد (تَعَاوَنَ، يَتَعَاوَنُ)	حِفاظ عَلَی: نگه‌داری از
إِطْفَاء: خاموش کردن	تَيَّار: جریان	حَنْفِيَّةُ الْمَاءِ: شیر آب
أَغْلَقَ: بست (أَغْلَقَ، يُغْلِقُ)	جاءَ: آمد	دَوَامٌ مَدْرَسِي: ساعت کار مدرسه
دَوْرَةُ الْمِيَاهِ: سرویس بهداشتی	قَامَ بِ: اقدام کرد، به ... پرداخت، انجام داد	نَاقِص: منهای
زَمَى: پرت کرد (زَمَى، يَزِمِي)	لَبِثَ: درنگ کرد، ماند (لَبِثَ، يَلْبِثُ)	نَشَاط: فعالیت
زائِد: به علاوه	ما أَجْمَلُ: چه زیباست	نَصَحَ: پند داد، نصیحت کرد (نَصَحَ، يَنْصَحُ)
سائِح: گردشگر، توریست، جهانگرد	مَارَسَ: انجام داد، تمرین کرد (مارَسَ، يُمارِسُ)	نُفَايَات: زباله‌ها (مفرد: نَفَايَة)
شُعْب: مَلَّتْ	مُرافق عامة: تأسیسات عمومی	نَمْلَة: مورچه
عِنْدِيذ: در این هنگام	مِضْياف: (بسیار) مهمان‌نواز	هَدُوء: آرامش
فَاقَ: برتری یافت، بیشتر شد (فَاقَ، يَفُوقُ)	مُغْلَقَ: بسته	هَاتِف: تلفن
فَرَّغَ: خالی شد (فَرَّغَ، يَفْرِغُ)	مُكَيِّفُ الْهَوَاءِ: کولر	يُسَاوِي: برابر است با، مساوی است با
قَامَ: برخاست (قَامَ، يَقُومُ)	مُوَاطِن: شهروند، هم‌میهن	(ساوِی، يُساوِی)
إِقْتِرَاح: پیشنهاد	جاءَ بِ: آورد	

مترادف

خُجْرَة = عُرْفَة (اتاق)	أَتَى = جاءَ (آمد)	لَبِثَ = بَقِيَ (ماند)
هَدُوء = سَكِينَة (آرامش)	زَمَى = قَذَفَ (انداخت)	
أَرْسَلَ = بَعَثَ (فرستاد)	فَارِغَ = خَالِي (خالی)	

متضاد

مُغْلَقَ (بسته) ≠ مَفْتُوح (باز)	فَرَّغَ (خالی شد) ≠ امْتَلَأَ (پر شد)	فَارِغَ (خالی) ≠ مَمْلُوء (پر)
إِغْلَاق (بستن) ≠ فَتْح (باز کردن)	وَجَدَ (یافت) ≠ قَدَّمَ (گم کرد)	قَامَ (برخواست) ≠ جَلَسَ (نشست)

جمع‌های مکسر

هَوَاتِف ← هَاتِف	بِقَاع ← بَقْعَة	حَدَائِق ← حَدِيقَة
مِيَاه ← ماء	مَصَابِيح ← مِصْبَاح	أَمَاكِن ← مَكَان
مَتَاحِف ← مَتَحَف	أَعْمِدَة ← عَمُود	بِهَائِم ← بَهِيمَة
سَائِح ← سَيَّاح	جِيرَان ← جَار	شُعَب ← شُعُوب

ترجمه و بررسی جملات درس

ردیف	جمله	ترجمه
۱	كَانَتْ سُمَيَّةٌ بَانْتِظَارِ وَالِدَتِهَا بَعْدَ انْتِهَاءِ الدَّوَامِ الدَّرَاسِيِّ	سمیه پس از پایان ساعت کار مدرسه منتظر مادرش بود
۲	وَ كَانَتْ حُجْرَاتُ الْمَدْرَسَةِ مُغْلَقَةً	و اتاق‌های مدرسه خالی بود
۳	وَ كَانَتْ مُدِيرَةُ الْمَدْرَسَةِ وَ بَعْضُ الْمُدْرَسَاتِ يَنْتَظِرْنَ أَنْ تَفْرُغَ الْمَدْرَسَةُ مِنَ الطَّالِبَاتِ	مدیر مدرسه و برخی معلم‌ها منتظر بودند که مدرسه از دانش‌آموزان خالی شود
⚠ «كانت ... ينتظرن» با این‌که ساختار ماضی استمراری دارد، اما در زبان فارسی «منتظر بودند» هم برایش صحیح است.		
۴	عِنْدَيْهِ سَمِعَتْ سُمَيَّةٌ صَوْتَ مُكَيِّفِ الْهَوَاءِ مِنْ إِحْدَى الْحُجْرَاتِ	در این هنگام سمیه صدای کولر را از یکی از اتاق‌ها شنید
۵	فَطَلَّتْ أَنْ طَالِبَاتٍ صَفٍّ آخَرَ فِي حِصَّةِ تَقْوِيَةٍ	گمان کرد که دانش‌آموزان کلاس دیگری در زنگ تقویتی هستند
۶	أَوْ يُمَارِسْنَ نَشَاطًا خَرًّا	یا فعالیت آزادی را انجام می‌دهند
۷	وَ عِنْدَمَا نَظَرَتْ بِدَقَّةٍ وَجَدَتْ الْحُجْرَةَ فَارِغَةً وَ بَابَهَا مُغْلَقًا	هنگامی که با دقت نگاه کرد، اتاق را خالی و درش را بسته یافت (دید)
⚠ «فارغة» و «مغلقة» قید حالت هستند.		
۸	فَذَهَبَتْ إِلَى مُدِيرَةِ الْمَدْرَسَةِ وَ أَخْبَرَتْهَا بِمَا شَاهَدَتْ	نزد مدیر مدرسه رفت و او را از آن‌چه دیده است باخبر کرد
⚠ در این‌جا «شاهدت» را می‌توانیم به صورت ماضی بعید هم ترجمه کنیم، چون قبلیش فعل ماضی دیگری آمده است.		
۹	فَشَكَرَتْهَا مُدِيرَةُ الْمَدْرَسَةِ وَ طَلَبَتْ مِنْ سُمَيَّةٍ إِطْفَاءَ الْمَصَابِيحِ وَ الْمَكَيِّفِ	مدیر مدرسه از او تشکر کرد و از سمیه خواست چراغ‌ها و کولر را خاموش کند
⚠ «إطفاء» مصدر است اما در این‌جا می‌توانیم آن را به صورت مضارع التزامی ترجمه کنیم.		
۱۰	عِنْدَيْهِ شَاهَدَتْ مُدِيرَةُ الْمَدْرَسَةِ طَالِبَةً بِاسْمِ فَاطِمَةَ	در این هنگام مدیر مدرسه دانش‌آموزی به نام فاطمه را دید
۱۱	كَانَتْ فَاطِمَةُ تَذْهَبُ لِإِغْلَاقِ حَنْفِيَةِ الْمَاءِ الَّتِي كَانَتْ مَفْتُوحَةً قَلِيلًا	فاطمه برای بستن شیر آبی می‌رفت که کمی باز بود
۱۲	فِي الصَّبَاحِ الْيَوْمِ التَّالِي	در صبح روز بعد
۱۳	شَكَرَتْ مُدِيرَةُ الْمَدْرَسَةِ فِي الْاصْطِفَافِ الصَّبَاحِيِّ سُمَيَّةَ وَ فَاطِمَةَ	در صف صبحگاه مدیر مدرسه از سمیه و فاطمه تشکر کرد
۱۴	لِاهْتِمَائِهِمَا بِالْمُرَافِقِ الْعَامَّةِ	به خاطر توجهشان به تأسیسات عمومی
۱۵	فِي حِصَّةِ الْعُلُومِ الْاجْتِمَاعِيَّةِ قَامَتْ رُقِيَّةٌ وَ سَأَلَتْ الْمُدْرَسَةَ	در زنگ علوم اجتماعی رقیه برخاست و از معلم پرسید
۱۶	مَا الْمَقْصُودُ مِنَ الْمُرَافِقِ الْعَامَّةِ	منظور از تأسیسات عمومی چیست؟
۱۷	أَجَابَتْ الْمُدْرَسَةُ: هِيَ الْأَمَاكِنُ الَّتِي تَمْتَلِكُهَا الدَّوْلَةُ وَ يَنْتَفِعُ بِهَا النَّاسُ جَمِيعًا	معلم پاسخ داد: همان مکان‌هایی که دولت مالک آن است و مردم همگی از آن‌ها بهره می‌برند.
⚠ «الأماكن» چون همراه «آتی» آمده شبیه نکره‌ها ترجمه شده و «آتی» هم در این حالت معنای «که» می‌دهد نه «کسی که».		
۱۸	إِذَا فَهِمْتَ مَعْنَاهَا فَادْكُرِي لَنَا أُمثلةً لِلْمُرَافِقِ الْعَامَّةِ	اگر معنای آن را فهمیدی، برای ما مثال‌هایی برای تأسیسات عمومی ذکر کن.
۱۹	أَجَابَتْ رُقِيَّةٌ: الْمَدَارِسُ وَ الْهَوَاتِفُ الْعَامَّةُ وَ الْمُسْتَشْفَيَاتُ وَ الْمُسْتَوْصَفَاتُ وَ الْمَتَاحِفُ وَ الْمَكْتَبَاتُ وَ دَوَارُ الْمِيَاهِ وَ الْحَدَائِقُ الْعَامَّةُ وَ الْأَشْجَارُ عَلَى الرُّصَيفِ وَ أَعْمِدَةُ الْكَهْرَبَاءِ ...	رقیه پاسخ داد: مدارس، تلفن‌های عمومی، بیمارستان‌ها، درمانگاه‌ها، موزه‌ها، کتابخانه‌ها، سرویس‌های بهداشتی، بوستان‌های عمومی، درختان در پیاده‌رو و تیرهای برق و ...
⚠ جمع‌های سالم ← الْمُسْتَشْفَيَاتُ، الْمُسْتَوْصَفَاتُ، الْمَكْتَبَاتُ، دَوَارُ جمع‌های مکسر ← الْمَدَارِسُ، الْهَوَاتِفُ، الْمَتَاحِفُ، الْمِيَاهُ، الْحَدَائِقُ، الْأَشْجَارُ، أَعْمِدَةُ		
۲۰	أَجَابَتْ الْمُدْرَسَةُ: أَحْسَنْتِ، وَ الْحِفَاطُ عَلَى هَذِهِ الْمُرَافِقِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُوَاطِنٍ	معلم پاسخ داد: آفرین، و مراقبت از این تأسیسات وظیفه هر هم‌وطنی است.
⚠ «كُل» وقتی با اسم مفرد نکره بیاید معنای «هر» می‌دهد.		
۲۱	سَأَلَتِ الطَّالِبَاتِ بِتَعْجَبٍ: لِمَ وَ كَيْفَ؟ ذَلِكَ وَاجِبُ الدَّوْلَةِ	دانش‌آموزان با تعجب پرسیدند: چرا و چگونه؟ آن وظیفه دولت است.
۲۲	قَالَتِ الْمُدْرَسَةُ: بَلْ هِيَ مَسْؤُولِيَّةٌ مُشْتَرَكَةٌ	معلم گفت: بلکه آن یک مسئولیت مشترک است.
۲۳	سُمَيَّةُ الَّتِي أَطْفَأَتِ الْمَكَيِّفَ وَ الْمَصَابِيحَ وَ فَاطِمَةُ الَّتِي أَعْلَقَتْ حَنْفِيَةَ الْمَاءِ	سمیه که کولر و چراغ‌ها را خاموش کرد و فاطمه که شیر آب را بست
⚠ «آتی» چون بعد از اسم معرفه «سمیه» و «فاطمه» آمده معنای «که» می‌دهد. این خاصیت برای تمام موصولات خاص است.		
۲۴	وَ الطَّالِبَةُ الَّتِي تَدْخُلُ مَكْتَبَةَ الْمَدْرَسَةِ فَتَحَافِظُ عَلَى الْهُدُوءِ فِيهَا وَ عَلَى نَظَافَةِ الْكُتُبِ وَ تَرْتِيبِهَا	و دانش‌آموزی که وارد کتابخانه مدرسه می‌شود و از آرامش در آن و پاکیزگی کتاب‌ها و ترتیب آن‌ها مراقبت می‌کند

ردیف	جمله	ترجمه
۲۵	و تِلْكَ الَّتِي تَنْصَحُ مَنْ يَرْمِي النَّفَايَاتِ فِي غَيْرِ مَكَانِهَا بِكَلَامٍ طَيِّبٍ	و آن که کسی را که زباله‌ها را در جای نامناسبش می‌اندازد، با کلامی نیکو نصیحت می‌کند.
۲۶	هَؤُلَاءِ يَعْمَلْنَ بِوَأْجَابَتِهِنَّ كَمَوَاطِنَاتٍ يَشْعُرْنَ بِالمَسْئُولِيَّةِ	اینان مانند هموطنانی که احساس مسئولیت می‌کنند، به وظایف خود عمل می‌کنند
۲۷	قَامَتْ سُمَيَّةُ وَ قَالَتْ:	سمیه برخاست و گفت:
۲۸	أَلَيْسَ مِنَ الْمُنَاسِبِ كِتَابَةُ هَذَا الْحَدِيثِ عَلَى اللُّوْحَةِ الْجَدَارِيَّةِ؟	آیا نوشتن این حدیث روی تابلوی دیواری مناسب نیست؟
۲۹	إِنَّكُمْ مَسْئُولُونَ حَتَّى عَنِ الْبِقَاعِ وَ الْبَهَائِمِ	بی‌گمان شما حتی درباره زمین‌ها و چارپایان مسئول هستید.
۳۰	قَبِلْتُ الْمُدْرَسَةَ وَ قَالَتْ: هَذَا الْإِقْتِرَاحُ حَسَنٌ	معلم پذیرفت و گفت: این پیشنهاد، خوب است
۳۱	وَ سَتَتَعَاوُنُ جَمِيعاً عَلَى الْعَمَلِ بِهَذَا الْحَدِيثِ	و همگی در عمل به این حدیث همکاری خواهیم کرد

جملات مهم تمرین‌ها

ردیف	جمله	ترجمه
۱	﴿مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَثْمَالِهَا﴾	هر کس یک کار نیک بیاورد ده برابر مانند آن برای اوست
⚠️ فعل «جاء» وقتی با حرف «ب» همراه شود معنای «آورد» می‌دهد.		
۲	ما أَجْمَلُ غَابَاتِ مَازَنْدَرَانَ وَ طَبِيعَتِهَا	جنگل‌های مازندران و طبیعتش چه زیبا هستند!
⚠️ وزن «ما أَفْعَلُ» (ما أَجْمَلُ) غالباً برای تعجب به کار می‌رود: چه زیباست.		
۳	﴿وَ لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا﴾	نوح علیه السلام را به سوی قومش فرستادیم، پس در میان آن‌ها ۹۵۰ سال درنگ کرد (مانند)
۴	الْكَلْبُ يَقْدِرُ عَلَى سَمَاعِ صَوْتِ السَّاعَةِ مِنْ مَسَافَةِ أَرْبَعِينَ قَدَمًا	سگ از مسافت ۴۰ قدمی قادر به شنیدن صدای ساعت است
۵	النَّمْلَةُ تَقْدِرُ عَلَى حَمْلِ شَيْءٍ يَفُوقُ وَزْنَهَا خَمْسِينَ مَرَّةً	مورچه قادر به برداشتن چیزی است که پنجاه مرتبه بالاتر از وزن خودش است.

ضبط حرکات

در این درس باید به علامت‌های اعداد توجه داشته باشیم. علامت‌های دو گروه از اعداد از بقیه اعداد مهم‌ترند:

الف) اعداد «عقود»: این اعداد همواره به «وَنَ» و «يَنَ» ختم می‌شوند؛ یعنی نون آخرشان همیشه فته دارد. ← «عشرین، ثلاثون، خمسين و ...»

ب) اعدادی که برون «فاعل» هستند: دقت کنید که علامت وسط این اعداد باید کسره باشد. ← «واحد، ثالث، خامس و ...»

کلمات چالشی

کلمه (شکل صحیح)	انتهاء	آخر	مُرافق	دَوْلَة	كَهْرَبَاء	نَظَافَة	نَشَاط	الزَّرَافَة	كُرَة
معنی	پایان	دیگر	تأسیسات	حکومت	برق	پاکیزگی	فعالیت	زرافه	توپ
شکل غلط	انتهاء	آخر (پایان)	مُرافق (همراه)	دَوْلَة	كَهْرَبَاء	نَظَافَة	نَشَاط	الزَّرَافَة	كُرَة

فهرست مطالب

۱ اصول انتخاب در کسب و کار

پاسخ درس نامه

۱۱۵	۶	درس اول: کسب و کار و کارآفرینی
۱۲۳	۱۱	درس دوم: انتخاب نوع کسب و کار
۱۲۹	۱۷	درس سوم: اصول انتخاب درست
۱۴۱	۲۷	درس چهارم: مرز امکانات تولید
۳۲		پاسخ آزمون جامع فصل اول

۲ بازیگران اصلی در میدان اقتصاد

۱۴۹	۳۳	درس پنجم: بازار چیست و چگونه عمل می کند؟
۱۶۲	۴۴	درس ششم: نقش دولت در اقتصاد چیست؟
۱۷۵	۵۲	درس هفتم: تجارت بین الملل
۵۷		پاسخ آزمون جامع فصل دوم
۵۸		پاسخ آزمون جامع نیم سال اول

۳ اقتصاد رشد و پیشرفت

۱۸۲	۶۰	درس هشتم: رکود، بیکاری و فقر
۱۹۰	۶۸	درس نهم: تورم و کاهش قدرت خرید
۱۹۹	۷۸	درس دهم: مقاومت سازی اقتصاد
۲۰۳	۸۲	درس یازدهم: رشد و پیشرفت اقتصادی
۹۷		پاسخ آزمون جامع فصل سوم

۴ اقتصاد در خانواده

۲۲۱	۹۸	درس دوازدهم: بودجه بندی
۲۲۳	۱۰۱	درس سیزدهم: تصمیم گیری در مخارج
۲۲۸	۱۰۳	درس چهاردهم: پس انداز و سرمایه گذاری
۱۰۸		پاسخ آزمون جامع فصل چهارم
۱۰۹		پاسخ آزمون جامع نیم سال دوم
۱۱۰		پاسخ آزمون جامع شبیه ساز کنکور (۱)
۱۱۱		پاسخ آزمون جامع شبیه ساز کنکور (۲)

۱- گزینه ۳) کارآفرینان با کار و تلاش خود از کسب و کارها مراقبت می کنند که البته این کار چندان آسان نیست.

۲- گزینه ۴) با این که احتمال از بین رفتن و شکست یک کسب و کار وجود دارد، احتمال موفقیت و سودآوری آن هم کم نیست و این انگیزه لازم برای شروع فعالیت اقتصادی و پذیرش خطرات آن توسط کارآفرینان را همواره زنده نگه می دارد.

۳- گزینه ۲) یک کارآفرین موفق ضرورتاً از ابتدا حتی کارآفرین نبوده است (حذف ۱)، اما حرکت با چشم باز و بر مبنای شناخت ظرفیت های خود و اتفاقات اطراف (حذف ۴)، او را قدم به قدم از سطوح ابتدایی کار به درجه های بالای آن می رساند (حذف ۳).

۴- گزینه ۴)
برخی از ویژگی های مشترک کارآفرینان
۱. بینشی برای دیدن فرصت های کسب و کار دارند.
۲. شجاعتی برای شروع یک سرمایه گذاری جدید دارند.
۳. ایده های خود را امیدوارانه به کسب و کارهای سودآور تبدیل می کنند.

۵- گزینه ۱) کسی که می خواهد کارآفرین باشد، باید مهارت های ابتکار عمل را داشته باشد تا بتواند با جمع کردن عوامل مختلف در کنار هم، کالا یا خدمتی را تولید کند. به همین دلیل کارآفرینی به تلاش و کار زیاد نیاز دارد تا کسب و کار را زنده نگه دارد.

۶- گزینه ۴) کارآفرینی یعنی راه اندازی یک کسب و کار جدید. ۱، ۲ و ۳ اشاره به کسب و کار جدید ندارد و فرد برای دیگران کار می کند. در حالی که عبارت ۴ به یک کسب و کار جدید و خلاقانه اشاره دارد.

۷- گزینه ۴) از بین گزینه ها، ۴ مصداق کارآفرینی است زیرا در سایر گزینه ها نوآوری، خطرپذیری، سازمان دهی و سایر ویژگی های کارآفرینی دیده نمی شود، اما ۴ تحقق بخشیدن به یک ایده خلاقانه است؛ پس کارآفرینی محسوب می شود. البته توجه داشته باشید که هر راه اندازی ای کارآفرینی به حساب نمی آید؛ بلکه شرط نوآوری و خطرپذیری برای تولید محصولی جدید یا ارائه روش های جدید ملاک است.

۸- گزینه ۲) کارآفرینی به معنی تأسیس شرکت یا کسب و کاری است که با تولید کالاها و خدمات و رفع نیازها و خواسته های مردم هم به خود و هم به دیگران سود می رساند. می توان مثال های بیان شده در عبارات «الف»، «پ» و «ج» را کارآفرینی بدانیم چرا که با شیوه ای نوآورانه به ارائه کالاها و خدمات می پردازند و علاوه بر رفع نیازها و خواسته های مردم، به سود نیز دست می یابند. هم چنین با به کار بستن ویژگی های مشترک کارآفرینان موفق در این موارد و با سازمان دهی کسب و کار خود، سود را افزایش دهند، اما در عبارات «ب»، «ت» و «ث» فرد کسب و کار جدیدی راه اندازی نمی کند و برای یک شرکت کار می کند که این کارآفرینی نیست.

۹- گزینه ۲)
بررسی گزینه های نادرست:
۱) کارآفرینان یا مؤسسه های شرکت ها با کار و تلاش خود از کسب و کارها مراقبت می کنند که این کار چندان آسان نیست، چرا که بسیاری از کسب و کارهای نوپا عمر کوتاهی دارند؛ به طوری که تنها نیمی از آن ها می توانند از شش سالگی عبور و به کار خود ادامه دهند.

۳) یک کارآفرین موفق ضرورتاً از ابتدا کارآفرین نبوده است، اما حرکت با چشم باز و بر مبنای شناخت ظرفیت های خود و اتفاقات اطراف، او را قدم به قدم از سطوح ابتدایی کار به درجه های بالای آن می رساند.

۴) کارآفرین باید توانایی مالی لازم را برای راه اندازی کسب و کارش داشته باشد و بداند که در آغاز کارش ممکن است با موفقیت کم تر یا عدم موفقیت روبرو شود.

۱۰- گزینه ۳) حمید صاحب یک برند موفق در صنعت پوشاک است که تمام پس انداز خود را در این کسب و کار سرمایه گذاری کرده است. پس انداز و خوش نامی شان را با شجاعت و تدبیر به میدان می آورند تا فعالیت اقتصادی جدیدی را راه اندازی نمایند (ریسک پذیر).

او با بهره گیری حداکثری از منابع موجود، بیشترین میزان پوشاک را تولید می کند. منابع را به شکل کارایی مدیریت و هماهنگ می کند (سازمان دهنده).

او همچنین با توانایی بالای خود در حل مسائل و به کارگیری نظم، به طور مؤثری مشکلات پیش رو را مدیریت می نماید. نظم، انضباط، پایداری، اشتیاق و توانایی حل مسئله را دارند (پرانگیزه).

۱۱- گزینه ۱)
ت) تیزبین

۱۲- گزینه ۴)
الف) تبدیل ایده ها به محصولات جدید، فرایندها و یا کسب و کارهای جدید ویژگی نوآر بودن
ب) واقع بینی در عین مطمئن و دلگرم بودن به موفقیت اقتصادی ویژگی خوش بینی
پ) آموختن از کارشناسان، همکاران و مشتریان و وفق دادن خود با شرایط بازار ویژگی یادگیرنده بودن

ت) نظم، انضباط، پایداری، اشتیاق و توانایی حل مسئله ویژگی پرانگیزه بودن

تکنیک برای حل این نوع از سؤال ها، پاسخگویی را از قسمتی شروع کنید که از پاسخ صحیح آن مطمئن هستید. سپس به بررسی و رد گزینه ها بپردازید. به عنوان مثال در این سؤال فرض می کنیم شما از پاسخ صحیح قسمت «پ» یعنی ویژگی یادگیرنده بودن مطمئن هستید، به بررسی گزینه ها بپردازید؛ بررسی کنید که در قسمت سوم کدام گزینه عبارت «یادگیرنده» آورده شده است. مشاهده می شود ۲ یا ۴ می توانند پاسخ صحیح باشند و ۱ و ۳ کنار گذاشته می شوند. حال به بررسی بیشتر ۲ و ۴ می پردازیم. می بینیم در این دو گزینه سایر موارد مشترک نیستند (اگر مورد مشترک داشتند به بررسی یک مورد متفاوت می پرداختیم). حال تنها با پاسخ دهی تنها به یک قسمت دیگر پاسخ صحیح مشخص می شود.

۱۳- گزینه ۳) در هر قسمت به یک کلیدواژه اشاره شده است. با استفاده از کلیدواژه ها به راحتی می توانید ویژگی مورد نظر را پیدا کنید.

اشتیاق و توانایی حل مسئله: پرانگیزه / دلگرم و مطمئن به موفقیت اقتصادی: خوش بین / نظم و پایداری: پرانگیزه / شجاعت و تدبیر، راه اندازی فعالیت اقتصادی: ریسک پذیر

۱۴- گزینه ۱)
۱- مدیریت منابع سازمان دهنده ۲- (به عمل آوردن) ایده ها نوآور
۳- مشورت (با دیگران) یادگیرنده ۴- راه حل برای مشکلات پرانگیزه
۵- سود (در بلندمدت) خوش بین

۱۵- گزینه ۱)
الف) آقای وزیری فرصت تولید کاشی از خاک یزد را زمانی که دیگران متوجه نشده اند، دیده است؛ پس به ویژگی تیزبین بودن اشاره دارد.
ب) خانم اشرفی از همکاران خود می آموزد و این یعنی یادگیرنده بودن؛ البته این مثال به پرانگیزه بودن ایشان نیز اشاره دارد اما مورد اول بیشتر مورد توجه است.
پ) مرتضی توانسته به شکل کارایی منابع را مدیریت و هماهنگ کند، پس به ویژگی سازمان دهنده بودن اشاره دارد.

ت) مهدی با شجاعت بخش زیادی از دارایی خود را صرف ایجاد یک کسب و کار جدید کرده است و این اشاره به ریسک پذیر بودن او دارد.

۱۶- گزینه ۲) در عبارت: «آقای محمدی می داند کسب و کارش از نظر زمانی، اطلاعاتی و مالی دارای منابع محدودی است. وی به این موضوع که چگونه می تواند با بیشترین استفاده از این منابع به موفقیت برسد، توجه دارد.» ویژگی سازمان دهنده بودن برجسته تر است.

۱۷- گزینه ۲) کارآفرین تیزبین است و فرصت های کسب و کار را زمانی که دیگران شاید متوجه نشوند، می بیند. (پ)
- کارآفرین خوش بین، مطمئن و دلگرم به موفقیت اقتصادی است. (ج)
- کارآفرین سازمان دهنده است و منابع را به شکل کارایی مدیریت و هماهنگ می کند. (الف)

- کارآفرین نوآور است و ایده ها را به محصولات جدید، فرایندها و یا کسب و کارهای جدید تبدیل می کند. (ب)

۱۸- گزینه ۴)
یادگیرنده / سازمان دهنده / ریسک پذیر / پرانگیزه

یا اجاره عوامل تولید به صاحبان آن‌ها می‌پردازد. مثلاً زمین را در اختیار می‌گیرد تا در آن به فعالیت کشاورزی بپردازد. در مقابل، به صاحب زمین که ممکن است یک شخص، یا سازمان یا دولت باشد، «اجاره» می‌پردازد یا نیروی انسانی را به کار می‌گیرد و در مقابل، به کارگران و کارمندان خود، «مزد» یا «حقوق» می‌پردازد. همچنین از سرمایه فیزیکی مثل تراکتور یا گاواهن و گاو، برای فعالیت تولیدی خود استفاده می‌کند و قیمت یا اجاره ابزار تولید را نیز به صاحبان آن می‌پردازد.

۲۶- گزینه ۳: در این مسئله درآمد و سود را داریم و باید هزینه‌های تولید را حساب کنیم. از آن‌جا که: قیمت $\times$ کل محصول فروخته‌شده = درآمد
سود - درآمد = هزینه‌های تولید
دقت کنید درآمد از محصولات فروخته‌شده کسب می‌شود. در این‌جا هم از ۳۰۰۰ واحد کالای تولیدشده، فقط ۲۵۰۰ عدد فروخته شده است، پس:

تومان $2500 \times 1000000 = 2500000000$
تومان $2500000000 - 500000000 = 2000000000$ = هزینه‌های تولید
۲۷- گزینه ۳: در محاسبه درآمد آن‌چه ملاک قرار می‌گیرد، تعداد محصولی است که به فروش رفته است؛ پس:

تومان $18000 \times 2200000 = 3960000000$
تومان 1200000000 = سود
 $X - 3960000000 = 1200000000 \Rightarrow$ هزینه‌ها - درآمد = سود (یا زیان)
 $X = 3960000000 + 1200000000$
تومان $X = 2760000000$ (مجموع هزینه‌ها) $\Rightarrow$

۲۸- گزینه ۴: ریال $1000000000 \times 12 = 12000000000$ $\Rightarrow$ اجاره سالانه
ریال $1000000000 \times 12 \times 30 = 36000000000$ $\Rightarrow$ مجموع دستمزد کارگران در سال
مجموع هزینه‌ها
ریال $\frac{20}{100} \times 12000000000 = 2400000000$ $\Rightarrow$ هزینه اجاره ماشین‌آلات
ریال 8000000000 = مواد اولیه

هزینه کل هزینه‌ها = $12000000000 + 36000000000 + 2400000000 + 8000000000 = 14400000000$ ریال
هزینه - درآمد = سود (یا زیان)
 $-10000000000 = X - 14400000000$
 $X = 14400000000 - 10000000000 = 4400000000$
ریال $X = 4400000000$ (درآمد) $\Rightarrow$

از آن‌جا که زیان منفی است، پس باید زیان را از هزینه‌ها کسر کنیم، آن‌گاه عددی که به دست می‌آید درآمد ماست. دقت کنید چون زیان داده‌ایم باید درآمد از هزینه‌هایمان کمتر باشد؛ پس با نگاه به گزینه‌ها، باید ۱ و ۳ را حذف کنیم.

۲۹- گزینه ۴: (الف) و (ب) ۳ حالت برای وضعیت درآمد و هزینه وجود دارد:
😊 هزینه < درآمد $\Rightarrow$ زیان
😊 هزینه > درآمد $\Rightarrow$ سود
😐 هزینه = درآمد $\Rightarrow$ رسیدن به نقطه سربه‌سر (نه سود و نه زیان)
(ب) اگر کسب و کاری دچار زیان باشد باید تلاش کند با افزایش درآمدها و کاهش هزینه‌ها از وضعیت زیان دوری کند.

۳۰- گزینه ۳: میزان سود برابر با تفاوت درآمد و هزینه‌های تولید است.
هزینه‌های تولید + سود = درآمد $\Rightarrow$ هزینه‌های تولید - درآمد = سود
 $24 = \text{هزینه‌های تولید} + \text{سود} + \text{درآمد} \xrightarrow{\text{طبق فرض مسئله}}$
میلیون تومان $12 = \text{درآمد} \Rightarrow 24 = \text{درآمد} \Rightarrow 2$

۳۱- گزینه ۱: محاسبه درآمد
میلیون تومان $2500 = 2 \times 1000 = 2$ = میلیارد تومان $2/5 = 2$ = درآمد سالیانه

۱۹- گزینه ۴: هر فعال اقتصادی و از جمله یک کارآفرین موفق برای انتخاب صحیح و درست، باید هزینه‌ها و درآمدهایش را محاسبه کند.

۲۰- گزینه ۴: مبالغی را که تولیدکنندگان برای تولید صرف می‌کنند «هزینه‌های تولید» می‌گویند.

حقوق یا مزد $\leftarrow$ نیروی کار (حذف ۲)
اجاره $\leftarrow$ قیمت زمین و ماشین‌آلات (حذف ۱ و ۳)
دقت کنید در سؤال گفته شده «جزء هزینه‌های تولید نیست»؛ پس ۴ را انتخاب می‌کنیم.

مابه‌التفاوت درآمد و هزینه $\left\{ \begin{array}{l} (+) \text{ سود} \\ (-) \text{ زیان} \end{array} \right.$ جزء هزینه‌های تولید نیست.

۲۱- گزینه ۲: (الف)
سود $\rightarrow$ هزینه > درآمد
زیان $\rightarrow$ هزینه < درآمد
نقطه سربه‌سر $\rightarrow$ هزینه = درآمد
سود = تفاوت درآمد و هزینه

(ب)
نیازهای تولیدکنندگان $\left\{ \begin{array}{l} ۱ \text{ زمین یا منابع طبیعی} \\ ۲ \text{ نیروی کار یا نیروی انسانی} \\ ۳ \text{ سرمایه} \end{array} \right.$ عوامل تولید
(پ) هزینه‌های تولید (ت) دستمزد یا حقوق

۲۲- گزینه ۳: راهکار ارائه‌شده در ۱ منجر به افزایش درآمد و نه کاهش هزینه‌های تولید می‌شود.
راهکار ارائه‌شده در ۲ منجر به افزایش هزینه‌های تولید و نه کاهش آن می‌شود.
راهکار ارائه‌شده در ۳ منجر به کاهش هزینه‌های تولید می‌شود (لذا ۳ پاسخ صحیح سؤال است).
راهکار ارائه‌شده در ۴ منجر به کاهش درآمد می‌شود و بر هزینه‌های تولید تأثیری ندارد.
۲۳- گزینه ۴: در صورتی که فردی با شرایط زیان مواجه شود، چند راه برای رهایی از این شرایط وجود دارد:

۱- صرفه‌جویی و افزایش بهره‌وری
۲- ایجاد بازار مناسب برای محصولات و فروش کالاها با قیمت مناسب‌تر

۲۴- گزینه ۴: (الف) هر فعال اقتصادی و از جمله یک کارآفرین موفق برای انتخاب صحیح و درست، باید هزینه‌ها و درآمدهایش را محاسبه کند.
(ب) یک تولیدکننده گندم تا قبل از رسیدن به عایدی و خرمن، باید هزینه‌هایی مانند هزینه‌های زیر را متقبل شود:

❖ زمین را در اختیار می‌گیرد تا در آن به فعالیت کشاورزی بپردازد. در مقابل به صاحب زمین (ممکن است یک شخص، یا سازمان یا دولت باشد) اجاره می‌پردازد.
❖ نیروی انسانی به کار می‌گیرد و در مقابل به کارگران یا کارمندان خود، مزد یا حقوق می‌پردازد.
❖ از سرمایه فیزیکی مثل تراکتور یا گاواهن و گاو، برای فعالیت تولیدی خود استفاده می‌کند و قیمت یا اجاره ابزار تولید را به صاحبان آن می‌پردازد.

★ نکته: پولی که تولیدکننده از فروش محصولات خود به دست می‌آورد، درآمد نامیده می‌شود و جزء هزینه‌های تولید نیست.
پولی که مابه‌التفاوت درآمد و هزینه است و تولیدکننده از فعالیت اقتصادی خود به دست می‌آورد، سود نامیده می‌شود و جزء هزینه‌های تولید نیست.

(پ) اگر درآمدهای به دست‌آمده از هزینه‌های تولید کمتر باشد، کسب و کار تولیدکننده دچار ضرر و زیان می‌شود. بنابراین تولیدکننده، تلاش می‌کند تا با «افزایش درآمد» و «کاهش هزینه‌ها» از وضعیت زیان دوری کند.

۲۵- گزینه ۴: پولی را که شما برای تولید صرف می‌کنید، «هزینه‌های تولید» می‌نامند، برای مثال تولیدکننده گندم باید، تا قبل از رسیدن به عایدی و خرمن، هزینه‌هایی را متقبل شود. این هزینه‌ها در واقع همان پول‌هایی‌اند که برای خرید

تومان $300,000,000 + 1,200,000,000 = 1,500,000,000$

(ب) $\text{واحد کالا} = \frac{\text{درآمد}}{\text{تعداد کالا}} = \frac{1,500,000,000}{300,000} = 5,000,000$

بهره‌افزایی = $\frac{\text{درآمد}}{\text{قیمت هر واحد کالا}} = \frac{1,500,000,000}{5,000,000} = 300$

محاسبه درآمد:

قیمت هر واحد $\times$ کل محصول به فروش رسیده = درآمد بنگاه
ریال $2200 \times 1,200,000,000 = 2,640,000,000$ = درآمد

محاسبه هزینه‌ها:

ریال $12,000,000 \times 12 = 144,000,000$ = اجاره‌بهای سالیانه بنگاه

تعداد ماه‌های سال
ریال $153,000,000 \times 12 = 1,836,000,000$ = حقوق سالیانه کارمندان
تعداد کارمندان

استهلاک سالانه
ریال $153,000,000 \times \frac{3}{1} = 459,000,000$ = ماشین‌های تولیدی
حقوق سالیانه کارمندان

ریال $185,000,000$ = خرید مواد اولیه مورد نیاز سالانه
مجموع هزینه‌های تولید
ریال $144,000,000 + 153,000,000 + 459,000,000 = 756,000,000$

محاسبه سود یا زیان بنگاه: هزینه‌ها - درآمد = سود (یا زیان)
حذف ۱ و ۳ $\Rightarrow$ بنگاه سود کرده است. $\Rightarrow$ هزینه‌ها > درآمد
ریال $2,640,000,000 - 756,000,000 = 1,884,000,000$ = سود

محاسبه درآمد:

ریال $400 \times 900,000,000 = 360,000,000,000$ = درآمد سالانه بنگاه

محاسبه هزینه‌ها:

ریال $10,000,000 \times 12 = 120,000,000$ = اجاره سالانه بنگاه

تعداد ماه‌های سال
ریال $700,000 \times 12 \times 12 = 100,800,000$ = حقوق سالانه کارمندان
تعداد کارمندان

ریال $178,000,000$ = مواد اولیه (خرید سالانه)
ریال $\frac{25}{100} \times 100,800,000 = 25,200,000$ = هزینه استهلاک سالانه

مجموع هزینه سالانه بنگاه
ریال $120,000,000 + 100,800,000 + 25,200,000 = 246,000,000$

محاسبه سود یا زیان بنگاه: هزینه‌ها - درآمد = سود (یا زیان)
زیان $\Rightarrow$ ریال $360,000,000 - 246,000,000 = 114,000,000$

چون پاسخ عددی منفی است؛ یعنی هزینه‌ها بیشتر از درآمد بنگاه بوده است و بنگاه ضرر کرده است.

محاسبه درآمد:

ریال $30 \times 100,000,000 = 3,000,000,000$ = اجاره سالانه کارگاه (الف)

محاسبه درآمد:

ریال $10 \times 300 = 3,000$ = اجاره کارگاه (ب)

ریال 150 = حقوق پرداختی سالانه (ج)

مجموع هزینه‌ها
ریال $30 + 300 + 60 + 150 = 540$

قسمت «ث» مربوط به محاسبه درآمد تولیدکننده است که برابر است با ده برابر خرید مواد اولیه:

ریال $10 \times 60 = 600$ = درآمد

حالت طبق فرمول هزینه‌ها را از درآمد کسر می‌کنیم: هزینه - درآمد = سود یا زیان

ریال $600 - 540 = 60$ = سود

چون میزان درآمد از هزینه‌ها بیشتر است، در نتیجه بنگاه اقتصادی در طول یک سال گذشته سود کرده است.

نکته: از آنجایی که هزینه‌ها بر حسب میلیون تومان هستند بهتر است درآمد را نیز به میلیون تبدیل کنیم تا محاسبات ساده‌تر شود.

محاسبه هزینه‌ها

هزینه خرید مواد اولیه
میلیون تومان $100 \times 12 = 1200$

برای تولید سالیانه

میلیون تومان 800 = پول آب، برق، گاز، عوارض شهرداری و مالیات سالانه

میلیون تومان $2 \times 12 \times 20 = 480$ = دستمزد سالیانه کارگران

میلیون تومان $1200 + 800 + 480 = 2480$ = مجموع هزینه‌های بنگاه

محاسبه سود یا زیان بنگاه

میلیون تومان 20 = $2500 - 2480$ = هزینه - درآمد = سود یا زیان

محاسبه درآمد

میلیون تومان 2200 = 2×1100 = درآمد سالانه

محاسبه هزینه‌ها

میلیون تومان 1800 = 150×12 = خرید مواد اولیه برای تولید سالانه

میزان خرید سالیانه $= \frac{1}{3} \times$ هزینه پول آب، برق، گاز،

مواد اولیه برای تولید عوارض شهرداری و مالیات سالانه

میلیون تومان 600 = $\frac{1}{3} \times 1800$

میلیون تومان 300 = $2/5 \times 12 \times 10$ = دستمزد سالانه کارگران

میلیون تومان 2700 = $1800 + 600 + 300$ = هزینه‌های سالانه

محاسبه سود یا زیان بنگاه

درآمد به دست آمده از هزینه‌های تولید کم‌تر است؛ بنابراین بنگاه دچار ضرر و زیان شده است.

میلیون تومان -500 = $2700 - 2200$ = هزینه‌ها - درآمد = ضرر یا زیان

محاسبه درآمد:

ریال $2400 \times 5,600,000,000 = 13,440,000,000,000$ = درآمد سالیانه

میلیون ریال $13,440$

محاسبه هزینه‌ها:

ریال $30 \times 12 \times 3,200,000,000 = 1,152,000,000,000$ = حقوق کارمندان

میلیون ریال 1152

میلیون ریال 450 = $450,000,000$ = خرید مواد اولیه

میلیون ریال 90 = $\frac{1}{5} \times 450$ = هزینه استهلاک سالیانه ماشین‌های تولیدی

میلیون ریال 696 = $58,000,000 \times 12 = 696,000,000$ = اجاره‌بهای سالیانه

میلیون ریال 2388 = مجموع هزینه‌ها

محاسبه سود یا زیان بنگاه:

حذف ۳ و ۴ $\Rightarrow$ بنگاه سود کرده است. $\Rightarrow$ هزینه > درآمد

هزینه‌ها - درآمد = سود حسابداری

(سود) ریال $11,052,000,000 = 13,440,000,000 - 2388$

محاسبه درآمد:

تومان $10,000,000 \times 12 = 120,000,000$ = اجاره سالانه کارگاه

تومان $540,000,000$ = هزینه سالانه خرید مواد اولیه

تومان $300,000,000$ = هزینه آب، برق و گاز در سال

تعداد کارگران ماه

تومان $2,000,000 \times 12 \times 10 = 240,000,000$ = دستمزد کل کارگران در سال

تومان $1,200,000,000$ = مجموع هزینه‌های تولید

دقت کنید از آنجا که مقدار اجاره و دستمزد در جدول به صورت ماهیانه آمده است،

برای تبدیل این ارقام به سالیانه، باید آن‌ها را در ۱۲ ضرب کنیم، زیرا یک سال ۱۲

ماه دارد. برای محاسبه درآمد باید میزان سود و هزینه‌های تولید را با هم جمع کنیم:

هزینه‌های تولید + سود = درآمد

۵۹- گزینه ۱

- ۱ متعلق به یک شخص ← مشاغل خویش فرمایی
۲ کوچک مقیاس (کارکردن در بازارچه پارک در واقع کوچک مقیاس است).
۳ امروزه بسیاری از کسب و کارها در ایران به شکل شخصی اند.
۴ در همه نوع فعالیتی از کشاورزی تا صنعت به ویژه خدمات حضور دارند.

۶۰- گزینه ۲

در زمینه های تخصصی مانند پزشکی، دندان پزشکی، وکالت و حسابداری اغلب کسب و کارها شخصی اند.

۶۱- گزینه ۳

- ۱ متعلق به یک شخص اند ← مشاغل خویش فرمایی
۲ کوچک مقیاس است.
۳ امروزه بسیاری از کسب و کارها در ایران به شکل شخصی اند.
۴ در همه نوع فعالیتی از کشاورزی تا صنعت به ویژه خدمات حضور دارند.

❖ امکان افزایش سرمایه و تأمین مالی بانکی یکی از مزایای شرکت های سهامی است.

۶۲- گزینه ۳

اگرچه کار خانم معتمدی یک نوع همکاری و مشارکت است، اما باز هم از نظر قانون با کسی شریک نیست و کار او یک کار شخصی است، چراکه مسئولیت تمام تصمیمات مهم، سخت و دشوار بر عهده خود ایشان است و ایشان مالک درآمد خود هستند و فقط به همکار خود دستمزد یا حق الزحمه پرداخت می کنند.

۶۳- گزینه ۳

چون شما به تنهایی این کسب و کار را آغاز کردید، پس جزء کسب و کارهای شخصی است. کسب و کار شخصی و خویش فرمایی هر دو یک مفهوم را بیان می کنند. (حذف ۲) مورد دوم در ۱ و ۴ به یکی از معایب ایجاد شرکت های سهامی اشاره دارند.

۶۴- گزینه ۳

گاهی در یک کسب و کار، شما با فرد دیگری که تخصص مرتبط اما متفاوتی دارد همراه می شوید و درآمد حاصل از کار را نیز با نسبت توافقی بین خودتان تقسیم می کنید و در سود و زیان با هم شریک خواهید شد و احتمالاً شریک شما نیز به اندازه شما، مراقب و دلسوز این کسب و کار خواهد بود. این جاست که درباره تغییر شکل کسب و کار خودتان به نوعی شرکت فکر می کنید.

۶۵- گزینه ۲

❖ یک کارآفرین موفق باید بتواند هزینه ها و درآمدهایش را درست محاسبه کند. از آنجا که در سؤال گفته شده که به تنهایی قادر به اداره و سرمایه گذاری شرکت نیستید، پس کسب و کار شخصی نیست. همچنین چون با هدف غیرتجاری تأسیس نشده، پس غیرانتفاعی هم نیست و این ایده نیاز به مقیاس بزرگ و سرمایه گذاری قابل توجهی دارد. برای این کسب و کار، شرکت سهامی مناسب ترین گزینه است.

۶۶- گزینه ۱

از مزایای کسب و کار شخصی هستند اما ۱، ۲ و ۳ از معایب کسب و کار شخصی است.

۶۷- گزینه ۴

- ۱ بار سنگین مسئولیت
۲ مشکل تأمین مالی
۳ مسئولیت نامحدود در مقابل بدهی ها و دعاوی

۶۸- گزینه ۱

از مزایای کسب و کار شخصی منافع مالیاتی است؛ یعنی فقط یک بار مالیات بر درآمد می دهند.

۶۹- گزینه ۳

از مزایای کسب و کار شخصی این است که راه اندازی آن آسان و هزینه ها نسبتاً اندک است، فرد آزادی عمل و سهولت در تصمیم گیری، مالکیت کامل سود و منافع مالیاتی دارد.

۷۰- گزینه ۴

❖ امروزه بسیاری از کسب و کارها در ایران به شکل شخصی اند. شرکت انواع مختلفی دارد که مهم ترین آن ها شرکت سهامی است.

۵۱- گزینه ۲

پیامد رفتار افرادی که از راه های نادرست کسب درآمد می کنند:
۱- این افراد نه تنها با فعالیت های غیرقانونی و غیرشرعی به هم نوعانشان ظلم می کنند، بلکه از مزایای کسب درآمد حلال نیز محروم مانده ۳- و اقتصاد خود و جامعه را در سراسیمه سقوط قرار می دهند.

۵۲- گزینه ۳

بررسی موارد نادرست:

الف) شرکت ها کارآفرینان یا مؤسسه هایی دارند که آن ها را تأسیس می کنند تا با تولید کالاها و خدمات و رفع نیازها و خواسته های مردم به خود و دیگران سود رسانند.
ب) برای رسیدن به سود یا کسب درآمد بیشتر هیچ گاه هدف، وسیله را توجیه نمی کند، زیرا برای رسیدن به هیچ هدفی نباید از راه های غلط وارد شد، چه بسا با آن راه ها سریع تر یا بهتر به هدفمان دست پیدا کنیم.

ث) کارآفرینی که ویژگی «یادگیرنده» در ایشان بارزتر است، از کارشناسان، همکاران و مشتریان می آموزد و خود را با شرایط بازار وفق می دهد.
هر دو عبارت «ب» و «ت» صحیح هستند.

۵۳- گزینه ۱

ترجمه آیه: «ای قوم من! پیمانۀ و وزن را با عدالت، تمام دهید و بر اشیاء و اجناس مردم عیب نگذارید و از حق آنان نکاهید و در زمین به فساد نکوشید. مفهوم آیه: افرادی که از راه های غیرقانونی و نامشروعی چون کم فروشی، احتکار، عیب گذاشتن بر اموال دیگران و ... کسب درآمد می کنند نه تنها به هم نوعانشان ظلم می کنند، بلکه برکتی که به واسطه کسب درآمد حلال به دست می آید را نیز از زندگی خودشان دور می کنند و اقتصاد خود و جامعه را در سراسیمه سقوط قرار می دهند.

۵۴- گزینه ۳

کارآفرینان با کار و تلاش خود از کسب و کارها مراقبت می کنند که البته این کار چندان آسان نیست، چرا که بسیاری از کسب و کارهای نوپا عمر کوتاهی دارند؛ به طوری که تنها نیمی از آن ها می توانند از شش سالگی عبور کنند و به کارشان ادامه دهند.

۵۵- گزینه ۱

الف) صحیح است.

ب) غلط است. از آنجا که معمولاً دست این افراد در روستاها و محله های کوچک زود رو می شود، ترجیح می دهند به شهرهای بزرگ کوچ کنند تا آسان تر به فعالیت های خود بپردازند.

پ) صحیح است. ت) صحیح است.

۵۶- گزینه ۴

الف) پُرانگیزه - خوش بین - تمیزین

ب) بررسی قسمت «ب» در گزینه ها:

- ۱ صحیح است. ۲ صحیح است.
۳ غلط است. معمولاً به دنبال ارزان خریدن و گران فروختن اند و خرید و فروش یا قاچاق برخی از کالاها، در انحصار آن ها است.
۴ غلط است. از آنجا که معمولاً دست این افراد در روستاها و محله های کوچک زود رو می شود، ترجیح می دهند به شهرهای بزرگ کوچ کنند تا آسان تر به فعالیت های خود بپردازند.

ب) اگر درآمدهای به دست آمده از هزینه های تولید کم تر باشد، کسب و کار تولیدکننده دچار ضرر و زیان می شود؛ بنابراین تولیدکننده تلاش می کند تا با «افزایش درآمد» و «کاهش هزینه ها» از وضعیت زیان دوری کند.

۵۷- گزینه ۱

زیرا این روش ها باعث رقابت ناعادلانه و عدم شفافیت در بازار می شوند.

۵۸- گزینه ۲

❖ اگر بخواهیم به صورت کلی تفاوت مفهومی شکل های مختلف کسب و کار را درک کنیم، باید تنها به این سؤال پاسخ بدهیم که مالک محصول یا کالای (نهایی) که به مشتری عرضه می شود، کیست؟ یک نفر یا چند نفر هستند و چگونه درآمد یا سود باید تقسیم شود؟ همین سؤال ساده و پاسخ آن، بیانگر مفهومی است به نام سازمان تولید.

اصول انتخاب در کسب و کار

درس اول: کسب و کار و کارآفرینی

دورنما: تو اولین درس اقتصاد قراره با هم درباره این که کارآفرین کیه و چه ویژگی هایی داره، حرف بزنیم و ببینیم کارآفرین ها چرا و چه طوری یک کسب و کار جدید رو راه اندازی می کنن و در نهایت یاد بگیریم چه طوری سود و زیان یک کسب و کار رو محاسبه کنیم.

فراز و فرود کسب و کارها

کارآفرینان (مؤسسان) افرادی هستند که کسب و کار جدیدی تأسیس کرده و محصولی را تولید می کنند. تولید کالاها و خدمات توسط کارآفرینان با دو هدف صورت می گیرد: ۱) رفع نیازها و خواسته های مردم (مثلاً افراد نیاز به حمل و نقل را با خرید و استفاده از خودرو برطرف می کنند). ۲) سودرساندن به خود و دیگران (برای مثال یک کارآفرین که یک رستوران جدید افتتاح می کند، هدفش سودآوری از فروش غذاست، اما با ایجاد فرصت های شغلی و تأمین نیاز غذایی مشتریان، به دیگران نیز سود می رساند).

کارآفرینان با کار و تلاش خود از کسب و کارها مراقبت می کنند که البته این کار چندان آسان نیست، چراکه بسیاری از کسب و کارهای نوپا عمر کوتاهی دارند به طوری که فقط نیمی از آن ها می توانند از شش سالگی عبور کنند و به کارشان ادامه دهند. روزانه هزاران کسب و کار جدید در دنیا متولد می شود و هزاران کسب و کار می میرد. در ایران سالانه بیش از صد هزار شرکت ثبت می شود.

با این که احتمال از بین رفتن و شکست یک کسب و کار وجود دارد، احتمال موفقیت و سود آن هم کم نیست و این احتمال موفقیت و سودآوری انگیزه لازم برای شروع فعالیت اقتصادی و پذیرش خطرات آن توسط کارآفرینان را همواره زنده نگه می دارد.

نقش کارآفرینان

کارآفرین کیست؟ کارآفرین کسی است که با نوآوری و خطرپذیری ۱ محصولات جدیدی تولید و عرضه می کند یا ۲ راه های جدیدی برای تولید کشف می کند. مثال: بیست سال پیش هیچ کس درباره شبکه های اجتماعی چیزی شنیده بود. امروزه در ایران از هر ده نفر، شش نفر از یکی از شبکه های اجتماعی استفاده می کنند. بیست سال پیش هیچ شبکه اجتماعی وجود نداشت، چون کسی هیچ شبکه ای راه اندازی نکرده بود. برای این که شبکه ای باشد، باید کسی نقش کارآفرین را بازی کند. پس در تعریف کارآفرینی می توان گفت: کارآفرینی، تمایل افراد به سازمان دهی، فعالیت و پذیرش ریسک مرتبط با مخاطرات کسب و کارها است. ۳

عده خاصی از افراد می توانند یک کسب و کار جدید را راه اندازی کنند. کسی که می خواهد کارآفرین باشد، باید:

۱) بینشی برای دیدن فرصت های کسب و کار داشته باشد که دیگران از مشاهده آن ناتوان اند یا اصلاً به ذهنشان نمی رسد.

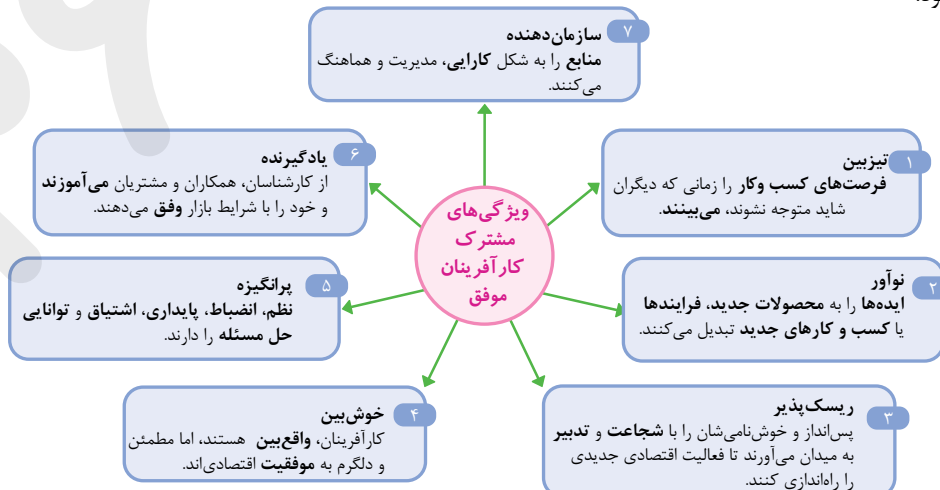
۲) شجاعتی برای شروع یک سرمایه گذاری جدید داشته باشد که دیگران فاقد آن هستند.

۳) ایده های خود را امیدوارانه به کسب و کارهای سودآور تبدیل کند.

۴) مهارت های ابتکار عمل داشته باشد تا بتواند با جمع کردن عوامل مختلف در کنار هم، کالا یا خدمتی را تولید کند. (پس ابتکار عمل یعنی توانایی تفکر خلاقانه و توانمندبودن در مدیریت و ترکیب منابع مختلف برای تحقق یک ایده یا هدف). به همین دلیل کارآفرینی به کار و تلاش زیادی نیاز دارد تا کسب و کار را زنده نگه دارد.

۵) آگاهی و دانش زیاد داشته باشد تا بتواند در این موارد تصمیمات مناسب بگیرد: (۱) موقعیت شرکت، ۲) پیشنهاد محصول، ۳) قیمت گذاری، ۴) تبلیغات، (۵) استخدام نیروی کار

۶) توانایی مالی لازم (نه لزوماً توانایی مالی فیللی بالا) را برای راه اندازی کسب و کارش داشته باشد و بداند در آغاز کارش ممکن است با موفقیت کم تر یا حتی عدم موفقیت روبه رو شود.

چند نکته: ۱ اگرچه هر فردی یکتاست و ویژگی‌های منحصر به فردی دارد؛ اما کارآفرینان موفق ویژگی‌های مشابهی دارند که به آن‌ها در کسب و کارشان کمک می‌کند. ۲ توجه کنید که یک کارآفرین موفق ضرورتاً از ابتدا حتی کارآفرین نبوده است، اما حرکت با چشم باز و بر مبنای شناخت ظرفیت‌های خود و اتفاقات اطراف، او را قدم به قدم از سطوح ابتدایی کار به درجات بالا می‌رساند. (در حقیقت، کارآفرینی یک فرایند تدریجی است که با آشنایی بیشتر فرد با توانمندی‌های خود و استفاده از اتفاقات و فرصت‌های موجود، او را به سطوح بالاتر و موفقیت‌های بیشتر می‌رساند. کتاب درسی، مصداق عالی این نکته را آقای میرمصطفی عالی‌نسب، صاحب برند لوازم خانگی عالی‌نسب می‌داند.)

تکنیک برای پاسخ‌دادن به سؤال‌هایی که مربوط به یافتن ویژگی‌های مشترک کارآفرینان موفق هستند، می‌توانید به تکنیک‌های زیر توجه کنید:

- ۱ تیزبین: هر جمله‌ای که بگه فلان آقا یا فلان خانم، زودتر از بقیه به کاری رو انجام داده و یا به فرصت و موقعیت رو شناسایی کرده به این ویژگی مربوط می‌شه.
- ۲ نوآوری: هر عبارتی که توش از این کلیدواژه‌ها استفاده شده بود مربوط به این ویژگیه. (خلاقیت، ایده (پردازی)، تولید محصولات تازه، استفاده از شیوه‌ها و فرایندهای نوین)
- ۳ خطر (ریسک) پذیری: این کلیدواژه‌ها هم مربوط به خطرپذیری هستن: خطر، ریسک، عدم اطمینان، شجاعت، به کارگیری پس‌انداز شخصی
- ۴ فوش بین‌پودن: فوش بین‌پودن اسمش روشه؛ یعنی کارآفرین به ادامه راه، آینده و کسب سود امیدواره. (البته واقع بین هم هست و انتظارات غیرمنطقی ندارد.)
- ۵ پرانگیزه: پیداکردن عبارات و جمله‌های مرتبط با این ویژگی به فرده سفته. چون کتاب هندتا مفهوم مفتلف رو به این ویژگی ارتباط داده، بهتره که این مفاهیم تو ذهن‌ت باشه. نظم و انضباط، پایداری، تلاش و کوشش، پیگیری، اشتیاق (مشتاق)، علاقه‌مند، توانایی حل مسئله و برطرف کردن مشکلات
- ۶ یادگیرنده‌بودن: هر جمله‌ای که توش درباره یادگرفتن به چیزی و کسب تجربه از دیگران، صحبت شده بود، مربوط به همین ویژگیه مثل: یادگیری، تحصیل، کسب تجربه، شرکت در همایش‌ها، مشاوره، مشورت، پرس‌وجو
- ۷ سازمان‌دهنده‌بودن: این ویژگی مربوط به مدیریت درست (کارا) منابع و امکاناته؛ پس کلیدواژه‌های اصلی‌اش می‌شن: مدیریت، هماهنگی و کارایی

آگه گفتی: فرض کنید پزشکی به تازگی رئیس بهترین بیمارستان خصوصی کشور شده است. بعد از گذشت دو سال سر و کله یک ویروس بسیار مرموز در دنیا پیدا می‌شود؛ کووید ۱۹ یا همان کرونا ویروس!

دولت به همه بیمارستان‌های خصوصی دستور داده است که یا باید بیماران کرونایی را پذیرش کنند یا اینکه مبلغی را به عنوان کمک به مقابله با این ویروس به بیمارستان‌های پذیرش‌کننده بیماران کرونایی پرداخت کنند، آن هم نه یک بار بلکه به صورت مستمر و ماهیانه. این مبلغ نیز رقم قابل توجهی است. مشخص کنید هر یک از تصمیمات اخذشده توسط این پزشک به کدام یک از ویژگی‌های مشترک کارآفرینان موفق اشاره دارد؟

- ۱- در شبکه‌های مجازی تبلیغ می‌کنم که بیمارستان ما محیطی کاملاً امن و سالم دارد و هیچ بیمار کرونایی در آن وجود ندارد و هر کسی که نیازمند خدمات درمانی است، می‌تواند با خیال راحت به بیمارستان مراجعه کند. سپس متناسب با مبلغ کمک ماهیانه به بیمارستان‌های دیگر، به مبلغ ویزیت‌های درمانی خود اضافه می‌کنم.
- ۲- بلافاصله یک بیمارستان صحرایی در انتهای حیاط بیمارستان تأسیس می‌کنم که ورودی جداگانه داشته باشد و هیچ ارتباطی با محیط بیمارستان نداشته باشد. برای این کار از ارتش نیز درخواست کمک می‌کنم.
- ۳- با مصاحبه در یکی از بخش‌های خبری به شرح اتفاقات هیئت‌مدیره می‌پردازم و می‌گویم به حکم انسان‌دوستی و علاقه به هم‌میهنانم تصمیم گرفته‌ام تا بیماران کرونایی را پذیرش کنم و در آخر هم از مردم درخواست دعای خیر دارم.
- ۴- می‌دانم که با پذیرش کرونایی‌ها خیلی از موفقیت‌هایی که تاکنون کسب کرده‌ام، از بین می‌رود، اما امید دارم که بعد از گذشت از بحران اوضاع بهتر می‌شود؛ این یک ندای قلبی است.
- ۵- با وام گرفتن از بانک، بخش تحقیق و توسعه بیمارستان را تقویت می‌کنم تا روی این بیماری تحقیق کنند و به یک راه حل برای شکست آن دست پیدا کنند و البته تا رسیدن به نتیجه ترجیح می‌دهم به بیمارستان‌های دیگر کمک مالی ارائه کنم.
- ۶- پس از کسب تجربه‌های بیمارستان‌های دیگر سعی می‌کنم با توجه به ظرفیت‌ها و توانایی‌های خود و همکارانم و سایر نیروها، به صورت کاملاً محدود (هم از نظر زمانی و هم از نظر مکانی) بیماران کرونایی را پذیرش کنم تا شرایط بعد از پذیرش را بتوانم بهتر ارزیابی کنم.
- ۷- موفقیت من در گرو رضایت همه همکاران و نیروهای من است؛ پس تلاشم را می‌کنم تا جایی که ممکن است به سرمایه‌گذاران و پرستاران و هیئت مدیره اطمینان خاطر ببخشم و به آن‌ها اثبات کنم که برایم مهم هستند.

پاسخ: ۱- تبلیغ در شبکه‌های مجازی؛ ویژگی مرتبط: تیزبین. انتخاب این گزینه نشان‌دهنده تیزبینی در شناسایی فرصت‌های کسب و کار و استفاده از روش‌های نوین برای جذب بیماران است. کارآفرینانی که قادرند در شرایط دشوار، فرصت‌های جدیدی برای کسب درآمد بیابند، از این ویژگی برخوردارند.

۲- ایجاد بیمارستان صحرایی؛ ویژگی مرتبط: نوآوری. تأسیس بیمارستان صحرایی با ورودی جداگانه، نوآوری در ارائه خدمات درمانی است. این اقدام نشان‌دهنده توانایی تبدیل ایده به عمل و تطبیق با شرایط بحرانی است که یکی از ویژگی‌های کارآفرینان موفق است. ۳- مصاحبه خبری و پذیرش بیماران کرونایی؛ ویژگی مرتبط: ریسک‌پذیری. تصمیم برای پذیرش بیماران کرونایی به رغم خطرات اقتصادی و اجتماعی، نشان‌دهنده ریسک‌پذیری است. کارآفرینانی که شجاعت این را دارند که در شرایط بحرانی وارد عمل شوند و به نفع جامعه و خود عمل کنند، این ویژگی را دارند. ۴- پذیرش بیماران کرونایی با امید بهبود وضعیت در آینده؛ ویژگی مرتبط: خوش‌بینی. انتخاب این گزینه نشان‌دهنده خوش‌بینی است. کارآفرینان موفق با وجود چالش‌ها، به آینده امیدوارند و به رشد و پیشرفت در بلندمدت ایمان دارند. ۵- تقویت بخش تحقیق و توسعه بیمارستان؛ ویژگی مرتبط: یادگیرنده. تقویت بخش تحقیق و توسعه برای یافتن راه‌حل‌ها و ارائه کمک مالی به بیمارستان‌های دیگر، نشان‌دهنده تمایل به یادگیری و رشد است. کارآفرینان موفق همواره در تلاش برای بهبود و توسعه هستند. ۶- پذیرش محدود بیماران کرونایی؛ ویژگی مرتبط: سازمان‌دهنده. پذیرش محدود بیماران کرونایی با توجه به ظرفیت‌ها و ارزیابی شرایط، نشان‌دهنده توانایی در سازمان‌دهی منابع و مدیریت بهینه است. کارآفرینانی که می‌توانند منابع خود را به بهترین نحو مدیریت کنند، این ویژگی را دارند. ۷- اطمینان‌دادن به همکاران و سرمایه‌گذاران؛ ویژگی مرتبط: پرانگیزه. اطمینان‌دادن به همکاران و نیروها برای حفظ رضایت آنان و تأثیر مثبت بر گروه، نشان‌دهنده توانایی در ایجاد انگیزه و همبستگی در تیم است. کارآفرینان موفق می‌دانند که رضایت و هماهنگی تیم برای موفقیت ضروری است.

چند نکته:

سود (زیان) حسابداری

سود (زیان) اقتصادی (ویژه یا واقعی هم بهش گفته می شه).

۱ در اقتصاد دو نوع سود یا زیان داریم

تو این درس فقط با سود حسابداری کار داریم و تو درس سوم سود یا زیان اقتصادی رو یاد می گیریم. فعلاً فقط همین رو یاد بگیر تو درس ۳ تفاوتشون رو بهت می گم.

فرمول محاسبه سود یا زیان حسابداری:

گاهی در صورت سؤال به جای گفتن این که سود یا زیان بنگاه اقتصادی چه میزان بوده است، می گویند عملکرد اقتصادی بنگاه در سال گذشته به چه صورت بوده است.

مسئله ۲: یک تولیدکننده پوشاک برای تولید ۴۵۰ دست لباس زنانه، در هر ماه ۵۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان بابت هزینه های تولید پرداخت کرده است. اگر هر دست لباس را ۱۰۰,۰۰۰ تومان بفروشد، میزان سود یا زیان حسابداری ماهانه او چه قدر است؟

- (۱) چهار و نیم میلیون تومان سود برده است.
(۲) چهار و نیم میلیون تومان ضرر کرده است.
(۳) پنج میلیون تومان سود برده است.
(۴) پنج میلیون تومان ضرر کرده است.

پاسخ ۴: برای پاسخ به این سؤال باید ابتدا درآمد را محاسبه کنیم و سپس هزینه های انجام شده را از درآمد کسر کنیم؛ بنابراین:

میلیون تومان ۴۵ = تومان ۴۵,۰۰۰,۰۰۰ = ۴۵۰ × ۱۰۰,۰۰۰ = قیمت هر واحد × تعداد کل محصول به فروش رفته = درآمد

میلیون تومان ۵۰ = تومان ۵۰,۰۰۰,۰۰۰ = هزینه های تولید

هزینه - درآمد = سود (یا زیان) حسابداری

میلیون تومان ۵ - = ۴۵ - ۵۰ ⇒ سود (یا زیان) حسابداری

علامت منفی نشان دهنده «ضرر و زیان» است؛ یعنی این تولیدکننده نه تنها سود نکرده، بلکه متحمل زیان نیز شده است؛ زیرا ۵۰ میلیون تومان هزینه کرده، اما آن چه پس از فروش کالاهای تولیدشده به دست آورده فقط ۴۵ میلیون تومان بوده است. در حقیقت این تولیدکننده به میزان ۵ میلیون تومان ضرر کرده است.

مسئله ۲: با توجه به اطلاعات مندرج در جدول مقابل بگویید:

الف) این تولیدکننده در ماه گذشته سود برده یا زیان کرده است؟

ب) میزان سود یا زیان او چه میزان بوده است؟

۲ میلیون تومان	اجاره ماهیانه کارخانه
۹۰۰,۰۰۰ تومان	دستمزد ماهیانه هر کارگر (اگر گردراین کارخانه کار می کنند).
$\frac{1}{3}$ دستمزد کارگران	هزینه خرید و تهیه مواد اولیه در یک ماه
۱۰۰۰	تعداد محصولات به فروش رفته در یک ماه
۱۵,۰۰۰ تومان	قیمت هر واحد کالای تولیدی

(۱) سود - ده میلیون ریال

(۲) زیان - یک میلیون ریال

(۳) سود - ده میلیون تومان

(۴) زیان - یک میلیون تومان

پاسخ ۱: برای پاسخ به این سؤال باید مراحل زیر را به ترتیب طی کنیم:

الف) محاسبه درآمد: میلیون تومان ۱۵ = تومان ۱۵,۰۰۰,۰۰۰ = ۱۰۰۰ × ۱۵,۰۰۰ = قیمت هر واحد × تعداد کل محصول به فروش رفته = درآمد

محاسبه هزینه های تولید: باید میزان همه هزینه ها را جداگانه محاسبه کنیم و سپس آن ها را با هم جمع بزنیم؛ یعنی:

میلیون تومان ۹ = تومان ۹,۰۰۰,۰۰۰ = ۹۰۰,۰۰۰ × ۱۰ = تعداد کارگران × دستمزد یک کارگر = دستمزد کارگران

میلیون تومان ۳ = تومان ۳,۰۰۰,۰۰۰ = $\frac{1}{3} \times ۹,۰۰۰,۰۰۰$ = دستمزد کارگران × $\frac{1}{3}$ = هزینه خرید مواد اولیه

میلیون تومان ۱۴ = ۲ + ۹ + ۳ = هزینه خرید مواد اولیه + دستمزد کارگران + اجاره کارخانه = مجموع هزینه ها

میلیون تومان ۱ = ۱۵ - ۱۴ = هزینه های تولید - درآمد = سود (یا زیان)

ب) محاسبه سود یا زیان:

چون عدد به دست آمده «مثبت» است، پس این تولیدکننده به میزان یک میلیون تومان «سود» برده است. (رد گزینه های (۲) و (۴))

توجه داشته باشید که در گزینه های (۱) و (۲)، اعداد به ریال آمده اند. پس ۱ میلیون تومان سود را باید به ریال تبدیل کنیم که می شود ۱۰ میلیون ریال.

نکته: برای تبدیل یک عدد بر حسب تومان به ریال آن را در عدد ۱۰ ضرب می کنیم یا به بیان ساده تر یک صفر به آن اضافه می کنیم. برای تبدیل یک

عدد بر حسب ریال به تومان باید آن را بر عدد ۱۰ تقسیم کنیم یا به بیان ساده تر یک صفر آن را حذف کنیم.

همیشه هاستون به واحدهای ریال و تومان توی گزینه ها و اطلاعات مندرج در صورت سؤال مثل سالیانه یا ماهیانه بودن و یا تعداد هر متغیر (مثلاً تعداد کارگران) باشه!

مسئله ۴: با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول زیر، عملکرد اقتصادی سالیانه یک «بنگاه اقتصادی» با ۱۵ نفر کارمند و تولید سالیانه ۲۲۰۰ دستگاه

(سراسری ۹۴)

هر یک به ارزش ۱,۲۰۰,۰۰۰ ریال، کدام است؟

۱	اجاره‌بهای ماهانه کارگاه تولیدی	۱۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال
۲	حقوق متوسط ماهانه هر فرد کارمند تولیدی و اداری	۸۵۰,۰۰۰ ریال
۳	خرید مواد اولیه مورد نیاز سالیانه به ارزش	۱۸۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال
۴	هزینه استهلاك سالیانه ماشین‌های تولیدی به ارزش	معادل ۳۰٪ حقوق سالیانه کارمندان

(۱) ۲,۱۱۲,۱۱۰,۰۰۰ ریال ضرر و زیان

(۲) ۲,۲۱۱,۱۰۰,۰۰۰ ریال سود

(۳) ۲,۱۲۱,۱۱۰,۰۰۰ ریال ضرر و زیان

(۴) ۲,۱۱۲,۱۰۰,۰۰۰ ریال سود

پاسخ ۴: عملکرد اقتصادی سالیانه در صورت سؤال یعنی: بگید در طول یک سال بنگاه اقتصادی سودده است یا این که متحمل ضرر و زیان شده است؟ چون عملکرد اقتصادی سالیانه بنگاه رو خواسته در نتیجه باید درآمد و تمامی هزینه‌ها به صورت سالیانه محاسبه شوند:

۴م ۱: (محاسبه درآمد)

ابتدا درآمد سالیانه بنگاه اقتصادی را محاسبه می‌کنیم: (تولید سالیانه داده شده است و حریفی از تعداد کالای فروخته شده در میان نیست در نتیجه برای محاسبه درآمد همان تعداد کالای تولید شده را استفاده می‌کنیم.)

درآمد سالیانه بنگاه اقتصادی = ۲۶۴۰ = ۲,۶۴۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال = $۲۲۰۰ \times ۱,۲۰۰,۰۰۰$ = قیمت فروش هر واحد محصول $\times$ تعداد محصول تولیدی سالیانه = درآمد سالیانه بنگاه اقتصادی

۴م ۲: (بررسی هزینه‌ها)

تمامی هزینه‌ها باید به صورت سالیانه محاسبه شوند. هزینه‌های این بنگاه اقتصادی عبارت است از: اجاره، حقوق کارمندان، خرید مواد اولیه و هزینه استهلاك $\diamond$ هزینه اجاره ماهیانه بنگاه ذکر شده است. برای تبدیل اجاره ماهیانه به سالانه کافی است میزان اجاره ماهیانه پرداختی را در عدد ۱۲ ضرب کنیم، چرا که هر سال برابر با ۱۲ ماه است.

$\diamond$ این کارگاه تولیدی دارای ۱۵ نفر کارمند است که هر کارمند ماهانه مبلغ ۸۵۰,۰۰۰ ریال دریافت می‌کند. ما باید محاسبه کنیم مجموع کارمندان سالیانه چه مبلغی تحت عنوان حقوق دریافت می‌کنند؛ بنابراین داریم: $۱۵۳ = ۱۵ \times ۱۰,۲۰۰$ = ۱۵۳ میلیون ریال = $۱۵۳ \times ۱۰,۰۰۰$ = ۱,۵۳۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال = $۱۵ \times ۱۰,۲۰۰ \times ۱۰,۰۰۰$ = حقوق سالیانه تمامی کارمندان $\diamond$ هزینه خرید مواد اولیه مورد نیاز به صورت سالیانه بیان شده و محاسباتی ندارند.

میلیون ریال ۱۸۵ = ۱۸۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال = خرید مواد اولیه مورد نیاز سالیانه

$\diamond$ هزینه استهلاك را باید محاسبه کنیم، در صورت سؤال گفته شده است: «هزینه استهلاك معادل ۳۰٪ حقوق سالیانه کارمندان»

نکته: هر وقت فلان درصد از عددی را خواستند، کافی است آن عدد را در کسر $\frac{\text{درصد خواسته شده}}{۱۰۰}$ ضرب کنیم.

میلیون ریال ۴۵/۹ = $۱۵۳ \times \frac{۳۰}{۱۰۰} = ۴۵/۹$ = (حقوق سالیانه کارمندان) $\times \frac{۳۰}{۱۰۰}$ = هزینه استهلاك سالانه

۴م ۳: (محاسبه مجموع هزینه‌ها)

حال که تمامی هزینه‌ها را به سالیانه تبدیل کردیم، آن‌ها را با یکدیگر جمع می‌کنیم:

میلیون ریال ۵۲۷/۹ = $۱۸۵ + ۱۵۳ + ۴۵/۹ + ۱۴۴$ = مجموع هزینه‌های سالیانه کارگاه تولیدی

۴م ۴: (مقایسه درآمد با مجموع هزینه‌ها و محاسبه عملکرد اقتصادی بنگاه)

اگر میزان درآمد از هزینه بیشتر باشد، کارگاه تولیدی سودده و اگر میزان درآمد از هزینه کم‌تر باشد، کارگاه تولیدی زیان‌ده است. در این مسئله داریم: $(۵۲۷/۹)$ مجموع هزینه < درآمد (۲۶۴۰)

در نتیجه کارگاه تولیدی سودده است (رد گزینه‌های (۱) و (۳)).

حال می‌توانیم با کم کردن مجموع هزینه‌های سالیانه کارگاه تولیدی از درآمد، سود یا زیان کارگاه تولیدی را محاسبه کنیم:

ریال ۲,۱۱۲,۱۰۰,۰۰۰ = $۲۶۴۰ - ۵۲۷/۹ = ۲۱۱۲/۱$ = سود سالیانه بنگاه اقتصادی

در نتیجه گزینه (۴) پاسخ صحیح سؤال است.

نکته: فرمول فرعی شماره «۱»: با جابه‌جایی اجزای فرمول سود (یا زیان) حسابداری می‌توان به فرمول‌های فرعی جدید رسید. اگر متغیر هزینه، مجهول باشد و اطلاعات درآمد و سود یا زیان را داشته باشیم، از فرمول فرعی زیر استفاده می‌کنیم:

هزینه - درآمد = سود (زیان) حسابداری $\Rightarrow$ فرمول اصلی
سود (زیان) حسابداری - درآمد = هزینه $\Rightarrow$ فرمول فرعی (۱)

مسئله ۵: اگر تولیدکننده‌ای ۲۰ عدد کالا تولید کرده باشد و با فروش همه ۲۰ عدد کالا هر کدام به قیمت ۴۰ هزار تومان، سودی معادل ۲۰۰ هزار تومان کسب کرده باشد، چه مقدار بابت هزینه‌های تولید پرداخت کرده است؟

(۱) ۶۰,۰۰۰ تومان (۲) ۶۰۰,۰۰۰ تومان (۳) ۱,۰۰۰,۰۰۰ تومان (۴) ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ تومان

پاسخ (۲): برای پاسخ به این پرسش ابتدا باید درآمد را محاسبه کنیم و سپس میزان سود را از آن کم کنیم تا میزان هزینه‌ها به دست آید؛ پس:

هزار تومان $۸۰۰ = ۲۰ \times ۴۰ =$ قیمت هر واحد $\times$ تعداد کل محصول به فروش رسیده = درآمد

تومان $۶۰۰,۰۰۰ =$ هزار تومان $۶۰۰ = ۸۰۰ - ۲۰۰ =$ سود - درآمد = هزینه‌های تولید

این تولیدکننده در جریان تولید ۶۰۰,۰۰۰ تومان، هزینه متحمل شده است.

نکته: فرمول فرعی شماره «۲»: فرمول فرعی دوم، برای مسئله‌هایی به کار می‌رود که در صورت سؤال اطلاعات هزینه‌های تولید و سود یا زیان حسابداری به شما داده شده است و متغیر درآمد مورد سؤال قرار گرفته است:

هزینه - درآمد = سود (زیان) حسابداری $\Rightarrow$ فرمول اصلی

هزینه + سود (زیان) حسابداری = درآمد $\Rightarrow$ فرمول فرعی (۲)

مسئله ۶: با توجه به اطلاعات مندرج در جدول مقابل:

دستمزد ماهیانه هر کارگر (۵ کارگر در این کارخانه کار می‌کنند)، تومان	۸۰۰,۰۰۰
اجاره ماهیانه کارخانه	نصف دستمزد کارگران
هزینه خرید و تهیه مواد اولیه در یک ماه	۳ میلیون تومان
میزان سود	۶ میلیون تومان

(الف) درآمد این تولیدکننده در ماه چه قدر بوده است؟
(ب) اگر قیمت هر واحد کالا ۱۵۰ هزار تومان بوده باشد، این تولیدکننده چند واحد کالا تولید کرده است؟

- (۱) ۹ میلیون تومان - ۱۰۰ واحد کالا
(۲) ۹ میلیون تومان - ۲۰۰ واحد کالا
(۳) ۱۵ میلیون تومان - ۱۰۰ واحد کالا
(۴) ۱۵ میلیون تومان - ۲۰۰ واحد کالا

پاسخ (۳): برای پاسخ به این سؤال باید مراحل زیر را طی کنیم:

(الف) محاسبه کل هزینه‌ها: میلیون تومان $۴ = ۸۰۰,۰۰۰ \times ۵ =$ تعداد کارگران $\times$ دستمزد یک کارگر = دستمزد ماهیانه کارگران

میلیون تومان $۲ = \frac{۱}{۲} \times ۴ =$ دستمزد کارگران $\times \frac{۱}{۲} =$ اجاره ماهیانه کارخانه

میلیون تومان $۹ = ۲ + ۴ + ۳ =$ هزینه ماهیانه خرید مواد اولیه + دستمزد ماهیانه کارگران + اجاره ماهیانه کارخانه = مجموع هزینه‌های تولید

برای محاسبه درآمد باید میزان سود و هزینه‌های تولید را با هم جمع نمود: میلیون تومان $۱۵ = ۶ + ۹ =$ درآمد $\Rightarrow$ هزینه‌های تولید + سود = درآمد

(ب) برای به دست آوردن تعداد کالا باید درآمد را بر قیمت کالا تقسیم کنیم: واحد کالا $۱۰۰ = \frac{۱۵,۰۰۰,۰۰۰}{۱۵۰,۰۰۰} =$ درآمد $\div$ قیمت هر واحد کالا = تعداد کالای تولیدشده

نکته: موقع تقسیم دو واحد بر هم، باید شکل نوشتاری و واحدهای هر دو مورد یکسان باشد؛ یعنی اگر یکی به صورت ۱۵ میلیون تومان است و ۶ صفر آن حذف شده است، دیگری نباید به صورت ۱۵۰,۰۰۰ تومان باشد، یا هر دو بر حسب میلیون تومان یا فقط تومان باشند.

راهکار اجتناب از ضرر و زیان

تولیدکننده‌ای که درآمدش کم‌تر از هزینه‌هایی باشد که برای تولید متحمل شده است، دچار ضرر و زیان می‌شود؛ بنابراین تلاش می‌کند تا با: ۱ کاستن از هزینه‌های غیر ضروری و ۲ افزایش درآمد خود، از وضعیت زیان دوری کند.

برای اجتناب از ضرر و زیان می‌توان از روش‌های زیر استفاده کرد:

(الف) صرفه‌جویی و افزایش بهره‌وری از طریق:

- ۱ پرهیز از استخدام نیروی کار غیر لازم
- ۲ صرفه‌جویی در مصرف مواد اولیه و انرژی
- ۳ جلوگیری از ریخت و پاش‌ها

نتیجه $\leftarrow$ کاهش هزینه‌های غیر ضروری تولید بدون کاهش میزان تولید

تفاوت بین صرفه‌جویی و بهره‌وری:

صرفه‌جویی یعنی: بدون اینکه تعداد محصول تولیدی کم بشه، هزینه‌های تولید رو کم تر کنیم.

بهره‌وری یعنی: بدون اینکه هزینه‌ها رو بیش تر کنیم، میزان تولید رو افزایش بدیم.

(ب) فراهم کردن بازار خوب برای محصولات و فروش آن‌ها به قیمت مناسب (بازاریابی)، نتیجه $\leftarrow$ با ایجاد بازار فروش خوب برای محصول تولیدی، می‌توان به سودآوری رسید. (یعنی تلاش کنیم کالاهای قبلی را با قیمت بالاتر به فروش برسانیم.)

به طور خلاصه، در مورد «الف» تولیدکننده سعی می‌کنه هزینه‌هاش رو کم کنه اما در مورد «ب» تولیدکننده به هزینه‌هاش دست نمی‌زنه و تلاش نمی‌کنه اون‌ها رو کم کنه! بلکه با بازاریابی خوب سعی می‌کنه بازار فروشش رو بهتر کنه!

مسئولیت اخلاقی و کسب درآمد حلال

مسئولیت اخلاقی

انسان‌ها در روابط خود، صرف نظر از این که شاغل هستند یا نه، نسبت به رفتارشان در برابر خود، شهروندان، محیط زیست و ... مسئولیت و حق اخلاقی دارند. این مسئولیت اخلاقی در کسب و کار نیز وجود دارد.

کسانی که از مسئولیت‌های خود در کسب و کار شانه خالی می‌کنند در واقع حقوق دیگران را پایمال می‌کنند.

کسب درآمد حلال

کسانی که از راه حلال کسب درآمد نمی‌کنند، معمولاً درآمدشان به صورت غیرطبیعی زیاد است. خانه و ماشین گران‌قیمت دارند، اما بین مردم بدنام هستند، چون آن‌ها:

- ۱ راه‌هایی بلدند که از آب، کره بگیرند. (کنایه از سوءاستفاده از یک موقعیت)
- ۲ معمولاً از رانت‌ها^۱ و موقعیت‌هایی که با فریب و ظاهرسازی به دست می‌آورند سوء استفاده می‌کنند و به درآمدهای کلان می‌رسند.
- ۳ دنبال ارزان خریدن و گران فروختن هستند و خرید و فروش یا قاچاق برخی از کالاها در انحصار آن‌هاست.
- ۴ در رقابت اقتصادی با انواع ترفندها و شگردها رقیب را از پا درمی‌آورند و سود خود را حفظ می‌کنند.
- ۵ معمولاً به کسب و کار حرام اشتغال دارند، مثلاً:

الف) با احتکار^۲ کالاهای مورد نیاز مردم در مواقع ضروری و گران‌فروختن آن‌ها سود بسیار زیادی کسب می‌کنند.

ب) برای سود بیشتر، کتاب‌ها یا فیلم‌های غیراخلاقی و مبتذل را تولید و منتشر می‌کنند.

پ) کالایی را برخلاف آن چه هست به مشتری نشان می‌دهند تا او را فریب دهند.

ت) اهل رشوه‌دادن^۳ و رشوه‌گرفتن هستند.

ث) با رباخواری^۴ امورشان را می‌گذرانند.

ج) اهل کم‌فروشی هستند، مثلاً به ازای یک بطری شربت یا شیر، یک استکان آب اضافه می‌کنند یا برای فروش مغز گردو، چند ساعت مغز گردوها را در آب می‌خیسانند تا وزن بگیرند و در واقع، آب را به قیمت مغز گردو می‌فروشند.^۵

چ) از آن‌جا که معمولاً دست این افراد در روستاها و محله‌های کوچک زود رو می‌شود، آن‌ها ترجیح می‌دهند به شهرهای بزرگ کوچ کنند تا آسان‌تر به فعالیت‌های خود بپردازند.

★ چند نکته: ۱ نمونه تاریخی کم‌فروشی: کم‌فروشان قوم حضرت شعیب

۲ از پیامبر ﷺ نقل شده است که کم‌فروشی آخر و عاقبت ندارد و خداوند در آیه ۸۵ سوره هود نیز به این مسئله تأکید کرده است: ﴿وَيَا قَوْمِ أُفُوا الْكَيْدَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخُسُوا الْبِئْسَ الْأَشْيَاءُ هُمْ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ﴾ «ای قوم من! پیمان‌ها و وزن را با عدالت، تمام دهید و بر اشیا و اجناس مردم عیب نگذارید و از حق آنان نگاهید و در زمین به فساد نكوشید.»^۶

۱ بدنام‌شدن بین مردم

۲ ظلم به هم‌نوعان

۳ محروم‌ماندن از مزایای کسب درآمد حلال

۴ سقوط اقتصادی فرد و جامعه

نتیجه کسب ثروت از راه‌های غیرقانونی و غیرشرعی

پس هدف وسیله را توجیه نمی‌کند؛ یعنی برای رسیدن به هدف و پول‌درآوردن و کسب سود نباید به هر راه و شیوه‌ای متوسل شد و به هر قیمتی به هدف رسید.^۷

؟ آنگه گفتی: درست یا نادرست بودن عبارتهای زیر را مشخص کنید.

- ۱- هزینه‌های تولید پولی است که مابه‌التفاوت درآمد و هزینه است و تولیدکننده از فعالیت اقتصادی خود به دست می‌آورد.
- ۲- یک تولیدکننده می‌تواند با صرفه‌جویی در مواد اولیه و انرژی یا جلوگیری از ریخت و پاش‌ها، هزینه تولید را بدون این که از میزان تولید کم کند، کاهش دهد.
- ۳- مالکین کسب و کارهای نامشروع، ترجیح می‌دهند به روستاها کوچ کنند تا آسان‌تر به فعالیت اقتصادی خود بپردازند.
- ۴- یکی از راهکارهای فرار از ضرر و زیان، بازیابی مناسب برای فروش کالاها با قیمت بالاتر است.

✓ پاسخ: ۱- نادرست (مابه‌التفاوت درآمد و هزینه، سود نام دارد و جزء هزینه‌های تولید نیست.) / ۲- درست / ۳- نادرست (از آن‌جا که معمولاً دست این افراد در روستاها و محله‌های کوچک زود رو می‌شود، ترجیح می‌دهند به شهرهای بزرگ کوچ کنند تا آسان‌تر به فعالیت‌های خود برسند.) / ۴- درست

شاید بعضی واژه‌ها رو تو متن بالا شنیده باشی ولی معنی‌شون رو ندونی.

۱- رانت: تو اقتصاد، درآمد، موقعیت، اطلاعاتی یا ... که بدون تلاش، بدون زحمت و کاملاً بدون ریسک به دست بیاد رو می‌گن رانت. مثلاً پولی که به خاطر سوء استفاده از یه موقعیت و فرصت به دست اومده باشه.

۲- احتکار: یعنی انبار کردن؛ این شکلی که معمولاً مورد نیاز مردم رو تو انبار نگه‌داری کنی، بعد وقتی قطعی و گرونی شد پند برابر قیمت بفروشی (مثل احتکار ماسک و مواد ضدعفونی‌کننده در جریان همه‌گیری ویروس کرونا)

۳- رشوه: اگر پول یا کالایی رو به شخصی بدیم، در برابر کاری که معمولاً غیرقانونی (انجام می‌شه داریم رشوه می‌دیم)، رشوه‌فرواری به جور کنایه است از این که با زد و بند به هدف برسیم.

۴- ربا: یعنی دریافت پول بیشتر از وام‌گیرنده، مثلاً شما به کسی پول قرض می‌دهید و علاوه بر اصل پول یه مبلغ اضافی رو به عنوان سود اون پول نیز بخواهید.

۵- مربوط به مطلب «کم‌فروشی» کادر صفحه ۱۰ کتاب درسی

۶- درس زندگی، صفحه ۱۰ کتاب درسی

۷- مربوط به «فعالیت فردی در کلاس» صفحه ۹ کتاب درسی

فهرست مطالب

درس نامه	پاسخ	۱۲ فلسفه دوازدهم
۳۲۵	۱۱۲	درس اول: هستی و چیستی
۳۳۳	۱۱۸	درس دوم: جهان ممکنات
۳۴۰	۱۲۵	درس سوم: جهان علی و معلولی
۳۴۸	۱۳۲	درس چهارم: کدام تصویر از جهان؟
۳۵۵	۱۳۷	درس پنجم: خدا در فلسفه (قسمت اول)
۳۶۳	۱۴۵	درس ششم: خدا در فلسفه (قسمت دوم)
۳۷۰	۱۵۳	درس هفتم: عقل در فلسفه (قسمت اول)
۳۷۶	۱۵۹	درس هشتم: عقل در فلسفه (قسمت دوم)
۳۸۱	۱۶۴	درس نهم: آغاز فلسفه در جهان اسلام
۳۸۶	۱۶۸	درس دهم: دوره میانی
۳۹۲	۱۷۱	درس یازدهم: دوران متأخر
۴۰۰	۱۷۸	درس دوازدهم: حکمت معاصر

درس نامه	پاسخ	۱۰ منطق دهم
۱۸۳	۶	درس اول: منطق، ترازوی اندیشه
۱۸۷	۱۱	درس دوم: لفظ و معنا
۱۹۳	۱۶	درس سوم: مفهوم و مصداق
۱۹۹	۲۲	درس چهارم: اقسام و شرایط تعریف
۲۰۴	۲۵	درس پنجم: اقسام استدلال استقرایی
۲۱۱	۳۰	درس ششم: قضیه حملی
۲۱۷	۳۴	درس هفتم: احکام قضایا
۲۲۴	۴۲	درس هشتم: قیاس اقترانی
۲۳۲	۵۱	درس نهم: قضیه شرطی و قیاس استثنایی
۲۳۹	۵۶	درس دهم: سنجشگری در تفکر
درس نامه	پاسخ	۱۱ فلسفه یازدهم
۲۴۷	۶۰	درس اول: چیستی فلسفه
۲۵۴	۶۴	درس دوم: ریشه و شاخه های فلسفه
۲۶۰	۶۸	درس سوم: فلسفه و زندگی
۲۶۵	۷۲	درس چهارم: آغاز تاریخی فلسفه
۲۷۱	۷۶	درس پنجم: زندگی براساس اندیشه
۲۷۷	۸۱	درس ششم: امکان شناخت
۲۸۳	۸۵	درس هفتم: ابزارهای شناخت
۲۹۰	۹۰	درس هشتم: نگاهی به تاریخچه معرفت
۳۰۳	۹۸	درس نهم: چیستی انسان (۱)
۳۰۹	۱۰۱	درس دهم: چیستی انسان (۲)
۳۱۵	۱۰۵	درس یازدهم: انسان، موجود اخلاق گرا

۱۰۰- گزینه ۴: لفظ «مدرسه» در عبارات ذکرشده به ترتیب دارای دلالت‌های زیر می‌باشد:
عبارت اول: دلالت مطابقی: زیرا منظور کل مدرسه است.
عبارت دوم: دلالت التزامی: زیرا بر دانش‌آموزان مدرسه دلالت دارد.
عبارت سوم: دلالت تضمنی: زیرا بر بخشی از مدرسه که رنگ زده می‌شود، دلالت دارد.
عبارت چهارم: دلالت مطابقی: زیرا مقصود کل مدرسه است.
عبارت پنجم: دلالت التزامی: زیرا مقصود مسئولین مدرسه است.

۱۰۱- گزینه ۴: **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱. دلالت مطابقی ۲. دلالت التزامی: زیرا مقصود گوینده رادیو است. ۳. دلالت مطابقی: زیرا کل ظرف ماست جابه‌جا شده است. ۴. دلالت تضمنی: زیرا بر روی بخشی از صندلی (نشیمنگاه) می‌نشینیم.

۱۰۲- گزینه ۳: اگر منظور از یک لفظ بخشی از معنای اصلی باشد، دلالت تضمنی خواهد بود؛ بنابراین عبارت اول و سوم دلالت تضمنی است. اگر مقصود از یک لفظ لازمه و همراه آن باشد، مثلاً منظور از هواپیما، خلبان هواپیما باشد دلالت التزامی است.

۱۰۳- گزینه ۳: در خطاب اول منظور واقعاً پنبه است و دلالت مطابقی دارد. در خطاب دوم عبارت به صورت کنایی است؛ بنابراین «پنبه» نیز دلالت التزامی خواهد داشت.

۱۰۴- گزینه ۲: اگر یک لفظ در جمله دلالت مطابقی و تضمنی نداشته باشد، دارای دلالت التزامی است، مانند دلالت لفظ «خانه» در جمله «خانه را دزد برد».

۱۰۵- گزینه ۱: «امثال» مشترک لفظی است برای دو معنا: ۱- شبیه و مثل ۲- جمع ضرب‌المثل؛ بنابراین مغالطه اشتراک لفظ محتمل است ولی به طور معمول در چنین عبارتی کسی دچار مغالطه توسل به معنای ظاهری نمی‌شود. ۲. به دلالت التزامی یعنی کسی را نکستفام ولی اگر به معنای دلالت مطابقی یا ظاهری توسل شود، فردی که دیگری را در زده یا زیر آب خفه کرده است هم می‌تواند چنین جمله‌ای بگوید و این مغالطه توسل به معنای ظاهری است. ۳. مقصود از زنگ مطالعه، به دلالت التزامی یعنی زنگی که در آن باید به امور درسی پرداخت ولی ممکن است کسی به دلالت مطابقی این زنگ را مختص مطالعه بداند و مثلاً تمرین خود را حل نکند و این مغالطه توسل به معنای ظاهری است. ۴. به دلالت تضمنی یعنی نمی‌توان جراحی در سر کسی ایجاد کرد ولی اگر مقصود دلالت مطابقی کلمه «سر» باشد؛ یعنی نمی‌توان سر کسی را از بدنش جدا کرد و کسی که معنای دوم را اراده کند احتمالاً مرتکب مغالطه توسل به معنای ظاهری شده است. عدم رعایت دقیق علائم سجاوندی و حرکات کلمات و دیکته کلمات، می‌تواند باعث «مغالطه نگارشی کلمات» شود. عدم روشن بودن مرجع ضمیر، باعث مغالطه «ابهام در مرجع ضمیر» است.

۱۰۷- گزینه ۴: در این عبارت، «سفر» با املائی دیگر (صفر) معنا ندارد؛ پس املائی آن حتماً درست است. از طرفی زمینه دیگری هم برای مغالطه نگارشی نیست. **بررسی گزینه‌ها:** همگی با قرار گرفتن ویرگول در جاهای مختلف، معانی متفاوتی پیدا می‌کنند؛ پس امکان مغالطه نگارشی را دارند («عفو» لازم نیست اعدامش کنید» و «عفو لازم نیست، اعدامش کنید» «به نظر، سارا کریمی خیاط ضعیفی است» و «به نظر سارا، کریمی خیاط ضعیفی است» و «به نظر سارا کریمی، خیاط ضعیفی است» «یک همایش دربارهٔ کنکور، در تبریز برگزار شد» و «یک همایش دربارهٔ کنکور در تبریز، برگزار شد»).

۱۰۸- گزینه ۳: مورد اول و دوم براساس تعیین جایگاه ویرگول تغییر معنا می‌دهد و می‌تواند باعث مغالطه نگارشی شود. مورد سوم به واسطه ابهام در مرجع ضمیر (یعنی ضمیر متصل موجود در کلمه «سرش») مبهم شده است، چون معلوم نیست به خودش ارجاع می‌یابد یا به دوستش.

۱۰۹- گزینه ۲: عبارت «چون ازو گشتی همه‌چیز از تو گشت»، اشتراک لفظ دارد، نه ابهام در مرجع ضمیر. سایر موارد همگی دارای ضمیری با مرجع مبهم هستند. ابره به فیل نشست، دستی بر سرش (سر خود یا سر فیل) کشید و حرکت کرد. او گفت که هرگز این حق من و امثال من نبود (مقصود از من، همان اوست که این جمله را بیان کرده یا منی که از او نقل قول می‌کنم؟) عقاب به دنبال خرگوش بود که تیرانداز یا تیری که به آن (عقاب یا خرگوش) زد، متوقفش کرد.

ای مردم! قاضی گفت دستور خود را ظلم بدانم. این دستور (دستور من یا دستور قاضی، یک ظلم آشکار بود.

حامد به معلمش احترام می‌گذارد. او (حامد یا معلمش) فرد مؤدبی است. ساسان دوچرخه ساسان را به پدرش (پدر ساسان یا پدر سامان) داد. مجری گفت که قوانین مصوب مجلس در این حوزه درست نیست و کارشناس گفت که درست است (قوانین درست‌اند یا سخن مجری).

نکته: گاهی ضمیری که ابهام در مرجع دارد، مستتر در یک فعل است. مثل همین مثال آخر که «درست است» یک ضمیر فاعلی در درون خود دارد که می‌تواند به دو مرجع متفاوت بازگردد.

۸۷- گزینه ۴: منطق در پی جلوگیری از خطای اندیشه است. به عبارت دیگر، دانش منطق دانشی ابزاری و در خدمت سایر علوم است تا تعاریف و استدلال‌های آن‌ها با دقت بیشتری انجام شوند. به این ترتیب دانش منطق به سلامت فرایند استنتاج (نتیجه‌گیری) در سایر علوم کمک خواهد کرد.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱. تمرین و ممارست برای تبحر در منطق لازم است، ولی بدون تبحر هم می‌توان در مدت طولانی‌تر و گاهی به صورت غیردقیق‌تر، خطاها را تشخیص داد. ضمن این که تشخیص خطا حتی بدون یادگیری دانش منطق و براساس قواعد طبیعی و فطری منطق هم ممکن است. ۲. دانش منطق هیچ حقایقی جز در موضوع خود که شیوهٔ درست‌اندیشیدن است، بیان نمی‌کند، زیرا تأمین محتوا و مصالح ساختمان اندیشه بر عهدهٔ علوم مختلف است و تشخیص توانایی‌های ذهن هم بر عهدهٔ فلسفهٔ ذهن یا روان‌شناسی است. ۳. اولاً کار منطق بیان انواع مغالطه‌هاست که اگرچه به بیماری‌ها تشبیه شده‌اند ولی واقعاً بیماری ذهنی نیستند. بیماری‌های ذهنی اموری مثل اسکیزوفرنی، اوتیسم، افسردگی، وسواس و ... هستند که بیان آن‌ها بر عهدهٔ روان‌پزشکی و روان‌شناسی است و ربطی به منطق ندارند. ثانیاً بیان مغالطه‌ها کار اصلی منطق نیست. کار اصلی منطق بیان شیوهٔ درست‌اندیشیدن است، زیرا مغالطه‌هایی‌شان هستند و نمی‌توان همهٔ آن‌ها را بیان کرد ولی با بیان شیوهٔ درست‌اندیشیدن می‌توان راهی را معرفی کرد که منجر به مصون ماندن از همهٔ مغالطه‌های بی‌شمار می‌شود.

۸۸- گزینه ۴: مفهوم و معنی به ذهن مربوط می‌شوند، لفظ به زبان و مصداق به خارج.

۸۹- گزینه ۳: مباحث صرفی و نحوی زبان به دستور زبان مربوط می‌شوند نه منطق.

۹۰- گزینه ۳: از آن‌جا که خطای در الفاظ و معنای آن‌ها می‌تواند باعث خطا در اندیشیدن (تعریف و استدلال) شود، به مبحث الفاظ در منطق توجه خاصی می‌شود.

۹۱- گزینه ۳: مبحث الفاظ در منطق به بررسی اصول کلی می‌پردازد که مربوط به تمام زبان‌ها است، نه زبانی خاص.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱. یک سری اصول کلی میان همهٔ زبان‌ها مشترک است که در مبحث الفاظ در منطق به آن‌ها پرداخته می‌شود. ۲ و ۴. قواعد صرفی و نحوی این دو زبان با یکدیگر متفاوت است.

۹۲- گزینه ۱: وقتی چند واژه معنای مشترکی داشته باشند، آن‌ها مترادف خواهند بود نه مشترک لفظی. ۲ و ۳. صحیح هستند، چون «اشتراک لفظ» یک مغالطه و از شایع‌ترین اشتباهات ذهنی است که در اثر اشتباه گرفتن کلماتی که ظاهری مشترک دارند، بروز می‌کند و ۴. نیز تعریف اشتراک لفظ است.

۹۳- گزینه ۳: اشتراک لفظ در منطق را می‌توان معادل یکی از «ابهام» یا «جناس تام» در ادبیات دانست، زیرا در «ابهام» یک لفظ با دو معنای متفاوت و در «جناس تام» دو لفظ یکسان با دو معنای متفاوت وجود دارد و هر دو نوعی کاربرد اشتراک لفظ محسوب می‌شوند که البته در اکثر اوقات مغالطه اشتراک لفظ نیستند.

۹۴- گزینه ۴: در اشتراک لفظ، یک لفظ وجود دارد با چندین معنای متفاوت (حداقل دو معنا)، اما در ترادف یک معنا است که دارای الفاظ متفاوت است.

۹۵- گزینه ۴: «شیرین» مشترک است میان معشوقهٔ فرهاد و صفت خواب در «خواب شیرین»، «به خواب رفتن» هم به معنای خوابیدن است، هم به معنای رفتن به خواب دیگری تا او را در رؤیا ببیند. البته واژهٔ «خواب» هم به تنهایی، دو معنای «خفتن» و «رویا» را دارد ولی این معانی مشترک در همان عبارت «به خواب رفتن» لحاظ شده‌اند.

۹۶- گزینه ۲: اگر لفظ دلالت بر جزئی از معنای اصلی یا همهٔ معنای اصلی داشته باشد با دلالت تضمنی و مطابقی مواجه هستیم و اگر لفظ بر هیچ‌یک از اجزای معنای لفظ دلالت نداشته باشد، یعنی دلالت التزامی است (رد ۱ و ۳). عبارت «تلویزیون سوخت» دلالت تضمنی است، زیرا بخشی از تلویزیون سوخته و خراب شده است (رد ۴)، اما لفظ «میز» در عبارت بعد از غذا میز را جمع کردیم دلالت التزامی است، زیرا وسایل روی میز را جمع می‌کنیم نه خود میز یا اجزای میز.

۹۷- گزینه ۱: خریدن ماشین به معنای خریدن تمام آن چیزی است که ماشین نام دارد؛ پس این دلالت به تمام معنای لفظ تعلق گرفته و مطابقی است. فقط قسمت‌هایی از ماشین شسته می‌شود؛ پس دلالت لفظ ماشین بر بخشی از معنای آن است و دلالت عبارت دوم تضمنی است. وقتی دزد ماشین کسی را ببرد، تمام آن را برده است و در نتیجه دلالت عبارت سوم هم مطابقی است.

۹۸- گزینه ۲: لفظ «خانه» در عبارت ذکرشده، دلالت التزامی دارد، زیرا بر وسایل خانه دلالت دارد.

بررسی لفظ «کتاب»: در گزینه‌ها: ۱. دلالت مطابقی ۲. دلالت التزامی، زیرا حساب و کتاب جور در نمی‌آید، عبارتی کنایی است. ۳. دلالت تضمنی ۴. دلالت مطابقی

۹۹- گزینه ۱: حساب‌کردن یعنی پرداخت‌کردن. مورد ۲. دلالت مطابقی دارد و موارد ۳ و ۴. بیانگر دلالت تضمنی هستند.

- ۱۱۰- گزینه ۱:** از آن‌جا که خطای در الفاظ و معنای آن‌ها می‌تواند باعث خطای در اندیشیدن (تعریف و استدلال) شود، به مبحث الفاظ در منطق توجه خاصی می‌شود. علم منطق وابسته به زبان خاصی نیست و لذا در این بحث وارد قواعد صرفی و نحوی نمی‌شویم.
- ۱۱۱- گزینه ۳:** در مثال ذکرشده، فراهم مرکب مغالطه «توسل به معنای ظاهری» شده است، زیرا معنای مطابقی بعدازظهر که هر زمانی بعدازظهر است را به جای دلالت تضمینی که تنها شامل عصر می‌شود، به کار برده است.
- ۱۱۲- گزینه ۱:** در «اشتراک لفظ» یک لفظ است که چند معنای اصلی (معنای با دلالت مطابقی) دارد، اما در «توسل به معنای ظاهری» یک لفظ است که یک کاربرد به دلالت مطابقی دارد و یک کاربرد به دلالت تضمینی یا التزامی دارد.
- ۱۱۳- گزینه ۳:** فعل «گشت» مشترک لفظی است و دو معنا از آن برداشت می‌شود: ۱- روی گرداند (از تو گشت = از تو روی گرداند). ۲- ربط و تعلق پیدا کرد (از تو گشت = از آن تو شد، به تو تعلق پیدا کرد). دقت کنید که فعل «گشتی» هم همین حالت را دارد و مشترک لفظی است.
- ۱۱۴- گزینه ۴:** رد سایر گزینه‌ها: ۱ در مغالطه توسل به معنای ظاهری یک لفظ است با دلالت مطابقی و دلالت تضمینی یا التزامی. ۲ مغالطه اشتراک لفظ و توسل به معنای ظاهری دو مغالطه جدا هستند. ۳ یکی از انواع مغالطات، مغالطه ابهام در مرجع ضمیر است.
- ۱۱۵- گزینه ۱:** در عبارت «مرجع ضمیر «من» دارای ابهام است، زیرا هم می‌تواند به حسن بازگردد و هم می‌تواند به فردی که این کلام را از حسن نقل می‌کند برگردد. ضمائر در سایر گزینه‌ها دارای ابهام نیستند.
- ۱۱۶- گزینه ۳:** معنا و مفهوم مدلول یک لفظ به حساب می‌آید و در واقع تصویری است که در ذهن ما است و از اقسام علم به حساب می‌آید (۲ و ۴)، اما باید دقت نمود که مفهوم و معنای یک لفظ تصویر و عکس اشیا نیست، مثلاً تصویر یا همان عکس یک مداد مفهوم مداد به حساب نمی‌آید.
- ۱۱۷- گزینه ۳:** در ۳ به ارتباط میان لفظ و معنا پرداخته شده است؛ یعنی ارتباط دو حوزه زبان و ذهن، اما سایر گزینه‌ها صرفاً به حوزه زبان مربوطاند و تنها به خود لفظ توجه دارند. در ۱ لفظ «چوب» و «میز» مورد نظر است. در ۲ لفظ «انسان» مورد نظر است و در ۴ لفظ «سیب» مد نظر است.
- ۱۱۸- گزینه ۳:** بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ این مغالطه خطایی ذهنی به حساب می‌آید. ۲ این مغالطه خطایی زبانی است که به حیطه ذهن نیز سرایت می‌کند. ۴ این مغالطه یکی از شایع‌ترین و رایج‌ترین خطاهای ذهنی است.
- ۱۱۹- گزینه ۴:** منظور از ایران، مردم آن است، نه قسمتی از کشور ایران و نه خود کشور ایران؛ پس ایران در این گزینه دلالت التزامی است.
- بررسی سایر گزینه‌ها:** ۲ منظور قسمتی از خاک ایران است، مثلاً جنوب کشور، پس دلالت تضمینی دارد. (البته دلالت مطابقی نیز می‌تواند صحیح باشد زیرا تعرض به قسمتی از ایران، تعرض به تمامیت ارضی کل ایران است) ۱ و ۳ معنای اصلی ایران (کشور ایران) مد نظر است؛ پس دلالت مطابقی است.
- ۱۲۰- گزینه ۴:** اشتراک لفظ زمانی اتفاق می‌افتد که یک لفظ واحد (کلمات هم‌آوا و هم‌نویسه) معنای مطابقی متعدد داشته باشد، نه دلالت‌های متفاوت.
- بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ اگر اشتراک لفظ ما را در فهم معانی صحیح جمله دچار مشکل کند، می‌تواند مغالطه باشد، نه هر اشتراک لفظی. ۲ اشتراک لفظ می‌تواند در اسم، فعل و حرف باشد. ۳ خواجه نصیرالدین طوسی و مولوی اشتراک لفظ را شایع‌ترین نوع مغالطه می‌دانند.
- ۱۲۱- گزینه ۱:** اگر یک کلمه دو معنا یا بیشتر داشته باشد (منظور چند معنای مطابقی است) و همین مسئله باعث مغالطه شود، مغالطه اشتراک لفظ پیش می‌آید. در ۱ لفظ «سیر» به دو معنا به کار رفته و می‌تواند منجر به مغالطه اشتراک لفظ شود، اما اگر لفظ، یک معنا داشته باشد یا یک معنا از آن مورد نظر باشد، اما به دلیل تفاوت دلالت‌ها مغالطه رخ دهد، مغالطه توسل به معنای ظاهری اتفاق افتاده است. در سایر گزینه‌ها، الفاظ تکرار شده، یک بار به دلالت التزامی و یک بار به دلالت مطابقی به کار رفته است.
- ۱۲۲- گزینه ۴:** بررسی گزینه‌ها: در ۱ و ۲ هیچ‌گونه اشتراک لفظی وجود ندارد. ۳ لفظ گور به دو معنای قبر و گورخر می‌باشد؛ بنابراین دارای اشتراک لفظ است، اما صورت سؤال اشتراک لفظ به صورت حرفی را خواسته، در حالی که گور یک اسم است نه حرف. ۴ در لفظ «با» اشتراک لفظ به صورت حرفی وجود دارد و عبارت دو معنا دارد، یکی آن‌که او عمری را به صورت ریاکارانه و خودخواهانه به مبارزه می‌پرداخت و معنای دیگر آن‌که او عمری با خود ریاکاری و خودخواهی مبارزه می‌کرد و مخالف ریاکاری و خودخواهی بود.

- ۱۲۳- گزینه ۱:** در عبارت «الف» هیچ نوع مغالطه‌ای وجود ندارد.
- در استدلال «ب» مغالطه اشتراک لفظ وجود دارد و کلمه پرستو مشترک لفظی است؛ زیرا یک بار به معنای نام یک انسان و یک مرتبه به معنای نام نوعی پرنده به کار رفته است. در عبارت «پ» نیز مغالطه اشتراک لفظ وجود دارد، زیرا «خواند» در این عبارت هم به معنای «قرائت کرد» است و هم به معنای «اعلام کرد».
- پرستو** نام یک نوع پرنده
خواند قرائت کرد
اعلام اعلام کرد
- ۱۲۴- گزینه ۲:** بررسی گزینه‌ها: ۱ در این عبارت هیچ اشتراک لفظی وجود ندارد، زیرا «شاید» که تکرار شده است به یک معنا به کار رفته است و اشتراک لفظ ایجاد نمی‌کند. ۲ در این عبارت فعل «عکس گرفت» اشتراک لفظ است و دو معنا می‌توان از آن برداشت کرد: ۱- عکس را دریافت کرد ۲- عکس انداخت. «شیر» در این عبارت اشتراک لفظ دارد، زیرا هم می‌تواند به معنای شیر خوراکی باشد هم شیر به معنای باز و بسته کننده جریان مایعات، اما در این گزینه فعلی که مشترک لفظی باشد وجود ندارد، بلکه شیر یک اسم است نه یک فعل. ۴ هیچ‌گونه اشتراک لفظ و حتی تکراری نیز در این عبارت وجود ندارد.
- ۱۲۵- گزینه ۱:** حرف «واو» در این جمله دارای اشتراک لفظ است که سبب مغالطه اشتراک لفظ گردیده است. واو هم به معنای واو عطف (با) و هم به معنای واو بیان (یعنی) می‌باشد، در نتیجه جمله مذکور را به دو مفهوم می‌توان فهمید: ۱- امروز دو زنگ ریاضی داریم یکی زنگ سوم و یکی زنگ آخر ۲- امروز زنگ سوم که آخرین زنگ ما نیز هست درس ریاضی داریم.
- ۱۲۶- گزینه ۲:** برای پاسخ بخش اول سؤال باید به دنبال کلماتی بگردیم که مشترک لفظی هستند و یک لفظ چند معنا دارد و برای پاسخ بخش دوم باید به دنبال کلماتی باشیم که یک کلمه مشابه با یک حرف یا حرکت متفاوت داشته باشند تا سبب مغالطه نگارشی کلمات گردند.
- بررسی گزینه‌ها:** ۱ هر دو لفظ مشترک لفظی هستند. ۲ لفظ «ریش» مشترک لفظی است (ریش هم به معنای «محاسن» است و هم به معنای «زخم») و کلمه «غالب» می‌تواند با کلمه «قالب» باعث مغالطه نگارشی کلمات گردد. ۳ این دو لفظ مرتبط با مغالطه نگارشی کلمات هستند و هیچ‌کدام مشترک لفظی نیستند. ۴ در این مورد نیز هیچ‌کدام مشترک لفظی نیستند.
- ۱۲۷- گزینه ۲:** در ۲ کفش دارای دلالت تضمینی است، زیرا بخش روی کفش را واکس می‌زنیم. کلمات مشخص شده در سایر گزینه‌ها دارای دلالت التزامی هستند؛ زیرا در ۱ منظور از میز، وسایل روی میز است. در ۳ عبارت کنایی است؛ بنابراین دلالت التزامی است. در ۴ منظور از تلویزیون، گوینده تلویزیون است.
- ۱۲۸- گزینه ۳:** در بیت اول لفظ «شیر» و «بادیه» به صورت مشترک لفظی تکرار شده‌اند. در بیت دوم نیز باز هم لفظ شیر به صورت مشترک لفظی آمده است، پس مجموعاً سه مورد مشترک لفظی به کار رفته است. دو مرتبه لفظ «شیر» و یک مرتبه لفظ «بادیه» دقت شود که لفظ «آدم» و «می‌خورد» تنها تکرار شده است و هیچ‌کدام مشترک لفظی نیست، زیرا به یک معنا تکرار شده است نه دو معنا.
- ۱۲۹- گزینه ۴:** بررسی گزینه‌ها: ۱ حرف واو مشترک لفظی است به معنای «با» و «یعنی». ۲ با توجه به جایگاه ویرگول معنا تغییر می‌کند و به دو صورت خوانده می‌شود: ۱- پدر، حسن را صدا کرد. ۲- پدر حسن را، صدا کرد؛ پس مغالطه نگارشی کلمات است. ۳ ضمیر در «اتاقش» هم می‌تواند به پسر برگردد و هم به پدر؛ بنابراین ابهام در مرجع ضمیر است. ۴ «بیست‌ساله» مشترک لفظی است به دو معنا: ۱- برای مدت بیست سال ۲- دارای سن بیست سال؛ بنابراین مغالطه اشتراک لفظ است نه توسل به معنای ظاهری.
- ۱۳۰- گزینه ۴:** از آن‌جایی که عبارت خسرو عبارتی کنایی است از این‌که در کار من دخالت نکن؛ بنابراین لفظ کفش در عبارت او دلالت التزامی دارد، اما لفظ کفش در عبارت سیامک دلالت مطابقی دارد و هر جا دلالت مطابقی به جای دلالت التزامی یا تضمینی به کار رود، با مغالطه توسل به معنای ظاهری مواجه هستیم.
- ۱۳۱- گزینه ۳:** عبارات «الف»، «ب» و «پ» همگی کنایی هستند؛ بنابراین دلالت در آن‌ها به صورت التزامی است. (مطالب استعاره و کنایه، دلالت التزامی به حساب می‌آیند) اما منظور از پول در عبارت آخر واقعاً پول‌های داخل گلو صندوق است؛ بنابراین دلالت مطابقی است.
- ۱۳۲- گزینه ۳:** بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ در دلالت‌های مختلف لفظ یک معنای اصلی دارد؛ بنابراین معنای متعدد ندارد که نیاز به مراجعه به لغت‌نامه باشد. ۲ یک لفظ در جملات مختلف می‌تواند هر سه نوع دلالت تطابقی، تضمینی و التزامی را داشته باشد. ۴ در تشخیص نوع دلالت یک لفظ، ظاهر آن تأثیری ندارد، بلکه کاربرد آن لفظ در جمله و قصد گوینده است که نوع دلالت را مشخص می‌کند.

۱۴۱- گزینه ۲: سه عامل مغالطه نگارشی استفاده نکردن از حرکت گذاری (۱) یا علائم سجاوندی (۲) در جایی که لازم است و نیز غلط دیکته‌ای (۳) در جایی که معنا اشتباه فهمیده شود است. در این عبارت «سفر» نمی‌تواند با املائی دیگری مثل «صفر»، معنای صحیحی داشته باشد؛ پس مغالطه‌ای رخ نداده است.

۱ نبود علائم سجاوندی سبب شده است این متن دو جور خوانده شود: ۱- فقط شیر، لازم نیست ماستش کنید. ۲- فقط شیر لازم نیست، ماستش کنید. ۳ نگذاشتن حرکات کلمه «مَلِک» سبب شده خواننده گمان کند مقصود او «مَلِک» است. ۴ مصوبه دولت از «ارز» سخن گفته است ولی با غلط دیکته‌ای «ارض» نوشته شده و سبب شده مخاطب گمان کند قرار است زمین ارزان به واردکنندگان بدهند.

۱۴۲- گزینه ۳: **توجه:** دلالت کل مفهوم بر اجزایش دلالت تضمینی است ولی دلالت اجزا بر کل مفهوم، التزامی است. لذا دلالت «آجر» که جزء دیوار است، بر کل دیوار، التزامی است. دلالت درخت بر تنه درخت: تضمینی، دلالت میج دست بر دست: التزامی، دلالت عدد سه بر عدد فرد: التزامی.

۱۴۳- گزینه ۲: ضمیر می‌تواند در فعل یا مصدر مستتر باشد. در جمله «الف» در مصدر «راهنمایی» یک ضمیر فاعلی هست که مرجع آن مبهم است. ممکن است آن ضمیر به «من» برگردد و در این صورت جمله یعنی «من از این که شما را راهنمایی کردم سخت پشیمانم» هم‌چنین ممکن است آن ضمیر به «شما» برگردد و در این صورت معنای جمله این است: «من از این که شما مرا راهنمایی کردید سخت پشیمانم.» پس احتمال مغالطه «ابهام در مرجع ضمیر» وجود دارد. در عبارت «ب» «کمیاب» بین دو معنا مشترک لفظی است: ۱- چیزی که پیدا کردن آن دشوار است. ۲- چیزی که خواهان زیاد دارد و به همه آن‌ها نمی‌رسد. خانه ارزان به معنای اول کمیاب است ولی آن چیزی گران است که به معنای دوم کمیاب باشد.

۱۴۴- گزینه ۳: الفاظ برای انتقال اندیشه استفاده می‌شوند. خطای در الفاظ و معانی آن‌ها می‌تواند منجر به خطای در اندیشیدن (تعریف و استدلال) شود و لذا مبحث الفاظ در منطق مورد توجه ویژه قرار گرفته است. ۱ عدم خطا در اندیشه مستلزم این امر است، نه لازمه آن. به عبارت دیگر، چه‌بسا در سایر حیطه‌ها خطا نکنیم ولی مستقیماً در خود حیطه ذهن و اندیشه دچار خطا شویم. ۲ مطلب درستی است ولی «مربوط به یک زبان خاص نبودن» گرچه لازم است ولی کافی نیست برای این که مبحثی در منطق بررسی شود. در منطق مبحثی طرح می‌شود که در راستای هدف منطق یعنی جلوگیری از خطای اندیشه باشد. ۳ برعکس این مطلب باید بیان می‌شد؛ یعنی این که ریشه برخی خطاهای اندیشه، خطاهای زبانی هستند علت بررسی مبحث الفاظ در منطق است.

۱۴۵- گزینه ۲: در مغالطه توسل به معنای ظاهری، مقصود از معنای ظاهری همان معنای مطابقی است، هرچند که این معنا ممکن است از ظاهر کلام فهمیده نشود. مثلاً از ظاهر این عبارت که «برویم رستوران من حساب می‌کنم» این‌طور فهمیده می‌شود که گوینده می‌خواهد دیگران را مهمان کند ولی معنای مطابقی کلام او این است که او هزینه را محاسبه خواهد کرد ولی چه‌بسا آن را پرداخت نکند.

۱ اشتباه گرفتن دلالت مطابقی با دیگر دلالت‌ها به این مغالطه منجر می‌شود، نه اشتباه گرفتن هر دو دلالتی با یکدیگر. ۲ «مثل اسب» در مقدمه اول و «اسب» در مقدمه دوم، هر دو دلالت مطابقی دارند؛ پس اشتباه با دلالت مطابقی فهمیده نشده‌اند که مغالطه توسل به معنای ظاهری رخ دهد. توجه کنید که اگر گفته بود «عماد اسب است»، اسب دلالت التزامی داشت ولی حال که ادات تشبیه را آورده و گفته است: «عماد مثل اسب است»، دلالت مطابقی است. در این استدلال، وجه‌شبه عماد به اسب اشتباه گرفته شده است (مثلاً وجه‌شبه، نجات بوده ولی آن را دارای یال بودن در نظر گرفته‌اند) و چنین مغالطه‌ای توسل به معنای ظاهری نیست. (براساس آموزه‌های درس‌های ۵ و ۸ می‌توان این مغالطه را تمثیل ناروا یا عدم تکرار حد وسط هم دانست ولی به هر حال مغالطه توسل به معنای ظاهری ندارد.) ۳ این که کسی شباهت «پاپیوز» و «زمستان» را در داشتن حرف «ز» بداند، اشتباه گرفتن دلالت‌ها نیست بلکه در نظر گرفتن الفاظ به جای معانی و مفاهیم است که در صورت منجر به مغالطه شدن، نام ویژه‌ای در کتاب درسی ندارد.

۱۴۶- گزینه ۴: حرف «یا» در عبارت «مرغ یا دجاج» می‌تواند منجر به مغالطه اشتراک لفظ شود زیرا اگر مقصود از آن «یا»ی انفعال باشد، مرغ و دجاج باید دو غذای متفاوت باشند ولی اگر مقصود از آن «یا»ی بیانی باشد؛ یعنی دجاج نام دیگر مرغ است (مرغ یا همان دجاج)؛ پس «یا» دو معنای مختلف دارد و مشترک لفظی است و ممکن است مخاطب متوجه نشود کدام معنا مورد نظر بوده است. البته کسی که معنای «دجاج» را بداند طبعاً دچار مغالطه نمی‌شود ولی چون این کلمه عربی است، برای برخی از فارسی‌زبانان ناآشناست و نمی‌توان گفته هیچ کس دچار مغالطه نخواهد شد.

۱۳۳- گزینه ۳: **بررسی گزینه‌ها:** ۱ در این عبارت، منظور از ایران، ملت و مردم ایران هستند؛ بنابراین دلالت التزامی است. ۲ وقتی انسان ماشین را می‌شود همه اجزای آن مانند موتور، گیربکس، ترمز و ... را نمی‌شود، بلکه برخی اجزای ماشین را می‌شود پس در این‌جا بدون نیاز به توضیح، روشن است که دلالت تضمینی است. ۳ منظور از «دست» در این عبارت هم می‌تواند همه دست، از نوک انگشتان تا شانه یا ممکن است فقط بخشی از «دست» مثلاً انگشتان مورد نظر باشد؛ بنابراین در این مورد برای تشخیص نوع دلالت نیاز به توضیح و بیان مقصود گوینده داریم. ۴ «ماشین» در این عبارت دلالت تطابقی دارد. **۱۳۴- گزینه ۴:** در مورد «الف» مغالطه اشتراک لفظ رخ داده است، زیرا «نوشابه» هم به معنای هر نوشیدنی است و هم به معنای «نوشابه‌های گازدار». در مثال «ب» مغالطه اشتراک لفظ است، زیرا لفظ «با» دارای دو معنا است: ۱- علی‌رغم ۲- در صورت.

۱۳۵- گزینه ۲: **بررسی گزینه‌ها:** ۱ مورد اول و دوم دلالت التزامی و مورد سوم دلالت تطابقی است. ۲ همه موارد این گزینه دلالت التزامی هستند. دقت شود کنایه‌ها و استعارات همگی دلالت التزامی هستند و در این موارد نیز همه کنایی هستند. ۳ مورد اول و سوم دلالت التزامی است و مورد دوم دلالت تطابقی است. ۴ دو مورد اول دلالت التزامی است و مورد سوم دلالت تطابقی است.

۱۳۶- گزینه ۴: دلالت «کویر» بر «فقر و بی‌چیز بودن»، دلالت التزامی است لذا اگر گوینده همین دلالت را مورد نظر داشته باشد، مغالطه‌ای رخ نداده است. **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱ در توسل به معنای ظاهری فرد دچار مغالطه، معنای مطابقی را به اشتباه به جای دلالت‌های دیگر می‌فهمد ولی این‌جا معنای فهمیده‌شده، دلالت التزامی است. ۲ در این صورت مغالطه است، زیرا گوینده دلالت تضمینی را قصد کرده است ولی دلالت التزامی فهمیده شده است. البته این مغالطه «توسل به معنای ظاهری» نیست بلکه مغالطه دیگری است که نامش در کتاب درسی نیست. ۳ کویر یک معنای مطابقی بیشتر ندارد. اشتراک لفظ در جایی است که لفظ واحد دو معنای مطابقی مختلف داشته باشد.

۱۳۷- گزینه ۳: اشعار معمولاً نه مغالطه دارند و نه مغالطه‌خیز هستند، زیرا غالباً معانی مختلفی که از آن‌ها فهمیده می‌شوند، همگی مورد نظر شاعر بوده‌اند و لذا اشتباه گرفتن آن‌ها منتفی است. مثلاً در این بیت، آرایه ابهام وجود دارد که کاربرد صحیحی از اشتراک لفظ است و مغالطه محسوب نمی‌شود (رد ۱). ۲ در این بیت حتی اگر «خواب» دو دلالت مختلف داشته باشد (دلالت مطابقی بر خفتن و دلالت التزامی بر رؤیا)، چون هر دو دلالت مورد نظر است، مغالطه‌ای در کار نیست. ۳ مقصود از خواب شیرین مشخص است و دو معنا از آن اراده شده است: ۱- خفتن دل چسب ۲- رؤیای زنی به نام شیرین.

نکته: باید بین کاربرد صحیح اشتراک لفظ و مغالطه اشتراک لفظ تفاوت قائل بشید. اولی معمولاً آرایه ابهام است و چون هر دو معنا مورد نظر است منجر به خطای فکری نمی‌شود ولی دومی اشتباه گرفتن معنای یک کلمه با معنای مشترک لفظی آن است. خوبه این رو هم بدویند که شعرها غالباً اصلاً مغالطه ندارند و خیلی سخت می‌شه شعری پیدا کرد که احتمال وقوع مغالطه توش باشه.

۱۳۸- گزینه ۱: در این عبارت منظور از «سهیل» هم می‌تواند فردی به نام سهیل باشد و هم می‌تواند خود لفظ «سهیل» باشد. این مغالطه اشتراک لفظ نیست زیرا با لفظ یکسان با دو معنای مطابقی مختلف نداریم بلکه یک بار خود لفظ مورد نظر است و بار دیگر معنا و مصداق آن؛ بنابراین مغالطه این عبارت اشتباه شدن جهان زبان و لفظ با جهان ذهن و معنا یا جهان خارج است. البته چون از نظر نگارشی وقتی یک لفظ مورد نظر است باید آن را در گیومه قرار دهند، بر فرض که مقصود لفظ «سهیل» بوده باشد، چون آن را در گیومه نگذاشته، مغالطه نگارشی رخ داده است. سایر گزینه‌ها مغالطه واضحی در این حوزه ندارد چون مقصود همگی عبارات واضح است.

۱۳۹- گزینه ۴: ضمیر «ش» در «ماشینش» مرجع مبهمی دارد (ماشین خودش یا ماشین سیمین).

۱۴۰- گزینه ۲: برای بیان و انتقال افکار خود به دیگران از الفاظ استفاده می‌کنیم. از آن‌جا که خطای در الفاظ و معنای آن‌ها می‌تواند باعث خطا در اندیشیدن (تعریف و استدلال) شود، در منطق به مبحث الفاظ توجه خاصی می‌شود. علم منطق وابسته به زبانی خاص نیست و لذا در این بحث وارد قواعد صرفی و نحوی نمی‌شویم (رد ۳) بلکه به بررسی اصول کلی‌ای می‌پردازیم که اطلاع از آن‌ها در حیطه زبان (الفاظ) به ما در جهت جلوگیری از خطای اندیشه یاری می‌رسانند. ۱ و ۴ نقش کل دانش منطق را بیان می‌کنند، نه فقط مبحث الفاظ را.

۱- در این جا «شور» معنای مطابقی یکسانی دارد و مشترک لفظی نیست، اما در عبارت اول «شور» به عنوان وصفی برای غذا به کار رفته است و در عبارت دوم به عنوان نوعی کلمه (صفت ساده) مطرح شده است؛ پس مغالطه مربوط به اشتباه شدن نقش کلمه در جمله است، نه اشتراک لفظ. ۲- مغالطه «توسل به معنای ظاهری» است، زیرا دلالت «سیر» در عبارت اول مطابقی است ولی در عبارت دوم التزامی (کنایه از احساس بی‌نیازی نسبت به مال مردم) است. ۳- «غذای الهی» غلط املایی دارد و باید به صورت «قضای الهی» نوشته شود؛ بنابراین مغالطه اشتراک لفظ محتمل نیست زیرا در اشتراک لفظ باید دو کلمه ظاهری مشترک داشته باشند یعنی هم شکل و هم آوا باشند.

۱۴۷- گزینۀ ۳- ابهام این عبارت که می‌تواند اسباب مغالطه را فراهم سازد در این است که معلوم نمی‌شود «میل ندارم» یعنی میل ندارم یا شما غذا بخورم یا اصلاً میل ندارم غذا بخورم.

۱۴۸- گزینۀ ۳- بررسی عبارت‌ها: الف) در این عبارت کلمه «در بند» اگر با فاصله میان «در» و «بند» نوشته شود مقصود در زندان و اسارت بودن است، اما اگر بدون فاصله میان «در» و «بند» باشد مقصود محله‌ای در تهران با نام «در بند» است؛ بنابراین عبارت ذکر شده با مغالطه شیوه نگارش کلمات در ارتباط است. ب) «جوجه را آخر پاییز می‌شمارند» مفهومی کنایی دارد بنابراین جوجه دلالت التزامی دارد اما اکبر، جوجه را به دلالت مطابقی در نظر گرفته است؛ یعنی دلالت مطابقی را به جای دلالت التزامی به کار برده و دچار مغالطه توسل به معنای ظاهری گشته است. تنها موردی که در این تست صحیح ذکر شده است، همین مورد است. پ) ضمیر «ش» در برادرش هم می‌تواند به پیمان برگردد هم به بیژن؛ بنابراین مغالطه ابهام در مرجع ضمیر رخ داده است. ت) در عبارت «حسن فرشته است» فرشته معنای کنایی دارد و دلالتش التزامی است اما در عبارت «فرشتگان غیرمادی هستند» فرشته دلالت مطابقی دارد و از آن جایی که در این استدلال دلالت مطابقی به جای التزامی در نظر گرفته شده است با مغالطه توسل به معنای ظاهری مواجه هستیم.

۱۴۹- گزینۀ ۱- بررسی گزینۀ‌ها: ۱- التزامی - تضمینی - ۲- التزامی - التزامی - مطابقی - تضمینی - ۳- التزامی - تضمینی - ۴- التزامی - مطابقی - مطابقی

نکته: در جملات کنایی و استعاره‌ها الفاظ دلالت التزامی دارند.

۱۵۰- گزینۀ ۳- دلالت دست بر قدرت، التزامی است، چرا که «قدرت» نه مطابق با معنای دست است و نه جزئی از آن است. دلالت نان بر غذا هم، دلالت بر بیش از معنای اصلی است (مجاز جزء به کل است) و التزامی است؛ یعنی غذا نه مطابق نان است و نه جزئی از آن.

۱۵۱- گزینۀ ۲- اگر ویرگول را بعد از «نه» بگذاریم، یک معنا می‌دهد و اگر بعد از «زیباست» بگذاریم، معنای برعکسش را می‌دهد.

بررسی سایر گزینۀ‌ها: ۱- «با می‌تواند دو جور معنی دهد (علی‌رغم و به واسطه) و عبارت نیز به تناسب آن دو معنای مختلف می‌تواند پیدا کند؛ پس احتمال مغالطه اشتراک لفظ دارد. دقت کنید که در این گزینۀ، جای ویرگول مشخص شده و نمی‌تواند خطایی ایجاد کند و البته حتی اگر ویرگول را جابه‌جا کنیم هم تأثیری در معنای جمله ندارد. ۳- استعاره به کار رفته و مغالطه‌ای ندارد. ۴- «آهنگر» دو معنا می‌تواند داشته باشد (شغل یا اسم خاص) و عبارت نیز دو معنای متفاوت بدهد؛ پس احتمال مغالطه اشتراک لفظ وجود دارد.

۱۵۲- گزینۀ ۳- کلمه «یاد» با یک فاصله به دو کلمه تبدیل می‌شود و معنای جمله کاملاً برعکس می‌شود: گفتنش باید بری نامم ز (از) یاد؛ بنابراین این جمله احتمال مغالطه شیوه نگارش کلمات (از نوع فاصله و نیم‌فاصله) دارد.

بررسی سایر گزینۀ‌ها: ۱- «تصدیق» در جمله اول به معنای «گواهی‌نامه رانندگی» و در جمله دوم به معنای «تصدیق منطقی» است؛ بنابراین این استدلال مغالطه اشتراک لفظ دارد. ۲- این جمله با یک ویرگول و کسره معنایش عوض می‌شود: الف) برادر احمد پسر خوبی است ... ب) برادر، احمد پسر خوبی است ... ۴- معلوم نیست شخص تصویر خودش را زیبا می‌داند یا آنچه را زیبا می‌داند؛ بنابراین مرجع ضمیر پنهان در فعل «زیباست» مشخص نیست و عبارت مغالطه ابهام در مرجع ضمیر دارد.

۱۵۳- گزینۀ ۱- عبارت اول جمله‌ای امری است و در نتیجه تصور محسوب می‌شود. در عبارت دوم فعل «نمی‌توانی» دو معنای مطابقی دارد که منجر به مغالطه اشتراک لفظ می‌شود: الف) قدرت انجام این کار را نداری. ب) اجازه انجام این کار را نداری.

بررسی سایر گزینۀ‌ها: ۲- عبارت اول آرزوی شخص را بیان می‌کند و بنابراین جمله خبری نیست و تصور است. عبارت دوم هم هیچ مغالطه‌ای ندارد. کلمه «ماشین» فقط یک معنای مطابقی دارد و در این جمله هم بنا به شواهد نمی‌توان معنای تضمینی (بخشی از ماشین) را برداشت کرد؛ پس حتی مغالطه توسل به معنای ظاهری هم ندارد. ۳- عبارت اول تصدیق است، چون خبری کامل را بیان می‌کند. در عبارت دوم هم «سربازی» با یک فاصله و کسره به «سر بازی» تبدیل می‌شود؛ بنابراین مغالطه شیوه نگارش کلمات دارد. ۴- عبارت اول تصدیق است و معنای آن این است که «توان تلاش و کوشش ندارم». عبارت دوم مغالطه اشتراک لفظ دارد: «جریان» به معنای «ماجر» و «جریان» به معنای «الکتریسیته جاری».

۱۵۴- گزینۀ ۴- بررسی گزینۀ‌ها: ۱- «دریاچه» یا «دریا چه» دو معنای متفاوت ایجاد می‌کند که به فاصله و نیم‌فاصله بازمی‌گردد و مغالطه شیوه نگارشی کلمات است. ۲- چهار سال اختلاف (به معنای دعوا) دارند یا چهار سال اختلاف سن دارند؛ پس امکان بروز مغالطه اشتراک لفظ وجود دارد. ۳- می‌تواند مغالطه شیوه نگارشی کلمات داشته باشد: ۱- بی‌تو مهتاب، شبی باز ... ۲- بی‌تو مهتاب شبی، باز ... هیچ مغالطه‌ای ندارد.

۱۵۵- گزینۀ ۱- دلالت «گاو» در «مثل گاو وارد خیابان اصلی شد» مطابقی است، زیرا به طور کلی هرگاه در یک تشبیه، ادات تشبیه (مثل، مانند، شبیه، ...) را بیان کنند، مشبیه معنای مطابقی یا تضمینی پیدا می‌کند. مثلاً «گاو» در «پیمان گاو است» دلالت التزامی دارد ولی در «پیمان مثل گاو است» دلالتش مطابقی است، چون باید خود گاو را در نظر گرفت و مشبیه را از جهت بی‌اشتباه کردن، نه معنایی خارج از گاو را. دلالت «گاو» در «مگه گاوی؟» التزامی است، زیرا این‌جا «گاو» مجاز از «نافهم» و بی‌خرد بودن» است. دلالت «گاو» در «آیا دست من شبیه گاو است؟» دلالت تضمینی است زیرا مقصود «سم گاو» است. هر سه «گاو» التزامی هستند چون مقصود همان کشورهایی هستند که در مقابل غربی‌ها مثل گاو، اهلی و رامند و اجازه می‌دهند آن‌ها منافع زیادی از آن‌ها ببرند. ۳- «گاو» در «گاوداری» و «شیر گاوها» دلالت مطابقی دارد ولی در «دستگاه شیردوشی به گاوها متصل می‌کند» دلالتش تضمینی است. ۴- «گاو» در «این رد پاها جای گاو نیست» دلالت تضمینی دارد زیرا مقصود «سم گاو» است. همچنین در «جثه آن هم مانند گاو بوده» دلالت تضمینی وجود دارد زیرا مقصود مانند جثه گاو است و شامل اندام‌های کوچک او مثل چشم و گوش نمی‌شود. در عبارت «تندتر از گاو قدم برمی‌دارد» هم دلالت «گاو» مطابقی است.

۱۵۶- گزینۀ ۱- کلمه «گل» می‌تواند به صورت «گل» یا «گل» خوانده شود و در هر دو صورت معنا می‌دهد، زیرا یک بار یعنی در مسابقه گلی شده است و بار دیگر یعنی به خاطر قهرمانی گل‌باران شده است. ۲- با توجه به معنای جمله، معنی کلمه «ارز» واضح است و احتمال بروز مغالطه نگارشی کلمات منتفی است. ۳- مرجع ضمیر «او» می‌تواند محسن یا دوستش باشد و مغالطه ابهام در مرجع ضمیر را به وجود بیاورد ولی مغالطه نگارشی ندارد. ۴- با توجه به تفاوت معنایی کلمه «سفر» و «صفر» و این‌که دقت کنید در این جمله معنا نمی‌دهد، احتمال بروز مغالطه نگارشی کلمات وجود ندارد. فقط با یکی از آن‌ها سازگار باشد، احتمال بروز مغالطه نگارشی کلمات وجود ندارد.

۱۵۷- گزینۀ ۲- عبارت «تسلیم کردن» در این جمله به دو معنای «خلع سلاح و سرکوب کردن» و نیز «تحويل دادن» معنا دارد که می‌تواند باعث ایجاد مغالطه اشتراک لفظ شود. کلمه اولیا هم مشترک لفظی است و به معنای «والدین» و «مقربان الهی» معنا دارد و ممکن است این دو معنا با هم اشتباه شوند. ۱- بدون مغالطه است. ۳- اشتباه در املای کلمه «توتیا» (هرچند لازم نیست هر غلط دیکته‌ای مغالطه دانسته شود). ۴- مغالطه ندارد.

۱۵۸- گزینۀ ۳- مقصود از «گوشت» چیزی بیرون از معنای مطابقی گوشت یا بخشی از گوشت نیست بلکه مصداق خاصی از گوشت (گوشت قرمز) مورد نظر است. دلالت مفهوم بر برخی از مصداق‌ها در صورتی که بر تمام معنای آن مصداق اشاره داشته باشد، مطابقی است. مقصود از «مرغ» گوشت مرغ است که بخشی از این حیوان محسوب می‌شود؛ پس دلالت تضمینی است. مقصود از «پروتئین‌ها» مواد گوشتی است که غیر از پروتئین مواد دیگری هم دارند؛ پس دلالت التزامی است. توجه کنید که اگر معنای مطابقی پروتئین مورد نظر بود، شامل سفیده تخم‌مرغ و سویا هم می‌شد ولی واضح است که این دو نوع غذا در این عبارت مقصود گوینده نیستند.

۱۵۹- گزینۀ ۳- مفهوم عوض شدن به کل خانه اشاره دارد و دلالت آن مطابقی است. ۱- به وسایل خانه دلالت دارد (التزامی). ۲- مقصود از خانه، محیط خانواده است (التزامی).

۱۶۰- گزینۀ ۳- «شیرین» بیرون از این جمله مشترک لفظی است بین نام دخترانه و طعم شیرین ولی در این جمله فقط معنای نام دخترانه قابل فهم است و لذا اشتراک لفظ وجود ندارد. البته دلالت شیرین التزامی است و معنای معشوق می‌دهد ولی به هر حال اشتراک لفظی وجود ندارد زیرا اشتراک لفظ در جایی است که یک لفظ دو معنای مطابقی متفاوت بدهد، نه این‌که دلالت‌های مختلف داشته باشد. در ۱- «بگذار» در پایان جمله، دو معنا دارد: ۱- اجازه دهد. ۲- با بگذارد. در ۲- حرف «و» در «هشتمین و آخرین درس» دو معنا دارد: ۱- حرف عطف (یعنی علاوه بر درس هشتم، آخرین درس هم خراب شده است). ۲- حرف بیانی (یعنی درس هشتم که خراب شده همان آخرین درس هم هست). ۴- حرف «یا» دو معنا دارد: ۱- حرف انفصال مانع‌الرفع (یعنی هر کدام از این دو می‌بحث مفید بوده‌اند). ۲- علامت تساوی معنایی و اختلاف لفظی که برای ترجمه کردن آورده می‌شود (یعنی ترجمه تسعیر همان فروش اموال مسدودشده به بانک مرکزی است).

۱۶۶- گزینه ۳

دست به عصا بودن به دلالت التزامی یعنی محتاط عمل کردن، ولی فرد مخاطب آن را به معنای مطابقی گرفته و لذا گفته من عصا ندارم. این مکالمه براساس توسل به معنای ظاهری بیان شده است.

۱- قابلیت توسل به معنای ظاهری ندارد. ۲- و ۴- در بسیاری از اشعار از جمله این دو بیت، معمولاً شاعر هم معنای مطابقی را مورد نظر دارد و هم معنای التزامی را و لطافت این گونه اشعار به همین توجه داشتن به دلالت‌های مختلف است. در این موارد چون هر دو دلالت مورد نظر هستند و با هم اشتباه نشده‌اند، مغالطه‌ای رخ نداده است، بلکه یک آرایه ادبی به کار رفته است.

۱۶۷- گزینه ۲

مصدرها و اسم مصدرها در درون خود یک ضمیر فاعلی دارند. در این‌جا ضمیر مستتر در اسم مصدر «راهنمایی» دو مرجع می‌تواند داشته باشد:

۱- من از این‌که شما را راهنمایی کردم، پشیمانم. ۲- من از این‌که شما مرا راهنمایی کردید، پشیمانم؛ بنابراین ابهام در مرجع ضمیر دارد. ۱- ابهام در عبارت ندارد ولی «قیمت‌داشتن» مشترک لفظی است بین دو معنا: ۱- بی‌ارزش بودن. ۲- نرخ‌داشتن و دارای ارزش غیر قابل محاسبه بودن، پس مغالطه اشتراک لفظ است. ۳- مغالطه اشتراک لفظ (یا اختلاف دلالت‌ها) است، زیرا «کمیاب» اول صرفاً به معنای کم‌بودن از جهت تعداد (کمیت) است، ولی «کمیاب» دوم به معنای «کم‌نظیر از جهت نوع و کیفیت» است. به عبارت دیگر، چیزی در اثر کم‌بودن گران می‌شود که منحصربه‌فرد باشد و جایگزینی نداشته باشد ولی خانه ارزان منحصربه‌فرد نیست و در صورت گران شدن، شبیه خانه‌های گران فراوان موجود می‌شود و دیگر ارزش خرید نخواهد داشت. توضیح دیگری که می‌توان درباره این مغالطه داد این است که در جمله اول، ارزانی سبب کمیابی است، ولی در جمله دوم، کمیابی سبب گرانی شده است. ولی کمیابی که خود معلول ارزانی باشد (کمیاب اول) نمی‌تواند علت گرانی شود و کمیابی که علت گرانی است (کمیاب دوم) نمی‌توان معلول ارزانی باشد؛ پس این دو «کمیاب» از جهت ریشه و سبب با هم تفاوت دارند و لذا نمی‌توانند هم‌معنا در نظر گرفته شوند. ۴- توسل به معنای ظاهری است، زیرا روان‌شناسی یک اصطلاح است و دلالت التزامی دارد به دانشی که مطالعه علمی رفتار و فرایندهای ذهنی انسان را بررسی می‌کند، نه این‌که به روان انسان‌ها را بشناسد، اما در این‌جا به معنای شناختن روان‌های افراد به کار رفته است.

۱۶۸- گزینه ۳

دانش‌آموزان از مدرسه اجازه گرفتند (مقصود مسئولان مدرسه است؛ پس دلالت التزامی است) تا مدرسه را برای جشن تزئین کنند (مقصود بخش‌هایی از مدرسه است؛ پس دلالت تضمینی است) و پس از اتمام کار از مدرسه خارج شدند (مقصود کل مدرسه است؛ پس دلالت مطابقی است).

۱- نقاش بعد از نقاشی مدرسه (فقط دیوارها و سقف مدرسه مورد نظر است؛ پس دلالت تضمینی است)، به مدیر مدرسه گفت (مقصود کل مدرسه است؛ پس دلالت مطابقی است) که از دانش‌آموزان نقاشی بخواند که در حفظ نظافت مدرسه همکاری کنند (احتمالاً مقصود نظافت قسمت‌های نقاشی شده است، لذا دلالت تضمینی است ولی حتی اگر نظافت کل مدرسه هم باشد، دلالت مطابقی است و به هر حال این گزینه دلالت التزامی ندارد). ۲- علی هنگام ورود به مدرسه (مقصود کل مدرسه است؛ پس دلالت مطابقی است)، متوجه شد مدرسه را دزد برده (مقصود وسایل مدرسه است لذا دلالت التزامی است) و دانش‌آموزان مشغول مرتب‌کردن مدرسه‌اند (مقصود وسایل باقی‌مانده در مدرسه، است پس دلالت التزامی است؛ پس این گزینه دلالت تضمینی ندارد). ۴- مدرسه ما نزدیک یک کارخانه است (مقصود کل مدرسه است، پس دلالت مطابقی است). تمام مدرسه از صدای کارخانه ناراضی‌اند (مقصود افراد متعلق به آن مدرسه هستند؛ پس دلالت التزامی است) و قرار است مدرسه را به جای دیگر ببرند (یا مقصود کل مدرسه است که می‌شود دلالت مطابقی یا مقصود وسایل و افراد است که در این صورت دلالت التزامی است. به هر حال دلالت تضمینی ندارد).

۱۶۹- گزینه ۱

مقصود از کلمات «خانه»، «دست‌های» و «قلم» تمام معنای اصلی آن‌هاست؛ پس هر سه دلالت مطابقی دارند. ۲- این کلمات به ترتیب دارای دلالت «مطابقی»، «تضمینی» و «مطابقی» هستند. ۳- کلمات «ماه»، «کوه» و «ماشین» به ترتیب دلالت «التزامی»، «مطابقی» و «تضمینی» دارند. (توجه: کلمه «کوه» دلالت التزامی ندارد زیرا ادات تشبیه ذکر شده است). ۴- این سه کلمه به ترتیب دلالت «التزامی»، «مطابقی» و «تضمینی» دارند.

۱۷۰- گزینه ۴

عکس‌گرفتن دو معنا دارد: ۱- عکس‌انداختن با دوربین؛ ۲- تحویل گرفتن عکس‌های چاپ‌شده

۱- چون از استعاره استفاده کرده می‌تواند مغالطه توسل به معنای ظاهری ایجاد کند. ۲- مغالطه‌ای ندارد. ۳- «خانه» دلالت التزامی دارد، ولی به معنای مابقی گرفته شده است؛ پس مغالطه توسل به معنای ظاهری دارد.

۱۷۱- گزینه ۳

در بخشی از نماز (سجده) پیشانی بر خاک ساییده می‌شود، نه تمام نماز؛ پس «نماز» دلالت تضمین دارد. ۱- کل پایه میز جدا شده است، پس دلالتش مطابقی است.

توجه: اشتراک لفظ لزوماً در اسم‌ها نیست بلکه ممکن است در حروف و افعال هم باشد که معمولاً تشخیص این موارد دشوارتر هم هست. در این سؤال تشخیص اشتراک لفظ حروف «و» و «یا» بسیار دشوار است ولی احتمال این‌که در تست‌ها بیاید هست.

۱۶۱- گزینه ۲

مقصود از «سینه» بخشی از سینه یعنی قلب است؛ پس دلالت تضمینی دارد. ۱- دلالت «مچ دست» تضمینی است زیرا بخشی از مچ شکسته است ولی دلالت «دست» مطابقی است زیرا مچ متعلق به کل دست است. توجه کنید که هرگاه یک ترکیب اضافی داشته باشیم، مضاف‌الیه دلالت مطابقی دارد و دلالت مضاف به معنای جمله بستگی دارد. ۳- مقصود از «بیت»، «شعر» است؛ پس دلالت جزء به کل انجام گرفته است که نوعی دلالت التزامی است.

نکته: دلالت کل به جزء تضمینی است، نه جزء به کل.

۴- مقصود از «سرها»، «تن‌ها» است لذا دلالت جزء به کل است و مانند ۳- دلالت التزامی دارد.

۱۶۲- گزینه ۲

در این عبارت دلالت «ماشین» تضمینی است ولی دلالت «زده» التزامی است چون به معنای «دستبردزدن» است. ۱- دلالت تضمینی یعنی اشاره به اجزای یک مفهوم و هر مفهومی با اجزای سازنده خودش رابطه تباین دارد. توجه کنید که رابطه عموم و خصوص مطلق، نسبت مصادیق را نشان می‌دهد، نه نسبت مفاهیم را؛ یعنی نشان می‌دهد مصادیق یک مفهوم عام شامل همه مصادیق یک مفهوم خاص است و نه برعکس. مثلاً دو مفهوم «حیوان» و «گوسفند» عام و خاص مطلق هستند ولی دلالت هر دو بر مصادیقشان می‌تواند مطابقی باشد (توجه کنید که حتی دلالت «حیوان» بر «گوسفند» هم مطابقی است زیرا کل معنای حیوان بر کل گوسفند تطبیق می‌کند). ۳- دلالت مطابقی داشتن ربطی به یکسان بودن لفظ ندارد. ۴- دلالت لفظ ماشین بر صندوق عقب دلالت تضمینی است.

۱۶۳- گزینه ۴

در «توسل به معنای ظاهری» اشتباهاً دلالت مطابقی را به جای التزامی می‌گیرند ولی در این‌جا برعکس اتفاق افتاده است، زیرا در واقع دلالت مطابقی «گاوئان زایید» مورد نظر بوده است ولی نفر دوم گمان کرده دلالت التزامی (دچار مشکل و دردرس شدن) مورد نظر است. این هم نوعی مغالطه است ولی نامش در کتاب درسی نیامده است.

۱۶۴- گزینه ۴

«سیربودن» در کلام نفر اول کنایه از به اندازه کافی مال داشتن و میل‌نداشتن به مال‌اندوزی بیشتر است؛ یعنی دلالت التزامی دارد. اما نفر دوم، «سیربودن» را به معنای مطابقی در نظر گرفته است؛ پس نفر دوم مرتکب مغالطه توسل به معنای ظاهری شده است.

۱- مقصود نفر اول از «دل‌دادن و قلوب‌گرفتن» معنای مطابقی است ولی نفر دوم آن را به دلالت التزامی فهمیده است. این مغالطه توسل به معنای التزامی است، نه ظاهری، زیرا دلالت مطابقی را به اشتباه به جای دو دلالت دیگر نفهمیده است بلکه دلالت التزامی را به اشتباه به جای دلالت مطابقی فهمیده است. ۲- نمی‌توانید طبق تمرین کتاب درسی، مشترک لفظی بین چند معنا است: ۱- اجازه ندارید. ۲- توانایی ندارید؛ بنابراین مغالطه اشتراک لفظ رخ داده است. ۳- «شانه به سر» نام یک پرنده است ولی نفر دوم از این لفظ، معنای شانه‌ای که روی سر است را فهمیده است. این مغالطه می‌تواند «اشتراک لفظ» باشد ولی چون دلالت غیرمطابقی ندارد، قطعاً توسل به معنای ظاهری نیست.

۱۶۵- گزینه ۱

درباره مغالطه توسل به معنای ظاهری، نفر اول «شیرینی» را به دلالت التزامی به معنای «رشو» به کار برده است و مناسب‌ترین تبیین از سخن نفر دوم این است که او هم همین دلالت را مورد نظر دارد و مقصود او از «مرض قند» هم دلالت التزامی به معنای «مشکل داشتن با رشوه‌پذیری» است؛ بنابراین به نظر می‌رسد که نفر دوم مرتکب مغالطه توسل به معنای ظاهری نشده است.

درباره مغالطه ابهام در مرجع ضمیر، نفر اول مرجع ضمیر «این» در «این قطعاً دروغگویی است» را مطلب مورد نظر خود دانسته است و بر همین اساس می‌گوید «شما از کجا می‌دانید که دروغ است؟» در حالی که از معنای عبارت مشخص است که مقصود نفر دوم، «شهادت‌دادن» به این مطلب بوده است، نه خود این مطلبی که از راست یا دروغ بودن آن بی‌اطلاع است، زیرا شهادت‌دادن به معنای این است که خود فرد شهادت‌دهنده، شاهد این مطلب بوده است و در حقیقت، نفر دوم شاهد چنان مطلبی نبوده است و لذا چنین شهادتی دروغ است؛ بنابراین ابهامی در مرجع ضمیر وجود ندارد ولی نفر اول مرجع ضمیر را اشتباه گرفته است. چنین مغالطه‌ای «اشتباه گرفتن مرجع ضمیر» است که با «ابهام در مرجع ضمیر» متفاوت است، زیرا در «ابهام»، باید خود عبارت دارای ابهام باشد، نه این‌که کسی علی‌رغم شواهد معلوم‌کننده مرجع ضمیر، مرجع نادرستی را در نظر بگیرد.

درباره مغالطه اشتراک لفظ: مقصود نفر دوم از «نمی‌توانم» این است که «مجاز نیستیم» در حالی که نفر اول «توانایی» را به معنای «دارای قدرت و توان بودن» به کار برده است؛ پس نفر اول مرتکب مغالطه اشتراک لفظ شده است.

۱۸۰- گزینه ۱: با تعریف ذکرشده برای خورشید و ماه هر دو مفهومی کلی به حساب می‌آیند که فرض بیش از یک مصداق برای آن‌ها محال نیست.

۱۸۱- گزینه ۳: بررسی سایر گزینه‌ها: ۱) هر دو مفهوم جزئی هستند. ۲) فیلم سینمایی بجه‌های آسمان یک مفهوم جزئی است. ۴) دریاچه خزر یک مفهوم جزئی است.

۱۸۲- گزینه ۳: رد سایر گزینه‌ها: ۱) مفاهیم جزئی و کلی هر دو می‌توانند واقعی یا تخیلی باشند. ۲) مفاهیم کلی لزوماً مصادیق متعدد ندارند، بلکه ممکن است یک مصداق داشته یا هیچ مصداقی نداشته باشند. ۴) کلمات مشترک لفظی براساس معانی که دارا هستند جزئی یا کلی هستند؛ یعنی مشترک لفظی لزوماً کلی یا جزئی نیست، بلکه بستگی به معانیش دارد.

۱۸۳- گزینه ۳: مفهوم کلی گاهی تنها یک مصداق واقعی دارد و در این موارد با مفهوم جزئی از جهت تعداد مصداق واقعی برابر است؛ پس صحیح نیست که مصداق واقعی مفهوم جزئی را همیشه کمتر از مفهوم کلی معرفی می‌کند. حتی گاهی مفاهیم کلی هیچ مصداق واقعی ندارند مانند شریک خداوند.

۱۸۴- گزینه ۴: مفهوم کلی مفهومی است که قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را دارد، خواه این مورد، از موارد واقعی خارجی باشد، مانند درخت، میز و ... یا از موارد فرضی مانند دیو، سیمرغ، دریای جیوه و ...

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱) کوه اورست جزئی است. ۲) مولود کعبه مفهومی کلی است که یک مصداق خارجی دارد. ۳) مفهوم کلی بیش از یک مصداق ذهنی دارد و پینوکو نیز مفهومی جزئی است.

۱۸۵- گزینه ۴: دقت شود صورت سؤال از تعداد مصادیق خارجی سؤال کرده است نه جزئی یا کلی بودن، مفاهیم سیمرغ و عنقا دو مفهوم کلی و تخیلی هستند؛ یعنی هیچ مصداق خارجی ندارند. سیندرلا مفهومی جزئی است که هیچ مصداق خارجی ندارد؛ اما بلندترین قله جهان دارای یک مصداق خارجی است که آن هم «اورست» است.

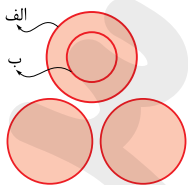
۱۸۶- گزینه ۴: «شهدا» در جمله اول کلی است و می‌تواند بیش از یک مصداق داشته باشد، اما «شهدای شهر ما» به دلیل محمولی که آمده و تعداد آن‌ها را سه هزارتا اعلام نموده یک مجموعه معین و مشخص سه هزار نفری هستند؛ بنابراین جزئی به حساب می‌آیند.

۱۸۷- گزینه ۴: هر قید و وصفی که به مفهوم کلی اضافه گردد آن را مفهوم جزئی نمی‌گرداند (رد ۲ و ۳)، مگر آن که قبل از یک مفهوم کلی اسم اشاره (همچون این و آن) بیاوریم که در این صورت جزئی می‌گردد (رد ۱).

۱۸۸- گزینه ۴: هیچ درخت سروی درخت کاج نخواهد بود و بالعکس، در نتیجه این دو مفهوم به لحاظ مصادیقی تباین دارند.

هر درخت پرتقال یک درخت است، اما هر درختی یک درخت پرتقال نیست، پس این دو مفهوم عموم و خصوص مطلق هستند. درخت سیب و درخت دانش هیچ اشتراکی با یکدیگر ندارند، یکی درختی مادی است و دیگری تمثیلی برای ساماندهی دانش، پس تباین دارند.

۱۸۹- گزینه ۲: در بیان اول، نسبت میان «الف» و «ب» عموم و خصوص مطلق است. به این صورت:

در بیان دوم، نسبت (الف) و (ب) تباین است.

۱۹۰- گزینه ۳: هر موبایل چینی موبایل خارجی است، اما هر موبایل خارجی، چینی نیست. عموم و خصوص مطلق

هیچ موبایل سیاهی سفید نخواهد بود. (سیاه و سفید، نه سیاه است و نه سفید، بلکه رنگ ترکیبی جدیدی محسوب می‌شود). تباین

موبایل و باتری موبایل کل و جزء هستند و هر چیزی با اجزای خود متباین است. تباین

۱۹۱- گزینه ۳: تصویر مورد نظر عموم و خصوص مطلق است که (الف) عام و (ب) خاص است.

بررسی گزینه‌ها: ۱) سعدی مفهوم جزئی است و هیچ‌یک از نسب اربعه برقرار نیست. ۲) نسبت تباین دارند. عموم و خصوص مطلق است که پرندۀ تخیلی (الف) عام است و سیمرغ (ب) خاص است. ۴) عموم و خصوص مطلق است که انسان (الف) خاص است و حیوان (ب) عام است.

۱۹۲- گزینه ۴: موارد ذکرشده در ۱ تا ۳ همگی تباین دارند و شیء نورانی و چراغ رابطه عموم و خصوص مطلق دارند (شیء نورانی عام و چراغ خاص است).

نکته: هرگاه مقصود از یک کلمه بخشی از آن باشد، دلالتش تضمن است، ولی هرگاه قیودی مثل «در، درون، قسمتی از، بخشی از و ...» قبل از آن کلمه بیاید، آن کلمه دلالت مطابقی پیدا می‌کند. مثلاً اگر بگوییم «ماشین را جارو کردم» چون مقصودمان درون اتاق ماشین است، دلالت «ماشین» تضمن است، ولی اگر بگوییم «درون ماشین را جارو کردم» دلالت «ماشین» مطابقی خواهد بود، زیرا در دلالت تضمن معنای «ماشین»، «درون ماشین» است و لذا اگر در جمله دوم دلالت تضمن باشد معنای جمله این گونه می‌شود «درون درون ماشین را جارو کردم». واضح است که تکرارشدن معنای «درون» صحیح نیست؛ پس دلالت «ماشین» باید مطابقی باشد.

طبق این نکته، درست است که هیدروژن بخشی از مولکول آب است، ولی در این‌جا گفته «در هر مولکول آب» بنابراین مقصود از «مولکول آب» کل مولکول آب است که البته درون آن دو هیدروژن وجود دارد؛ پس دلالت مولکول آب مطابقی است. کل روسری را هدیه داده است، پس دلالت آن مطابقی است.

۱۷۲- گزینه ۴: اگر «دو سال اختلاف» مطرح شده بود، دو معنا داشت: ۱- دو سال اختلاف سن؛ ۲- دو سال اختلاف نظر، اما با آوردن کلمه «سن» این ابهام برطرف شده است و فقط معنای اول قابل قبول است.

براساس این که «شکسته» صفت میز باشد یا صفت شیشه میز، دو معنا می‌تواند داشته باشد. ۲) «گلیم» به معنای «فرش» یا به معنای «گل‌ایم» یعنی «گل هستیم». معنای دوم براساس مغالطه نگارشی قابل قبول است. ۳) دو معنا دارد: ۱- قیمت ساعت چند است؟ ۲- زمانی که ساعت نشان می‌دهد، چند است؟

۱۷۳- گزینه ۴: «چهره» دلالت التزامی (مقصود از «چهره‌گشودن» لبخندزدن است)

«مادرت» دلالت مطابقی

«رویش» دلالت تضمنی (تمام رو را نمی‌پوسند)

۱) «زندان» تضمنی «پاهای خود» مطابقی یا تضمنی

«به پشت» مطابقی یا تضمنی

۲) «بچه‌آهویی» مطابقی

«پایش» تضمنی (یا اگر اصطلاح باشد، التزامی)

«سگی» مطابقی

۳) «سقراط» مطابقی

«خواب راحت» التزامی

«دیدگان» التزامی

۱۷۴- گزینه ۱: «دادگاه» دلالت مطابقی

«شیردلی» دلالت التزامی

«صندلی» دلالت تضمنی (از نشیمنگاه صندلی)

۲) «شهری» مطابقی

«پاک‌دستی» التزامی

«منزلی» مطابقی

۳) «انسان» مطابقی

«جامعه» مطابقی یا التزامی

«دست» التزامی

۴) «شیر» مطابقی

«جنگل» مطابقی یا التزامی

«حیوانات» مطابقی

۱۷۵- گزینه ۱: مفاهیم هستند که به دو دسته کلی و جزئی تقسیم می‌شوند و کتاب فلسفه چون قابلیت داشتن بیش از یک مصداق را دارد، مفهومی کلی به حساب می‌آید.

۱۷۶- گزینه ۴: در ۲) «مداد قرمز» و «خداوند» مفهوم کلی هستند. موارد ۳) همگی مفهوم کلی هستند. در ۱) مولود کعبه در واقع تنها یک مصداق دارد و آن هم حضرت علی (ع) است، اما اگر قابلیت انطباق آن بر مصادیق فرضی را هم در نظر بگیریم، یک مفهوم کلی است. توجه داشته باشید که ملاک کلی‌بودن مفهوم قابلیت انطباق بر مصادیق متعدد است و نه مصادیق متعدد و واقعی.

۱۷۷- گزینه ۱: بررسی گزینه‌ها: ۱) هر چهار مورد کلی است. ۲) کلاه‌قرمزی اسم خاص است و جزئی است. ۳) اورانوس جزئی است. ۴) علی جزئی است.

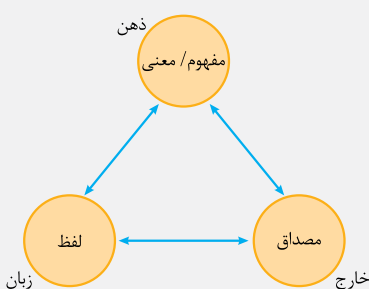
۱۷۸- گزینه ۳: بررسی گزینه‌ها: ۱) کلی - کلی - جزئی - کلی - جزئی - کلی ۳) همگی مفاهیم کلی هستند. ۴) کلی - جزئی - کلی

۱۷۹- گزینه ۴: شریک خدا و سیمرغ دو مفهوم کلی هستند (رد ۱ و ۳) و هیچ‌کدام مصداق خارجی ندارند.

از نگاه طراح

درست است که: (گزینهٔ جواب)	ولی درست نیست که: (گزینهٔ انحرافی)
منطق دانان نام‌های قواعد منطقی را ابداع می‌کنند.	منطق دانان قواعد منطقی را ابداع می‌کنند.
ذهن انسان به صورت خدادادی و طبیعی براساس قواعدی می‌اندیشد.	ذهن انسان مبتنی بر آموزش و تربیت، براساس قواعدی می‌اندیشد.
ذهن انسان همواره در معرض خطا قرار دارد.	ذهن انسان همواره خطا می‌کند.
با به‌کارگیری علم منطق سریع‌تر و دقیق‌تر می‌توان عوامل لغزش و خطای ذهن را تشخیص داد.	صرفاً با دانستن علم منطق سریع‌تر و دقیق‌تر می‌توان عوامل لغزش و خطای ذهن را تشخیص داد.
هر تصدیقی جمله است.	هر جمله‌ای تصدیق است.
برای آشنایی با دو حیطهٔ اصلی منطق که تعریف و استدلال است، به تفاوت تصور و تصدیق توجه می‌کنیم.	برای آشنایی با دو حیطهٔ اصلی منطق که تصور و تصدیق است، به تفاوت تعریف و استدلال توجه می‌کنیم.

درس دوم: لفظ و معنا

دورنما: وارد فصل دوم کتاب منطق شدیم. در این فصل سه مفهوم اصلی داریم: ۱. ذهن (معنا)، ۲. زبان (لفظ) و ۳. مصداق (جهان خارج از ذهن)؛ بنابراین سعی داریم قدم به قدم، رابطهٔ میان این سه مفهوم را بررسی کنیم.

این فصل دو درس دارد؛ در درس ۲، به بررسی رابطهٔ معنا و لفظ خواهیم پرداخت و در درس ۳، ارتباط معنا و مصدق را بررسی می‌کنیم.

برویم سراغ درس ۱۲! از آن‌جا که هدف علم منطق جلوگیری از اشتباهات ذهنی و مغالطه‌هاست، در این درس به بررسی چند مغالطهٔ مرتبط با الفاظ و معانی می‌پردازیم. از این نقطه به بعد تا پایان کتاب، با انواع مختلف مغالطات آشنا خواهیم شد، پس حواستان را کاملاً جمع کنید تا این مغالطات را با هم اشتباه نگیرید.

تفکیک سه حوزهٔ ذهن، زبان و مصداق

سه حوزهٔ ذهن، زبان و مصداق با یکدیگر ارتباط دارند. در **ذهن** ما مفاهیم و تصاویری از چیزها شکل می‌گیرد؛ مثلاً وقتی به «درخت» فکر می‌کنیم، تصویری از آن در ذهن داریم. برای بیان این مفاهیم و تصاویر ذهنی، از **کلمات** استفاده می‌کنیم؛ مثلاً کلمهٔ «درخت» برای بیان آن‌چه از درخت در ذهن داریم به کار می‌رود. از سوی دیگر، **مصادقا** همان واقعیت‌های جهان خارج (جهان خارج از ذهن) هستند که با مفاهیم در ذهن تطابق دارند؛ مثلاً وقتی می‌گوییم «درخت»، مصداق آن همان درخت واقعی است که در طبیعت می‌بینیم.

بنابراین وقتی یک عبارت (کلمه یا جمله) را می‌بینیم یا می‌شنویم، می‌توانیم آن را در سه حوزه بررسی کنیم: ۱. **ذهن** (معنا یا مفهوم)، ۲. **زبان** (لفظ)، ۳. **مصدق** (جهان خارج از ذهن). به کلمهٔ «خواب» در مثال‌های زیر توجه کنید:

۱. خواب خوبی دیدم. ۲. خواب چهار حرف دارد. ۳. وقتی که تو تماس گرفتی من در خواب بودم.

در مثال اول، کلمهٔ خواب به معنای رؤیا مربوط به حوزهٔ **ذهن** است؛ بنابراین با **معنا** و **مفهوم** خواب سروکار داریم.

در مثال دوم، تمرکز روی کلمهٔ «خواب» است و دربارهٔ خود **لفظ** خواب صحبت می‌کنیم، پس مربوط به حوزهٔ **زبان** می‌شود.

در مثال سوم، دربارهٔ عملی که در دنیای **واقعی** (خارج از ذهن) اتفاق افتاده صحبت می‌شود؛ بنابراین در این‌جا به **مصدق** خواب به معنای خفتن (مقابل بیداری) اشاره داریم، مثل زمانی که در رختخواب می‌خوابیم.

نکته: گفتیم که بین این سه حوزه ارتباط وجود دارد؛ بنابراین **خطا** در هر یک از این حوزه‌ها می‌تواند موجب **خطا** در سایر حوزه‌ها شود.

مثال ۱: اگر شمارهٔ تلفن دوستان را اشتباه حفظ کنید، این خطای ذهنی منجر به خطای خارجی خواهد شد و شما ممکن است با فرد دیگری تماس بگیرید. (خطای ذهنی → خطای خارجی)

مثال ۲: اگر از روی دفترچهٔ تلفن، دو فامیل هم‌نام را با یکدیگر اشتباه بگیرید، این خطای زبانی باعث خطای خارجی می‌شود و تماس اشتباهی برقرار می‌کنید. (خطای زبانی → خطای خارجی)

علت طرح مباحث الفاظ در منطق

الفاظ ابزاری برای بیان و انتقال افکار و اندیشه‌های ما به دیگران هستند. وقتی صحبت می‌کنیم، در واقع داریم آن‌چه در ذهن و فکرمان است را به طرف مقابل منتقل می‌کنیم. به عبارت دیگر، زبان و کلمات به ما کمک می‌کنند تا مفاهیم ذهنی‌مان را به دیگران منتقل کنیم.

اگر در صحبت کردن اشتباهی رخ دهد (مثل تیق‌زدن یا به کار بردن اشتباه کلمه‌ای به جای کلمه‌ای دیگر)، این اشتباه نه‌تنها در نحوهٔ بیان ما تأثیر می‌گذارد، بلکه گاهی باعث می‌شود که افکار و اندیشه‌های ما به طور غلط منتقل شود. به این ترتیب، **خطا** در انتخاب الفاظ می‌تواند منجر به **خطا** در تفکر (یعنی تعریف‌ها و استدلال‌ها) شود.

❖ از آن جا که هدف علم منطق **جولوگیری از اشتباهات ذهنی (مغالطه‌ها)** است، باید از اشتباهات در بیان و استفاده از کلمات نیز جولوگیری کنیم. در واقع، خطا در به کارگیری الفاظ می‌تواند باعث خطا در اندیشیدن (تعریف و استدلال) شود؛ بنابراین به **مبحث الفاظ در منطق** توجه خاصی می‌شود. به همین دلیل در ادامه این درس، با خطاهایی که در حرف زدنمان و نوشته‌هایمان وجود دارد و باعث خطای اندیشه ما می‌شود، آشنا می‌شویم.

ویژگی‌های مبحث الفاظ در منطق

- ۱ علم منطق به زبان خاصی وابسته نیست؛ یعنی منطق نه به زبان فارسی، نه به زبان انگلیسی، نه به زبان عربی و نه به هیچ زبان دیگری محدود نمی‌شود. در واقع، منطق مجموعه‌ای اصولی است که می‌تواند در تمامی زبان‌ها استفاده شود. هدف منطق این است که به ما کمک کند تا اصول درست تفکر را بشناسیم و نحوه تفکر انسان در همه زبان‌ها یکسان است.
- ۲ منطق به مباحث خاص زبان‌شناسی مانند صرف و نحو نمی‌پردازد. منطق در حوزه مبحث الفاظ، به اصول کلی و ساختارهای مشترک زبان‌ها توجه دارد، نه به مباحث گرامری و صرفی و نحوی که بین زبان‌ها اختلافی است.
- ۳ برای منطق، درست استفاده کردن از زبان و الفاظ، به خودی خود اهمیتی ندارد بلکه فقط آن دسته از خطاهای زبانی و لفظی برای منطق‌دان مهم هستند که ممکن است منجر به خطای در اندیشه شوند.

❓ **آنگه گفتی:** درستی یا نادرستی عبارتهای زیر را مشخص کنید.

- ۱- خطای در الفاظ و معانی آن‌ها ممکن است باعث خطای در اندیشه شود.
- ۲- این که «فاعل، در کجای جمله باید بیاید»، یکی از مباحث زبان و الفاظ است که منطق برای جولوگیری از خطای اندیشه به آن می‌پردازد.
- ۳- علم منطق به زبان وابسته است، اما به زبان خاصی وابسته نیست.
- ۴- منطق قواعد کلی هر زبان را در حیطه همان زبان بررسی می‌کند، نه قواعد خاص هر زبان را.

✓ **پاسخ:** ۱- درست ۲- نادرست (منطق به قواعد صرف و نحو که بین زبان‌های مختلف لزوماً مشترک نیستند، نمی‌پردازد). ۳- درست ۴- نادرست (علم منطق، نه قواعد خاص هر زبان را بررسی می‌کند و نه قواعد کلی هر زبان را بلکه به قواعد کلی به معنای مشترک بین زبان‌ها می‌پردازد).

مغالطه‌های مربوط به لفظ و معنا

مغالطه اشتراک لفظ

اول مفهوم «اشتراک لفظ» را بررسی می‌کنیم و سپس به سراغ «مغالطه اشتراک لفظ» می‌رویم.

اشتراک لفظ:

- ❖ در هر زبانی برخی از الفاظ، دو یا چند معنی دارند. برای مثال، لفظ «شیر» در زبان فارسی سه معنای متفاوت دارد: شیر خوراکی، شیر آب و شیر به عنوان یک حیوان. به چنین کلماتی **مشترک لفظی** گفته می‌شود. اشتراک لفظ، همان جناس همسان (جناس تام) در ادبیات است.
- ❖ در اشتراک لفظ، **ظاهر کلمات باید عیناً یکسان** باشند. منظور از ظاهر عیناً یکسان این است که:
 - اولاً: **هم شکل** باشند، پس «عرض» و «ارض» مشترک لفظی نیستند.
 - ثانیاً: **هم آوا** باشند، پس «ملک»، «مُلک» و «مَلِک» مشترک لفظی نیستند.
- ❖ امکان بروز اشتراک لفظ هم در فعل وجود دارد، هم در حرف و هم در اسم.
 - اشتراک در فعل: چون از او گشتی همه چیز از تو گشت.
 - اشتراک در حرف: او عمری یا ریا و خودخواهی مبارزه کرد.
 - اشتراک در اسم: روزی راننده‌ای به پیچی رسید؛ خم شد و آن را برداشت.

چند نکته:

- ۱ **مشترک لفظی** نباید با مترادف اشتباه گرفته شود. در مترادف، چند کلمه معنای مشابهی دارند. برای مثال، کلمات «قوی» و «نیرومند» هر دو به یک مفهوم اشاره دارند و می‌توانند به جای یکدیگر استفاده شوند؛ اما در مشترک لفظی، یک کلمه چندین معنای متفاوت دارد. برای مثال، کلمه «روان» در زبان فارسی می‌تواند به معنی «روح و ذهن انسان» و یا به معنی «جاری و روان بودن» باشد.
 - ۲ بسیاری از **لطیفه‌ها** براساس اشتراک لفظ به وجود می‌آیند.
- مثال:** فردی چند بلوک سیمانی را روی دوشش گذاشته بود و می‌برد. یکی از او پرسید: چرا این‌ها را با فرغون نمی‌بری؟ او پاسخ داد: دفعه قبل با فرغون بردم، چرخش پشتم را اذیت کرد. 😊 در این مثال، کلمه «با» دو معنی مختلف دارد: به وسیله، به همراه. اشتراک لفظ در این کلمه، یک لطیفه ساخته است.

چگونگی شکل‌گیری مغالطه اشتراک لفظ:

اشتراک لفظ با مغالطه اشتراک لفظ متفاوت است. وجود هر نوع اشتراک لفظ در یک جمله یا عبارت منجر به مغالطه اشتراک لفظ نمی‌شود. در واقع مغالطه اشتراک لفظ زمانی اتفاق می‌افتد که کلماتی که مشترک لفظی هستند، با یکدیگر اشتباه گرفته شوند.

- مثال ۱:** اگر من بگویم «شیر» و منظورم حیوان درنده باشد، اما شما فکر کنید که منظورم مایع خوراکی است، در این جا دچار مغالطه اشتراک لفظ شده‌اید.
- مثال ۲:** اگر از شما بپرسم «ساعت چند است؟» و شما در پاسخ بگویید «۵۰ هزار تومان»، در این جا هم مغالطه اشتراک لفظ رخ داده است، چون منظور من از «ساعت»، زمان بوده، اما شما به معنای وسیله‌ای که زمان را نشان می‌دهد پاسخ داده‌اید.

مثال ۳: اگر کسی استدلال کند که: «سعادت، غایت زندگی انسان است و غایت زندگی انسان، مرگ است؛ بنابراین سعادت انسان همان مرگ اوست»، در عبارت اول کلمه «غایت» به معنای هدف یا مقصود است، ولی در عبارت دوم کلمه «غایت» به معنای آخرین رویداد یا نقطه پایان است. بنابراین، در این جا کلمه «غایت» به دو معنای مختلف استفاده شده است که موجب مغالطه اشتراک لفظ می‌شود.

کمی عمیق‌تر گفتیم که هر اشتراک لفظی منجر به مغالطه اشتراک لفظ نمی‌شود. اگر در جمله **شواهد و قرائن** وجود داشته باشد که بتوانیم از طریق آن‌ها منظور واقعی را تشخیص دهیم، در آن صورت مغالطه اشتراک لفظ رخ نمی‌دهد.

مثال: می‌دانیم که کلمه «شیر» معانی مختلفی دارد، اما اگر بگوییم «شیر را در جنگل دیدم»، همه متوجه می‌شوند که در این جمله منظور از شیر، شیر جنگل است. بنابراین، با وجود این که «شیر» لفظی است که معانی متفاوتی دارد، در این جمله با توجه به زمینه و قرینه (جنگل)، معنی دقیق آن مشخص است و در نتیجه مغالطه اشتراک لفظ وجود ندارد.

به کار بردن الفاظ مشترک گاهی منجر به مغالطه می‌شود (مغالطه اشتراک لفظ)، اما گاهی اوقات این الفاظ می‌توانند صرفاً زمینه‌ساز مغالطه شوند (اشتراک لفظ مغالطه‌خیز).

مثال ۱: «انگور شیرین است.» «شیرین معشوق فرهاد است.» بنابراین، «انگور معشوق فرهاد است.» در این جا، کلمه «شیرین» در جمله اول به معنای طعم شیرین است، اما در جمله دوم به عنوان نام یک شخص (معشوق فرهاد) به کار رفته است. این اشتراک لفظی قطعاً منجر به مغالطه می‌شود.

مثال ۲: «برای خانه شیر خریدم.» در این جمله ممکن است منظور گوینده «شیر آب» باشد، اما شنونده ممکن است «شیر خوراکی» را درک کند. در این صورت، این اشتراک لفظ مغالطه‌خیز است، چرا که ممکن است به اشتباه منجر به برداشت‌های مختلف شود. پس حواستان به تفکیک این سه حالت باشد: ۱. اشتراک لفظ، ۲. مغالطه اشتراک لفظ، ۳. اشتراک لفظ مغالطه‌خیز

نکته: مغالطه اشتراک لفظ یکی از شایع‌ترین انواع خطاهای ذهنی است؛ به تعبیر مولوی: «اشتراک لفظ دائم رهن است»

اگر گفتی: از بین موارد زیر، در کدام موارد مغالطه اشتراک لفظ یا اشتراک لفظ مغالطه‌خیز وجود دارد؟

- ۱- امشب صدای تیشه از بیستون نیامد / شاید به خواب شیرین فرهاد رفته باشد
- ۲- یکی از معلم‌ها را پس از مدت‌ها دیدم و از او چند عکس به یادگار گرفتم.
- ۳- برادر که در بند خویش است، نه برادر نه خویش است.
- ۴- ساعت از دست رفته محال است که برگردد. / من ساعت از دست رفته‌ام را مجدد خریدم. / نتیجه‌گیری: من می‌توانم برخی کارهای محال را انجام دهم.

پاسخ: ۱- اشتراک لفظ دارد (شیرین: دلنشین، معشوق فرهاد و خواب: رؤیا، خفتن)، ولی مغالطه‌ای رخ نداده است و مغالطه‌خیز هم نیست.

۲- مغالطه‌خیز است (عکس گرفتن: عکس‌برداری کردن، عکس دریافت کردن).

۳- اشتراک لفظ دارد (خویش: خود، خویشاوند)، ولی مغالطه‌ای رخ نداده است و مغالطه‌خیز هم نیست.

۴- مغالطه اشتراک لفظ دارد (کلمه «ساعت» در جمله اول به مفهوم بازه‌ای از زمان است، اما در جمله دوم به معنای وسیله اندازه‌گیری زمان استفاده شده است).

مغالطه توسل به معنای ظاهری

قبل از این که به بررسی این مغالطه بپردازیم، ابتدا لازم است انواع دلالت لفظ بر معنا را توضیح دهیم.

انواع دلالت لفظ بر معنا:

♦ دلالت به معنای «راهنمایی» است و در علم منطق، منظور از «دلت لفظ بر معنا» این است که با شنیدن یک لفظ، ذهن انسان به معنای آن لفظ منتقل می‌شود و مفهوم آن در ذهن او شکل می‌گیرد. به عنوان مثال، وقتی لفظ «سبب» را می‌شنویم، تصویری از یک میوه با ویژگی‌های خاص به ذهن ما می‌آید.

♦ در علم منطق، دلالت به سه نوع تقسیم می‌شود که هر کدام به شیوه‌ای خاص معنا را از لفظ به ذهن انسان منتقل می‌کنند. این سه نوع دلالت عبارت‌اند از:

۱. **دلت مطابقی:** در این نوع دلالت، لفظ به معنای اصلی و کامل خودش اشاره می‌کند؛ یعنی آن معنایی که این لفظ برای آن وضع شده است. **مثال:** وقتی می‌گوییم «خانه را فروختم»، لفظ «خانه» به معنای کلی و اصلی خود دلالت دارد؛ یعنی ساختمان یا مکان مسکونی‌ای که معمولاً برای زندگی استفاده می‌شود. (کل خانه و محل سکونت فروخته شده است).

۲. **دلت تضمینی:** در این نوع دلالت، لفظ به بخشی از معنای اصلی خودش اشاره می‌کند، نه به معنای کامل. به عبارت دیگر، وقتی لفظ را می‌شنویم، فقط قسمتی از مفهوم اصلی آن در ذهنمان می‌آید.

مثال: در عبارت «خانه را رنگ کردم»، لفظ «خانه» به طور کلی به تمام اجزای خانه اشاره نمی‌کند، بلکه فقط به قسمتی از آن مثل دیوارها دلالت دارد. در این جا وقتی می‌گوییم «خانه را رنگ کردم»، یعنی فقط بخش‌هایی از خانه که قابلیت رنگ‌زدن دارند (مثلاً دیوارها) مد نظر است و نه تمام خانه.

۳. **دلت التزامی:** در این نوع دلالت، لفظ به معنای اصلی خود اشاره نمی‌کند، بلکه به چیزی مرتبط با آن که به همراهش می‌آید، دلالت می‌کند؛ یعنی لفظ به چیزی اشاره می‌کند که به طور معمول همراه معنای اصلی یا در ارتباط با آن است، اما خود معنای اصلی نیست.

مثال: در عبارت «خانه را دزد برد»، لفظ «خانه» به طور مستقیم به ساختمان خانه اشاره نمی‌کند، بلکه به وسایل و لوازم داخل خانه اشاره دارد؛ یعنی وقتی می‌گوییم «خانه را دزد برد»، منظور ما این است که دزد لوازم و اموال داخل خانه را دزدیده، نه خود ساختمان خانه.

چند نکته: ۱. آن چه نحوه دلالت لفظ بر معنا را معین می‌کند، کاربرد آن کلمه در جمله است نه معنای آن.

۲. **کنایه‌ها و استعارات** در زبان فارسی، دلالت التزامی به حساب می‌آیند؛ مثلاً عبارت «خانه‌خراش کردی» یک کنایه است که به دلالت التزامی به معنای آن است که به من آسیب زیادی رسانده‌ای.

❓ کمی عمیق تر: غیر از یک نوع مجاز خاص که دلالت تضمینی دارد، سایر مجازها دلالت التزامی دارند؛ به طور خاص دو نوع مجاز را معرفی می‌کنیم:

- ❖ در مجاز کل به جزء، دلالت تضمینی وجود دارد؛ زیرا کل را می‌گوییم، اما منظورمان جزئی از آن کل است.
- مثال:** «قبل از غذا خوردن دستم را می‌شویم.» در این جا، دست مجاز از کف دست و انگشتان است؛ پس مجاز کل به جزء و دلالت تضمینی است.
- ❖ در مجاز جزء به کل، دلالت التزامی داریم؛ زیرا جزء را می‌گوییم، اما منظورمان کل است.
- مثال:** «جوانی که می‌خواهد ازدواج کند باید بتواند یک چهار دیواری اجاره کند.» در این جا، چهار دیواری مجاز از خانه است؛ پس جزئی از خانه را گفتیم و کل آن را در نظر داریم و دلالت از نوع التزامی است.

❓ آنگه گفتی: نوع دلالت لفظ بر معنا در کلمات مشخص شده هر عبارت را بنویسید.

- ۱- تند ورق زن، کتابم را پاره کردی!
- ۲- فلانی شیر است.
- ۳- کتابم را گم کردم.
- ۴- ماشینم خراب شد.
- ۵- موبایلم شکست.
- ۶- صفحه نمایش موبایلم شکست.
- ۷- در نماز پیشانی بر خاک می‌ساییم.
- ۸- فوتبال آلمان، کاملاً ماشینی است.
- ۹- گرگ گوسفند را خورد.

✓ پاسخ: ۱- تضمینی (بخشی از کتاب، مثل کاغذها یا جلد کتاب) ۲- التزامی (شیر در معنای مجازی شجاعت) ۳- مطابقی ۴- تضمینی (بخشی از ماشین) ۵- تضمینی (بخشی از موبایل) ۶- مطابقی ۷- تضمینی (بخشی از نماز، یعنی سجده نماز) ۸- التزامی (ماشینی در معنای منظم و هماهنگ) ۹- تضمینی (بخشی از گوسفند، یعنی گوشت گوسفند)

چگونگی شکل‌گیری مغالطه توسل به معنای ظاهری:

به کار بردن اشتباهی دلالت مطابقی به جای دلالت تضمینی و التزامی، منجر به مغالطه «توسل به معنای ظاهری» می‌شود. به عبارت دیگر، در مغالطه توسل به معنای ظاهری، معنای نادرستی به دلالت مطابقی و معنا یا معانی درستی به دلالت التزامی یا تضمینی مورد نظر هستند.

مثال ۱: فرض کنید فردی می‌گوید: «گفته بودم اگر به رستوران بیایم، پول غذا را من حساب می‌کنم که الان حساب کردم: سه تا کباب بود و دوتا دوغ و یک نوشابه، می‌شود ۱ میلیون تومان؛ اما نگفته بودم که پول غذا را من پرداخت می‌کنم!»

وقتی فردی می‌گوید «پول غذا را من حساب می‌کنم»، در این جا معنای این حرف به دلالت التزامی این است که فرد، پول غذا را پرداخت می‌کند؛ اما به دلالت مطابقی، یعنی من مجموع قیمت‌ها را جمع می‌کنم و فاکتور رستوران را به شما می‌دهم تا شما حساب کنید. پس در این مثال، به کار بردن دلالت نادرست و فریبکارانه مطابقی به جای دلالت التزامی، باعث ایجاد مغالطه توسل به معنای ظاهری شده است.

مثال ۲: «محمدشاه قاجار در حرم امام رضا (ع) قسم یاد کرده بود که هرگز خون وزیر خود، قائم مقام فراهانی را نریزد. لذا هنگامی که تصمیم به کشتن وی گرفت، دستور داد او را خفه کردند!»

وقتی فردی قسم می‌خورد که «خون کسی را نریزد»، سخن او به دلالت التزامی به این معناست که آن فرد را به هیچ وجه نمی‌کشد؛ اما به دلالت مطابقی معنای حرف او این است که فرد را طوری نمی‌کشد که خونش جاری شود، بلکه می‌تواند او را به روش‌های دیگری مثل خفه کردن بکشد. در این مثال نیز، به کار بردن دلالت نادرست و فریبکارانه مطابقی به جای دلالت التزامی، باعث ایجاد مغالطه توسل به معنای ظاهری شده است.

مثال ۳: «چرا صندلی‌های ماشین خیس شده‌اند؟ - شما خودتان فرمودید ماشینتان را با آب بشوییم.»

وقتی کسی می‌گوید «ماشین را با آب بشوید»، به دلالت تضمینی منظور این است که بدنه ماشین با آب شسته شود نه کل ماشین؛ اما به دلالت مطابقی معنای حرف او این است که کل ماشین از جمله صندلی‌ها با آب شسته شود. در این مثال به کار بردن دلالت مطابقی که در حقیقت مورد نظر گوینده نبوده به جای دلالت تضمینی که واقعاً مورد نظر بوده است، باعث ایجاد مغالطه توسل به معنای ظاهری شده است.

★ نکته: مغالطه توسل به معنای ظاهری تنها زمانی رخ می‌دهد که دلالت مطابقی به جای دلالت تضمینی یا التزامی به کار رود، نه برعکس.

❓ کمی عمیق تر: در مغالطه توسل به معنای ظاهری، کلمه یک معنای اصلی دارد و معانی دیگر آن از طریق دلالت تضمینی یا التزامی برداشت می‌شود؛ اما در مغالطه اشتراک لفظ، یک کلمه چندین معنا دارد. در واقع:

- ❖ در توسل به معنای ظاهری، یک معنا از طریق دلالت مطابقی و معناهای دیگر از طریق دلالت تضمینی یا التزامی فهمیده می‌شود.
- ❖ در اشتراک لفظ، هر دو معنا از طریق دلالت مطابقی برداشت می‌شوند.

مثال: اگر بگوییم «محمد شیر است و شیر یال و دم دارد؛ پس محمد یال و دم دارد»، کلمه «شیر» اشتراک لفظ ندارد؛ زیرا معنای آن در جمله اول شجاع بودن (دلالت التزامی) است، اما معنای آن در جمله دوم نوعی حیوان (دلالت مطابقی) است.

❓ آنگه گفتی: در هر یک از عبارت‌های زیر، کدام مغالطه به کار رفته است یا احتمال آن وجود دارد؟

- ۱- چرا تمرین‌ها را حل نمی‌کنی و نشسته‌ای کتاب داستان می‌خوانی؟ چون دبیرمان گفت بروید مطالعه کنید، نگفت بروید تمرین حل کنید!
- ۲- همکاران محترم لطفاً غیبت نکنید.
- ۳- تا لحظه بیداری وقتی نمانده است.
- ۴- سلمانی با تیغ دور سر فردی را اصلاح می‌کرد که ناگهان تیغ پوست وی را برید. فرد اعتراض کرد که سرم را بریدی. سلمانی گفت: سر بریده که حرف نمی‌زند!

✓ پاسخ: ۱- توسل به معنای ظاهری ۲- اشتراک لفظ ۳- توسط به معنای ظاهری ۴- توسل به معنای ظاهری

مغالطه شیوه نگارش کلمات

معانی را می‌توان به دو صورت کتبی و شفاهی به دیگران منتقل کرد. گاهی اوقات مغالطه‌های لفظی در متون مکتوب رخ می‌دهد؛ به طوری که انتخاب یا استفاده نادرست از کلمات باعث ایجاد برداشت اشتباه از مفهوم می‌شود و در نتیجه، خطای اندیشه به وجود می‌آید. این نوع مغالطه‌ها که به دلیل اشتباهات نگارشی در کلمات رخ می‌دهند، به **مغالطه‌های نگارشی کلمات** شناخته می‌شوند. در کتاب‌های درسی، سه نوع از این مغالطه‌ها معرفی شده است:

❶ **رعایت نکردن دقیق علائم سجاوندی**: علائم سجاوندی (مانند ویرگول، نقطه، علامت سؤال و ...) نقش مهمی در روشن شدن معنا و ساختار جمله دارند. وقتی این علائم به درستی رعایت نشوند، ممکن است مفهوم جمله دچار ابهام شود.

مثال ۱: گنجینه پنهان شده توسط هوشنگ کشف شد.

مثال بالا را به دو صورت می‌توان فهمید: ۱- گنجینه‌ای که پنهان شده بود، توسط هوشنگ کشف شد. ۲- گنجینه‌ای که توسط هوشنگ پنهان شده بود، کشف شد.

مثال ۲: او برای بازدیدی پنج‌روزه از اصفهان به شهر ما آمد.

از مثال بالا نیز می‌توان دو برداشت متفاوت داشت: ۱- او برای بازدیدی پنج‌روزه از اصفهان، به شهر ما آمد. ۲- او برای بازدیدی پنج‌روزه، از اصفهان به شهر ما آمد.

❷ **رعایت نکردن دقیق حرکات کلمات**: حرکات کلمات در زبان‌های عربی و فارسی می‌توانند تأثیر زیادی بر معنای کلمات و جملات داشته باشند. عدم رعایت درست حرکات کلمات می‌تواند منجر به تغییر معنا و بروز مغالطه شود.

مثال: او صاحب ملکی بزرگ است.

با توجه به این که کلمه ملک را به دو صورت می‌توان حرکت‌گذاری کرد، از مثال بالا دو معنای متفاوت برداشت می‌شود: ۱- او صاحب ملک (پادشاهی) بزرگی است. ۲- او صاحب ملک (خانه یا زمین) بزرگی است.

❸ **رعایت نکردن املا یا دیکته صحیح کلمات**: نوشتن نادرست کلمات ممکن است باعث ایجاد مغالطه شود. گاهی اوقات، اشتباهات املایی ممکن است تغییرات معنایی در کلمات ایجاد کنند که باعث سوء تفاهم یا برداشت اشتباه می‌شود.

مثال: فردا سفر تمام می‌شود. / فردا صفر تمام می‌شود.

در مثال بالا، به کار بردن اشتباه کلمات (سفر: مسافرت / صفر: ماه صفر) می‌تواند موجب ابهام یا برداشت نادرست شود؛ زیرا با هر دو املا، جمله معنا دارد، ولی فقط یکی از دو معنا مورد نظر گوینده بوده است.

★ **چند نکته:** ❶ مغالطه نگارشی کلمات در جایی به وجود می‌آید که بتوان از عبارت دو برداشت متفاوت داشت، اما فقط یک برداشت مورد نظر گوینده باشد. بنابراین اگر جمله صرفاً یک معنا داشته باشد و نتوان از آن برداشت دیگری داشت، مغالطه نگارشی کلمات به وجود نمی‌آید.

مثال: اگر کسی بگوید «در اسلام آموختن علم سحر ممنوع است»، در این جا گوینده از کلمه «سحر» فقط معنای علم سحر و جادو را دارد؛ اما معنای «سحر» به معنای صبح، قابل برداشت نیست. بنابراین، مغالطه نگارشی کلمات وجود ندارد.

❷ هنگامی که دو کلمه فقط در تلفظ با یکدیگر یکسان هستند و در نگارش یکسان نیستند (مثل خار و خوار و ...) مغالطه نگارشی کلمات می‌سازند، نه مغالطه اشتراک لفظ.

❸ بخشی از کار ویراستاران، بررسی صحت علائم سجاوندی و در صورت نیاز، حرکت‌گذاری برخی از کلمات و نیز اصلاح غلط‌های املایی است.

❓ **اگر گفتی:** با تغییر علائم سجاوندی، معانی مختلف جملات زیر را مشخص کنید.

۱- به نظر علی احمدی دانشجوی خوبی است.

۲- یک کنفرانس علمی در مورد حفاری چاه‌های نفت در شهر بوشهر برگزار می‌شود.

۳- اجناس دزدیده‌شده توسط مأمورین کشف شد.

✓ **پاسخ:** ۱- به نظر علی، احمدی دانشجوی خوبی است. / به نظر، علی احمدی دانشجوی خوبی است.

۲- یک کنفرانس علمی در مورد حفاری چاه‌های نفت، در شهر بوشهر برگزار می‌شود. / یک کنفرانس علمی در مورد حفاری چاه‌های نفت در شهر بوشهر، برگزار می‌شود.

۳- اجناس دزدیده‌شده، توسط مأمورین کشف شد. / اجناس دزدیده‌شده توسط مأمورین، کشف شد.

مغالطه عبارت‌های دوپهل و ابهام در مرجع ضمیر

گاهی عبارت‌هایی که در یک جمله به کار می‌بریم، **دوپهل و دارای ابهام** هستند. اگر این دوپهل بودن و ابهام‌داشتن، ناشی از مشخص نبودن مرجع ضمیر باشد، مغالطه **ابهام در مرجع ضمیر** به وجود می‌آید.

مثال ۱: کودک تا پدرش را دید، لباسش را مرتب کرد.

در مثال بالا، مرجع ضمیر «ش» در «لباسش» مشخص نیست و باعث ابهام و دوپهل شدن جمله می‌شود. در واقع مشخص نیست که کودک لباس خودش را مرتب کرده است یا لباس پدرش را.

مثال ۲: پلنگ به دنبال آهو بود که شکارچی به او شلیک کرد.

در مثال بالا، مرجع ضمیر «او» مشخص نیست و باعث ابهام و دوپهل شدن جمله می‌شود. در واقع مشخص نیست که شکارچی به پلنگ شلیک کرده است یا به آهو.

مثال ۳: مریم با سارا و خواهرش به سینما رفتند.

در این مثال، به دلیل مشخص نبودن مرجع ضمیر پیوسته «ش» در کلمه «خواهرش»، این سؤال پیش می‌آید که آیا مریم با خواهر سارا به سینما رفته یا با خواهر خودش. در این جا، مرجع ضمیر «ش» نامشخص است و باعث ایجاد نوعی ابهام و مغالطه در فهم جمله می‌شود.

کمی عمیق‌تر گفتیم که یکی از اقسام مغالطه ابهام یا دوپهلوبودن، مربوط به مرجع ضمیر است، اما این مغالطه شکل‌های دیگری هم دارد. به طور کلی مغالطه ابهام یا دوپهلوبودن معمولاً در چهار حالت رخ می‌دهد:

۱. **ابهام ناشی از ناتوانی در تشخیص مرجع ضمیر** **مثال** ← رستم بر اسب نشست و دستی بر سرش کشید. ← دستی بر سر خودش کشید. دستی بر سر اسبش کشید.

۲. **ابهام ناشی از حذف بخشی از جمله** **مثال** ← آیا میل دارید با ما غذا بخورید؟ نه میل ندارم. ← میل ندارم با شما غذا بخورم. میل به غذا خوردن ندارم.

۳. **جملات منفی با ادات تشبیه** **مثال** ← تو مثل من دانشگاه نرفتی. ← تو همانند من به دانشگاه نرفته‌ای. (نه من و نه تو دانشگاه نرفته‌ایم). ← من دانشگاه رفتم، اما تو دانشگاه نرفته‌ای.

۴. **فعلی به کار رود که فاعلش ابهام داشته باشد.** **مثال** ← سر او به شیشه برخورد کرد و شکست. ← سر او شکست. شیشه شکست.

نکته: مورد چهارم را نیز می‌توان نوعی ابهام در مرجع ضمیر به حساب آورد، زیرا در واقع یک ضمیر فاعلی در فعل مستتر است که مرجع آن دقیقاً مشخص نیست.

آنگه گفتی: دوپهلوبودن عبارت‌های زیر را مشخص کنید.

- ۱- سارا کتاب‌های احمد را به برادرش داد.
- ۲- سعید همسایه‌اش را تکریم می‌کند. او فرد متدینی است.
- ۳- او گفت که این کتاب من است.
- ۴- فرمانروای ظالمی یکی از مبارزان را دستگیر کرد و با او شرط کرد که در صورتی که به فلان شخصیت در ملاء عام دشنام دهد، او را آزاد خواهد کرد. مبارز در برابر مردم گفت: ای مردم! فرمانروا از من خواسته است که فلان شخصیت را لعنت کنم، پس لعنت خدا بر او باد!

پاسخ: ۱- ضمیر «ش»: برادر سارا یا برادر احمد ۲- ضمیر «او»: سعید یا همسایه سعید ۳- ضمیر «من»: کتاب گوینده سخن یا کتاب طرف مقابل (او) ۴- ضمیر «او»: فلان شخصیت یا پادشاه

مختصر و مفید

- ♦ به کلماتی که دارای لفظ واحد و معانی متفاوت هستند، مشترک لفظی می‌گویند. اشتباه گرفتن کلماتی که ظاهری مشترک دارند، باعث بروز مغالطه «اشتراک لفظ» می‌شود.
- ♦ سه نوع دلالت لفظ بر معنا وجود دارد:
- ۱. دلالت مطابقی (مطابق با معنای اصلی لفظ)
- ۲. دلالت تضمینی (دربردارنده بخشی از معنای اصلی لفظ)
- ۳. دلالت التزامی (دلالت بر معنای لازمه لفظ)
- ♦ به کار بردن دلالت مطابقی به جای تضمینی و التزامی را «مغالطه توسل به معنای ظاهری» می‌گویند.
- ♦ عدم رعایت دقیق علائم سجاوندی یا حرکات کلمات یا دیکته آن‌ها، باعث پدید آمدن «مغالطه نگارشی کلمات» می‌شود.
- ♦ ابهام ناشی از مشخص نبودن مرجع ضمیر، می‌تواند منشأ خطای اندیشه گردد؛ از این رو آن را «مغالطه ابهام در مرجع ضمیر» نامیده‌اند.

از نگاه طراح

درست است که: (گزینه جواب)	ولی درست نیست که: (گزینه انحرافی)
اشتراک لفظ می‌تواند میان دو فعل، دو اسم یا دو حرف باشد.	اشتراک لفظ تنها می‌تواند میان دو اسم برقرار باشد.
یک لفظ با چند معنا، اشتراک لفظ است.	یک لفظ با چند معنا، مترادف است.
چند لفظ با یک معنا، مترادف است.	چند لفظ با یک معنا، اشتراک لفظ است.
به کار بردن دلالت مطابقی به جای تضمینی و التزامی به خطایی منتهی می‌شود که آن را توسل به معنای ظاهری می‌دانند.	به کار بردن دلالت تضمینی یا التزامی به جای دلالت مطابقی به خطایی منتهی می‌شود که آن را توسل به معنای ظاهری می‌دانند.

فهرست مطالب

۱۰ جامعه‌شناسی دهم

پاسخ درس‌نامه

درس اول: کنش‌های ما.....	۶	۱۹۸
درس دوم: پدیده‌های اجتماعی.....	۹	۲۰۱
درس سوم: جهان اجتماعی.....	۱۳	۲۰۶
درس چهارم: اجزا و لایه‌های جهان اجتماعی.....	۱۶	۲۱۰
درس پنجم: جهان‌های اجتماعی.....	۲۱	۲۱۴
درس ششم: پیامدهای جهان اجتماعی.....	۲۵	۲۱۷
درس هفتم: ارزیابی جهان‌های اجتماعی.....	۳۰	۲۲۲
درس هشتم: هویت.....	۳۴	۲۲۶
درس نهم: بازتولید هویت اجتماعی.....	۳۹	۲۳۰
درس دهم: تغییرات هویت اجتماعی.....	۴۲	۲۳۴
درس یازدهم: تحولات هویتی جهان اجتماعی (علل درونی)	۴۶	۲۳۸
درس دوازدهم: تحولات هویتی جهان اجتماعی (علل بیرونی)	۵۰	۲۴۲
درس سیزدهم: هویت ایرانی (۱) (هویت فرهنگی ایرانی)	۵۵	۲۴۵
درس چهاردهم: هویت ایرانی (۲).....	۵۸	۲۴۹
درس پانزدهم: هویت ایرانی (۳) (هویت سیاسی ایران)	۵۸	۲۵۰
درس شانزدهم: هویت ایرانی (۴) (هویت جمعیتی و ...)	۶۲	۲۵۶

۱۱ جامعه‌شناسی یازدهم

درس اول: جهان فرهنگی.....	۶۷	۲۶۳
درس دوم: فرهنگ جهانی.....	۷۰	۲۶۶
درس سوم: نمونه‌های فرهنگ جهانی (۱).....	۷۳	۲۷۱
درس چهارم: نمونه‌های فرهنگ جهانی (۲).....	۷۸	۲۷۷

درس پنجم: باورها و ارزش‌های بنیادین فرهنگ غرب...	۸۴	۲۸۰
درس ششم: چگونگی تکوین فرهنگ معاصر غرب...	۸۷	۲۸۵
درس هفتم: جامعه جهانی.....	۹۲	۲۹۰
درس هشتم: تحولات نظام جهانی.....	۹۷	۲۹۵
درس نهم: جهان دوقطبی.....	۱۰۳	۳۰۱
درس دهم: جنگ‌ها و تقابل‌های جهانی.....	۱۰۷	۳۰۶
درس یازدهم: بحران‌های اقتصادی و زیست‌محیطی ..	۱۱۲	۳۱۰
درس دوازدهم: بحران‌های معرفتی و معنوی.....	۱۱۶	۳۱۴
درس سیزدهم: سرآغاز بیداری اسلامی.....	۱۲۳	۳۱۸
درس چهاردهم: انقلاب اسلامی ایران، نقطه عطف ...	۱۲۷	۳۲۳
درس پانزدهم: افق بیداری اسلامی.....	۱۳۰	۳۲۸

۱۲ جامعه‌شناسی دوازدهم

پاسخ درس‌نامه

درس اول: ذخیره دانشی.....	۱۳۴	۳۳۴
درس دوم: علوم اجتماعی.....	۱۳۹	۳۴۰
درس سوم: نظم اجتماعی.....	۱۴۴	۳۴۶
درس چهارم: کنش اجتماعی.....	۱۴۹	۳۵۴
درس پنجم: معنای زندگی.....	۱۵۴	۳۶۰
درس ششم: قدرت اجتماعی.....	۱۶۱	۳۶۶
درس هفتم: نابرابری اجتماعی.....	۱۷۰	۳۷۶
درس هشتم: سیاست هویت.....	۱۷۷	۳۸۵
درس نهم: پیشینه علوم اجتماعی در جهان اسلام ...	۱۸۵	۳۹۲
درس دهم: افق علوم اجتماعی در جهان اسلام	۱۹۰	۳۹۸

۱- گزینه (۴)

نکته: فعالیت‌های زیر کنش محسوب نمی‌شود:

- فعالیت‌های مخلوقات غیر از انسان‌ها حرکت جمعی پرندگان، رشد گیاهان، جاری شدن رودها و ...
- فعالیت‌های فیزیولوژیکی بدن انسان تبیدن قلب، رشد موها، جریان خون در رگ‌ها و ...

۱ خمیازه کشیدن، فعالیت طبیعی بدن است. انسان‌ها با اراده خود خمیازه نمی‌کشند و از طرف دیگر با اراده خود نمی‌توانند مانع خمیازه کشیدن شوند؛ بنابراین کنش محسوب نمی‌شود. ۲ روزه گرفتن یک کنش است، اما احساس ضعف و گرسنگی به دلیل روزه‌داری، پیامد غیرارادی (طبیعی) کنش است که خود، کنش محسوب نمی‌شود. ۳ کار زیاد و شدید، یک کنش است، اما افت فشار ناشی از آن پیامد غیرارادی کنش است که خودش یک کنش محسوب نمی‌شود.

۲- گزینه (۴)

تمامی مخلوقات در جهان کاری انجام می‌دهند. بیت «هر ذره که هست اگر غباری است / در پرده مملکت به کاری است» نشان‌دهنده فعالیت دائمی تمامی مخلوقات (چه طبیعی و چه انسانی) است.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ صحیح است، اما بیت صورت سؤال درباره فعالیت‌های مخلوقات است، نه ویژگی‌های کنش انسانی. ۲ همه مخلوقات نسبت به فعالیت خود آگاهی ندارند، بلکه آگاهی ویژگی مختص فعالیت‌های انسانی است. ۳ این عبارت، مربوط به پیامدهای کنش است و با بیت صورت سؤال ارتباطی ندارد.

۳- گزینه (۴)

کنش آگاهانه است، یعنی وابسته به آگاهی آدمی است؛ به گونه‌ای که بدون آگاهی انجام نمی‌شود؛ برای مثال وقتی فردی با وجود فراهم بودن شرایط، امکان پاسخ به سؤالات را ندارد، نسبت به محتوای سؤالات آگاهی لازم را ندارد. بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ کنش انسان‌ها همیشه براساس آگاهی صحیح صورت نمی‌گیرد. ۲ تصمیم‌گیری، مربوط به ارادی بودن کنش است. ۳ مربوط به هدفدار بودن کنش است.

۴- گزینه (۲)

تیزبازی یکی از رایج‌ترین سؤالات این درس، سؤالات مربوط به تشخیص ویژگی‌های کنش است. برای حل این سؤالات کلیدواژه‌های هر ویژگی کنش را در خاطر داشته باشد:

آگاهی، شناخت، ناتوانی به دلیل عدم آگاهی، مراجعه به راهنما برای شناخت نحوه استفاده و ...	آگاهانه بودن
اراده، تصمیم، خواست، انتخاب، گزینش، تردید، قرار گرفتن بر سر دوراهی، مسئولیت و ...	ارادی بودن
هدف، مقصد، پرسش «چرا چنین کاری کردی؟» عبارتی مانند: برای ...، با هدف ...، به منظور ... و ...	هدفدار بودن
معنای کنش، فهم انگیزه، تفسیر، معنا بخشی، نماد، دلالت و ...	معنادار بودن

تصمیم گرفتن یا تصمیم‌نگرفتن برای انجام کاری نشان‌دهنده ارادی بودن کنش است. توجه داشته باشید که تأکید بخش اول سؤال بر تصمیم‌گیری (اراده) است، نه آگاهی نسبت به مضرات سیگار. با توجه به ارادی بودن کنش، فعالیت‌های طبیعی و فیزیولوژیکی بدن انسان مانند ضربان قلب، گردش خون، بسته شدن ناخودآگاه چشم در مواجهه با خطر و ... کنش محسوب نمی‌شوند. وقتی دانش‌آموزی در کلاس دست خود را بالا می‌آورد، معنای کار او اجازه‌خواستن از معلم است. معلم نیز در صورتی می‌تواند به او پاسخ مناسب بدهد که معنای کنش او را دریابد. استفاده از دفترچه راهنما هنگام استفاده از یک کالای پیچیده نشانه عدم آگاهی از نحوه کار آن کالا و بیانگر آگاهانه بودن کنش است.

۵- گزینه (۴)

وقتی فردی بر سر دوراهی قرار می‌گیرد، یعنی توانایی اراده کردن و تصمیم‌گیری دارد. مثلاً می‌تواند ازدواج کند یا می‌تواند ازدواج نکند و به مهاجرت فکر کند. این مثال نشان می‌دهد که کنش انسان، ارادی است و انسان‌ها با اراده خود به انجام فعالیت‌ها می‌پردازند.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ علائم راهنمایی و رانندگی، معنای خاصی دارند. برای مثال اگر تابلوی «ورود ممنوع» در ورودی خیابانی نصب شود، به این معناست که ورود خودرو به این خیابان مجاز نیست. ۲ وقتی سارق را محاکمه می‌کنیم، یعنی او را مسئول کارهایش می‌دانیم. مسئولیت‌داشتن نشانه وجود اختیار و اراده در کنش‌های انسان است. ۳ وقتی در یک عبارت، علت انجام یک کار بیان شده باشد، به هدفمندی کنش اشاره کرده‌ایم، زیرا علت انجام کار، همان مقصود و هدف کنشگر است. در این گزینه نیز، هدف و علت شرکت در راهپیمایی، همدردی با مردم فلسطین عنوان شده است.

۶- گزینه (۱)

علم پزشکی درباره فعالیت‌های فیزیولوژیکی بدن انسان بحث می‌کند. فعالیت‌های فیزیولوژیکی به دلیل غیرارادی بودن، کنش محسوب نمی‌شوند و در علوم انسانی مورد بحث قرار نمی‌گیرند.

بالا بردن دست در مکان‌های مختلف معنای متفاوتی دارد؛ بنابراین می‌توان برداشت‌های متفاوتی از آن داشت.

نوزادان به دلیل عدم آگاهی نسبت به کلمات و معنای آن‌ها قادر به سخن گفتن یا فهم سخن دیگران نیستند.

۷- گزینه (۲)

کنش انسان معنادار است و می‌تواند معنای مختلفی داشته باشد. برای مثال وقتی راننده‌ای بوق می‌زند، هم می‌تواند به معنای درخواست کاهش سرعت راننده‌ای دیگر باشد و هم می‌تواند به معنای درخواست عبور عابر پیاده باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ و ۳ مربوط به هدفدار بودن کنش است. ۴ مربوط به پیامد ارادی کنش دانش‌آموزان است که به اراده دیگران وابسته است.

۸- گزینه (۴)

بررسی گزینه‌ها: ۱ نادرست (تصمیم‌گیری نشان‌دهنده ارادی بودن کنش است). ۲ درست. ۳ نادرست (ممکن است انسان کاری را اراده نکند، اما نسبت به آن آگاهی داشته باشد، مانند فردی که تصمیم به ترک سیگار نمی‌گیرد، اما به مضرات آن آگاه است). ۴ نادرست (کنش همواره هدفدار است، چه انسان به هدف خود برسد و چه به هدفش نرسد).

درست - نادرست (معنادار بودن کنش، محصول سایر ویژگی‌های کنش است).

نکته: به تک‌تک کلمات یک جمله دقت کنید. گاهی ممکن است یک کلمه، درستی یا نادرستی یک عبارت را تغییر دهد. برای مثال:

۱ کنش همواره براساس آگاهی صورت می‌گیرد.

۲ کنش همواره براساس آگاهی صحیح صورت می‌گیرد.

۹- گزینه (۳)

نکته: مقایسه پیامدهای ارادی و غیرارادی کنش:

نوع پیامد	ارادی	غیرارادی
نام دیگر	غیرطبیعی	طبیعی
توضیح	به اراده انسان وابسته است.	به اراده انسان وابسته نیست.
انواع	وابسته به اراده خود کنشگر وابسته به اراده دیگری	-
احتمالی یا قطعی بودن	احتمالی است.	قطعی است.
کنش بودن یا کنش نبودن	کنش محسوب می‌شود.	کنش محسوب نمی‌شود.

۱۴- گزینه ۲: این‌که یک دانش‌آموز در انتخاب رشته دچار تردید شده است نشان می‌دهد که او در **تصمیم‌گیری** به مشکل خورده است. تردید داشتن یعنی انسان در تصمیم‌گیری اراده و اختیار دارد؛ بنابراین عبارت اول بیانگر «ارادی‌بودن» کنش است.

«قربة الی الله» یعنی «برای نزدیکی به خدا». هرگاه فرد هنگام انجام کاری این عبارت را بگوید، هدف خود را از انجام کار مشخص کرده است. برای مثال در قسمت دوم سؤال، فرد مسلمان با هدف نزدیکی به خدا، به فقرا کمک می‌کند؛ بنابراین این عبارت، نشان‌دهنده «هدفداربودن» کنش است.

آیین‌های سیزده به در، هر یک معنای خاصی دارد و به موضوعی خاص دلالت می‌کند، مثلاً گره‌زدن سبزه، به معنای گره‌زدن زندگی با طبیعت است؛ پس این عبارت به «معناداربودن» کنش اشاره دارد.

کنش انسان، آگاهانه است، به گونه‌ای که بدون آگاهی انجام نمی‌شود. برای مثال سخن گفتن یک کنش است و اگر ما نسبت به کلمات و معانی آن‌ها آگاهی نداشته باشیم، نمی‌توانیم سخن بگوییم. عبارت چهارم، یک گردشگر خارجی را مثال زده است که به زبان فارسی و کلمات و قواعد این زبان آگاهی ندارد و نمی‌تواند فارسی صحبت کند، این مسئله نشان‌دهنده «آگاهانه‌بودن» کنش است.

۱۵- گزینه ۴: در مثال صورت سؤال، فرد به «وجود طرح ترافیک در برخی خیابان‌های تهران» آگاه است، اما آگاهی او کامل نیست و براساس یک آگاهی نادرست وارد محدوده ترافیک می‌شود. این مسئله نشان می‌دهد که کنش وابسته به آگاهی است و بدون آگاهی انجام نمی‌شود، اما کنش انسان همواره براساس آگاهی صحیح صورت نمی‌گیرد و انسان‌ها ممکن است گاهی براساس آگاهی نادرست، دست به انجام کنش بزنند.

۱۶- گزینه ۴: اگر صورت سؤال بیان می‌کرد که: «فرد با وجود آگاهی به وجود طرح ترافیک در خیابان انقلاب، از آن عبور می‌کند» در این صورت به ارادی‌بودن کنش اشاره داشت.

انسان‌ها در بسیاری از موارد با توجه به پیامدهای ارادی و غیرارادی کنش، تصمیم می‌گیرند که کاری را انجام دهند یا از آن صرف نظر کنند. همین مسئله موجب می‌شود که گاهی به پیامدهای نامطلوب یک عمل فکر کنیم و تصمیم بگیریم که از انجام آن خودداری کنیم.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱) پیامدهای غیرارادی (طبیعی) کنش قطعی هستند؛ یعنی حتماً انجام می‌شوند. در مقابل، پیامدهای ارادی کنش احتمالی‌اند؛ یعنی ممکن است انسان‌ها آن را انجام دهند یا انجام ندهند. برای مثال وقتی ما ورزش می‌کنیم، به طور قطع بدن سالم‌تری خواهیم داشت، اما وقتی به دیگران سلام می‌کنیم، این احتمال وجود دارد که دیگران به ما جواب سلام بدهند، همان‌گونه که این احتمال وجود دارد که جواب سلام ما را ندهند. ۲) یک فرد فارسی‌زبان که به زبان فرانسوی آگاهی و تسلط ندارد، نمی‌تواند به آن زبان سخن بگوید، زیرا به کلمات، قواعد و ... زبان فرانسوی آگاهی ندارد. ۳) کنش وابسته به آگاهی و اراده آدمی است،

اما پیامدهای کنش → گاهی به اراده انسان وابسته است. (پیامدهای ارادی) → گاهی به اراده انسان وابسته نیست. (پیامدهای غیرارادی)

۱۷- گزینه ۱: **بررسی عبارت‌ها:** عبارت اول: درست → کنش انسان، وابسته به آگاهی اوست. هرگاه انسان آگاهی خود نسبت به کنشی که انجام می‌دهد را از دست بدهد، از انجام کنش بازمی‌ماند و نمی‌تواند آن را ادامه دهد.

عبارت دوم: نادرست → یک کنش می‌تواند معنای متفاوتی داشته باشد. برای مثال بوق‌زدن، گاهی به معنای سلام یا خداحافظی کردن است و گاهی به معنای احترام.

عبارت سوم: درست → انسان‌ها در موقعیت‌های مختلف، کنش‌های متفاوتی دارند. مثلاً لباس پوشیدن یک کنش است، اما شما در شرایط مختلف، لباس‌های متفاوتی می‌پوشید.

عبارت چهارم: نادرست → یکی از ویژگی‌های کنش، هدفداربودن آن است؛ یعنی انسان‌ها در انجام کنش، هدفی را دنبال می‌کنند. رسیدن یا نرسیدن به این هدف مهم نیست، مثلاً شما با هدف ماهی‌گیری به کنار رودخانه‌ای می‌روید، در این شرایط شما یک کنش انجام داده‌اید. چه موفق به صید ماهی بشوید و چه ناموفق باشید، در هر صورت یک فعالیت هدفدار انجام داده‌اید که کنش محسوب می‌شود.

بررسی گزینه‌ها: ۱) درست - درست - درست - درست ۲) درست - درست - درست - درست ۳) نادرست (پیامدهای غیرارادی کنش، کنش نیستند و لازم نیست کنشگری آن‌ها را انجام دهد. برای مثال بازکردن پنجره یک کنش است و تغییر هوای اتاق، پیامد این کنش است، اما «تغییر کردن هوای کلاس» خودش یک کنش محسوب نمی‌شود، بلکه نتیجه طبیعی یک کنش دیگر است.) - درست ۴) نادرست (پیامدهای غیرارادی، همان پیامدهای طبیعی هستند، چون نتیجه طبیعی کنش محسوب می‌شوند.) - نادرست (پیامدهای ارادی کنش، به دو نوع تقسیم می‌شوند: الف) پیامدهای ارادی وابسته به اراده خود کنشگر، ب) پیامدهای ارادی وابسته به اراده دیگر انسان‌ها غیر از خود کنشگر.)

۱۸- گزینه ۴: با قسمت اول و دوم گزینه‌ها می‌توانیم به پاسخ صحیح برسیم؛ بنابراین جاهای خالی را با کلمات پیشنهادی هر گزینه تکمیل و ارزیابی می‌کنیم:

۱) پیامدهای کنش همانند خود کنش، همواره وابسته به اراده انسان‌ها هستند. → نادرست: پیامدهای کنش، می‌توانند وابسته به اراده و آگاهی انسان نباشند.

۲) پیامدهای کنش همانند خود کنش، همواره وابسته به اراده انسان‌ها نیستند. → نادرست: پیامدهای کنش، گاهی وابسته به اراده انسان‌ها هستند و گاهی نیستند. از طرف دیگر کنش، همواره وابسته به آگاهی انسان است.

۳) پیامدهای کنش برخلاف خود کنش، همواره وابسته به اراده انسان‌ها هستند. → نادرست: پیامدهای هر کنش، همواره وابسته به اراده انسان‌ها نیستند و گاهی غیرارادی‌اند.

۴) پیامدهای کنش برخلاف خود کنش، همواره وابسته به اراده انسان‌ها نیستند. → درست: این عبارت دو گزاره را در بر دارد که هر دو درست‌اند: ۱- کنش، همواره وابسته به اراده انسان است، ۲- پیامدهای کنش، همواره وابسته به اراده انسان‌ها نیستند و گاهی غیرارادی‌اند.

در قسمت سوم سؤال باید به دنبال عبارتی باشیم که به پیامدهای غیرارادی (طبیعی) کنش اشاره داشته باشد. مطابق با ۴، استفاده انسان از خودروهای فرسوده (کنش)، هوا را آلوده می‌کند (پیامد طبیعی و غیرارادی کنش).

۱۱- گزینه ۴: **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱) پیامدهای ارادی همواره احتمالی هستند. ۲) پیامدهای ارادی را گاهی خود کنشگر اراده می‌کند و گاهی سایر افراد انسانی. ۳) آدمیان کنش‌های خود را با توجه به پیامدهای آن (چه ارادی و چه غیرارادی) انجام می‌دهند.

۱۲- گزینه ۱: **کنش** انجام رفتارهای خلاف عرف مجازات‌شدن توسط دولت پیامد ارادی وابسته به اراده دیگران (دولت) پیامد ارادی وابسته به اراده خود کنشگر (توجه داشته باشید که پرخاشگری کردن یک کنش و در نتیجه ارادی است) افزایش پرخاشگری تقرب به خداوند طبیعی و غیرارادی خدمت به خلق

۱۳- گزینه ۲: موارد زیر به این دلیل که از فعالیت‌های انسان‌اند و آگاهانه، ارادی، هدفدار و معنادار هستند، کنش انسانی محسوب می‌شوند:

کنش	پیامد کنش	نوع پیامد کنش
انجام رفتارهای خلاف عرف	مجازات‌شدن توسط دولت	پیامد ارادی وابسته به اراده دیگران (دولت)
اعتیاد به بازی‌های رایانه‌ای	افزایش پرخاشگری	پیامد ارادی وابسته به اراده خود کنشگر (توجه داشته باشید که پرخاشگری کردن یک کنش و در نتیجه ارادی است)
خدمت به خلق	تقرب به خداوند	طبیعی و غیرارادی

موارد زیر به این دلیل که از فعالیت‌های انسان‌اند و آگاهانه، ارادی، هدفدار و معنادار هستند، کنش انسانی محسوب می‌شوند:

کوهنوردی - مرور خاطرات گذشته در ذهن - گوش‌دادن به سخنان معلم در کلاس درس - پرستاری از بیمار - پرخاش کردن - فروش منزل مسکونی به دلیل شرایط نامناسب اقتصادی - نواختن گیتار - انتظار کشیدن در صف نانواپی

موارد زیر کنش انسانی محسوب نمی‌شوند:

به خواب رفتن در اثر خستگی مفرط → به دلیل غیرارادی‌بودن، کنش محسوب نمی‌شود. شکار آهو توسط شیر - به دنیا آمدن خرگوش → از فعالیت‌های انسانی محسوب نمی‌شوند و کنش نیستند.

قد کشیدن کودک → از فعالیت‌های فیزیولوژیکی بدن (غیرارادی) است؛ بنابراین کنش محسوب نمی‌شود.

۱۸- گزینه (۲)

مشاوره مثال‌های کتاب درسی درباره موضوعات مختلف حتماً مطالعه شود. مثال‌های صفحه ۸ کتاب درسی دهم را فراموش نکنید!

بررسی گزینه‌ها: ۱) نادرست (پیامدهای ارادی، نتیجه طبیعی کنش نیستند). نادرست (ترک یا معنادار شدن، پیامد ارادی و وابسته به اراده خود کنشگر است). ۲) درست - نادرست (پیامدهای غیرارادی، طبیعی هستند، نه غیرطبیعی). ۳) درست - درست (پاکیزه شدن دست و صورت، پیامد طبیعی و غیرارادی وضوگرفتن است). - درست

۱۹- گزینه (۱)

بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: درست - یک فرد نابینا قبل از حرکت، شرایط و احوال مقابل خود را بررسی می‌کند؛ در واقع او قبل از انجام کار، به آثار و پیامدهای آن توجه کرده است. این مسئله نشان می‌دهد که آثار و پیامدهای کنش اهمیت زیادی دارند و انسان پیش از انجام کنش، باید به نتایج آن بیندیشد.

نکته: در کتاب درسی، چند عبارت وجود دارد که نشان‌دهنده «اهمیت آثار و پیامدهای کنش» است:

- شعر: «آب این جوی به سرچشمه نمی‌گردد باز / بهتر آن است که غفلت نکنیم از آغاز»
- آیه: «آدمی در گرو عمل خویش است.»
- حدیث پیامبر: «هرگاه تصمیم به کاری گرفتی، اول به نتیجه و عاقبت آن فکر کن ...»
- سخن لقمان حکیم: «... تا جای نینهند، پای ننهند.»

عبارت دوم: درست - بالابردن دست در کلاس، یک کنش است و معنایی دارد. وقتی دانش‌آموزی در کلاس درس دست خود را بالا می‌آورد معنای کار او اجازه‌خواستن از معلم است. معلم نیز در صورتی می‌تواند به او پاسخ مناسب بدهد که معنای کنش او را بفهمد.

عبارت سوم: نادرست - مراجعه به دفترچه راهنما برای پی‌بردن به کارکرد یک وسیله، نشان‌دهنده آگاهانه‌بودن کنش است.

عبارت چهارم: نادرست - نشان‌دهنده، پیامدهای طبیعی و غیرارادی است.

۲۰- گزینه (۳)

در علوم انسانی به فعالیتی که انسان انجام می‌دهد، کنش می‌گویند. برای این‌که یک عمل کنش انسانی محسوب شود باید چهار ویژگی داشته باشد: ۱- آگاهانه باشد، ۲- انسان با اراده و اختیار آن را انجام دهد، ۳- هدفمند باشد، ۴- معنادار باشد؛ بنابراین در قسمت اول گزینه‌ها باید به دنبال فعالیتی باشیم که حداقل یکی از این ویژگی‌ها را نداشته باشد و کنش انسانی محسوب نشود:

فعالیت	آگاهانه	ارادی	هدفمند	معنادار	نتیجه‌گیری
کشت و زرع	✓	✓	✓	✓	کنش است. (رد ۱)
مرور مطالب درسی	✓	✓	✓	✓	کنش است. (رد ۲)
جریان خون	×	×	×	×	کنش نیست.
بسته‌شدن چشم در مواجهه با خطر	×	×	×	×	کنش نیست.

پیامدهای غیرارادی کنش به اراده انسان‌ها وابسته نیستند؛ بنابراین در قسمت دوم سؤال باید به دنبال عبارتی باشیم که به پیامدهایی اشاره دارد که به اراده انسان وابستگی ندارد.

۱) وضوگرفتن یک کنش است و پاکیزگی دست و صورت، پیامد این کنش است که به اراده انسان وابسته نیست.

۲) پاسخ به پرسش‌های امتحانی توسط دانشجو، پیامد ارادی درس‌خواندن است که به اراده خود دانشجو وابسته است. ۳) نمره‌دادن به دانشجو توسط استاد، پیامد ارادی پاسخ به سؤالات امتحانی است که وابسته به اراده استاد است. (رد ۲)

۳) بازکردن پنجره یک کنش است و عوض شدن هوای کلاس پیامد این کنش محسوب می‌شود که به اراده انسان وابسته نیست.

۴) سلام کردن یک کنش است و پاسخ‌دادن به سلام هم یک کنش محسوب می‌شود، زیرا به اراده فرد پاسخ‌دهنده وابسته است. (رد ۴)

۲۱- گزینه (۳)

استراتژی ابتدا مشخص کنید که در جایگاه هر یک از حروف باید به دنبال چه مطلبی باشیم، سپس در گزینه‌ها به دنبال عبارات مرتبط باشید.

الف) در این قسمت عبارتی باید قرار بگیرد که پیامد غیرارادی درس‌خواندن باشد. حال به بررسی قسمت اول هر گزینه می‌پردازیم:

۱) درست؛ افزایش دانش، پیامد درس‌خواندن است و به اراده انسان‌ها وابسته نیست، بلکه نتیجه طبیعی خود کنش محسوب می‌شود.

۲) نادرست؛ پاسخ به سؤالات امتحان، پیامد ارادی درس‌خواندن است. (رد ۲)

۳) درست؛ افزایش سواد، پیامد طبیعی و غیرارادی درس‌خواندن است.

۴) نادرست؛ قبولی در امتحان، پیامد ارادی درس‌خواندن است که به اراده استاد یا معلم وابسته است. (رد ۴)

ب) در این قسمت باید به دنبال نوع پیامدهای ارادی باشیم. با توجه به اطلاعات جدول می‌توانیم بفهمیم که کسب نمره قبولی، از جمله پیامدهای ارادی است که وابسته به اراده دیگران (استاد یا معلم) است. (رد ۱ و ۲)

پ) در این قسمت عبارتی باید قرار بگیرد که از جمله پیامدهای ارادی (وابسته به اراده دیگران) کنش مصرف سیگار باشد.

حال به بررسی گزینه‌ها می‌پردازیم:

۱) طرد شدن از خانواده پیامد ارادی سیگار کشیدن است که وابسته به اراده دیگران است. ۲) و ۳) سرزنش شدن از پیامدهای ارادی وابسته به اراده دیگران است. ۴) از دست دادن سلامتی، پیامد طبیعی و غیرارادی سیگار کشیدن است. (رد ۴)

ت) در این قسمت باید به دنبال نوع پیامدهای ارادی باشیم. با توجه به اطلاعات جدول می‌توانیم بگوییم که معنادار شدن به سیگار، از پیامدهای ارادی کنش است که به اراده خود فرد کنشگر وابسته است. (رد ۱ و ۲)

ث) در این قسمت باید به دنبال عبارتی باشیم که به پیامد ارادی درس‌خواندن اشاره دارد و این پیامد از نوع «وابسته به اراده خود کنشگر» باشد.

گزینه‌ها را بررسی می‌کنیم:

۱، ۳ و ۴) درست؛ پاسخ‌دادن به سؤالات امتحان از پیامدهای ارادی درس‌خواندن است و به اراده خود فرد وابسته است.

۲) نادرست؛ قبولی در امتحان، پیامد ارادی است، اما وابسته به اراده دیگران است، نه خود کنشگر. (رد ۲)

۲۲- گزینه (۲)

برای انجام کنش علاوه بر آگاهی اراده انسان هم ضروری است. در عبارت اول فرد علی‌رغم آگاهی از اشتباه بودن دزدی با اراده خود به آن اقدام نموده است.

پیامدهای ارادی کنش، احتمالی‌اند؛ یعنی اگر انسان آن‌ها را اراده کند انجام می‌گیرند، در غیر این صورت انجام نمی‌گیرند.

کنش انسان علاوه بر آگاهی و اراده دارای معنا نیز می‌باشد. شناخت کنش بدون در نظر گرفتن معنای آن ممکن نیست.

۲۳- گزینه (۱)

در متن سه مورد کنش انسانی دیده می‌شود: ۱- استفاده از ساعت‌های هوشمند ۲- ورزش کردن ۳- تولید ساعت‌های هوشمند. هر یک از این سه مورد ویژگی‌های آگاهانه، ارادی، هدفدار و معنادار بودن را دارند. ۴) ضربان قلب به این دلیل که ارادی نیست، کنش محسوب نمی‌شود.

۲۴- گزینه (۱)

بررسی سایر گزینه‌ها: ۲) مربوط به هدفدار بودن کنش انسانی می‌باشد. - مربوط به هدفدار بودن کنش انسانی است؛ در صورتی که قرارگرفتن انسان بر سر دوراهی، مربوط به ارادی بودن کنش می‌باشد. - صحیح ۳) صحیح - صحیح - مربوط به هدفدار بودن کنش انسانی است. ۴) مربوط به هدفدار بودن کنش انسانی می‌باشد. - کنش بدون اراده انجام نمی‌شود؛ بنابراین ضربان قلب یا بسته‌شدن ناخودآگاه چشم، کنش نیستند. - صحیح

۲۵- گزینه (۴)

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱) درست - درست - نادرست (انسان‌ها از انجام یک کنش اهداف و معانی یکسانی در نظر ندارند). ۲) نادرست (تاخواست و اراده انسان نباشد، کنشی انجام نمی‌گیرد). - درست - درست ۳) درست - نادرست (پاسخ به چرایی انجام یک کار بیانگر هدفدار بودن کنش است). - درست

۳۱- گزینه ۴

استراتژی اول عبارت‌های صورت سؤال را بخوانید، بعد جای مناسب هر عبارت را در نمودار تعیین کنید؛ در نهایت سراغ گزینه‌ها بروید و حذف گزینه کنید.

- کنش‌های انسان‌ها در تخریب طبیعت (کنش)، موجب افزایش آلاینده‌های زیست‌محیطی و کاهش منابع آبی در ایران شده است. (پیامد غیرارادی و طبیعی کنش) ← پ و ت (رد ۱)
- پارتی‌بازی و خویشاوندگرایی مسئولان مؤسسه (کنش) موجب شد که فرد مورد اشاره توسط مؤسسه استخدام نشود. (پیامد ارادی وابسته به اراده دیگران) ← ب (رد ۱ و ۳)
- مطابق با بیانات فرمانده انتظامی استان گلستان، عدم کنترل خشم (کنش)، عامل ۹۰ درصد از قتل‌های این استان است. (پیامد ارادی کنش وابسته به اراده خود کنشگر) ← الف (رد ۲ و ۳)
- در ایران، مصرف دخانیات (کنش)، سالیانه موجب ۵۰ هزار مورد مرگ می‌شود. (پیامد غیرارادی و طبیعی کنش) ← پ و ت (رد ۱ و ۲)

۳۲- گزینه ۲

نکته: کنش‌های انسان را از دو جهت تقسیم‌بندی می‌کنند:

- ۱- کنش**
 - درونی: کنش‌هایی هستند که قابل مشاهده نیستند؛ مانند تفکر کردن، تخیل کردن و ...
 - بیرونی: کنش‌هایی هستند که قابل مشاهده‌اند؛ مانند راه رفتن، ورزش کردن و ...
- ۲- کنش**
 - فردی: شامل کنش‌هایی است که بدون توجه به دیگران انجام می‌شود؛ مانند مطالعه در خلوت، به تنهایی موسیقی گوش دادن و ...
 - اجتماعی: شامل کنش‌هایی است که با توجه به دیگران و با در نظر گرفتن آن‌ها انجام می‌شود؛ مانند سلام کردن به دیگران و ...

- در قسمت (الف) باید نوع کنش «برخاستن از جا پس از ورود معلم» را مشخص کنیم. این کنش قابل مشاهده است؛ پس بیرونی است. از سوی دیگر با توجه به دیگران (معلم) انجام می‌شود؛ پس اجتماعی است. (درستی قسمت اول همه گزینه‌ها)
- در قسمت «ب» باید به دنبال یک کنش درونی باشیم. در بین قسمت دوم گزینه‌ها، تفکر و تخیل، غیر قابل مشاهده و درونی است، اما مساو کردن و مطالعه کردن قابل مشاهده و بیرونی است و سرگیجه گرفتن نیز، پیامد طبیعی کنش است.
- در قسمت (پ) باید نوع کنش پیاده‌روی را مشخص کنیم. این کنش قابل مشاهده و بیرونی است. از سوی دیگر در انجام این کنش، به تنهایی و بدون در نظر گرفتن دیگران عمل می‌کنیم؛ پس فردی است.

۳۳- گزینه ۳

- لباس پوشیدن ما در موقعیت‌های مختلف، متفاوت است. ما در لباس پوشیدن دیگران را در نظر می‌گیریم. این موضوع نشان‌دهنده تناسب کنش با موقعیت‌های مختلف است.

- تفکر درباره دیگران کنشی اجتماعی و درونی است. ملاقات با دوستان کنشی اجتماعی و بیرونی است؛ بنابراین ویژگی مشترک این دو کنش اجتماعی بودن است. با در نظر گرفتن دیگران، کنش فردی ما به یک کنش اجتماعی تبدیل می‌شود.

۳۴- گزینه ۴

نوع کنش	آیا قابل مشاهده است؟	آیا در انجام آن به دیگران توجه داریم؟
مرور تفکرات ذهنی دوران دبیرستان قبل از خواب	خیر ↓ پس درونی است.	خیر ↓ پس فردی است.
شرکت در جشن عاطفه‌ها	بله ↓ پس بیرونی است.	بله؛ به سایر شرکت‌کنندگان ↓ توجه داریم. ↓ پس اجتماعی است.

۲۶- گزینه ۴

- خودداری از آلوده کردن طبیعت یک کنش انسانی است. اگر انسان از آلوده کردن طبیعت خودداری کند، طبیعت درهای برکات را به روی او می‌گشاید. این موضوع، پیامدی است که در نتیجه کنش انسان‌ها رخ می‌دهد، اما جزء پیامدهای ارادی نیست، زیرا به اراده انسان وابستگی ندارد و از سوی خداوند و طبیعت انجام می‌شود. (رد ۱ و ۴)

- خطای داوری یک کنش است. در نتیجه وقوع خطای داوری، ورزشکار ایرانی از مدال محروم شده است؛ بنابراین محرومیت از مدال، پیامد خطای داوری است. از سوی دیگر هم در خطای داوری و هم در محرومیت از مدال، اراده انسان‌ها دخالت داشته است، یعنی این انسان‌ها هستند که ورزشکار ایرانی را از مدال محروم کردند؛ بنابراین جزء پیامدهای ارادی است.

- در آیه صورت سؤال اشاره شده است که انسان‌ها به دلیل کارهایی که انجام داده‌اند، مجازات می‌شوند؛ بنابراین مجازات‌شدن پیامد کارهای ناپسندی است که انسان انجام داده است و از طرف دیگر این مجازات از سوی خداوند انجام می‌شود؛ پس پیامد طبیعی رفتارهای انسان است.

۲۷- گزینه ۲

- عبارت «آدمی در گرو عمل خویش است» بیانگر این مسئله است که انسان باید به پیامدهای ارادی و غیرارادی کنش خود توجه داشته باشد (رد ۱ و ۳)، زیرا عمل انسان‌ها (کنش‌های او) می‌توانند باعث گرفتاری (پیامدهای کنش) شوند.

- بیت «هر ذره که هست اگر غباری است / در پرده مملکت به کاری است» نشان‌دهنده این موضوع است که تمامی مخلوقات در جهان، کاری انجام می‌دهند. توجه داشته باشید که این بیت درباره همه ذرات عالم سخن می‌گوید و به تفاوت‌های کنش انسان با سایر مخلوقات توجهی ندارد.

- یک کنش خاص مانند بوق زدن، در موقعیت‌های مختلف می‌تواند معانی متفاوتی داشته باشد؛ بنابراین عبارت سوم به معنادار بودن کنش اشاره دارد. (رد ۱ و ۴)
- بیت «از مکافات عمل غافل مشو / گندم از گندم بروید جو ز جو» نشان‌دهنده اهمیت پیامدهای کنش است. از طرف دیگر، این بیت بیان می‌دارد که هر چه بکاریم (کنش)، همان را درو می‌کنیم (پیامد طبیعی کنش).

۲۸- گزینه ۲

- مشاوره** توجه به قیده‌ها و افعال بسیار اهمیت دارند. برای مثال در عبارت (پ)، آوردن قید «همواره» به جای قید «در بسیاری از موارد»، باعث نادرستی این گزاره شده است.

- بررسی موارد نادرست: الف)** نمره دادن معلم به دانش آموز پیامد ارادی مطالعه دانش آموز است که به اراده دیگری (معلم) وابسته است. (پ) در بسیاری از موارد آدمیان کنش‌های خود را با توجه به پیامدهای ارادی و غیرارادی آن انجام می‌دهند. (ت) معنادار شدن پیامد ارادی استعمال دخانیات است.

۲۹- گزینه ۳

- مشاوره** این نوع از سؤالات برای اولین بار در کنکور درس تاریخ طرح شده بود. این احتمال وجود دارد که به دلیل اهمیت قیده‌ها در کتاب جامعه‌شناسی، در کنکور این درس نیز سؤالاتی با این فرم و محتوا داشته باشیم.

- در بسیاری از موارد آدمیان کنش‌های خود را با توجه به پیامدهای ارادی و غیرارادی آن انجام می‌دهند.
- برخی پیامدهای کنش به اراده افراد وابسته است و برخی این‌گونه نیستند.
- همیشه (همواره) کنش انسان براساس آگاهی صحیح صورت نمی‌گیرد.
- پیامدهای ارادی، کنش هستند و الزاماً باید کنشگری آن‌ها را انجام دهد.

۳۰- گزینه ۱

- پاسخ‌دادن به سؤالات آزمون پیامد ارادی درس‌خواندن و وابسته به اراده خود کنشگر است. همچنین تمجید دیگران از اخلاق یک فرد، پیامد ارادی خوش‌رفتاری آن فرد است که به اراده دیگران انجام می‌گیرد. سایر موارد از پیامدهای غیرارادی (طبیعی) کنش محسوب می‌شوند، زیرا به اراده خود کنشگر یا دیگر انسان‌ها وابسته نیست.

درس اول: کنش‌های ما (آن چه انجام می‌دهیم).

دورنما: هر علمی موضوع خاصی دارد و در جهت پاسخ‌دادن به نوع خاصی از پرسش‌های بشر تلاش می‌کند؛ طبیعتاً علم جامعه‌شناسی هم مثل سایر علوم، موضوع، روش و پرسش‌های ویژه خودش رو دارد. یکی از اصلی‌ترین موضوعات علم جامعه‌شناسی، مفهوم کنش انسانی و یکی از اصلی‌ترین پرسش‌های این علم اینست که کنش انسانی چه ویژگی‌ها و چه پیامدهایی دارد؛ بنابراین توی اولین درس جامعه‌شناسی می‌ریم سراغ مفهوم کنش انسانی، ویژگی‌ها و پیامدهاش.

کنش انسانی

هیچ‌کوم از مخلوقات خدا بی‌کار نیستن و همیشه دارن یه کاری انجام می‌دن. مثلاً ماه به دور زمین می‌چرخد، ابرها حرکت می‌کنند، خون در رگ‌های آدمی جریان دارد، کشاورز به کشت و زرع می‌پردازد و دانش‌آموز مطالب درسی رو در ذهن مرور می‌کند. به قول نظامی: «هر ذره که هست اگر غباری است / در پردهٔ مملکت به کاری است»

چند نکته: ۱- فعالیت کردن صرفاً مخصوص انسان‌ها نیست و هر چیزی که در عالم خلقت وجود دارد، همواره در حال انجام کاری است. ۲- ابیات کتاب درسی مهمن؛ پس هاستون بهوشن باشه. توی بررسی ابیات فقط باید بدوئید که هر بیت به چه موضوعی اشاره می‌کنه. بیت بالا از نظامی، بیانگر فعالیت دائمی همهٔ مخلوقات در عالم است.

فعالیت‌هایی که مخلوقات انجام می‌دهند را می‌توان به شکل زیر تقسیم‌بندی کرد:

۱- فعالیت‌های طبیعی	فعالیت‌های فیزیولوژیکی بدن انسان (فعالیت مخلوقات غیر از انسان)	حرکت ابرها، رشد گیاهان، جاری شدن رودها، پرواز پرندگان و ...
۲- فعالیت‌های انسانی	فعالیت‌های فیزیولوژیکی بدن انسان	رشد موها، تهیدن قلب، جریان خون در رگ‌ها، تقسیم سلول‌ها و ...
		مطالعه کردن، قدم زدن، فکر کردن دربارهٔ کنکور، غیبت کردن و ...

مهم‌ترین تفاوت فعالیت‌های طبیعی و فعالیت‌های انسانی این است که فعالیت‌های طبیعی به صورت غریزی و غیرارادی انجام می‌شوند، اما فعالیت‌های انسانی ارادی هستند؛ یعنی ما با ارادهٔ خودمون مطالعه می‌کنیم، اما پریان خون توی رگ‌ها همون به ارادهٔ خودمون نیست. در علوم انسانی به فعالیت‌هایی که انسان انجام می‌دهد، کنش و به انجام‌دهندهٔ آن کنشگر می‌گویند.

چند نکته: ۱- در زبان فارسی برای فعالیت‌های انسان اسم‌های گوناگونی همانند کار، عمل، فعل، رفتار، کردار، کنش و ... وجود دارد و برای انجام‌دهندهٔ فعالیت، اسامی مختلفی مانند کارگر، کارمند، کارفرما، عامل و ... به کار می‌رود؛ اما در علوم انسانی برای این منظور از اسامی کنش و کنشگر استفاده می‌شود. ۲- کنش فعالیتی است که فقط انسان می‌تواند انجام دهد؛ بنابراین فعالیت‌های سایر مخلوقات یا فعالیت‌های فیزیولوژیکی بدن انسان کنش محسوب نمی‌شوند. (کنش انسانی = فعالیت انسانی = فعالیت معناداری که فقط انسان می‌تواند انجام دهد).

اگه گفتی: در بین عبارت‌های زیر مواردی که کنش هستند را مشخص کنید.

- ۱- وقتی خطری بدن انسان را تهدید می‌کند، چشم‌های انسان به طور ناخودآگاه بسته می‌شود.
- ۲- کودکان در سنین زیر ۵ سال بعد از انجام یک خطا معمولاً در ذهن خود دیگران را مقصر می‌دانند.
- ۳- استفادهٔ نادرست از فضای مجازی و صرف وقت به طور طولانی‌مدت در آن نوعی اعتیاد تلقی می‌شود.
- ۴- نظریهٔ دلبستگی هارلو بیان می‌کند که دلبستگی میمون‌ها به مادرشان بیشتر بر مبنای تغذیه است.

پاسخ: ۱- بسته شدن ناخودآگاه چشم در برابر خطر، واکنش طبیعی بدن است و کنش محسوب نمی‌شود. ۲- کنش است. ۳- کنش است. ۴- رفتارهای مخلوقات طبیعی به‌جز انسان، غریزی است و کنش محسوب نمی‌شود.

ویژگی‌های کنش انسانی

کنش انسانی دارای ویژگی‌هایی است که فعالیت انسان را از فعالیت سایر موجودات و فعالیت‌های فیزیولوژیکی بدن متمایز می‌کند. به عبارت دیگر علت تمایز و تفاوت فعالیت انسان با سایر فعالیت‌ها، ویژگی‌های کنش انسانی است. این ویژگی‌ها عبارت‌اند از: ۱- آگاهانه بودن، ۲- ارادی بودن، ۳- هدفدار بودن، ۴- معنادار بودن.

۱- آگاهانه بودن

کنش آگاهانه است؛ یعنی وابسته به آگاهی آدمی است، به گونه‌ای که بدون آگاهی کنشی انجام نمی‌شود؛ یعنی ما انسان‌ها تا ندونیم می‌فوییم چی کار کنیم و به مقنوی کاری که می‌فوییم انجام بدیم آگاهی نداشته باشیم، نمی‌تونیم اون کار رو انجام بدیم.

مثال ۱: سخن گفتن یک کنش است. اگر ما آگاهی خود را نسبت به کلمات و معانی آن‌ها از دست بدهیم، از گفتار بازمی‌مانیم؛ از این‌رو فردی که به زبانی آگاهی ندارد، نمی‌تواند با آن زبان سخن بگوید.

مثال ۲: وقتی قصد داریم برای اولین بار از یک کالای پیچیده مانند تلویزیون یا تلفن همراه استفاده کنیم، به دفترچه راهنمای آن مراجعه می‌کنیم، زیرا نسبت به نحوهٔ کارکرد آن آگاه نیستیم و برای کسب آگاهی باید به دفترچه راهنما مراجعه نماییم.

مثال ۳: فرض کنید در جلسهٔ امتحان نشسته‌اید و شرایط مناسب محیطی، اجتماعی و فردی فراهم است. تنها در صورتی نمی‌توانید به سؤالات امتحان پاسخ دهید که از محتوای درس و امتحان آگاه نباشید.

چند نکته: ۱ تا آگاهی نباشد، کنشی انجام نمی‌گیرد. از سوی دیگر کنش انسان‌ها همواره براساس آگاهی صحیح صورت نمی‌گیرد؛ بنابراین کنش همواره براساس آگاهی انجام می‌گیرد، اما همواره براساس آگاهی صحیح انجام نمی‌گیرد.

مثال: ممکن است فردی براساس آگاهی‌ها و اطلاعات نادرست و برای کسب تمرکز، به سمت مواد مخدر برود. در این مثال، فرد براساس آگاهی دست به انجام کنش (استفاده از مواد مخدر) زده است، اما آگاهی او صحیح نیست.

۲ افراد در همه موارد به آگاهی‌های موجود در کنش‌هایشان توجه ندارند. در زندگی روزمره بسیاری از کنش‌ها را انجام می‌دهیم و همه این کنش‌ها دارای آگاهی‌هایی است، اما ممکن است ما به آن توجه نداشته باشیم.

مثال: راه رفتن دارای آداب و آگاهی‌هایی است که ما انسان‌ها این آگاهی‌ها را می‌دانیم و در کنش خود رعایت می‌کنیم، اما به دلیل عادت، به آن‌ها توجهی نداریم. آگاهی شرط لازم برای کنش است، اما شرط کافی نیست؛ یعنی برای انجام کنش حتماً باید آگاهی وجود داشته باشد، اما صرف وجود آگاهی کافی نیست، بلکه باید ویژگی‌های دیگر کنش مثل ارادی بودن نیز موجود باشند.

نکته ترکیبی (یادیت باشد!) در درس ۱ دوازدهم هم به این موضوع اشاره می‌شود که در کنش انسان آگاهی‌های زیادی وجود دارد، اما ما اغلب از آگاهی و دانشی که نسبت به کنش‌های خود داریم و از اهمیت و نقشی که این آگاهی‌ها در زندگی ما دارد، غافلیم.

۲- ارادی بودن

کنش، ارادی است و به اراده انسان وابسته است؛ یعنی تا اراده و خواست انسان نباشد، کنش انجام نمی‌شود.

مثال ۱: حتماً برای شما پیش آمده که در انجام کاری بر سر دوراهی قرار گرفته باشید، مانند این که پس از برگشت از دبیرستان بهتر است ابتدا استراحت کنید و بعد تکالیف درسی خود را انجام دهید یا برعکس. قرار گرفتن بر سر دوراهی‌ها نشان‌دهنده ارادی بودن کنش است.

مثال ۲: غذا خوردن یک کنش انسانی است و انجام آن به اراده نیاز دارد؛ یعنی تا زمانی که نخواهیم و اراده نکنیم، این کنش انجام نمی‌شود.

چند نکته: ۱ گفتیم که آگاهی شرط کافی برای انجام کنش نیست. برای انجام کنش علاوه بر آگاهی، اراده انسان نیز ضروری است، زیرا ممکن است فردی به کاری آگاه باشد ولی تصمیم به انجام آن نگیرد.

مثال: ممکن است ما به مضرات سیگار آشنا باشیم، اما تا زمانی که اراده نکنیم، نمی‌توانیم سیگار کشیدن را ترک کنیم.

۲ گفتیم که فعالیت‌های طبیعی و فیزیولوژیکی بدن انسان کنش نیست، علت این مسئله غیرارادی بودن این فعالیت‌هاست؛ بنابراین با توجه به ارادی بودن کنش، فعالیت‌هایی مانند ضربان قلب، گردش خون، بسته شدن ناخودآگاه چشم در مواجهه با خطر و ... کنش محسوب نمی‌شوند.

۳ خداوند در آیه ۳۸ سوره مدثر می‌فرماید: «كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ أَدَّىٰ فِي غُرُوبِ أَعْيُنٍ»؛ این آیه به مسئولیت انسان در برابر افعال خوب و بد خویش اشاره دارد. مسئولیت‌داشتن انسان نشانه داشتن اراده و ارادی بودن کنش‌های اوست.

۳- هدفدار بودن

کنش هدفدار است؛ یعنی فعالیت انسان با قصد و هدف خاصی انجام می‌شود.

مثال ۱: فردی از میان جمع برمی‌خیزد و پنجره اتاق را باز می‌کند. او از انجام این کار قصد و هدفی را دنبال می‌کند. هدف او احتمالاً عوض شدن هوای اتاق یا خنک شدن یا ... است.

مثال ۲: فردی که کنار رودخانه‌ای می‌رود، قصد ماهی‌گیری دارد یا می‌خواهد از شنیدن صدای آب لذت ببرد یا می‌خواهد شنا کند یا ...

چند نکته: ۱ حتی اگر انسان به هدف خود از انجام کنش نرسد، باز هم کنش هدفدار است، زیرا فرد قصدی داشته، هرچند به آن نرسیده است.

۲ پرسش «چرا چنین کاری کردی؟» و پاسخ به این پرسش، نشان‌دهنده هدفدار بودن کنش است. در واقع پاسخ به چرایی، هدف کنش را نشان می‌دهد.

۳ انسان‌ها از انجام یک کنش، هدف‌های یکسانی را دنبال نمی‌کنند. ممکنه یکی بره دانشگاه برای کسب علم، یکی هم بره برای فرار از سربازی. (با تصویر خندان)

۴- معنادار بودن

کنش انسان برخلاف فعالیت سایر مخلوقات معنادار است و انسان‌ها با توجه به معنای کنش خود آن را انجام می‌دهند.

مثال ۱: وقتی دانش‌آموزی در کلاس دست خود را بالا می‌آورد، معنای کار او اجازه‌خواستن از معلم است.

مثال ۲: زانو زدن برای درخواست ازدواج، نماد و نشانه‌ای از تعهد برای شروع یک زندگی مشترک است.

انسان‌ها در انجام کنش، به معنای آن توجه دارند. عکس سمت راست (احترام نظامی به ساحت امام رضا (ع)) یک کنش معنادار است و معنای احترام را می‌رساند. عکس سمت چپ هم یک کنش معنادار است و به معنای رفاقت، دوستی و همدلی است.

چند نکته: ۱ ویژگی‌های دیگر کنش (آگاهانه، ارادی و هدفدار بودن) باعث می‌شود که کنش، معنادار باشد؛ بنابراین معنادار بودن کنش، نتیجه سایر ویژگی‌های کنش است.

۲ برخی از کنش‌های انسان‌ها در موقعیت‌ها (مکان‌ها و زمان‌ها)ی مختلف، معانی متفاوتی دارد. هم‌چنین انسان‌ها از انجام کنش ممکن است معنای متفاوتی در ذهن داشته باشند.

مثال: بوق زدن گاهی نشانه احترام است و گاهی نشانه اعتراض.

۳ برای انجام کنش متناسب با کنش دیگران، باید معنای کنش آن‌ها را بفهمیم.

مثال: وقتی دانش‌آموزی در کلاس درس دست خود را بالا می‌آورد، معلم در صورتی می‌تواند به او پاسخ مناسب بدهد که معنای کنش او (اجازه‌خواستن) را دریابد.

فهرست مطالب

درس نامه	پاسخ	۱۲ جغرافی دوازدهم
۲۱۶	۶۰	درس اول: شهرها و روستاها
۲۲۷	۶۷	درس دوم: مدیریت شهر و روستا
۲۳۶	۷۲	درس سوم: ویژگی‌ها و انواع شیوه‌های حمل و نقل ...
۲۴۵	۷۶	درس چهارم: مدیریت حمل و نقل
۲۵۸	۸۰	درس پنجم: ویژگی‌ها و انواع مخاطرات طبیعی
۲۷۱	۸۷	درس ششم: مدیریت مخاطرات طبیعی

درس نامه	پاسخ	۱۰ جغرافی دهم
۹۲	۶	درس اول: جغرافیا، علمی برای زندگی بهتر
۹۶	۸	درس دوم: روش مطالعه و پژوهش در جغرافیا ...
۹۹	۱۰	درس سوم: موقعیت جغرافیایی ایران
۱۰۲	۱۲	درس چهارم: ناهمواری‌های ایران
۱۰۹	۱۵	درس پنجم: آب و هوای ایران
۱۱۸	۱۸	درس ششم: منابع آب ایران
۱۲۳	۲۱	درس هفتم: ویژگی‌های جمعیت ایران
۱۲۷	۲۳	درس هشتم: تقسیمات کشوری ایران
۱۳۰	۲۴	درس نهم: سکونتگاه‌های ایران
۱۳۴	۲۶	درس دهم: توان‌های اقتصادی ایران

درس نامه	پاسخ	۱۱ جغرافی یازدهم
۱۴۰	۲۸	درس اول: معنا و مفهوم ناحیه
۱۴۲	۳۰	درس دوم: انسان و ناحیه
۱۴۷	۳۲	درس سوم: نواحی آب و هوایی
۱۵۹	۳۷	درس چهارم: ناهمواری‌ها و اشکال زمین
۱۷۱	۴۰	درس پنجم: نواحی زیستی
۱۷۸	۴۳	درس ششم: نواحی فرهنگی
۱۸۲	۴۵	درس هفتم: نواحی اقتصادی (کشاورزی و صنعت) ..
۱۸۷	۴۹	درس هشتم: نواحی اقتصادی (تجارت و اقتصاد جهانی)
۱۹۴	۵۲	درس نهم: معنا و مفهوم ناحیهٔ سیاسی
۱۹۸	۵۵	درس دهم: کشور، یک ناحیهٔ سیاسی
۲۰۶	۵۷	درس یازدهم: ژئوپلیتیک

۱- گزینه ۱: واژه «جغرافیا» که برای اولین بار توسط اراتوستن (دانشمند یونانی) ارائه شد، شامل کلمات GEO به معنای «زمین» و GRAPHY به معنای «ترسیم و توصیف» است (نادرستی ۲ و ۴). اراتوستن، جغرافیا را به «علم مطالعه زمین به عنوان جایگاه انسان» تعریف کرده است.

نکته: علم مطالعه روابط متقابل انسان و محیط طبیعی برای بهبود زندگی بشر، تعریف امروزی دانش جغرافیاست. (نادرستی ۳)

۲- گزینه ۴: امروزه، بسیاری از جغرافی دانان اعتقاد دارند که جغرافیا آن قسمت از دانش بشری است که به انسان کمک می کند با ویژگی های طبیعی و انسانی و روابط بین آن ها در محیط آشنا شود و از آن ها در جهت بهبود زندگی خویش استفاده کند.

بررسی سایر گزینه ها: ۱ انسان در طول تاریخ تلاش کرده است که ناشناخته های جهان هستی را معلوم و با استفاده از علوم مختلف (نه فقط جغرافیا)، وضع زندگی خود را بهبود بخشد. ۲ و ۳ اطلاعات مربوط به کره زمین، مانند زیستگاه های مختلف، آب و هوا، رودها و کوهها و حتی مسائل مربوط به آداب و رسوم و سنت ها صرفاً با ما کمک می کند که دانش ما از محیط پیرامون و سایر مکان ها افزایش یابد و لزوماً به روابط متقابل میان انسان و محیط (موضوع دانش جغرافیا) نمی پردازند.

۳- گزینه ۳: دانش جغرافیا در شاخه کارتوگرافی (نقشه کشی) از علم «هندسه» در شاخه ژئومورفولوژی از دانش «زمین شناسی» و در سنجش از دور و GIS از «علوم فضایی» بهره می گیرد.

۴- گزینه ۴: جغرافی دانان در مطالعات اقلیم شناسی (آب و هواشناسی) از «هواشناسی» در مطالعات کارتوگرافی (نقشه کشی) از «هندسه» و در مطالعات سنجش از دور، از «علوم فضایی» بهره می گیرند.

۵- گزینه ۲: جغرافیا، روابط متقابل انسان را با محیط، مطالعه و بررسی می کند و از این رو، علمی برای بهبود زندگی بشر است؛ بنابراین در هر مورد که سخن از کاربرد یافته های علوم مختلف (با تأکید بر روابط متقابل میان انسان و محیط طبیعی) برای بهبود بخشیدن به زندگی انسان باشد، می توان گفت پای دانش جغرافیا در میان است. حال با این توضیح، به بررسی گزینه ها می پردازیم: ۲، به نقش یک عامل طبیعی (= بارندگی) در بهبود زندگی انسان اشاره دارد؛ چراکه دآمداری یک فعالیت اقتصادی برای تأمین نیازهای بشر است؛ بنابراین این گزینه در حوزه دانش جغرافیا قرار دارد.

بررسی سایر گزینه ها: ۱ و ۳، صرفاً بیانگر یک واقعیت درباره محیط طبیعی هستند و به تأثیر آن در زندگی انسان اشاره ای ندارند؛ بنابراین ۱ و ۳ در حیطه دانش «هواشناسی» و ۴ در حیطه دانش «زمین شناسی» جای می گیرد.

۶- گزینه ۱: این گزینه تنها به ایجاد یک پدیده زیست محیطی در اثر تغییرات اقلیمی اشاره می کند و دلالتی بر ارتباط جغرافیا با سایر دانش ها ندارد.

بررسی سایر گزینه ها: ۲ و ۳ و ۴، به ترتیب ارتباط جغرافیا با «معماری و شهرسازی»، «تاریخ» و «علوم نظامی» را نشان می دهند.

نکته: جغرافیای تاریخی ۲، شاخه ای از دانش جغرافیا است که تأثیر محیط طبیعی و عوامل جغرافیایی را بر رویدادهای تاریخی مطالعه می کند. *باهش توی درس (۲) تاریخ دهم آشنا شری؛ مگه نه؟!*

۷- گزینه ۴: **بررسی عبارت ها:** عبارت اول: جغرافیای حمل و نقل از شاخه های فرعی جغرافیای اقتصادی (جغرافیای انسانی) / عبارت دوم: فنون جغرافیایی / عبارت سوم: جغرافیای سیاسی (جغرافیای انسانی) / عبارت چهارم: جغرافیای سیاسی (جغرافیای انسانی)

۸- گزینه ۲: الف) جغرافیای جمعیت (جغرافیای انسانی) ب) جغرافیای حمل و نقل به عنوان شاخه ای از جغرافیای اقتصادی (جغرافیای انسانی) پ) جغرافیای آب ها (جغرافیای طبیعی) ت) نقشه خوانی (فنون جغرافیایی)

۹- گزینه ۳: عبارت این گزینه به «جغرافیای سیاسی» (یکی از شاخه های جغرافیای انسانی) اشاره دارد.

بررسی سایر گزینه ها: ۱ به «جغرافیای جمعیت» اشاره دارد، نه جغرافیای زیستی. ۲ جغرافیای حمل و نقل از زیرشاخه های «جغرافیای اقتصادی» است نه جغرافیای شهری. ۴ به «سنجش از دور و GIS» اشاره دارد، نه روش های کمتی در جغرافیا.

۱۰- گزینه ۲: «انسان» و «محیط» دو عامل مهم در علم جغرافیا است.

نکته: دو نمونه از مفاهیم اساسی دانش جغرافیا عبارتند از: «مکان» و «روابط متقابل انسان با محیط».

۱۱- گزینه ۴: در هر مکان، پدیده های مختلفی هستند که بر یکدیگر تأثیر گذاشته و به نوبه خود از هم تأثیر می پذیرند. این روند تأثیرگذاری و تأثیرپذیری، به صورت جریانی پیوسته در مکان ادامه دارد و سبب تغییر شکل مکان ها می شود.

۱۲- گزینه ۱: در هر مکان، پدیده های مختلفی هستند که بر یکدیگر تأثیر گذاشته و به نوبه خود از هم تأثیر می پذیرند؛ به طور مثال، یک روستا را در نظر بگیرید که خاک، آب، سرمایه و نیروی انسانی آن، بر نوع اشتغال ساکنان اثر می گذارد و بالعکس. این روند تأثیرگذاری و تأثیرپذیری، به صورت جریانی پیوسته در مکان ادامه دارد و سبب تغییر شکل مکان ها می شود.

بررسی سایر گزینه ها: ۲ ویژگی های اصلی هر ناحیه، در کانون یا مرکز آن ناحیه بیشتر مشاهده می شود و هر چه از مرکز ناحیه به سمت مرزهای آن برویم، از شدت این ویژگی ها کاسته می شود. ۳ هر ناحیه جغرافیایی، به درجه ای از همگونی رسیده است که از سایر بخش های پیرامون خود متمایز می شود و با آن ها تفاوت دارد. ۴ دو عنصر اصلی یا دو عامل مهم در جغرافیا، انسان و محیط است؛ نه مکان و ناحیه.

۱۳- گزینه ۱: افزایش جمعیت در یک منطقه در نتیجه سهولت دسترسی به آن منطقه به دلیل توسعه شبکه حمل و نقل، و در مقابل، گسترش شبکه حمل و نقل در نتیجه افزایش جمعیت، بیانگر تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پدیده ها از یکدیگر در یک مکان است.

در سایر گزینه ها، به محیط طبیعی و نقش اون در زندگی انسان ها اشاره شده، در حالی که عبارت مورد سؤال دلالتی بر محیط طبیعی ندارد؛ دره؟!

۱۴- گزینه ۳: نواحی طبیعی به فعالیت های انسانی شکل می دهند. بر این اساس، می توانیم بگوییم در هر مکان، پدیده های مختلفی روی هم اثر می گذارند و سبب ایجاد شغل های گوناگون می شوند.

بررسی سایر گزینه ها: ۱ به تعریف امروزی از دانش جغرافیا اشاره دارد. ۲ ربطی به عبارت صورت سؤال ندارد و صرفاً زمینه درک بهتر دانش جغرافیا را شرح می دهد. ۴ بیانگر ارتباط دانش جغرافیا با سایر علوم است.

۱۵- گزینه ۳: مقایسه شکل ظاهری میدان آزادی در فاصله ۳۰ سال (از ۱۳۶۵ تا ۱۳۹۵) نشان می دهد که تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پدیده ها در مکان به صورت جریانی پیوسته در مکان ادامه دارد.

بقیه گزینه ها هم به مطالب درستی اشاره دارند، اما به تنهایی هم می شه به درستی اون ها پی برد و لزوماً از مقایسه دوتا تصویر با هم استنباط نمی شن!

۱۶- گزینه ۳: انسان برای رفع نیازهای خود به تغییر محیط دست می زند و در نتیجه، محیط طبیعی به محیط جغرافیایی تبدیل می شود.

بررسی سایر گزینه ها: ۱ ورود انسان به محیط طبیعی، زمینه تغییر و به هم خوردن تعادل آن را فراهم می آورد. ۲ فناوری های جدید، انسان را قادر به بهره برداری از اعماق زمین کرده است. ۴ فناوری های جدید، میزان دسترسی انسان به محیط طبیعی را گسترش داده است و قبل از ایجاد این فناوری ها نیز انسان قادر به بهره برداری از محیط طبیعی بوده است.

۱۷- گزینه ۱: تصویر مورد سؤال، سد شاعباسی را نشان می دهد که یکی از نمونه های خلاقیت و سخت کوشی ایرانیان است. این سد، یک «محیط جغرافیایی» است و محیط جغرافیایی از تعامل بین محیط طبیعی و محیط انسانی به وجود می آید. اصلاح گزینه های نادرست: ۲ با توجه به تصویر، چون این سد قدمتی چند صد ساله دارد، استفاده از فناوری های جدید سدسازی در آن مشهود نیست. ۳ درک صحیح توان های محیط طبیعی (نه محیط جغرافیایی)، موجب بهره برداری بهینه از محیط طبیعی و ساخت این سد شده است. ۴ اگر حضور انسان در محیط طبیعی همراه با درک توان ها و شرایط محیط طبیعی باشد، تعادل محیط طبیعی حفظ می شود.

۲۵- گزینه (۳) عبارت‌های این گزینه به ترتیب در خصوص قابلیت‌ها و محدودیت‌های مناطق بیابانی و کویری درست‌اند. بقیه گزینه‌ها هم که فب درست هستند و توضیح لازم ندارند؛ دارند!

۲۶- گزینه (۳) قسمت اول این گزینه، به قابلیت‌های کوهستان اشاره دارد، نه کویر.

بررسی سایر موارد: قابلیت‌های کویر ریگ جن: ساعت‌های آفتابی زیاد و شدت تابش انرژی خورشیدی / مناسب برای تحقیقات نجومی و صنایع هوافضا / گردشگری و وجود معادن.

محدودیت‌های زدکوه بختیاری: کاهش اکسیژن و مشکلات تنفسی / شیب زمین و محدودیت خاک / خطر یخبندان و سقوط بهمن / منطبق بودن بر گسل‌های فعال. عملکرد انسان در ارتباط با محیط طبیعی بر دو گونه است:

۱- درک توان‌ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها (عملکرد مثبت)

۲- نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها (عملکرد منفی)

در متن داده شده، در عملکرد نوع «الف»، توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی شناسایی شده و مطابق با آن برای رسیدن به خواسته‌ها اقدام می‌شود (عملکرد مثبت)، در حالی که در نوع «ب»، استفاده از منابع برای رفع نیازها بدون درک توان‌های محیطی صورت می‌گیرد (عملکرد منفی). حفر چاه‌های عمیق برای کشاورزی در نواحی گرم و خشک، عملکرد منفی انسان در محیط است (زیرا منابع آب زیرزمینی در این مناطق که با کمبود ریزش‌های جوی مواجه‌اند، بسیار محدود است)، در حالی که احداث حفاظ‌های عمودی در سواحل، عملکرد مثبت انسان در محیط به شمار می‌رود.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ «جولوجی» از فرسایش خاک در مناطق کوهستانی، عملکرد مثبت است، اما در این گزینه به «تسهیل» فرسایش خاک اشاره شده که عملکرد منفی می‌باشد. ۲ احداث خطوط آهن در کوهستان‌ها نیازمند تغییر و تخریب محیط زیست کوهستانی است و بنابراین یک عملکرد منفی می‌باشد، نه مثبت. برگزاری مسابقات ورزشی در دشت‌ها نیز بسته به نوع ورزش که آیا با محیط مورد نظر متناسب است یا خیر، می‌تواند عملکردی مثبت یا منفی باشد. ۳ اجرای طرح‌های بیابان‌زدایی (پیشگیری از گسترش بیابان‌ها) در مناطق گرم و خشک، نمونه‌ای از عملکرد مثبت انسان است.

۲۸- گزینه (۱) از آن‌جا که جغرافیا روابط متقابل انسان را با محیط، مطالعه و بررسی می‌کند؛ بنابراین شناخت توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی بدون دانش جغرافیا ممکن نیست؛ پس جغرافیا علمی برای زندگی بهتر است.

۲۹- گزینه (۲) چگونگی شکل‌گیری محیط‌های جغرافیایی که حاصل روابط متقابل انسان و محیط است، سبب می‌شود جغرافی‌دان با دید ترکیبی یا کل‌نگری، موضوعات را مطالعه و بررسی کند؛ زیرا اجزا و عوامل محیط جغرافیایی (انسان + محیط) در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کنند.

دید ترکیبی عبارت است از مطالعه همه‌جانبه و جامع پدیده‌ها (اعم از طبیعی و انسانی) با تمام ویژگی‌های آن در یک مکان.

۳۰- گزینه (۲) چگونگی شکل‌گیری محیط‌های جغرافیایی (که حاصل روابط متقابل انسان و محیط است) سبب می‌شود جغرافی‌دان با دید ترکیبی یا کل‌نگری، موضوعات را مطالعه و بررسی کند؛ زیرا اجزا و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کنند.

۳۱- گزینه (۱) چگونگی شکل‌گیری محیط‌های جغرافیایی، که حاصل روابط متقابل انسان و محیط است، سبب می‌شود جغرافی‌دان با دید ترکیبی یا کل‌نگری، موضوعات را مطالعه و بررسی کند؛ زیرا اجزا و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کنند.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۲ به رابطه دانش جغرافیا با سایر علوم اشاره دارد؛ نه روابط متقابل میان انسان و محیط. ۳ و ۴ این گزینه‌ها فقط به عوامل طبیعی اشاره دارند؛ در حالی که در کل‌نگری (دید ترکیبی)، نقش عوامل انسانی نیز در نظر گرفته می‌شود.

همون مطلب سوال قبل رو به‌پور دیگه پرسیم!

۳۲- گزینه (۳) جغرافیا، علمی ترکیبی و کل‌نگر است. جغرافی‌دان با دید ترکیبی یا کل‌نگری، موضوعات را مطالعه و بررسی می‌کند؛ زیرا اجزا و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کنند. از طرف دیگر، دید ترکیبی یعنی مطالعه همه‌جانبه و جامع پدیده‌ها با تمام ویژگی‌های آن در یک مکان.

۱۸- گزینه (۴) عبارت مورد سؤال، در مورد «روابط متقابل انسان و محیط» است. هنگامی که انسان‌ها خانه خود را متناسب با شرایط آب‌وهوایی یک مکان بسازند (مانند ساخت بادگیر در ابرکوه یزد که شهری کویری است)؛ یعنی انسان برای رفع نیازهای خود به تغییر محیط طبیعی دست زده است که نتیجه این تغییر، تبدیل محیط طبیعی به محیط جغرافیایی است.

۱۹- گزینه (۲) تصویر مورد سؤال، یک بادگیر دوطبقه در ابرکوه یزد را نشان می‌دهد که انسان برای رفع نیازهای خود به تغییر محیط دست می‌زند و در نتیجه، محیط طبیعی به محیط جغرافیایی تبدیل می‌شود.

نکته: محیط جغرافیایی از تعامل بین محیط طبیعی و محیط انسانی به وجود می‌آید.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ تصویر مورد سؤال فقط به تأثیر محیط طبیعی در شکل‌دادن به فعالیت‌های انسانی (خانه‌سازی) اشاره دارد و دلالتی بر تأثیرگذاری فعالیت‌های انسانی بر محیط طبیعی ندارد. ۲ تصویر مورد سؤال فقط یک عارضه انسان‌ساخت را نشان می‌دهد و عارضه طبیعی در آن دیده نمی‌شود. ۳ به تعریف و هدف دانش جغرافیا اشاره دارد.

۲۰- گزینه (۳) از آن‌جا که جغرافیا، روابط متقابل انسان را با محیط، مطالعه و بررسی می‌کند؛ بنابراین شناخت توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی بدون دانش جغرافیا ممکن نیست. به بیان دیگر، علت این‌که دانش جغرافیا باید توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی را به خوبی بشناسد، این است که میان انسان و محیط طبیعی، رابطه متقابل وجود دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ روند تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پدیده‌ها در مکان به صورت پیوسته ادامه دارد و سبب تغییر شکل مکان‌ها می‌شود. (در این گزینه، علت و معلول جابه‌جا آمده است). ۲ انسان برای رفع نیازهای خود به تغییر محیط دست می‌زند و در نتیجه، محیط طبیعی به محیط جغرافیایی تبدیل می‌شود. (در این گزینه هم، علت و معلول جابه‌جا آمده است). ۳ محیط جغرافیایی به محیط انسانی تبدیل نمی‌شود؛ زیرا محیط جغرافیایی خود حاصل تعامل محیط‌های طبیعی و انسانی است.

۲۱- گزینه (۲) کناره رودها: مکان / شهر: پدیده انسان‌ساخت / بر هم خوردن تعادل جریان رودها در نواحی شهری: تأثیر پدیده انسان‌ساخت بر پدیده طبیعی (چون محیط طبیعی مجموعه‌ای متعادل است و انسان عاملی است که این تعادل را بر هم می‌زند) / سرازیر شدن آب رودها و تحمیل سیلاب بر شهرها: تأثیر پدیده طبیعی بر پدیده انسان‌ساخت.

۲۲- گزینه (۳) تصویر «الف» به نگاه سودجویانه انسان به محیط طبیعی برای رسیدن به خواسته‌های خود اشاره دارد و تصویر «ب» بر درک توان‌های محیط طبیعی و استفاده از منابع برای رفع نیازها تأکید دارد. (درستی ۲ و نادرستی ۳)

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ با ورود انسان به محیط و بهره‌برداری از آن (چه با نگاه سودجویانه و چه با نگاه منطقی)، محیط طبیعی به محیط جغرافیایی تبدیل می‌شود. ۲ استفاده معقولانه از محیط برای رفع نیازها (تصویر «ب» به حفظ تعادل محیط طبیعی در طولانی مدت کمک می‌کند، برخلاف نگاه سودجویانه به محیط طبیعی (تصویر «الف») که تعادل محیط طبیعی را بر هم می‌زند.

۲۳- گزینه (۴) موارد «الف» و «پ» از جمله عملکردهای منفی انسان و موارد «ب» و «ت» از جمله عملکردهای مثبت انسان در محیط طبیعی به شمار می‌روند.

نکته: کشت گلخانه‌ای از آن‌جایی که به کاهش مصرف آب کمک می‌کند، از جمله عملکردهای مثبت انسان به حساب می‌آید.

۲۴- گزینه (۳) عملکرد مثبت انسان در محیط طبیعی، تعادل محیط را در مدت طولانی حفظ می‌کند. ایجاد ورزش‌های مناسب در هر محیط طبیعی (مانند ورزش‌های زمستانی در مناطق کوهستانی؛ عبارت الف) و تولید انرژی‌های پاک (مانند برق آبی و بادی؛ عبارت ب) از جمله عملکردهای مثبت انسان در محیط طبیعی به شمار می‌روند.

بررسی عبارت‌های نادرست: حفر چاه‌های عمیق برای تأمین آب مورد نیاز باغ‌ها (که می‌تواند خطر فرونشست زمین را افزایش دهد)؛ (عبارت پ) و انتقال آب از یک استان به یک استان دیگر (که نیازمند تخریب محیط طبیعی برای احداث تجهیزات مورد نیاز است و می‌تواند استان مبدأ را با خطر کمبود آب مواجه سازد و باعث از بین رفتن مزارع آن شود). (عبارت ت)، از جمله عملکردهای منفی انسان در محیط طبیعی است.

۴۱- گزینه (۲): (الف) «چه چیز» اتفاق افتاده است؟ پاسخ: سیلاب (ب) سیلاب «چه طور» باعث تخریب پل توکل آباد و کشته شدن مسافران شد؟ پاسخ: سنگ‌ها و چوب شکسته شده درختان، دهانه‌های پل توکل آباد را مسدود و آن را تخریب کردند. (پ) «چه کسانی» در سیلاب ریگان کشته شدند؟ پاسخ: مسافرانی که در اطراف رودخانه‌ها اسکان داشتند.

۴۲- گزینه (۲): چه چیز اتفاق افتاده است؟ بحران ریزگردها / چرا؟ به علت تداوم خشکسالی / کجا؟ در کشورهای جنوب غربی آسیا / چه موقع؟ در فصل‌های مختلف سال

بنابراین در عبارت مورد سؤال، به ترتیب به پاسخ پرسش‌های «چرا؟ - چه چیز؟ - کجا؟ - چه موقع؟» اشاره شده است.

در صورت سؤال به دوتا زمان اشاره شده: ۱- «سال‌های اخیر» درباره فشکسالی و ۲- «فصل‌های مختلف سال» درباره بران ریزگردها؛ بنابراین اگر در گزینه‌ها، «چرا - چه موقع - چه چیز - کجا» هم داشتیم؛ اون هم می‌تونست پاسخ درست سؤال باشه که فب در حال حاضر نداریمش!

۴۳- گزینه (۳): «چه چیزی» رخ داده است؟ آتش‌سوزی در جنگل‌های زاگرس این آتش‌سوزی در «کجا» رخ داده است؟ در جنگل‌های مریوان «چرا» این آتش‌سوزی رخ داده است؟ به علت سهل‌انگاری و غفلت افراد

«چه زمانی» این آتش‌سوزی اتفاق افتاده است؟ مردادماه سال ۱۴۰۲ این‌که سول انگاری و غفلت افراد یعنی انسان‌ها باعث وقوع این آتش‌سوزی شده، چون به روابط متقابل بین انسان و محیط اشاره داره، می‌تونه بر این امر دلالت داشته باشه که عبارت مورد سؤال، به گونه‌ای به سؤال «چه کسی یا چه کسانی» هم پرداخته؛ اما از اون‌جا که عبارت مورد سؤال، هیچ‌هوره به سؤال «چه طور» پاسخ نمی‌ده، بقیه گزینه‌ها که در اون‌ها پرسش «چه طور» اومده، همه‌شون نادرست‌اند.

۴۴- گزینه (۲): موقعیت جغرافیایی ایران (علت): مربوط به پرسش «چرا؟» فصل گرم سال (زمان): مربوط به پرسش «چه موقع (کی)؟» مشکل‌ساز شدن دما و رطوبت بالا (ماهیت پدیده): مربوط به پرسش «چه چیز؟»

جنوب و جنوب غربی کشور (مکان): مربوط به پرسش «کجا؟» درباره دریاچه ارومیه، «چه چیزی» اتفاق افتاده است؟ پاسخ: کاهش آب دریاچه

۴۵- گزینه (۳): «چه طور» آب دریاچه ارومیه کاهش یافته است؟ (= عوامل و زمینه‌های مؤثر در این کاهش چیست؟) پاسخ: حفر بی‌رویه چاه‌ها در اطراف دریاچه حالا تو بگو چرا بقیه گزینه‌ها درست نیستن؟

۴۶- گزینه (۱): در عبارت مورد سؤال به پاسخ پرسش «چه طور؟» اشاره‌ای نشده است.

تلف شدن هزاران رأس دام، به پاسخ پرسش «چه کسی یا کسانی؟» اشاره دارد، زیرا روابط متقابل انسان و محیط را مورد توجه قرار می‌دهد.

★ نکته: به پرسش «چه کسی؟» می‌توان از دو جنبه پاسخ داد:

- ۱- فعالیت‌ها و برنامه‌های انسانی مؤثر در وقوع پدیده مورد نظر (در این سؤال: بی‌توجهی به استفاده از تجهیزات گرمایشی مناسب در دامداری‌ها)
- ۲- تأثیر پدیده مورد نظر بر محیط و زندگی انسان‌ها (در این سؤال: تلف شدن هزاران رأس دام که غذای انسان‌ها را تشکیل می‌دادند).

بررسی سایر گزینه‌ها: (۲) «چه موقع» این اتفاق افتاده است؟ زمستان سال ۲۰۰۹ میلادی (۳) «چه چیزی» اتفاق افتاده است؟ وقوع یخبندان و سرمای شدید (۴) «چه کسانی» یا «کدام فعالیت‌های انسانی» در بروز این اتفاق نقش داشته‌اند؟ بی‌توجهی به استفاده از تجهیزات گرمایشی مناسب در دامداری‌ها

۴۷- گزینه (۴): پرسش «چه چیز؟» بر ماهیت پدیده یا مسئله دلالت دارد و پرسش «چرا؟» به علت وقوع پدیده می‌پردازد.

در سال‌های اخیر، چه پدیده‌ای در استان‌های زاگرس رخ داده است؟ گسترش سیلاب‌دشت‌ها

چرا سیلاب‌دشت‌ها افزایش یافته‌اند و طغیان و سیلاب رودها به شهرهای استان‌های زاگرس تحمیل شده است؟ به علت دستکاری‌های انسانی (مانند دیواره‌بندی، مجراسازی، پل‌سازی، پوشاندن روی رودها و ورود فاضلاب‌های شهری) در نواحی شهری

بررسی سایر گزینه‌ها: (۱) افزایش طغیان رودهای حوزه زاگرس: علت تشکیل شکل‌های جدیدی از ناهمواری: معلول؛ بنابراین در این گزینه، پاسخ پرسش‌های «چه چیز؟» و «چرا؟» جابه‌جا آمده است. (۲) بر هم خوردن تعادل جریان رودها، علت از بین رفتن دریاچه‌ها، باتلاق‌ها و واحه‌ها نیست. (۳) توفان گرد و غبار، باعث قطع درختان و کاهش پوشش گیاهی منطقه نمی‌شود! گرد و غبار، تأثیرات دیگری دارد؛ مانند کاهش دید.

از بین گزینه‌های مطرح‌شده در این سؤال، تنها (۳) مطابق با دیدگاه جامع و همه‌جانبه جغرافی‌دان تدوین شده است؛ زیرا به ویژگی‌ها، قابلیت‌ها و محدودیت‌های موضوع مورد مطالعه (ناحیه بیابان) توجه دارد و راهکاری را برای رفع یکی از محدودیت‌های بیابان پیشنهاد می‌دهد.

یه راه میانبر برای پیدا کردن پاسخ این سؤال و سؤالات مشابه اون؛ وقتی صحبت از دید ترکیبی یا کل‌نگری در دانش جغرافی‌ها می‌شه، توی گزینه‌ها دنبال عملکرد مثبت انسان بگرد؛ یعنی اون عملکردی که نظم و تعادل در محیط طبیعی رو در طولانی مدت حفظ می‌کنه.

۳۳- گزینه (۴): دید ترکیبی (کل‌نگری) به معنای مطالعه همه‌جانبه و جامع پدیده‌ها با تمام ویژگی‌هایشان در یک مکان است، اما کردستان از جمله استان‌هایی نیست که در معرض وقوع گرد و غبارهای موسمی قرار داشته باشد، لذا طرح پرسش مذکور در (۴) برای امکان‌سنجی توسعه روستای پالنگان ضرورتی ندارد. سایر گزینه‌ها درباره یک روستای کوهستانی مانند پالنگان درست است.

۳۴- گزینه (۳): تهیه نقشه شهر: نقشه‌کشی یا کار توگرافی (فنون جغرافیایی) مطالعه بافت جمعیت شهر: جغرافیایی جمعیت (جغرافیای انسانی) مطالعه میزان منابع آب شهر: جغرافیای آب‌ها (جغرافیای طبیعی)

۳۵- گزینه (الف): استفاده از مالچ نفتی به دلیل تأثیرات بد و زیان‌آور آن، راهکار مناسبی برای تثبیت ماسه‌ها نیست و بنابراین مغایر با دید ترکیبی است. (ب) انتقال ماسه از نواحی دیگر به ساحل و ایجاد تپه‌های ماسه‌ای مصنوعی، یکی از راهکارهای حفاظت از سواحل محسوب می‌شود و بنابراین مطابق با دید ترکیبی است. (پ) حفر تونل برای گمانه‌زنی معادن در مناطق کوهستانی، مشکلاتی برای این مناطق پدید آورده است و بنابراین مغایر با دید ترکیبی است. (ت) ایجاد حوضچه‌های ذخیره و سیل‌بند برای جمع‌آوری آب و جلوگیری از هدر رفتن آب، یکی از راهکارهای حفاظت از محیط‌های کوهستانی است و بنابراین مطابق با دید ترکیبی است.

۳۶- گزینه (۱): پرسش «چه طور؟» به بررسی سیر تکوین و تحول یک پدیده می‌پردازد، نه پرسش «چه چیز؟».

بررسی سایر گزینه‌ها: (۲) دو مفهوم اساسی دانش جغرافیا عبارت‌اند از: «مکان» و «رابطه متقابل انسان و محیط»، که پرسش «کجا؟» با مفهوم نخست و پرسش «چه کسی» با مفهوم دوم سروکار دارد. (۳) زمینه‌های به‌وجودآورنده یک پدیده، در پاسخ به پرسش «چه طور؟» مورد توجه قرار می‌گیرند. (۴) «علت» مقدم بر «معلول» است؛ بنابراین پاسخ پرسش «چرا؟» که به علت وقوع پدیده اشاره دارد، در گذشته و پیش از وقوع حادثه جست‌وجو می‌شود.

۳۷- گزینه (۴): بسیاری از فعالیت‌های انسان در محل معینی انجام می‌شود که آن را «مکان» می‌نامند. پرسش «کجا؟» نیز با رکن اساسی جغرافیا (یعنی مکان) سروکار دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها: محیطی که از تعامل بین محیط طبیعی و محیط انسانی به وجود می‌آید (قسمت اول ۱ و ۲)، «محیط جغرافیایی» نام دارد. قسمت دوم ۱ و ۳، به بخشی از تعریف «پدیده» اشاره دارد: پدیده، به یک واقعیت یا رویداد جغرافیایی محسوس و مشهود گفته می‌شود که می‌تواند عوارض طبیعی یا انسان‌ساخت داشته باشد.

۳۸- گزینه (۴): پرسش مطرح‌شده در این گزینه را به صورت دیگری نیز می‌توان مطرح کرد: «سیل چه طور در استان‌های شمالی کشور به وقوع می‌پیوندد؟» و در پاسخ، زمینه‌ها و عوامل تأثیرگذار در وقوع سیل (مانند قطع درختان، تجاوز به حریم رودخانه‌ها و ...) مطرح می‌شود.

★ نکته: پرسش «چه طور؟» به بررسی سیر تکوین و تحول پدیده می‌پردازد.

بررسی سایر گزینه‌ها: (۱) پرسش از «چرا؟» یک پدیده، به علت وقوع آن می‌پردازد. (۲) پرسش از «چه چیز» است و به عبارت دیگر، ماهیت یک پدیده یا مسئله را به چالش می‌کشد. (۳) بیانگر پرسش «چه کسی یا چه کسانی» است؛ زیرا به روابط متقابل انسان و محیط توجه دارد.

۳۹- گزینه (۲): از میان گزینه‌های این سؤال، تنها پرسش مذکور در (۲)، به «روابط متقابل انسان و محیط» اشاره دارد و به نوعی تداعی‌کننده پرسش «چه کسانی؟» است؛ زیرا از فعالیت‌های انسان (احداث سد) و تأثیر آن بر محیط طبیعی (تعادل جریان رودها) می‌پرسد.

۴۰- گزینه (۳): علت وقوع یک مسئله با سؤال «چرا» مورد بررسی قرار می‌گیرد که در (۳) مورد توجه قرار گرفته است.

درس اول: جغرافیا، علمی برای زندگی بهتر

دورنما: اطلاعات مربوط به کره زمین، مانند زیستگاه‌های مختلف، آب‌وهوا، رودها، کوه‌ها و مسائل مربوط به آداب و رسوم و سنت‌ها، دانش ما را از محیط پیرامون خود و سایر مکان‌ها افزایش می‌دهد. **حالا می‌فایم ببینیم این دانش به چه دردی می‌خورد و آیا شناخت محیط در بهبود کیفیت زندگی ما انسان‌ها نقشی دارد یا نه؟ و آنگه داره، چه نقشی؟ اما قبلش بریم ببینیم اصلاً خود جغرافیا یعنی چی؟**

آشنایی با جغرافیا

انسان در طول تاریخ تلاش کرده است تا با به‌کارگیری علوم مختلف **← ناشناخته‌های جهان هستی** را بشناسد. انسان تلاش کرده است از طریق شناخت **محیط پیرامون** **← کیفیت زندگی** خود را بهبود ببخشد. یکی از قدیمی‌ترین دانش‌هایی که به بهبود زندگی بشر کمک کرده، دانش جغرافیا است.

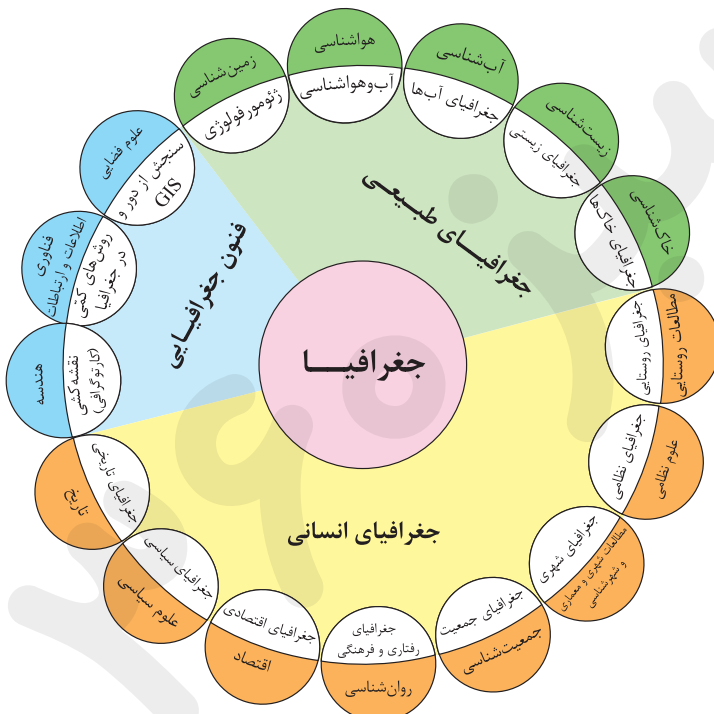
تعریف جغرافیا واژه جغرافیا را نخستین بار، اراتوستن (دانشمند یونانی) به کار برد. دو نمونه از مهم‌ترین تعاریف جغرافیا:

اراتوستن	جغرافیا	=	Geography	=	Graphy	+	Geo	جغرافیا = علم مطالعه زمین به عنوان جایگاه انسان
جغرافی دانان امروزی	جغرافیا = علم بررسی روابط متقابل انسان و محیط طبیعی برای بهبود زندگی بشر است.							
	جغرافیا آن قسمت از دانش بشری است که به انسان کمک می‌کند تا:							
	۱ با ویژگی‌های طبیعی و انسانی محیط و روابط متقابل میان آن‌ها آشنا شود. ۲ از این آشنایی برای بهبود زندگی خویش استفاده کند.							

حواست باشه! هر دو تعریف بالا به دو واژه کلیدی در جغرافیا یعنی **زمین (محیط)** و **انسان** اشاره دارند (شباهت)، اما اراتوستن به زمین فقط به عنوان محل زندگی انسان توجه داشت، در حالی که امروزه، بیشتر به **روابط متقابل انسان و محیط** توجه می‌شود (تفاوت).

ارتباط جغرافیا با سایر رشته‌ها

بین جغرافیا و سایر رشته‌ها ارتباط وجود دارد زیرا جغرافیا با کمک گرفتن از سایر علوم به پرسش‌های خود پاسخ می‌دهد. نمودار مقابل به **فئوی ارتباط جغرافیا با سایر علوم** رو نشون می‌ده؛ پس نمودار رو با دقت نگاه کن و بعد برو مثال‌های مندرج در جدول زیر رو بخون. دانش جغرافیا از یافته‌های علوم دیگر استفاده می‌کند و با یک دید همه‌جانبه (دید ترکیبی) بررسی‌ها و مطالعات خود را در مورد پراکندگی پدیده‌ها و روابط بین آن‌ها انجام می‌دهد. رابطه بین جغرافیا با سایر علوم، رابطه‌ای دوسویه و متقابل بوده و در یک جریان دوطرفه از داده‌ها و یافته‌های یکدیگر استفاده می‌کنند.

ارتباط بین علوم و فنون مختلف جغرافیا و شاخه‌های آن

برای درک بهتر رابطه جغرافیا با سایر علوم به مثال‌های زیر توجه کنید:

زیرشاخه جغرافیا	دانش مرتبط	نحوه تعامل و ارتباط
آب‌وهواشناسی (زیرشاخه جغرافیای طبیعی)	هواشناسی	اصل هواشناسی: با افزایش ارتفاع، دما کاهش می‌یابد. چه‌قدر؟ به ازای هر ۱۰۰۰ متر ارتفاع، حدود ۶ درجه سانتی‌گراد، (در مبثت عوامل مؤثر بر آب‌وهوای ایران در درس ۳ پوش می‌رسیم). اما آب‌وهواشناسی به عنوان شاخه‌ای از جغرافیا، تأثیر اصل هواشناسی بالا (= رابطه ارتفاع و دما) بر مکان و زندگی انسان را بررسی می‌کند (مانند نوع مصالح ساختمانی، منابع آب، فعالیت اقتصادی، جاذبه‌های گردشگری و ...). ♦ نام دیگر آب‌وهوا «اقلیم» ه؛ پس به آب‌وهواشناسی، «اقلیم‌شناسی» هم می‌تویم بگیم.

ارتباط و تعامل میان شاخه‌های دانش جغرافیا با سایر علوم و فنون		
زیرشاخه جغرافیا	دانش مرتبط	نحوه تعامل و ارتباط
جغرافیای اقتصادی (زیرشاخه جغرافیای انسانی)	اقتصاد	موضوع اقتصاد: مطالعه تولید، توزیع و مصرف کالاها و خدمات، نظام‌های اقتصادی و عرضه و تقاضا اما جغرافیای اقتصادی به عنوان شاخه‌ای از جغرافیا، چگونگی معیشت گروه‌های انسانی در مکان‌های مختلف در رابطه با محیط زندگی‌شان را مطالعه می‌کند (مثلاً منابع معدنی، چگونه در شکل‌گیری شهرهای صنعتی تأثیر می‌گذارد؟).
روش‌های کمی در جغرافیا (زیرشاخه فنون جغرافیایی)	آمار و فناوری اطلاعات و ارتباطات	جغرافی‌دان برای جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات مورد نیاز خود، از علم آمار و فناوری اطلاعات و ارتباطات کمک می‌گیرد و با استفاده از سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای متعدد، در زمان کوتاه و با دقت زیاد به سؤالات تحقیق خود پاسخ می‌دهد. در فنون و مهارت‌های جغرافیایی (۱) جغرافیای دوازدهم، مفصل درباره این ارتباط می‌فونیم.

❓ کمی عمیق‌تر از جدول بالا درمی‌یابیم که:

- هر جا صحبت از «محیط یا مکان» و «انسان» در کنار یکدیگر باشد، ما از قلمرو سایر علوم خارج شده و به قلمرو دانش جغرافیا و زیرشاخه‌های آن وارد شده‌ایم. (سطرهای اول و دوم جدول بالا فوب یادت باشه، پهن از شون تست داریم).
- دانش جغرافیا فقط در «محتوا» از دستاوردهای سایر علوم استفاده نمی‌کند، بلکه در «روش تحقیق» یعنی شیوه‌های گردآوری اطلاعات و پردازش داده‌های مورد نیاز خود نیز از سایر علوم بهره می‌گیرد. (سطر سوم جدول بالا)

📌 نکته ترکیبی (یادت باشه!) در سایر درس‌ها هم به شافه‌های مختلف دانش جغرافیا اشاره شده که بد نیست با هم مرورشون کنیم:

❖ آب‌وهواشناسی (اقلیم‌شناسی)، یکی از شاخه‌های جغرافیای طبیعی است که به مطالعه تأثیر آب‌وهوا بر زندگی انسان می‌پردازد. ❖ مطالعه انواع زیست‌بوم‌ها یکی از موضوعات جغرافیای زیستی است.	زیرشاخه‌های جغرافیای طبیعی
❖ جغرافیای پزشکی در زمینه پراکندگی تأثیرات عوامل محیطی بر سلامت انسان مطالعه می‌کند. (درس ۵ جغرافیای دهم) ❖ مطالعه نواحی فرهنگی (مثلاً براساس زبان یا دین) از مهم‌ترین موضوعات جغرافیای فرهنگی است. ❖ جغرافیای سیاسی عبارت است از علم مطالعه کنش‌های متقابل جغرافیا و سیاست و تحلیل پیامدهای تأثیر این دو عنصر بر یکدیگر. ❖ ژئوپلیتیک شاخه‌ای از جغرافیای سیاسی است که با موضوع قدرت و ارتباط آن با جغرافیا و سیاست سروکار دارد و روابط متقابل این سه عنصر را مطالعه می‌کند. ❖ جغرافیای حمل‌ونقل شاخه‌ای از جغرافیای اقتصادی محسوب می‌شود؛ زیرا حمل‌ونقل در فعالیتهای اقتصادی و مکان‌گزینی واحدهای تولیدی، خدماتی و تجاری نقش مهمی دارد.	زیرشاخه‌های جغرافیای انسانی
❖ سامانه اطلاعات جغرافیایی (GIS) ❖ سامانه موقعیت‌یاب جهانی (GPS) ❖ سنجش از دور	فنون جغرافیایی

مفاهیم اساسی دانش جغرافیا

برای درک هر علم لازم است تا مفاهیم پایه‌ای آن را بشناسیم؛ پس برای شناخت جغرافیا هم باید با مفاهیم پایه‌ای آن آشنا شویم. در جغرافیا دو مفهوم پایه‌ای و اساسی وجود دارد که عبارت‌اند از: ۱ مکان و ۲ روابط متقابل انسان با محیط.

۱- مکان از اون‌ها که مکان‌ها اغلب قالی نیستن و یه چیز تو شون پیدا می‌شه، مفهوم «مکان» رو باید در کنار مفهوم «پدیده» بشناسیم؛

مفهوم	تعریف مفهوم	رابطه متقابل مفاهیم	مثال
مکان	هر یک از فعالیت‌های انسان در جا و محل معینی انجام می‌شود که به آن «مکان» می‌گویند، مانند: خانه، مزرعه، مدرسه و کارخانه.	در هر مکان، پدیده‌های طبیعی و انسانی مختلفی وجود دارند که:	در روستا، خاک، آب، سرمایه و نیروی انسانی بر نوع اشتغال ساکنان اثر می‌گذارد و بالعکس، محیط روستا تحت تأثیر نوع اشتغال مردم تغییر می‌کند.
پدیده	به یک واقعیت یا رویداد جغرافیایی محسوس و مشهود گفته می‌شود که می‌تواند عوارض طبیعی (مانند کوه، رودخانه، دره، ساحل و ...) یا انسان‌ساخت (مانند خیابان، پل، سد و ...) باشد.	❖ بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند. ❖ از یکدیگر تأثیر می‌پذیرند. (یعنی رابطه متقابل دارند).	

★ نکته: روند تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پدیده‌ها به صورت جریانی پیوسته در مکان ادامه دارد و سبب تغییر شکل مکان‌ها می‌شود.

معلول

علت

همتا تصاویر سال‌های مختلف از دریای ارومیه یا زاینده‌رود رو دیدی که زمانی پر از آب بودن و الآن در اثر عوامل طبیعی و انسانی متعدد، درگه به شکل دریاچه و رود دیده نمی‌شن! منظور از تغییر مکان‌ها به صورت یک پیران پیوسته، یه چیزی توی همین مایه‌هاست!

۲- روابط متقابل انسان با محیط

🔗 **حواست باشه!** دو «عامل» مهم در جغرافیا چیست؟ «انسان» و «محیط».

دو «مفهوم اساسی و بنیادین» در جغرافیا چیست؟ «مکان» و «روابط متقابل انسان و محیط».

محیط طبیعی، مجموعه‌ای متعادل است، اما امان از این موهوب دویا! با ورود انسان به محیط طبیعی، زمینه‌های تغییر در محیط فراهم می‌شود؛ زیرا انسان با استفاده از هوش و استعداد خود، محیط را تغییر می‌دهد تا بتواند از آن استفاده کند و بهره‌مند شود.

مثال: انسان با قطع درختان یک منطقه، آن‌جا را به مزرعه تبدیل می‌کند، در دل کوهستان‌ها به احداث جاده می‌پردازد، در مسیر رودها اقدام به ساخت سد می‌کند و ...

فناوری‌های جدید میزان دسترسی انسان به محیط را گسترش داده و او را قادر ساخته تا از اعماق زمین نیز بهره‌برداری کند. تصویر مقابل (بادگیر یک ساختمان)، نشان می‌دهد که انسان برای تأمین نیاز خود (خنک کردن هوا در روزهای گرم تابستان در مناطق خشک و بیابانی)، دست به تغییر محیط طبیعی زده است.

🎯 **نتیجه:** انسان برای رفع نیازهای خود به تغییر محیط دست می‌زند و در نتیجه، محیط طبیعی به محیط جغرافیایی تبدیل می‌شود.

معلول

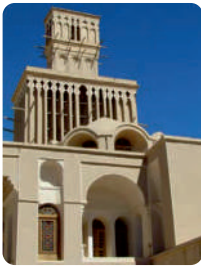
علت

به بیان دیگر: محیط جغرافیایی = تعامل محیط طبیعی + محیط انسانی

(مانند مزرعه، کارخانه، پاره، رابطه، آب، فاک، هوا، عملکرد انسان)

(سد، بناهای مسکونی و ...، متقابل پوشش گیاهی و ...)

دو نمونه دیگر از محیط‌های جغرافیایی:

سازه‌های آبی شوشتر (استان خوزستان) از بزرگ‌ترین مجموعه‌های صنعتی شناخته‌شده در عصر پیش از انقلاب صنعتی در جهان است و از سوی سازمان یونسکو «شاهکار نبوغ و خلاقیت» نامیده شده است.

سد شاه‌عباسی (طیس، خراسان جنوبی) قدیمی‌ترین و بزرگ‌ترین سد قوسی جهان و یکی از نمونه‌های عالی خلاقیت، دوراندیشی و سخت‌کوشی ایرانیان

📌 **نکته ترکیبی (یادت باشه!)** درس (۲) *جغرافیای یازدهم تحت عنوان «انسان و ناهیه»* کاملاً به همین موضوع «رابطه متقابل انسان و محیط» اشاره دارد.

عملکرد انسان در محیط طبیعی انسان می‌تواند دو گونه فعالیت و عملکرد در محیط طبیعی داشته باشد:

نوع عملکرد	توضیح	مثال
مثبت	درک توان‌ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها (تعادل محیط طبیعی را در طولانی‌مدت حفظ می‌کند).	وقتی که اهالی یک روستا فقط به میزان نیاز خود در مزارع و زمین‌های اطراف روستا کشاورزی می‌کنند.
منفی	نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها (تعادل محیط طبیعی را بر هم می‌زند).	وقتی صاحبان یک کارخانه کاغذسازی برای کسب سود بیشتر، درختان جنگلی را در سطحی وسیع قطع می‌کنند.

🌟 **نکته:** بهره‌برداری انسان از محیط طبیعی، اگر با درک توان‌های محیطی و برای رفع نیازها باشد، تعادل محیط را در طولانی‌مدت حفظ می‌کند، اما اگر سودجویانه باشد، این تعادل را بر هم می‌زند.

فعالیت کتاب‌درسی

برای مقایسه عملکرد مثبت و منفی انسان در محیط طبیعی، به جدول زیر در مورد چهار ناحیه اصلی جغرافیایی توجه کنید:

نوع ناحیه	عملکرد مثبت	عملکرد منفی
کوهستانی	تولید برق آبی جلوگیری از فرسایش خاک ایجاد ورزش‌های مناسب زمستانی (مانند اسکی)	چرای بی‌رویه دام‌ها توسعه مناطق مسکونی در مناطق مرتفع ریختن زباله و ایجاد آلودگی در محیط زیست

نوع ناحیه	عملکرد مثبت	عملکرد منفی
جنگلی	برداشت میوه‌های جنگلی و گیاهان دارویی استخراج مواد اولیه برای صنعت (مانند کاغذ و چوب) توسعه گردشگری غیرمخرب برای گذران اوقات فراغت	جنگل‌زدایی و قطع بی‌رویه درختان به خطر انداختن گونه‌های گیاهی و جانوری بی‌احتیاطی و ایجاد حریق (آتش‌سوزی) در جنگل
بیابانی	تولید انرژی خورشیدی انجام تحقیقات نجومی و رصد اجرام آسمانی فراهم آوردن امکان گردشگری سازگار با محیط (مانند سافاری)	فرسایش خاک و بیابان‌زایی برداشت بی‌رویه از منابع آب زیرزمینی استفاده از مالچ‌های صنعتی (نفتی) برای تثبیت ماسه‌ها
ساحلی	توسعه مشاغل مرتبط (مانند تجارت و صید آبزیان) نصب آب‌شیرین‌کن برای تأمین آب شرب ساکنان ایجاد بازی‌های آبی و توسعه منطقی گردشگری	نشت نفت از نفتکش‌ها به آب دریا ریختن فاضلاب‌های شهری و صنعتی به دریاها صید بی‌رویه آبزیان و ایجاد تغییر در اکوسیستم‌های دریایی

نکته ترکیبی (یادت باشه!) درس (۵) جغرافیای یازدهم (محدودیت‌ها و قابلیت‌های نواحی زیستی) و درس‌های (۵) و (۶) جغرافیای دوازدهم (عوامل انسانی مؤثر در وقوع مخاطرات طبیعی و راهکارهای مدیریت این مخاطرات) پر هست از مضامین عملکرد مثبت و منفی انسان در محیط طبیعی؛ پس مطلب بالا رو به صورت ترکیبی با اون درس‌ها بخون. سوال زیر هم توی این زمینه بهت کمک می‌کنه.

؟ اگه گفتی: از بین موارد زیر، کدام‌ها بیانگر عملکرد «مثبت» و کدام‌ها بیانگر عملکرد «منفی» انسان در محیط طبیعی هستند؟
(همه موارد رو هم از سایر درس‌های جغرافی استفراچ کردیم که ترکیبی فوندن رو تمرین کنی!)

الف) ساخت شهرک در نواحی مرتفع و کوهستانی	ب) کاشت اقاقیا و اکالیپتوس در مناطق گرم و خشک
پ) پاشیدن مالچ نفتی برای تثبیت تپه‌های ماسه‌ای	ت) سنگ‌چین کردن کناره‌های مجرای رودخانه‌ها
ث) احداث سدهای ذخیره‌ای و سدهای تنظیمی	ج) اقدام به کشاورزی و زراعت معیشتی
چ) حفر تونل برای گمانه‌زنی معادن	ح) اجرای روش‌های آبخیزداری
خ) زهکشی اراضی ساحلی	د) ایجاد نیروگاه برق بادی

✓ پاسخ: الف) منفی ب) مثبت پ) منفی ت) منفی ث) مثبت ج) مثبت چ) منفی ح) مثبت خ) مثبت د) مثبت

الا برسیم به پرسش اول درس؛ چرا جغرافیا علمی برای زندگی بهتر است؟
زیرا برای حفظ تعادل در محیط طبیعی (این‌که طبیعت برای نسل‌های بعدی هم باقی بمونه)، انسان باید عملکردی مثبت در طبیعت داشته باشد و برای این منظور، شناخت توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی امری ضروری است؛ شناختی که با دانش جغرافیا به دست می‌آید.
از آن‌جا که جغرافیا روابط متقابل انسان با محیط را مطالعه و بررسی می‌کند؛ **پس** شناخت توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی بدون دانش جغرافیا ممکن نیست؛ به همین دلیل گفته می‌شود: جغرافیا علمی برای زندگی بهتر است.

کل‌نگری یا دید ترکیبی در جغرافیا

دید ترکیبی یا کل‌نگری، یعنی مطالعه همه‌جانبه و جامع پدیده‌ها با تمام ویژگی‌های آن در یک مکان.
فناوریم‌که؛ شکل‌گیری محیط‌های جغرافیایی، حاصل روابط متقابل (تعامل) انسان و محیط است؛ اجزا و عوامل محیط جغرافیایی (اعم از طبیعی و انسانی) در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کنند، **به همین دلیل** جغرافی‌دان باید با دید ترکیبی (کل‌نگری)، موضوعات را مطالعه و بررسی نماید. این مطلب رو این‌پوری هم می‌شه گفت؛

علت	معلول
- محیط جغرافیایی حاصل تعامل (روابط متقابل) انسان و محیط طبیعی است. - اجزا و عوامل محیط جغرافیایی (طبیعی و انسانی) در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کنند. - در هر مکان، پدیده‌های (طبیعی و انسانی) بر هم اثر می‌گذارند و از هم تأثیر می‌پذیرند.	ضرورت استفاده از دید ترکیبی (کل‌نگری) در مطالعات جغرافیایی

پس آگه پرسیدن «چرا جغرافی‌دان با دید ترکیبی موضوعات رو بررسی می‌کنه؟»، هر سه تا جمله بالا می‌تونن جواب درست باشن. دو تای اولی رو که همین‌جا دیدی، اما یادت به سومی قبل‌گیا آشنا شدی؟ آباریکلا! توی بحث «مکان» به عنوان یکی از مفاهیم اساسی جغرافیا.

مثال: جغرافی‌دان با هدف توسعه یک شهر یا روستا، به مطالعه همه‌جانبه می‌پردازد و مسائل زیر را مطرح و بررسی می‌کند:

مسائل مورد توجه جغرافی‌دان در توسعه یک روستا	مسائل مورد توجه جغرافی‌دان در توسعه یک شهر
شیب قرارگیری روستا (به‌ویژه در مناطق کوهستانی)، احتمال وقوع مخاطرات طبیعی مانند سیل، ریزش کوه یا رانش زمین، وجود آب کافی و مرغوبیت خاک برای کشاورزی، برخورداری از پوشش گیاهی برای چرای دام‌ها، امکان رفت و آمد با شهرها و روستاهای مجاور و ...	بررسی امکان گسترش فیزیکی شهر (نقشه‌خوانی)، تخمین میزان رشد و امکان مهاجری‌پذیری شهر براساس بافت جمعیتی آن (جغرافیای جمعیت)، بررسی امکان توسعه شهر با توجه به منابع آب آن (جغرافیای آب‌ها) و ...

فهرست موضوعی

✓ فصل اول: عروض و قافیه

- درس ۲ پایه دهم: سازه‌ها و عوامل تأثیرگذار در شعر فارسی ۶
- درس ۵ پایه دهم: هماهنگی پاره‌های کلام ۸
- درس ۸ پایه دهم: وزن شعر فارسی ۱۱
- درس ۲ پایه یازدهم: پایه‌های آوایی ۱۶
- درس ۵ پایه یازدهم: پایه‌های آوایی همسان (۱) ۲۳
- درس ۸ پایه یازدهم: پایه‌های آوایی همسان (۲) ۲۸
- درس ۱۱ پایه یازدهم: پایه‌های آوایی همسان دولختی ۳۴
- درس ۲ پایه دوازدهم: پایه‌های آوایی ناهمسان ۴۱
- درس ۵ پایه دوازدهم: اختیارات شاعری (۱): زبانی ۴۹
- درس ۸ پایه دوازدهم: اختیارات شاعری (۲): وزنی ۵۹
- درس ۱۱ پایه دوازدهم: وزن در شعر نیمایی ۷۳
- درس ۱۱ پایه دهم: قافیه ۸۱

✓ فصل دوم: آرایه‌های ادبی

- درس ۳ پایه دهم: واج‌آرایی، واژه‌آرایی ۸۸
- درس ۶ پایه دهم: سجع و انواع آن ۹۱
- درس ۹ پایه دهم: موازنه و ترصیع ۹۳
- درس ۱۲ پایه دهم: جناس و انواع آن ۹۷
- درس ۳ پایه یازدهم: تشبیه ۱۰۱
- درس ۶ پایه یازدهم: مجاز ۱۰۸
- درس ۹ پایه یازدهم: استعاره ۱۱۴
- درس ۱۲ پایه یازدهم: کنایه ۱۲۵
- درس ۳ پایه دوازدهم: مراعات نظیر، تلمیح و تضمین ۱۳۴
- درس ۶ پایه دوازدهم: لَفّ و نشر، تضاد و متناقض‌نما ۱۴۴
- درس ۹ پایه دوازدهم: اغراق، ایهام و ایهام تناسب ۱۵۴
- درس ۱۲ پایه دوازدهم: حسن تعلیل، حس آمیزی و اسلوب معادله ۱۶۴

✓ فصل سوم: تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی

- درس ۱ پایه دهم: مبانی تحلیل متن ۱۷۳
- درس ۴ پایه دهم: تاریخ ادبیات پیش از اسلام و قرن‌های اولیه هجری ۱۷۵
- درس ۷ پایه دهم: سبک و سبک‌شناسی (سبک خراسانی) ۱۷۹

درس ۱۰ پایه دهم: زبان و ادبیات فارسی در سده‌های پنجم و ششم و

- ویژگی‌های سبکی آن ۱۸۲
- درس ۱ پایه یازدهم: تاریخ ادبیات فارسی در قرن‌های هفتم، هشتم و نهم ۱۸۶
- درس ۴ پایه یازدهم: سبک‌شناسی قرن‌های هفتم، هشتم و نهم (سبک عراقی) ۱۸۹
- درس ۷ پایه یازدهم: تاریخ ادبیات فارسی در قرن‌های دهم و یازدهم ۱۹۳
- درس ۱۰ پایه یازدهم: سبک‌شناسی قرن‌های دهم و یازدهم (سبک هندی) ۱۹۶
- درس ۱ پایه دوازدهم: تاریخ ادبیات قرن‌های دوازدهم و سیزدهم (دوره بازگشت و بیداری) ۱۹۹
- درس ۴ پایه دوازدهم: سبک‌شناسی قرن‌های دوازدهم و سیزدهم (دوره بازگشت و بیداری) ۲۰۴
- درس ۷ پایه دوازدهم: تاریخ ادبیات قرن چهاردهم (دوره معاصر و انقلاب اسلامی) ۲۰۷
- درس ۱۰ پایه دوازدهم: سبک‌شناسی دوره معاصر و انقلاب اسلامی ۲۱۲

✓ فصل چهارم: قرابت معنایی

- فصل ۱ پایه دهم: درس‌های ۱، ۲، ۳ و کارگاه تحلیل فصل ۱ ۲۱۶
- فصل ۲ پایه دهم: درس‌های ۴، ۵، ۶ و کارگاه تحلیل فصل ۲ ۲۱۹
- فصل ۳ پایه دهم: درس‌های ۷، ۸، ۹ و کارگاه تحلیل فصل ۳ ۲۲۱
- فصل ۴ پایه دهم: درس‌های ۱۰، ۱۱، ۱۲ و کارگاه تحلیل فصل ۴ ۲۲۴
- فصل ۱ پایه یازدهم: درس‌های ۱، ۲، ۳ و کارگاه تحلیل فصل ۱ ۲۲۷
- فصل ۲ پایه یازدهم: درس‌های ۴، ۵، ۶ و کارگاه تحلیل فصل ۲ ۲۲۹
- فصل ۳ پایه یازدهم: درس‌های ۷، ۸، ۹ و کارگاه تحلیل فصل ۳ ۲۳۱
- فصل ۴ پایه یازدهم: درس‌های ۱۰، ۱۱، ۱۲ و کارگاه تحلیل فصل ۴ ۲۳۳
- فصل ۱ پایه دوازدهم: درس‌های ۱، ۲، ۳ و کارگاه تحلیل فصل ۱ ۲۳۵
- فصل ۲ پایه دوازدهم: درس‌های ۴، ۵، ۶ و کارگاه تحلیل فصل ۲ ۲۳۸
- فصل ۳ پایه دوازدهم: درس‌های ۷، ۸، ۹ و کارگاه تحلیل فصل ۳ ۲۴۰
- فصل ۴ پایه دوازدهم: درس‌های ۱۰، ۱۱، ۱۲ و کارگاه تحلیل فصل ۴ ۲۴۲

۸۲۸- گزینۀ (۱): در این الگوی تستی از آن جایی که همه آرایه‌های مذکور در صورت سؤال باید در بیت انتخابی وجود داشته باشند و بررسی همه آرایه‌ها در همه ابیات، کاری زمان‌بر است، بنابراین راه مطلوب و بهتر این است که یک یا دو آرایه بارز و قابل اطمینان را انتخاب و شروع به رد و اثبات گزین‌ها کنید. در این صورت، معمولاً بیت یا ابیاتی کنار می‌روند. در ادامه آرایه دیگری را انتخاب و در ابیات باقی‌مانده بررسی کنید تا به پاسخ برسید.

میان‌بُر: جناس ناقص آرایه بارز و مطلوبی برای شروع است. در گزینۀ «۱»، بین واژه‌های «سر و سرا» و «سر و در» جناس ناقص برقرار است. در گزینۀ «۲»، «زر و زرد» و «زر و در» جناس ناقص دارند؛ اما در گزین‌های «۳» و «۴» جناس ناقص دیده نمی‌شود. (در گزینۀ «۳»، «بر و در» و در گزینۀ «۴»، «که و به» هر دو حرف‌اند و بین آن‌ها جناس برقرار نیست). بنابراین گزین‌های «۳» و «۴» رد می‌شوند. روند رد گزین‌ها را با تشبیه فشرده در دو گزینۀ باقی‌مانده ادامه می‌دهیم. در گزینۀ «۱»، ترکیب «شراب عشق» تشبیه فشرده (اضافۀ تشبیهی) است؛ در گزینۀ «۲» نیز تشبیه دیده می‌شود، ولی تشبیه به‌کاررفته در این بیت، از نوع تشبیه گسترده است؛ بنابراین گزینۀ «۲» نیز حذف می‌شود و پاسخ گزینۀ «۱» است.

بررسی آرایه‌های بیت گزینۀ «۱»: جناس ناقص: «سر و سرا» (جناس ناقص افزایشی) «سر و در» (جناس ناقص اختلافی) / مجاز: «نفس» مجاز از «لحظه» «سر» مجاز از «کل وجود» / واژه‌آرایی: واژه «سر» تکرار شده است. / تشبیه فشرده: «شراب عشق» (تشبیه بلیغ اضافی با اضافه تشبیهی) - مصرع دوم را هم می‌توان تشبیه فشرده (تشبیه بلیغ اسنادی) در نظر گرفت: این سر پرهوس (مشتبه) خاک در سرای تو (مشتبه) است.

۸۲۹- گزینۀ (۳): برای حل این نوع سؤالات در کنکور، لزومی ندارد که تک‌تک ابیات را به ترتیب آرایه‌های پیشنهادی بررسی کنید (پهن زمان‌بره)؛ فقط کافی است آرایه‌های بارز و مطمئن را یک‌به‌یک انتخاب کرده و رد گزین‌ها کنید تا به جواب برسید. **میان‌بُر:** بیت «الف»، فاقد آرایه تضمین است؛ پس گزینۀ «۴» حذف می‌شود. بیت «ب» هم جناس ناقص دارد و هم تکرار؛ بنابراین هیچ گزین‌های رد نمی‌شود. بیت «ج» نه تلمیح دارد و نه جناس تام؛ هر دو واژه «غریب» در این بیت، به معنای «شگفت و بدیع» به کار رفته است و آرایه تکرار (واژه‌آرایی) دارد نه جناس تام. به این ترتیب گزین‌های «۱» و «۲» نیز رد می‌شوند.

بررسی آرایه‌های بیت براساس پیشنهاد گزینۀ «۳»: (الف) اشتقاق: «عاشق و عشق» هم‌ریشه‌اند؛ بنابراین اشتقاق دارند. (ب) جناس ناقص: «گند» و «گند» (ج) تشبیه: «موی» یار در سیاه‌رنگی و خوشبویی، به طور ضمنی و پنهانی به مشک (ماده سیاه معطر) تشبیه شده و «روی» یار نیز به ماه (شگفتا موی امعشوق! گویی مشک در آن است و شگفتا روی و صورت امعشوق! گویی که ماه در آن است). (د) جناس تام: «چین» (اول) به معنای «نام ولایت چین»؛ در ادب فارسی، نام ناحیه‌ای در ترکستان شرقی است و «چین» (دوم) به معنای «چین روی صورت و وسط ابرو» است؛ بنابراین جناس تام دارد.

۸۳۰- گزینۀ (۲)

توجه: اول باید بیت رو در ست بفتوی تا معنا و مفتواش رو بفهمی، بعد هم با آرایه‌های بارز و مطمئن رد گزین‌ها کنی.

با خوانش بیت و توجه به معنا و مضمون آن می‌توان فهمید که بیت، فاقد تلمیح است؛ پس گزینۀ «۱» رد می‌شود. گزینۀ «۳» با اشتقاق و گزینۀ «۴» هم با تکرار حذف می‌شوند. **بررسی آرایه‌های بیت براساس گزینۀ «۲»:** تشخیص: «قدم آفتاب» (نسبت دادن قدم به آفتاب، انسان‌نمایی و تشخیص است). / تشبیه: روی یار (در نورانی و درخشان بودن) به طور ضمنی و پنهانی، به آفتاب مانند شده است. / استعاره مصرّحه: «ستاره»، استعاره از «اشک» است. با توجه به حضور واژه «دیده» و معنای کلی بیت می‌توان فهمید که ستاره (در ریختن ستاره از دیده) در معنای حقیقی خود به کار رفته و بر پایه شباهتی (سفید و درخشان و دانه‌دانه بودن) که در ذهن ما ایجاد می‌کند، استعاره از «قطرات اشک» است. / جناس: «هر و هر» و «در»

۸۳۱- گزینۀ (۱): بینین فوانش فوب و دحیق بیت و فهمیدن معناش، چه قدر می‌تونه توی رو، روند پیدا کردن جواب به ما کمک کنه! شاعر می‌گوید: فلک (= آسمان) کمانی از قوس قزح (= رنگین‌کمان) بر هوا کشیده (یا تصویر کرده) و هوا با آذرخش و صاعقه جهنده، بر جهان کمین گشاده است (حمله برده است). می‌بینید که خوانش درست بیت و درک معنا، تفاوت معنایی دو واژه «جهان» و جناس تام بودن این دو را آشکار ساخت. هم‌چنین استعاره مکنیه و کنایه نیز در بیت دیده می‌شود که در ادامه به شرح آن‌ها می‌پردازیم. در کنار این خوانش صحیح، مهارت رد گزین‌ها با آرایه‌های بارز و قابل اطمینان نیز، خاطر ما را در انتخاب گزینۀ صحیح آسوده می‌سازد. گزینۀ «۲» با اشتقاق رد می‌شود؛ چون دو واژه هم‌ریشه در بیت دیده نمی‌شود (کمان و کمین هم‌ریشه نیستن؛ کمان واژه فارسیه و کمین به واژه عربیه). گزینۀ «۳» با استعاره مصرّحه کنار می‌رود و گزینۀ «۴» هم با تلمیح.

تلمیح: ترکیب «آب بقا» یادآور داستان «چشمه حیات و آب زندگانی» است که در متون تاریخی و دینی و روایات ذکر شده است و گفته می‌شود که هر کس از این چشمه (آب بقا و حیات) بنوشد، همواره جوان و جاودانه خواهد ماند و پیر نمی‌شود. / استعاره مصرّحه: «لعل» استعاره از «لب سرخ یار» است. / استعاره مکنیه: «ناز آب بقا»؛ نازداشتن آب بقا، تشخیص و استعاره مکنیه است.

نکته: عناوین «آب حیات، آب حیوان، آب زندگانی، آب بقا، چشمه حیات، چشمه بقا، چشمه زندگانی، عین الحیات» همگی به داستانی اشاره دارند که می‌گوید چشمه‌ای در ظلمات وجود دارد که بر طبق روایات، هر که از آن بنوشد یا تن خود را در آن بشوید، جوان می‌شود و عمر طولانی می‌یابد. ماجرای آب حیات با داستان زندگی خضر و الیاس و هم‌چنین اسکندر گره خورده است. بنا بر روایاتی خضر و الیاس و اسکندر در طلب آب حیات به ظلمات می‌روند؛ خضر و الیاس از چشمه حیات و بقا می‌نوشند و جاودان می‌شوند؛ اما اسکندر در نوشیدن آب بقا ناکام می‌ماند. این موضوعات در پهنه ادب فارسی هم مطرح شده و بر این اساس، موارد مذکور را تلمیح در نظر می‌گیریم.

۸۲۶- گزینۀ (۲): در این تپ از سؤالات آرایه، بهتر است ابتدا نگاهی به آرایه‌های خواسته‌شده در صورت سؤال بیندازید و آرایه‌ای را که بارزتر از بقیه است و شما هم در یافتن آن مهارت دارید، انتخاب کنید؛ سپس به سراغ گزین‌ها بروید و ببینید بیت یا ابیات پیشنهادی برای آن آرایه کدام است و براساس آن رد و اثبات کنید. در ادامه یک آرایه دیگر انتخاب کنید و همین روال را تا جایی پیش بگیرید که به پاسخ مورد نظر برسید. با تلمیح شروع می‌کنیم. ابیات پیشنهادی برای این آرایه، «د» و «ه» هستند. در بیت «د» تلمیح دیده نمی‌شود؛ بنابراین گزینۀ «۱» رد می‌شود. آرایه انتخابی بعدی، جناس است که در هر دو بیت پیشنهادی «ب» و «ج» دیده می‌شود. آرایه اشتقاق هم انتخاب مناسبی برای ادامه روند است که در هر سه گزینۀ باقی‌مانده، بیت «د» پیشنهاد شده و کاملاً درست است. از بین آرایه‌های واج‌آرایی و اضافه استعاری، بهتر است اضافه استعاری را در ابیات بباییم، چون واج‌آرایی معمولاً در ابیات یافت می‌شود و آرایه قاطعی برای رد گزینۀ نیست. در بیت «الف»، اضافه استعاری دیده می‌شود؛ اما دو بیت پیشنهادی دیگر، یعنی «ب» و «ج»، فاقد اضافه استعاری‌اند؛ بنابراین پاسخ گزینۀ «۲» است.

بررسی آرایه‌های ابیات براساس گزینۀ «۲»: (ج) جناس: «کنار» (گوشه و کنار) و «کنار» (آغوش)، جناس همسان (تام) دارند. (ه) تلمیح: این بیت به داستان اسکندر و تلاش وی برای یافتن آب حیات اشاره دارد. گفته‌اند که اسکندر پس از تصرف بخش عظیمی از دنیا در پی حیات و زندگی جاوید بود؛ بنابراین به قصد یافتن چشمه آب حیات به سمت غار ظلمات روانه شد؛ اما هرگز نتوانست از آب حیات بنوشد و زندگی جاودان بیابد. (د) اشتقاق: «ظالم و مظلوم» هم‌ریشه‌اند و اشتقاق دارند. (ب) واج‌آرایی: تکرار صامت‌های «س» و «ر» محسوس است و برجستگی آوایی دارند. (الف) اضافه استعاری: ترکیب «دامان آفتاب» استعاره مکنیه است (آفتاب مانند انسان (مشتبه محذوف) دامان دارد) که به‌صورت ترکیب اضافی به کار رفته و اضافه استعاری است. نسبت دادن دست ریشه‌دار به شبنم نیز تشخیص و استعاره مکنیه است؛ اما به‌صورت ترکیب اضافی به کار نرفته است.

۸۲۷- گزینۀ (۴): اگر با جناس ناقص شروع کنیم، باید ابیات «ب»، «د» و «ه» بررسی شوند. در بیت «ب» جناس ناقص آشکار است؛ اما بیت‌های «د» و «ه»، فاقد جناس ناقص‌اند؛ پس گزین‌های «۱» و «۳» رد می‌شوند. در ادامه کار، انتخاب و بررسی آرایه تکرار، ما را به پاسخ مطمئن نمی‌رساند، زیرا در دو گزینۀ باقی‌مانده، هر دو بیت «د» را برای تکرار پیشنهاد داده‌اند (تکرار واژه روز).

پس به سراغ آرایه دیگری می‌رویم. برای استعاره مصرّحه، بیت‌های «الف» و «ج» باید بررسی شوند. در بیت «الف»، استعاره مصرّحه دیده نمی‌شود؛ اما در بیت «ج»، «گوهر» استعاره مصرّحه از «اشک» یا «قطره زلال اشک» است. بر این اساس گزینۀ «۲» نیز حذف می‌شود و پاسخ گزینۀ «۴» است.

بررسی آرایه‌های ابیات براساس گزینۀ «۴»: (ب) جناس ناقص: «گر و سر» و «بر و سر» «سایه و مایه» (جناس ناقص اختلافی) (الف) مجاز: «بیت» مجاز از «شعر و سرود» (ه) کنایه: «دندان طمع از چیزی برکندن» کنایه از قطع امید کردن و چشم‌پوشی کردن از آن چیز است. (ج) استعاره مصرّحه: «گوهر» به قرینه معنای مصرع اول و حضور واژه دیده، استعاره مصرّحه از «اشک، قطره شفاف و زلال اشک» است. «موج» را هم می‌توان استعاره از «اشک فراوان» دانست. (د) تکرار: واژه «روز» تکرار شده است.

نکته: حروف با هم جناس ناقص نمی‌سازند مگر این که یکی از طرفین، حرف و طرف دیگر، واژه معنادار باشد؛ مثلاً «بر، در» اگر هر دو حرف باشند، جناس ندارند و اگر یکی، حرف اضافه و دیگری اسم معنادار (مثلاً «در» در معنای «ورودی ساختمان یا اتاق یا جایی دیگر» باشد)، جناس دارند.

بررسی آرایه‌های بیت براساس گزینه «۱»: کنایه: «کمین گشادن»، کنایه از یورش بردن و حمله و ورشدن است. / جناس ناقص: «کمان و کمین» (جناس ناقص اختلافی) - «بر و برق» (جناس ناقص افزایشی) / استعاره مکنیه: نسبت دادن عمل «کمان کشیدن» به فلک و عمل «کمین گشادن» به هوا، تشخیص و استعاره مکنیه است. / جناس تام: «جهان» (اَوَّل): جهنده، «جهان» (دوم): گیتی، دنیا

۸۳۲- گزینه «۳» با واژه‌آرایی (تکرار) شروع می‌کنیم. دو گزینه، بیت «د» را پیشنهاد داده‌اند و دو گزینه هم بیت «ه» را. در بیت «د» واژه‌ای تکرار نشده است و واژه‌آرایی دیده نمی‌شود؛ بنابراین گزینه‌های «۱» و «۲» حذف می‌شوند. هر دو گزینه باقی‌مانده، برای تلمیح، بیت «د» را پیشنهاد داده‌اند و برای تشبیه هم بیت «ج» را؛ بنابراین باید به سراغ آرایه دیگری برویم. از بین مجاز و استعاره مصرّحه، بهتر است با استعاره مصرّحه ادامه دهیم؛ چون یافتن مجاز به نسبت دشوارتر از استعاره است. در بیت «الف»، «چشم و چراغ» استعاره مصرّحه است؛ اما بیت «ب» فاقد استعاره است؛ پس گزینه «۴» هم رد می‌شود و پاسخ ما گزینه «۳» است.

بررسی آرایه‌های ابیات براساس گزینه «۳»: (ب) مجاز: «سر»، مجاز از «قصد و نیت و اندیشه» است. / (الف) استعاره مصرّحه: «چشم و چراغ»، استعاره مصرّحه از «یار و محبوب» است. (دقت داشته باشید که کلمه «نرگس» در معنای حقیقی خود (گل نرگس) به کار رفته و نمی‌تواند استعاره مصرّحه باشد؛ در حقیقت، شاعر معشوق خود را به نرگس باغ نظر تشبیه کرده است.) / (ج) تشبیه گسترده: مصرع اول (مشتبه) + چون (ادات تشبیه) + مصرع دوم (مشتبه‌به) (۳ رکن تشبیه دیده می‌شود): عرق چکید بر عذار (= چهره) یار، چون چکیدن قطره گلاب بر صیفی (= برگ و ورق) گل تر است. / (ه) واژه‌آرایی: واژه‌های «غم، اوه خوردن» با لفظ و معنای یکسان تکرار شده‌اند و بیت واژه‌آرایی دارد. / (د) تلمیح: بیت به آیه امانت ﴿إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ ...﴾ اشاره دارد که مضمون آن، نهاده‌شدن بار امانتی است که آسمان‌ها، زمین و کوه‌ها از پذیرفتن آن سر باز زدند و آدم بود که این بار گران را بر گردن گرفت و حمل کرد.

۸۳۳- گزینه «۴» در این بیت، ترکیب «تیغ مژگان»، اضافه تشبیه‌ای (تشبیه فشرده) است (مژگان: مشتبه / تیغ: مشتبه‌به) و هم‌چنین بین دو واژه «مردم» و «مردم» جناس همسان (تام) برقرار است (مردم (اول): مردمک چشم / مردم (دوم): آدمیان).

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱) تلمیح: دیدن واژه‌های «اخوان، خریداران، چاه و ...» داستان حضرت یوسف و در چاه انداخته‌شدن او به دست برادران و سپس فروختن ایشان به چند درهم به یک کاروان را به یاد می‌آورد؛ پس تلمیح دارد. / جناس: ندارد. ۲) جناس تام: «تار» (اَوَّل): رشته و تار مو - «تار» (دوم): تاریک / استعاره مکنیه: ندارد. ۳) واج‌آرایی: تکرار مصوّت «ب» و صامت «خ» واج‌آرایی پدید آورده است. / تلمیح: ندارد.

۸۳۴- گزینه «۲» با خوانش خوب متوجه می‌شویم که کلمات هم‌ریشه در بیت دیده نمی‌شود؛ بنابراین گزینه «۱» را با آرایه اشتقاق کنار می‌گذاریم. گزینه «۳» را با تضمین و گزینه «۴» را هم با جناس تام حذف می‌کنیم.

بررسی آرایه‌های بیت براساس گزینه «۲»: واژه‌آرایی: تکرار چندباره «تو» و واژه‌آرایی پدید آورده است. / جناس ناقص: «آن و آب» (جناس ناقص اختلافی) «آب و تاب» (جناس ناقص افزایشی) / استعاره مصرّحه: «لعل»، استعاره مصرّحه از «لب سرخ یار» است. / تشبیه: شاعر لعل (لب سرخ یار) را به طور ضمنی، با یاقوت (سنگ سرخ قیمتی) قیاس کرده و درواقع، در قالب تشبیه مضمّن (پنهان) و تفصیل، لب یار را به‌نوعی برتر از یاقوت سرخ می‌داند.

۸۳۵- گزینه «۴» ردّ گزینه مشکل گشتاست.

میان‌بُز: در بیت «ب» تلمیح دیده نمی‌شود؛ بنابراین گزینه‌های «۱» و «۳» به‌خاطر پیشنهاد بیت «ب»، حذف می‌شوند. در بیت «د» هم تشخیص و انسان‌نمایی به کار نرفته است؛ بنابراین گزینه «۲» را هم می‌توان حذف کرد.

بررسی آرایه‌های ابیات پیشنهادی گزینه «۴»: (الف) تشبیه: شاعر به‌طور ضمنی و پنهانی، رنگ لب یار را در سرخی به یاقوت احمر (سرخ) مانند کرده است (تشبیه مضمّن). / استعاره مکنیه: «دزدی کردن خورشید» (خورشید همچون کسی (مشتبه‌به محذوف) پنداشته شده که چیزی را می‌دزدد) (ج) جناس: «آوازه» (شهرت) و «آواز» (صدا): (جناس ناقص افزایشی) - «است و دست» (جناس ناقص اختلافی) / مجاز: «حرف» مجاز از کلام و سخن است.

بررسی سایر ابیات: (ب) جناس تام: «رهی» (اَوَّل): راه، راهی - «رهی» (دوم): بنده / تلمیح: ندارد. (د) تلمیح: «نار موسی» اشاره دارد به ماجرای آتش کوه طور؛ در متون دینی و تاریخی این‌طور نقل شده که حضرت موسی در ناحیه کوه طور،

از دور آتشی را مشاهده می‌کند و تصمیم می‌گیرد برای گرم کردن خود و خانواده از آن آتش بیاورد. هنگامی که به آتش نزدیک می‌شود، ندای الهی را می‌شنود که مقام نبوّت و رسالت را به وی اعلام می‌کند. - «نطق عیسی» نیز به سخن گفتن حضرت عیسی به اذن خداوند در گهواره اشاره دارد. / تشخیص: ندارد.

۸۳۶- گزینه «۳» تلمیح معمولاً آرایه بارز و مناسبی برای شروع به ردّ گزینه کردن است، اما در هر چهار گزینه این سؤال تلمیح به کار رفته است: (گزینه «۱»): تلمیح به داستان حضرت خضر که آب حیات نوشید و جاودانه شد؛ گزینه «۲»): تلمیح به ماجرای آب حیات و چشمه بقا؛ گزینه «۳»): تلمیح به داستان خسرو و شیرین و گزینه «۴»): تلمیح به داستان حضرت اسماعیل و آمادگی وی برای قربانی شدن به دست پدرش، ابراهیم. بنابراین به سراغ آرایه مناسب دیگری می‌رویم. با واژه‌آرایی گزینه «۴» حذف می‌شود، چون در این بیت، واژه‌ای تکرار نشده است. با تشبیه گسترده (تشبیه ۴ رکنی یا حداقل ۳ رکنی) هم گزینه‌های «۱» و «۲» را می‌توان کنار گذاشت و به پاسخ رسید. (ترکیب «نَبَات لب» در گزینه «۱»): تشبیه فشرده (اضافه تشبیه‌ای) است و تشبیه به‌کاررفته در گزینه «۲»): تشبیه مضمّن و پنهان است: خورشید (چهره) یار به آتش مانند شده و چشمه نوش (لب و دهان یار) به آب حیات).

بررسی آرایه‌های بیت گزینه «۳»: استعاره مکنیه: در خواب‌بودن بخت (بخت مانند آدمی (مشتبه‌به محذوف) پنداشته شده که در خواب است.) / تلمیح: بیت به داستان عشق خسرو پرویز (پادشاه بزرگ شاهنشاهی ساسانی) و شیرین (شاهزاده ارمنی) اشاره دارد. / واژه‌آرایی: تکرار واژه‌های «چشم»، «همه» و «دارم» / کنایه: «پُرآب‌بودن چشم» کنایه از «گریستن بسیار و گریان‌بودن است» و «در خواب‌بودن بخت»، کنایه از بدبختی و ناکامی است. / تشبیه گسترده: چشم (مشتبه)، چو (ادات تشبیه)، لعل شیرین (مشتبه‌به)، همه آب است (وجه‌شبه) و بخت (مشتبه)، چو (ادات تشبیه)، چشم خسرو (مشتبه‌به)، همیشه خواب است (وجه‌شبه).

۸۳۷- گزینه «۲» اگر با تلمیح ابیات را بررسی کنیم، گزینه «۳» حذف می‌شود، زیرا در این گزینه به مضمون آیه، حدیث، داستان و قصه تاریخی مربوط به پیامبران، شاهان و اساطیر و عشاق نامدار اشاره‌ای نشده است؛ اما در گزینه «۱»، به ماجرای فریفته‌شدن آدم و حوا توسط شیطان و رانده‌شدن آن‌ها از بهشت به سبب سرپیچی از فرمان خدا و خوردن از میوه ممنوعه (گندم یا هر چیز دیگر)، در گزینه «۲» به موضوع آب حیات (آب زندگی‌بخش) و در گزینه «۴» نیز به داستان حضرت یوسف که به مقام صدارت و عزیزی مصر رسید اشاره شده است. با جناس هم گزینه «۱» رد می‌شود. گزینه «۴» را نیز با تشبیه می‌توان کنار گذاشت؛ در این گزینه، «چو» حرف ربط است و ادات تشبیه نیست و تشبیهی برقرار نشده است.

بررسی آرایه‌ها براساس گزینه «۲»: تشبیه: (۱) آب حیات حُسن (تشبیه فشرده یا اضافه تشبیه‌ای: حُسن یار به آب حیات مانند شده است. (۲) حسن یار با گلبرگ تر مقایسه و به گلبرگ تر مانند شده و حتی بر آن برتری داده شده است (تشبیه مضمّن و تفصیل). (۳) دهان شیرین یار با تنگ (= کیسه) شکر قیاس و به آن مانند شده و به‌نوعی بر آن برتری داده شده است (تشبیه مضمّن و تفصیل). / جناس: بین «تنگ» (صفت دهان) و «تَنگ» (جوال، خروار، کیسه و گونی)، جناس تام برقرار است. / واج‌آرایی: صامت‌های «ت»، «ن»، «گ» و مصوّت «ی» به‌طور محسوسی تکرار شده‌اند. / تلمیح: «آب حیات» (آب زندگانی، چشمه حیات) یادآور افسانه‌ای است که در متون تاریخی و دینی و روایات ذکر شده و گفته می‌شود هر کس از این چشمه (آب بقا و حیات) بنوشد، همواره جوان خواهد ماند و پیر نمی‌شود.

۸۳۸- گزینه «۳» دو تشبیه («گلی مقصد» و «گلستان دهر»: اضافه تشبیه‌ای) در بیت دیده می‌شود؛ اما بیت، فاقد مجاز است.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱) تشبیه گسترده: آتو: مشتبه / همچو: ادات تشبیه / خلیل: مشتبه‌به / اندر آتش نیروی: وجه‌شبه - آتو: مشتبه / چون: ادات تشبیه / خضر: مشتبه‌به / به سرچشمه حیوان نرسی: وجه‌شبه / تلمیح: مصرع اول، به ماجرای «در آتش افکندن حضرت ابراهیم خلیل‌الله به فرمان نمرود و گلستان‌شدن آتش بر آن حضرت» اشاره دارد و مصرع دوم به داستان خضر که در ظلمات به چشمه حیات (آب زندگی‌بخش) دست یافت و از آن نوشید و زندگی جاوید یافت. ۲) آیه ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ (بگو که اوست خداوند یگانه) در مصرع دوم تضمین شده است. / مراعات نظیر: واژه‌های «ورد، فاتحه و جرز (دعایی جهت دفع زخم چشم)» و نیز واژه‌های «روی و ابروی» مراعات نظیر دارند. ۴) واژه‌آرایی: تکرار کلمات «سوختم، این و کی» واژه‌آرایی خلق کرده است. / استعاره: «آتش»، استعاره مصرّحه از «عشق، سوز و گداز و اشتیاق عاشقانه» است.

۲۴۰۷- **گزینه ۲:** مفهوم گزینه ۲ «پیش از مرگ دست از دنیا برداشتن (مرگ اختیاری) است؛ اما مفهوم سایر گزینه‌ها باور به سرنوشت (تقدیرگرایی) است.

توجه: درک معنی و مفهوم بیت گزینه ۲ «در گرو درک کنایه در مصراع اول و جناس در مصراع دوم آن است. «جان را به طاق نسیان نهادن» کنایه از فراموش کردن جان و مرگ اختیاری (از خود گذشتن) است و در مصراع دوم «روان» اول به معنی جاری و «روان» دوم به معنی روح و جان است.

۲۴۰۸- **گزینه ۲:** مفهوم اصلی گزینه ۲ «ناپایداری غم و اندوه است و در آن سخنی از تحمل رنج و تلاش نیست؛ اما مفهوم مشترک بیت سؤال و سایر گزینه‌ها تحمل رنج و سختی مقدمه کامیابی است.

۲۴۰۹- **گزینه ۱:** مفهوم عبارت سؤال و گزینه‌های ۲، ۳ و ۴ «تقدیرگرایی و باور به سرنوشت (جبرگرایی) است؛ اما در گزینه ۱ «نکوهش گله از قضا و سرنوشت دیده می‌شود؛ پس مفهوم آن از عبارت سؤال و دیگر ابیات دورتر است.

یادآوری: باز هم می‌گوییم: وقتی در صورت سؤال قید «دورتر» است؛ یعنی شباهت‌ها را کنار بگذارید و دنبال کوچک‌ترین تفاوت‌ها بگردید. در این صورت، موضوعات «باور به سرنوشت»، «گله از سرنوشت» و «نکوهش گله از سرنوشت» متفاوت خواهند بود.

۲۴۱۰- **گزینه ۱:** مفهوم گزینه ۱ «جاودانگی دل و فانی بودن جز آن است؛ اما در سایر گزینه‌ها مفهوم برتری باطن بر صورت دیده می‌شود.

یادآوری: همان‌طور که در درس‌نامه نیز اشاره شد، برتری باطن بر صورت ممکن است با الفاظ و اصطلاحات مختلفی بیان شود؛ از جمله با مقایسه مغز با پوست، معنی با صورت، باطن با ظاهر، روح با جسم، دل با گل و ...

۲۴۱۱- **گزینه ۳:** در گزینه‌های ۱، ۲ و ۴ «این مفهوم مشترک است که کسی بیشتر از روزی مقدرش به دست نمی‌آورد (مق‌دربودن روزی)؛ اما در گزینه ۳ «شاعر می‌گوید: همگان در غم به دست آوردن روزی خود هستند؛ اما من که روزی‌ام جز غم و اندوه نیست چه چاره کنم؟

۲۴۱۲- **گزینه ۲:** مفهوم مشترک صورت سؤال و گزینه ۲ «تصویر و توصیف صحنه غروب خورشید و آمدن شب است. در بیت گزینه ۲، «روضه نیلوفری» استعاره از آسمان و «گل صبرگ زرد آفتاب» اضافه تشبیهی است (آفتاب به گل صبرگ زرد مانند شده).

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۱. طلوع خورشید و رفتن شب ۳. طلوع خورشید ۴. آمدن معشوق ماهرو

توجه: برای درک معنی و مفهوم ابیات، از تحلیل استعاره‌ها و کنایه‌ها غافل نشوید. معنی بیت ۳ خورشید که گویی نوعروس آسمان نیلوفری است، روسری حریر زردرنگ خود را به سر کرد (خورشید تابید).

۲۴۱۳- **گزینه ۲:** بیت «الف» به ارزشمندی باطن و لزوم گذر از پوسته و ظاهر تأکید دارد. این مفهوم در بیت‌های «ب» و «د» نیز دیده می‌شود.

مفهوم سایر ابیات: ج. لزوم خاموشی و سکوت ه. معانی ارزشمند مایه بی‌نیازی از ظاهر و گذر از آن است.

میان‌بُر: ابتدا برداشت خود از هر بیت را مقابل آن بنویسید، سپس با ابیاتی که مفهومی متفاوت دارند، ردّ گزینه کنید.

۲۴۱۴- **گزینه ۱:** بیت‌های گزینه‌های ۲، ۳ و ۴ «می‌گویند پس از دشواری‌ها و رنج‌ها به آسانی و آسایش می‌رسیم؛ اما بیت گزینه ۱ «مفهوم مقابل آن را بیان می‌کند.

۲۴۱۵- **گزینه ۲:** در بیت‌های سوم، چهارم و پنجم (روی هم، ۳ بیت) به این موضوع اشاره شده که خداوند عده‌ای را عزیز و سرافراز و عده‌ای دیگر را خوار و ذلیل می‌کند. مفهوم مشترک عبارت سؤال و این سه بیت: عزّت و ذلّت به دست خداست.

مفهوم سایر ابیات: بیت اول: «آزاد سرو» (= سرو آزاد) و «ماهتاب» شدن، هر دو مصداق رشد و بهبود و کمال است. بیت دوم: «ز تخت به خاک اندر آمدن» و «در جهان دردناک شدن» هر دو مصداق ناکامی و دچار شرایط ناگوار شدن است.

دام تستی: دقت کنید که علاوه بر اشاره به عزّت و ذلّت در مصراع‌ها، تقابل و مقایسه این دو، در هر بیت مهم است؛ بنابراین بیتی که تنها به یکی از آن دو می‌پردازد، با بقیه هم‌مفهوم نیست. مراقب باشید فریب شباهت ظاهری گزینه‌ها، به‌ویژه واژه‌های مشترک ابتدای ابیات را نخورید.

۲۴۱۶- **گزینه ۱:** در گزینه ۱ «همانند بیت سؤال سخن از زنده‌نماندن عاشق پس از رفتن یار، یا در نبود او است (سختی فراق و دوری یار).

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۲. فواید جدانشدن از خود و ترک خواسته‌های خود ۳. فراموش نکردن یار ۴. تا کار به جان عاشق نرسد، وصل ممکن نمی‌شود.

۲۴۱۷- **گزینه ۳:** مفهوم این بیت نکوهش اطمینان به ناخدا است، در حالی که سایر گزینه‌ها به کارسازی بخت و اقبال و تقدیر اشاره دارند.

معنی بیت گزینه ۱ «به دلیل تأثیر بخت و طالع است که خون نجس که از آن دوری می‌کنی، تبدیل به مادّه‌ای خوشبو می‌شود (مشک) که آن را به گریبان خویش می‌افشانی.

۲۴۱۸- **گزینه ۱:** در ابیات گزینه‌های ۲، ۳ و ۴ «مفهوم باور به قضا و سرنوشت (تقدیرگرایی) مشترک است؛ اما مفهوم گزینه ۱ «ناپایداری دنیا است.

۲۴۱۹- **گزینه ۱:** در گزینه‌های ۲، ۳ و ۴ «این مفهوم مشترک است که رنج و سختی کشیدن مقدمه کامیابی است و همگی با بیت زیر تناسب مفهومی دارند:

تا رنج تحمّل نکنی گنج نبینی
تا شب نرود صبح پدیدار نباشد

در گزینه ۱ «این مفهوم دیده نمی‌شود و فقط سخن از سوخته‌جان بودن شاعر است و این که غم و اندوه او همه را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

۲۴۲۰- **گزینه ۱:** در بیت سؤال غروب خورشید و آغاز شب به تصویر کشیده شده که مفهوم مقابل آن، طلوع خورشید و رفتن تاریکی شب است. این مفهوم تنها در گزینه ۱ دیده می‌شود.

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۲. رسیدن شب و تابش ماه ۳. توصیف زیبایی‌های یار (روز استعاره از رخسار و شب استعاره از زلف) ۴. آمدن شب و طلوع ستارگان

۲۴۲۱- **گزینه ۲:** مفهوم درست این بیت، بی‌اعتباری و زوال‌پذیری وجود آدمی است و این که آدمی عاقبت خاک می‌شود؛ هر جایی که قدم بگذاری، آن قسمت از خاک درحقیقت مردمک چشم زیبارویی بوده که اکنون تبدیل به خاک شده است!

۲۴۲۲- **گزینه ۱:** در بیت اول این گزینه به مفهوم عشق و حسن را غایت و نهایت نیست اشاره شده است؛ اما در بیت دوم این گزینه، شاعر می‌گوید: عشق من و حسن یار به انتها رسید.

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۲. تواضع و خود را کم‌شمردن، مقدمه کمال است. ۳. با رفتن معشوق، جان از بدن عاشق هم می‌رود (سختی فراق یار). ۴. صبر و تحمّل لازمه رسیدن به مقصود است (ثمره شیرین صبر).

معنی بیت دوم ۲ کسی که خود را نادیده انگاشت و فروتنی کرد به کمال می‌رسد؛ همان‌طور که ماه پس از هلال‌شدن (کم‌شدن) به قرص کامل تبدیل می‌شود («کم چیزی را گرفتن» کنایه از نادیده گرفتن آن چیز است).

فصل ۳ پایه دهم، درس‌های ۷، ۸ و ۹ کارگاه تحلیل فصل ۳

۲۴۲۳- **گزینه ۲:** مفهوم بیت سؤال روی‌برداشتن از معشوق و بازنگشتن به سوی او (رمیدن عاشق) است؛ همین مفهوم در گزینه ۲ نیز دیده می‌شود.

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۱. ناپایداری جهان (چون جهان ناپایدار است، نباید غصه آن را خورد). ۳. ترک تعلقات دنیایی کار هر کسی نیست. ۴. از خود بریدن و گذر از خویش برای رسیدن به معشوق

۲۴۲۴- **گزینه ۲:** بیت سؤال، گرفتن مزد را مشروط بر کارکردن می‌داند؛ پس مفهوم اصلی آن این است که بدون کار و عمل، مزدی حاصل نمی‌شود؛ همین مفهوم در گزینه ۲ نیز دیده می‌شود.

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۱. توصیه به خدمت به خلق بدون چشمداشت و انتظار مزد و پاداش ۳. گرفتن مزد، تحمّل سختی‌های کار را آسان‌تر می‌کند. ۴. ارزش خدمت به خلق و پاسداری از مردم

۲۴۲۵- **گزینه ۳:** مفهوم این گزینه ستایش عدل ممدوح است؛ او از روی انصاف و عدل خویش نمی‌پسندد که کسی در جهان رنجور و زیان‌دیده باشد. مفهوم سایر گزینه‌ها: «آن چه بر خود نمی‌پسندی برای دیگران نیز نپسند».

۲۴۲۶- **گزینه ۲:** مفهوم بیت سؤال نکوهش خودنمایی و جلوه‌گری (هر کس داشته‌های خود را به نمایش گذارد، آسیب می‌بیند) است که در گزینه‌های ۱، ۳ و ۴ نیز دیده می‌شود؛ اما مفهوم گزینه ۲ «این است که زشت مورد توجه نیست و آسیب نمی‌بیند.

۲۴۲۷- **گزینه ۳:** مفهوم مشترک بیت سؤال و گزینه ۳ «نکوهش ستم بر ضعیفان است.

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۱ حکومت و سروری به قیمت ستمگری و خونریزی نمی‌آرزد. ۲ باید خواست نیازمندان را برآورده کرد. ۳ بداندیش، بد می‌بیند.

۲۴۲۸- گزینه ۴: مفهوم ابیات سؤال بی‌پروایی و خطر کردن برای رسیدن به اهداف است؛ اما در گزینه ۴ «سخن از تغییر اوضاع یا گهی پشت بر زین گهی زین به پشت است».

معنی بیت ۳ بزرگان از آسیب‌ها در امان نیستند، تنها انسان‌های بی‌ارزش و بی‌هدف از آسیب‌ها و خطرات دور هستند.

۲۴۲۹- گزینه ۳: مفهوم این بیت انس گرفتن عاشق با معشوق است؛ اما مفهوم مشترک سایر ابیات تسلیم خواست معشوق بودن است.

۲۴۳۰- گزینه ۴: مفهوم مشترک این گزینه و بیت سؤال آسیب‌دیدن از خودنمایی و جلوه‌گری است.

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۱ زینت مردان، جانفشانی است. ۲ توصیه به سکوت و خاموشی و بیان مضرات سخن‌سرایي ۳ ظاهر سازی مانع‌نمایان شدن باطن وحشتناک نیست.

۲۴۳۱- گزینه ۲: مفهوم بیت سؤال، با توجه به حکایتی از بوستان سعدی که در درس ۱ کتاب درسی فارسی یازدهم نیز آمده است، تکیه کردن بر تلاش و کوشش خود و پرهیز از زندگی طفیلی (زندگی انگلی و وابسته به دیگران) است؛ همین مفهوم در گزینه ۲ نیز دیده می‌شود.

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۱ کم‌همتی و منتظر تقدیر ماندن برای رسیدن به هدف ۳ اگر رزق و روزی آسان به دست آید، آسان از دست می‌رود. ۴ دوری از هوای نفس مایه عزت و بزرگی است.

۲۴۳۲- گزینه ۲: مفهوم مشترک این بیت با بیت سؤال نکوهش عبادت ریاکارانه و دور از صداقت و توصیه به صفای باطن و اخلاص در عبادت است.

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۱ برتری رحمت و فضل خدا بر عبادات بندگان ۳ اقرار به ناتوانی در بندگی خداوند ۴ برتری خدمت به خلق بر عبادات صرف

۲۴۳۳- گزینه ۴: مفهوم بیت سؤال بی‌درمان بودن درد عشق است. در گزینه ۴ نیز صحبت از درمان‌ناداشتن درد عشق است.

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۱ زخم دل عاشق، عمیق و خونین است. (گرم، روگرم، نفوندی که؟) ۲ عشق، درمان همه دردهای عاشق است. ۳ درد عشق، عین درمان است.

۲۴۳۴- گزینه ۴: در صورت سؤال سخن اصلی این است که خداوند منشأ و سبب همه چیز است و انسان خردمند نباید برای خود اختیاری قائل باشد؛ اما برخلاف این مفهوم، در گزینه ۴ «مفهوم نسبت‌دادن گناه و خطا به صاحب خطا و اختیارداشتن او دیده می‌شود».

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۱ گله از روزگار ۲ توصیه به ابراز پشیمانی و توبه از گناه ۳ اختیارنداشتن انسان در اعمال خویش (تقدیر همه‌چیز به دست خداست).

نکته: یکی از مفاهیمی که در ادبیات گذشته فارسی بسیار دیده می‌شود، موضوع «جبر و اختیار» است. جبر به معنی «اختیارنداشتن انسان در انجام کارها و سرنوشت خویش» و باور به این موضوع است که خداوند تقدیر همه چیز را از قبل مشخص کرده است. در مقابل، اختیار به معنی «قدرت انتخاب و اراده انسان و مسئولیت او در قبال اعمالش» است.

۲۴۳۵- گزینه ۱: مفهوم مشترک گزینه‌های ۲، ۳ و ۴ «ضرورت تحمل سختی برای رسیدن به راحتی» (نابره رنج گنج میسر نمی‌شود) است؛ اما مفهوم گزینه ۱ این است که «انسان دردمند و رنج‌دیده، عمر کوتاهی دارد و انسان بی‌درد و رنج، عمری طولانی».

۲۴۳۶- گزینه ۲: مفهوم این گزینه قدر و منزلت خود را دانستن است؛ اما در سایر گزینه‌ها مفهوم «تکیه کردن بر زور بازو و تلاش و اراده خود» دیده می‌شود.

۲۴۳۷- گزینه ۴: مفهوم بیت سؤال، افسوس بر دگرگونی‌های روزگار و تبدیل خوشی‌ها به ناخوشی و بدبختی است؛ مفهوم مقابل یعنی متضاد آن، «تبدیل بدبختی‌ها به خوشی‌ها» تنها در گزینه ۴ دیده می‌شود. در گزینه‌های ۱ و ۲ «همانند بیت سؤال سخن از «تغییرات ناپسند و ناخوش» است و در گزینه ۳ به «تغییر احوال روزگار» اشاره شده است؛ اما در آن سخنی از خوب و بد بودن این تغییرات نیست».

نکته: در دریافت مفهوم برخی ابیات باید به واژگان و اصطلاحاتی که در آن‌ها به کار رفته است دقت کرد. در گزینه ۴ «واژه «توفیق» که برخلاف میل روزگار آمده است، بار معنایی مثبت و خوشایندی به بیت می‌بخشد. هم‌چنین در مصراع دوم همین بیت «با سعد گشتن نحس» (تبدیل شدن نحسی و بدقابالی به خوشی و خوشبختی) و «باطرب شدن اندوه» بیانگر تغییرات خوب و خوشایند است».

۲۴۳۸- گزینه ۴: مفهوم مشترک این بیت با بیت سؤال تسلیم‌بودن عاشق در برابر خواست معشوق است.

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۱ نامیدنشندن بنده از درگاه خداوند در هر شرایطی ۲ رهانیدن معشوق و عشق به او در هر شرایطی ۳ جفای معشوق و دردمندی و غمگینی عاشق

۲۴۳۹- گزینه ۴: در بیت سؤال، عاشق، دل و جان خود را در برابر بلاها و آسیب‌های عشق قرار می‌دهد؛ پس مفهوم آن بلاکشی عاشقانه است که این مفهوم به‌جز گزینه ۴ در سایر گزینه‌ها مشهود است. مفهوم گزینه ۴ «درد نهان عشق و آفرینندگی معشوق» است.

نکته: گاهی ممکن است دو بیت خارج از تست، هم‌مفهوم به شمار نیایند؛ اما در یک تست با توجه به دیگر ابیات، مفهومی مشترک از آن‌ها برداشت شود. این نکته زمانی اهمیت می‌یابد که با دو گزینه به ظاهر غیرمرتبط روبه‌رو می‌شویم؛ مثلاً در همین سؤال ممکن است غیر از گزینه ۴ «مفهوم اصلی گزینه ۲» نیز «تقابل عشق و سلامت» دانسته شود که با مفهوم بیت سؤال متفاوت است؛ اما یکی از مفاهیم فرعی آن یعنی «لزوم بلاکشی عاشقانه» (ز جور روی مگردان) با آن چه در صورت سؤال و دیگر گزینه‌ها هست مشترک باشد؛ پس در مقایسه با بیت گزینه ۴ می‌توان آن را هم‌مفهوم و متناسب با صورت سؤال دانست.

۲۴۴۰- گزینه ۲: در بیت «الف»، «تمتای جلوه‌گری یار» دیده می‌شود (رَد ۱ و ۳)، در بیت «ب» نیز مفهوم «صفای باطن» مشهود است (رَد ۳ و ۴)، مفهوم بیت «ج»، «تسلیم‌بودن عاشق در برابر خواست معشوق / تسلیم محض بودن» است (رَد ۱ و ۴) و در بیت «د»، «شوق وصال» دیده می‌شود (رَد ۱، ۳ و ۴).

میان‌بُر: با بیتی که مفهوم آن را بهتر درک می‌کنید و از درستی آن اطمینان دارید، رَد گزینه را شروع کنید. همان‌طور که دیدید، دانستن مفهوم هر بیت به رَد برخی از گزینه‌ها کمک می‌کند.

۲۴۴۱- گزینه ۲: مفهوم بیت سؤال روی از معشوق بر تافتن و بازنگشتن به سوی او (رمیدن عاشق) است؛ مفهوم مقابل آن، یعنی «ترک‌نکردن یار حتی با وجود جور و ستم او» تنها در گزینه ۲ دیده می‌شود.

مفهوم سایر ابیات: ۱ دلدادگی و عاشقی ۲ رفتن یار و آمدن کسی جز او، مایه عذاب عاشق است. ۴ گرفتاری در دام معشوق و طلب رحم از او

توجه: در تست‌هایی که مفهوم مقابل بیتی از شما خواسته شده است، ابتدا مفهوم آن بیت را بیابید؛ سپس مفهوم عکس آن مفهوم را هم در کنارش بنویسید و در آخر دنبال بیت یا عبارتی بگردید که آن مفهوم عکس را در خود دارد.

۲۴۴۲- گزینه ۲: مفهوم بیت سؤال تقدیرگرایی و باور به قضای الهی (بی‌تأثیربودن انسان در تعیین سرنوشت خویش) است که در گزینه ۲ نیز با عبارت «نوشته بد بر سرم» دیده می‌شود.

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۱ باور به سعد و نحس (خوش‌اقبالی و بدبختی) کاری کودکانه است. ۳ خداوند قضای الهی را براساس خواست ممدوح من می‌چیند. ۴ خواست معشوق برتر از قضا و قدر است.

۲۴۴۳- گزینه ۳: سخن اصلی این بیت این است که کار بدون علم فایده‌ای ندارد؛ اما در سایر گزینه‌ها به این مطلب اشاره شده است که «بدون کار و عمل، مزد و سودی حاصل نمی‌شود».

معنی بیت ۴ اگر روزگارت را به تن‌آسانی و کارنکردن بگذرانی، روز حساب و کتاب به دشواری خواهی افتاد.

۲۴۴۴- گزینه ۱: در این بیت نیز همانند عبارت سؤال به مفهوم از پس هر سختی و رنج، آسانی است اشاره شده و تأکید شده که سختی‌کشیدن مقدمه و لازمه سعادت و کمال است؛ سرنوشت یوسف این بود که ابتدا در چاه و زندان باشد (به رنج و سختی افتد) و در نهایت به مقام و قدرت برسد و عزیز مصر شود. **مفهوم سایر گزینه‌ها:** ۲ هرگاه برای کسی در وطنش ارزش قائل نباشند (کسی در وطنش بی‌بهره از نعمات باشد)، در غربت قدر او را بیشتر می‌دانند؛ مثل یوسف (ع) که در وطنش او را در چاه انداختند، ولی در غربت عزیز مصرش کردند. ۳ خوابی یوسف (ع) را در چاه انداخت؛ اما همین خواب و تعبیر کردن خواب پادشاه او را از بند و زندان آزاد کرد. ۴ توصیه به رهاکردن تعلقات و وابستگی‌ها و تلاش برای رسیدن به اهداف والاتر.

توجه: در گزینه ۳ نیز مضمون به بند و زندان افتادن یوسف و از زندان بیرون آمدن وی دیده می‌شود؛ اما در حقیقت در این بیت، صحبت از تأثیر خواب‌دیدن یوسف و علم تعبیر رؤیای وی است؛ بنابراین بهتر است این گزینه را به‌عنوان گزینه پاسخ در نظر نگیریم.

در بیت گزینه «۱» شاعر (سعدی) مسئله عدم اختیار و اراده انسان (تقدیرگرایی) را این گونه مطرح می کند: هنوز هیچ گناه و عبادتی در کار نبود، در حالی که بر پیشانی هر کس نوشته شده بود که این ناجی (نجات یافته) است و آن دیگری، مأخوذ و گرفتار (سرنوشت هر کس تعیین شده بود).

نکته: «بودنی» به معنی آن چه از قبل مشخص شده تا باشد و حتماً اتفاق خواهد افتاد (تقدیر، سرنوشت) است و دانستن این نکته در فهم ابیاتی که به تقدیرگرایی اشاره دارند، کمک می کند.

۲۴۵۳- گزینه «۲» مفهوم این بیت تأکید می کند که اصل، عمل است نه سخن، در حالی که مفهوم سایر گزینه ها «ناتوانی گفتار و الفاظ از بیان سر عشق» و «اهمیت باطن عشق در برابر ظاهر الفاظ» است.

۲۴۵۴- گزینه «۱» مفهوم این گزینه **فنای عاشق در معشوق (وحدت وجود)** است؛ اما در سایر گزینه ها «تسلیم خواست و اراده معشوق بودن» مشترک است. معنی بیت ۴ ای محبوب، تو چون موسایی و من عصای توام. اگر مرا برگیری و قبول کنی عصای تو می شوم و اگر بیندازی (از خود برانی) ازدها و معجزه تو خواهم شد.

۲۴۵۵- گزینه «۴» مفهوم بیت سؤال **تمنای جلوه گری و چهره نمای از معشوق** است که در ابیات «ب»، «د» و «ه» نیز دیده می شود. **مفهوم سایر ابیات: الف** طلب لطف و عنایت معشوق **ج** طلب توقف جلوه گری از معشوق

میان بُر: پس از مشخص کردن مفهوم هر بیت، از روش رد گزینه برای رسیدن به پاسخ استفاده کنید. در بیت «الف» سخنی از جلوه گری به میان نیامده است؛ پس گزینه های «۱» و «۳» را رد می کنیم. در بیت «ج» نیز برخلاف ابیات دیگر از معشوق خواسته شده است که جلوه گری نکند؛ پس گزینه «۲» را نیز رد می کنیم.

۲۴۵۶- گزینه «۴» در بیت سؤال، سخن از **تغییرات لحظه ای و دگرگونی های بسیار چنین وضعیتی** است. این مفهوم معمولاً برای بیان وضعیتی به کار می رود که در آن، شخص هر لحظه و به صورت متوالی با مشکلات و اتفاقات ناگوار روبه رو می شود. چنین وضعیتی در گزینه های «۱»، «۲» و «۳» نیز دیده می شود؛ اما در گزینه «۴»، «سوز و ناله های عاشقانه در هر لحظه» بیان شده است.

۲۴۵۷- گزینه «۲» مفهوم مشترک ابیات «ج»، «د» و «ه» **نفی فعل از خود** است (این ندایی که از درون عاشق برمی خیزد، از جانب معشوق (خداوند) است). **مفهوم سایر ابیات: الف** زیبایی معشوق، عاشق را به سکوت وامی دارد. **ب** ناله عاشق در عشق به معشوق

نکته: مفهوم نفی فعل از خود، مفهومی عرفانی است؛ اما به معنی نادیده گرفتن اختیار خود و منسوب کردن افعال و رفتارهای آدمی به خداوند، یعنی همان تقدیرگرایی نیز هست که در این تست در ابیات «ج»، «د» و «ه» مشهود است و در بیت «ما چو نایم و نوا در ما ز توست / ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست» نیز دیده می شود.

۲۴۵۸- گزینه «۳» این بیت **بارش برف و نشستن آن بر روی کوه** را به تصویر کشیده است؛ اما در دیگر گزینه ها تصویر «بهار و شکوفایی گل ها و سبزه ها» دیده می شود.

یادآوری: گفتیم که گاهی غفلت از قلمروهای زبانی و ادبی می تواند ما را در درک مفاهیم یک بیت دچار مشکل کند. در بیت گزینه «۳» لازمه فهم تصویر ارائه شده و مفاهیم بیت، دانستن معنای واژه سیم (نقره) و استعاره موجود در آن (استعاره از برف) است.

۲۴۵۹- گزینه «۱» در بیت «الف» سخن از **جفا و بی مهری معشوق به عاشق و محروم کردن او از وفای خویش** است؛ همین مفهوم به گونه ای در بیت «ج» نیز دیده می شود. **مفهوم سایر ابیات: ب** وفاداری عاشق به معشوق با وجود بی مهری او **د** لزوم تحمل جور و جفای معشوق و اطرافیان او به امید کامیابی و مهر دیدن از او

۲۴۶۰- گزینه «۱» مفهوم مشترک ابیات «الف»، «ج» و «ه»، **بازگشت به اصل خویش** است.

مفهوم سایر ابیات: ب ترک صفات مادی و محو جمال خدا شدن **د** توصیه به شب زنده داری و کسب صفای باطن

میان بُر: برای پاسخ دادن سریع تر به این گونه از تست های الفبایی قرابت، ابتدا دو بیت ذکر شده در هر گزینه را با هم مقایسه کنید؛ اگر این ابیات هم مفهوم نبوند، رد گزینه کنید و بروید سراغ گزینه بعدی. این کار را تا رسیدن به پاسخ انجام دهید.

۲۴۶۱- گزینه «۳» در این گزینه مفهوم **وقتی توان نداری به جنگ قدرتمندان** مرو دیده می شود؛ اما مفهوم سایر گزینه ها «نکوهش ستم کردن بر ضعیفان» است. معنی بیت ۱ ای بزرگ و توانمند، به کوچک ترها ستم نکن، زیرا کار جهان بر یک روش نمی ماند (دنیا تغییر می کند و روزی هم تو ناتوان خواهی شد).

۲۴۴۵- گزینه «۲» مفهوم محوری این سؤال این است که **اندیشه باید بر گفتار مقدم باشد**. این مفهوم در تمام ابیات به جز گزینه «۲» دیده می شود.

مفهوم بیت ۲ سخن، مانع رسیدن به حقیقت و معنا می شود (حرف مانند خار دیوار باغ انگور است که مانع دستیابی به انگور می شود).

معنی بیت ۱ نخست باید اندیشید و سپس سخن گفت؛ همان طور که ابتدا پی دیوار را بنا می کنند و سپس خود دیوار را.

نکته: برای پاسخ گویی مطلوب به سؤالات «قرابت معنایی» لازم است به معنی و مفهوم ابیات و همچنین عبارتهای ادبی در کتاب های علوم و فنون ادبی، توجه داشته باشید. معمولاً یکی از گزینه های سؤال و یا بیت صورت سؤال، از کتاب درسی انتخاب می شود. اگر شما از قبل به آن ها توجه کرده باشید، به محض خواندن متن، مفهوم آن به ذهنتان متبادر می شود و با کمی تأمل می توانید بیت یا بیت های هم مفهوم با آن را تشخیص دهید.

۲۴۴۶- گزینه «۱» مفهوم بیت سؤال، **سنجیده گویی و تأمل پیش از سخن گفتن** است. این مفهوم در ابیات «الف»، «ب» و «د» نیز دیده می شود.

مفهوم سایر ابیات: ج با اندیشه و تأمل می توان به مفهوم سخنان پی برد. **ه** جایی که سخت خریدار ندارد، سخن مگو.

معنی بیت «د» نباید سنجیده سخن گفت؛ همان طور که شایسته نیست پارچه ای را نینداخته (= نترنکرده، اندازه نگرفته) با قیچی بتریم. (اسلوب معارله است رنگه بپه ها، نه؟ بله آقا؛ بله قائم)

۲۴۴۷- گزینه «۱» در عبارت سؤال مفهوم **تقدیرگرایی** دیده می شود؛ همین مفهوم در گزینه «۱» نیز با عبارت «بودنی بخواهد بود» آمده است. (بودنی = تقدیر)

مفهوم سایر گزینه ها: ۲ نادیده گرفتن دل خوشی های روزگار لازمه عالم عشق است. **۳** روزی عاشقان، شراب است. **۴** تسلیم شدن در برابر خواست و اراده معشوق

توجه: دانستن چند کنایه در درک مفهوم هر بیت و پاسخ دادن به این سؤال به شما کمک می کند: **۱** در گزینه «۲»، «قلم بر سر چیزی کشیدن» کنایه از «نادیده گرفتن و فراموش کردن آن» است. **۲** در گزینه «۳»، «قلم را قط زدن» به معنی بریدن قلم از پنهان است و در این جا کنایه از آغاز نوشتن. هم چنین در مصراع دوم این بیت، «برات روزی کسی را به چیزی نوشتن» به معنی مشخص کردن آن چیز به عنوان روزی اوست. **۳** در گزینه «۴» نیز «قلم در سر اختیار خویش کشیدن» کنایه از نادیده گرفتن اختیار خویش یا به عبارت دیگر تسلیم شدن است.

۲۴۴۸- گزینه «۱» مفهوم ابیات سؤال **بی پروایی و خطر کردن برای رسیدن به اهداف** است. (لازمه رسیدن به ارزشمندی و بزرگی، خطر کردن و دل به دریا زدن است). این مفهوم در گزینه های «۲»، «۳» و «۴» نیز دیده می شود؛ اما در گزینه «۱» سخن از کمال بخشی عشق است: «عشق با وجود خطرهای راهش، مایه کمال انسان و رسیدن او به مقام والا است».

نکته: واژه «خطر» علاوه بر معنای معمول آن، به معنی شرف و بزرگی نیز هست. این معنی دوم در گزینه های «۲» و «۳» در عبارات «گر خطر بایست خطر کن»، «از خطر کردن بزرگی و خطر جویم» و «اندر خطر باشد خطر» دیده می شود (و جناس تام می سازد).

۲۴۴۹- گزینه «۳» مفهوم مشترک گزینه های «۱»، «۲» و «۴» این است که همه چیز از خداوند است و جهان تحت امر اوست؛ اما مفهوم اصلی بیت گزینه «۳» «تسلیم شدن بنده در برابر امر خداوند و راضی بودن به رضای او» است.

۲۴۵۰- گزینه «۱» در عبارت سؤال مفهوم **توکل کردن به خدا و کار را به او سپردن** دیده می شود. این مفهوم در گزینه های «۲»، «۳» و «۴» نیز هست؛ اما مفهوم گزینه «۱» «نکوهش کاهلی و توجیه تنبلی خود با مفهوم توکل به خدا» است.

دام تستی: مراقب واژه توکل در بیت گزینه «۱» باشید. این واژه ممکن است شما را به اشتباه بیندازد که مفهوم این بیت توکل کردن است، در حالی که مفهوم آن توجیه تنبلی خود با مفهوم توکل است.

۲۴۵۱- گزینه «۴» مفهوم گزینه های «۱»، «۲» و «۳» **رسیدن دوران پیری و ناخوشی و از دست رفتن خوشی و نعمت های جوانی** است؛ اما در گزینه «۴» به حال بد خود در فصل بهار اشاره دارد، نه دوران پیری.

معنی بیت ۴ اکنون که باد بهاری صحرا و چمن را پر از گل کرده است، آغوشم از وجود گل و بنفشه (می تواند استعاره از محبوبان و زیبارویان باشد) خالی است.

۲۴۵۲- گزینه «۲» این گزینه **توصیف زیبایی معشوق** است و شاعر قدرت قلم (نگارگری) خدا را در روی معشوق می بیند. مفهوم مشترک سایر گزینه ها «تقدیرگرایی و باور به قضای الهی و بی تأثیر بودن انسان در تعیین سرنوشت خود» است.

۷ دام تستی: گاهی در گزینه‌ای که مفهومی متفاوت (با صورت سؤال یا سایر گزینه‌ها) دارد، الفاظ و اصطلاحاتی به کار می‌رود که در گزینه‌های دیگر نیز آمده است و ممکن است آن‌ها را هم مفهوم نشان دهد؛ پس در درک مفاهیم ابیات باید مراقب الفاظ گول‌زننده باشیم. برای نمونه در گزینه «۳»، «مزن بانگ» و «کودکان» و «مشت» از این جمله‌اند؛ اما همان‌طور که دیدیم، حاصل معنای کل بیت چیزی متفاوت‌تر از سایر ابیات است.

۲۴۶۲- گزینه «۱» در این گزینه فرارسیدن بهار و برابر شدن شب و روز در این فصل توصیف شده است؛ اما در سایر گزینه‌ها وصف «فصل پاییز و زمستان و بی‌رونق شدن باغ و بستان» آمده است.

۲۴۶۳- گزینه «۲» مفهوم مشترک گزینه‌های «۱»، «۳» و «۴» عیان و آشکار بودن معشوق حقیقی است؛ اما مفهوم گزینه «۲» به «نا یافتنی بودن معشوق» اشاره دارد.

۷ دام تستی: اگر چه در گزینه «۴» نیز اشاره مستقیمی به آشکاری معشوق نشده است و این گزینه هم دور به نظر می‌رسد؛ اما «روشن بودن جهان به روی معشوق» می‌تواند اشاره غیرمستقیم و کوچکی به همین مفهوم باشد؛ پس نباید ذهن شما را از گزینه «۲» منحرف سازد.

۲۴۶۴- گزینه «۳» شاعر در این گزینه به توصیف چهره و زلف یار پرداخته که همانند «مشک» و «سایه» بخشی از چهره را پوشانده است؛ اما در سایر گزینه‌ها به «فرارسیدن پیری» اشاره شده است:

در بیت گزینه «۱» «مشک (مادهٔ سیاه‌رنگ و خوشبو) استعاره از موی سیاه و کافور (مادهٔ سفیدرنگ و معطر) استعاره از موی سپید است. در گزینه «۲»، «سنبل» استعاره از زلف و مو است که فلک همانند آبی، آن را شسته است. در گزینه «۳»، «مشک» و «سایه» استعاره از زلف و موی صورت است و «کافور» و «آفتاب» استعاره از چهره و صورت. در گزینه «۴» نیز دومین واژه «تیر» استعاره از قد و «تیر و دی» مجاز از روزگار است.

۲۴۶۵- گزینه «۴» می‌گوید: تو همواره در دل من جای داشته‌ای و هرگز پیش نیامده که از دلم رفته باشی تا بخواهم تو را تمنا کنم. برخلاف مفهوم نسبت داده شده به بیت، مفهوم این گزینه، «فراگیر بودن حضور خداوند» است و ربطی به «تمنا وصال» ندارد.

توجه: دقت کنید که در گزینه «۴» موضوع، «از دل رفتن» نیست؛ به عکس «همیشه در دل بودن» است. «کی رفته‌ای ز دل؟» یعنی «هیچ وقت از دل نرفته‌ای» و «کی بوده‌ای نهفته؟» یعنی «معلوم است که نهفته نبوده‌ای!».

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۱ عزت نفس و جانفشانی در راه هدف متعالی؛ همت، لازمهٔ کامیابی ۲ رنجیدن عاشق از معشوق و تهدید به ترک او؛ رمیدگی عاشق ۳ خودشکستی و توجه به عیب‌های خود؛ نکوهش غرور

۲۴۶۶- گزینه «۲» در این گزینه در پی نشاط، امید و شادی بودن دیده می‌شود؛ اما سخنی از معشوق در میان نیست.

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۱ معشوق مایهٔ نشاط و امید است. ۳ توصیف زیبایی‌های معشوق ۴ حضور معشوق مایهٔ روشنی دل است. ستایش معشوق

۲۴۶۷- گزینه «۳» بررسی مفهوم ابیات براساس گزینه «۳»، (الف) نصیب و قسمت هر کسی از ازل تعیین و مقدر شده است؛ تقدیر و قسمت یکی، جام می (خوشی و کامروایی) است و تقدیر دیگری، خون دل (ناخوشی و ناکامی)، این تفکر بیانگر تقدیرگرایی و جبراندیشی حافظ است. (ب) «اعتماد بر الطاف کارساز کردن» بیان دیگری از «توکل» است؛ اگر امور خود را به لطف و عنایت الهی بسپارید (توکل کنید)، غم (اندوه دنیوی) راهی به دل شما ندارد. (ج) عاشق و عارف حقیقی به عناوین و تعلقات و آوازه و اعتبار بی‌اعتناست (زند و عاشق، وارسته و بی‌تعلق است). (د) فرصت عیش و عشرت کنونی را غنیمت بدان و بهره ببر، چراکه آدم نیز نتوانست برای همیشه در بهشت بماند و وقتی قسمتش تمام شد، آن‌جا را رها کرد (این نقد بگیر و دست از آن نسبه بردار!)

فصل ۴ پایهٔ دهم درس‌های ۱۰، ۱۱، ۱۲ و کارگاه تحلیل فصل ۴

۲۴۶۸- گزینه «۴» مفهوم بیت سؤال، نشان یار را جستن است که در بیت گزینه «۴» نیز دیده می‌شود.

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۱ راه کوی یار را نیافتن ۲ زندگی را در باده‌نوشی جستن ۳ فرصت زندگی را غنیمت شمردن

معنی بیت ۱ ای صائب، من که عمری است از خود نشانی نمی‌یابم، نمی‌توانم کوی یار را بیابم.

نکته: برای درک معنی و مفهوم برخی ابیات باید مراقب پرسش انکاری و مفهوم آن باشید؛ مانند بیت گزینه «۱».

۲۴۶۹- گزینه «۲» در بیت سؤال سخن از این است که نسیم صبح، سلام و پیامی از جانب یار برای عاشق نیاورده است و این مفهوم در گزینه «۲» نیز دربارهٔ باد صبا دیده می‌شود.

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۱ جز نسیم صبا کسی نیست که پیغام یار را بیاورد. ۳ فقط نسیم صبا در بارگاه او مجال سخن گفتن و رساندن پیام دارد. ۴ گشت‌وگذار در گلستان بی وجود یار فایده ندارد.

نکته: یکی از نکاتی که در درک مفهوم برخی ابیات کمک می‌کند، دانستن نوع و مفهوم «که» است. «که» گاهی به معنی «تا این که، برای این که» و حرف ربط وابسته‌ساز است و گاهی به معنی «چه کسی» و ضمیر پرسشی است؛ مانند گزینه‌های «۱» و «۳».

۲۴۷۰- گزینه «۴» مفهوم مشترک بیت سؤال و گزینه «۴» این است: عاشق از دشواری‌ها و حوادث راه عشق نمی‌ترسد.

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۱ توصیه به نترسیدن از حوادث و اشاره به گذرآب بودن آن‌ها ۲ بدون «می» حوادث را نمی‌توان تاب آورد. ۳ نکوهش ناامیدی در حوادث / گرفتاری در عشق عین نجات است.

معنی بیت ۲ حوادث مانند امواجی هستند که کوه طاق‌ت هم نمی‌تواند در برابر آن‌ها پایداری کند؛ بنابراین در این دریا پناه‌بردن به پیالهٔ بزرگ شراب بهترین تکیه‌گاه است.

۲۴۷۱- گزینه «۴» مفهوم مشترک بیت سؤال و گزینه «۴» ناکامی عاشق در وصال به معشوق در طول تمام عمر است.

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۱ نگرانی از پایان یافتن وصال ۲ شوق پایان‌ناپذیر عاشق (عاشق حتی پس از وصال معشوق، شوق دیدار او را دارد). ۳ برتری وصال معشوق به عمر جاودان

۲۴۷۲- گزینه «۳» مفهوم بیت سؤال، نرسیدن پیام عاشق به معشوق است؛ همین مفهوم در گزینه «۳» نیز دیده می‌شود.

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۱ پیام‌رسانی باد سحر ۲ وصف‌ناپذیری خداوند ۳ دعا و طلب حاجت از خداوند معنی بیت ۲ اندیشه در راه وصف خداوند مانند پرگار، آهنین پای شد و در دایرهٔ خود به جایی جز خیالات نرسید.

۲۴۷۳- گزینه «۴» در بیت سؤال صحبت از اغتنام فرصت است؛ اما اغتنام فرصت برای طلب مغفرت و عذرخواهی همراه با گریه و زاری به درگاه خداوند. در بیت گزینه «۴» نیز شاعر عنوان می‌کند که بنده سراپا تقصیر است و در خدمت و عبادت خداوند کوتاهی کرده؛ پس وقت آن است که با گریه و زاری و ریختن اشک از خداوند طلب مغفرت و بخشایش کند.

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۱ غنیمت‌شمردن فرصت و تدبیر و چاره‌اندیشی برای جلوگیری از آسیب و زیان ۲ گریه و زاری و افسوس بابت فرارسیدن ایام پیری و از دست رفتن ایام بانشاط جوانی ۳ غنیمت‌شمردن فرصت عذرخواهی و طلب مغفرت پیش از خاموشی زبان و مرگ

توجه: همان‌طور که متوجه شدید گزینه «۳» نیز بخشی از مفهوم بیت سؤال را در خود دارد؛ اما بیت گزینه «۴» به دلیل اشاره به هر دو مفهوم به کاررفته در بیت سؤال (عذرخواهی و گریه و زاری به درگاه خدا) تناسب دقیق‌تر و نزدیک‌تری دارد. (هی‌شه گفت که در نبود بیت گزینه «۴»، بیت گزینه «۳» می‌توانست پاسخ ما باشد.)

۲۴۷۴- گزینه «۳» مفهوم بیت سؤال، درخواست و اشتیاق عاشق برای دیدار یار است که همین مفهوم در گزینه «۳» نیز مشهود است. گریه و زاری و افسوس بابت فرارسیدن ایام پیری و از دست رفتن ایام با نشاط جوانی. ۳ غنیمت‌شمردن فرصت عذرخواهی و طلب مغفرت پیش از خاموشی زبان و مرگ.

مفهوم سایر گزینه‌ها: ۱ زیبایی درونی انسان‌های وارسته [که تعلقات دنیایی را رها کرده‌اند]. ۲ بی‌ارزش بودن جهان بدون معشوق ۳ توصیه به گوشه‌نشینی و مراقبهٔ درونی برای رسیدن به مقامات عرفانی

۲۴۷۵- گزینه «۳» مفهوم گزینه «۳»، شکوه و گلیایه از نبودن همدم و مرهم دردها است؛ اما مفهوم مشترک سایر گزینه‌ها وصال یار پایان‌بخش غم‌های عاشق است.

۲۴۷۶- گزینه «۲» مفهوم مشترک این بیت با بیت سؤال، نارضایتی و روی گرداندن مردم از حاکمان ظالم، عامل ویرانی و سقوط حکومت‌هاست.

فهرست مطالب

درس نامه	پاسخ	پاسخ نامه و درس نامه
۱۲۳	۶	درس اول: روان شناسی: تعریف و روش مورد مطالعه
-	۱۹	پاسخ آزمون درس اول
۱۳۳	۲۰	درس دوم: روان شناسی رشد
-	۳۶	پاسخ آزمون درس دوم
۱۴۴	۳۷	درس سوم: احساس، توجه و ادراک
-	۵۰	پاسخ آزمون درس سوم
۱۵۴	۵۱	درس چهارم: حافظه و علل فراموشی
-	۶۴	پاسخ آزمون درس چهارم
-	۶۵	پاسخ آزمون جامع نیم سال اول
۱۶۷	۶۶	درس پنجم: تفکر (۱) حل مسئله
-	۷۹	پاسخ آزمون درس پنجم
۱۷۶	۸۰	درس ششم: تفکر (۲) تصمیم گیری
-	۹۲	پاسخ آزمون درس ششم
۱۸۵	۹۳	درس هفتم: انگیزه و نگرش
-	۱۰۳	پاسخ آزمون درس هفتم
۱۹۳	۱۰۴	درس هشتم: روان شناسی سلامت
-	۱۱۳	پاسخ آزمون درس هشتم
-	۱۱۴	پاسخ آزمون جامع نیم سال دوم
-	۱۱۶	پاسخ آزمون های جامع شبیه ساز کنکور

۱- گزینه ۳

پاسخ به سؤالاتی در قلمرو علم روان‌شناسی می‌گنجد که مفاهیم و متغیرهای آن هم در مورد موضوعات روان‌شناختی باشند و هم قابلیت بررسی علمی از طریق روش‌ها و ابزارهای دقیق و قابل اندازه‌گیری را داشته باشند. در گزینه سوم «شانس و تصادف» قابل مشاهده و قابل بررسی علمی نیست.

۲- گزینه ۴

بررسی اثرات ناشی از خوردن مشروبات الکلی بر روی بدن و بروز بیماری‌ها به علم پزشکی مربوط می‌شود و پژوهش در مورد آسیب‌های واردشده به مغز و بروز آلزایمر به دلیل خوردن مشروبات الکلی در حیطه کار متخصصان علوم زیستی و پزشکی است. توجه داشته باشید که در این‌جا خود بیماری آلزایمر و اثرات روان‌شناختی آن مورد بحث نیست و تحقیق در مورد آن در حیطه علم پزشکی است. **بررسی سایر گزینه‌ها:** ۱) نادرست است، چون «خوردن» رفتار و حافظه و فراموشی فرایند ذهنی است و نمی‌توانیم بگوییم هیچ‌کدام از موضوعات مطرح‌شده رفتار یا فرایندهای ذهنی نیستند. ۲) در این عبارت، روابط بین خوردن مشروبات الکلی و بروز بیماری آلزایمر مطرح شده است؛ پس نادرست است. ۳) وقتی علت بروز پدیده‌ای مطرح شود (تبیین)، می‌توان از طریق آن به اهداف پیش‌بینی و کنترل هم رسید؛ پس عبارت نادرست است.

۳- گزینه ۴

پاسخ علمی به پرسش‌هایی که به موضوع علم روان‌شناسی (رفتار و فرایندهای ذهنی) مربوط بوده و قابلیت بررسی علمی دارد، در قلمرو علم روان‌شناسی می‌گنجد. پاسخ دقیق به چنین پرسش‌هایی دغدغه روان‌شناسان است. از طرف دیگر، فرضیه پاسخ اولیه و تا حد ممکن سنجیده به مسئله‌های علمی است؛ بنابراین حتماً باید به صورت یک جمله خبری ارائه شود که رابطه بین دو یا چند پدیده را مطرح می‌کند. با توجه به این مقدمات به بررسی گزینه‌ها می‌پردازیم: ۱) فرضیه نیست، چون رابطه بین دو متغیر یا پدیده مطرح نشده است، بلکه یک توصیه است. ۲) مفهوم علمی نیست، چون اثر دعای والدین غیر قابل مشاهده است و قابلیت بررسی با ابزارهای علمی را ندارد. ۳) یک مسئله است، چون جمله پرسشی است. ۴) یک فرضیه علمی است، چون یک جمله خبری است که رابطه بین «ویژگی‌های روان‌شناختی» با «عملکرد و موفقیت» انسان را مطرح کرده است و قابلیت بررسی علمی دارد.

۴- گزینه ۲

علم روان‌شناسی درصدد پاسخگویی به دغدغه‌ها و سؤالات مربوط به روان آدمی است. سؤالاتی که به موضوعاتی مانند شناخت، هیجان، حافظه، انگیزش، تصمیم‌گیری، حل مسئله و ... می‌پردازند، در حیطه علم روان‌شناسی می‌گنجد. به این ترتیب، سؤالات عبارات «ب» و «پ» که به دنبال کشف علت رفتار و تفاوت رفتار انسان‌ها با یکدیگر در برخورد با پدیده‌ها و موضوعات مختلف هستند، در دایره علم روان‌شناسی قرار می‌گیرند.

۵- گزینه ۲

پاسخ دقیق و علمی به پرسش‌هایی که در حیطه علم روان‌شناسی می‌گنجد، دغدغه روان‌شناسان است. در فعالیت ۱ - ۲ کتاب درسی، یک داستان فرضی از همایش علمی هزاران نفر از باتجربه‌ترین جراحان مغز و اعصاب دنیا مطرح شده است که دلایل موفقیت خود را بیان می‌کنند و این موضوع برای بیان اهمیت ویژگی‌های روان‌شناختی در عملکرد انسان مطرح شده است. سایر گزینه‌ها ارتباطی با سؤال مطرح‌شده ندارند.

۶- گزینه ۴

پاسخ دقیق و علمی به پرسش‌هایی که در قلمرو علم روان‌شناسی می‌گنجد، دغدغه روان‌شناسان است.

۷- گزینه ۴

داستان فرضی در فعالیت ۱-۲ کتاب برای بیان اهمیت ویژگی‌های روان‌شناختی در عملکرد انسان مطرح شده است.

۸- گزینه ۴

بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: روش فردی که به کما رفته و از طریق یک تجربه درونی و شخصی به معاد شناخت پیدا کرده، «شهود و دریافت درونی» بوده است.

عبارت دوم: دانشجویان پزشکی از منابعی بهره می‌برند که توسط ابزارهای دقیق علمی و آزمایش‌های مختلف بر روی بیمارها به دست آمده است؛ بنابراین روش آن‌ها روش علمی بوده است.

عبارت سوم: فقیهان با استفاده از احکام دین و آیات الهی حکم قصاص و دیه را به دست می‌آورند؛ بنابراین روش آن‌ها «استناد به آیات الهی و بزرگان دین» بوده است.

۹- گزینه ۴

اطلاعاتی که از کتاب مذکور به دست آمده از طریق ابزارهای علمی دقیق (مانند تلسکوپ، ماهواره و ...) بوده است؛ بنابراین مریم با خواندن این کتاب از طریق «روش علمی» به دانش و معرفت دست یافته است.

۱۰- گزینه ۳

بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: شیوا با استناد به احکام الهی و واجب‌بودن احترام به والدین از نظر احکام دینی برای برادرش استدلال کرده است؛ پس منبع او استناد به «آیات الهی و بزرگان دین» بوده است. عبارت دوم: نیما در واقع چنین استدلال کرده است. ۱- خدا به ما نعمت داده است. ۲- ما نسبت به نعمت‌های الهی مسئول هستیم. نتیجه آن‌که ما باید به دیگران کمک کنیم؛ بنابراین روش نیما «روش عقلی» بوده است.

عبارت سوم: اشکان با تجربه شخصی خود به این نتیجه رسیده که نگاه به گوشی موجب بی‌خوابی می‌شود؛ پس روش او «شهودی یا دریافت درونی» بوده است.

۱۱- گزینه ۱

بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: در این بیت فرد بیان می‌کند که من در خرابات که مکانی برای می‌خوارگی و مستی است هم نور خدا را می‌بینم. این فرد یک دریافت درونی و شخصی و عرفانی را مطرح می‌کند؛ پس به منبع و «روش شهودی» اشاره دارد.

عبارت دوم: در این بیت به مخلوقات عالم هستی و فکرکردن در علت وجود آن‌ها اشاره شده؛ پس به «روش عقلی» اشاره دارد. توجه کنید اگر این مصرع به آزمایش کردن بر روی مخلوقات هستی اشاره کرده بود روش علمی محسوب می‌شد. عبارت سوم: در این بیت هم به خردورزی و استفاده از عقل اشاره شده؛ پس به «روش عقلی» اشاره دارد.

عبارت چهارم: در این بیت نیز به سنت پیامبر و معصومین و آیات الهی اشاره شده؛ پس به روش «استناد به آیات الهی» اشاره دارد.

۱۲- گزینه ۴

هر نظریه علمی که براساس مشاهده و تجربه شکل گرفته است، خود بر نظریات و مبانی غیرتجربی (یعنی سه حیطه دیگر آگاهی و معرفت) تکیه داشته و با تغییر در آن‌ها، فرضیات و نظریات مطرح‌شده در علم تجربی نیز تغییر خواهد کرد.

۱۳- گزینه ۲

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱) چهار منبع شناخت از هم مستقل هستند و هر کدام روش‌های مخصوص به خود را دارند پس حالت سلسله‌مراتبی ندارند. ۲) و ۳) چهار منبع کسب شناخت در مقابل یکدیگر نیستند و می‌توانند مکمل هم باشند.

۱۴- گزینه ۲

بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: نادرست؛ هر یک از منابع چهارگانه کسب آگاهی و معرفت، روش‌های خاص و متناسب با خود را دارند که از این روش‌ها برای پاسخ به مسئله مورد نظر استفاده می‌کنند. باید توجه داشت که یکی از وجه تمایز بنیادین منابع کسب معرفت، روش‌ها و ابزار رسیدن به پاسخ سؤالات آن‌هاست.

عبارت دوم: نادرست؛ نه تنها روش‌های کسب آگاهی و معرفت در تضاد با همدیگر نیستند، بلکه می‌توانند تکمیل‌کننده جنبه‌های مختلف آگاهی و معرفت باشند؛ بنابراین نباید این چهار منبع را در مقابل یکدیگر قلمداد کنیم.

عبارت سوم: نادرست؛ هر نظریه علمی که براساس مشاهده و تجربه شکل گرفته است، خود بر نظریات و مبانی غیرتجربی (یعنی سه حیطه دیگر آگاهی و معرفت) تکیه داشته و با تغییر در آن‌ها، فرضیات و نظریات مطرح‌شده در علم تجربی نیز تغییر خواهد کرد؛ پس نمی‌توان گفت کاملاً از یکدیگر مستقل هستند.

عبارت چهارم: نادرست؛ روش تجربی به روشی گفته می‌شود که در آن از روش‌ها و ابزارهای دقیق و قابل اندازه‌گیری استفاده می‌شود و روش عقلی روشی است که از ابزار عقل، منطق و استدلال‌های فلسفی برای رسیدن به هدف استفاده می‌کند.

۱۵- گزینه ۱

انسان‌ها در پاسخ به سؤال‌های خود و برای کسب معرفت از منابع و روش‌های گوناگونی استفاده می‌کنند. در این‌جا ابتدا خواسته استاد این است که افسران براساس شَم خود مجرم را حدس بزنند؛ بنابراین روش آن‌ها روش شهودی و دریافت درونی بوده است اما زمانی که قرار است برای حدس خود شواهدی ارائه دهند از روش استدلالی منطقی و دلایل فلسفی استفاده کرده‌اند، زیرا براساس

۲۲- گزینه ۲: بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: زمانی که فرضیه‌ای

ارائه می‌شود، باید آن فرضیه را براساس مشاهدات تجربی بیازماییم و نتیجه را با یافته‌های مقبول در علم تجربی مطابقت دهیم. پس از بررسی اگر مطابقت وجود داشته باشد، فرضیه مطرح‌شده به یک «اصل یا قانون» تبدیل می‌شود.

عبارت دوم: عبارت مطرح‌شده در داخل گیومه یک فرضیه است. بین «مسئله» و «فرضیه» رابطه دوسویه وجود دارد؛ یعنی مسئله هم می‌تواند فرضیه را به وجود آورد و هم پس از ارائه فرضیه سؤالات و مسائل دیگری طرح شود.

عبارت سوم: ممکن است پاسخی که اکنون مورد قبول واقع شده و علمی است (اصول یا قوانین) پس از مدتی کنار گذاشته شود.

عبارت چهارم: مجموعه‌ای منسجم از اصول و قوانین علمی درباره یک موضوع «نظریه» را تشکیل می‌دهد؛ پس نظریه معمولاً یک عنوان و یا موضوع کلی است که اصول و قوانین زیادی در ارتباط با آن هستند و آن را شکل می‌دهند، مثلاً نظریه‌های فراموشی یا نظریه‌های رشد.

۲۳- گزینه ۴: بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: معتبر بودن و پذیرفته شدن

پاسخ لزوماً به معنای درست و واقعی بودن آن پاسخ نیست، بلکه ممکن است پاسخی که اکنون مورد قبول واقع شده و علمی است، پس از مدتی به دلیل آگاهی از نادرستی آزمایشات قبلی و یا به دلیل تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان کنار گذاشته شده و نادرست تلقی گردد؛ آزمایش‌های آیین‌گهوس نیز از این قاعده مستثنا نیستند. — درست

عبارت دوم: فرضیه، پاسخ اولیه پژوهشگران به مسئله‌های علمی است. فرضیه‌ها می‌توانند علاوه بر این که در پاسخ به یک سؤال می‌آیند باعث طرح سؤال‌های دیگر هم بشوند؛ بنابراین فرضیه‌ها هم می‌توانند علت سؤال و هم می‌توانند معلول آن باشند. — درست

عبارت سوم: پژوهش‌های دانشمندان با طرح مسئله شروع می‌شود. در بیشتر موارد آن‌ها با توجه به دانش و تجربه‌های قبلی و همچنین با استفاده از قوه تخیلشان، سعی می‌کنند پاسخ‌های اولیه و تا حد ممکن سنجیده‌ای به مسئله‌های علمی بدهند؛ پس قوه تخیل یکی از راه‌های پاسخگویی به سؤالات علمی است که در اولین گام پژوهش مطرح می‌شوند. — درست

عبارت: «گذشت زمان باعث تضعیف حافظه می‌شود.» یک «فرضیه» است. باید دقت کرد که معتبر بودن و پذیرفته شدن پاسخ یا همان فرضیه لزوماً به معنای درست و واقعی بودن آن پاسخ نیست.

پژوهش با آن آغاز می‌شود؛ بنابراین «مسئله» است. — بررسی سایر عبارت‌ها: الف) پرسشی است که

این عبارت به مجموعه‌ای از اصول و قوانین علمی در مورد ایجاد انگیزه در حیوانات و انسان‌ها اشاره دارد؛ بنابراین «نظریه» است.

این عبارت رابطه بین دو متغیر را مطرح کرده است. از آن جایی که در عبارت هیچ اشاره‌ای به انجام پژوهش‌ها و مورد تأیید قرار گرفتن این رابطه نشده است، پس یک «فرضیه» است.

از آن جایی که این عبارت رابطه متغیرها را براساس مطالعات علمی بیان کرده است، یک «اصل یا قانون» محسوب می‌شود.

در تدوین فرضیه اصولی باید رعایت شود مثلاً یک جمله خبری باشد، از کلمات باید و نباید یا کلماتی که قطعیت را بیان می‌کند استفاده نشود، رابطه بین دو متغیر را مطرح کند و ... فقط ویژگی‌های فرضیه را داراست.

جمله سؤالی است؛ پس یک «مسئله» است.

از کلمه باید استفاده شده؛ پس نادرست است و فرضیه نیست.

یک گزارش در مورد هوای تهران است و رابطه‌ای بین دو متغیر مطرح نشده است.

آنچه که در فیلم دیده‌اند نتیجه‌گیری عقلی کرده‌اند. توجه کنید روش آن‌ها روش تجربی نبوده است، چون در روش تجربی فرد باید با استفاده از مشاهدات اولیه آزمایش‌هایی را انجام دهد و سپس براساس مشاهدات تجربی نتیجه‌گیری کند.

محمد به تجربیات شخصی و احساسات درونی خودش استناد کرده، پس منبع او «شهود» است. پدر محمد به یافته‌های علمی که حاصل آزمایش و تجربه است اشاره کرده، پس منبع او «روش علمی یا تجربی» است.

پدیده‌های آفرینش برای آگاه کردن و متنبه کردن انسان‌هاست و اگر کسی به وجود خدا اقرار نکند، احساس و عاطفه ندارد؛ بنابراین به «منبع شهود یا دریافت درونی» مربوط است. عبارت دوم: در این بیت شاعر به اهمیت تفکر و تأمل در عالم خلقت اشاره کرده است و می‌گوید هر که فکر نکند مانند موجودی بی‌جان و تصویری بر دیوار است؛ بنابراین به «روش عقلی و فلسفی» اشاره دارد.

عبارت سوم: در این بیت به یک موضوع علمی و تأثیر آفتاب بر خاک و پرورش گیاه اشاره شده که تکرارپذیر و قابل بررسی با آزمایش است؛ پس مربوط به «روش تجربه یا روش علمی» است.

عبارت چهارم: این بیت به موضوع رانده شدن شیطان از بهشت اشاره کرده است که از طریق «قرآن و روایات» به آن آگاهی یافته‌ایم.

پژوهش دانشمندان با «طرح مسئله» شروع می‌شود؛ بنابراین اولین گام در هر پژوهشی «طرح مسئله» است نه پاسخ به مسئله. سایر گزینه‌ها درست هستند.

صورت پذیرفته شدن می‌تواند اصول یا قوانین را شکل دهند. اصول، فرضیه‌های تأییدشده هستند و نیازی به تأییدشدن مجدد ندارند. سایر گزینه‌ها درست هستند.

علم تجربی یکی از منابع کسب آگاهی و معرفت است که از روش‌ها و ابزارهای دقیق و قابل اندازه‌گیری برای بررسی موضوع مورد نظر استفاده می‌کند. فرضیه یکی از مفاهیم مهم در علم تجربی است، بنابراین خود فرضیه به تنهایی منبع کسب آگاهی نیست.

فرضیه یک پاسخ اولیه است که ممکن است پذیرفته یا رد شود، بنابراین قطعیت ندارد. در علوم تجربی با کمک مشاهده و روش‌های مختلف، رابطه بین پدیده‌های طبیعی بررسی می‌شود و در این راستا مفاهیم مسئله، فرضیه و نظریه کاربرد فراوانی دارند. در واقع در فرضیه روابط احتمالی بین دو یا چند پدیده بیان می‌شود. فرضیه برای پذیرفته شدن و تأیید، نیازمند آزمایش براساس اطلاعات و داده‌های تجربی است.

مفاهیم مسئله، فرضیه، اصول (قوانین) و نظریه‌ها مفاهیم پرکاربرد در روش علمی هستند؛ بنابراین در تمام این مفاهیم حتماً پدیده‌ها باید قابل مشاهده و قابل بررسی با ابزارهای دقیق و قابل اندازه‌گیری باشند، زیرا رکن اساسی در روش تجربی، مشاهده و تجربه است.

دانشمندان برای شکل‌دادن به فرضیه‌ها هم از دانش و تجارب قبلی و هم از قوه تخیل خود استفاده می‌کنند. ابتدا پاسخ‌ها براساس مشاهدات (اطلاعات) تجربی آزموده می‌شوند، سپس نتیجه آن با یافته‌های مقبول در علم تجربی مطابقت داده می‌شود نه برعکس.

فرضیه‌ها در صورت پذیرفته شدن در شرایط مختلف آزمایشی به «قانون یا اصل» تبدیل می‌شوند.

نظریه‌ها از ترکیب اصول و قوانینی که درباره یک موضوع هستند به دست می‌آید نه برعکس آن. در پژوهش‌ها پاسخ نخست به مسئله پژوهشی فرضیه نام دارد نه قانون. روان‌شناسان یک فرضیه را به طور تجربی آزمون می‌کنند تا درستی آن مشخص شود نه اصل را.

۲۷- گزینه ۲)

برای پذیرش یک فرضیه و تأیید آن باید ابتدا پاسخ‌ها را براساس مشاهدات (اطلاعات) تجربی بیازماییم و سپس نتیجه را با یافته‌های مقبول در علم تجربی مطابقت دهیم.

۳ و ۴ برای شکل‌گیری فرضیه استفاده می‌شوند نه برای تأیید فرضیه. فرضیه‌ها با مسئله رابطه دوسویه دارند؛ بنابراین در قسمت دوم گزینه‌ها باید به دنبال عبارتی باشیم که به صورت پرسشی مطرح شده باشد. در ۱ فرضیه مطرح شده است. در ۲ یک مسئله وجود دارد، در ۳ هوش تعریف شده است و در ۴ یک اصل مطرح شده است.

۲۸- گزینه ۱)

فرضیه‌ها می‌توانند ضمن این‌که در پاسخ به یک سؤال بیابند، باعث طرح سؤال‌های دیگر هم شوند؛ پس می‌توانند هم معلول سؤال و هم علت آن باشند.

بررسی گزینه‌های نادرست: ۲ برای پذیرش فرضیه‌ها باید براساس مشاهدات تجربی آزموده شوند نه براساس استدلال‌های عقلی. ۳ مجموعه‌ای منسجم از قوانین علمی درباره یک موضوع نظریه را شکل می‌دهد نه اصول را. ۴ بی‌طرفی دانشمند هنگام توصیف پدیده‌ها و مشاهده آن‌ها مطرح است نه در هنگام شکل‌گیری فرضیه، برای پاسخ‌دادن به سؤالات علمی و ارائه فرضیه دانشمندان از قوه تخیل خود استفاده می‌کنند.

۲۹- گزینه ۲)

عبارت‌های «الف»، «ب» و «پ» به ترتیب فرضیه، مسئله و اصل هستند و با توجه به امکان تقدم و تأخر توأمان میان فرضیه و مسئله، این حالات می‌تواند بر سه عبارت حاکم باشد: الف - ب - پ یا ب - پ - الف، اما مسئله همیشه بر اصل مقدم است.

۳۰- گزینه ۲)

بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: به مشاهدات و نتایج به‌دست‌آمده از آن‌ها اشاره دارد؛ پس یک «اصل یا قانون» است.

عبارت دوم: به رابطه بین دو متغیر یعنی «شرکت در دوره‌های آموزشی» و «نتایج امتحانات» دانش‌آموزان اشاره کرده است که می‌تواند درست یا نادرست باشد؛ پس «فرضیه» است.

عبارت سوم: یک جمله پرسشی مطرح کرده است؛ پس «مسئله» است.

عبارت چهارم: رابطه بین دو متغیر «قوانین کشورها» و «محدودشدن آزادی انسان‌ها» را مطرح کرده است؛ پس یک «فرضیه» است.

۳۱- گزینه ۲)

عبارت ذکرشده سؤالی است که ذهن دانشمندان را از قدیم به خود مشغول کرده است (مسئله) و برای آن می‌توان پاسخ‌های متعددی داد (فرضیه)، یعنی نقش وراثت را در تک‌تک اختلالات روانی مطرح کرد و فرضیه‌های مختلفی را مطرح کرد. اگر این فرضیه‌ها هر کدام ثابت شوند (اصل یا قانون) و در کنار هم بیابند، چون در ارتباط با یک موضوع (اختلالات روانی) هستند می‌توانند نظریه‌های اختلالات روانی را تشکیل دهند.

بررسی عبارت‌های نادرست: ۱

اگر پاسخ به این سؤال (یعنی فرضیه) ثابت شود اصل یا قانون شکل می‌گیرد. رابطه بین فرضیه و سؤال رابطه دوسویه است و فرضیه‌ها باعث طرح سؤالات دیگر می‌شوند نه اصول؛ بنابراین عبارت نادرست است.

۳ معتبربودن و پذیرفته‌شدن پاسخ و فرضیه لزوماً به معنای درست و واقعی بودن آن نیست. ۴ برای اثبات فرضیه‌ها لازم است پاسخ‌ها براساس مشاهدات تجربی آزمایش شده و سپس با یافته‌های مقبول در علم تجربی مطابقت داده شود. کنار هم قرارگرفتن اصول در ارتباط با یک موضوع باعث شکل‌گیری نظریه می‌شود.

۳۲- گزینه ۳)

بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: گزاره‌های علمی پذیرفته‌شده و تأییدشده، «قانون یا اصل» نامیده می‌شوند؛ مانند زمانی که موضوعی از منبعی معتبر یا توسط تحقیقات انجام و تأیید شده دانشمندی نقل شوند.

عبارت دوم: زمانی که پیرامون رابطه احتمالی متغیرهای پژوهشی ابهام داشته و کنجکاو باشیم تا این رابطه را بشناسیم، با «مسئله» روبه‌رو هستیم.

عبارت سوم: پیازه با آزمایش‌های خود توانست به اصول و قوانینی در رابطه با رشد آدمی دست یابد و با کنار هم گذاشتن این اصول منسجم و طبقه‌بندی کردن آن‌ها توانست «نظریه» رشد خود را منتشر کند.

۳۳- گزینه ۴)

پاسخی که پذیرفته شده لزوماً به معنای درست و واقعی بودن آن پاسخ نیست، بلکه ممکن است پاسخی که اکنون مورد قبول واقع شده و علمی است، پس از مدتی به دلیل آگاهی از نادرستی آزمایشات قبلی و یا به دلیل تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان، کنار گذاشته شده و نادرست تلقی گردد.

۳۴- گزینه ۲)

بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: دانشمندان با توجه به دانش و تجربه‌های قبلی و همچنین با استفاده از قوه تخیلشان سعی می‌کنند پاسخ‌های اولیه و تا حد ممکن سنجیده‌ای به مسئله‌های علمی بدهند که «فرضیه» نام دارد؛ پس قوه تخیل در ایجاد «فرضیه» (پاسخ‌های اولیه) نقش دارد.

عبارت دوم: اگر پس از بررسی فرضیه‌ها با مشاهدات تجربی، نتیجه با یافته‌های مقبول در علم تجربی مطابقت و همخوانی نداشته باشد، پاسخ ارائه‌شده (فرضیه) پذیرفته نمی‌شود؛ پس عدم مطابقت با یافته‌های مقبول، باعث ردشدن «فرضیه» می‌شود.

عبارت سوم: «تأثیر انگیزه بالا، هنگام مطالعه بر یادگیری» می‌تواند به عنوان یک «اصل» یا «قانون» مطرح شود، نه یک نظریه. چون نظریه مجموعه‌ای از اصول درباره یک موضوع است، در حالی که در این عبارت فقط به یک موضوع اشاره شده است. دقت کنید این عبارت که «انگیزه بالا هنگام مطالعه تأثیر مطلوبی بر یادگیری دارد» مثال خود کتاب است که در فعالیت ۱ - ۳ به عنوان نمونه‌ای از قوانین علمی مطرح شده است.

عبارت چهارم: معتبربودن و پذیرفته‌شدن یک پاسخ (فرضیه) لزوماً به معنای درست و واقعی بودن پاسخ نیست، بلکه ممکن است پاسخی که اکنون مورد قبول واقع شده و علمی است (یعنی تبدیل به قانون شده)، پس از مدتی به دلیل آگاهی از نادرستی آزمایشات قبلی و یا به دلیل تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان کنار گذاشته و نادرست تلقی شوند؛ پس آگاهی از نادرستی آزمایش‌های قبلی باعث کنار گذاشته شدن یک «قانون» می‌شود.

۳۵- گزینه ۳)

پاسخی که درست است و تأیید شده است (یعنی اصول)، ممکن است پس از مدتی به دلیل آگاهی از نادرستی آزمایش‌های قبلی یا به دلیل تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان کنار گذاشته شود؛ بنابراین تغییر پیش‌فرض‌های دانشمندان می‌تواند بر روی اصول اثر بگذارد و درستی آن‌ها را دچار تردید کرده و یا باعث نادرست‌بودن آن‌ها شود.

توجه داشته باشید تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان ممکن است بر نحوه پاسخ‌دهی آن‌ها به سؤالات اثر بگذارد و فرضیه‌های جدیدی شکل بگیرد ولی بر روی سؤالات (رد ۱) و یا نحوه پاسخ‌دهی به سؤالات و شکل‌دهی به آن‌ها از طریق تخیل دانشمند (رد ۲) اثری ندارد. ضمناً آگاهی از نادرستی آزمایش‌های قبلی نیز مانند تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان باعث تردید در صحت اصول می‌شود (رد ۴).

۳۶- گزینه ۱)

بررسی سایر عبارت‌ها: عبارت اول: مجموعه منسجمی از فرضیه‌های ثابت‌شده «نظریه» نام دارد.

عبارت دوم: یک جمله پرسشی است؛ پس یک «مسئله» علمی مطرح شده است.

عبارت سوم: رابطه بین دو متغیر «هوش» و احتمال ابتلا به «اسکیزوفرنی» را مطرح کرده است؛ پس یک «فرضیه» است.

۳۷- گزینه ۱)

توضیح گزینه جواب: قسمت اول: «حد بهینه اضطراب» یک موقعیت ناشناخته و مجهول است که روان‌شناسان تلاش می‌کنند آن را از ابهام درآورند و به آن پاسخ دهند، پس این عبارت اشاره به یک «مسئله» دارد.

قسمت دوم: یک جمله خبری است که رابطه احتمالی بین دو متغیر (بازخورد خانواده - اضطراب) را بیان می‌کند، پس یک «فرضیه» است.

قسمت سوم: حاصل مجموعه‌ای از اصول و قوانین درباره یک موضوع است، پس اشاره به «نظریه» دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۲

مسئله - فرضیه - فرضیه ۳ قسمت اول هرچند یک عبارت پرسشی است، ولی صرفاً دیدگاه یک گروه مشخص را مورد سؤال قرار داده که پاسخ آن از طریق استناد به نظرات آن گروه مشخص می‌شود، لذا یک مسئله علمی که قابل بررسی با روش‌های تجربی باشد، نیست. قسمت دوم نظریه است. قسمت سوم می‌تواند یک مسئله، یک قانون یا صرفاً عنوان یک پژوهش باشد و این موضوع بستگی به نحوه بیان آن دارد. ۴ قسمت اول این گزینه مانند قسمت سوم ۳ است. قسمت دوم مسئله و قسمت سوم فرضیه است.

۴۴- گزینه ۱ وقتی صحبت از نقطه تمرکز تلاش روان‌شناسان می‌شود؛ یعنی چه هدفی دارند که برای رسیدن به آن تلاش می‌کنند. هدف علم روان‌شناسی توصیف، تبیین، پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های مربوط به انسان (رفتار و فرایندهای ذهنی) است. **بررسی سایر عبارات:** ۲ شکل‌دهی به فرضیه یکی از مراحل است که برای رسیدن به اهداف روان‌شناسی به کار گرفته می‌شود و خودش هدف نیست. ۳ تجربه منحصربه‌فرد انسان‌ها مربوط به روش‌های شهودی از منابع کسب شناخت است نه روش علمی که روش روان‌شناسان است. ۴ گردآوری و جمع‌آوری اطلاعات لازمه رسیدن به هدف است، ولی خودش هدف نیست.

۴۵- گزینه ۱ تبیین به بیان «چرایی اتفاق افتادن یک پدیده» می‌پردازد مانند عبارتهایی که در متن سؤال مطرح شده است.

۴۶- گزینه ۳ چگونگی توصیف دانشمند از یک موضوع یا پدیده، تأثیر بسیار زیادی در مواجهه با آن موضوع و بررسی علمی آن دارد؛ به عنوان مثال فردی که انسان را تنها موجودی جسمانی می‌بیند، بسیار متفاوت از فردی که انسان را دارای ابعاد مختلفی فراتر از بدن جسمانی می‌بیند، به مطالعه و پژوهش علمی درباره انسان خواهد پرداخت.

۴۷- گزینه ۳ دانشمندان در توصیف موضوعات سعی می‌کنند دقیق و بی‌طرف باشند ولی با این وجود روان‌شناسان همانند سایر دانشمندان علوم تجربی، غالباً تحت تأثیر پیش‌فرض‌ها، نظریات پذیرفته‌شده در علم و همچنین جهت‌گیری‌های موجود در ذهن خویش هستند که این امر، بر مشاهده و دقت آن‌ها تأثیر جدی می‌گذارد.

۴۸- گزینه ۱ همیشه این احتمال وجود دارد که برای یک موضوع یا پدیده، تبیین‌های متفاوت و در عین حال صحیحی وجود داشته باشد؛ بنابراین نباید با دست‌یافتن به یک تبیین خاص، تبیین‌های محتمل یا صحیح دیگر را رد کنیم. سایر عبارات درست هستند.

۴۹- گزینه ۱ توصیف، تبیین، پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های روان‌شناختی دشوارتر از سایر پدیده‌هاست؛ بنابراین رسیدن به هر یک از اهداف علم در ۱ که به پدیده‌های فیزیکی مربوط است ساده‌تر از پدیده‌های روان‌شناختی آورده شده در سایر گزینه‌ها یعنی هیجانات، افسردگی و امید به آینده در سایر گزینه‌ها است.

۵۰- گزینه ۲ اگر شما بدانید که یک ماده شیمیایی خاص، چه ویژگی‌هایی دارد «توصیف» و اگر بدانید چرا چنین واکنشی نشان می‌دهد «تبیین» کرده‌اید. در این صورت است که خواهید توانست آن واکنش را در زمان دیگر پیش‌بینی و کنترل کنید. علی‌چون علت سردرد را اسیدی شدن معده‌اش می‌داند، پس دست به «تبیین» زده است و با خوردن عرق نعنا این موقعیت (سردرد) را «کنترل» کرده است.

۵۱- گزینه ۱ چگونگی توصیف هر دانشمند از یک موضوع یا پدیده، تأثیر بسیار زیادی در مواجهه با آن موضوع و بررسی علمی آن دارد.

۵۲- گزینه ۲ روان‌شناسان همانند سایر دانشمندان علوم تجربی، غالباً تحت تأثیر پیش‌فرض‌ها، نظریات پذیرفته‌شده در هر علم، ارزش‌ها و همچنین جهت‌گیری‌های موجود در ذهن خویش هستند که این امر، بر مشاهده و دقت آن‌ها تأثیر جدی می‌گذارد.

۵۳- گزینه ۴ اهداف روان‌شناسی همانند سایر علوم تجربی به ترتیب: توصیف، تبیین، پیش‌بینی و کنترل است؛ بنابراین باید در بین گزینه‌ها به دنبال عبارتی باشیم که پدیده مورد نظر را پیش‌بینی کند. در عبارت ۴ این احتمال داده شده است که بالا بودن هوش فرد احتمالاً زمان یادگیری او را کاهش دهد؛ پس «پیش‌بینی» صورت گرفته است.

بررسی سایر گزینه‌ها: در ۱ تبیین و در ۲ و ۳ کنترل صورت گرفته است.

۵۴- گزینه ۲ دلیل دشواری تبیین موضوعات روان‌شناختی این است که تحت تأثیر عوامل متعددی هستند و در صورتی می‌توان پدیده‌ها را کنترل کرد که آن پدیده اول به طور دقیق توصیف شده باشد و سپس چرایی یا علت اتفاق افتادن پدیده مطرح شده باشد.

۵۵- گزینه ۱ **بررسی عبارت‌ها:** عبارت اول به دنبال عوامل و عللی است که بر روی وسواس و پارانوئید اثر می‌گذارد؛ بنابراین هدف از آن «تبیین» پدیده است.

۳۸- گزینه ۴ **بررسی عبارت‌ها:** عبارت اول فرضیه نیست، چون در فرضیه مفاهیم ارزشی مانند زیباتر است، بهتر است و ... استفاده نمی‌شود. عبارت دوم فرضیه نیست، چون در فرضیه از قیود تأکید و تکرار مثل همیشه، حتماً، قطعاً و ... استفاده نمی‌شود. عبارت سوم هم به همین دلیل فرضیه نیست. عبارت چهارم هم فرضیه نیست، چون فرضیه باید جمله خبری باشد نه جمله پرسشی.

۳۹- گزینه ۳ مسئله به صورت یک جمله پرسشی مطرح می‌شود. (حذف ۲ و ۴)

فرضیه به صورت یک گزاره خبری که رابطه بین پدیده‌ها را مشخص می‌کند، مطرح می‌شود. (رد ۲ و ۴)

هم‌چنین نظریه مجموعه‌ای از اصول و قوانین است، نه مجموعه‌ای از پرسش‌ها یا گزاره‌های احتمالی اثبات‌نشده. (حذف ۱ و ۴)

۴۰- گزینه ۴ زمانی که بتوانیم براساس مشاهدات تجربی در رابطه با تأثیر دو پدیده بر یکدیگر با قطعیت حرف بزنیم، با «اصل یا قانون» مواجهیم. برای مثال زمانی که با استفاده از گزارش مسئولین مطمئن باشیم با خالی کردن آب پشت سد پیش از باران احتمال شکستن سد و سیل ناشی از آن را کاهش می‌دهیم.

زمانی که با مجموعه‌ای منسجم از قوانین پیرامون یک موضوع مواجه باشیم، مفهوم تجربی پیش روی ما «نظریه» است؛ برای مثال وینیکات با بررسی‌های خود توانست مجموعه‌ای از قوانین پیرامون اهمیت تجربه به دنیا آمدن افراد را در ویژگی‌های روان‌شناختی آن‌ها کشف کند.

زمانی که «دندانیم» و «به دنبال دانستن» باشیم با «مسئله» مواجهیم. مسئله، پرسش یا پرسش‌های پیرامون مفهومی است که پژوهشگران با بررسی‌های خود در تلاش برای یافتن پاسخ آن‌ها هستند؛ برای مثال زمانی که پژوهشگران به دنبال دانستن رابطه ویژگی‌های روان‌شناختی شخصیت‌های تاریخی و تصمیم‌های آن‌ها هستند.

۴۱- گزینه ۴ **بررسی عبارت‌ها:** عبارت اول: نادرست؛ گزاره داده‌شده نظریه نیست، بلکه یک فرضیه است زیرا رابطه احتمالی بین پدیده‌ها براساس حدس و گمان روان‌شناس است.

عبارت دوم: نادرست؛ «پادشاه دادن در مقابل یک رفتار، در تکرار آن رفتار مؤثر است» یک اصل یا باور علمی در روان‌شناسی است، اما عبارت صورت سؤال یک فرضیه است. توجه داشته باشید که چون در کتاب صراحتاً این عبارت به عنوان «یک اصل یا قانون» مطرح شده، آن را اصل در نظر می‌گیریم، در غیر این صورت اگر در جمله‌ای هیچ اشاره‌ای به پشتوانه علمی در ارتباط با آن نشده باشد، آن را «فرضیه» در نظر می‌گیریم. عبارت‌های سوم و چهارم: درست؛ پاسخ اولیه‌ای که به مسئله می‌دهیم، فرضیه نام دارد. فرضیه‌ها برای پذیرفته یا رد شدن نیازمند آزمایش تجربی هستند.

۴۲- گزینه ۱ **بررسی عبارت‌ها:** عبارت اول: رابطه بین دو متغیر «استفاده از ویتامین D» و «احتمال ابتلا به کرونا» را مطرح می‌کند؛ بنابراین یک «فرضیه» است.

در عبارت دوم دانشمندان به دنبال پاسخ به این سؤال هستند که چه دارویی می‌تواند به طور قطع بیماری کرونا را درمان کند؛ بنابراین در این عبارت یک «مسئله علمی» مطرح شده است.

در عبارت سوم نقش واکسیناسیون بر روی مرگ‌میر ناشی از کرونا تأیید کرده است؛ پس یک «اصل یا قانون» است.

۴۳- گزینه ۲ مسئله یک جمله پرسشی است؛ بنابراین عبارت اول در ۲، ۳ و ۴ همگی «مسئله» هستند. فرضیه یک جمله خبری است که رابطه بین دو متغیر را مطرح می‌کند. قسمت دوم در ۱ و ۲ فرضیه هستند و نظریه به مجموعه‌ای از فرضیه‌های تأییدشده (اصول یا قوانین) گفته می‌شود که در ارتباط با یک موضوع هستند. قسمت سوم در ۲، ۳ و ۴ نظریه هستند و قسمت سوم در ۱ در مورد روش‌های جمع‌آوری اطلاعات است که برای آزمودن فرضیه به کار می‌رود.

عبارت دوم به ویژگی‌های اسکیزوفرنی اشاره کرده است؛ یعنی به دنبال روشن کردن چسبستی این بیماری است، بنابراین هدف از آن «توصیف» بیماری اسکیزوفرنی است. عبارت سوم احتمال وقوع بیماری پارکینسون را با توجه به وجود استرس در آینده حدس می‌زند؛ پس هدف «پیش‌بینی» تحقق یافته است. حواستان باشد که قسمت‌های خط کشیده شده، همگی کلمات کلیدی برای تشخیص هدف‌ها هستند.

۵۶- گزینه ۱: در ۱ ویژگی‌های بیماری پروانه‌ای مطرح شده است؛ پس این بیماری را توصیف کرده است.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۲ و ۳ «بیماری پیسی» و «درد سیاتیک» را تبیین کرده است، چون به یکی از علل آن‌ها اشاره کرده است.

۴ احتمال بروز نابینایی و ناشنوایی را در جنین مبتلا به سرخچه پیش‌بینی کرده است. **۵۷- گزینه ۱:** در پاسخ به این سؤال در واقع باید گفت: «داشتن حافظه قوی برای خوب سخنوری کردن لازم است» یعنی یکی از دلایل و عواملی که می‌تواند باعث شود فردی سخنور خوبی باشد داشتن حافظه قوی است؛ پس در این پاسخ ویژگی سخنوری تبیین شده است.

بررسی گزینه‌های نادرست: ۲ مربوط به توصیف است، در حالی که در صورت سؤال توصیفی از پدیده حافظه وجود ندارد. ۳ در این عبارت کنترل صورت نگرفته. برای کنترل کردن پدیده‌ها باید یک توصیه یا راهکار ارائه شود، مثلاً گفته شود اگر کسی می‌خواهد سخنور خوبی باشد باید اول فنون بهسازی حافظه را به کار گیرد. ۴ در این سؤال یکی از دلایل داشتن مهارت سخنوری مطرح شده نه ویژگی‌های آن. برای توصیف باید گفته می‌شد سخنوری خوب به معنای استفاده از کلمات درست و به‌جا و لحن مناسب، رعایت فواصل کلمات، بیان واضح کلمات و ... است.

۵۸- گزینه ۱: **بررسی عبارت‌ها:** عبارت اول: «تبیین» به بیان چرایی اتفاق افتادن یک پدیده می‌پردازد. در واقع هر دانشمند زمانی که پدیده‌ای را تبیین می‌کند در حال بیان علل اتفاق افتادن آن پدیده در جهان است؛ مانند عبارت «الف» که علت بروز بیماری افسردگی را عوامل ژنتیکی دانسته و هم‌چنین نقش عواملی مانند والدین و محیط سخت‌گیرانه را بر بروز افسردگی بیان کرده است.

عبارت دوم: منظور از «توصیف» بیان روشن و تا حد ممکن دقیق از چسبستی مفهوم و موضوعی است که قصد مطالعه و بررسی آن را داریم؛ مانند عبارت «ب» که مفهوم تشویق را روشن کرده است.

عبارت سوم: پس از برگزیدن یک توصیف و تبیین خاص از یک پدیده تا حد زیادی می‌توان به پیش‌بینی و کنترل آن پدیده دست یافت. زمانی که ما می‌دانیم چه عاملی بر عامل دیگر اثر می‌گذارد یا به عبارت دیگر چه چیز علت بروز پدیده دیگر است، می‌توانیم با ایجاد علت کاری کنیم که معلول محقق شود و یا با حذف علت از بروز معلول جلوگیری کنیم. در واقع ما شرایط را به دست گرفته و تحت «کنترل» خود درمی‌آوریم. مانند عبارت «پ» که راهکاری برای تغییر رفتار ارائه داده است.

۵۹- گزینه ۳: برای شروع هر پژوهشی پس از مشخص شدن صورت سؤال در قدم اول باید موضوعاتی که در فرضیه مورد پژوهش قرار می‌گیرند توصیف شوند. در بین این دانشجویان، دانشجوی (پ) موضوع مورد مطالعه یعنی انگیزه درونی را توصیف کرده است؛ پس کار او درست‌تر است.

دانشجوی (الف) موضوعات را تبیین کرده است، دانشجوی (ب) پیش‌بینی کرده است و دانشجوی (ت) به دنبال کنترل پدیده‌ها بوده است.

۶۰- گزینه ۱: زمانی که به دنبال چرایی وقوع پدیده‌ای می‌گردیم، برای مثال عامل پرهیزه‌بودن تصادفات جاده‌ای را نبود کیسه هوا و کیفیت بدنه خودروها بدانیم، هدف تبیین علم تجربی را دنبال کرده‌ایم. هم‌چنین زمانی که با توجه به عوامل زیربنایی (برای مثال نبستن کمربند ایمنی یا نبود گاردریل میان مسیرهای رفت و برگشت جاده‌ای) تلاش شود وقوع پدیده کنترل شود، هدف کنترل علم تجربی دنبال شده است.

۶۱- گزینه ۳: پس از برگزیدن یک توصیف و تبیین خاص از یک پدیده، تا حد زیادی می‌توان به «پیش‌بینی» و «کنترل» آن پدیده دست یافت نه همیشه.

۶۲- گزینه ۱: **بررسی عبارت‌ها:** عبارت اول: وقتی دانشمند به دنبال علت‌ها و ریشه‌های مشکلات روانی از جمله علل ژنتیکی است، در واقع در حال «تبیین» مشکلات روانی است.

عبارت دوم: در این عبارت دانشمند «پیش‌بینی» می‌کند کودکی که در سنین خردسالی والدینش را از دست داده است، احتمالاً در سنین جوانی اضطراب از خود نشان خواهد داد.

عبارت سوم: در این عبارت دانشمند ویژگی‌ها و نشانه‌های بیماری افسردگی را بیان می‌کند، پس در حال «توصیف» آن است.

۶۳- گزینه ۲: **بررسی عبارت‌ها:** عبارت اول: زمانی که با توجه به تبیین (سلیقه متفاوت هر نسل) در رابطه با وقوع پدیده‌ای (تغییر بافت مراسم عزاداری) برآوردی از شرایط آینده داشته باشیم، هدف «پیش‌بینی» مد نظر بوده است.

عبارت دوم: زمانی که به دنبال دلیل واقعه‌ای باشیم، برای مثال یکی از دلایل استقبال ایرانیان از مراسم عزاداری را مأنوس‌بودن آن‌ها با مراسم سیاووشان بدانیم، هدف ما «تبیین» بوده است.

عبارت سوم: زمانی که به دنبال مداخله برای وقوع و یا عدم وقوع پدیده‌ای باشیم، به عنوان مثال به دنبال جلوگیری از ورود بدعت به مراسم عزاداری باشیم، هدف ما «کنترل» بوده است.

۶۴- گزینه ۱: **بررسی عبارت‌ها:** عبارت «الف»: یکی از علل ایجاد افسردگی را بیان کرده و به چرایی وقوع آن اشاره دارد؛ بنابراین «تبیین» است. عبارت «ب»: ویژگی‌های اختلال افسردگی را بیان کرده و به چسبستی افسردگی اشاره دارد؛ بنابراین «توصیف» است.

عبارت «پ»: «پیش‌بینی» می‌کند که افسردگی در آینده چه تبعاتی خواهد داشت. عبارت «ت»: به بیان درمان اختلال افسردگی پرداخته؛ پس به مفهوم «کنترل» اشاره دارد.

۶۵- گزینه ۱: **بررسی عبارت‌ها:** عبارت اول: زمانی که گفته می‌شود موفقیت تحصیلی با چنین مؤلفه‌هایی مثل پشتکار، تلاش، برنامه‌ریزی و هوش رابطه دارد، در واقع این عوامل را علل بروز موفقیت تحصیلی می‌داند و برای رسیدن به موفقیت باید وجود داشته باشند؛ بنابراین «تبیین» صورت گرفته است. عبارت دوم: در این عبارت فراموشی «توصیف» شده است.

در عبارت سوم: این احتمال مطرح شده که کودکان با پردازش ادراکی هدیه کم‌ارزش بزرگ را ترجیح می‌دهند؛ پس «پیش‌بینی» صورت گرفته است. در عبارت چهارم: یک راهکار برای این‌که مادران باردار از چه داروهایی نباید استفاده کنند مطرح شده؛ پس «کنترل» صورت گرفته است.

۶۶- گزینه ۳: زمانی که پژوهشگری چسبستی موضوع مورد بررسی خود را شرح داده و مختصات روشن و دقیق آن را بیان می‌کند مانند عبارت اول، هدف «توصیف» علم تجربی را در پی گرفته است. هم‌چنین زمانی که به چرایی پدیدآمدن آن موضوع بپردازد، برای مثال بگوید جذابیت بصری موجب به وجود آمدن آن شده است، در واقع «تبیین» صورت گرفته است و در نهایت زمانی که پدیدآیی احتمالی آن پدیده را در آینده پیش‌بینی کند مانند عبارت سوم، هدف او «پیش‌بینی» بوده است.

۶۷- گزینه ۲: **بررسی عبارت‌ها:** عبارت اول: نادرست؛ چون هم روان‌شناسان و هم دیگر دانشمندان علوم تجربی غالباً تحت تأثیر پیش‌فرض‌های خود قرار می‌گیرند. عبارت دوم: نادرست؛ چون وقتی ارکان یا مؤلفه‌های موفقیت را بیان می‌کنیم و علت تحقق موفقیت را به وجود برنامه‌ریزی و تلاش وابسته می‌دانیم تبیین صورت گرفته است. عبارت سوم: درست است.

عبارت چهارم: نادرست؛ دانشمندان علوم تجربی نمی‌توانند وارد حیطه موضوعات غیرمحسوس بشوند چون ابزار و وسیله بررسی آن‌ها را ندارند؛ بنابراین توصیف هم نمی‌توانند بکنند.

۷۳- گزینه ۳: گزینه‌ها را در جدول زیر بررسی می‌کنیم:

تغذیه نامناسب در کنار استعداد ژنتیکی منتهی به اضافه وزن می‌شود.	۱	بالا نبودن نسبت تراکم توده چربی به وزن کل بدن از ۲۵٪ به معنی چاقی است.	برای کاهش اضافه وزن باید کالری مصرفی را مدیریت کرد.
تبیین		توصیف	کنترل
برداشت اشتباه از تصویر بدن منجر به لاغری مفرط می‌شود.	۲	فردی که درگیر کم‌اشتهایی عصبی است در صورت شرکت در جلسات مشاوره بهبود پیدا خواهد کرد.	شرکت در جلسات گروه‌درمانی برای کاهش کم‌اشتهایی توصیه می‌شود.
تبیین		پیش‌بینی	کنترل
پر خوری عصبی به معنای پر خوری ناگهانی بدون نیاز جسمانی به غذاست.	۳	نا توانی در به کلام آوردن هیجانات منفی و تجربه آن‌ها منجر به پر خوری عصبی می‌شود.	با بهبود حمایت اجتماعی می‌توان از شدت پر خوری عصبی افراد کم کرد.
توصیف		تبیین	کنترل
مواد نگهدارنده به مواد غیر طبیعی گفته می‌شود که برای ماندگاری بیشتر به مواد غذایی افزوده می‌شوند.	۴	جوامعی که مصرف مواد نگهدارنده بیشتری دارند در آینده جمعیت سالمند آسیب‌پذیرتری خواهند داشت.	برای مبتلانشدن به مشکلات کلیوی مصرف مواد نگهدارنده باید به حداقل برسد.
توصیف		پیش‌بینی	کنترل

۷۴- گزینه ۴: بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: نادرست؛ فرضیه یک

حداکثر تا حد ممکن سنجیده و پاسخ اولیه به مسئله‌های علمی است که درستی و نادرستی آن باید بررسی شود و در صورت پذیرفته شدن در شرایط مختلف آزمایشی به «اصل یا قانون» تبدیل می‌شود.

عبارت دوم: نادرست؛ دانشمندان سعی می‌کنند تا در توصیف موضوعات و پدیده‌های مختلف، دقیق و بی‌طرف باشند. با وجود این، روان‌شناسان مانند سایر دانشمندان علوم تجربی، غالباً تحت تأثیر پیش‌فرض‌ها، نظریات پذیرفته شده در هر علم و هم‌چنین جهت‌گیری‌های ذهنی خود قرار می‌گیرند و عاری از آن نیستند. عبارت سوم: نادرست؛ چهار منبع کسب آگاهی و معرفت، چهار منبع مختلف برای آگاهی از جنبه‌های مختلف عالم هستی و خلقت هستند که هر یک ویژگی‌های مخصوص به خود را دارند. در بین این چهار منبع، فقط روش تجربی محدود به امور مشاهده‌پذیر و محسوس است و سایر منابع چنین محدودیتی ندارند.

عبارت چهارم: نادرست؛ تبیین و پیش‌بینی پدیده‌های روان‌شناختی مانند انگیزه پیشرفت چون تحت تأثیر عوامل متعددی هستند، تبیین واحدی ندارند، چه در آزمایشگاه بررسی شوند، چه در شرایط طبیعی.

۷۵- گزینه ۴: عبارت مطرح‌شده در متن سؤال یک پاسخ احتمالی به مسئله علمی است؛ پس «فرضیه» نام دارد و برای پذیرفته شدن باید براساس مشاهدات تجربی آزمایش شود.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ فرضیه پاسخی احتمالی است که درستی یا نادرستی آن باید آزمایش شود و هنوز پذیرفته نشده است. ۲ فرضیه‌ها در صورت پذیرفته شدن به «قانون» تبدیل می‌شوند، در حالی که عبارت فوق فرضیه است و هنوز پذیرفته نشده است که قانون باشد. ۳ نظریه به مجموعه‌ای منسجم از اصول و قوانین علمی درباره یک موضوع گفته می‌شود. همان‌طور که گفته شد عبارت مذکور فرضیه است نه نظریه.

۷۶- گزینه ۱: «تیره‌توبودن و بزرگ‌توبودن سایز لباس‌های فروخته‌شده» عبارتی ناظر بر هدف «توصیف» در علم روان‌شناسی است. پژوهشگران استاندارد در جست‌وجوی علت این پدیده به این نتیجه رسیده‌اند که «پوشش بازیکنان محبوب مردم موجب گرایش آن‌ها به پوشش مشابه شده است.» و این عبارت به سبب در نظر گرفتن علت، ناظر بر هدف «تبیین» است.

۶۸- گزینه ۴: دومین هدف علم روان‌شناسی تبیین است؛ بنابراین سؤال

به دنبال فرضیه‌ای است که بتواند پدیده‌ای را تبیین کند؛ یعنی علت وقوع آن را بیان کند. در ۴ تبیین صورت گرفته است.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ فرضیه نیست و سؤال است. در ۲ کنترل صورت گرفته است و در ۳ فشار روانی توصیف شده است.

۶۹- گزینه ۱: بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: نادرست؛ چگونگی توصیف

هر دانشمند از یک موضوع یا پدیده، تأثیر بسیار زیادی در مواجهه با آن موضوع و بررسی علمی آن دارد. آن‌چه در مواجهه با موضوع و بررسی علمی آن حائز اهمیت است، نوع توصیف دانشمند است، نه پیش‌بینی او.

عبارت دوم: درست؛ بیان روشن و تا حد ممکن دقیق از چستی پدیده‌ها یا به عبارت دیگر بیان ویژگی‌ها و ماهیت پدیده‌ها، در هدف توصیف باید محقق گردد که اولین هدف علم است.

عبارت سوم: درست؛ همیشه این احتمال وجود دارد که برای یک موضوع یا پدیده، تبیین‌های متفاوت و در عین حال صحیحی وجود داشته باشد.

عبارت چهارم: نادرست؛ مهم‌ترین دلیل دشواری پیش‌بینی و کنترل در علم روان‌شناسی، پیچیدگی و دشواری توصیف و تبیین در موضوعات مختلف این علم است. وجود ابعاد و ویژگی‌های مختلف و بسیار پیچیده انسان باعث می‌شود که توصیف دقیق از موضوعات مختلف در انسان، مانند هوش، عواطف، شناخت، اراده، خود و ... بسیار دشوار گردد و در نتیجه شاهد تبیین‌های متفاوتی از این موضوعات باشیم. پس از برگزیدن یک توصیف و تبیین خاص از یک پدیده، تا حد زیادی می‌توان به «پیش‌بینی» و «کنترل» آن پدیده دست یافت؛ بنابراین نمی‌توانیم بگوییم پیش‌بینی و کنترل پدیده‌ها دشوارتر هستند.

۷۰- گزینه ۴: بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: راهکاری برای تقویت

حافظه مطرح شده؛ پس «کنترل» صورت گرفته است.

عبارت دوم: ویژگی‌های حافظه کاری مطرح شده؛ یعنی چستی حافظه کاری بیان گردیده است؛ پس «توصیف» صورت گرفته است.

عبارت سوم: برآورد پدیده‌ای در آینده یا احتمال وقوع پدیده‌ای در آینده به هدف «پیش‌بینی» مربوط است.

عبارت چهارم: زمانی که به بیان چرایی و علل بروز رفتار یا پدیده می‌پردازیم هدف «تبیین» صورت گرفته است.

۷۱- گزینه ۲: «تبیین» به بیان «چرایی اتفاق افتادن یک پدیده» می‌پردازد.

دانشمندان با مشخص کردن این‌که تقویت شدن، علت ادامه یافتن یک رفتار است به «بیان چرایی ادامه یافتن رفتار» و تبیین آن می‌پردازد؛ ولی در ۱ و ۳ مفهوم «تقویت کننده» توصیف شده است و در آن تبیین وجود ندارد.

«نظریه» مجموعه‌ای منسجم از اصول و قوانین علمی درباره یک موضوع است. مثلاً یادگیری یک رفتار، علاوه بر تقویت شدن تحت تأثیر اصول دیگری هم هست که وقتی همه آن‌ها کنار هم بیایند «نظریه یادگیری رفتار» را تشکیل می‌دهند.

در ۱ و ۴، «تقویت کننده چه تأثیری بر رفتار دارد؟» یک مسئله و سؤال پژوهشی است، نه نظریه.

«کنترل» آخرین هدف در علم است و به معنای دست‌یافتن به روش‌هایی برای تغییر دادن پدیده مورد نظر است؛ مثلاً براساس این‌که تقویت کردن باعث ادامه یافتن یک رفتار می‌شود، به این راهکار می‌رسیم که با تحسین کردن رفتارهای نوع‌دوستانه، می‌توانیم وقوع آن‌ها را افزایش دهیم. در ۱ و ۳ «پیش‌بینی» وجود دارد.

۷۲- گزینه ۲: اهداف علم تجربی که در مثال ذکر شده عبارت‌اند از:

توصیف: توضیح سرعت روند افزایش قیمت، مفهوم تورم و آزردهنده بودن آن برای اغلب دهک‌های درآمدی

تبیین: تحلیل علل پدیده تورم و مشخص کردن اثرگذارترین عامل مؤثر بر تورم یعنی فرونی تقاضا بر عرضه است.

پیش‌بینی: بیان احتمال این‌که افزایش شرایط تورمی با همین روند موجب افزایش میزان فقر در جامعه می‌شود.

کنترل: اعمال سیاست پولی انقباضی توسط بانک مرکزی، برای جلوگیری از ادامه روند تورمی

پژوهشگران با برنامه‌ریزی خود برای تشکیل کمپین تبلیغاتی به دنبال مداخله در پدیده مشاهده‌شده هستند، به همین دلیل هدف آن‌ها «کنترل» پدیده مورد نظر بوده است؛ بنابراین در متن مذکور هدف پیش‌بینی وجود نداشته و ❶ نادرست است.

۷۷- گزینه ۲) «رکن اساسی» روش علمی، مشاهده و تجربه است. دانشمندان علم تجربی می‌توانند وارد حیطه موضوعاتی شوند که امکان مشاهده مستقیم و تجربی آن‌ها وجود داشته باشد. منظور از مشاهده مستقیم و تجربی این است که بتوان پدیده‌ها را به طور تجربی (چه غیرمستقیم) مورد بررسی و مشاهده قرار داد. مثلاً حافظه، اضطراب و یادگیری از اموری هستند که به طور غیرمستقیم قابل مشاهده هستند و توسط دانشمندان علوم تجربی مورد بررسی قرار می‌گیرند.

۷۸- گزینه ۳) قسمت اول سؤال: منظور از امور مشاهده‌پذیر اموری است که با حواس پنج‌گانه قابل دریافت باشند یا به عبارت دیگر امور محسوس (دقت کنید امور معقول اموری است که قابل مشاهده نیست و با ابزار عقل درک می‌شود).

قسمت دوم سؤال: روش علمی (یا همان روش تجربه) یکی از روش‌های کسب آگاهی و معرفت است که مشاهده و تجربه، رکن اساسی آن است؛ یعنی از روش‌ها و ابزارهای دقیق و قابل اندازه‌گیری برای بررسی موضوع مورد نظر استفاده می‌کند؛ پس گزاره علمی، گزاره‌ای است که صرفاً از این طریق به دست آمده باشد، نه از طریق منابع دیگر.

۷۹- گزینه ۴) **بررسی عبارت‌ها:** عبارت اول: جریان رسیدن به هدف را «فرایند» گویند.

عبارت دوم: دانشمند از طریق «روش علمی» به دنبال ابهام‌زدایی و روشن‌سازی است. عبارت سوم: مهم‌ترین تفاوت دانشمند با فرد عادی در این است که مواجهه دانشمند برخلاف فرد عادی، «منظم و قاعده‌مند» است.

عبارت چهارم: در جست‌وجوی چیزی بودن باعث می‌شود تا روش علمی، «هدفمند» باشد. گاهی ممکن است بدون هدف اقدامی صورت بگیرد؛ در این صورت اقدام محقق شده به دلیل توجه‌نداشتن به هدف مشخص، نتیجه‌بخش نخواهد بود.

۸۰- گزینه ۴) در روشی که نهال به کار گرفته است، موقعیت نامعین یا همان مسئله وجود دارد. چون او به دنبال پاسخ به این سؤال است که «آیا استفاده بیش از حد از نرم‌افزارهای مسیریابی بر حافظه افراد اثر می‌گذارد؟» «الف» وجود دارد. همچنین نهال به دنبال پیدا کردن پاسخ یک سؤال است، جریان رسیدن به هدف را «فرایند» می‌گویند؛ پس روش نهال ویژگی «فرایندی» بودن و «هدفمندی» را دارد «ب» وجود دارد.

از طرفی دیگر روش علمی نظام‌دار است؛ یعنی باید مراحل تحقیق به دقت طی شوند. دانشمند در روش علمی ابتدا «مسئله» خود را مطرح کرده و به آن پاسخ احتمالی می‌دهد (فرضیه‌سازی). سپس متغیرهای اصلی فرضیه خود را تعریف عملیاتی کرده و نمونه‌های مورد نظر خود را انتخاب می‌کند، سپس فرضیه خود را می‌آزماید و ... در حالی که روش نهال این مراحل طی نشده است. «ب» وجود ندارد. در روش علمی و برای انجام یک آزمایش صحیح و سهولت در اندازه‌گیری‌ها، باید متغیرها مورد نظر به شکل دقیق، شفاف و قابل اندازه‌گیری تعریف شوند. به تعریفی از متغیر که این ویژگی‌ها را داشته باشد «تعریف عملیاتی» می‌گویند. در روش نهال متغیرها، تعریف عملیاتی نشده‌اند «ت» وجود ندارد.

۸۱- گزینه ۴) مهم‌ترین تفاوت دانشمند با فرد عادی در این است که هرچند هر دو با مسئله مواجه می‌شوند، اما مواجهه دانشمند برخلاف فرد عادی، «منظم و قاعده‌مند» است.

۸۲- گزینه ۲) در جست‌وجوی چیزی بودن باعث می‌شود تا روش علمی «هدفمند» باشد. فرایندی‌بودن به معنای جریان و پروسه حرکت در مسیر رسیدن به هدف است.

۸۳- گزینه ۲) برخی دانشمندان دچار اشتباه می‌شوند و به حیطه موضوعاتی که امکان مشاهده مستقیم و تجربی آن‌ها وجود ندارد وارد شده و در مورد آن‌ها اظهار نظر می‌کنند.

۸۴- گزینه ۱) در روش علمی دانشمند به دنبال ابهام‌زدایی و روشن‌سازی است. در روش علمی دانشمند موقعیت نامعین را «روشن می‌کند». در جست‌وجوی چیزی بودن باعث می‌شود تا روش علمی «هدفمند» باشد.

۸۵- گزینه ۲) **درست؛** باید به خاطر داشته باشیم که هر نظریه علمی که براساس مشاهده و تجربه شکل گرفته است، خود به نظریات و مبانی غیرتجربی (یعنی سه حیطه دیگر آگاهی و معرفت) تکیه داشته و با تغییر در آن‌ها، فرضیات و نظریات مطرح‌شده در علم تجربی نیز تغییر خواهند کرد. ❷ نادرست؛ تعریف فوق، کاربردی‌ترین تعریف ارائه‌شده از روش علمی (روش تجربی) است، نه صحیح‌ترین! **درست؛** دانشمند با طرح مسئله، موقعیت‌های مجهول و ناشناخته را شناسایی می‌کند و سپس با روش‌های تجربی سعی می‌کند به آن‌ها پاسخ داده و این موقعیت‌ها را روشن سازد. روشن‌سازی موقعیت نامعین مانند نور در شب تاریک است. **درست؛** به تعریفی دقیق، شفاف و قابل اندازه‌گیری از متغیر «تعریف عملیاتی» گفته می‌شود. زمانی که مقدار هوش را از طریق آزمون و کسلر به دست می‌آوریم، در واقع متغیر هوش را تعریف عملیاتی کرده‌ایم. چنین تعریفی از هوش به دلیل عملیاتی‌بودن، ما را به مفهومی مشترک از هوش می‌رساند.

۸۶- گزینه ۲) دانشمند با «طرح مسئله» موقعیت‌های ناشناخته و مجهول را شناسایی می‌کند و سپس با روش‌های تجربی (علمی)، سعی می‌کند تا به آن‌ها پاسخ داده و این موقعیت‌ها را روشن کند.

۸۷- گزینه ۲) در این گزینه رابطه بین جنسیت و پرخاشگری مطرح شده است؛ یعنی دلیل پرخاشگری را جنسیت فرد (پسر بودن) مطرح کرده است، پس این عبارت تبیین پدیده پرخاشگری است نه توصیف پسرها. سایر عبارت‌ها درست هستند.

۸۸- گزینه ۳) اگرچه موضوعی را که قابل مشاهده نیست، نمی‌توان با روش تجربی بررسی کرد و درباره آن گزاره‌ای تجربی (علمی) صادر کرد، اما گاه می‌توان با استناد به منابع و روش‌های دیگر کسب آگاهی و معرفت، گزاره‌های صحیح و معتبری را درباره آن موضوع بیان نمود.

۸۹- گزینه ۲) **بررسی عبارت‌ها:** عبارت اول: نادرست؛ رابطه بین فرضیه و سؤال، رابطه دوسویه است، نه رابطه بین فرضیه و اصل. ضمناً عبارت «اصل پذیرفته‌نشده» معنا ندارد. «اصل» پذیرفته و تأیید شده است.

عبارت دوم: نادرست؛ دانشمندان سعی می‌کنند تا در توصیف موضوعات و پدیده‌های مختلف، دقیق و بی‌طرف باشند، ولی غالباً تحت تأثیر پیش‌فرض‌ها، نظریات پذیرفته‌شده در هر علم، ارزش‌ها و همچنین جهت‌گیری‌های موجود در ذهن خویش هستند که این امر بر مشاهده و دقت آن‌ها تأثیر جدی می‌گذارد.

عبارت سوم: نادرست؛ بسیاری از موضوعاتی که به طور مستقیم قابل مشاهده نیستند را می‌توان از طریق آثار و کارکردهای قابل مشاهده آن‌ها مورد بررسی علمی قرار داد، مانند فرایندهای ذهنی؛ بنابراین لزومی بر بررسی آن‌ها از طریق سایر منابع کسب دانش نیست. توجه داشته باشید که پدیده‌هایی که به هیچ عنوان قابل مشاهده نیستند، چه به طور مستقیم و چه به طور غیرمستقیم با روش‌های تجربی قابل بررسی نیستند.

عبارت چهارم: نادرست؛ گاهی ممکن است پاسخی که اکنون مورد قبول واقع شده و علمی است، پس از مدتی به دلیل آگاهی از نادرستی آزمایش‌های قبلی و یا به دلیل تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان کنار گذاشته شده و نادرست تلقی گردد؛ بنابراین تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان و آگاهی از نادرستی آزمایش‌های قبلی علت کنار گذاشته شدن فرضیه‌های تأییدشده است، نه معلول آن.

۹۰- گزینه ۴) **بررسی عبارت‌ها:** عبارت اول: نادرست؛ دانشمند به دنبال ابهام‌زدایی و روشن‌سازی است. دانشمند با «طرح مسئله» موقعیت‌های ناشناخته و مجهول را شناسایی می‌کند و سپس با «روش‌های تجربی» سعی می‌کند تا به آن‌ها پاسخ داده و این موقعیت‌ها را روشن سازد.

پ) درست؛ متغیر هر چیزی است که تغییر می‌کند. تصور کنید که در یک فرضیه خواهیم ارتباط نمرات درس یک دانش‌آموز را با میزان استراحت شبانه‌روزی او بررسی کنیم؛ در این پژوهش «نمرات افراد» و «میزان استراحت روزانه» مقادیر مختلفی از صفر تا ۲۰ در «نمره» و از صفر تا ۲۴ ساعت در «میزان استراحت» را شامل می‌شود. در روش علمی و برای انجام یک آزمایش صحیح و هم‌چنین سهولت در اندازه‌گیری‌ها، باید متغیرهای مورد نظر، به شکل دقیق، شفاف و قابل اندازه‌گیری تعریف شوند. به تعریفی از متغیر که این ویژگی‌ها را داشته باشد، تعریف عملیاتی می‌گویند.

۹۶- گزینه ۲) : متغیرهای اصلی پژوهش متغیرهایی هستند که رابطه آن‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد در فرضیه مطرح‌شده، متغیرهای اصلی پژوهش «قدرت کلامی دانشجویان» و «نمره ارائه پروژه» هستند. سایر متغیرها، متغیرهای فرعی پژوهش هستند که ویژگی افرادی که بر روی آن‌ها تحقیق انجام می‌شود را مطرح می‌کند.

۹۷- گزینه ۳) : ویژگی تکرارپذیری روش علمی باعث می‌شود که دانشمند به یافته‌های یکسانی در آزمایشات متعدد برسد. هر دانشمند با رعایت ضوابط علمی می‌تواند یافته‌های دیگران را تکرار کند.

۹۸- گزینه ۴) : «تعریف عملیاتی» باعث می‌شود که همه افراد با مطالعه آن به برداشت یکسان یا تقریباً یکسان از پدیده برسند. هم‌چنین در تعریف عملیاتی نحوه اندازه‌گیری پدیده‌ها بیان می‌گردد تا از طریق آن بتوان به ویژگی اشیا و افراد عددی را نسبت داد.

۹۹- گزینه ۲) : در این فرضیه بررسی اثر «تشویق» بر «انگیزه دانش‌آموزان» مد نظر محقق است؛ بنابراین متغیرهای اصلی پژوهش «میزان تشویق» (یا همان تعداد دفعات تشویق) و «مقدار انگیزه دانش‌آموزان» (یا همان شدت انگیزه) می‌باشد.

بررسی گزینه‌ها: ۱) تعداد معلمان و دانش‌آموزانی که در این تحقیق حضور داشته‌اند نمونه‌های تحقیق هستند؛ یعنی افرادی که فرضیه بر روی آن‌ها اجرا شده است و متغیر اصلی پژوهش محسوب نمی‌شوند. **۲)** یکی از متغیرهای اصلی که همان «تعداد دفعات تشویق» است تعریف عملیاتی شده است، چون به طور مشخص تشویق کلامی را اندازه‌گیری می‌کند. **۳)** مقدار انگیزه که یکی از متغیرهای اصلی پژوهش است تعریف شده، ولی این تعریف، عملیاتی نشده، بلکه فقط مفهوم آن بیان شده است؛ پس تعریف مفهومی است، نه تعریف عملیاتی. **۴)** این گزینه در مسیر نتیجه‌گیری از تحقیقات مورد استفاده قرار می‌گیرد، ولی ارتباطی با متغیرهای اصلی پژوهش ندارد.

۱۰۰- گزینه ۱) : **بررسی عبارت‌ها:** عبارت اول: دلیل دشواری رسیدن به یافته‌های یکسان در روان‌شناسی، پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان، رعایت مسائل اخلاقی، تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی و ... است؛ بنابراین قسمت اول **۱)**، **۲)** و **۳)** درست هستند.

عبارت دوم: متغیر هر چیزی است که تغییر می‌کند؛ بنابراین میزان انگیزه، جنسیت و سرعت افراد متغیر هستند ولی واحدهای اندازه‌گیری در همه‌جای دنیا ثابت هستند در نتیجه قسمت دوم فقط در **۱)** درست است.

عبارت سوم: به دلیل دشواری تکرارپذیری یافته‌های روان‌شناسی، روش‌های تجربی و علمی، همواره با محدودیت‌هایی در تبیین پدیده‌های انسانی مواجه بوده و نمی‌تواند پاسخ بسیاری از پرسش‌های بشر را بدهد.

۱۰۱- گزینه ۱) : در پژوهش‌های روان‌شناسی رابطه بین پدیده‌های روان‌شناختی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

بررسی گزینه‌های نادرست: ۲) پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های روان‌شناختی دشوار است. **۳)** در بسیاری از پدیده‌های روان‌شناختی علی‌رغم وجود علل متعدد ولی تبیین مشخص و واحدی وجود دارد. **۴)** تکرارپذیری در پژوهش‌های مربوط به پدیده‌های انسانی دشوار است.

۱۰۲- گزینه ۳) : در متن سؤال به «رسیدن به برداشت یکسان از پدیده‌ها» اشاره دارد. که به مفهوم «تعریف عملیاتی» مربوط می‌شود.

عبارت دوم: درست؛ روش‌های ارائه‌شده در علم تجربی فقط در حیطه امور مشاهده‌پذیر قابل اجرا و معتبر هستند و نمی‌توان از آن‌ها در حیطه امور غیر قابل مشاهده با حواس پنج‌گانه استفاده کرد.

عبارت سوم: درست؛ تنها چیزی که علم تجربی در مواجهه با مسائل غیر قابل مشاهده می‌تواند ادعا کند، «نمی‌دانم» است و ادعای نادرستی تبیین‌های سایر منابع کسب معرفت در این موضوعات مردود است.

عبارت چهارم: درست؛ گاهی ممکن است بدون هدف اقدامی صورت بگیرد. در این صورت اقدام محقق‌شده به دلیل توجه‌نداشتن به هدف مشخص نتیجه‌بخش نخواهد بود.

۹۱- گزینه ۲) : به تعریفی دقیق، شفاف و قابل اندازه‌گیری از پدیده‌ها «تعریف عملیاتی» گفته می‌شود. تعریف عملیاتی باعث می‌شود افراد به مفهومی مشترک از پدیده‌ها برسند.

۹۲- گزینه ۱) : **بررسی عبارت‌ها:** مورد اول: درست؛ در روش علمی و برای انجام یک آزمایش صحیح و هم‌چنین سهولت در اندازه‌گیری‌ها، باید متغیرهای مورد نظر به شکل دقیق، شفاف و قابل اندازه‌گیری تعریف شوند. به تعریفی که این ویژگی‌ها را داشته باشد، تعریف عملیاتی می‌گویند؛ بنابراین متغیرها نباید مبهم باشند و باید کاملاً شفاف و قابل اندازه‌گیری باشند.

مورد دوم: درست؛ یافته‌های به‌دست‌آمده از روش علمی شخصی نیستند، بلکه هر دانشمند با رعایت ضوابط علمی، می‌تواند یافته‌های دیگران را تکرار کند؛ بنابراین به دلیل ویژگی تکرارپذیری روش علمی، ممکن است این آزمایش تلاشی برای تکرار و تأیید نتایج آزمایش‌های مشابه پیشین باشد.

مورد سوم: نادرست؛ متغیرهای پژوهش، «آموزش مهارت حل مسئله» و «میزان اضطراب» دانش‌آموزان است (نه صرفاً آموزش). در واقع در این مثال، تأثیر یادگیری مهارت حل مسئله بر کم یا زیاد شدن اضطراب بررسی می‌شود. ضمناً دانش‌آموزان متغیر اصلی پژوهش نیستند.

مورد چهارم: درست؛ روش علمی یکی از روش‌های کسب آگاهی و معرفت است که تنها در حیطه امور مشاهده‌پذیر (مانند انجام همین آزمایش و توانایی مشاهده نتایج آن) قابل اجراست. پاسخ «نمی‌دانم» زمانی مطرح می‌شود که علم تجربی با مسائل غیر قابل مشاهده (مسائل مربوط به عقل، شهود و ...) مواجه شود.

۹۳- گزینه ۳) : در **۳)** هرچند اضطراب یک متغیر روان‌شناختی است، اما مقدار ترشح آدرنالین مربوط به علوم زیستی است و می‌توان به دقت آن را مورد سنجش قرار داد؛ بنابراین تکرارپذیری یافته‌های این فرضیه آسان‌تر است.

در سایر گزینه‌ها علاقه به تحصیلات، رضایت از زندگی، هوش، موفقیت تحصیلی و شخصیت، متغیرهای روان‌شناختی هستند که به راحتی قابل بررسی و تکرارپذیر نیستند.

۹۴- گزینه ۳) : در این پژوهش محقق درمان‌های دارویی را روی افراد اجرا می‌کند تا اثر آن را بر روی اضطراب آنان بررسی کند؛ پس دارودرمانی و اضطراب در افراد شرکت‌کننده متغیرهای پژوهش هستند؛ ولی ساکن شهر تهران بودن و دانش‌آموز مقطع متوسطه بودن در همه افراد شرکت‌کننده در این پژوهش ثابت نگه داشته شده است و ویژگی‌های افراد نمونه را مشخص می‌کند و متغیرهای اصلی پژوهش نیستند. دقت کنید که در این پژوهش «نتایج امتحان» مد نظر نیست.

۹۵- گزینه ۲) : **بررسی عبارت‌ها: الف)** نادرست؛ دانشمندان علوم تجربی، نسبت به موضوعاتی که با ابزار تجربی کسب نمی‌شود، باید موضع «نمی‌دانم» را اختیار کنند؛ اما در واقعیت گاهی دچار خطا می‌شوند و چیزهایی را که به طور محسوس، امکان مشاهده مستقیم آن‌ها وجود نداشته و از طریق سایر منابع کسب آگاهی معرفی شده را نادرست معرفی می‌کنند.

ب) درست؛ آخرین مفهوم در روش علمی، «موقعیت نامعین» است. دانشمند به دنبال ابهام‌زدایی و روشن‌سازی است. دانشمند با طرح مسئله، موقعیت‌های ناشناخته و مجهول را شناسایی می‌کند و سپس با روش‌های تجربی، سعی می‌کند تا به آن‌ها، پاسخ داده و این موقعیت‌ها را روشن سازد.

در ۳ میزان شدت اعتیاد به طور دقیق و قابل اندازه‌گیری مشخص شده است؛ بنابراین «تعریف عملیاتی» از شدت اعتیاد است. در ۱ و ۲ متغیرهای مطرح‌شده فقط توصیف شده‌اند و در ۴ نمونه‌ای که تحقیق بر روی آن‌ها انجام می‌شود را بیان کرده است و میزان اثربخشی داروی ضدافسردگی را تعریف عملیاتی نکرده است.

۱۰۳- گزینه ۲: در هر پژوهشی، متغیرهای اصلی پژوهش متغیرهایی هستند که رابطه بین آن‌ها بررسی می‌شود. در فرضیه ارائه‌شده در متن سؤال «تنبیه بدنی» بر روی «میزان اعتمادبه‌نفس» اثر می‌گذارد؛ پس متغیرهای اصلی پژوهش هستند. سایر متغیرها مانند جنسیت کودکان و پایه تحصیلی آن‌ها متغیر نیستند، چون در پژوهش ثابت نگه داشته می‌شود و ویژگی‌های افرادی را که قرار است در پژوهش شرکت داشته باشند، مشخص می‌کند.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ از طریق آزمون‌ها می‌توان پدیده مورد نظر را تعریف عملیاتی کرد. تعریف عملیاتی، تعریفی دقیق، روشن و قابل اندازه‌گیری از متغیر است که باعث می‌شود افراد با مطالعه آن به مفهومی مشترک از پدیده مورد نظر برسند. ← درست

۳ پژوهش‌هایی که در آن‌ها روش‌های پژوهش به گونه‌ای هستند که اعمال آن‌ها ممکن است اثر سوء بر افراد داشته باشد، به دلیل رعایت مسائل اخلاقی قابل اجرا و قابل تکرار نیستند، مانند تنبیه بدنی کودکان که در این فرضیه مطرح شده است. ← درست ۴ در این پژوهش امکان تعریف عملیاتی «میزان اعتمادبه‌نفس» از طریق اجرای آزمون اعتمادبه‌نفس وجود دارد، ولی نمی‌توانیم مقدار تنبیه بدنی را اندازه‌گیری کنیم، زیرا اگر بخواهیم کودکان را تنبیه کرده و سپس مقدار آن را دقیقاً اندازه‌گیری کنیم، کاری غیراخلاقی کرده‌ایم؛ بنابراین در چنین پژوهش‌هایی سعی می‌شود از کودکانی که در گذشته مورد تنبیه قرار گرفته‌اند استفاده شود که امکان اندازه‌گیری دقیق آن‌ها وجود ندارد. ← درست

۱۰۴- گزینه ۱: **بررسی عبارت‌ها:** عبارت اول: درست؛ این که پژوهشگران بتوانند به برداشت یکسانی از متغیرها برسند تا آزمایش را در همان شرایط انجام داده و به یافته‌های یکسان برسند مستلزم تعریف عملیاتی است. عبارت دوم: نادرست؛ مهم‌ترین تفاوت دانشمند با فرد عادی در این است که مواجهه او با مسئله، به صورت قاعده‌مند و نظام‌دار است. عبارت سوم و چهارم هم درست هستند.

۱۰۵- گزینه ۳: «تعریف عملیاتی» باید به گونه‌ای باشد که نحوه تبدیل متغیر به عدد بیان شود مانند گزینه سوم که نحوه اندازه‌گیری یادگیری کودکان به طور شفاف و دقیق مطرح شده است.

۱۰۶- گزینه ۱: استاد به دنبال بررسی نقش عوامل عاطفی بر میزان یادگیری افراد بوده است؛ بنابراین متغیرهای اصلی پژوهش او «عوامل عاطفی» و «میزان یادگیری» بوده است. در روش علمی باید ضوابطی رعایت شود. اول فرضیه تدوین می‌شود سپس سعی می‌شود متغیرها دقیقاً توصیف و تعریف عملیاتی شوند سپس دو گروه همگن انتخاب شوند و در شرایط کاملاً مساوی متغیرهای مورد نظر مورد آزمایش قرار گیرند. این استاد ضوابط و قوانین روش علمی را رعایت نکرده است.

۱۰۷- گزینه ۴: دلیل دشواری رسیدن به یافته‌های یکسان در روان‌شناسی، پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان، رعایت مسائل اخلاقی، تأثیر «ارزش‌ها» در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی و ... است. از این‌رو، روش‌های تجربی و علمی همواره با محدودیت‌هایی در تبیین پدیده‌های انسانی مواجه بوده و نمی‌تواند به بسیاری از پرسش‌های بشر پاسخ دهد.

۱۰۸- گزینه ۱: مهم‌ترین تفاوت دانشمند با فرد عادی «منظم و قاعده‌مند بودن» روش دانشمند است.

۱۰۹- گزینه ۱: تعریف عملیاتی از هوش تعریفی است که نحوه اندازه‌گیری دقیق از هوش را بیان کرده و آن را به صورت عدد درمی‌آورد. در ۱ متغیر هوش توسط آزمون ریون اندازه‌گیری می‌شود؛ پس تعریف عملیاتی از هوش است ولی در سایر گزینه‌ها دقیقاً مشخص نیست که توانایی دانش‌آموز در پاسخ به سؤالات چگونه ارزیابی می‌شود و روش‌های آورده شده شفاف و کمی نیستند

۱۱۰- گزینه ۴: تعریف عملیاتی پدیده‌های «روان‌شناختی» دشوارتر از سایر پدیده‌های «فیزیکی» و «زیستی» است چون تحت تأثیر علل مختلفی هستند و اندازه‌گیری دقیق آن‌ها دشوار است. این مفهوم در ۴ آمده است.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ تعریفی دقیق و کمی از HDL منجر به اندازه‌گیری دقیق سطح کلسترول می‌شود نه برعکس. ۲ برداشت یکسان یا تقریباً یکسان به تعریف عملیاتی مربوط است نه تکرارپذیری. ۳ رسیدن به نتایج یکسان در آزمایش‌های مکرر به تکرارپذیری مربوط است نه به تعریف عملیاتی.

۱۱۱- گزینه ۲: پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان، رعایت مسائل اخلاقی و تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی ... باعث می‌شود که رسیدن به یافته‌های یکسان در روان‌شناسی دشوار شود، از این‌رو، روش‌های تجربی و علمی، همواره با محدودیت‌هایی در تبیین پدیده‌های انسانی مواجه بوده است و نمی‌تواند پاسخ بسیاری از پرسش‌های بشر را بدهد.

۱۱۲- گزینه ۳: برای بررسی اثر تنبیه بر روی کودکان و بررسی میزان پرخاشگری در آنان به دلیل «مسائل اخلاقی» نمی‌توان مانند پدیده‌ها در سایر علوم عمل کرد مثلاً نمی‌توانیم کودک را مکرر تنبیه کنیم تا ببینیم آیا پرخاشگری او افزایش می‌یابد یا نه.

۱۱۳- گزینه ۱: همه علوم به یک میزان دارای یافته‌های تکرارپذیر نیستند، به عنوان مثال پدیده‌های زیستی و فیزیکی را راحت‌تر می‌توان تکرار کرد و در آزمایش‌های متعدد به یافته‌های یکسان رسید. عبارت موجود در ۱ به عوامل زیستی مربوط است و از طریق دستگاه‌های مخصوص راحت‌تر قابل بررسی و تکرار هستند ولی موضوعات روان‌شناختی در گزینه‌های دیگر مانند یادگیری، افسردگی و وابستگی کم‌تر قابل تکرار هستند.

۱۱۴- گزینه ۴: رسیدن به مفهومی مشترک از پدیده‌ها توسط «تعریف عملیاتی» صورت می‌گیرد. در بین گزینه‌های مطرح‌شده فقط در ۴ هوش هیجانی از طریق یک ابزار دقیق اندازه‌گیری، کمی و به عدد تبدیل شده است.

۱۱۵- گزینه ۴: یکی از دلایل دشواری تکرارپذیری در موضوعات انسانی، «رعایت مسائل اخلاقی» است. در این پژوهش، مسائل اخلاقی رعایت نشده است چون محقق حق ندارد به اعتمادبه‌نفس جوانان خدشه وارد کند تا اثر آن را بر روی افسردگی یا سایر عملکردهای آنان مورد بررسی قرار دهد.

۱۱۶- گزینه ۴: ۱- گذشت زمان، ۲- تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های علم، ۳- تغییر در نیازهای فرهنگی و اجتماعی و زیستی و ۴- افزایش اطلاعات در هر علم، باعث تغییر در توصیف و تبیین‌های موجود در یک علم می‌شود. این امر، گاهی باعث می‌شود که در برخی مسائل علمی و یا حتی تعریف یک علم نتوان به یک نظریه واحد، یا دیدگاهی منسجم رسید.

۱۱۷- گزینه ۳: **بررسی عبارت‌ها:** عبارت «الف»: درست؛ گذشت زمان یکی از دلایل تغییر در توصیف و تبیین‌های موجود در یک علم است. عبارت «ب»: نادرست؛ رابطه علت و معلولی برعکس بیان شده، پیچیدگی انسان علت ناتوانی در پاسخ‌دادن به بسیاری از پرسش‌های بشر است، نه معلول آن.

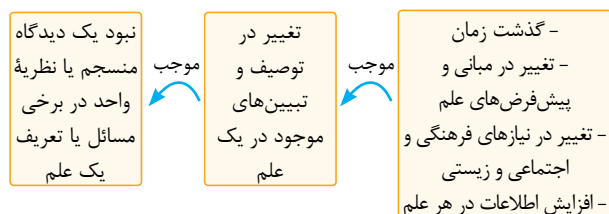
عبارت «پ»: نادرست؛ تأثیر «ارزش‌ها» در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی بر دشواری رسیدن به یافته‌های یکسان اثر می‌گذارد و یکی از دلایل آن است و ارتباطی به نرسیدن به دیدگاهی منسجم در تعریف علم ندارد.

عبارت «ت»: درست؛ دشواری رسیدن به یافته‌های یکسان در روان‌شناسی علت محدودیت روش علمی در تبیین پدیده‌های انسانی است.

۱۱۸- گزینه ۴: فرایندهای ذهنی از اموری هستند که به طور مستقیم قابل مشاهده نیستند (رد ۱) و به واسطه آثار و کارکردهای قابل مشاهده آن‌ها (که همان رفتار است) مورد مطالعه تجربی قرار می‌گیرد. برای مثال برای بررسی میزان یادگیری که یک فرایند ذهنی است با گرفتن امتحان (که یک رفتار است) و نمره حاصل از آن، می‌توانیم فرایند ذهنی یادگیری را مورد بررسی تجربی قرار دهیم. ضمناً فرایندهای ذهنی سطح پایین‌تر مثل توجه، ادراک و حافظه در حیوانات وجود دارد (رد ۲ و ۳).

۱۲۷- گزینه ۲: بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: نادرست؛ فقط در آزمایشات مربوط به «رفتار» تفاوت جدی و بنیادی بین حیوان و انسان گذاشته نمی‌شود. عبارت دوم: نادرست؛ حیوانات هم دارای شناخت پایه هستند. عبارت سوم: نادرست؛ فرایندهای ذهنی شامل هیجانات و احساسات هم می‌شود. عبارت چهارم: درست است.

۱۲۸- گزینه ۱: به نمودار زیر توجه کنید:

بر اساس نمودار بالا پیامد عبارت‌های اول و سوم به ترتیب در ۱ آمده است. پیامد عبارت دوم: انسان علاوه بر آن که جسم و بدن دارد دارای ابعاد غیرجسمانی هم هست که با بدن در ارتباط تنگاتنگی است. این امر باعث می‌شود که توصیف دقیق از موضوعات مختلف در انسان دشوار گردد. دشواری توصیف و تبیین هم باعث دشواری در پیش‌بینی و کنترل موضوعات روان‌شناختی می‌گردد.

۱۲۹- گزینه ۲: به فرایند استفاده از اطلاعات خام موجود در حافظه «تفکر» گفته می‌شود. انتخاب یک یا چند محرک احساس‌شده «توجه» نام دارد. تعبیر و تفسیر محرک‌های انتخاب‌شده «ادراک» نامیده می‌شود و به تحریک گیرنده‌های حسی توسط محرک‌ها «احساس» گفته می‌شود.

۱۳۰- گزینه ۴: شناخت پایه به ترتیب شامل: توجه، ادراک و حافظه است و شناخت عالی شامل: استدلال، قضاوت، حل مسئله و تصمیم‌گیری است. ترتیب درست این فرایندها فقط در ۴ دیده می‌شود.

۱۳۱- گزینه ۲: بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: هر چه از شناخت پایه به سوی شناخت عالی پیش می‌رویم، عمل پردازش پیچیده‌تر می‌شود. عبارت دوم: دریافت محرک‌ها توسط گیرنده‌ها احساس نام دارد که با حرف B مشخص شده است. عبارت سوم: پردازش مفهومی کارآمدتر از پردازش ادراکی است. در پردازش مفهومی، پردازشگران به مفهوم می‌رسند.

عبارت چهارم: با توجه به نمودار حرف C به مرحله انتخاب محرک یا همان توجه مربوط می‌شود که اولین مرحله شناخت پایه است. بنابراین قسمت چهارم در همه گزینه‌ها درست است.

عبارت پنجم: پایین‌ترین سطح شناخت توجه یا انتخاب محرک‌ها است.

۱۳۲- گزینه ۲: عبارت اول: نادرست؛ در بررسی علمی شناخت و فرایندهای ذهنی می‌توان شناخت پایه حیوانات را به صورت غیرمستقیم مشاهده کرد. عبارت دوم: نادرست؛ محرک‌های احساس‌شده با گذر از فیلتر توجه محدود شده و تنها محرک‌های مورد توجه قرار گرفته وارد فرایند ادراک می‌شوند. عبارت سوم: درست؛ هر چه از شناخت پایه به سمت شناخت عالی پیش می‌رویم فرایند پردازش پیچیده‌تر می‌شود. به همین دلیل است که پردازش جاری در حافظه پیچیده‌تر از پردازش جاری در توجه است.

عبارت چهارم: نادرست؛ درست است که تعریف عملیاتی پدیده‌های روان‌شناختی دشوار است، اما می‌توان آن‌ها را به واسطه کارکردها و آثار آن‌ها بررسی کرد.

۱۳۳- گزینه ۱: بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: مربوط به «رفتار» است. عبارت دوم: مربوط به فرایندهای ذهنی یا همان «شناخت» است؛ پس حافظه و استدلال در ۱ و ۳ درست هستند.

عبارت سوم: مربوط به «ادراک» است، زیرا تشخیص این‌که شیئی که در مقابل خود احساس می‌کنیم چیست مستلزم تفسیر و معنابخشی به آن است. عبارت چهارم: سلسله‌مراتب شناخت پایه عبارت‌اند از: توجه، ادراک و حافظه و سلسله‌مراتب شناخت عالی عبارت‌اند از: استدلال، قضاوت، حل مسئله و تصمیم‌گیری؛ بنابراین استدلال از حافظه بالاتر و از سایر مراتب شناخت عالی پایین‌تر است.

۱۱۹- گزینه ۱: برانگیختگی احساس خوب در انسان و انتخاب رشته تحصیلی که یک تصمیم‌گیری است «فرایندهای ذهنی» هستند چون به طور مستقیم قابل مشاهده نیستند ولی آموزش‌دادن و تدریس معلم یک «رفتار» و قابل مشاهده مستقیم است.

۱۲۰- گزینه ۴: گذشت زمان و تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های علم، تغییر در نیازهای فرهنگی و اجتماعی و زیستی و همچنین افزایش اطلاعات در هر علم باعث تغییر در توصیف و تبیین‌های موجود در علم می‌شود. این امر گاهی باعث می‌شود در برخی مسائل علمی و یا حتی تعریف یک علم نتوان به یک نظریه واحد یا دیدگاهی منسجم رسید. ولی علی‌رغم اختلاف نظرها تعریف جامعی برای روان‌شناسی وجود دارد و این عوامل نتوانسته مانع از رسیدن به یک تعریف جامع شود.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ به دشواری تکرارپذیری مربوط است. ۲ و ۳ رابطه علت و معلولی و یا تقدم و تأخر موضوعات برعکس مطرح شده است.

۱۲۱- گزینه ۴: به هر نوع فعالیت مورد مشاهده جاندار، «رفتار» می‌گویند. مطالعه رفتار، محدود به انسان نیست و در بسیاری از آزمایش‌ها تفاوت جدی و بنیادی میان انسان و حیوان گذاشته نمی‌شود؛ بنابراین برای پاسخ به این سؤال باید به دنبال گزینه‌ای باشیم که در آن نمونه‌ای از رفتار ارائه شده باشد. در ۴ «خوابیدن» که نمونه‌ای از رفتار است مطرح شده است.

بررسی سایر گزینه‌ها: در ۱ به احساس و هیجان، در ۲ به مفهوم «ادراک» و در ۳ به «برنامه‌ریزی» که نوعی تفکر است اشاره شده است که همگی فرایند شناختی هستند.

۱۲۲- گزینه ۳: در این سؤال «رفتارها» عبارت‌اند از: خریداری کردن، خواستن (بیان کردن)، یادداشت کردن و کوبیدن محکم دست‌ها به یکدیگر؛ چون همه آن‌ها را می‌توانیم مستقیماً مشاهده کنیم. هم‌چنین «شناخت‌ها یا فرایندهای ذهنی» عبارت‌اند از به خاطر سپردن و از دست دادن تمرکز؛ چون هیچ‌کدام را نمی‌توانیم مستقیماً مشاهده کنیم.

۱۲۳- گزینه ۱: عصبانیت و اضطراب از انواع هیجانات هستند و تمامی هیجانات از آن‌جایی که تجربه درونی فرد هستند و به صورت مستقیم قابل مشاهده نیستند، «فرایند ذهنی» محسوب می‌شوند. جیغ کشیدن و پرخاشگری کردن از آن‌جایی که به صورت مستقیم قابل مشاهده هستند، نوعی «رفتار» محسوب می‌شوند.

۱۲۴- گزینه ۳: موقعیت اول: یکی از وجوه تمایز رفتار و شناخت مشاهده‌پذیر بودن رفتار به صورت مستقیم است. حرکت مدعوبین به سمت جایگاهشان به صورت مستقیم قابل مشاهده بوده؛ پس مصداق «رفتار» است. موقعیت دوم: شاهد حاضر در جلسه در تلاش برای بازیابی اطلاعات از حافظه خود است. حافظه فرایندی است که مربوط به ذهن و «شناخت» است. موقعیت سوم: مشت گره کردن آقای سعیدی و رفتن او به سمت وکیلش قابل مشاهده مستقیم بوده؛ پس مصداق «رفتار» است. موقعیت چهارم: انتخاب طرف محق از طرف قاضی مربوط به تصمیم‌گیری و قضاوت بوده؛ پس مصداق فرایندهای ذهنی یا «شناخت» است.

۱۲۵- گزینه ۳: بررسی عبارت‌های نادرست: عبارت اول: تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌ها از دلایل دشواری تکرارپذیری پدیده‌های انسانی است. عبارت دوم: هیجانات و احساسات هم از اموری هستند که به واسطه کارکردها و آثارشان مشاهده می‌شوند؛ پس فرایند ذهنی محسوب می‌شوند.

عبارت سوم: در مطالعه رفتار تفاوت جدی و بنیادی بین انسان و حیوان گذاشته نمی‌شود نه در فرایندهای ذهنی.

۱۲۶- گزینه ۳: بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: خوابیدن «رفتار» است. عبارت دوم: احساس ناامیدی و هیجان از «فرایندهای ذهنی» یا «شناخت» است. عبارت سوم: تنگی نفس و تپش قلب و نبض سریع قابل مشاهده مستقیم است پس «رفتار» است.

عبارت چهارم: خیره‌بودن به یک نقطه «رفتار» است.

۱۳۴- گزینه ۴) بررسی عبارت‌های نادرست: الف) فرایند نگهداری

تفسیرهای انجام‌شده (ادراکات)، حافظه نام دارد. استفاده از اطلاعات موجود در حافظه به تفکر مربوط می‌شود.

پ) نتیجه تحریک گیرنده‌های حسی توسط محرک‌های محیطی، همان «احساس» است که مقدمه شناخت است و جزء شناخت پایه محسوب نمی‌شود.

ت) محرک‌های احساس‌شده با فرایند توجه انتخاب شده و فقط برخی از آن‌ها ادراک می‌شوند.

۱۳۵- گزینه ۴) بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: فرایند استفاده از

اطلاعات موجود در حافظه «تفکر» نام دارد که با حرف F نمایش داده شده است. عبارت دوم: به نگهداری اطلاعات تفسیرشده «حافظه» گفته می‌شود که با حرف E

نشان داده شده است.

عبارت سوم: انتخاب یک محرک خاص و خیره‌شدن به آن «توجه» است که با حرف C نشان داده شده است.

۱۳۶- گزینه ۴) صدا یک «محرک» است و شنیدن صدا «احساس» است و

احساس، «شناخت» نیست (رد ۱). رفتن به سمت صدا «توجه» و از مراحل شناخت پایه است. دیدن بوته «احساس» است و قبل از شناخت و مقدمه آن است و دیدن بچه گربه «احساس» است که از مراحل شناخت نیست (رد ۲ و ۳). تشخیص بچه گربه «ادراک» است که از مراحل شناخت پایه است. افکاری مانند احتمال آزار بچه گربه و یا مردن از گرسنگی به «تفکر» و «شناخت عالی» مربوط می‌شوند و بردن بچه گربه به خانه یک «تصمیم‌گیری» است که بالاترین مرحله شناخت عالی است.

۱۳۷- گزینه ۱) در عبارت‌های صورت سؤال مریم، سمیه و علی فقط براساس

ویژگی‌های ظاهری (بزرگ‌بودن پارک، خوش‌رنگ‌بودن پرند و مقدار غذا) تصمیم گرفته‌اند؛ پس دارای پردازش ادراکی هستند، ولی سهیلا علاوه بر ویژگی‌های حسی یا ظاهری که رنگ مداد است به کیفیت و کاربرد آن یعنی نرم‌بودن مداد نیز توجه کرده است؛ پس فقط سهیلا دارای پردازش مفهومی است.

۱۳۸- گزینه ۴) بررسی گزینه‌ها: در بین فرایندهای مطرح‌شده

فرایندهای قضاوت، حل مسئله و استدلال در ۱، ۳ و ۴ همگی به شناخت عالی مربوط هستند و فقط «توجه» به شناخت پایه مربوط است که نادرست است؛ پس ۲ کنار گذاشته می‌شود. برای بررسی قسمت دوم گزینه‌ها سایر گزینه‌ها را بررسی می‌کنیم. ۱) نادرست است؛ همه انواع فرایندها چه در شناخت پایه و چه در شناخت عالی می‌تواند به هر دو شکل ادراکی و مفهومی پردازش شوند، ولی ویژگی‌های اندازه، شکل و رنگ از ویژگی‌های حسی محرک هستند، نه از ویژگی‌های کیفی. ۳) نادرست است، چون تصمیم‌گیری فرایندی پیچیده‌تر از حل مسئله است؛ بنابراین «حل مسئله» چه به شکل مفهومی پردازش شود و چه به شکل ادراکی، بالاترین مرحله شناخت و پیچیده‌ترین نوع آن نیست. ۴) درست است؛ چون تمامی فرایندها در سطوح مختلف شناخت می‌توانند به شکل ادراکی و مفهومی پردازش شوند.

۱۳۹- گزینه ۳) زمانی که کودک برای خرید وسیله نقلیه برای خانواده فقط

به ویژگی‌های حسی و ظاهری مانند اندازه ماشین توجه می‌کند بیانگر وجود «پردازش ادراکی» در کودک است و چون انتخاب ماشین از بین وسایل نقلیه مختلف یک تصمیم‌گیری است؛ پس «بالاترین سطح پردازش» در کودک مطرح است.

۱۴۰- گزینه ۲) هر چه پردازش، «مفهومی‌تر» باشد شناخت شکل‌گرفته

«پایدارتر» و «کارآمدتر» خواهد بود. انتخاب رشته تحصیلی به دلیل داشتن علاقه و استعداد لازم در آن و هم‌چنین توجه به درآمد شغل از ویژگی‌های مفهومی و کیفی یک شغل است که در ۲ دیده می‌شود، ولی انتخاب شغل به دلیل ویژگی‌های ظاهری و وجهه اجتماعی در نزد مردم و یا نزدیکی به شغل پدر و یا به دلیل انتخاب دیگران همگی ویژگی‌های ظاهری یک شغل هستند و ممکن است برای فرد مناسب نبوده و به دلیل علاقه‌نداشتن بعد از مدتی فرد را فرسوده کند؛ پس انتخاب کارآمدی نیستند.

۱۴۱- گزینه ۱) حل مسئله و تصمیم‌گیری مبتنی بر «پردازش مفهومی»،

کارآمدتر از تصمیم‌گیری مبتنی بر پردازش ادراکی است و یافتن بهترین راه حل برای رسیدن به هدف همان تعریف «حل مسئله» است.

۱۴۲- گزینه ۲) بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: تغییر در نیازهای

فرهنگی، اجتماعی و زیستی از عواملی است که بر نرسیدن به یک نظریه واحد در تعریف علم تأثیر می‌گذارد.

عبارت دوم: در هر دو نوع پردازش، توجه به ویژگی‌های حسی و ظاهری وجود دارد و وجه مشترک هر دو نوع پردازش همین مسئله است.

عبارت سوم: دانشمند با «طرح مسئله»، موقعیت‌های ناشناخته و مجهول را شناسایی می‌کند.

۱۴۳- گزینه ۳) بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: نادرست: شناخت عالی

آدمی شامل استدلال، قضاوت، حل مسئله و تصمیم‌گیری است که از این میان، حل مسئله و تصمیم‌گیری نشان‌دهنده عالی‌ترین سطح شناخت آدمی هستند، نه «قضاوت».

عبارت دوم: درست؛ حافظه مخزن نگهداری ادراکات پیشین آدمی است و این ادراکات و محتوا، اطلاعات خام آدمی برای تفکر هستند.

عبارت سوم: نادرست؛ توجه، فرایند انتخاب یک یا چند محرک احساس‌شده است و آدمی با کمک توجه، محرک‌های محدودی از محیط را برای ادراک کردن انتخاب می‌کند.

عبارت چهارم: نادرست؛ تفکر از مسیر بازنمایی و استفاده از اطلاعات موجود در حافظه است و از طرفی فرایند معنادهی و تفسیر شخصی محرک‌های محیطی «ادراک» نامیده می‌شود.

۱۴۴- گزینه ۴) هر چه از شناخت پایه به سمت شناخت عالی پیش برویم،

عمل پردازش پیچیده‌تر می‌شود. در ۱ احساس و توجه اتفاق افتاده است. در ۲ استدلال صورت گرفته است. در ۳ حافظه وجود دارد و در ۴ قضاوت رخ داده است که از فرایندهای سایر گزینه‌ها در سطح بالاتری قرار دارد.

۱۴۵- گزینه ۳) هر چه از شناخت پایه به سوی شناخت عالی پیش برویم،

عمل پردازش پیچیده‌تر می‌شود؛ پس پیچیدگی پردازش به سطوح شناخت مربوط می‌شود. هر چه پردازش مفهومی‌تر باشد شناخت شکل گرفته پایدارتر و کارآمدتر است، پس کارآمدی به «نوع پردازش» مربوط است.

۱۴۶- گزینه ۳) انسان‌ها در پردازش به یک شیوه عمل نمی‌کنند. پردازش

به دو شکل انجام می‌شود: پردازش ادراکی و پردازش مفهومی؛ بنابراین پردازش یا دریافت بیشتر، می‌تواند صرفاً متکی بر ویژگی‌های حسی باشد (پردازش ادراکی) و یا متکی بر ویژگی‌های حسی و ویژگی‌های مفهومی و کیفی باشد (پردازش مفهومی).

۱۴۷- گزینه ۴) انسان‌ها سعی می‌کنند با استفاده از اطلاعات خام موجود

در حافظه، استنباط‌های زیادی داشته باشند و به مراتب بالاتر شناخت دست یابند؛ بنابراین استفاده از حافظه منجر به استنباط‌های زیاد در ذهن و اقسام تفکر می‌شود. فقط در ۴ حافظه مطرح شده است. در ۱ توجه، در ۲ حل مسئله، در ۳ استدلال اتفاق افتاده است.

۱۴۸- گزینه ۳) بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: مشاهده از روش‌های

اصلی جمع‌آوری اطلاعات و توصیف موضوعات مختلف است. عبارت دوم: در روش مصاحبه، محقق در ضمن گفت‌وگو و براساس پاسخ‌های دریافت‌کرده، پرسش بعدی را معلوم و مصاحبه را هدایت می‌کند.

عبارت سوم: مسأله‌ای که با کمک مشاهده مستقیم نمی‌توان به دست آورد از طریق پرسش‌نامه، مصاحبه و آزمون می‌توان به دست آورد، ولی چون در ادامه به ویژگی پرسش‌نامه، نمره‌گذاری به صورت‌های مختلف اشاره شده؛ پس پرسش‌نامه پاسخ است. عبارت چهارم: آزمون ابزاری برای کمتی کردن ویژگی‌های روان‌شناختی است که برای تعریف عملیاتی کردن متغیرها بسیار کاربرد دارد و دقیق‌ترین ابزار است.

۱۴۹- گزینه ۳) شاید بیش از هر روشی، افراد عادی جامعه با استفاده از

آزمون‌های روان‌شناختی مواجه شده باشند. آزمون‌ها ابزاری برای کمتی کردن ویژگی‌های روان‌شناختی هستند.

۱۵۶- گزینه (۴): بررسی گزینه‌ها: ۱ نادرست؛ در روش «پرسش‌نامه» از خود فرد در مورد رفتار یا افکار خاص او پرسیده می‌شود، نه در روش مشاهده. همچنین پرسش‌نامه‌ها باید دقیق و معتبر باشند. ۲ نادرست؛ «مشاهده» یکی از اصلی‌ترین روش‌های جمع‌آوری اطلاعات است که با کمک آن می‌توان اطلاعات آزمودنی‌های انسانی و حیوانی را به دست آورد. استفاده از آزمون‌ها در مورد حیوانات کاربردی ندارد. ۳ نادرست؛ «مشاهده» می‌تواند هم در محیط طبیعی و هم در محیط آزمایشگاهی محقق شود و باید به دور از تعصب و پیش‌داوری باشد، نه پرسش‌نامه‌ها. ۴ درست؛ «مصاحبه» پویاست و روند جمع‌آوری اطلاعات از آزمودنی‌ها می‌تواند متنوع باشد، زیرا محقق با شنیدن پاسخ قبلی، سؤال بعدی را طرح‌ریزی می‌کند.

۱۵۷- گزینه (۲): بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: برای بررسی رفتار پرخاشگرانه و نحوه ابراز هیجانات روش «مشاهده» مناسب‌تر است؛ چون واکنش‌های قابل مشاهده فرد را در شرایط واقعی و طبیعی بررسی می‌کند. عبارت دوم: برای بررسی رفتار حیوانات بهتر است آن‌ها را در شرایط طبیعی و زیستگاه خودشان مشاهده کنیم؛ چون بسیاری از رفتارهایی که به دنبال آن‌ها هستیم، ممکن است در شرایط آزمایشگاهی بروز نکند و یا ایجادکردن شرایط مناسب برای بروز آن‌ها دشوار باشد.

عبارت سوم: برای بررسی نظرات دانش‌آموزان بهتر است یک سری سؤالات از پیش تعیین‌شده (پرسش‌نامه) درباره رفتار آموزگاران و نحوه تدریس آنان تهیه کرد و آن‌ها را در اختیار دانش‌آموزان قرار داد و سپس براساس پاسخ‌های داده‌شده، آموزگاران را رتبه‌بندی کرد. روش مصاحبه برای این کار بسیار زمان‌بر است و لزومی به استفاده از آن نیست. روش آزمون برای پرسیدن نظر دانش‌آموزان مناسب نیست؛ بلکه برای ارزیابی و سنجش ویژگی‌های روان‌شناختی به کار می‌رود.

عبارت چهارم: برای بررسی مشکلات ناشی از کارکردهای مغز بهتر است از روش‌های مبتنی بر علم اعصاب بهره ببریم؛ بنابراین برای درمان اختلالات خواب که ممکن است ناشی از مشکل در عملکرد مغز باشد، از روش‌های تصویربرداری تشدید مغناطیسی، نوار مغزی مغناطیسی و تحریک مغناطیسی سراسر جمجمه می‌توان استفاده کرد که البته مناسب‌تر بودن هر یک از روش‌ها توسط پزشک تعیین می‌شود.

۱۵۸- گزینه (۳): از آنجایی که محقق مشاهده را در زیستگاه‌های طبیعی میمون‌ها بدون دخل و تصرفی انجام داده است مشاهده او «مشاهده طبیعی» است (توجه کنید بردن اسباب‌بازی‌ها به این محیط‌ها، شرایط مشاهده را آزمایشگاهی نکرده است چون نوع اسباب‌بازی‌ها خودشان متغیر پژوهش بوده‌اند) ولی چون محقق به دلیل ذهنیت و باورهای شخصی خودش ترجیح می‌داده که بچه میمون‌ها در انتخاب اسباب‌بازی با هم تفاوتی نداشته باشند و جنسیت آن‌ها در انتخاب آن‌ها اثری نگذارد در مشاهده دقت لازم را به کار نبرده و تحت تأثیر پیش‌داوری‌های خود قرار گرفته و مواردی که بچه میمون‌های نر به اسباب‌بازی‌های دخترانه دست می‌زدند ولی بازی نمی‌کرده‌اند را هم جزء بازی در نظر گرفته است.

۱۵۹- گزینه (۱): بررسی سایر گزینه‌ها: ۲ مصاحبه - مشاهده - مصاحبه ۳ آزمون - مشاهده - پرسش‌نامه ۴ آزمون - پرسش‌نامه و مصاحبه - پرسش‌نامه

۱۶۰- گزینه (۱): بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: مشاهده یکی از روش‌های اصلی جمع‌آوری اطلاعات برای توصیف رفتار است مانند ثبت بازی کودکان.

عبارت دوم: برای تشخیص نوع بیماری توسط روان‌پزشک از روش‌های مبتنی بر علم اعصاب مانند MEG, MRI و TMS استفاده می‌شود. توجه داشته باشید که MMPI یک پرسش‌نامه برای بررسی شخصیت افراد است و جزء روش‌های بررسی عملکرد مغز نیست.

عبارت سوم: برگه‌هایی که سؤالات از پیش تعیین‌شده دارد و توسط منشی پرسیده می‌شود همان روش پرسش‌نامه است. فقط پرکننده پاسخ سؤالات در برگه، منشی بوده است و پاسخ‌دهنده خود فرد است.

عبارت چهارم: برای تعیین دقیق ویژگی‌های روان‌شناختی و اندازه‌گیری کردن آن روش آزمون کاربرد دارد. البته بررسی میزان افسردگی از طریق پرسش‌نامه هم به دست می‌آید، ولی آزمون‌ها دقیق‌تر هستند.

۱۵۰- گزینه (۴): «ساخت» آزمون‌ها بسیار دشوار است و فرایند پیچیده‌ای را طی می‌کند نه اجرای آن‌ها.

۱۵۱- گزینه (۲): بهترین روش کسب اطلاعات در مورد افکار اشخاص که در سطح وسیعی پرسیده می‌شود و تعداد افراد نظردهنده زیاد است «پرسش‌نامه» است چون افکار توسط مشاهده به دست نمی‌آید، از مصاحبه هم استفاده نمی‌شود چون هم زمان‌بر است و برای کسب اطلاعات در مورد موضوعات شخصی و بررسی عمیق موضوعات کاربرد دارد و ضمناً شخص ممکن است به دلایل مختلف راست نگوید ساخت آزمون هم بسیار دشوار است و برای پدیده‌های روان‌شناختی کاربرد دارد نه برای نظرخواهی از افراد. زمانی که می‌خواهیم از افکار و یا رفتار خاص فرد جويا شویم روش پرسش‌نامه کاربرد دارد. شرکت در انتخابات و دادن رأی نوعی «پرسش‌نامه» محسوب می‌شود که در آن پرسیده شده شما می‌خواهید چه کسی مثلاً به مجلس وارد شود. توجه داشته باشید در همه‌پرسی‌ها که تعداد افراد شرکت‌کننده زیاد است پرسش‌نامه بهترین روش جمع‌آوری اطلاعات است.

۱۵۲- گزینه (۳): مصاحبه برخلاف گفت‌وگوی معمولی، هدفمند و سازمان‌یافته است. **بررسی گزینه‌های نادرست:** ۱ در مصاحبه محقق براساس پاسخ‌های دریافت‌کرده پرسش بعدی خود را معلوم می‌کند. ۲ آزمون‌ها باید در دفعات متعدد اجرا یک متغیر مشخص و یکسان را اندازه‌گیری کنند. ۴ از طریق پرسش‌نامه از خود فرد درباره رفتار یا افکارشان سؤال می‌شود نه در مشاهده.

۱۵۳- گزینه (۳): بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: طرح پرسش‌ها براساس پاسخ‌های دریافت‌شده در «مصاحبه‌ها» وجود دارد.

عبارت دوم: تکرارپذیری از ویژگی‌های «آزمون» است؛ یعنی در دفعات مختلف اجرا نمرات یکسان یا تقریباً یکسان به دست می‌آید. عبارت سوم: سؤالات از پیش تعیین‌شده هم در «پرسش‌نامه‌ها» وجود دارد و هم در «آزمون‌ها».

عبارت چهارم: «مشاهده» هم در شرایط طبیعی و هم در شرایط آزمایشگاهی انجام می‌شود.

۱۵۴- گزینه (۴): عبارت اول: برخی از موضوعات را نمی‌توان به صورت مستقیم مشاهده کرد. در این‌گونه موارد از سایر ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات مانند پرسش‌نامه و مصاحبه و آزمون استفاده می‌شود؛ بنابراین وجه تمایز روش مشاهده با مصاحبه در «موضوع مورد مطالعه» است که آیا به طور مستقیم می‌توان آن را مشاهده کرد یا خیر.

عبارت دوم: در مصاحبه، محقق در ضمن گفت‌وگو و براساس پاسخ‌های دریافت‌کرده، پرسش بعدی خود را معلوم و مصاحبه را هدایت می‌کند؛ بنابراین هرگاه نتوان از قبل سؤالات را تعیین کرد، از روش «مصاحبه» استفاده می‌شود. عبارت سوم: بیش از هر روشی، افراد عادی جامعه با استفاده از آزمون‌های روان‌شناختی مواجه شده‌اند.

عبارت چهارم: متخصصان نباید مشخصات و اطلاعاتی را که در تحقیقات خود از افراد از طریق آزمون‌ها و سایر روش‌ها به دست می‌آورند، به صورت عمومی و برای دیگران منتشر کنند.

۱۵۵- گزینه (۲): بررسی عبارت‌ها: الف) ۱، ۲ و ۴ از جمله ویژگی‌های آزمون هستند، اما قسمت الف) در ۳ مربوط به روش مشاهده است. ب) این که محقق از خود فرد در مورد افکار یا رفتار خاص او بپرسد ویژگی روش پرسش‌نامه است؛ بنابراین پاسخ قسمت ب) «پرسش‌نامه» است، که در ۱ و ۲ آمده است.

پ) این که محقق باید از تعصب دوری کند در روش «مشاهده» تأکید شده است؛ پس قسمت پ) تنها در ۲ درست است.

ت) در مشاهده هم می‌توان رفتاری را دقیقاً زیر نظر گرفت و تعداد آن را ثبت کرد؛ پس در مشاهده قابلیت کمی‌کردن رفتار و یا تبدیل کردن رفتار به عدد وجود دارد (رد ۱). ضمناً در مشاهده این قابلیت وجود دارد که رفتار مورد مشاهده قرار گیرد و در دفعات مختلف مشاهده، نتیجه‌ها با هم تفاوت داشته باشند (تأیید ۲). مطلب مطرح‌شده در ۴ هم در مورد مشاهده درست است، ولی ۳ اگرچه در روش مشاهده می‌تواند وجود داشته باشد، ولی در کتاب درسی صرفاً در مورد روش مصاحبه به کار رفته است.

۱۶۱- گزینه ۱

بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: استفاده از آزمون‌ها، چگونگی اجرا و تفسیر آن‌ها باید در کنار سایر روش‌ها باشد.

عبارت دوم: تعریف عملیاتی باعث سهولت در اندازه‌گیری می‌شود، «آزمون‌ها» نیز ابزاری برای کتی کردن ویژگی‌های روان‌شناختی هستند و باید دقیقاً همان چیزی را اندازه‌گیری کنند که برای آن ساخته شده‌اند، بنابراین بهترین ابزار برای تعریف عملیاتی کردن متغیرها هستند.

عبارت سوم: «مشاهده» یکی از روش‌های اصلی جمع‌آوری اطلاعات و توصیف موضوعات مختلف است.

عبارت چهارم: در فرایند «مصاحبه» محقق ضمن گفت‌وگو و براساس پاسخ‌های دریافت‌کرده، پرسش بعدی خود را معلوم و مصاحبه را هدایت می‌کند. با توجه به این که پاسخ فرد به سؤال مصاحبه‌کننده مشخص‌کننده سؤال بعدی است، می‌تواند در فرایند مصاحبه نقش فعال داشته و به آن جهت بدهد.

۱۶۲- گزینه ۱

بررسی گزینه‌ها: همه علوم به یک میزان دارای یافته‌های تکرارپذیر نیستند. تکرارپذیری در علمی مانند روان‌شناسی بسیار دشوار است. دلیل دشواری رسیدن به یافته‌های یکسان در روان‌شناسی، پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان، رعایت مسائل اخلاقی، تأثیر «ارزش‌ها» در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی و ... است. این پژوهش هم از نظر اخلاقی با مشکلاتی روبه‌رو است. چون نمی‌توانیم تعدادی نوجوان را مجبور کنیم تا روزانه بیش از ۷ ساعت از این وسایل الکترونیکی استفاده کنند و سپس بعد از مدتی نتیجه آن را در حافظه آن‌ها بررسی کنیم؛ بنابراین **درست است**. **۱** متغیرهای اصلی پژوهش «میزان استفاده از ابزارهای الکترونیکی» و «عملکرد حافظه» است. «نوجوانان» در این پژوهش نمونه‌ای هستند که آزمایش بر روی آنان انجام می‌شود؛ پس گزینه **نادرست است**. **۳** در این عبارت استفاده بیش از حد از وسایل الکترونیکی تعریف عملیاتی شده است. چون بیش از ۷ ساعت در شبانه‌روز بیانی دقیق، شفاف و قابل اندازه‌گیری از این متغیر است، پس این گزینه **نادرست است**. **۴** روش مشاهده، مناسب‌ترین روش برای توصیف رفتار است. استفاده از ابزارهای الکترونیکی یک رفتار است که قابلیت مشاهده آن وجود دارد، ولی بررسی متغیر اصلی دیگر این پژوهش «عملکرد حافظه» است که به طور مستقیم قابل مشاهده نیست، پس باید از روش‌های دیگری مانند آزمون و یا پرسش‌نامه استفاده شود؛ پس این گزینه **نادرست است**.

۱۶۳- گزینه ۲

بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: متخصصان نباید مشخصات و اطلاعاتی را که در تحقیقات خود از افراد به دست آورده‌اند، به صورت عمومی و برای دیگران منتشر کنند و فرقی نمی‌کند که اطلاعات خود را از کدام روش به دست آورده باشند. **نادرست**

عبارت دوم: اجرای آزمون‌ها و تفسیر آن‌ها باید در کنار سایر روش‌ها باشد. ساخت آزمون‌ها پروسه‌ای دقیق است که مراحل خاص خودش را دارد و ربطی به بودن در کنار سایر روش‌ها ندارد. **نادرست**

عبارت سوم: منظور از این که پرسش‌نامه‌ها به صورت‌های مختلف نمره‌گذاری می‌شود این است که در پرسش‌نامه‌های مختلف گاهی در مقابل هر پاسخ دو گزینه، بله یا خیر وجود دارد یا سه گزینه در سطوح مختلف کم، متوسط، زیاد وجود دارد و یا تعداد گزینه‌ها را متناسب با سؤالات در کل پرسش‌نامه ۵ گزینه‌ای یا ۷ گزینه‌ای طراحی می‌کنند نه این که در دفعات مختلف اجرا نمره‌های مختلف به دست می‌آید. **نادرست**

عبارت چهارم: در بررسی عملکرد مغز لزوماً در دفعات مختلف اجرا نتایج یکسان به دست نمی‌آید و این موضوع بستگی به نوع بیماری، روش به‌کارگرفته‌شده توسط پزشک و عملکردی که قرار است بررسی شود دارد. برای مثال ممکن است پزشک قصد بررسی وجود تومور در مغز را داشته باشد؛ طبیعی است در این حالت اگر چند بار تصویربرداری شود (MRI)، وجود تومور یا عدم وجود آن در بررسی‌های مختلف یکسان باشد. ولی اگر روان‌پزشک قصد بررسی میزان انتقال‌دهنده‌های عصبی مغز هنگام فشار روانی را داشته باشد، ممکن است در آزمایش‌های مختلف نتایج مختلف به دست آید، چون میزان فشار روانی در زمان‌های مختلف می‌تواند متفاوت باشد. **نادرست**

۱۶۴- گزینه ۱

بررسی عبارت‌ها: مورد اول: پرسش‌نامه‌ها به صورت‌های مختلف نام‌گذاری می‌شوند. آزمون‌ها نیز ابزاری برای کتی کردن (عددگذاری و نمره‌گذاری) ویژگی‌های روان‌شناختی هستند و در دفعات متعدد اجرا باید نمره یکسان یا تقریباً یکسانی به ما بدهند. (درستی قسمت اول تمام گزینه‌ها)

مورد دوم: یکی از روش‌های اصلی جمع‌آوری اطلاعات و توصیف موضوعات مختلف مشاهده است و بسیاری از محققان با مشاهده، رفتار حیوانات و آدمیان را مطالعه می‌کنند. به عنوان مثال نوجوانان می‌توانند در محیط‌های آزمایشگاهی یا حتی طبیعی مشاهده شوند تا الگوهای خلقی آنان در دوران بلوغ (پرخاشگری و ...) بررسی شود.

مورد سوم: ساخت آزمون‌ها بسیار دشوار است و تولید آن‌ها طی فرایند پیچیده‌ای است. آزمون‌ها باید دقیقاً همان چیزی را اندازه‌گیری کنند که برای آن ساخته شده‌اند. مورد چهارم: **پرسش‌نامه‌ها**، حاوی سؤالات از پیش تعیین‌شده هستند؛ یعنی اطلاعاتی که قرار است جمع‌آوری شود، از پیش مشخص می‌شود.

۱۶۵- گزینه ۳

بررسی عبارت‌ها: عبارت اول: روان‌شناس سعی دارد رابطه بین «مدت‌زمان ورزش روزانه» را با «میزان فشار روانی» دانش‌آموزان بررسی کند؛ بنابراین در این پژوهش «مدت‌زمان ورزش» و «میزان فشار روانی» متغیرهای پژوهش هستند. دانش‌آموزان جزء متغیرهای اصلی پژوهش نیستند و افرادی هستند که قرار است آزمایش بر روی آن‌ها اجرا شود. **نادرست است**.

عبارت دوم: برای رسیدن به مفهومی مشترک از پدیده‌ها از تعریف عملیاتی استفاده می‌شود. **درست است**.

عبارت سوم: روش علمی قواعد و ضوابط مشخصی دارد که باید رعایت شود. به همین خاطر یافته‌های به‌دست‌آمده از روش علمی، شخصی نیستند، بلکه هر دانشمند با رعایت ضوابط علمی، می‌تواند یافته‌های دیگران را تکرار کند؛ به همین دلیل، اگرچه ممکن است بسیاری از انسان‌ها با روش‌های منحصربه‌فرد، مسائل را حل کنند، اما اگر پاسخ آن‌ها به وسیله دیگران قابل تکرار نباشد، در مجموعه روش علمی قرار نمی‌گیرد. **نادرست است**.

عبارت چهارم: اطلاعاتی را که به کمک مشاهده مستقیم نمی‌توان به دست آورد، می‌توان از طریق پرسش‌نامه‌ها و مصاحبه و آزمون‌ها به دست آورد؛ در روش مصاحبه و پرسش‌نامه امکان مشاهده مستقیم متغیرهایی مانند میزان فشارهای دانش‌آموزان وجود ندارد که دلیل استفاده از این دو روش باشد. **نادرست است**.

۱۶۶- گزینه ۳

بررسی عبارت‌ها: دانشمندان از طریق روش TMS به تحریک مغناطیسی سراسر جمجمه می‌پردازند. توجه داشته باشید که برای پاسخ‌دادن به این سؤال فقط کافی است به کلمات کلیدی «تحریک» و «جمجمه» توجه کنید و علامت اختصاری مربوط به آن را بدانید. ممکن است شما معترض شوید که این اطلاعات در کتاب وجود ندارد و لازم نیست ما دقیقاً نحوه عملکرد هر روش و تفاوت‌های آن‌ها را بدانیم؛ اعتراض شما وارد است ولی طرح این تست جنبه آموزشی هم داشته است چون علامت اختصاری هر روش با توضیح آن در همه گزینه‌ها درست است، ولی فقط گزینه ۳ با صورت سؤال مرتبط است و برای پاسخ‌دادن به آن فقط کافی است علامت اختصاری مربوط به هر روش و کلمات کلیدی مربوط به هر کدام را بدانید.

۱۶۷- گزینه ۴

امروزه برخی از دانشمندان برای مطالعه روان‌شناسی از شواهد به‌دست‌آمده از عملکرد مغز استفاده می‌کنند. آن‌ها از طریق روش‌های مختلف MRI، MEG و TMS به مطالعه دقت مکانی و زمانی مناطق مختلف مغز به هنگام انجام یک فعالیت ذهنی می‌پردازند.

۱۶۸- گزینه ۴

محقق در حال بررسی نواحی تحریک‌شده در مغز هنگام انجام یک فعالیت ذهنی (به یاد آوردن خاطرات) است؛ پس روش او «**مبتنی بر علم اعصاب**» بوده است و قطعاً باید از ابزارها و روش‌های مربوط به آن استفاده کند. توجه داشته باشید که طرح سؤالات و شنیدن پاسخ‌ها مهم نبوده‌اند و فقط به منظور انجام فعالیت ذهنی مورد نظر صورت گرفته است؛ بنابراین روش این محقق پرسش‌نامه و مصاحبه نبوده است (رد ۲ و ۳). ضمناً روش محقق مشاهده طبیعی نبوده است چون در مشاهده، «رفتار بدون واسطه» بررسی می‌شود در حالی که در این‌جا آثار رفتار از طریق ابزارهای تخصصی (با واسطه) بررسی می‌شود. (رد ۱)

درس اول: روان شناسی: تعریف و روش مورد مطالعه

علم روان شناسی به چه سؤالاتی پاسخ می دهد؟

هر علمی موضوع خاصی دارد و به نوع خاصی از سؤالات انسان ها پاسخ می دهد. مثلاً موضوع علم جامعه شناسی، کنش های اجتماعی و علم پزشکی، درباره سلامت و بیماری صحبت می کند. آنگاه از به جامعه شناس پرسیم که چه طور می شه بیماری آنفلوآنزا رو درمان کرد، با توجه به اطلاعات جامعه شناسی خودش نمی تونه به این سوال پاسخ بده، چون موضوعات جامعه شناسی و پزشکی با هم فرق دارن. روان شناسی هم موضوع مفهومی به خودش رو دارد و به نوع خاصی از سؤالات پاسخ می ده، مثلاً نباید از به روان شناس درباره علت کاهش آب دریاچه ارومیه سوال پرسیم! پاسخ به این سوال، وظیفه علم جغرافیاست.

موضوعات و سؤالاتی در علم روان شناسی بررسی می شوند که دو ویژگی داشته باشند:

- ۱ قابلیت بررسی علمی** داشته باشند؛ یعنی با ابزارها و روش های علمی بتوان آن ها را مطالعه کرد. مثلاً پدیده استرس یا هوش رو می شه به صورت علمی بررسی کرد، اما پدیده هایی مثل هنر، روح و روز معاد، قابلیت بررسی علمی و آزمایشگاهی ندارن.
 - ۲ به پدیده های روان شناختی** (یعنی رفتار یا فرایندهای ذهنی) مربوط باشند. مثلاً عوامل مؤثر بر فراموشی توی علم روان شناسی بررسی می شه، چون فراموشی به پدیده روان شناختیه، اما سوال درباره ارزش های اجتماعی، در قلمرو علم روان شناسی قرار نمی گیره؛ چون ارزش های اجتماعی، یک پدیده جامعه شناختیه، نه روان شناختی!
- سؤالاتی که دارای هر دو ویژگی بالا باشند، در قلمرو علم روان شناسی قرار می گیرند و پاسخ به آن ها دغدغه روان شناسان است.
- مثال:** برای فهم بهتر مطلب، به مثال های زیر توجه کنید. هاستون باشه که آنگاه از این بخش سوالی طرح شد، باید مثل همین روشی که توی این جدول اومده حلش کنید.

مثال	ویژگی اول: آیا قابلیت بررسی علمی دارد؟	ویژگی دوم: آیا به پدیده های روان شناختی مربوط است؟	نتیجه: آیا در حیطه علم روان شناسی قرار می گیرد؟
چه رابطه ای بین فشار روانی و دیدن ارواح مردگان وجود دارد؟	خیر، زیرا روح با روش ها و ابزارهای علمی قابل بررسی نیست.	بله، فشار روانی یک پدیده روان شناختی است.	خیر، زیرا فاقد ویژگی اول است.
وضعیت فیزیکی والدین، چه تأثیری بر قد و وزن فرزندشان دارد؟	بله، با روش علمی می توان بررسی کرد که آیا وضعیت فیزیکی والدین، بر قد و وزن فرزندشان تأثیر می گذارد یا خیر.	خیر، زیرا هیچ عنصر روان شناختی در این سوال وجود ندارد. همه مفاهیم این سوال مربوط به ویژگی های جسمانی انسان است.	خیر، زیرا فاقد ویژگی دوم است.
چرا هنگام مطالعه حواسمان مدام پرت می شود؟	بله، با روش علمی می توان این موضوع را ارزیابی کرد.	بله، پرت شدن حواس، یک پدیده روان شناختی است.	بله
تماشای برنامه های خشونت آمیز رسانه ها چه تأثیری بر پرخاشگری کودکان دارد؟	بله، با استفاده از روش ها و ابزارهای علمی مثل مشاهده، می توان این موضوع را مطالعه کرد.	بله، پرخاشگری، یک رفتار و پدیده روان شناختی است.	بله

نکته: اگر از افراد موفق درباره علت موفقیتشان پرسیم، به دو عامل اشاره می کنند: **۱** دانش تخصصی شان، **۲** ویژگی های روان شناختی مانند انگیزه و تلاش. این مسئله نشان می دهد که ویژگی های روان شناختی بر عملکرد انسان تأثیر زیادی دارند.

؟ آنگه گفتی: مشخص کنید کدام یک از سؤالات زیر، در حیطه علم روان شناسی قرار می گیرد.

- ۱- افرادی که مکرر و بدون دلیل تن به جراحی زیبایی می دهند، در زیبایی بدنشان نقص دارند یا تصور نادرستی از زیبایی دارند؟
- ۲- آیا بین موفقیت و شانس ارتباط علی یا همبستگی وجود دارد؟
- ۳- قانون برای کسانی که مواد مخدر توزیع می کنند و به سلامت جسمانی و روانی افراد آسیب می زنند، چه مجازاتی در نظر گرفته است؟
- ۴- چرا یک فرد وقتی در جمع قرار می گیرد، متفاوت از سایر موقعیت ها عمل می کند؟

پاسخ: سؤالات ۱ و ۴ در حیطه علم روان شناسی قرار می گیرند، چون هر دوتا ویژگی اول است (شانس، قابلیت بررسی علمی نداره) و سوال ۳ فاقد ویژگی دوم است. (موضوع اصلی موجود در این عبارت، حقوقی است، نه روان شناختی)؛ به همین دلیل سؤالات ۲ و ۳ در حیطه علم روان شناسی قرار نمی گیرند.

منابع کسب آگاهی و معرفت

منظور از منابع کسب معرفت، روش هایی که ما رو به علم و آگاهی درباره یک موضوع می رسونه. ما برای این که درباره یک موضوع به دانش و آگاهی برسیم، از روش های مختلفی استفاده می کنیم. مثلاً آنگاه بفهمیم که چرا توی فصل بهار بیشتر از سایر فصل ها خوابمون می گیره، ممکنه از عقل فودمون کمک بگیریم و به قول معروف «دودوتا چهار تای عقلی» بکنیم؛ ممکنه بریم سوالمون رو از افراد صاحب نظر پرسیم، یا حتی ممکنه دست به دامن هوش مصنوعی بشیم!

انسان ها در پاسخ به سوال های خود و برای کسب آگاهی و معرفت، از منابع و روش های زیر استفاده می کنند:

- ۱ عقل** (روش های فلسفی و استدلال های منطقی و ...)
- ۲ شهود و دریافت درونی و ...**
- ۳ استناد به وحی، آیات الهی و سخن و عمل بزرگان دین**
- ۴ تجربه** (روش های علم تجربی)

مثال: فرض کنید از شما سؤال می‌شود که «آیا جهان نظم دارد؟» شما برای پاسخ به این سؤال، می‌توانید از روش‌های مختلفی استفاده کنید:

روش	توضیح
عقل (روش‌های فلسفی و استدلال‌های منطقی)	۱ استدلال کردن ← وجود قوانین در عالم طبیعت، نشانه نظم در آن است، ما از این قوانین برای رفع نیازهای زندگی خود استفاده می‌کنیم؛ پس به این موضوع پی می‌بریم که جهان دارای نظم است.
شهود و دریافت درونی	۲ استفاده از تجربه‌های شخصی ← به هر چیزی که در پیرامون خود نگاه می‌کنم، به وجود نظم در جهان پی می‌برم.
استناد به وحی، آیات الهی و سخن و عمل بزرگان دین	۳ استناد به وحی و تعالیم دینی ← خداوند در قرآن می‌فرماید: «آسمان‌ها و زمین را به عدل آفریدم.» این آیه نشان می‌دهد که جهان منظم و قاعده‌مند است.
تجربه (روش‌های علم تجربی)	۴ استفاده از روش علمی ← اگر کره زمین چند متر دورتر یا نزدیک‌تر به خورشید بود، امکان حیات در این سیاره وجود نداشت؛ پس جهان با نظم آفریده شده است.

★ **چند نکته:** ۱ روش شهودی یک منبع شخصی است و قابل تعمیم یا انتقال به دیگران نیست. *اون پاسفی که فرد بر اساس احساس درونی و یا تجربه خودش به یه سؤال می‌ده، فقط برای خودش معتبره.*

۲ روش شهودی و روش علمی، هر دو بر مبنای تجربه هستند. با این تفاوت که روش شهودی، تجربه خاص و منحصر به فرد یک شخص است، اما روش علمی، تجربه‌ای است که قواعد منظم و مشخصی دارد و قابل تعمیم به دیگران است.

مثال ۱: «هر وقت که در حل یک مسئله به مشکل می‌خورم، مدتی به خودم استراحت می‌دهم و به موسیقی گوش می‌کنم. تجربه من نشان داده است که این روش باعث می‌شود ذهن عملکرد بهتری داشته باشد.» ← از تجربه‌ها و دریافت‌های درونی استفاده شده و بیانگر روش شهودی است. (تجربه غیر قابل تعمیم به دیگران)

مثال ۲: «تحقیقات نشان داده است که وقتی سماجت بر حل مسئله برای مدت‌زمانی نادیده گرفته می‌شود، عواملی که مانع حل آن مسئله هستند فراموش می‌شود. در نتیجه هنگام مراجعه مجدد، حل مسئله محقق می‌شود.» ← از استدلال‌های علمی و تجربی استفاده شده و بیانگر روش تجربی است. (تجربه قابل تعمیم به دیگران)

۳ اگر استدلال‌های فرد صرفاً عقلانی و فلسفی باشد، روش او عقلی است، اما اگر استدلال‌های فرد بر اساس مشاهدات عینی یا ابزارهای علمی صورت گرفته باشد، روش او تجربی است؛ پس روش فلسفی و روش تهری، در این‌که هر دو استدلالی هستن، اشتراک دارن، اما تفاوت‌شون اینه که یکی شون بر مبنای عقله و اون یکی بر مبنای تجربه و آزمایش.

مثال ۱: «همه پدیده‌ها به آفریننده نیاز دارند. انسان نیز یک پدیده است؛ پس نتیجه می‌گیریم که انسان نیز به آفریننده نیاز دارد.» ← از استدلال‌های عقلی و منطقی استفاده شده و بیانگر روش عقلی است.

مثال ۲: «مشاهدات دانشمندان نشان می‌دهد که شامپانزه‌ها در سال‌های اول زندگی خود از مادرشان جدا نمی‌شوند؛ پس می‌توانیم نتیجه بگیریم که شامپانزه‌ها هم مثل انسان‌ها از نظر فیزیکی و عاطفی به یکدیگر وابستگی دارند.» ← از استدلال‌ها، روش‌ها و ابزارهای علمی (مشاهده) استفاده شده و بیانگر روش تجربی است.

۴ هر یک از منابع چهارگانه آگاهی و معرفت، روش‌های خاص و متناسب با خود را داشته و از آن‌ها برای پاسخ به مسئله مورد نظر استفاده می‌شود. ممکن است درباره یک موضوع بتوان با هر چهار منبع به آگاهی رسید.

۵ نباید این چهار منبع را در مقابل یکدیگر قلمداد کرد. این روش‌ها، منابعی برای آگاهی از جنبه‌های مختلف عالم هستی هستند که هر یک ویژگی‌های مخصوص به خود را دارند و می‌توانند یکدیگر را تکمیل کنند.

❓ **آگه گفتی:** مشخص کنید که در هر یک از موارد زیر، از کدام منبع کسب آگاهی و معرفت استفاده شده است.

- ۱- از طریق پرسش‌نامه سبک زندگی، می‌توان آسیب‌پذیری فرد در برابر فشار روانی را نمره‌گذاری کرد.
- ۲- بهترین تغذیه برای کودک، شیر مادر است، زیرا من به خوبی حس کرده‌ام که شیردادن به فرزندم تأثیر مثبتی بر رشد او داشته است.
- ۳- مطابق با سیره معصومین، خانواده مهم‌ترین عامل جلوگیری از انحرافات اجتماعی است.
- ۴- هر چند هر معلولی علتی دارد، اما سلسله علت‌ها نمی‌تواند نامتناهی باشد.

✓ **پاسخ:** ۱- تجربه (روش علمی) ۲- شهود و دریافت درونی ۳- استناد به وحی، آیات الهی و سخن و عمل بزرگان دین ۴- عقل

علم تجربی چیست؟

توی قسمت قبل توضیح دادیم که به طور کلی چهار تا روش برای کسب آگاهی وجود داره. در ادامه این درس درباره روش چهارم (روش علم تجربی) صحبت می‌کنیم، اما قبل از هر چیز، بریم ببینیم که «علم» چه معنایی داره. واژه علم معانی و تعریف‌های متفاوتی دارد:

تعریف	توضیحات
هر گونه معرفت و دانش بشری knowledge	طبق این تعریف، همه دانش‌هایی که از طریق منابع چهارگانه کسب آگاهی و معرفت می‌شوند، علم نام دارند؛ یعنی اون چیزهایی که با عقلمون می‌فهمیم، اون چیزهایی که با شهود و تجربه درونی درک می‌کنیم، اون چیزهایی که از طریق وحی بهمون می‌رسه و اون چیزهایی که با علوم تجربی بهوش می‌رسیم، همه و همه علم محسوب می‌شن.
علم تجربی science	طبق این تعریف، فقط منبع چهارم (روش علمی و تجربی) علم محسوب می‌شود؛ یعنی فقط به چیزهایی که از طریق ابزارها و روش‌های علمی و تجربی بهوش می‌رسیم. منظور از علم در کتاب درسی، علم تجربی است. علم تجربی، ویژگی‌هایی دارد: ۱ از روش‌ها و ابزارهای دقیق برای موضوع مورد مطالعه استفاده می‌کند. ۲ با کمک مشاهده و روش‌های مختلف، رابطه بین پدیده‌های طبیعی را بررسی می‌کند. ۳ مفاهیمی مانند مسئله، فرضیه، اصل (قانون) و نظریه در آن کاربرد فراوانی دارند.

مفاهیم پرکاربرد در علم تجربی

تا حالا اسم «نظریه تکامل یا فرگشت» به گوش مبارکتون خورده؟ نظریه تکامل یا فرگشت می‌که تمام پانداران با همه تنوعی که دارن، از پد مشترکی که حدود ۳/۸ تا ۳/۵ میلیارد سال پیش زندگی می‌کرده، پدید اومدن! فب باید بررسی کنیم که دانشمندا چه طور این نتیجه رو گرفتن و برای رسیدن به نظریه فرگشت و بقیه نظریات علمی چه مراحل رو طی کردن. به طور خلاصه، برای دستیابی به یک نظریه علمی:

- ۱ ابتدا دانشمندان سؤالی را مطرح می‌کنند. ← مسئله
- ۲ سپس با توجه به دانش‌ها و تجربه‌های قبلی و با استفاده از قوه تخیل خود، پاسخی حدسی و احتمالی به آن سؤال می‌دهند. ← فرضیه
- ۳ در صورت تأیید شدن آن پاسخ حدسی، یک اصل یا قانون علمی به وجود می‌آید. ← اصل یا قانون
- ۴ با کنار هم قرار گرفتن مجموعه‌ای از اصول و قوانین درباره یک موضوع، یک نظریه شکل می‌گیرد. ← نظریه

۱- مسئله:

«مسئله»، سؤالی است که ذهن دانشمند را به خود مشغول کرده است.

پژوهش دانشمندان با «طرح مسئله» آغاز می‌شود؛ پس اولین گام در یک پژوهش روان‌شناسی، شکل‌گیری سؤال یا مسئله در ذهن محقق است.

مثال: فرض کنید که یک روان‌شناس در تحقیقات خود به دنبال پاسخ به این سؤال است که «گذشت زمان بر پایداری حافظه چه تأثیری دارد؟». این‌ها به سؤال توی ذهن دانشمند شکل گرفته که باید بره دنبال پاسخش!

نکته: مسئله‌ها غالباً به صورت یک جمله پرسشی مطرح می‌شوند، اما گاهی نیز ممکن است به صورت جمله‌ای خبری مطرح شود که در آن پرسشی نهفته است.

مثال: به جای این‌که بگوییم «علت افت تحصیلی دانش‌آموزان پس از کرونا چیست؟»، می‌توانیم بگوییم «دانشمندان به دنبال کشف علت افت تحصیلی دانش‌آموزان پس از کرونا هستند».

۲- فرضیه:

دانشمندان با توجه به دانش‌ها و تجربه‌های قبلی خود و همچنین با استفاده از قوه تخیلشان، سعی می‌کنند برای مسئله‌های علمی پاسخی پیدا کنند. پاسخ اولیه پژوهشگران به مسئله‌های علمی، «فرضیه» نام دارد.

مثال: در پاسخ به این مسئله که «گذشت زمان بر پایداری حافظه چه تأثیری دارد؟»، این فرضیه را می‌توانیم ارائه دهیم: «گذشت زمان باعث تضعیف حافظه می‌شود».

چند نکته: ۱ فرضیه، یک حدس خردمندانه است؛ یعنی قطعیت ندارد و ممکن است تأیید یا رد شود. راحت‌تر بگم، فرضیه یک حدسه پس می‌تونه درست یا نادرست باشه.

۲ برای پذیرش یا رد فرضیه‌ها، باید دو مرحله طی شود: الف) ابتدا باید فرضیه را براساس روش‌های علمی (اطلاعات و داده‌های تجربی) مورد آزمایش قرار دهیم. ب) سپس نتیجه آزمایش‌ها را با یافته‌های مورد قبول در علم تجربی مطابقت دهیم. اگر نتایج به‌دست‌آمده با علم تجربی مطابقت داشت، فرضیه تأیید و به اصل (یا قانون) تبدیل می‌شود. در غیر این صورت، فرضیه رد و کنار گذاشته می‌شود.

۳ مسئله و فرضیه، رابطه دوسویه دارن؛ یعنی فرضیه‌ها می‌توانند ضمن این‌که در پاسخ به یک سؤال بیابند، باعث طرح سؤال‌های دیگر هم بشوند. **مثال:** ممکن است در پاسخ به این سؤال که «چه رابطه‌ای بین تعداد اعضای خانواده و قدرت تکلم کودکان وجود دارد؟» این فرضیه را ارائه دهیم: «قدرت تکلم کودکان در خانواده‌های پرجمعیت بیشتر از خانواده‌های کم‌جمعیت است». این فرضیه نیز می‌تواند باعث ایجاد سؤالات و مسئله‌های دیگری در ذهن اندیشمندان شود؛ از جمله این‌که: «چرا میان دایره لغات کودکان و تعداد افراد خانواده ارتباط وجود دارد؟» یا «چرا کودکان در خانواده‌های پرجمعیت، زودتر به حرف می‌آیند؟»

۴ برای این‌که یک جمله، فرضیه محسوب شود، باید ویژگی‌هایی داشته باشد. از جمله این‌که:

چه جمله‌ای می‌تواند فرضیه باشد؟	چه جمله‌ای فرضیه محسوب نمی‌شود؟
فرضیه یک جمله خبری است.	جمله‌های پرسشی، تعجبی، عاطفی و امر و نهی، نمی‌توانند فرضیه باشند.
در فرضیه باید رابطه میان دو متغیر بررسی شود. این متغیرها باید قابلیت بررسی علمی داشته باشند.	اموری مانند شیطان و جن که قابلیت بررسی علمی ندارند، نمی‌توانند در فرضیه‌ها مطرح شوند.
در فرضیه از قیدهای تأکید و قیدهای تردید استفاده نمی‌شود.	اگر جمله‌ای تأکید (حتماً، باید، قطعاً، مطمئناً و ...) یا تردید (شاید، احتمالاً، ممکن است و ...) داشت، نمی‌تواند فرضیه باشد.
در فرضیه از کلمات و عباراتی که بار ارزشی مثبت یا منفی دارند استفاده نمی‌شود.	عباراتی مانند «این عمل مفید» یا «این رفتار زشت»، بار ارزشی دارند و نمی‌توانند در فرضیه‌های علمی مطرح شوند.

اگر گفتی: مشخص کنید کدام یک از جملات زیر، فرضیه محسوب می‌شوند.

- ۱- با گذشت زمان، میزان فراموشی مطالب آموخته‌شده افزایش می‌یابد. ۲- فشار روانی، روبه‌رو شدن با تغییر در زندگی است.
- ۳- چرا برخی مادران پس از زایمان دچار افسردگی می‌شوند؟ ۴- پس از این جهان، جهان دیگری به نام معاد وجود دارد.
- ۵- میان ویژگی‌های ژنتیکی و هوش اجتماعی افراد ارتباط وجود دارد. ۶- انسان‌های باهوش به طور قطع زندگی بهتری از افراد کم‌هوش دارند.

پاسخ: عبارات ۱ و ۵ فرضیه هستند، زیرا همه ویژگی‌های یک فرضیه را دارند. عبارت ۲ فرضیه نیست، زیرا صرفاً یک توصیف است و در آن رابطه میان دو متغیر بررسی نشده است. عبارت ۳ فرضیه نیست، زیرا جمله‌ای خبری نیست. عبارت ۴ فرضیه نیست، زیرا معاد (قیامت) قابلیت بررسی علمی (تجربی) ندارد. عبارت ۶ فرضیه نیست، زیرا از قید تأکید (به طور قطع) استفاده کرده است.

۳- اصل یا قانون:

فرضیه‌ها در صورت پذیرفته شدن در شرایط مختلف آزمایشی، به اصل یا قانون تبدیل می‌شوند.
مثال: به مثال قبلی توجه کنید. در پاسخ به این سؤال که «گذشت زمان بر پایداری حافظه چه تأثیری دارد؟» این فرضیه را مطرح کردیم: «گذشت زمان باعث تضعیف حافظه می‌شود.» اگر این فرضیه مورد آزمایش قرار گیرد و تأیید شود، پذیرفته شده و به اصل یا قانون تبدیل می‌شود:

★ **چند نکته:** ۱) توجه داشته باشید که در بیان فرضیه و اصل هیچ تفاوتی وجود ندارد؛ فقط در «اصل» حتماً باید تأکید شود که بر روی آن تحقیقاتی انجام شده و نتیجه به دست آمده، حاصل آزمایش‌های تجربی است.

مثال: اگر گفته شود: «استفاده از ویتامین D شانس ابتلا به ویروس کرونا را کاهش می‌دهد.» این عبارت یک «فرضیه» است، ولی اگر گفته شود: پزشکان به این نتیجه رسیده‌اند که استفاده از ویتامین D شانس ابتلا به ویروس کرونا را کاهش می‌دهد یک «اصل» است، چون پزشکان براساس آزمایشات علمی به این نتیجه رسیده‌اند.

۲) معتبر بودن و پذیرفته شدن یک فرضیه، لزوماً به معنای درست و واقعی بودن آن نیست، بلکه ممکن است پاسخی که اکنون مورد قبول واقع شده است، پس از مدتی نادرست تلقی شده و کنار گذاشته شود. فرضیه‌هایی که قبلاً تأیید شده‌اند، به دو دلیل ممکن است اعتبار خود را از دست بدهند:

الف) آگاهی از نادرستی آزمایش‌های قبلی ب) تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان.

۴- نظریه:

مجموعه‌ای منسجم از اصول و قوانین علمی درباره یک موضوع، «نظریه» را تشکیل می‌دهد.
مثال: به این اصل یا قانون رسیدیم: «گذشت زمان باعث تضعیف حافظه می‌شود.» حالا اگر این اصل را در کنار سایر اصول و قوانین مرتبط با حافظه قرار دهیم، «نظریه‌های فراموشی» شکل می‌گیرد.

★ **نکته:** در نظریه یک موضوع کلی مطرح است که محور اصلی همه اصول و قوانینی است که در یک مجموعه قرار گرفته‌اند. مثلاً نظریه‌های یادگیری، نظریه‌های فراموشی و نظریه‌های رشد و ...

➕ **جمع‌بندی** در نمودار زیر پیوستگی مراحل اشاره شده، آمده است:

مسئله ← فرضیه ← اصل یا قانون ← نظریه

مسئله ← فرضیه	اگر به مسئله‌های علمی پاسخ داده شود، فرضیه شکل می‌گیرد.	مسئله: «آیا خانواده بر مهارت‌های ارتباط‌گیری کودکان تأثیر دارد؟» پاسخ احتمالی به مسئله (فرضیه): «خانواده بر رشد مهارت‌های ارتباط‌گیری کودکان تأثیر می‌گذارد.»
فرضیه ← اصل یا قانون	اگر فرضیه تأیید و پذیرفته شود، به اصل یا قانون تبدیل می‌شود.	تأیید فرضیه «خانواده بر رشد مهارت‌های ارتباط‌گیری کودکان تأثیر می‌گذارد.» براساس تحقیقات به دست آمده خانواده بر رشد مهارت‌های ارتباط‌گیری کودکان تأثیر می‌گذارد.
اصل یا قانون ← نظریه	اگر یک اصل یا قانون، در کنار سایر اصول و قوانین مرتبط با یک موضوع قرار بگیرد، نظریه شکل می‌گیرد.	اصل یا قانون: «براساس تحقیقات به دست آمده خانواده بر رشد مهارت‌های ارتباط‌گیری کودکان اثر می‌گذارد.» + سایر اصول مربوط به موضوع مهارت‌های اجتماعی کودکان نظریه: «رشد اجتماعی کودکان»

❓ **اگر گفتی:** تشخیص دهید که هر یک از موارد زیر به کدام یک از مفاهیم علم تجربی ارتباط دارد.

۱- طبق تأیید سازمان بهداشت جهانی واکسیناسیون بر کنترل بیماری کرونا اثر دارد.

۲- آزادی‌های افراد از طریق دین محدود می‌شود.

۳- پژوهشگران به دنبال یافتن یک راه حل مناسب برای مقابله با کرونا هستند.

۴- یادگیری مشاهده‌ای

✓ **پاسخ:** ۱- اصل یا قانون ۲- فرضیه ۳- مسئله ۴- نظریه

علم روان‌شناسی چه هدف‌هایی را دنبال می‌کند؟

روان‌شناسی از علوم تجربی محسوب می‌شود. این علم مثل سایر علوم تجربی چهار هدف را دنبال می‌کند: ۱) توصیف ۲) تبیین ۳) پیش‌بینی ۴) کنترل.

۱- توصیف

قبل از این که هر تحقیقی انجام بدهیم، اول باید پدیده‌هایی که قصد داریم مطالعه‌شان کنیم رو تعریف کنیم. به عبارت دیگر، برای کشف روابط میان پدیده‌ها، ابتدا باید این پدیده‌ها را تعریف و توصیف کنیم. توصیف، بیان روشن و تا حد ممکن دقیق از «چیستی مفهوم و موضوعی» است که قصد مطالعه و بررسی آن را داریم.
مثال: برای این که بررسی کنیم که چه رابطه‌ای بین هوش و حافظه وجود دارد، در گام اول باید واژه‌های «هوش» و «حافظه» را تعریف و توصیف کنیم.

★ **چند نکته:** ۱) چگونگی توصیف هر دانشمند از یک موضوع یا پدیده، تأثیر بسیار زیادی در مواجهه با آن موضوع و بررسی علمی آن دارد.

مثال: دانشمندی که انسان را صرفاً موجودی جسمانی می‌داند (یعنی به روح و بعد معنوی انسان باور ندارد)، در پژوهش علمی خود درباره انسان، بسیار متفاوت از دانشمندی عمل می‌کند که انسان را دارای ابعاد روحانی و معنوی می‌داند.

۲) روان‌شناسان سعی می‌کنند تا در توصیف موضوعات و پدیده‌های مختلف، دقیق و بی‌طرف باشند، اما فب همیشه موفق نیستن! چون روان‌شناسان همانند سایر دانشمندان علوم تجربی، غالباً تحت تأثیر عواملی قرار می‌گیرند که بی‌طرفی آن‌ها را مخدوش می‌کند.

❖ عواملی که بی طرفی یک دانشمند را مخدوش می کند (یعنی باعث می شه توی تحقیقاتشون سوگیری داشته باشن یا به اصطلاح به یه سمتی غش کنن) عبارتند از: **الف) قرار گرفتن تحت تأثیر پیش فرض ها و نظریات پذیرفته شده در هر علم (ب) قرار گرفتن تحت تأثیر ارزش ها و جهت گیری های موجود در ذهن خود** **مثال:** فرض کنید محقق به دنبال این است که تأثیر جنسیت را بر قدرت حافظه افراد بررسی کند و چون از پسر ها فوشش نمید دختر ها را باهوش تر توصیف می کند. فب بگید بینم این محقق تحت تأثیر کدوم یکی از عوامل بالا قرار گرفته؟ **ج) زمانی که ویژگی های یک پدیده را بیان می کنیم، در واقع آن پدیده را توصیف کرده ایم.** **مثال:** وقتی می گوییم «حافظه کوتاه مدت دارای ظرفیت نگهداری و محدود و زمان بازیابی چند دقیقه است.» یک توصیف انجام داده ایم.

۲- تبیین

تبیین به بیان «چرایی اتفاق افتادن یک پدیده» می پردازد. در واقع، هر دانشمند زمانی که یک پدیده را تبیین می کند، در حال بیان علل اتفاق افتادن آن پدیده در جهان است. **مثال:** در عبارت «مرور به موقع مطالب، موجب استحکام حافظه می شود»، یک تبیین وجود دارد، چون علت استحکام حافظه را، مرور به موقع مطالب می داند.

❖ **چند نکته:** ۱) در توصیف به دنبال یافتن چیستی پدیده هستیم، اما در تبیین به دنبال پیدا کردن چرایی پدیده هستیم. ۲) همیشه این احتمال وجود دارد که برای یک موضوع یا پدیده، تبیین های متفاوت و در عین حال صحیحی وجود داشته باشد (مثلاً چند نوع تبیین مختلف تجربی یا تبیین عقلی یا تبیین دینی یا ...). بنابراین نباید با دست یافتن به یک تبیین خاص، تبیین های محتمل یا صحیح دیگر را رد کنیم. **مثال:** در بررسی علت پیدایش جهان، در هر یک از منابع کسب دانش تبیین های متفاوتی وجود دارد که نمی توان به طور قطع یکی را برگزید و سایر تبیین ها را رد کرد.

۳ و ۴- پیش بینی و کنترل

پس از برگزیدن یک توصیف و تبیین خاص از یک پدیده (یعنی وقتی درباره یک پدیده به توصیف و تبیین رسیدیم)، می توان آن پدیده را تا حد زیادی «پیش بینی» و «کنترل» کرد. **مثال:** اگر شما بدانید هوش به معنای توانایی سازگاری با محیط است (توصیف) و هم چنین بدانید که هوش کودکان تحت تأثیر ویژگی های ژنتیکی و محیطی قرار دارد (تبیین) می توانید: **الف) حدس بزنید که در چه صورتی کودکان هوش بالاتری خواهند داشت. (پیش بینی) ب) با ارائه راهکارهایی، هوش کودکان را ارتقا دهید. (کنترل)**

پیش بینی	کنترل
به معنای بیان احتمال وقوع یک پدیده است.	به معنای دستکاری و تغییر در پدیده ها برای رسیدن به یک وضعیت خاص است.
مثال: در عبارت «اگر دانش آموز مطالب درسی خود را مرور کند، آن ها را بهتر حفظ خواهد کرد»، یک پیش بینی و احتمال بیان شده است.	مثال: در عبارت «برای این که دانش آموز مطالب را بهتر حفظ کند، باید تکلیف هر درس را در همان روزی که یاد گرفته است انجام دهد» کنترل وجود دارد؛ زیرا با دستکاری و تغییر در یک پدیده (انجام تمرین هر درس در همان روز یادگیری) به دنبال رسیدن به یک وضعیت خاص (حفظ بهتر مطالب درسی) هستیم.

❖ **چند نکته:** ۱) پیش بینی و کنترل در علم روان شناسی، نسبت به سایر علوم دشوارتر است؛ زیرا: **الف) توصیف و تبیین موضوعات علم روان شناسی دشوارتر از سایر علوم است.** برای مثال یکی از موضوعات اصلی روان شناسی، انسان و رفتارهای او است. مطالعه انسان به مراتب دشوارتر از مطالعه سایر پدیده هاست، زیرا دارای ابعاد ویژگی های مختلف و بسیار پیچیده ای است. انسان علاوه بر آن که جسم و بدن دارد. دارای ابعاد غیر جسمانی هم هست که با بدن در ارتباط تنگاتنگی است. **ب) پدیده های روان شناختی تحت تأثیر عوامل متعددی هستند که به راحتی نمی توان آن ها را توصیف و تبیین کرد، در حالی که پدیده های فیزیکی دلایل روشن تر و مشخص تری دارند.** ۲) بین اهداف علم تجربی، ترتیب و توالی وجود دارد؛ یعنی لازمه رسیدن به هر هدف، محقق شدن هدف قبلی است و چگونگی انجام هر هدف بستگی به چگونگی انجام هدف قبلی دارد.

جمع بندی اهداف علم روان شناسی:

هدف	تعریف	مثال	کلیدواژه برای تشخیص
توصیف	بیان روشن و تا حد ممکن دقیق از چیستی یک مفهوم یا موضوع	فشار روانی به معنای به هم خوردن تعادل در زندگی است.	کلماتی مانند: یعنی، عبارت است از، به معنای و ...
تبیین	بیان چرایی اتفاق افتادن یک پدیده	سبک زندگی افراد، از مهم ترین عوامل وقوع فشار روانی است.	کلماتی مانند: موجب، باعث، منجر به، علل و عوامل و ...
پیش بینی	بررسی احتمال وقوع یک پدیده	اگر افراد تغذیه سالمی نداشته باشند، فشار روانی بیشتری را تجربه خواهند کرد.	کلمات و جملاتی که مفهوم «احتمالی» را در آینده برساند.
کنترل	دستکاری و تغییر در پدیده ها برای رسیدن به یک وضعیت خاص	برای این که فرد فشار روانی کمتری را تجربه کند، باید ورزش را در برنامه هفتگی خود قرار دهد.	کلمات و جملاتی که مفهوم «توصیه» یا «پیشنهاد» و یا حتی «اجبار» را برساند.

❓ **آنگه گفتی:** مشخص کنید که در هر یک از عبارات‌های زیر، کدام یک از اهداف علم روان‌شناسی مطرح است.

- ۱- استفاده از روش‌ها و فنون خاص برای تقویت حافظه
- ۲- علل فراموشی مطالب درسی در جلسه آزمون
- ۳- ویژگی‌های حافظه کاری در نظام شناختی انسان
- ۴- برآورد عملکرد حافظه یک هفته پس از به خاطر سپردن مطالب

✓ **پاسخ:** ۱- کنترل ۲- تبیین ۳- توصیف ۴- پیش‌بینی

روش علمی

توی بخش‌های قبلی درس یاد گرفتیم که روش علمی (روش تهری)، یکی از منابع کسب آگاهی و معرفت. هم‌پنین یاد گرفتیم که روان‌شناس‌ها توی تحقیقات خودتون از روش علمی استفاده می‌کنن. حالا توی این بخش می‌فوییم درباره تعریف و ویژگی‌های روش علمی صحبت کنیم.

جایگاه روش علمی در مقایسه با دیگر منابع کسب آگاهی و معرفت

❖ **مشاهده و تجربه،** رکن اساسی روش علمی است. همان‌طور که اساس روش‌های استناد، شهود و دلایل منطقی، به ترتیب وحی، دریافت درونی و عقل است. روش‌های تجربی، صرفاً در امور مشاهده‌پذیر (یعنی اموری که با حواس پنج‌گانه قابل مشاهده باشن) قابل اجرا و معتبر هستند و نمی‌توان از آن‌ها در حیطه امور غیرحسی (غیر قابل مشاهده) استفاده کرد. حالا این سؤال پیش می‌آید که پدیده‌هایی مثل حافظه یا هوش که روان‌شناس‌ها اون‌ها رو مطالعه می‌کنن، مگه قابل مشاهده هستن؟ در پاسخ باید گفت که: این پدیده‌ها به طور مستقیم قابل مشاهده نیستند، اما می‌توان آن‌ها را براساس آثار و کارکردهایشان به طور غیرمستقیم مشاهده کرد.

❖ برخی دانشمندان روش تجربی، به اشتباه به حوزه امور غیرحسی وارد می‌شوند و درباره این امور اظهار نظر می‌کنند و گاهی دیگر منابع آگاهی و معرفت یا تبیین‌های آن‌ها را نادرست معرفی می‌کنند. مثلاً میان با روش تهری درباره مسائل دینی اظهار فضل می‌کنن! در حالی که تنها چیزی که علم تجربی در مواجهه با مسائل غیرمحسوس می‌تواند ادعا کند، «نمی‌داند» است. باید بگن «نمی‌دونم»، نه این‌که بگن «نیست».

مثال: برخی اندیشمندان برای اثبات وجود بعد روحانی انسان، به دنبال روش‌ها و ابزارهای حسی هستند، اما چون از طریق حس و تجربه راه به پای نمی‌برن، تبیین‌های دینی درباره روح را نادرست می‌شمارند.

❖ اگرچه موضوعی را که قابل مشاهده نیست، نمی‌توان با روش تجربی بررسی کرد و درباره آن گزاره‌ای تجربی و علمی صادر کرد، اما گاه می‌توان با استناد به منابع و روش‌های دیگر کسب آگاهی و معرفت، گزاره‌های صحیح و معتبری درباره آن موضوع بیان کرد.

❖ هر نظریه علمی که براساس مشاهده و تجربه شکل گرفته است، خود بر نظریات و مبانی غیرتجربی (وحی، شهود، عقل) تکیه داشته و با تغییر در این مبانی غیرتجربی، فرضیات و نظریات مطرح‌شده در علم تجربی نیز تغییر خواهد کرد.

تعریف روش علمی

از روش علمی یا روش تهری، تعریف‌های زیادی وجود دارد، اما کاربردی‌ترین تعریف روش علمی عبارت است از:

«فرایند جست‌وجوی باقاعده و نظام‌دار برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین».

کلماتی که توی تعریف بالا زیرشون خط کشیده شده، مفاهیم اساسی توی تعریف روش علمیه. باید با هم این کلمات رو بررسی کنیم:

کلمات مهم در تعریف روش علمی	توضیحات
فرایند	فرایند، به جریان یک عمل اشاره دارد. وقتی از مبدأ به سوی مقصد در حال حرکت هستیم، جریان رسیدن به هدف را «فرایند» می‌گویند.
جست‌وجو	در روش علمی همواره به دنبال جست‌وجوی چیزی هستیم. در جست‌وجوی چیزی بودن باعث می‌شود تا روش علمی، هدفمند باشد. گاهی ممکنه توی روش علمی اقدامی بدون هدف انجام بشه. در این صورت اقدام محقق‌شده، به دلیل توجه‌نداشتن به هدف مشخص، نتیجه‌بخش نخواهد بود.
باقاعده و نظام‌دار	روش علمی تابع قواعد مشخصی است که به صورت منظم طی می‌شود. دانشمند و فرد عادی هر دو با مسئله مواجه می‌شوند، اما مهم‌ترین تفاوت آن‌ها این است که مواجهه دانشمند، برخلاف فرد عادی، منظم و قاعده‌مند است.
موقعیت نامعین	دانشمند به دنبال ابهام‌زدایی و روشن‌سازی است. دانشمندا در مواجهه با موقعیت ناشناخته دو تا کار انجام می‌دن: ۱ با طرح مسئله، موقعیت‌های ناشناخته و مجهول را شناسایی می‌کنند. ۲ با روش‌های تجربی، سعی می‌کنند تا به آن‌ها پاسخ داده و این موقعیت‌ها را روشن سازند. روشن‌سازی موقعیت نامعین همانند نور در شب تاریک است، هر چه بر شدت نور افزوده می‌شود، از مقدار تاریکی کاسته می‌شود.

★ **نکته:** با طرح مسئله ← موقعیت‌های نامعین و مجهول شناسایی می‌شوند. / با روش علمی ← موقعیت‌های نامعین و مجهول روشن می‌شوند.

ویژگی‌های روش علمی

روش علمی دو ویژگی دارد: ۱ تعریف عملیاتی متغیرها ۲ تکرارپذیری.

تعریف عملیاتی:

قبل از این‌که این ویژگی رو بررسی کنیم، اول باید بفهمیم متغیر یعنی چی؟ متغیر، هر چیزی است که تغییر می‌کند و می‌تواند مقدارهای مختلفی داشته باشد. برای مثال، ضرب هوشی یک متغیر است، زیرا هم مقدارهای متفاوتی دارد (مثلاً اکثر افراد ضرب هوشی بین ۸۵ تا ۱۱۵ دارن) و هم از یک فرد به فردی دیگر تغییر می‌کند (مثلاً ممکنه ضرب هوشی یه نفر ۸۵ و ضرب هوشی یه نفر دیگه ۱۱۵ باشه).

حالا بیاید بررسی کنیم که بحث متغیرها چه ربطی به ویژگی‌های روش علمی داره؟

در یک پژوهش علمی، دانشمندان به دنبال بررسی رابطه بین متغیرهای تحقیق خود هستند. آن‌ها باید متغیرهای مورد نظر را ۱ شناسایی و ۲ تعریف عملیاتی کنند. (گفتیم که روش علمی یک موقعیت نامعین رو معین می‌کند. این روش سازی به داده‌ها و اطلاعات دقیق احتیاج دارد؛ برای همین لازمه پیروی که تغییر می‌کند رو فوب شناسایی و اندازه‌گیری کنه.)

مثال: فرض کنید محقق می‌خواهد «تأثیر میزان استراحت شبانه‌روزی یک دانش آموز بر نمرات درسی او در امتحانات نهایی» را مطالعه کند. در این پژوهش، محقق: ۱ باید متغیرها را شناسایی کند. «میزان استراحت» و «نمرات درسی» متغیرهای این تحقیق محسوب می‌شوند؛ زیرا مقدارهای مختلفی دارند و از فردی به فرد دیگر متفاوت هستند.

۲ باید متغیرها را تعریف عملیاتی کند. مثلاً می‌تونه متغیرها رو این طوری تعریف عملیاتی کنه: الف) میزان استراحت، تعداد ساعت‌های خواب دانش آموزها در طول یک شبانه‌روز است. ب) نمره درسی، عددی است که با اجرای امتحان نهایی به دست می‌آید.

در روش علمی و برای انجام یک آزمایش صحیح و هم‌چنین سهولت در اندازه‌گیری‌ها، باید متغیرهای مورد نظر، به شکل دقیق، شفاف و قابل اندازه‌گیری، تعریف شوند. به تعریفی از متغیر که این ویژگی‌ها را داشته باشد تعریف عملیاتی می‌گویند. پس می‌تونیم بگیم:

ویژگی‌های تعریف عملیاتی: ۱ دقیق ۲ شفاف ۳ قابل اندازه‌گیری (اگر این ویژگی‌ها توی تعریف ما باشه، در اون صورت به اهداف تعریف عملیاتی می‌رسیم). اهداف تعریف عملیاتی: ۱ انجام یک آزمایش صحیح ۲ سهولت در اندازه‌گیری‌ها

چند نکته: ۱ تعریف عملیاتی باید به گونه‌ای باشد که همه افراد با مطالعه آن به برداشت یکسان و یا تقریباً یکسانی برسند. مثلاً آدما تعریف یکسانی از هوش ندارن، بنابراین برای انجام یک آزمایش بر روی هوش، باید اون رو تعریف عملیاتی کنیم تا به یه مفهوم مشترک ازش برسیم. می‌تونیم بگیم: «هوش قدرت سازگاری با محیط است»؛ پس به این منظور به آزمون سازگاری طراحی می‌کنیم از افراد آزمون می‌گیریم. بعد از این می‌تونیم بگیم: «منظور از هوش عددی است که با اجرای آزمون سازگاری به دست می‌آید.»

۲ تعریف عملیاتی واژگان علم روان‌شناسی (مثل اضطراب، پیشرفت تحصیلی، موفقیت و ...)، دشوارتر از تعریف کردن واژگان سایر علوم است.

۳ به راه ساده برای این که بفهمید به پیروی تعریف عملیاتی هست یا نه این که بدونید تعریف عملیاتی، تعریفی است که متغیر مورد نظر را تبدیل به عدد می‌کند. به همین دلیل است که تعریف عملیاتی، «کمّی کردن متغیرها» است.

اگر گفتی: تشخیص دهید که کدام یک از موارد زیر، تعریف عملیاتی مفهوم پرخاشگری است.

- ۱- پرخاشگری، عمل آگاهانه برای آسیب زدن به اشخاص و اشیاست.
- ۲- پرخاشگری، نمره‌ای است که توسط آزمون پرخاشگری به دست می‌آید.
- ۳- پرخاشگری، تعداد دفعاتی است که یک فرد طی ۲۴ ساعت به اشخاص و افراد آسیب وارد می‌کند.
- ۴- پرخاشگری، به معنای رفتاری است که منجر به آزار و درد می‌شود.

پاسخ: در عبارت‌های ۱ و ۴، پرخاشگری توصیف شده است. به چنین توصیفی، تعریف مفهومی می‌گویند. عبارت‌های ۲ و ۳ تعریف عملیاتی پرخاشگری است.

تکرارپذیری:

تکرارپذیری یعنی یافته‌های یک آزمایش به گونه‌ای باشد که انسان‌ها با رعایت ضوابط و نکات آن آزمایش، بتوانند به نتیجه یکسان یا تقریباً یکسانی برسند. یافته‌های به دست آمده از روش علمی، شخصی نیست، بلکه هر دانشمند با رعایت ضوابط علمی، می‌تواند یافته‌های دیگران را تکرار کند. به همین دلیل، اگر فردی با روش‌هایی منحصر به فرد، مسئله‌ای را حل کنند، اما پاسخ او به وسیله دیگران قابل تکرار نباشد، در مجموعه روش علمی قرار نمی‌گیرد، چون فاقد ویژگی تکرارپذیری.

چند نکته: ۱ تعریف عملیاتی باعث می‌شود افراد به برداشت یکسان و یا تقریباً یکسانی از یک مفهوم برسند.

تکرارپذیری باعث می‌شود که افراد در آزمایش‌های متعدد به یافته‌های یکسانی برسند.

۲ همه علوم به یک میزان دارای یافته‌های تکرارپذیر نیستند. به عنوان مثال، فیزیک دانی که موضوع پژوهش او اجسام بی‌جان است، می‌تواند به یافته‌های یکسانی در آزمایش‌های متعدد درباره تأثیر گرما بر فلزات برسد، اما چنین چیزی در علومی مانند روان‌شناسی بسیار دشوار است.

۳ علت دشواری تکرار یافته‌ها در روان‌شناسی:

الف) پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان (انسان به موهور پندبعیه که عوامل زیادی روش اثر می‌داره و به این راهتیا نمی‌شه ویژگی‌هاشو بررسی کرد. مثلاً فرض کنید امروز با دوستتون دعوا تون شده و خیلی ناراحتید، ولی دو هفته دیگه می‌تونون فوب شده و به سفر زیارتی هم رفتی و خیلی سرخالید. حالا اگر تو این دو موقعیت ازتون تست افسردگی بگیرن احتمال این که نتیجه‌های متفاوت به دست بیاد، خیلی زیاده.)

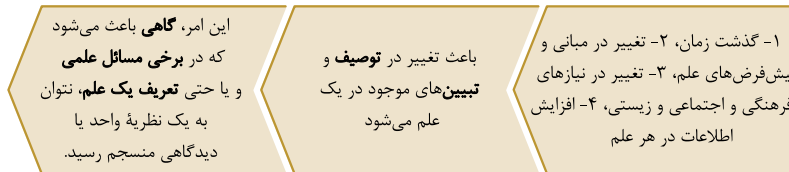
ب) رعایت مسائل اخلاقی (پژوهشگر باید هواسش به این باشه که نمی‌تونه ارزش و کرامت آدم‌ها رو زیر سؤال ببره و هرکاری رو ازشون بفواد و یا تو هر شرایطی قرارشون بده و یا حتی وارد مسائل فصولی شون بشه. مثلاً برای بررسی اثر مواد مخدر بر روی حافظه نمی‌تونه اون‌ها رو به مواد مخدر آلوده کنه و یا برای سنجش پرفاشگری، مجبور شون کنه به هم آسیب بزنن.)

پ) تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی (مثلاً از نظر یک دانشمند خودخواهی صفت مفیدیه و برای هر انسانی لازمه و از نظر یک دانشمند دیگه تصمیمات گروهی و اقدامات جمعی در اولویه. به نظر شما اگر این دو نفر بفاون بلندشدن یا بلندنشدن از روی صندلی مترو برای افراد سالمند و ضعیف رو تبیین و یا توجیه کنن، مثل هم فکر می‌کنن؟)

به همین دلیل است که روش‌های تجربی و علمی، همواره با محدودیت در تبیین پدیده‌های انسانی مواجه بوده و نمی‌تواند پاسخی بسیاری از پرسش‌های بشر را بدهد.

تعریف روان‌شناسی

وقتی که می‌خواهیم به علم روان‌شناسی بپردازیم، باید موضوعاتی که مطالعه می‌کنه رو بیان کنیم. مثلاً علم تاریخ، وقایع گذشته رو مطالعه می‌کنه؛ پس می‌تونیم بگیم تاریخ، علم مطالعه وقایع گذشته است، اما تعریف روان‌شناسی به همین راحتی‌ها نیست. آگه از شما و هم‌کلاسی‌هاتون پرسن در روان‌شناسی چه چیزی مطالعه می‌شه، شاید به تعداد افراد کلاس، تعریف‌های متفاوت ارائه بشه. بآلب اینه که خود روان‌شناسان هم، نمی‌تونن تعریف واحد و یکسانی برای روان‌شناسی ارائه بدن! اما چرا؟

به همین دلیل که نمی‌تونیم به تعریف واحدی از روان‌شناسی برسیم، اما با وجود همه این اختلاف‌نظرها، یکی از جامع‌ترین تعاریف روان‌شناسی عبارت است از: «علم مطالعه رفتار و فرایندهای ذهنی (شناخت)». توی این تعریف، دوتا واژه کلیدی وجود داره که موضوعات علم روان‌شناسی رو نشون می‌ده: ۱ رفتار، ۲ فرایندهای ذهنی

روان‌شناسی	موضوعات علم روان‌شناسی
رفتار	به هر نوع فعالیت مورد مشاهده جانداران، رفتار می‌گویند؛ پس همه فعالیت‌های قابل مشاهده انسان‌ها (راه رفتن، غذا خوردن، خوابیدن و ...) و بقیه جاندارها (حرکت جمعی پرندگان، لانه‌سازی حیوانات و ...) رفتار محسوب می‌شن. مطالعه رفتار، محدود به انسان نیست. مثلاً ممکنه روان‌شناس‌ها برن روی رفتار میمون‌ها یا سگ‌ها مطالعه کنن. حتی در بسیاری از آزمایش‌های مربوط به رفتار، تفاوت جدی و بنیادی میان انسان و حیوان گذاشته نمی‌شود.
فرایندهای ذهنی (شناخت)	اموری هستن که به شکل مستقیم قابل مشاهده نیستند. به همین دلیل، فرایندهای ذهنی را به واسطه آثار و کارکردهای قابل مشاهده آن‌ها، مورد مطالعه تجربی قرار می‌دهیم. اموری مثل حافظه، یادگیری، حل مسئله، تصمیم‌گیری و ...، به طور مستقیم قابل مشاهده نیستن، اما می‌تونیم آثار و کارکردهای اون‌ها رو مطالعه کنیم. مثال: شما بیست عکس به دوستان نشان می‌دهید. بعد از نشان دادن همه تصاویر از او می‌خواهید تا با دیدن تصادفی عکس‌ها، عکس هفتم و هشتم را به شما نشان دهد. اگر پاسخی که می‌دهد درست باشد، نشان‌دهنده عملکرد مناسب حافظه اوست. در واقع پاسخ درست به این مسئله، یکی از کارکردهای حافظه دوستون رو نشون می‌ده و ما از این طریق، به وجود حافظه و عملکرد خوب حافظه اون پی می‌بریم.

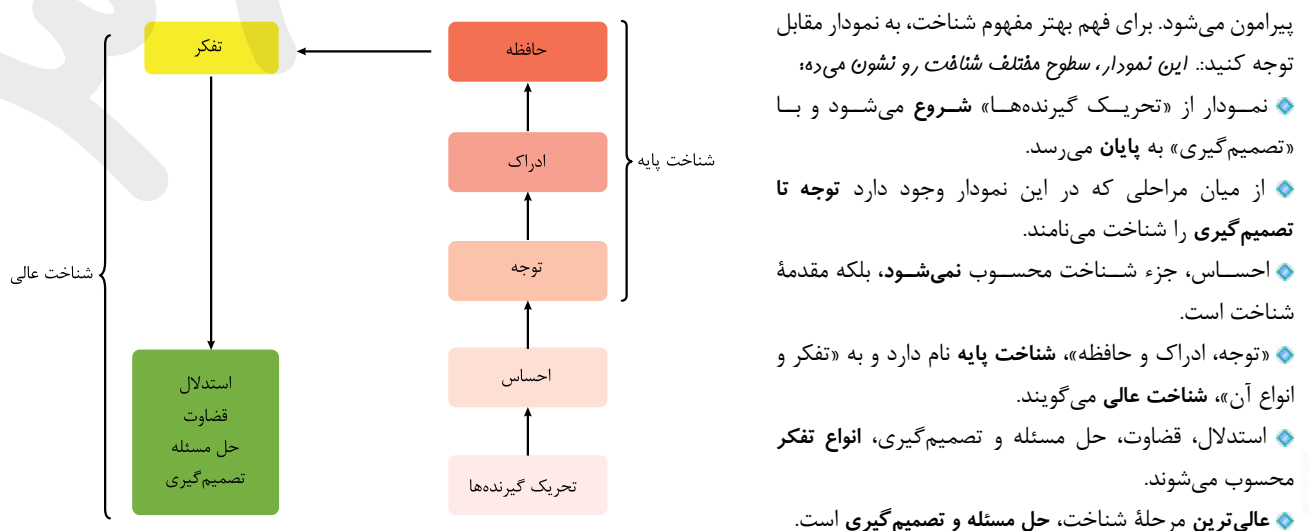
آگه گفتی: تشخیص دهید که کدام‌یک از مثال‌های زیر به صورت مستقیم (رفتار) یا غیرمستقیم (شناخت) قابل مشاهده است.

- ۱- حسین با دیدن دوستش به سمت او می‌رود.
 - ۲- فاطمه، با نگاه به آینده، به رشته تحصیلی دانشگاهی‌اش می‌اندیشد.
 - ۳- کودکان حرکت مادران را با چشم ردیابی می‌کنند.
 - ۴- تصاویر زیبای معابر شهری، احساس خوشایندی به شهروندان می‌دهد.
- پاسخ: ۱- رفتار ۲- شناخت ۳- رفتار ۴- شناخت

شناخت چیست؟

توی قسمت قبل گفتیم که روان‌شناسی، رفتارها و فرایندهای ذهنی (شناخت) رو مطالعه می‌کنه. کتاب درسی خیلی روی مفهوم شناخت تأکید داره و قراره از این‌جایی که الان هستیم تا آخر کتاب، مسابا با مفهوم شناخت دست به یقه بشیم!

به فرایند به دست آوردن دانش از طریق تجربه و تفکر، شناخت گفته می‌شود. (توجه تا تصمیم‌گیری). شناخت از هنگام تولد شروع و باعث درک جهان

فهرست

درس‌نامه	پاسخ	فصل پنجم: آمار فصل ۳ یازدهم
۴۱۲	۱۴۸	درس ۱: شاخص‌های آماری
۴۱۸	۱۵۶	درس ۲: سری‌های زمانی
		فصل ششم: آشنایی با منطق و استدلال ریاضی فصل ۱ یازدهم
۴۲۶	۱۶۲	درس ۱: گزاره‌ها و ترکیب گزاره‌ها
۴۴۰	۱۷۵	درس ۲: استدلال ریاضی
		فصل هفتم: شمارش و احتمال فصل ۱ دوازدهم (درس ۱ و ۲)
۴۴۸	۱۸۱	درس ۱: شمارش
۴۶۳	۱۹۹	درس ۲: احتمال
		فصل هشتم: دنباله‌ها فصل ۲ دوازدهم و فصل ۳ (درس ۱) دوازدهم
۴۸۲	۲۱۸	درس ۱: مدل‌سازی و دنباله‌ها
۴۹۰	۲۲۷	درس ۲: دنباله حسابی
۵۰۰	۲۴۲	درس ۳: دنباله هندسی
		فصل نهم: توان‌های گویا و تابع نمایی فصل ۳ دوازدهم (درس ۲ و ۳)
۵۱۳	۲۶۰	درس ۱: ریشه n ام و توان گویا
۵۲۲	۲۷۲	درس ۲: تابع نمایی

درس‌نامه	پاسخ	فصل اول: معادله درجه دوم فصل ۱ دهم
۲۸۲	۶	درس ۱: معادله درجه اول و مسائل توصیفی
۲۸۸	۹	درس ۲: معادله درجه دو و کاربردها
۳۰۶	۳۰	درس ۳: معادله‌های شامل عبارتهای گویا
		فصل دوم: تابع فصل ۲ دهم - فصل ۲ یازدهم
۳۱۷	۴۱	درس ۱: مفهوم تابع
۳۲۱	۴۴	درس ۲: ضابطه جبری تابع
۳۲۶	۵۰	درس ۳: تابع خطی
۳۳۴	۵۹	درس ۴: تابع درجه ۲
۳۴۹	۷۷	درس ۵: توابع ثابت، چندضابطه‌ای و همانی
۳۵۴	۸۹	درس ۶: توابع پلکانی، علامت، جزء صحیح و قدر مطلق
۳۶۸	۱۰۴	درس ۷: اعمال بر روی توابع
		فصل سوم: کار با داده‌های آماری/ چرخه آمار در حل مسائل فصل ۳ دهم - فصل ۱ (درس ۳) دوازدهم
۳۷۴	۱۱۶	درس ۱: گردآوری داده‌ها - انواع متغیرها
۳۷۹	۱۱۸	درس ۲: معیارهای گرایش به مرکز
۳۸۶	۱۲۵	درس ۳: معیارهای پراکندگی
۳۹۵	۱۳۵	درس ۴: چرخه آمار در حل مسائل
		فصل چهارم: نمایش داده‌ها فصل ۴ دهم
۴۰۰	۱۳۷	درس ۱: نمودارهای یک‌متغیره
۴۰۵	۱۴۳	درس ۲: نمودارهای چندمتغیره

پاسخ نامہ تشریحی

نسبت محیط به مساحت برابر با $\frac{23}{5-\sqrt{2}}$ است؛ پس:

$$\frac{\text{محیط}}{\text{مساحت}} = \frac{23}{5-\sqrt{2}} \Rightarrow \frac{\cancel{4}^1 \cancel{a}^1 (5+\sqrt{2})}{\cancel{4}^1 \cancel{a}^1 (5-\sqrt{2})} = \frac{23}{5-\sqrt{2}}$$

$$\xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} 4 \times 23a = \underbrace{(5+\sqrt{2})(5-\sqrt{2})}_{\text{مزدوج}} \Rightarrow 4 \times 23a = 25-2=23$$

$$\Rightarrow 4 \times 23a = 23 \Rightarrow 4a = 1 \Rightarrow a = \frac{1}{4} = 0.25$$

۲۲۵. گفتیم رابطه خطی به شکل $y = ax + b$ است. دقت کنید که در رابطه خطی، x توانی غیر از ۱ نمی‌گیرد و همچنین زیر رادیکال و در مخرج نیز نمی‌رود. گزینه‌ها را بررسی می‌کنیم:

۱ چون x در مخرج رفته، رابطه خطی نیست.

۲ چون توان x ، ۲ است، رابطه خطی نیست.

۳ در رابطه خطی $y = ax + b$ ، اگر $a = -3$ و $b = 1$ را قرار دهیم، رابطه به شکل $y = -3x + 1$ درمی‌آید؛ پس این رابطه خطی است.

۴ چون x زیر رادیکال رفته، رابطه خطی نیست.

۲۲۶. ۱ برای آن که دو زوج مرتب با هم برابر باشند، باید مؤلفه‌های اولشان با هم و مؤلفه‌های دومشان نیز با هم برابر باشند؛ پس:

$$(a+b, 6) = (-3, \frac{a}{2}-b) \Rightarrow \begin{cases} a+b = -3 \\ \frac{a}{2}-b = 6 \end{cases}$$

با یک دستگاه دو معادله دو مجهول روبه‌رویم. برای حل آن معادله دوم را در -2 ضرب می‌کنیم:

$$\begin{cases} a+b = -3 \\ \cancel{-a+2b = -12} \oplus \end{cases}$$

$$3b = -15 \Rightarrow b = -\frac{15}{3} \Rightarrow b = -5$$

حالا $b = -5$ را در معادله اول قرار می‌دهیم تا a به دست آید:

$$a+b = -3 \Rightarrow a+(-5) = -3 \Rightarrow a = 2$$

$$a-b = 2-(-5) = 7$$

۲۲۷. ۲ در نمایش پیکانی یک رابطه، اگر از هر عضو A دقیقاً یک پیکان خارج شود، آن رابطه یک تابع است. گزینه‌ها را بررسی می‌کنیم:

۱ از عدد ۳ در مجموعه A هیچ پیکانی خارج نشده؛ پس تابع نیست.

۲ از هر دو عضو A (یعنی ۱ و ۲) دقیقاً یک پیکان خارج شده است؛ پس تابع است.

۳ از عدد ۲ در مجموعه A ، دو پیکان خارج شده؛ پس تابع نیست.

۴ از عدد ۱ در مجموعه A ، دو پیکان خارج شده؛ پس تابع نیست.

۲۲۸. ۱ از عدد -3 دو پیکان به $a+2$ و 3 وارد شده. برای این که این رابطه تابع باشد، باید دو عدد $a+2$ و 3 برابر باشند تا به ازای ورودی -3 فقط یک خروجی داشته باشیم:

حالا $a = 1$ را جای‌گذاری می‌کنیم. نمودار ون به صورت روبه‌رو درمی‌آید:

خب، اگر دقت کنیم می‌بینیم که در مجموعه A ، دوتا عدد ۲ داریم. به ازای یکی از آن‌ها خروجی ۴ و به ازای دیگری خروجی $b-1$ داریم. این دو خروجی باید با هم برابر باشند:

$$b-1 = 4 \Rightarrow b = 5$$

$$b-2a = 5-2(1) = 3$$

پس:

۲۲۹. ۱ از عدد -4 در مجموعه A ، دو پیکان به $\frac{a}{3}$ و -2 در مجموعه B خارج شده؛ پس $\frac{a}{3}$ و -2 برابرند:

$$\frac{a}{3} = -2 \Rightarrow a = -6$$

با جای‌گذاری $a = -6$ ، نمودار به شکل مقابل درمی‌آید:

از عدد ۱، به دو عدد b و ۷ پیکان خارج شده؛ پس این دو عدد برابرند: $b = 7$.

در $-2(a+b) \rightarrow k$ ، جای a و b به ترتیب -6 و ۷ قرار می‌دهیم:

$$k \rightarrow \frac{-2(-6+7)}{-2}$$

با توجه به نمودار ون از عدد -4 به -2 پیکان وارد شده، پس k باید -4 باشد. در بین گزینه‌ها فقط حاصل $\frac{a}{3} - 1$ برابر با -4 می‌شود:

$$\frac{a}{3} - 1 = \frac{-6}{3} - 1 = -2 - 1 = -3 \neq -4$$

۲۳۰. ۴ در نمایش زوج مرتبی، شرط آن که رابطه یک تابع باشد، آن است که مؤلفه‌های اول زوج مرتب‌های آن با هم برابر نباشند. اگر برابر بودند باید مؤلفه‌های دومشان نیز با هم برابر باشند. گزینه‌ها را بررسی می‌کنیم:

۱ $\frac{1}{3}$ همان 0.5 است. دو زوج مرتب $(\frac{1}{3}, 3)$ و $(0.5, 6)$ ، مؤلفه‌های اول یکسان دارند، ولی مؤلفه‌های دومشان برابر نیست؛ پس تابع نیست.

۲ $\frac{1}{\sqrt{2}}$ همان $\frac{\sqrt{2}}{2}$ است که مخرج آن گویا شده؛ پس به دلیل وجود دو زوج مرتب $(\frac{1}{\sqrt{2}}, -4)$ و $(\frac{\sqrt{2}}{2}, 1)$ ، این رابطه تابع نیست.

۳ 3° برابر ۱ است. پس این گزینه هم به خاطر وجود دو زوج مرتب $(3^\circ, 5)$ و $(1, 3)$ تابع نیست.

۴ 2^{-1} برابر $\frac{1}{2}$ است؛ پس این گزینه به صورت $\{(1, 4), (-2, 3), (\frac{1}{2}, 1)\}$ درمی‌آید. چون مؤلفه‌های اول آن یکسان نیستند، پس تابع است.

۲۳۱. ۲ به ازای هر چهار مورد، رابطه $\{(2, 3), (a, 1), (2, b), (c, 4)\}$ را می‌نویسیم و تابع بودن یا نبودن آن را بررسی می‌کنیم:

$$\text{الف) } \xrightarrow[\text{C=1}]{\text{a=3, b=2}} \{(2, 3), (3, 1), (2, 3), (1, 4)\}$$

چون تکراری هستن، یکیشون حذف می‌شه

$$= \{(2, 3), (3, 1), (1, 4)\} \xrightarrow[\text{متفاوت}]{\text{مؤلفه‌های اول}} \text{تابع است.}$$

$$\text{ب) } \xrightarrow[\text{C=2}]{\text{a=3, b=4}} \{(2, 3), (0, 1), (2, 4), (2, 4)\} \Rightarrow \text{تابع نیست.}$$

مؤلفه اول برابر ولی مؤلفه دوم نابرابر

$$\text{پ) } \xrightarrow[\text{C=3}]{\text{a=2, b=1}} \{(2, 3), (2, 1), (2, 1), (3, 4)\} \Rightarrow \text{تابع نیست.}$$

همون بالایی!

$$\text{ت) } \xrightarrow[\text{C=3}]{\text{a=-1, b=2}} \{(2, 3), (-1, 1), (2, 3), (3, 4)\}$$

حذف چون تکراریه

$$\xrightarrow[\text{متفاوت}]{\text{مؤلفه‌های اول}} \text{تابع است.}$$

پس در دو مورد (ب) و (پ) تابع نیست.

۲۳۳۲. ۲ مؤلفه‌های اول دو زوج مرتب $(2, a^2 + 2a)$ و $(2, 3)$ با هم برابرند؛

پس مؤلفه‌های دومشان هم باید برابر باشند:

$$a^2 + 2a = 3 \Rightarrow a^2 + 2a - 3 = 0 \Rightarrow (a+3)(a-1) = 0 \Rightarrow \begin{cases} a = -3 \\ a = 1 \end{cases}$$

هر دو عدد -3 و 1 در گزینه‌ها هست. به زوج مرتب $(a, 5)$ حواستان هست؟ چون زوج مرتب $(1, 2)$ را هم داریم، پس a نمی‌تواند 1 باشد، چون آن وقت دو زوج مرتب $(1, 2)$ و $(1, 5)$ را داریم که باعث می‌شود رابطه‌مان تابع نباشد؛ پس a فقط می‌تواند -3 باشد.

۲۳۳۳. ۳

• دو زوج مرتب $(1, -7)$ و $(1, x - 2y)$ مؤلفه‌های اول یکسانی دارند، پس باید مؤلفه‌های دومشان هم یکسان باشد:

• دو زوج مرتب $(9, 5)$ و $(9, x + y)$ نیز مؤلفه‌های اول یکسانی دارند، پس باید مؤلفه‌های دومشان هم یکسان باشد:

$$\begin{cases} x - 2y = -7 & \text{قرینه} \\ x + y = 5 & \text{خودش} \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} -x + 2y = 7 \\ x + y = 5 \end{cases} \oplus \Rightarrow \begin{cases} 3y = 12 \\ y = 4 \end{cases}$$

با جای گذاری $y = 4$ در معادله $x + y = 5$ مقدار x را پیدا می‌کنیم:

$$x + 4 = 5 \Rightarrow x = 1$$

سؤال، نسبت $x^2 + y^2$ به $-x - 4y$ را می‌خواهد:

$$\frac{x^2 + y^2}{-x - 4y} = \frac{1^2 + 4^2}{-1 - 4(4)} = \frac{1 + 16}{-1 - 16} = \frac{17}{-17} = -1$$

۲۳۳۴. ۲ زوج مرتب‌هایی که مؤلفه اول یکسان دارند، مؤلفه‌های دومشان را نیز برابر قرار می‌دهیم:

$$\left. \begin{matrix} (a, x + y) \\ (a, m^2 - 1) \\ (a, 4) \end{matrix} \right\} \Rightarrow \begin{cases} x + y = m^2 - 1 = 4 \\ m^2 = 5 \end{cases}$$

$$\left. \begin{matrix} (b, m^2) \\ (b, x - y) \end{matrix} \right\} \Rightarrow \begin{cases} m^2 = x - y \\ x - y = 5 \end{cases} \xrightarrow{*} 5 = x - y$$

الان طرفین دو معادله $x + y = 4$ و $x - y = 5$ را جمع می‌کنیم:

$$(x + y) + (x - y) = 4 + 5 \Rightarrow 2x = 9 \Rightarrow x = \frac{9}{2}$$

$$x + y = 4 \Rightarrow \frac{9}{2} + y = 4 \Rightarrow y = \frac{-1}{2}$$

$$x^2 + y^2 = \left(\frac{9}{2}\right)^2 + \left(\frac{-1}{2}\right)^2 = \frac{81}{4} + \frac{1}{4} = \frac{82}{4} = \frac{41}{2} = 20.5$$

۲۳۳۵. ۲ نمایش جدولی برای این که یک تابع را نشان دهد، نباید مؤلفه‌های سطر اولش با هم برابر باشند؛ اگر برابر بودند، مؤلفه‌های سطر دوم هم باید برابر باشند.

الان به ازای $x = 2$ ، دو مقدار برای y داریم: یکی 7 و دیگری $2a - 1$ ؛ پس این دو باید برابر باشند:

$$2a - 1 = 7 \Rightarrow 2a = 8 \Rightarrow a = \frac{8}{2} = 4$$

$a = 4$ را در جدول جای گذاری می‌کنیم:

x	۲	۳	-۵	۲	۳
y	۷	b	۲	۷	۱

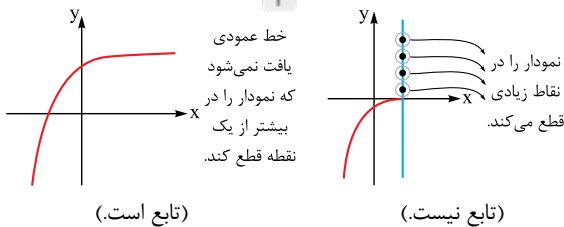
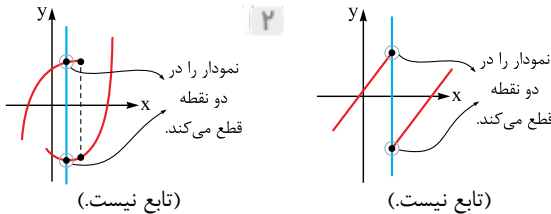
حالا در سطر اول، دوتا ۳ داریم.

یک بار به ازای $x = 3$ ، مقدار y شده b و یک بار هم شده ۱. پس این دوتا باید با هم برابر باشند؛ لذا: $b = 1$.

$$b - a = 1 - 4 = -3$$

پس:

۲۳۳۶. ۴ اگر خطی موازی محور y ها پیدا شود که نمودار را در بیش از یک نقطه قطع کند، آن نمودار مربوط به یک تابع نیست.

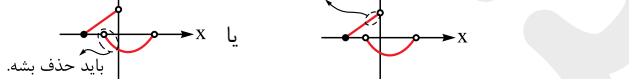
۲۳۳۷. ۲ همه گزینه‌ها را بررسی می‌کنیم:

۱ تعداد خط‌های عمودی که نمودار را در ۲ نقطه قطع می‌کند بی‌شمار است، پس بی‌شمار نقطه باید حذف شود تا به نمودار یک تابع برسیم؛ مثلاً باید کل نقاط زیر محور x ها حذف شوند:

۲ اگر ۲ نقطه مشخص شده حذف شود، نمودار تابع می‌شود، چون بعد از حذف آن‌ها، هیچ خط عمودی وجود ندارد که نمودار را در بیش از یک نقطه قطع کند.

۳ اگر ۳ نقطه مشخص شده حذف شود، نمودار تابع می‌شود.

۴ کل نقاط مشخص شده که شامل بی‌شمار نقطه است، باید حذف شود تا نمودارمان تابع باشد:

پس کم‌ترین تعداد نقطه در ۲ باید حذف شود تا نمودار، یک تابع را نشان دهد.

۲۳۳۸. ۱ همه گزینه‌ها را بررسی می‌کنیم:

۱ روز تولد هر کسی فقط می‌تواند یکی از روزهای هفته باشد؛ پس به ازای هر فرد، فقط یک روز تولد در هفته داریم و در نتیجه این رابطه تابع است.

۲ اگر به دور و بر خودتان خوب نگاه کنید، آدم چند سیم‌کارته کم نیست! پس هر کسی ممکن است بیش از یک سیم‌کارت داشته باشد (مثل خودتان!) و در نتیجه این رابطه تابع نیست.

۳ شهرهای توریستی هر کشور می‌تواند بیشتر از یک شهر باشد؛ پس به هر کشور، ممکن است بیش از یک شهر توریستی نسبت داده شود. در نتیجه این رابطه، تابع نیست.

۴ هر انتشارات، تعداد زیادی نویسنده دارد، مثلاً همین خیلی سبز خودمان! پس به هر انتشارات، ممکن است بیش از یک نویسنده نسبت داده شود و در نتیجه این رابطه تابع نیست.

۲۳۳۹. ۴ هر سه عضو مجموعه سمت راست را ساده می‌کنیم:

$$\frac{fa + 8}{4} = \frac{f(a+2)}{4} = a + 2, \quad \frac{3a + 6}{3} = \frac{3(a+2)}{3} = a + 2$$

$$\frac{a^2 - 4}{a - 2} = \frac{(a-2)(a+2)}{a-2} = a + 2$$

از قیافش نترس از پارامترهای زیاد سؤال نترسید. دنبال زوج مرتبهایی با مؤلفه‌های اول یکسان باشید که مؤلفه‌های دومشان را نیز برابر قرار دهید.

دو زوج مرتب $(x, a^2 - 3a)$ و $(x, 28)$ ، مؤلفه‌های اول یکسان دارند، پس باید مؤلفه‌های دومشان نیز برابر باشند: $a^2 - 3a - 28 = 0 \Rightarrow a^2 - 3a - 28 = 0$

$$\xrightarrow{\text{جمله مشترک}} (a-7)(a+4) = 0 \Rightarrow \begin{cases} a=7 \\ a=-4 \end{cases}$$

دو زوج مرتب $(y, b + \frac{1}{b})$ و $(y, 6)$ ، مؤلفه‌های اول یکسان دارند؛ پس باید مؤلفه‌های دومشان نیز برابر باشند:

$$b + \frac{1}{b} = 6 \xrightarrow{\times b} b^2 + 1 = 6b \Rightarrow b^2 - 6b + 1 = 0$$

$$\Rightarrow (b-2)(b-4) = 0 \Rightarrow \begin{cases} b=2 \\ b=4 \end{cases}$$

در صورت سؤال قید شده که مؤلفه اول یکی از زوج مرتبه‌ها، ۲- است؛ با توجه به مثبت بودن x و y ، باید $\frac{a}{b}$ برابر با ۲- باشد. فقط به ازای $a = -4$ و $b = 2$ ، مقدار $\frac{a}{b}$ برابر با ۲- می‌شود.

در زوج مرتب $(\frac{a}{b}, b^2 - a)$ ، مقادیر $a = -4$ و $b = 2$ را قرار می‌دهیم:

$$(-\frac{4}{2}, 2^2 - (-4)) = (-2, 8)$$

پس مؤلفه دوم این زوج مرتب، ۸ می‌شود.

از قیافش نترس وقتی مؤلفه‌های اول را این‌جوری می‌دهند، قطعاً ساده می‌شوند و به اعداد کوچک‌تری تبدیل می‌شوند؛ مثلاً برای ساده کردن $\sqrt[3]{243}$ باید ۲۴۳ را به شکل 3^5 بنویسید؛ پس ۲۴۳ را تجزیه می‌کنیم و ...

با توجه به این‌که $3^3 = 27$ ، $3^4 = 81$ و $3^5 = 243$ است، رابطه f را ساده‌تر می‌نویسیم:

$$f = \{(\sqrt[3]{49}, a^2 + 2a), (\sqrt[3]{27}, 2b^2 - b), (\sqrt[3]{243}, 120)\} = \{(\sqrt[3]{49}, a^2 + 2a), (3, 2b^2 - b), (3, 120)\}$$

در تابع f ، دو زوج مرتب $(a^2 + 2a, 120)$ و $(3, 120)$ ، مؤلفه‌های اول یکسانی دارند؛ پس مؤلفه‌های دومشان هم باید برابر باشد:

$$a^2 + 2a = 120 \Rightarrow a^2 + 2a - 120 = 0$$

$$\xrightarrow{\text{جمله مشترک}} (a+12)(a-10) = 0 \Rightarrow \begin{cases} a=-12 \\ a=10 \end{cases}$$

در تابع f ، دو زوج مرتب $(3, 2b^2 - b)$ و $(3, 15)$ نیز مؤلفه‌های اول یکسانی دارند، پس مؤلفه‌های دومشان هم باید برابر باشد:

$$2b^2 - b = 15 \xrightarrow{\text{استاندارد}} 2b^2 - b - 15 = 0$$

دلتا حساب می‌کنیم:

$$\Delta = B^2 - 4AC = (-1)^2 - 4(2)(-15) = 1 + 120 = 121 = 11^2$$

مقادیر b برابر است با:

$$b = \frac{-B \pm \sqrt{\Delta}}{2A} = \frac{1 \pm 11}{2(2)} \Rightarrow \begin{cases} b = \frac{12}{4} = 3 \\ b = \frac{-10}{4} = -\frac{5}{2} \end{cases}$$

حالا برویم سراغ g . در g ، دو زوج مرتب داریم که مؤلفه‌های اولشان یکسان است؛ پس برای آن‌که تابع باشد، باید مؤلفه‌های دوم آن زوج مرتب‌ها هم یکسان باشد:

$$a + 2b = 5$$

پس هر سه عضو مجموعه سمت راست یکسان‌اند و دامنه ما تک‌عضوی است. در

نتیجه خروجی‌ها باید یکسان باشند تا رابطه، تابع باشد:

$$\frac{25}{2a} = ab - 10 = 10 - 2a$$

اول $10 - 2a$ را برابر قرار می‌دهیم تا a به دست آوریم:

$$\frac{25}{2a} = 10 - 2a \xrightarrow[\text{وسطین}]{\text{طرفین}} 25 = 20a - 4a^2 \Rightarrow 4a^2 - 20a + 25 = 0$$

$$\xrightarrow[\text{مربع}]{\text{اتحاد}} (2a - 5)^2 = 0 \Rightarrow 2a - 5 = 0 \Rightarrow a = \frac{5}{2}$$

جای a قرار می‌دهیم $\frac{5}{2}$ و بعدش $ab - 10$ و $10 - 2a$ را برابر هم قرار می‌دهیم:

$$ab - 10 = 10 - 2a \xrightarrow{a=\frac{5}{2}} \frac{5}{2}b - 10 = 10 - 5 \Rightarrow \frac{5}{2}b = 15 \Rightarrow b = 6$$

$$\Rightarrow \frac{5}{2}b - 10 = 5 \xrightarrow{\times 2} 5b - 20 = 10 \Rightarrow 5b = 30 \Rightarrow b = 6$$

$$4a + b = 4(\frac{5}{2}) + 6 = 10 + 6 = 16$$

پس:

استرانی برای آن‌که f تابع نباشد، باید مؤلفه اول زوج مرتب $(k, k+2)$

با مؤلفه اول یکی از چهار زوج مرتب دیگر برابر باشد، ولی مؤلفه دومش با آن‌ها برابر نباشد.

هر چهار حالت ممکن را بررسی می‌کنیم:

• اگر مؤلفه اول $(k, k+2)$ با مؤلفه اول $(1, 2)$ برابر باشد، $k = 1$ می‌شود و زوج مرتب $(k, k+2)$ به صورت $(1, 3)$ در می‌آید؛ پس دو زوج مرتب با مؤلفه اول یکسان و مؤلفه دوم متفاوت داریم. در نتیجه f تابع نیست.

• اگر مؤلفه اول $(k, k+2)$ با مؤلفه اول $(2, 4)$ برابر باشد، $k = 2$ می‌شود و زوج مرتب $(k, k+2)$ به صورت $(2, 4)$ در می‌آید که با زوج مرتب $(2, 4)$ که از قبل داشتیم یکسان است؛ پس f تابع است.

• اگر مؤلفه اول $(k, k+2)$ با مؤلفه اول $(3, 5)$ برابر باشد، $k = 3$ می‌شود و زوج مرتب $(k, k+2)$ به صورت $(3, 5)$ در می‌آید که با زوج مرتب $(3, 5)$ که از قبل داشتیم یکسان می‌شود؛ پس f تابع است.

• اگر مؤلفه اول $(k, k+2)$ با مؤلفه اول $(4, 6)$ برابر باشد، $k = 4$ می‌شود و زوج مرتب $(k, k+2)$ به صورت $(4, 6)$ در می‌آید که به خاطر وجود زوج مرتب $(4, 6)$ ، f تابع نمی‌شود.

پس به ازای $k = 1$ و $k = 4$ ، f تابع نیست. در نتیجه مجموع مقادیر k برابر است با:

$$1 + 4 = 5$$

۱. ۲۴۱ در رابطه داده‌شده مؤلفه‌های اول دو زوج مرتب $(1, 12)$ و $(1, m^2 - 4m)$ برابرند؛ پس مؤلفه‌های دومشان نیز باید برابر باشند:

$$m^2 - 4m = 12 \Rightarrow m^2 - 4m - 12 = 0$$

$$\xrightarrow{\text{جمله مشترک}} (m-6)(m+2) = 0 \Rightarrow \begin{cases} m=6 \\ m=-2 \end{cases}$$

به ازای $m = -2$ ، دو زوج مرتب $(-2, 3)$ و $(-2, 6)$ داریم که باعث می‌شود رابطه، تابع نباشد؛ پس فقط $m = 6$ قابل قبول است.

۲. ۲۴۲ حالا $m = 6$ را در معادله $2x^2 - (m+4)x + m = 0$ جای‌گذاری می‌کنیم:

$$2x^2 - 10x + 6 = 0$$

حاصل‌ضرب ریشه‌های معادله درجه‌دو، از رابطه $P = \frac{c}{a}$ به دست می‌آید که این‌جا برابر است با:

$$P = \frac{6}{2} = 3$$

به ازای a و b هایی که به دست آوردیم، فقط در حالتی که $a = 1$ و $b = \frac{-5}{4}$ باشد، تساوی $a + 2b = 5$ برقرار است؛ پس $a = 1$ و $b = \frac{-5}{4}$ است. در نتیجه:

$$ab = 1 \times \frac{-5}{4} = -\frac{5}{4}$$

۲۴۴. ۱ چون نمودار f فقط شامل یک نقطه است، پس هر سه زوج مرتب یکسان هستند. در نتیجه:

$$-4 = b^2 + 5b = -4$$

(۱) مؤلفه‌های اول هر سه برابر است:

$$a^2 + 6a + 12 = b + 4 = c$$

(۲) مؤلفه‌های دومشان نیز با هم برابر است:

$$a^2 + 6a + 12 = b + 4 = c \Rightarrow a^2 + 6a + 12 = 3 = c$$

از $b^2 + 5b = -4$ شروع می‌کنیم:

$$b^2 + 5b + 4 = 0 \xrightarrow{\text{جمله مشترک}} (b+1)(b+4) = 0 \Rightarrow \begin{cases} b = -1 \\ b = -4 \end{cases}$$

به ازای $b = -1$ ، تساوی دوم به شکل مقابل می‌شود: $a^2 + 6a + 12 = 3 = c$ ، به ازای $b = -4$ ، تساوی دوم به شکل مقابل می‌شود: $a^2 + 6a + 12 = 3 = c$. تکلیف c که معلوم است: $c = 3$.

حالا معادله دیگری را حل می‌کنیم:

$$a^2 + 6a + 12 = 3 \Rightarrow a^2 + 6a + 9 = 0 \xrightarrow{\text{اتحاد مربع}} (a+3)^2 = 0 \Rightarrow a = -3$$

در این حالت عبارت خواسته شده برابر است با: $a + b + c = -3 + (-1) + 3 = -1$

به ازای $b = -4$ ، تساوی دوم به شکل مقابل می‌شود: $a^2 + 6a + 12 = 0 = c$

دلتای معادله $a^2 + 6a + 12 = 0$ برابر با $\Delta = 36 - 48 = -12$ می‌شود، چون

دلتا منفی شد؛ پس برای a جوابی نداریم و این حالت رد می‌شود.

۲۴۵. ۲ دو زوج مرتب $(a, \frac{4}{x+2})$ و $(a, 6-x)$ ، مؤلفه‌های اول یکسانی

دارند؛ پس برای تابع بودن f ، مؤلفه‌های دومشان نیز باید برابر باشد:

$$6 - x = \frac{4}{x+2} \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} (6-x)(x+2) = 4$$

$$\Rightarrow 6x + 12 - x^2 - 2x = 4 \Rightarrow -x^2 + 4x + 8 = 0 \Rightarrow x^2 - 4x - 8 = 0$$

دلتا را حساب می‌کنیم:

$$\Delta = B^2 - 4AC = (-4)^2 - 4(1)(-8) = 16 + 32 = 48$$

مقادیر x برابر است با:

$$= \frac{-B \pm \sqrt{\Delta}}{2A} = \frac{4 \pm \sqrt{48}}{2(1)} = \frac{4 \pm 4\sqrt{3}}{2} = 2 \pm 2\sqrt{3}$$

با توجه به این که سؤال، x را برابر با $b + 2\sqrt{c}$ داده، پس بین دو مقدار

به دست آمده برای x ، باید $x = 2 + 2\sqrt{3}$ را انتخاب کنیم (چون ضریب پشت

رادیکال، مثبت است)؛ پس:

$$2 + 2\sqrt{3} = b + 2\sqrt{c} \Rightarrow \begin{cases} b = 2 \\ c = 3 \end{cases}$$

رابطه f را بازنویسی می‌کنیم:

$$f = \{(a, \frac{4}{x+2}), (b, \sqrt{5c+1}), (a, 6-x), (2, \frac{d}{3}+1)\}$$

$$\xrightarrow{\frac{b=2}{c=3}} f = \{(a, 0), (2, \sqrt{16}), (a, 0), (2, \frac{d}{3}+1)\}$$

دو مقداری که جایشان دایره قرار دادیم نیاز به محاسبه ندارند، چون در ابتدای

حل، آن‌ها را برابر گذاشتیم. فقط مهم این است که برابرند!

حالا دو زوج مرتب $(2, 4)$ و $(2, \frac{d}{3}+1)$ را داریم که مؤلفه‌های اولشان یکسان

است؛ پس مؤلفه‌های دومشان را هم برابر قرار می‌دهیم:

$$\frac{d}{3} + 1 = 4 \Rightarrow \frac{d}{3} = 3 \Rightarrow d = 9$$

۲۴۶. ۳ رابطه $|y| = \frac{6}{x+1}$ را به صورت $|y|(x+1) = 6$ می‌نویسیم.

چون $|y|$ مثبت است و باید حاصل ضرب $|y|$ و $x+1$ برابر عدد $+6$ باشد، پس

$x+1$ مثبت است (یعنی حداقل مقدار x صفر است و نمی‌تواند منفی باشد).

عدد 6 را به شکل 1×6 و 2×3 می‌توانیم بنویسیم. تمام حالات را بررسی می‌کنیم:

حالت اول:

$$|y|(x+1) = 6 \Rightarrow \begin{cases} |y| = 1 \Rightarrow y = \pm 1 \\ x+1 = 6 \Rightarrow x = 5 \end{cases} \xrightarrow{\text{زوج مرتبها}} (5, 1), (5, -1)$$

حالت دوم:

$$|y|(x+1) = 6 \Rightarrow \begin{cases} |y| = 6 \Rightarrow y = \pm 6 \\ x+1 = 1 \Rightarrow x = 0 \end{cases} \xrightarrow{\text{زوج مرتبها}} (0, 6), (0, -6)$$

حالت سوم:

$$|y|(x+1) = 6 \Rightarrow \begin{cases} |y| = 2 \Rightarrow y = \pm 2 \\ x+1 = 3 \Rightarrow x = 2 \end{cases} \xrightarrow{\text{زوج مرتبها}} (2, 2), (2, -2)$$

حالت چهارم:

$$|y|(x+1) = 6 \Rightarrow \begin{cases} |y| = 3 \Rightarrow y = \pm 3 \\ x+1 = 2 \Rightarrow x = 1 \end{cases} \xrightarrow{\text{زوج مرتبها}} (1, 3), (1, -3)$$

مجموعه اولیه به صورت زیر می‌شود:

$$\{(5, 1), (5, -1), (0, 6), (0, -6), (2, 2), (2, -2), (1, 3), (1, -3)\}$$

برای آن که مجموعه بالا یک تابع باشد، باید از بین جفت‌هایی که مشخص شده،

حداقل یکی را حذف کنیم. در نتیجه حداقل باید ۴ زوج مرتب را حذف کنیم تا

رابطه ما تابع باشد.

۲۴۷. ۳ در نمودار ون یک تابع، دامنه شامل تمام اعدادی است که پیکان از

آن‌ها خارج شده:

$$D = \{-1, -2, -3\}$$

برد شامل تمام اعدادی است که پیکان به آن‌ها وارد شده:

$$R = \{4, 6\}$$

کوچک‌ترین عضو دامنه $a = -3$ و بزرگ‌ترین عضو برد $b = 6$ است؛ پس:

$$b - a = 6 - (-3) = 9$$

۲۴۸. ۳ دامنه و برد تابع $f = \{(1, 2), (a, 1), (-3, b)\}$ را می‌نویسیم:

$$f \text{ دامنه} = \{1, a, -3\}$$

$$f \text{ برد} = \{2, 1, b\}$$

برای این که دو مجموعه بالا با هم برابر باشند، باید $a = 2$ و $b = -3$ باشد؛ پس:

$$a - b = 2 - (-3) = 5$$

۲۴۹. ۱ مجموعه همه اعداد سطر دوم جدول، برابر برد تابع f است:

$$f \text{ برد} = \{3, 1, -1, -a+3\}$$

از طرفی سؤال گفته، برد f به صورت $R_f = \{1, -1, 2, 3\}$ است؛ پس اعضای

این دو مجموعه باید با هم برابر باشند:

$$\{1, -1, 2, 3\} = \{1, -1, 2, -a+3\} \Rightarrow -a+3 = 3 \Rightarrow -a = 0 \Rightarrow a = 0$$

پس:

$$-a+3 = 3 \Rightarrow -a = 0 \Rightarrow a = 0$$

۲۵۰. ۱ اول مختصات هر ۴ نقطه را می‌نویسیم:

$$A = (-2, 1)$$

$$B = (0, -1)$$

$$C = (1, 1)$$

$$D = (3, -1)$$

در نمایش تابع به صورت مختصاتی، مجموعه شامل y تمام نقاط، برد تابع است؛

یعنی فقط باید به محور عرض‌ها توجه کرد، پس:

$$R = \{1, -1, 1, -1\} \xrightarrow{\text{حذف تکراری‌ها}} R = \{1, -1\}$$

۲۵۵. ۲. برای محاسبه $f(7)$ ، باید دنبال زوج مرتبی روی f باشیم که مؤلفه اولش 7 باشد: $(7, 5)$.

پس $f(7) = 5$ برابر با مؤلفه دوم این زوج مرتب، یعنی 5 است:

۳. مشابه قبلی، زوج مرتب $(1, -3)$ روی g است، پس:

در نتیجه: $f(7) + g(1) = 5 + (-3) = 2$

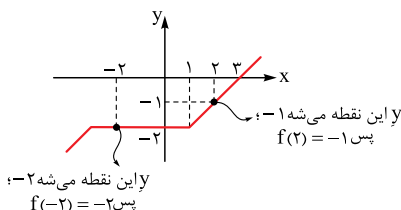
۲۵۶. ۱. اگر نقطه (a, b) روی نمودار f باشد، آن گاه $f(a) = b$ است:

پس برای محاسبه $f(2)$ باید نقطه $(2, ?)$ را روی نمودار تابع پیدا کنیم که با

توجه به شکل می‌شود: $(2, -1)$ ؛ پس $f(2) = -1$ برای محاسبه $f(-2)$ هم

باید نقطه $(-2, ?)$ را روی نمودار تابع پیدا کنیم که می‌شود: $(-2, -2)$ ؛ پس

$f(-2) = -2$

خواسته سؤال: $f(2) - f(-2) = -1 - (-2) = -1 + 2 = 1$

۲۵۷. ۲. برای محاسبه $f(3 + 2\sqrt{6})$ در تابع $f(x) = \sqrt{x^2 - 6x + 10}$ هر کجا x دیدیم، جایش $3 + 2\sqrt{6}$ را قرار می‌دهیم:

$$f(3 + 2\sqrt{6}) = \sqrt{(3 + 2\sqrt{6})^2 - 6(3 + 2\sqrt{6}) + 10}$$

$$= \sqrt{9 + 12\sqrt{6} + 24 - 18 - 12\sqrt{6} + 10} = \sqrt{25} = 5$$

۲۵۸. ۱. برای محاسبه $f(1)$ ، در ضابطه $f(x) = ax^2 + bx - 2$ ، جای x ها، 1 قرار می‌دهیم:

چون در سؤال، گفته شده که $f(1) = -3$ ، پس $a + b - 2 = -3 \Rightarrow a + b = -1$

برای محاسبه $f(3)$ ، در ضابطه $f(x) = ax^2 + bx - 2$ ، جای x ها، 3 قرار

می‌دهیم: $f(3) = a(3)^2 + b(3) - 2 = 9a + 3b - 2$

چون در سؤال گفته شده که $f(3) = 7$ ، پس $9a + 3b - 2 = 7 \Rightarrow 9a + 3b = 9$

با حل دستگاه دو معادله دو مجهول زیر، مقدار b را به دست می‌آوریم:

$$\begin{cases} a + b = -1 & \text{ضرب در } (-9) \\ 9a + 3b = 9 & \text{خودش!} \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} -9a - 9b = 9 \\ 9a + 3b = 9 \end{cases} \oplus$$

$$-6b = 18 \Rightarrow b = \frac{18}{-6} = -3$$

۲۵۹. ۳. چون نقطه $(8, -1)$ روی تابع $f(x) = \sqrt{x+1} + k$ قرار دارد،

پس جای x ها، 8 و جای $f(x)$ یا همان y ، عدد -1 را قرار می‌دهیم:

$$y = \sqrt{x+1} + k \xrightarrow{\substack{x=8 \\ y=-1}} -1 = \sqrt{8+1} + k$$

$$\Rightarrow -1 = \sqrt{9} + k \Rightarrow k = -4$$

ضابطه تابع به شکل $f(x) = \sqrt{x+1} - 4$ یا $y = \sqrt{x+1} - 4$ شد.

باید تک تک نقاط داده شده را در رابطه $y = \sqrt{x+1} - 4$ چک کنیم. به ازای هر

نقطه‌ای که تساوی برقرار شد، آن نقطه روی تابع قرار دارد:

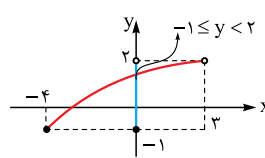
$$1) (3, 2) \xrightarrow{\substack{x=3 \\ y=2}} 2 \stackrel{?}{=} \sqrt{3+1} - 4 \Rightarrow 2 \stackrel{?}{=} 2 - 4 \Rightarrow 2 \stackrel{?}{=} -2 \quad \times$$

$$2) (-1, -2) \xrightarrow{\substack{x=-1 \\ y=-2}} -2 \stackrel{?}{=} \sqrt{-1+1} - 4 \Rightarrow -2 \stackrel{?}{=} -4 \quad \times$$

۲۵۱. ۱. با توجه به نمودار رسم شده، مقادیری که x می‌گیرد در محدوده $-4 \leq x < 3$ است:

دقت کنید که خود -4 در دامنه هست، ولی خود 3 در دامنه نیست.

حالا مقادیری که y می‌گیرد را مشخص می‌کنیم که محدوده $-1 \leq y < 2$ را به ما می‌دهد:

۲۵۲. ۴. عدد ورودی را x می‌گیریم.

۴ واحد کمتر از دو برابر مکعب x ، به شکل مقابل می‌شود:

$$2x^3 - 4$$

پس به ازای ورودی x ، خروجی $2x^3 - 4$ و ضابطه آن $f(x) = 2x^3 - 4$ می‌باشد.

۲۵۳. ۴. اول دو عبارت $\sqrt{x}$ و $(2x)^2$ را به فارسی می‌نویسیم:

• $\sqrt{x}$ می‌شود جذر x $\xrightarrow{\div 2} \frac{\sqrt{x}}{2}$ می‌شود نصف جذر x .

• $2x$ می‌شود ۲ برابر x $\xrightarrow{\text{توان } 2} (2x)^2$ می‌شود مربع دو برابر x .

پس تابع f به هر عدد طبیعی، نصف جذرش منهای مربع دو برابرش را نسبت می‌دهد:

$$f(x) = \frac{\sqrt{x}}{2} - (2x)^2$$

۲۵۴. ۱. طول مستطیل را x و عرض را y می‌گیریم.

طول از ۳ برابر عرض، ۲ واحد بزرگ‌تر است، پس:

$$x = 3y + 2 \Rightarrow x = 3y + 2$$

چون قرار است تابع را برحسب x بنویسیم، پس y را برحسب x حساب می‌کنیم:

$$x = 3y + 2 \Rightarrow 3y = x - 2 \Rightarrow y = \frac{x - 2}{3}$$

محیط و مساحت را برحسب x می‌نویسیم:

$$\text{محیط} = 2 \times (\text{طول} + \text{عرض}) = 2 \left(x + \frac{x - 2}{3} \right) = 2 \left(\frac{4x - 2}{3} \right) = \frac{8x - 4}{3}$$

$$\text{مساحت} = \text{طول} \times \text{عرض} = x \left(\frac{x - 2}{3} \right) = \frac{x^2 - 2x}{3}$$

مجموع عدد محیط و مساحت برابر است با:

$$\text{محیط} + \text{مساحت} = \frac{8x - 4}{3} + \frac{x^2 - 2x}{3} = \frac{x^2 + 6x - 4}{3}$$

برای دامنه، ۳ شرط داریم:

$$\bullet \text{ طول} > 0 \Rightarrow x > 0$$

$$\bullet \text{ عرض} > 0 \Rightarrow \frac{x - 2}{3} > 0 \xrightarrow{\times 3} x - 2 > 0 \Rightarrow x > 2$$

$$\bullet \text{ طول} > \text{عرض} \Rightarrow x > \frac{x - 2}{3} \xrightarrow{\times 3} 3x > x - 2 \Rightarrow 2x > -2 \Rightarrow x > -1$$

اشتراک سه شرط بالا به صورت $x > 2$ است.

پس ضابطه به صورت $f(x) = \frac{x^2}{3} + 2x - \frac{4}{3}$ ، با شرط $x > 2$ است.

مشاوره در سؤالات تابع‌نویسی، حواستان به دامنه باشد. اگر با شکل‌های هندسی طرف هستید، طول تمام پاره‌خط‌ها باید مثبت باشد.

$$\begin{aligned} ۳) \quad (۲۴, ۱) &\xrightarrow[y=1]{x=24} ۱ \stackrel{?}{=} \sqrt{24+1} - ۴ \Rightarrow ۱ \stackrel{?}{=} ۵ - ۴ \Rightarrow ۱ \stackrel{?}{=} ۱ \checkmark \\ ۴) \quad (۱۵, -۱) &\xrightarrow[y=-1]{x=15} -۱ \stackrel{?}{=} \sqrt{15+1} - ۴ \Rightarrow -۱ \stackrel{?}{=} ۴ - ۴ \Rightarrow -۱ \stackrel{?}{=} ۰ \times \end{aligned}$$

فقط تساوی در ۳ برقرار شد، پس نقطه (۲۴، ۱) روی نمودار تابع f قرار دارد.

۲۶۵. برای محاسبه $f(x+2)$ و $f(x-2)$ در تابع $f(x) = x^2 - 3x + 2$ یک بار به جای x عبارت $x+2$ را قرار می‌دهیم و بار دیگر عبارت $x-2$ را جای گذاری می‌کنیم و در آخر، جواب‌ها را از هم کم می‌کنیم:

$$\begin{aligned} f(x+2) &= (x+2)^2 - 3(x+2) + 2 \\ &= x^2 + 4x + 4 - 3x - 6 + 2 = x^2 + x \\ f(x-2) &= (x-2)^2 - 3(x-2) + 2 \\ &= x^2 - 4x + 4 - 3x + 6 + 2 = x^2 - 7x + 12 \\ f(x+2) - f(x-2) &= (x^2 + x) - (x^2 - 7x + 12) \\ &= x^2 + x - x^2 + 7x - 12 = 8x - 12 = 4(2x - 3) \end{aligned}$$

در نتیجه:

نیزبازی از روش عددگذاری استفاده می‌کنیم؛ مثلاً در این جا جای x ها، ۲

قرار می‌دهیم:

$$\begin{aligned} \begin{cases} f(x+2) = f(2+2) = f(4) = 4^2 - 3(4) + 2 = 16 - 12 + 2 = 6 \\ f(x-2) = f(2-2) = f(0) = 0^2 - 3(0) + 2 = 2 \end{cases} \\ \Rightarrow f(x+2) - f(x-2) = 6 - 2 = 4 \end{aligned}$$

حالا در گزینه‌ها هر جا x دیدیم، به جایش عدد ۲ را قرار می‌دهیم. گزینه‌ای درست است که جواب آن ۴ شود. فقط در F این اتفاق رخ می‌دهد:

$$4(2x - 3) \xrightarrow{x=2} \text{جواب} = 4(2(2) - 3) = 4(1) = 4$$

۲۶۱. فرض می‌کنیم ورودی f برابر x باشد. f ورودی خود را ۳ برابر می‌کند (۳ x) و یک واحد از آن کم می‌کند (۳ x - ۱). بعد آن را قرینه می‌کند (قرینه $3x - 1$ می‌شود $-(3x - 1)$)؛ پس خروجی $1 - 3x$ است که برابر -20 شده است:

$$-3x + 1 = -20 \Rightarrow -3x = -21 \Rightarrow x = \frac{-21}{-3} = 7$$

۲۶۲. دامنه تابع داده شده، مجموعه $D_f = \{-1, 3\}$ است. برای محاسبه برد آن باید اعضای D_f را جای x در ضابطه تابع یعنی $f(x) = -2x + 1$ قرار دهیم تا خروجی‌های تابع (برد تابع) به دست آیند:

$$\begin{aligned} ۱- \text{را جای } x \text{ قرار می‌دهیم:} \quad f(-1) &= -2(-1) + 1 = 2 + 1 = 3 \\ ۳- \text{را جای } x \text{ قرار می‌دهیم:} \quad f(3) &= -2(3) + 1 = -6 + 1 = -5 \end{aligned}$$

پس برد این تابع، مجموعه $R_f = \{3, -5\}$ است.

۲۶۳. عدد ورودی را x می‌گیریم:

$$\begin{aligned} \sqrt{3x^2 + 1} &\text{ جذر یک واحد بیشتر از ۳ برابر مربع آن عدد برابر است با:} \\ &\underbrace{x^2}_{\text{مربع } x} \times 3 = 3x^2 \\ &\underbrace{3x^2 + 1}_{\text{۳ برابر مربع آن عدد به علاوه ۱}} = 3x^2 + 1 \\ &\sqrt{3x^2 + 1} \end{aligned}$$

پس ضابطه تابع f به صورت مقابل است:

$$f(x) = \sqrt{3x^2 + 1}$$

مقدار تابع f را به ازای x های -۱ ، ۰ و ۱ حساب می‌کنیم:

$$\begin{aligned} f(-1) &= \sqrt{3(-1)^2 + 1} = \sqrt{3 + 1} = \sqrt{4} = 2 \\ f(0) &= \sqrt{3(0)^2 + 1} = \sqrt{1} = 1 \\ f(1) &= \sqrt{3(1)^2 + 1} = \sqrt{3 + 1} = \sqrt{4} = 2 \end{aligned}$$

تکراری $\rightarrow$

پس برد تابع، مجموعه $\{2, 1\}$ است.

۲۶۴. مجموعه A همان دامنه تابع f است. در این جا برد یا همان خروجی تابع را داریم و می‌خواهیم دامنه یا ورودی تابع را به دست آوریم؛ پس باید ببینیم به ازای چه ورودی‌هایی (یعنی چه x هایی)، خروجی تابع، اعداد ۲ و -۵ می‌شود. برای این کار باید $f(x)$ را با ۲ و -۵ مساوی قرار دهیم و معادله را حل کنیم تا x ها یا همان ورودی‌ها به دست آید:

$$\begin{aligned} \frac{10}{x+1} &= 2 \xrightarrow[\text{وسطین}]{\text{طرفین}} 2x + 2 = 10 \Rightarrow 2x = 8 \Rightarrow x = \frac{8}{2} = 4 \\ \frac{10}{x+1} &= -5 \xrightarrow[\text{وسطین}]{\text{طرفین}} -5x - 5 = 10 \Rightarrow -5x = 15 \Rightarrow x = \frac{15}{-5} = -3 \end{aligned}$$

پس ورودی‌ها یا همان دامنه تابع، اعداد ۴ و -۳ بوده‌اند و مجموعه A برابر است با:

$$A = D_f = \{-3, 4\}$$

۲۶۵. از $f: \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ می‌فهمیم که دامنه f ، اعداد حقیقی منفی

است. ضابطه f به صورت $f(x) = x^2 + 2x$ است. $f(a)$ را حساب می‌کنیم:

$$f(a) = a^2 + 2a$$

سؤال گفته $f(a)$ برابر با ۳ است؛ پس:

$$a^2 + 2a = 3 \Rightarrow a^2 + 2a - 3 = 0$$

$$\Rightarrow (a-1)(a+3) = 0 \Rightarrow \begin{cases} a = 1 \\ a = -3 \end{cases}$$

چون دامنه f شامل اعداد حقیقی منفی است، پس فقط $a = -3$ قابل قبول است. مقدار $f(a-1)$ ، یعنی $f(-3-1)$ را می‌خواهیم:

$$f(x) = x^2 + 2x \xrightarrow{x=-4} f(-4) = (-4)^2 + 2(-4) = 16 - 8 = 8$$

۲۶۶. در نمایش زوج مرتبی یک تابع، مؤلفه‌های اول (x هایی که دامنه را تشکیل می‌دهند) نباید تکراری باشند، ولی مؤلفه‌های دوم (y هایی که برد را می‌سازند) می‌توانستند تکراری باشند؛ یعنی الان که بردمان ۴ عضو دارد، ممکن است بعضی از این ۴ عدد، در مؤلفه‌های دوم چندین زوج مرتب آمده باشند؛ مثل این تابع:

$$f = \{(1, -2), (2, -1), (3, 0), (4, 1), (5, -2), (6, 0)\}$$

تکراری

در تابع بالا، برد همان ۴ عضو را دارد، ولی دامنه، ۶ عضو دارد. پس اگر تعداد اعضای دامنه و برد قابل شمارش باشد، حتماً تعداد اعضای برد، کوچک‌تر یا مساوی تعداد اعضای دامنه است. در نتیجه تعداد اعضای دامنه در این جا، حداقل ۴ است.

۲۶۷. برای به دست آوردن عرض نقطه برخورد تابع با محور y ، باید x را صفر بدهیم:

$$f(x) = x^2 + 2x - 5 \xrightarrow{x=0} f(0) = 0^2 + 2(0) - 5 = 0 + 0 - 5 = -5$$

پس مختصات این نقطه به صورت $(0, -5)$ است.

۲۶۸. برای به دست آوردن طول نقطه برخورد تابع با محور x ، باید y را صفر بدهیم. جای y همان $f(x)$ ، صفر قرار می‌دهیم:

$$y = \sqrt{x-5} - 3 \Rightarrow 0 = \sqrt{x-5} - 3 \Rightarrow \sqrt{x-5} = 3$$

توان $\rightarrow$

$$x - 5 = 9 \Rightarrow x = 14$$

پس مختصات این نقطه $(14, 0)$ است.

۲۶۹. برای به دست آوردن طول نقطه برخورد تابع با محور x ، باید y را صفر بدهیم:

$$y = \frac{2x+10}{x-1} \xrightarrow{y=0} 0 = \frac{2x+10}{x-1}$$

$$a = -5 \xrightarrow{\text{پس}} 2x + 10 = 0 \Rightarrow 2x = -10 \Rightarrow x = -5$$

صورت باشد.

برای به دست آوردن عرض نقطه برخورد تابع با محور y ، باید x را صفر بدهیم:

$$y = \frac{2x+10}{x-1} \xrightarrow{x=0} y = \frac{2(0)+10}{0-1} = \frac{10}{-1} = -10 \xrightarrow{\text{پس}} b = -10$$

استراتژی با توجه به فرمول‌های محیط و مساحت دایره، هر دو پارامتر r مشترک‌اند؛ بنابراین از فرمول محیط، r را برحسب P می‌نویسیم و آن را در فرمول S به جای r قرار می‌دهیم.

می‌دانیم در دایره‌ای به شعاع r محیط از رابطه $P = 2\pi r$ و مساحت از رابطه $S = \pi r^2$ به دست می‌آید.

حالا از رابطه $P = 2\pi r$ مقدار r را برحسب P پیدا می‌کنیم:

$$r = \frac{P}{2\pi}$$

حالا در فرمول مساحت، به جای r مقدار $\frac{P}{2\pi}$ را قرار می‌دهیم:

$$S = \pi r^2 = \pi \left(\frac{P}{2\pi}\right)^2 = \pi \times \frac{P^2}{4\pi^2} = \frac{P^2}{4\pi}$$

۲۷۵. ف تک‌تک مراحل را روی X انجام می‌دهیم:

(۱) دو برابر X می‌شود: $2X$.

(۲) $2X$ منهای ۳ می‌شود: $2X - 3$.

(۳) مجذور $2X - 3$ را حساب می‌کنیم:

$$(2X - 3)^2 = 4X^2 - 12X + 9$$

(۴) عبارت مرحله قبل را به علاوه ۲ می‌کنیم:

$$4X^2 - 12X + 9 + 2 = 4X^2 - 12X + 11$$

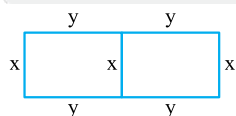
پس ضابطه تابع به صورت مقابل است:

$$f(x) = \underbrace{4x^2}_a - \underbrace{12x}_b + \underbrace{11}_c$$

$$a + b + c = 4 + (-12) + 11 = 3$$

در نتیجه:

استراتژی یک مستطیل را به دو قسمت مساوی تقسیم می‌کنیم. هر کدام از ۳ پاره‌خط عمودی را X می‌گیریم و هر کدام از ۴ پاره‌خط افقی را هم Y . مجموع طول تمام پاره‌خطها را برابر ۲۱۰ قرار می‌دهیم. Y را برحسب X می‌نویسیم و مساحت مستطیل را برحسب X حساب می‌کنیم.

شکل مناسب می‌کشیم:

مجموع طول حصارها ۲۱۰ است:

$$4y + 3x = 210 \xrightarrow{\div 2} 2y + \frac{3}{2}x = 105 \Rightarrow 2y = 105 - \frac{3}{2}x$$

مساحت مستطیل را می‌نویسیم: $(2y)(x) = (x)(105 - \frac{3}{2}x)$ عرض $\times$ طول = مساحت مستطیل

$$= (105 - \frac{3}{2}x)(x) = 105x - \frac{3}{2}x^2$$

با توجه به تساوی $2y = 105 - \frac{3}{2}x$ ، عبارت $105 - \frac{3}{2}x$ باید مثبت باشد:

$$105 - \frac{3}{2}x > 0 \Rightarrow \frac{3}{2}x < 105 \xrightarrow{\times \frac{2}{3}} x < 70 \xrightarrow{\text{مثبت است}} 0 < x < 70$$

پس ۳ می‌تواند جواب باشد. البته طراح باید قید می‌کرد که تابع مساحت را برحسب چه چیزی بنویسیم!

مشاوره برای اولین بار بود که در کنکور انسانی از «تابع‌نویسی» سؤال داشتیم. ظاهر سؤال کمی شبیه سؤالات بهینه‌سازی است، ولی خبری از min یا max پیدا کردن نیست.

از قیافش نترس با رسم شکل و نشان دادن اندازه پاره‌خطها با X و Y ، مجموع طول پاره‌خطها را مساوی ۱۹۰ قرار می‌دهیم. بعد Y را برحسب X می‌نویسیم و مساحت را برحسب X حساب می‌کنیم. برای دامنه هم باید X و Y مثبت باشند.

$$\frac{b}{a} = \frac{-1}{-5} = 2$$

در نتیجه:

مقدار $f(2)$ را حساب می‌کنیم:

$$f(x) = \frac{2x+1}{x-1} \Rightarrow f(2) = \frac{2(2)+1}{2-1} = \frac{5}{1} = 5$$

۲۷۰. ف همان‌طور که در درس‌نامه گفتیم، تعداد توابع از مجموعه n عضوی A به مجموعه m عضوی B برابر با m^n است؛ پس در این‌جا تعداد توابع از مجموعه ۳ عضوی به مجموعه ۲ عضوی برابر با $2^3 = 8$ است.

۲۷۱. ف گفتیم تعداد توابعی که از مجموعه A به مجموعه B می‌توان تعریف کرد برابر است با:

$$(B \text{ تعداد اعضای } A)$$

در این‌جا تعداد توابع از A به B برابر با ۶۴ است؛ پس:

$$(B \text{ تعداد اعضای } A) = 64 \Rightarrow B \text{ تعداد اعضای } A = 8$$

حالا تعداد توابع از B به A را حساب می‌کنیم:

$$(A \text{ تعداد اعضای } B) = 2^8 = 256$$

۲۷۲. ف دو زوج مرتب $(3, a^2)$ و $(3, a+2)$ ، مؤلفه‌های اول یکسانی دارند؛ پس مؤلفه‌های دومشان باید برابر باشند:

$$a^2 = a + 2 \Rightarrow a^2 - a - 2 = 0 \Rightarrow (a-2)(a+1) = 0 \Rightarrow \begin{cases} a = 2 \\ a = -1 \end{cases}$$

رابطه $a = 2$ را به ازای هر دو مقدار $f = \{(3, a+2), (a, 3), (3, a^2), (2, 4)\}$ می‌نویسیم: و $a = -1$

$$1) a = 2 \Rightarrow f = \{(3, 4), (2, 3), (3, 4), (2, 4)\}$$

تابع نیست.

$$2) a = -1 \Rightarrow f = \{(3, 1), (-1, 2), (2, 1), (2, 4)\} \rightarrow \text{تابع است.}$$

یکسان

برد تابع f را می‌نویسیم:

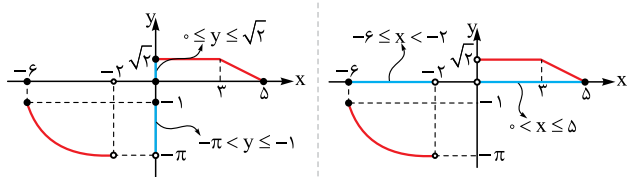
$$f = \{(3, 1), (-1, 2), (2, 1), (2, 4)\} \xrightarrow{\text{مؤلفه‌های دوم زوج مرتب‌ها}} R_f = \{1, 2, 4\}$$

دقت کنید، اعضای تکراری را فقط یک بار می‌نویسیم.

$$1 + 2 + 4 = 8$$

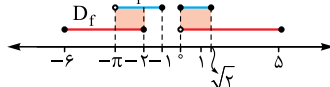
مجموع اعضای برد را حساب می‌کنیم:

برای به دست آوردن دامنه، نمودارمان را برای به دست آوردن برد، نمودارمان را روی محور Y ها می‌کشیم:

$$-3/14 \uparrow \text{ برد: } (-\pi < y \leq -1) \cup (0 \leq y \leq \sqrt{2}) \quad \text{دامنه: } (-6 \leq x < -2) \cup (0 < x \leq 5)$$

حالا اشتراک دامنه و برد را روی

محور اعداد، مشخص می‌کنیم:

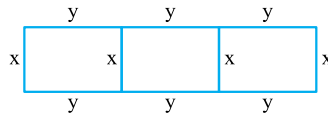
اعداد صحیحی که در دامنه و برد

$$\{1, -3\}$$

مشترک‌اند (قسمت رنگی محور بالا) را می‌نویسیم:

پس اشتراک D و R ، شامل ۲ عدد صحیح است.

شکل مناسب می‌کشیم:

مجموع طول حصارها ۱۹۰ است:

$$6y + 4x = 190 \xrightarrow{\div 2} 3y + 2x = 95 \Rightarrow 3y = 95 - 2x$$

مساحت مستطیل را می‌نویسیم: عرض $\times$ طول = مساحت مستطیل

$$= (3y)(x) = (95 - 2x)(x) = 95x - 2x^2$$

با توجه به تساوی $3y = 95 - 2x$ ، عبارت $95 - 2x$ باید مثبت باشد:

$$95 - 2x > 0 \Rightarrow 2x < 95 \Rightarrow x < 47.5 \xrightarrow{x \text{ مثبت}} 0 < x < 47.5$$

پس ۱ می‌تواند جواب باشد؛ البته طراح باید قید می‌کرد تابع مساحت را

برحسب چه چیزی بنویسیم.

۲۷۸. ۲ برای محاسبه $f(f(4))$ ، اول باید $f(4)$ را حساب کنیم:

$$f(x) = \frac{\sqrt{x}}{x-2} \xrightarrow{x=4} f(4) = \frac{\sqrt{4}}{4-2} = \frac{2}{2} = 1$$

$$f(1) = \frac{\sqrt{1}}{1-2} = \frac{1}{-1} = -1$$

پس $f(f(4))$ ، یعنی $f(1)$ که برابر است با:

$$f(x) = \frac{2}{x} \text{، باید جای } x \text{، دو عدد } a \text{ و } a+2 \text{ را قرار دهیم:}$$

$$f(a) = \frac{2}{a}, f(a+2) = \frac{2}{a+2}$$

$$\frac{2}{a+2} - \frac{2}{a} = \frac{-1}{6} \text{ معادله } f(a+2) - f(a) \text{ به شکل مقابل درمی‌آید:}$$

دو طرف را در $6a(a+2)$ ضرب می‌کنیم:

$$\frac{2}{a+2} \times 6a(a+2) - \frac{2}{a} \times 6a(a+2) = \frac{-1}{6} \times 6a(a+2)$$

$$2(6a) - 12(a+2) = -a(a+2)$$

$$\Rightarrow 12a - 12a - 24 = -a^2 - 2a \Rightarrow a^2 + 2a - 24 = 0$$

$$\Rightarrow (a+6)(a-4) = 0 \Rightarrow \begin{cases} a = -6 \\ a = 4 \end{cases}$$

به ازای هر دو مقدار به دست آمده، $f(\frac{a}{\lambda})$ را حساب می‌کنیم:

$$1) f(x) = \frac{2}{x} \xrightarrow{a=-6} f(\frac{-6}{\lambda}) = \frac{1}{-\frac{\lambda}{6}} = \frac{-16}{\lambda} = \frac{-8}{\lambda}$$

$$2) f(x) = \frac{2}{x} \xrightarrow{a=4} f(\frac{4}{\lambda}) = \frac{1}{\frac{\lambda}{4}} = \frac{16}{\lambda} = 4$$

فقط عدد ۴ در گزینه‌ها وجود دارد.

۲۸۰. ۲

استراتژی وقتی (یه چیزی به‌جز $f(x)$ را داشته باشیم و $f(a)$ را بخواهیم،

باید دنبال ایکسی باشیم که به ازای آن، عبارت داخل پرانتز f برابر با a شود:

$$f(\text{یه چیزی به‌جز } x)$$

این باید a بشه.

چون $f(2x-3)$ را داریم، برای محاسبه $f(1)$ باید دنبال x ‌ای باشیم که به ازای

آن $2x-3$ برابر با ۱ باشد:

$$f(2x-3) \xrightarrow{\text{پس}} 2x-3=1 \Rightarrow 2x=4 \Rightarrow x=2$$

این باید a بشه.

حالا جای تمام x ها در تساوی $f(2x-3) = x^2 + 7x - 1$ ، ۲ قرار می‌دهیم:

$$f(2(2)-3) = 2^2 + 7(2) - 1 \Rightarrow f(1) = 4 + 14 - 1 = 17$$

نله اگر به اشتباه، جای x ها ۱ قرار دهیم، به عدد ۷ می‌رسید که در ۱ آمده است.

۲۸۱. ۳ الان $f(2x)$ را داریم. برای آن که $f(2)$ را حساب کنیم، باید به x

عددی بدهیم که $2x$ ، ۲ شود؛ یعنی باید به x ، ۱ بدهیم:

$$f(2x) = a\sqrt{x} + x \xrightarrow{x=1} f(2) = a\sqrt{1} + 1 = a + 1$$

برای محاسبه $f(8)$ ، باید به x ، عددی بدهیم که $2x$ ، ۸ شود؛ یعنی باید به x ،

$$f(2x) = a\sqrt{x} + x \xrightarrow{x=4} f(2 \times 4) = a\sqrt{4} + 4$$

$$\Rightarrow f(8) = 2a + 4$$

مقادیر بالا را در رابطه داده‌شده قرار می‌دهیم:

$$\frac{f(2) + f(8)}{a+1 \quad 2a+4} = 23 \Rightarrow \frac{a+1 + 2a+4}{3a+5} = 23 \Rightarrow 3a+5 = 23$$

$$\Rightarrow 3a = 18 \Rightarrow a = 6$$

۲۸۲. ۲ تابع f ، محور y ها را در نقطه‌ای به عرض ۲۴ قطع کرده؛ پس

نقطه $(0, 24)$ روی آن است:

$$y = ax^2 + b \xrightarrow{\substack{x=0 \\ y=24}} 24 = a(0)^2 + b \Rightarrow b = 24$$

تابع f ، محور x ها را در نقطه‌ای به طول ۲ قطع کرده؛ پس نقطه $(2, 0)$ روی

$$y = ax^2 + b \xrightarrow{\substack{x=2 \\ y=0}} 0 = a(2)^2 + b$$

آن است:

$$\xrightarrow{b=24} 0 = 4a + 24 \Rightarrow 4a = -24 \Rightarrow a = -3$$

شیب خط گذرنده از دو نقطه $A(-a^2, a)$ و $B(b, k)$ را حساب می‌کنیم:

$$m_{AB} = \frac{y_B - y_A}{x_B - x_A} = \frac{k - (-3)}{24 - 27} = \frac{k+3}{-3}$$

خطی که با نیمساز ناحیه اول و سوم موازی است، شیبش باید ۱ باشد، پس

$$\frac{k+3}{-3} = 1 \Rightarrow k+3 = -3 \Rightarrow k = -6$$

را برابر با ۱ قرار می‌دهیم:

۲۸۳. ۳ ضابطه تابع را برابر با اعضای برد یعنی $-2, -3, 1$ و ۶ قرار می‌دهیم:

$$x^2 - 4x + 1 = -2 \Rightarrow x^2 - 4x + 3 = 0$$

$$\xrightarrow{\text{جمله مشترک}} (x-1)(x-3) = 0 \Rightarrow \begin{cases} x=1 \\ x=3 \end{cases}$$

$$x^2 - 4x + 1 = -3 \Rightarrow x^2 - 4x + 4 = 0 \xrightarrow{\substack{\text{تجزیه با} \\ \text{اتحاد مربع}}} (x-2)^2 = 0$$

$$\Rightarrow x = 2$$

$$x^2 - 4x + 1 = 1 \Rightarrow x^2 - 4x = 0 \xrightarrow{\substack{\text{فاکتور} \\ \text{از } x}} x(x-4) = 0$$

$$\Rightarrow \begin{cases} x=0 \\ x=4 \end{cases}$$

$$x^2 - 4x + 1 = 6 \Rightarrow x^2 - 4x - 5 = 0$$

$$\xrightarrow{\text{جمله مشترک}} (x-5)(x+1) = 0 \Rightarrow \begin{cases} x=5 \\ x=-1 \end{cases}$$

عدد $x = 2$ حتماً در دامنه است و از بین جواب‌های سه معادله دیگر، از هر

کدام، حداقل یکی‌شان در D_f باید باشد؛ پس حداقل تعداد اعضای D_f ، ۴ عضو

است، مثلاً این: $D_f = \{1, 2, 0, 5\}$.

و حداکثر تعداد اعضایش زمانی است که همه جواب‌های بالا در D_f باشند که

در آن حالت ۷ عضو دارد.

$$3 - 8a = -b - 1 \xrightarrow{b=8} 3 - 8a = -9 \Rightarrow 8a = 12$$

$$\Rightarrow a = \frac{12}{8} = \frac{3}{2}$$

با جای گذاری $a = \frac{3}{2}$ و $b = 8$ در $b = 8$ و $a = \frac{3}{2}$ دامن به دست می آید:

$$1 - 8 \leq x < 6\left(\frac{3}{2}\right) + 2 \Rightarrow -7 \leq x < 11$$

۲.۲۸۸

از قیافش نقرس با دوتا عددگذاری جای x در تساوی، سؤال حل می شود:

x هایی که حاصل $x - 2$ و $2 - x$ را ۳ می کنند.

اول سعی می کنیم در عبارت $f(x - 2)$ ، $f(3)$ را تولید کنیم؛ پس باید $x - 2 = 3 \Rightarrow x = 5$ برابر با ۳ باشد:

در کل تساوی اولیه، جای تمام x ها، ۵ قرار می دهیم:

$$f(x - 2) + 2f(2 - x) = x^2 + 4x$$

$$\xrightarrow{x=5} f(5 - 2) + 2f(2 - 5) = 5^2 + 4(5) \Rightarrow f(3) + 2f(-3) = 45$$

حالا سعی می کنیم در عبارت $f(2 - x)$ ، $f(3)$ را تولید کنیم؛ پس باید $2 - x = 3 \Rightarrow x = -1$ برابر با ۳ باشد:

در کل تساوی اولیه، جای تمام x ها، -۱ قرار می دهیم:

$$f(x - 2) + 2f(2 - x) = x^2 + 4x$$

$$\xrightarrow{x=-1} f(-1 - 2) + 2f(2 + 1) = (-1)^2 + 4(-1)$$

$$\Rightarrow f(-3) + 2f(3) = -3$$

یک دستگاه دو معادله دو مجهول باید حل کنیم. فرض می کنیم $f(3) = a$ و

$$\begin{cases} a + 2b = 45 \\ b + 2a = -3 \end{cases} \quad f(-3) = b \text{ است. دو معادله بالا به شکل مقابل می شوند:}$$

چون دنبال $f(3)$ یا همان a هستیم، پس سعی می کنیم b را حذف کنیم. طرفین تساوی را در -2 ضرب می کنیم تا b ها ساده شوند:

$$\begin{cases} a + 2b = 45 \xrightarrow{\text{خودش}} a + 2b = 45 \\ b + 2a = -3 \xrightarrow{\times(-2)} -2b - 4a = 6 \end{cases} \oplus$$

$$-3a = 51 \Rightarrow a = \frac{51}{-3} = -17$$

$$\text{پس: } f(3) = -17$$

۲.۲۸۹

از قیافش نقرس معمولاً در ضربهای پشت سر هم چند کسر، قرار است

خیلی چیزها با هم ساده شوند. اغلب مخرج کسرها با صورت کسر بعدی شان ساده می شوند و صورت کسر اول و مخرج کسر آخر می مانند.

با توجه به $f(x) = \frac{x+3}{x+4}$ ، مقادیر $f(1)$ ، $f(2)$ ، $f(3)$ ، $f(4)$ ، ... را می نویسیم:

$$f(1) = \frac{1+3}{1+4} = \frac{4}{5}, f(2) = \frac{5}{6}, f(3) = \frac{6}{7}, f(4) = \frac{7}{8}, \dots, f(k) = \frac{k+3}{k+4}$$

اگر کسرهایی بالا را در هم ضرب کنیم، مخرج هر کسر با صورت کسر بعدی اش

$$f(1) \times f(2) \times f(3) \times f(4) \times \dots \times f(k) = \frac{2}{1000} \text{ ساده می شود:}$$

$$\Rightarrow \frac{4}{5} \times \frac{5}{6} \times \frac{6}{7} \times \frac{7}{8} \times \dots \times \frac{k+3}{k+4} = \frac{1}{500}$$

فقط این دوتا می مون.

$$\Rightarrow \frac{4}{k+4} = \frac{1}{500} \Rightarrow k+4 = 2000 \Rightarrow k = 1996$$

مجموع ارقام ۱۹۹۶ برابر است با: $1+9+9+6=16$

۲.۲۸۴ **۲** تفاضل ۲ برابر x از قدرمطلق x برابر است با: $|x| - 2x$

پس ضابطه f به صورت $f(x) = |x| - 2x$ با دامنه $\mathbb{Z}^-$ است.

چون x عددی منفی است، پس $|x|$ برابر با $-x$ می شود و می توانیم ضابطه را

$$f(x) = |x| - 2x = -x - 2x = -3x$$

ساده تر بنویسیم:

با توجه به تساوی $f(a) = 10/5$ داریم:

$$f(a) = -3a \Rightarrow 10/5 = -3a \Rightarrow a = \frac{-10/5}{3} = -3/5$$

با جای گذاری $a = -3/5$ در $\frac{4a-1}{5}$ داریم:

$$\frac{4(-3/5)-1}{5} = \frac{-12/5-1}{5} = \frac{-17/5}{5} = -3$$

پس $f(-3) = 9$ را می خواهیم: $f(x) = -3x \Rightarrow f(-3) = -3(-3) = 9$

۲.۲۸۵ **۳** **پارت ۱** دامنه تابع داده شده، مجموعه $\{-1, 4, 2\}$ و ضابطه آن

$$f(x) = \frac{3x-5}{x-3} \text{ است.}$$

مقادیر خروجی (برد) تابع f را حساب می کنیم:

$$f(-1) = \frac{3(-1)-5}{-1-3} = \frac{-8}{-4} = 2 \xrightarrow{\text{زوج مرتب}} (-1, 2)$$

$$f(4) = \frac{3(4)-5}{4-3} = \frac{7}{1} = 7 \xrightarrow{\text{زوج مرتب}} (4, 7)$$

$$f(2) = \frac{3(2)-5}{2-3} = \frac{1}{-1} = -1 \xrightarrow{\text{زوج مرتب}} (2, -1)$$

پس تابع f به صورت مقابل است:

$$f = \{(-1, 2), (4, 7), (2, -1)\}$$

پارت ۲ ضابطه $g(x) = \frac{ax+b}{cx+d}$ به شکل $g(x) = \frac{7x-1}{-x+2}$ می شود. ضابطه

را برابر با -20 قرار می دهیم:

$$\frac{7x-1}{-x+2} = -20 \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} 7x-1 = 20x-40$$

$$\Rightarrow -13x = -39 \Rightarrow x = 3$$

۲.۲۸۶ **۳** دامنه تابع f باید شامل تمام اعضای A باشد؛ پس به شکل زیر است:

$$f = \{(1,), (2,), (3,), (4,)\}$$

با توجه به شرط $f(1) = 8$ ، تکلیف زوج مرتب اول مشخص است و باید $(1, 8)$

$$f = \{(1, 8), (2,), (3,), (4,)\}$$

از طرفی با توجه به شرط $f(2) \neq 7$ ، مؤلفه دوم زوج مرتب $(2,)$ نباید ۷ باشد

(یا ۶ یا ۸ باشد).

مؤلفه های دوم دو زوج مرتب دیگر، هر سه عدد ۶ یا ۷ یا ۸ می توانند باشند؛

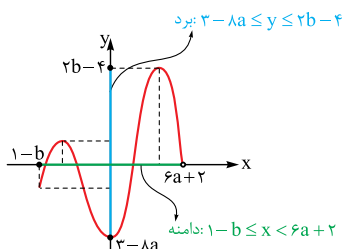
$$f = \{(1, 8), (2,), (3,), (4,)\}$$

این شکلی:

$$f = \{(1, 8), (2,), (3,), (4,)\}$$

پس در کل ۱۸ حالت دارد.

۲.۲۸۷ **۲** با توجه به نمودار، محدوده دامنه و برد را مشخص می کنیم:

سؤال، برد را به صورت $12 \leq y \leq -b-1$ داده که با محدوده $2b-4 \leq y \leq 12$

برابر است؛ پس:

$$2b-4 = 12 \Rightarrow 2b = 16 \Rightarrow b = 8$$

فهرست مطالب

۱۰ تاریخ ۱

پاسخ درس‌نامه

درس اول: تاریخ و تاریخ‌نگاری	۶	۶۲
درس دوم: تاریخ؛ زمان و مکان	۷	۶۷
درس سوم: باستان‌شناسی؛ در جست‌وجوی ...	۸	۷۰
درس چهارم: پیدایش تمدن؛ بین‌النهرین و مصر	۹	۷۳
درس پنجم: هند و چین	۱۰	۷۹
درس ششم: یونان و روم	۱۲	۸۲
درس هفتم: مطالعه و کاوش در گذشته‌های دور	۱۳	۸۸
درس هشتم: سپیده‌دم تمدن ایرانی	۱۴	۹۱
درس نهم: از ورود آریایی‌ها تا پایان هخامنشیان	۱۵	۹۵
درس دهم: اشکانیان و ساسانیان	۱۶	۱۰۰
درس یازدهم: آیین‌های کشورداری	۱۸	۱۰۶
درس دوازدهم: جامعه و خانواده	۲۰	۱۱۱
درس سیزدهم: اقتصاد و معیشت	۲۱	۱۱۵
درس چهاردهم: دین و اعتقادات	۲۳	۱۲۰
درس پانزدهم: زبان؛ علم و آموزش	۲۴	۱۲۵
درس شانزدهم: هنر و معماری	۲۶	۱۳۰

۱۱ تاریخ ۲

درس اول: منابع پژوهش در تاریخ اسلام و ...	۲۸	۱۳۶
درس دوم: روش پژوهش در تاریخ؛ بررسی و ...	۲۹	۱۳۹
درس سوم: اسلام در مکه	۳۰	۱۴۱
درس چهارم: امت و حکومت نبوی در مدینه	۳۱	۱۴۶
درس پنجم: تثبیت و گسترش اسلام در دوران ...	۳۳	۱۵۱

۱۲ تاریخ ۳

پاسخ درس‌نامه

درس ششم: امویان بر مسند قدرت	۳۴	۱۵۵
درس هفتم: جهان اسلام در عصر خلافت عباسی	۳۵	۱۶۰
درس هشتم: اسلام در ایران؛ زمینه‌های ظهور ...	۳۶	۱۶۶
درس نهم: ظهور و گسترش تمدن ایرانی - اسلامی	۳۷	۱۷۱
درس دهم: ایران در دوران غزنوی، سلجوقی و ...	۳۸	۱۷۶
درس یازدهم: حکومت، جامعه و اقتصاد در ...	۳۹	۱۸۲
درس دوازدهم: فرهنگ و هنر در عصر مغول	۴۰	۱۸۸
درس سیزدهم: تحولات سیاسی و اقتصادی ایران	۴۱	۱۹۱
درس چهاردهم: فرهنگ و تمدن در عصر صفوی	۴۲	۱۹۶
درس پانزدهم: قرون وسطا	۴۳	۲۰۰
درس شانزدهم: رنسانس و عصر جدید	۴۴	۲۰۵
درس اول: تاریخ‌نگاری و منابع دوره معاصر	۴۶	۲۱۱
درس دوم: ایران و جهان در آستانه دوره معاصر	۴۷	۲۱۵
درس سوم: سیاست و حکومت در عصر قاجار	۴۹	۲۲۱
درس چهارم: اوضاع اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی	۵۰	۲۲۶
درس پنجم: نهضت مشروطه ایران	۵۱	۲۲۹
درس ششم: جنگ جهانی اول و ایران	۵۳	۲۳۴
درس هفتم: ایران در دوره حکومت رضاشاه	۵۴	۲۳۹
درس هشتم: جنگ جهانی دوم و جهان پس از آن	۵۵	۲۴۲
درس نهم: نهضت ملی‌شدن صنعت نفت ایران	۵۶	۲۴۷
درس دهم: انقلاب اسلامی	۵۷	۲۵۱
درس یازدهم: استقرار و تثبیت نظام جمهوری اسلامی	۵۸	۲۵۵
درس دوازدهم: جنگ تحمیلی و دفاع مقدس	۵۹	۲۵۹

- ۳۱- گزینه ۱: بررسی عبارت‌های نادرست: (ب) تاریخ در معنای «تعیین روز، ماه و سال» یا همان تقویم روزشمار یا سالانه به کار رفته است. (ت) تاریخ در معنای «علم مطالعه و تحلیل رویدادهای گذشته براساس شواهد و مدارک» به کار رفته است.
- ۳۲- گزینه ۲: بررسی سایر گزینه‌ها: (۱) بیانگر این ویژگی است که رویدادهای تاریخی دور از دسترس‌اند و چون قابل مشاهده و درک به صورت مستقیم نیستند، آن‌ها را باید با استفاده از شواهد و مدارک شناخت. (۳) و (۴) به رابطه علی و معلولی (مبارزات اسماعیلیان در ایران و قدرت‌گرفتن اتابکان: علت. ضعف و زوال حکومت سلجوقی: معلول) / سرازیر شدن سیل کالاهای اروپایی به ایران: علت. انحطاط صنایع دستی ایران: معلول) اشاره دارند که یکی از ویژگی‌های رویدادهای تاریخی محسوب می‌شود.
- ۳۳- گزینه ۱: بررسی عبارت‌ها: (الف) توجه به ثبت و نگارش ابعاد گوناگون جامعه: نوین (پ) تمرکز بر شرح زندگی و فتوحات فرمانروایان: سنتی (پ) استفاده از یافته‌های فنون دیگر همچون جغرافیا: نوین (ت) بررسی زمینه‌ها و علت‌های موثر در یک رویداد: نوین
- ۳۴- گزینه ۳: بررسی سایر گزینه‌ها: (۱)، (۲) و (۴) به این اشاره دارند که ابن سینا، شاه اسماعیل و کورش، نه تنها جوامع عصر خویش بلکه نسل‌های بعدی بشر را نیز تا به امروز تحت تأثیر خود قرار داده‌اند و بر آیندگان نیز تأثیرگذار خواهند بود (اشاره به «بهره‌گیری از گذشته برای حال و آینده» به عنوان یکی از فواید و کارکردهای مطالعه تاریخ).
- ۳۵- گزینه ۲: مبدأ تقویم هجری قمری اول محرم سالی است که پیامبر از مکه به مدینه هجرت کرد.
- ۳۶- گزینه ۳: زمان و مکان، دو رکن مهم دانش تاریخ هستند و نخستین پرسش تاریخ‌نگاران این است که رویدادهای تاریخی در چه زمانی و کجا رخ داده‌اند.
- ۳۷- گزینه ۱: در ایران دوران اسلامی گاه‌شماری‌های هجری قمری، یزدگردی، جلالی، دوازده‌حیوانی و هجری خورشیدی رواج داشت.
- ۳۸- گزینه ۲: یکی از پیامدهای ارتباط جغرافیا و تاریخ، اهمیت یافتن نقشه در مطالعه تاریخ است.
- ۳۹- گزینه ۴: خط زمان ابزاری است که به وسیله آن می‌توان رویدادهای یک دوره یا دوران‌های مختلف تاریخی را به ترتیب وقوع آن‌ها بر روی نمودار نشان داد.
- ۴۰- گزینه ۱: نظم و ترتیب رویدادها در کرونولوژی براساس زمان است نه اهمیت آن‌ها.
- ۴۱- گزینه ۱: یکی از معانی تاریخ تعیین روز و ماه و سال یا همان تقویم سالانه است و گاه‌شماری همان تقویم است.
- ۴۲- گزینه ۲: بررسی سایر گزینه‌ها: (۱) مربوط به هرودت و (۳) مربوط به مقدمه کتاب العبر ابن خلدون است. (۴) کرونولوژی بیانگر نظم و ترتیب رویدادهاست.
- ۴۳- گزینه ۳: بررسی سایر گزینه‌ها: (۱) درباره «نقشه‌های تاریخی» درست است. (۲) درباره «اسطراب» درست است. (۴) درباره روش‌های تعیین سن آثار باستانی مانند پتاسیم و آرگون درست است.
- ۴۴- گزینه ۱: بابلی‌ها هر سه سال، یک ماه به سال می‌افزودند (برای رفع اختلاف سال قمری و خورشیدی).
- ۴۵- گزینه ۳: بررسی سایر گزینه‌ها: (۱) مربوط به گاه‌شماری خورشیدی - قمری بابلی، (۲) مربوط به گاه‌شماری مصری و (۴) مربوط به تقویم اوستایی است، ولی قسمت دوم آن نادرست است. سال صد و بیستم ۱۳ ماه و ۳۹۵ روز بود (زیرا یک ماه اضافه می‌شد نه یک روز).
- ۴۶- گزینه ۳: بررسی سایر گزینه‌ها: (۱) گاه‌شماری اوستایی در دوره اشکانیان متداول بود و در دوره ساسانی نیز رایج شد. (۲) در ایران دوران اسلامی، در کنار گاه‌شماری هجری - قمری، گاه‌شماری‌های دیگری مانند یزدگردی، جلالی، دوازده‌حیوانی و هجری خورشیدی نیز رواج یافت. (۴) گاه‌شماری رسمی ایران براساس گاه‌شماری جلالی که از دقیق‌ترین گاه‌شماری‌های جهان است، تنظیم شده است.

- ۴۷- گزینه ۱: به نظم و ترتیب رویدادها گاه‌شماری (کرونولوژی) می‌گویند.
- ۴۸- گزینه ۳: بررسی سایر گزینه‌ها: (۱) مردمان بین‌النهرین (میان‌رودان) و مصریان باستان در تدوین گاه‌شماری پیشگام بودند. (۲) مبدأ گاه‌شماری هجری قمری، هجرت پیامبر از مکه به مدینه است نه بالعکس. (۳) گاه‌شماری هجری خورشیدی از سال ۱۳۰۴ در ایران رسمیت یافت، اما این گاه‌شماری در دوره اسلامی در ایران رواج داشته است.
- ۴۹- گزینه ۲: جغرافیای تاریخی به مطالعه مناطق و سرزمین‌های مختلف در گذشته می‌پردازد و تأثیر محیط طبیعی و عوامل جغرافیایی را بر رویدادهای تاریخی مانند شکل‌گیری تمدن‌ها (۴)، مهاجرت‌ها، پیروزی‌ها و شکست‌ها (۱) و (۳)، برپایی سکونتگاه‌ها و شهرها و ایجاد و گسترش راه‌ها مطالعه می‌کند.
- بررسی سایر گزینه‌ها: (۲) به جغرافیای سیاسی اشاره دارد نه جغرافیای تاریخی، زیرا عوامل سیاسی (نه محیط طبیعی و عوامل جغرافیایی) در فروپاشی امپراتوری عثمانی و تجزیه آن به چند کشور مستقل نقش داشته است.
- ۵۰- گزینه ۴: در دوره ساسانیان گاه‌شماری اوستایی رایج بود. از آن‌جا که در گاه‌شماری اوستایی، سال را ۳۶۵ شبانه‌روز می‌گرفتند، در هر چهار سال، یک شبانه‌روز و در هر ۱۲۰ سال، ۳۰ شبانه‌روز از سال حقیقی عقب می‌افتاد. برای رفع مشکل عقب افتادن سال تقویمی از سال حقیقی، بعد از هر ۱۲۰ سال، یک ماه به دوازده ماه سال اضافه می‌کردند؛ یعنی سال ۱۲۰ ام، به جای دوازده ماه، سیزده ماه داشت.
- ۵۱- گزینه ۱: موضوعات مورد بررسی در دانش جغرافیای تاریخی، شامل مطالعه مناطق و سرزمین‌های مختلف در گذشته و تأثیر محیط طبیعی و عوامل جغرافیایی بر رویدادهای تاریخی، مانند شکل‌گیری تمدن‌ها، مهاجرت‌ها، پیروزی‌ها و شکست‌ها، برپایی سکونتگاه‌ها و شهرها و ایجاد و گسترش راه‌ها و ... است. (موضوعات موارد «ب» و «ت» در حیطه علم جغرافیا قرار می‌گیرند، چرا که فقط عوامل طبیعی و جغرافیایی در آن دخیل هستند و هیچ رویداد تاریخی‌ای وجود ندارد).
- ۵۲- گزینه ۲: بررسی سایر گزینه‌ها: (۱) در گاه‌شماری خورشیدی قمری سال به ۱۲ ماه ۳۰ یا ۲۹ روزه تقسیم می‌شد. (۳) درباره گاه‌شماری مصری و اوستایی درست است. (۴) گاه‌شماری رومی براساس گاه‌شماری مصری اصلاح شد، نه بابلی.
- ۵۳- گزینه ۴: مصریان گاه‌شماری خورشیدی دقیق و منظمی داشتند. آنان سال را ۳۶۵ و یک‌چهارم شبانه‌روز محاسبه می‌کردند. در گاه‌شماری مصری، سال به ۱۲ ماه ۳۰ روزه تقسیم می‌شد و پنج روز اضافی به آخر ماه دوازدهم افزوده می‌شد. همچنین برای محاسبه یک‌چهارم شبانه‌روز اضافی، هر چهار سال یک روز به سال می‌افزودند (یعنی سال را ۳۶۶ روز محاسبه می‌کردند) و به قولی کبیسه می‌گرفتند.
- ۵۴- گزینه ۲: بررسی سایر گزینه‌ها: (۱) در سال ۴۶ ق. م رخ داده است. (۳) در سال ۵۲۵ م. رخ داده است. (۴) حدوداً در سال ۱۵۲۵ م. رخ داده است.
- ۵۵- گزینه ۱: مصریان سال را ۳۶۵ و یک‌چهارم شبانه‌روز محاسبه و سالشان را به ۱۲ ماه ۳۰ روزه تقسیم می‌کردند. برای جلوگیری از عقب‌ماندن، یک‌چهارم‌ها را هر ۴ سال یک بار جمع می‌کردند و به صورت یک شبانه‌روز کامل به سال چهارم اضافه می‌کردند.
- ۵۶- گزینه ۳: بررسی سایر گزینه‌ها: (۱) گاه‌شماری مصری در دوره اشکانیان متداول نبود. گاه‌شماری بابلی، سلوکی و اوستایی رواج داشت. (۲) اندرگاه یا پنجه، برای جبران ۵ روزی که سال از سال خورشیدی عقب می‌افتاد به آخر ماه دوازدهم اضافه می‌شد نه برای جبران یک‌چهارم شبانه‌روز. برای جبران یک‌چهارم شبانه‌روز، هر ۱۲۰ سال یک ماه به دوازده ماه اضافه می‌شد. (۴) در ایران دوران اسلامی، گاه‌شماری هجری قمری رایج شد.
- ۵۷- گزینه ۳: بررسی عبارت‌ها: (الف) مردمان بین‌النهرین (میان‌رودان) و مصریان (ب) رومیان (پ) مصریان و ایرانیان (ت) ایرانیان
- ۵۸- گزینه ۳: «اندرگاه» یا پنجه پنج روز اضافی بود که در گاه‌شماری اوستایی به آخر ماه دوازدهم می‌افزودند.
- بررسی سایر گزینه‌ها: (۱) سال را ۳۶۵ روز در نظر می‌گرفتند. (۲) هر ۱۲۰ سال، یک ماه از سال حقیقی عقب می‌افتاد. (۴) برای رفع اختلاف، هر ۱۲۰ سال، یک ماه به سال می‌افزودند.

- ۵۹- گزینه ۲:** ۳۶۵ و یک چهارم شبانه روز محاسبه می کردند. در گاه شماری مصری، برای محاسبه یک چهارم شبانه روز اضافی، هر ۴ سال یک روز به سال می افزودند و به قولی «کبیسه» می گرفتند.
- ۶۰- گزینه ۲:** (پ) این خلدون به تأثیر جغرافیا و اقلیم بر تاریخ، اخلاق و رفتار آدمیان پرداخته است. (الف) هرودت سفرهای زیادی برای نگارش کتاب تاریخ خود داشت.
- ۶۱- گزینه ۳:** حدود ۱۰۰۰ سال بعد از آن که تولد حضرت مسیح به عنوان مبدأ گاه شماری قرار گرفت؛ پاپ گرگوار سیزدهم، به کمک منجمان، برای بار دیگر گاه شماری مسیحیان را اصلاح کرد.
- ۶۲- گزینه ۱:** در دوره ساسانیان، گاه شماری اوستایی در ایران رایج شد که در آن، ابتدا سال به ۱۲ ماه خورشیدی ۳۰ روزه تقسیم می شد و سپس پنج روز اضافی را با نام «اندرگاه» یا «پنجه» به آخر ماه دوازدهم می افزودند.
- ۶۳- گزینه ۴:** (بررسی عبارت های نادرست: الف) گاه شماری نظامی برای اندازه گیری دقیق زمان است. (پ) بدون آگاهی از زمان روی دادن رویدادهای تاریخی به درک درستی از تاریخ نمی رسیم، ولی آگاهی از زمان روی دادن تنها عامل درک درست تاریخ نیست، بلکه رکن مکان هم مهم است.
- ۶۴- گزینه ۳:** (بررسی عبارت های نادرست: الف) در گاه شماری خورشیدی - قمری بابلی، در هر سه سال یک ماه به سال می افزودند، یعنی سال اول و دوم ۱۲ ماهه بود و سال سوم ۱۳ ماهه می شد. (ت) مربوط به تقویم مصری و اوستایی است.
- ۶۵- گزینه ۳:** (بررسی عبارت های نادرست: الف) گاه شماری سلوکی در زمان اشکانیان متداول بود. (ت) مبدأ گاه شماری میلادی، تولد مسیح است که این اتفاق دو قرن پس از رسمیت یافتن دین مسیحیت بود.
- ۶۶- گزینه ۱:** (بررسی سایر گزینه ها: ۲ و ۳) پس از هخامنشیان و در دوره اشکانیان نیز هم چنان استفاده از گاه شماری قمری - خورشیدی بابلی متداول بود. (۴) گاه شماری هجری خورشیدی که از دوران اسلامی در رواج داشت، از سال ۱۳۰۴ در ایران رسمیت یافت.
- ۶۷- گزینه ۳:** (بررسی عبارت های نادرست: الف) مصری ها برای محاسبه یک چهارم شبانه روز اضافی، هر چهار سال یک روز به سال می افزودند، اما در گاه شماری اوستایی، بعد از هر ۱۲۰ سال، یک ماه به دوازده ماه سال اضافه می کردند. (ت) در گاه شماری خورشیدی - قمری بابلی در قلمرو هخامنشیان رواج داشته است، اما ماه ها براساس فرهنگ و آیین ایرانی نام گذاری می شد. در گاه شماری اوستایی نیز ماه و روزهای هر ماه با اسامی ایزدان و فرشتگان نام گذاری شده بود.
- ۶۸- گزینه ۴:** (بررسی سایر گزینه ها: ۱) کتاب درسی در خصوص نحوه نام گذاری ماه ها در گاه شماری مصری چیزی نگفته و در گاه شماری اوستایی نیز ماه ها و روزهای هر ماه با اسامی ایزدان و فرشتگان (نه براساس فرهنگ و آیین ملی) نام گذاری شده بود. (۲) قسمت اول این گزینه درست است، اما قسمت دوم فقط درباره گاه شماری مصری درست است. (۳) قسمت اول این گزینه درباره گاه شماری خورشیدی - قمری بابلی درست است، نه گاه شماری مصری.
- ۶۹- گزینه ۴:** محتوای سنگ نوشته های بیستون و تخت جمشید نشان می دهند که گاه شماری خورشیدی - قمری بابلی در قلمرو هخامنشیان رواج داشته است. در درس اول اشاره شد که سنگ نوشته ها جزء منابع دست اول هستند.
- ۷۰- گزینه ۴:** ترتیب عبارت ها از قدیمی تر به جدیدتر به این شکل است: «پ» «الف» «ب» رومیان در آغاز، گاه شماری دقیقی نداشتند، به همین دلیل در سال ۴۶ ق. م. امپراتور روم، ژولیوس سزار، دستور داد گاه شماری رومی براساس گاه شماری مصری اصلاح شود «پ». حدود دو قرن پس از آن که امپراتوری روم دین مسیحیت را رسمیت بخشید، در سال ۵۲۵ م. تولد مسیح به عنوان مبدأ گاه شماری رومیان (مسیحیان) تعیین شد «الف». حدود ۱۰۰۰ سال بعد، پاپ گرگوار سیزدهم به کمک منجمان، بار دیگر گاه شماری مسیحیان را اصلاح کرد «ب».
- ۷۱- گزینه ۱:** گاه شماری اوستایی در دوره اشکانیان و گاه شماری بابلی در دوره هخامنشیان و اشکانیان رواج داشته است که (۱) به درستی آن را نشان می دهد.

- ۷۲- گزینه ۳:** باستان شناسی و تاریخ رابطه متقابلی دارند. باستان شناسی در زمینه های مختلف به مورخان و علم تاریخ کمک می کند، در مقابل باستان شناسان از نوشته های مورخان، کتاب های تاریخی، سفرنامه ها و ... برای شناسایی، کشف و مطالعه آثار و مکان های باستانی بهره می برند. پس این گزینه پاسخ به سؤال «تاریخ چگونه به باستان شناسی کمک می کند؟» است.
- ۷۳- گزینه ۱:** در درس اول خواندیم منابع دست اول یا اصلی، شامل تمام آثار باستانی به جامانده و هم چنین منابع مکتوبی است که در زمان وقوع حادثه نوشته شده اند. منابع دست دوم، شامل آثار و تحقیقاتی می باشند که بر پایه منابع دست اول تألیف شده اند. در این درس خواندیم که مطالعه و شناخت دوران بسیار طولانی پیش از تاریخ، عمدتاً متکی به کاوش های باستان شناسی است. پس باستان شناسی با کاوش در منابع دست اول که همان آثار باستانی هستند به علم تاریخ کمک می کند و نمی توان (۱) را درست تلقی کرد.
- ۷۴- گزینه ۳:** (بررسی سایر گزینه ها: ۱) تعریف آثار باستانی و تاریخی است نه فقط مکان های تاریخی. (۲) برخی از مکان های باستانی سکونتگاه روستایی یا شهری هستند، برخی دیگر گورها، غارها و ... را شامل می شوند. (۴) مکان های تاریخی هم درباره زندگی مردم پیش از تاریخ و هم درباره زندگی مردم در دوران تاریخی اطلاعات مختلف ارائه می کند.
- ۷۵- گزینه ۴:** (بررسی عبارت های نادرست: الف) آرمیتاژ در سن پترزبورگ روسیه و متروپولیتن در نیویورک قرار دارند. (ت) موزه لوور در پاریس واقع شده است.
- ۷۶- گزینه ۴:** تعیین سن آثار باستانی مستقلاً جزئی از مراحل کار باستان شناسان محسوب نمی شود، بلکه در مرحله «استخراج و تنظیم اطلاعات» آثار باستانی به لحاظ قدمت، سن و مصالح به کاررفته بررسی می شوند. در نتیجه مراحل کار باستان شناسان عبارت است از: شناسایی و کشف، حفاری و استخراج و تنظیم اطلاعات.
- ۷۷- گزینه ۴:** برخی از بناهای تاریخی مانند تخت جمشید بر سطح زمین قرار دارند و مدفون نبودند؛ بنابراین به آسانی قابل شناسایی هستند.
- ۷۸- گزینه ۲:** باستان شناسی علاوه بر آن که بخش عمده ای از میراث فرهنگی بشر را کشف و معرفی کرده است، نقش مهم تری در مرمت و نگهداری این میراث گرانبها دارد.
- ۷۹- گزینه ۱:** باستان شناسی علمی است که آثار باستانی و تاریخی را به منظور شناخت فرهنگ و شیوه زندگی انسان ها و جوامع گذشته، بررسی می کند.
- ۸۰- گزینه ۴:** بررسی آثار باستانی به لحاظ قدمت و مواد و مصالح به کاررفته در آن ها در گام سوم، یعنی «استخراج و تنظیم اطلاعات» انجام می پذیرد.
- ۸۱- گزینه ۲:** (بررسی سایر عبارت ها: الف) کاوش های باستان شناسی در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، علمی و فرهنگی به مورخان کمک می کند. منابع مکتوب درباره رویدادهای سیاسی اطلاعات زیادی را در اختیار مورخان قرار می دهند؛ بنابراین ابعاد سیاسی جوامع در دوره های تاریخی که کشفیات باستان شناسی در این زمینه نیز اطلاعاتی در اختیار می دهد، برای مورخان شناخته شده تر از سایر ابعاد است. (پ) بیشتر اطلاعات مربوط به زندگی انسان و جوامع در دوران پیش از تاریخ، حاصل تحقیقات باستان شناسان است.
- ۸۲- گزینه ۲:** آثار باستانی و تاریخی به تمامی اشیاء، ابزارها، بناها و مکان هایی می گویند که ساخته دست بشر و محصول اندیشه او هستند. (بررسی سایر گزینه ها: ۱) فقط به آثار باستانی و تاریخی «عصر باستان» اشاره دارد، در حالی که آثار باستانی و تاریخی منحصر و محدود به آثار برجای مانده از عصر باستان نیست. (۳) به «منابع دست اول» اشاره دارد که لزوماً آثار باستانی و تاریخی نیستند. (۴) به مفهوم «مکان یا محوطه باستانی» اشاره دارد.
- ۸۳- گزینه ۲:** (بررسی گزینه ها: ۱) کار باستان شناسان دارای ۳ مرحله و کار مورخان ۶ مرحله است. (۲) استخراج و تنظیم اطلاعات آخرین مرحله کار باستان شناسان و گردآوری و تنظیم اطلاعات چهارمین مرحله کار مورخان است. (۳) حفاری یکی از مراحل حساس کار باستان شناسان و نیازمند دانش، تجربه و دقت فراوان است، چراکه ممکن است با کوچک ترین اشتباه، آسیب بزرگی به آثار و بناهای تاریخی در حال کاوش وارد شود.

درس دوم: تاریخ؛ زمان و مکان

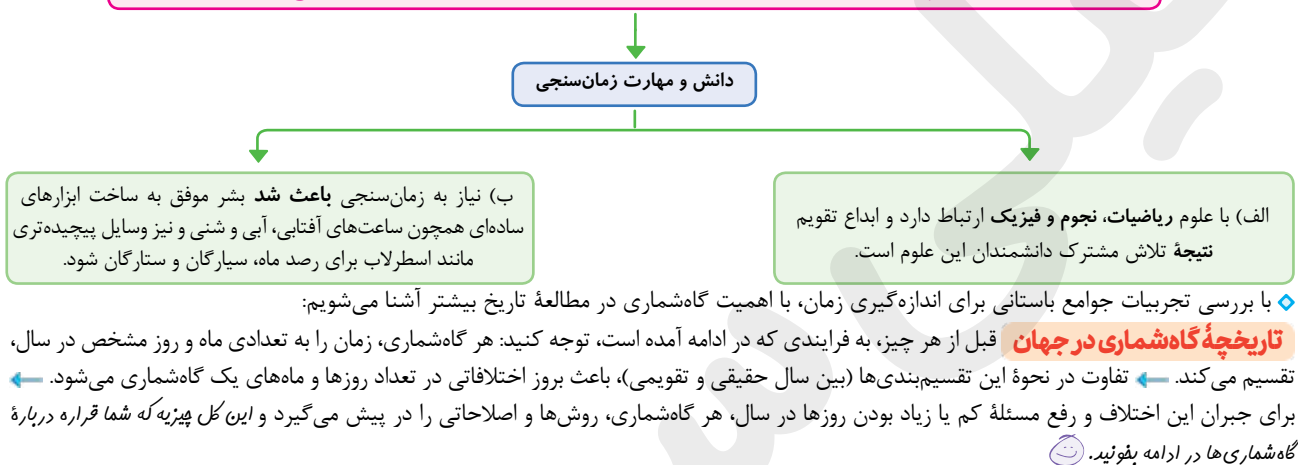
دورنما: در درس قبل، که خشت اول در مطالعه تاریخ بود، با ماهیت و چیستی این علم آشنا شدیم. در این درس دو رکن اصلی دانش تاریخ، یعنی زمان و مکان را مطالعه می‌کنیم و برای فهم بهتر آن‌ها به سراغ گاه‌شماری و تأثیر جغرافیا بر تاریخ می‌رویم.

ممکن است برخی از رویدادهای گذشته شامل همه ابعاد اقتصادی، سیاسی و ... نباشند، ممکن است برخی از آن‌ها در دوره‌ای که جهان فاقد امپراتوری‌های قدرتمند بود، رخ داده باشند و ...، اما بدون استثنا، تمامی این رویدادها در ۱ زمان و ۲ مکان مشخصی در گذشته رخ داده‌اند و بدون وجود این دو رکن، دانش تاریخ بی‌معناست و درک منطقی و درست از پدیده‌های تاریخی امکان‌پذیر نخواهد بود. در ضمن نخستین پرسش تاریخ‌نگاران هم این است که رویدادهای تاریخی در چه زمانی و در کجا رخ داده‌اند.

۱- تاریخ؛ زمان و گاه‌شماری

رویدادهای تاریخی در زمان معینی به وقوع پیوسته‌اند و مورخان می‌کوشند این رویدادها را براساس زمان آن‌ها، تحلیل کنند؛ بنابراین نظم و ترتیب رویدادها در مطالعه تاریخ، اهمیت فراوانی دارد. یکی از دستاوردهای مهم بشر در مواجهه با اندازه‌گیری زمان، ابداع گاه‌شماری یا تقویم است.

گاه‌شماری (کرونولوژی)، نظامی است که انسان برای اندازه‌گیری دقیق زمان (سال، ماه و روز) ابداع کرده و بیانگر نظم و ترتیب رویدادهاست. ابزار گاه‌شماری، نمودار خط زمان است که به وسیله آن می‌توان رویدادهای یک یا چند دوره را به ترتیب وقوع آن‌ها، نشان داد.

گاه‌شماری در بین‌النهرین (میان‌رودان)

از پیشگامان تنظیم و تدوین گاه‌شماری بودند. در این منطقه و مخصوصاً در میان بابلی‌ها، گاه‌شماری «خورشیدی - قمری» رایج بود.

گاه‌شماری خورشیدی - قمری بابلی	
تقسیم سال به ماه	سال به ۱۲ ماه قمری ۳۰ یا ۲۹ روزه تقسیم می‌شد.
نامخوانی و اختلاف موجود در این گاه‌شماری	سال قمری، ۳۵۴ شبانه‌روز بود. سال خورشیدی، ۳۶۵ و یک‌چهارم شبانه‌روز است. بنابراین بین سال قمری و خورشیدی، ۱۱ شبانه‌روز کامل و یک‌چهارم شبانه‌روز، اختلاف وجود دارد.
روش رفع اختلاف	هر سه سال، یک ماه به سال می‌افزودند؛ بنابراین همواره در یکی از سال‌های گاه‌شماری خورشیدی - قمری، ۱۳ ماه وجود داشته است.

گاه‌شماری خورشیدی - قمری:

تعلیل: همان‌طور که می‌دانید، سؤالات اخیر کنکور تاریخ با نگاهی ترکیبی، طرح می‌شوند. یک تیپ از این سؤالات، کنار هم قراردادن اطلاعات مختلف درباره یک مفهوم یا رویداد تاریخی است که در چند درس یا حتی پایه، پراکنده است، مانند همین منطقه بین‌النهرین! به عنوان مثال، در این درس درباره گاه‌شماری رایج در این منطقه خواندیم، در دروس بعدی با نخستین مراکز تمدنی این ناحیه و وضعیت این منطقه در دوران سلسله‌های مختلف و نام‌های گوناگون آن آشنا می‌شویم. پس یادتان باشد هر جایی که اثری از اسم این منطقه یا مفاهیم شبیه به آن دیدید، با نگاهی ترکیبی آن‌ها را مطالعه کنید.

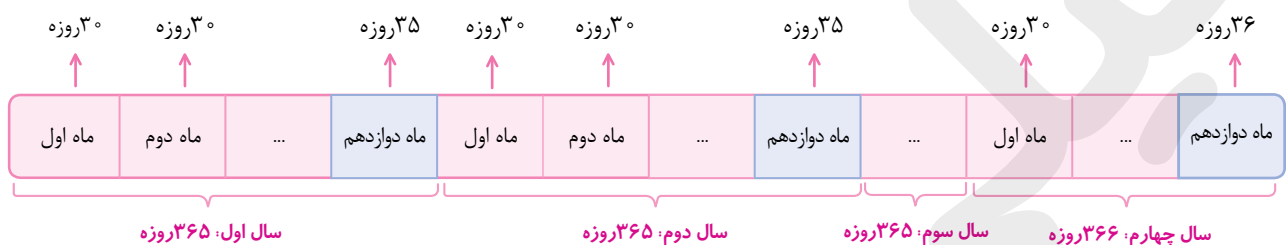
نکته ترکیبی (یادت باشه!) در درس ۴ تاریخ دهم درباره نخستین مراکز تمدنی که در منطقه بین‌النهرین شکل گرفتند، مطالبی را فرا خواهیم گرفت. یکی از اقوامی که در این منطقه قدرت را به دست گرفتند، اموری‌ها بودند که سلسله بابل قدیم را بنیان نهادند. در این درس آموختیم که گاه‌شماری رایج در این سلسله، خورشیدی - قمری بوده است.

گاه‌شماری در مصر

- از پیشگامان تنظیم و تدوین گاه‌شماری بودند.
- در این منطقه، گاه‌شماری خورشیدی دقیق و منظمی رایج بود.

گاه‌شماری خورشیدی مصری	
تقسیم سال به ماه	سال به ۱۲ ماه خورشیدی ۳۰ روزه تقسیم می‌شد.
ناهمخوانی و اختلاف موجود در این گاه‌شماری	سال خورشیدی حقیقی ۳۶۵ روز و یک‌چهارم شبانه‌روز است. اما همان‌طور که در بالا گفتیم، مصری‌ها، در گاه‌شماری خود، سال (تقویمی) را به ۱۲ ماه ۳۰ روزه تقسیم می‌کردند؛ یعنی گاه‌شماری آنان در مجموع، ۳۶۰ روزه بود؛ این مسئله باعث می‌شد که پنج و یک‌چهارم شبانه‌روز در تقویم آنان، از سال حقیقی، عقب بیفتد.
روش رفع اختلاف	مصریان ابتدا این مقدار زمان اضافه را از هم جدا می‌کردند و سپس برای محاسبه یک‌چهارم شبانه‌روز اضافی، هر چهار سال، یک روز به سال می‌افزودند و «کبیسه» می‌گرفتند؛ بنابراین تعداد کل روزهای سال چهارم، ۳۶۶ روزه می‌شد.

◆ گاه‌شماری خورشیدی مصری:

گاه‌شماری در روم

- در آغاز، گاه‌شماری دقیقی نداشتند؛ به همین دلیل، در سال ۴۶ ق.م. ژولیوس سزار، امپراتور روم، دستور داد گاه‌شماری رومی براساس گاه‌شماری مصری اصلاح شود.
- در سال ۵۲۵ م. تولد حضرت مسیح به عنوان مبدأ گاه‌شماری رومیان (مسیحیان) انتخاب شد. در واقع این اتفاق دو قرن پس از رسمی شدن دین مسیحیت در امپراتوری روم بود.
- حدود ۱۰۰۰ سال بعد، پاپ گریگوار سیزدهم، به کمک منجمان، بار دیگر گاه‌شماری مسیحیان را اصلاح کرد.
- گاه‌شماری مسیحی، امروزه به نام گاه‌شماری میلادی شناخته می‌شود.

تحلیل: براساس توضیحات گاه‌شماری رومی، لازم است نکته‌ای را با هم مرور کنیم. قبل از هر چیز، به نمودار خط زمان روبه‌رو که براساس تقویم میلادی است، توجه کنید. در این خط زمان:

الف) میلاد حضرت مسیح به عنوان نقطه صفر، رویدادهای قبل از میلاد ایشان با علامت اختصاری ق.م. و از بیشترین عدد به کم‌ترین نشان داده می‌شود و رویدادهای پس از تولد ایشان با علامت اختصاری م. و از کم‌ترین به بیشترین عدد نمایان می‌شود.

ب) برای محاسبه سال برخی رویدادها، می‌توان از یک جمع و تفریق ساده استفاده کرد. به عنوان مثال، اگر بگوییم که یک رویداد تاریخی، حدود ۲۷۰۰ سال پیش اتفاق افتاده است، برای تعیین سال این رویداد باید از روش زیر استفاده کنیم:

ما در سال ۲۰۲۵ هستیم، اگر حدود ۲ هزار سال به عقب برویم به نقطه صفر یعنی میلاد حضرت مسیح می‌رسیم و برای رسیدن به ۲۷۰۰ سال پیش، همچنان باید ۷۰۰ سال دیگر، قبل از میلاد مسیح، به عقب برویم.

بنابراین، رویداد مذکور در حدود سال ۷۰۰ ق.م. یا در ۲۷۰۰ سال پیش اتفاق افتاده است.

$$۲۷۰۰ - ۲۰۲۵ = ۶۷۵$$

گاه‌شماری در بیشتر کشورهای اسلامی

- گاه‌شماری هجری قمری در این کشورها رایج بود.
- بر پایه گردش ماه به دور زمین تنظیم شده است.
- مبدأ آن، اول محرم سالی است که پیامبر از مکه به مدینه هجرت کرد.

تاریخچه گاه‌شماری در ایران

گاه‌شماری در دوره هخامنشیان

- براساس محتوای سنگ‌نوشته‌های بیستون و تخت جمشید: گاه‌شماری خورشیدی - قمری بابلی در قلمرو هخامنشیان رواج داشته است.
- ماه‌ها براساس فرهنگ و آیین ایرانی نام‌گذاری شده بود.

تحلیل: سؤالات منبع‌شناسی نیز، از جمله سؤالات پرتکرار در کنکور تاریخ است. بنابراین درست مانند همین مطلبی که گفته شد، در مطالعه تمام قسمت‌های کتاب، به منبعی که برای رویداد تاریخی ذکر می‌شود، توجه ویژه داشته باشید.

گاه‌شماری در دوره اشکانیان

گاه‌شماری‌های بابلی، سلوکی و اوستایی متداول بود.

گاه‌شماری در دوره ساسانیان

در این دوره، گاه‌شماری اوستایی که گاه‌شماری دینی زرتشتیان (زردشتیان) محسوب می‌شد، رواج پیدا کرد.

در گاه‌شماری اوستایی ماه‌ها و روزهای هر ماه با اسامی ایزدان و فرشتگان نامگذاری شده بود.

مبدأ گاه‌شماری اوستایی، به تخت نشستن هر پادشاه بود؛ بنابراین مبدأ ثابت نبود.

گاه‌شماری اوستایی

تقسیم سال به ماه	سال به ۱۲ ماه خورشیدی ۳۰ روزه تقسیم می‌شد و سپس پنج روز اضافی را به نام اندرگاه (پنجه) به آخر ماه دوازدهم می‌افزودند.
ناهمخوانی و اختلاف موجود در این گاه‌شماری	پس در این گاه‌شماری، سال (تقویمی) را ۳۶۵ شبانه‌روز محاسبه می‌کردند. (ولی می‌دونی که سال حقیقی ۳۶۵ و $\frac{1}{4}$ شبانه‌روزه ریگه) این مسئله باعث می‌شد که در هر ۴ سال، یک شبانه‌روز از سال حقیقی عقب بیفتد. در هر ۱۲ سال، ۳۰ شبانه‌روز از سال حقیقی عقب بیفتد.
روش رفع اختلاف	بعد از هر ۱۲ سال، یک ماه به دوازده ماه سال می‌افزودند؛ بنابراین همواره در یکی از سال‌های این گاه‌شماری، ۱۳ ماه وجود داشته است.

◆ گاه‌شماری اوستایی:

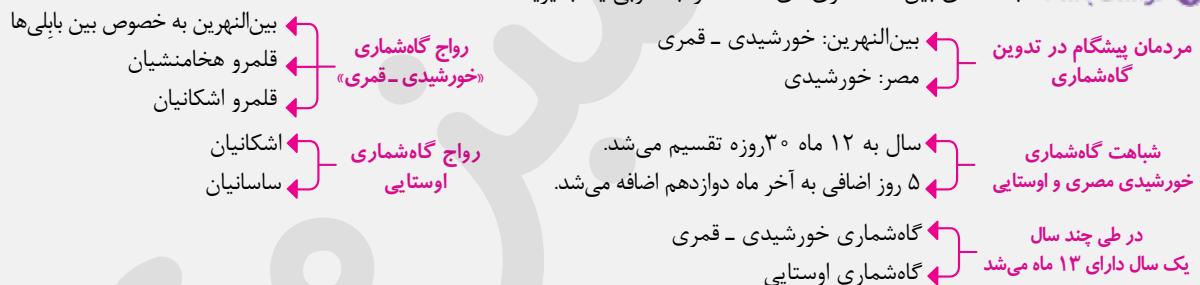
سال صد و بیستم:	سال دوم:	سال اول:	ماه دوازدهم:	ماه دوم:	ماه اول:
۳۹۵ = ۳۰ + ۳۶۵ (۱۳ ماه داشت)	۱۲ ماه ۳۶۵ روزه	۱۲ ماه ۳۶۵ روزه	۳۵ روزه	۳۰ روزه	۳۰ روزه

گاه‌شماری در ایران دوران اسلامی

گاه‌شماری‌های هجری قمری، یزدگردی، جلالی، دوازده‌حیوانی و هجری خورشیدی رایج بود.

گاه‌شماری جلالی، یکی از دقیق‌ترین گاه‌شماری‌های جهان است. گاه‌شماری هجری خورشیدی که از سال ۱۳۰۴ ش. در ایران رسمیت یافت، براساس آن تنظیم شده است.

🔗 **حواست باشه!** شباهت‌های بین گاه‌شماری‌های مختلف را به خوبی یاد بگیرید:

تطبیق و تبدیل تقویم‌ها: رویدادهای تاریخی در سرزمین‌ها و کشورهای مختلف از جمله در کشور ما، با چند نوع گاه‌شماری نگارش یافته‌اند. امروزه متخصصان نجوم و گاه‌شماری به منظور کمک به تطبیق و تبدیل تقویم‌های مختلف، روش‌های گوناگونی را ارائه کرده‌اند.

۲- تاریخ و مکان؛ تأثیر جغرافیا بر رویدادهای تاریخی

◆ عوامل جغرافیایی مانند آب و خاک، پستی‌ها و بلندی‌ها، آب‌وهوا، موقعیت سرزمینی و ارتباطی و دسترسی به دریاها و آب‌های آزاد، تأثیر مهمی بر زندگی مردمان نواحی مختلف دارند.

دریاها و آب‌های آزاد: در ایجاد ارتباط، نقش مثبت دارند.

به عنوان مثال رشته‌کوه‌ها و کوه‌های بلند: منبع تأمین آب (مثبت) و مانع برقراری ارتباط (منفی) (از نظر برقراری ارتباط سازنده) و مثبت (جلوگیری از حمله اقوام بیابانگرد و ...) هستند.

بیابان‌ها و کویرها: باعث دشواری شرایط زندگی و محدودیت ارتباط می‌شوند.

نقش و تأثیر پدیده‌های طبیعی و اقلیمی (آب‌وهوا) در شکل‌دادن به رویدادها و تحولات تاریخی، از دیرباز مورد توجه مورخان بوده است.

مثال

ابن خلدون (قرن ۸ ه. ق.) اندیشمند مسلمان تونسی، بخشی از مقدمه کتاب العبر خود را به تأثیر جغرافیا و اقلیم بر تاریخ، اخلاق و رفتار آدمیان اختصاص داده است.

برخی از محققان معاصر نیز به صورت دقیق و مفصل، تأثیر پدیده‌های جغرافیایی مانند رودهای دجله، فرات، نیل و کارون و سند و جلگه‌های حاصلخیز پیرامون آن‌ها را بر شکل‌گیری و توسعه تمدن‌های باستانی بین‌النهرین، مصر، ایران و هند بررسی کرده‌اند.

هرودت، مورخ مشهور یونانی، به منظور نگارش کتاب خود به مصر، فینیقیه و جاهای دیگر سفر و شرایط طبیعی و اقلیمی آن سرزمین‌ها را بررسی کرده است.

تحلیل: در تمامی دروس مرتبط با شکل‌گیری تمدن‌ها، جنگ‌ها و ... به تأثیر محیط طبیعی و عوامل جغرافیایی اشاره خواهد شد. در کنکور سراسری نیز این نکته مورد توجه طراحان بوده است؛ بنابراین باید توجه داشته باشیم که هر عامل یا عوامل جغرافیایی چه فرصت‌ها و چه محدودیت‌هایی برای تمدن‌های مختلف به وجود آورده‌اند، تا بتوانیم به درستی به سؤالات مربوط به این بخش پاسخ دهیم. به طور مثال، برخی تمدن‌ها به علت نزدیکی به سواحل و خلیج‌ها، موقعیت خوبی برای دریانوردی داشته‌اند و در نتیجه آن صنعت کشتیرانی و تجارت خارجی گسترش فراوانی داشته است. برخی تمدن‌ها کنار رودها شکل گرفته‌اند و شرایط مناسبی برای کشاورزی داشته‌اند. همچنین کوه‌ها تأثیر فراوانی بر مهاجرت‌ها و یورش‌ها در طول تاریخ داشته‌اند.

♦ اهمیت یافتن هر چه بیشتر ارتباط جغرافیا و تاریخ برای پژوهشگران در چند دهه اخیر، پیامدهایی را به همراه دارد که کتاب درسی دو مورد از آن‌ها را شرح می‌دهد: ۱) گسترش دانش جغرافیای تاریخی: این علم به مطالعه مناطق و سرزمین‌های مختلف در گذشته می‌پردازد و تأثیر محیط طبیعی و عوامل جغرافیایی را بر رویدادهای تاریخی از جمله شکل‌گیری تمدن‌ها، مهاجرت‌ها، پیروزی‌ها و شکست‌ها، برپایی سکونت‌گاه‌ها و شهرها و ایجاد و گسترش راه‌ها و ... مطالعه می‌کند. ۲) نقشه در مطالعه تاریخ، اهمیت یافته است.

نقشه جاده ابریشم و راه‌های دریایی در دوران باستان

ویژگی‌های نقشه‌های تاریخی	اطلاعات ارائه‌دهنده	قلمرو حکومت‌ها، مرزها، پایتخت‌ها، شهرها، بناهای مهم، محل دقیق رویدادها به خصوص جنگ‌ها، شبکه راه‌ها، مسیرهای مهاجرت و لشکرکشی‌ها و تقسیمات اداری و مالیاتی
	کاربردها	الف) مورخان در دو قرن اخیر با پیشرفت و تکامل شیوه‌های پژوهش در تاریخ، به اهمیت استفاده از نقشه‌ها پی برده‌اند. به طوری که در تألیفات تاریخی مربوط به این دوره، نقشه‌های مختلفی تهیه و ترسیم شده است. ب) از آن‌ها برای ارائه اطلاعات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، جمعیتی و دیگر جلوه‌های حیات اجتماعی انسان در گذشته استفاده می‌شود.

اگر گفتی: مشخص کنید هر گزاره، به کدام گاه‌شماری (های)، عهد باستان اشاره دارد؟

الف) پنج روز اضافی را به آخر ماه دوازدهم می‌افزودند.

ب) یکی از سال‌های گاه‌شماری، ۱۳ ماه داشت.

پ) در قلمرو اشکانیان و ساسانیان رایج بود.

ت) امپراتور ژولیوس سزار دستور داد گاه‌شماری کشورش براساس این گاه‌شماری اصلاح شود.

پاسخ: الف) خورشیدی مصری و اوستایی / ب) خورشیدی - قمری و اوستایی / پ) اوستایی / ت) خورشیدی مصری

با اینا بهتر به کنکور جواب می‌دی

تو این تاریخ‌ها چه خبره؟

۴۶ ق. م.	اصلاح گاه‌شماری رومی براساس گاه‌شماری مصری به دستور امپراتور ژولیوس سزار
۵۲۵ م.	تعیین میلاد حضرت مسیح به عنوان مبدأ گاه‌شماری رومیان
حدود ۱۵۲۵ م.	اصلاح دوباره گاه‌شماری رومی به وسیله پاپ گریگور سیزدهم و کمک منجمان
اول محرم سالی که پیامبر از مکه به مدینه هجرت کرد.	مبدأ گاه‌شماری هجری قمری
قرن ۸ ه. ق.	دوره زندگی ابن خلدون، اندیشمند مسلمان تونس
۱۳۰۴ ش.	رسمیت یافتن گاه‌شماری هجری خورشیدی در ایران

درس سوم: باستان‌شناسی؛ در جست‌وجوی میراث فرهنگی

دورنما: در درس قبل، خواندیم که مطالعه و شناخت گذشته بدون فهم عمیق از تاریخ و زمان و مکان رویدادهای تاریخی امکان‌پذیر نخواهد بود. در این درس با علم باستان‌شناسی و سازوکار آن که نقش تکمیل‌کننده‌ای در شناخت گذشته و فرهنگ جوامع انسانی دارد، آشنا خواهیم شد.

باستان‌شناسی چیست؟

علم باستان‌شناسی، باستان‌شناسان و آثاری که در ذیل این علم بررسی می‌شوند، نقش و اهمیت بسیاری در مطالعات تاریخی ایفا می‌کنند. در زیر به تعریف هر یک از این اجزا می‌پردازیم:

- علم باستان‌شناسی: علمی است که آثار باستانی و تاریخی را به منظور شناخت فرهنگ و شیوه زندگی انسان‌ها و جوامع گذشته، بررسی می‌کند.
- باستان‌شناس: کسی است که براساس آثار باقی‌مانده از بشر، گذشته انسان و جامعه، به ویژه تغییرات فرهنگی آن‌ها را در طول زمان، بررسی و تحلیل می‌کند.
- هدف باستان‌شناسی: برخی از صاحب‌نظران، هدف علم باستان‌شناسی را شناخت انسان و پژوهش در فرهنگ او می‌دانند.